

YÛSUF SÛRESİ
TEFSİR

İsmail Dinçer

YÛSUF SÛRESİ TEFSİR
İsmail Dinçer

1. Baskı: Haziran 2021

T.C. Kùltür Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 29007

ISBN: 978-625-7211-08-6

Genel Yayın Yönetmeni: Çiğdem Okumuşlar
Sayfa Düzeni: *ademseneel.com*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR / 5

ÖNSÖZ / 7

KISSALARI OKURKEN

DİKKAT EDECEĞİMİZ HUSUSLAR / 15

YÛSUF KİMDİR, YÂ'KÛB KİMDİR / 18

YÂ'KÛB VE 12 OĞUL BOYUTU / 23

YÛSUF SÛRESİ / 30

6 GÖMLEK SIRRI / 518

SONUÇ / 525

TEŞEKKÜR

Hazreti İdris'ten beri akıp gelen, Hazreti İbrâhîm'le okul haline gelen, Hazreti Muhammed'le meratipler halinde tamamlanan, İlm-i Tevhîd yolu ile bizleri tanıştıran, kendini bilme yolunda bizlere emek veren, İlm-i Tevhîd yolunun talebesi olmamıza vesîle olan, cânlı Kur'ân olan beden kitabının ve varlık kitabının okunması yolunu öğreten, hiçbir inanç ve ibadet ayrımı yapmadan, varlığın varoluşuna ve varlıktaki işleyişe bizleri yönlendiren, Hasan Fehmi Tezdoğan'ın talebesi, Recep Ender Kocaman'ı rahmetle anıyorum. Bu yolda bizlerin üzerinde emeği olan ve hâlâ olmakta olan tüm güzel insanları saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Son nefesimize kadar, bu yolun talebesi olmamızı hissettiren, nice geçmiş gönül erini sevgiyle yâd ediyorum. Gerek tenkîtleriyle, gerek teşvîkleriyle manen destek veren, gönlü varoluşu ve var edeni anlama aşkıyla yanan, tüm gönül ehli insanlardan Allah razı olsun...

ÖNSÖZ

Bu kitabımızda; Yûsuf Sûresi'ni kelime kelime inceleyeceğiz. Yûsuf Sûresi'nden sunulan mesajları anlamaya gayret edeceğiz. Kendimizi Yûsuf'un yerine koyup, kendi içsel yolculuğumuza çıkacağız.

Yûsuf Sûresi'nde geçen her bir kişinin, her bir olayın, bizdeki karşılığını bulmaya çalışacağız.

Sûrenin içinde geçen "fî kasası him ibretun" yâni kıssanın içinde geçen ibretleri sezmeye gayret edeceğiz. Hakikatleri anlamaya çalışacağız.

Aklımızı işletip, "li ûlîl elbâb", olan olaylardaki "mâ kâne hadîse" sunulan hikmetleri, olaylardan gelen mesajları anlamaya çalışacağız.

Sûrede belirtildiği gibi, "ahsenü'l-kasas" yâni "kıssadaki güzellikler" inceliğini anlamaya gayret edeceğiz.

Kıssadaki işaretlerle, hakikatleri anlamaya, kendimizi bilmeye gayret edeceğiz.

Yûsuf Sûresi'nde geçen:

Yûsuf kimdir? Yâ'kûb kimdir? Yûsuf'un kardeşleri kimdir?

Yâ'kûb'un gören gözlerinin görmez olması ve sonra açılması sırrı nedir?

Ke'nan diyarı nedir? Mısır şehri nedir?

Görülen rüya nedir? Rüya yorumu nedir?

On bir yıldız nedir? Güneş nedir? Ay nedir? Bunların secdesi nedir? Secde nedir?

Yûsuf'un atıldığı kuyu nedir?

Kervan nedir? Sucu kimdir? Kova nedir?
Kurt nedir? Sahte kan nedir?
Yûsuf'un bir zâhid'e satılması nedir?
Zâhid'in eşinin Yûsuf'a olan aşkı nedir?
Zâhid'in eşinin Yûsuf'dan yararlanma isteği nedir?
Yûsuf'u gördüklerinde, kendinden geçerek kesilen eller nedir?
Yûsuf'un atıldığı zindan yâni hapisane nedir?
Zindandan çıkış nedir?
Mısır'a sultan olmak nedir?
Mısır'ın on iki kapısı nedir?
Kapılardan ayrı ayrı girmek nedir?
Hükümdar'ın kaybolan su kabı nedir? Hırsızlık nedir?
Yedi besili inek nedir? Yedi zayıf inek nedir?
Yedi yeşil başak nedir? Yedi kuru başak nedir?
Hazine nedir? Hazinelerden sorumlu olmak nedir?
Altı gömleğin sırrı nedir?
Hayvan kanı sürülmüş gömlek nedir?
Arkadan yırtılan gömlek nedir? Önden yırtılmayan göm-
lek nedir?
Nefs nedir?
Kokusunu saçan gömlek nedir?
Yâ'kûb'un gözlerini açan, yüze sürülen Yûsuf'dan gelen göm-
lek nedir?
Hatayı anlamak, mağfirete ulaşmak nedir?
Bütün ailenin Yûsuf'a secdesi nedir?
Olayların yorumu nedir? Olayların nereye gittiğini okumak
nedir?
Göklerde ve yerde nice âyetler vardır inceliği nedir? Âyet
nedir?
Allah'a ortak koşmak nedir? Müşriklik nedir?

Ve benzeri olan soruların cevaplarını, Yûsuf Sûresi'nde bulmaya çalışacağız.

Sunulan mesajları, hikmetleri bir bir anlamaya çalışacağız.

Yûsuf'un yolculuğunu, kendi yolculuğumuz bileceğiz ve kısadan gerekli dersleri çıkarmaya çalışacağız

Yûsuf Sûresi'nin hikmetine, gönül gücümüz yettiğince ermeye çalışacağız.

Yûsuf Sûresi'ne edeple adım atacağız ve lütûflara ermeye çalışacağız.

Büyüklerimizin öğrettiği gibi, "edeple gelen lütûf bulur" sözünü hiç unutmayacağız.

Yûsuf Sûresi'nin her bir kelimesini edep, ilim, irfân içinde incelemeye çalışacağız.

Biliyoruz ki kıssalar, her okuyanın kendine olan bir sesleniştir. Biz de bu seslenişi duymaya ve onu aktarmaya çalışacağız. Toplumda hemen hemen herkes, Yûsuf kıssasını duymuştur. Bu kıssa daha çok toplumda, Yûsuf ve Züleyha aşkı diye bilinir. Kur'ân'da geçen Yûsuf Sûresi, toplumda Yûsuf ve Züleyha aşkı diye bilinir.

Kıssada Ke'nan diyarından Mısır diyarına olan yolculuk ve Mısır şehrinde yaşanan olaylar incelenir.

Tevrat ve İncil'de de Yûsuf kıssası vardır.

Tevrat'ın, Tekvin yâni Yaratılış 37. Bölüm, bab 0-50 arası Yûsuf kıssası geçer.

İncil'in, Tevrat Zebur bölümü denilen, Eski Ahit'te yaratılış bahsinde "Resûllerin İşleri, bab 7"de Yûsuf bahsi geçer.

Antik Mısır döneminde yaşayan Akhenaton'un annesinin babası olan Yuya'nın, Eski Ahit ve Kur'ân'da adı geçen Yûsuf (Joseph) olduğu Mısır'lı tarihçi Ahmed Osman tarafından iddia edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de Yûsuf kıssası, Yûsuf Sûresinde 111 âyette anlatılır.

Fakat bu Sûrede “Züleyha” ismi geçmez.

Yûsuf Sûresindeki ana tema, Yûsuf Züleyha değildir.

Yûsuf Sûresindeki ana tema Yûsuf’un yaşadıkları, başından geçenlerdir.

Bizdeki karşılığı, bir kişinin kemâlata ulaşma yolculuğudur.

Yûsuf Sûresinde anlatılan kıssa, kendi içinde birçok güzel işaret sunar, ince hikmetler sunar, kişiye Hakk yolunda öğütler sunar.

“Ahsenü’l-kasas” yâni “kıssadaki güzelikler” (3. Âyet) gönlü temiz olanlara açılr.

“Ahsenü’l-kasas” güzel, güzellikler, hasenat, Tevhîd’e götüren güzel işaretler, vurgulayıcı işaretlerin sunulduğu kıssa anlamındadır.

Yûsuf Sûresindeki, “ahsenü’l-kasas” kelimesini, genelde “en güzel kıssa” diye çevrilir.

Bunun böyle çevrilmesine gönlümüz izin vermiyor.

Sebebi ise; Kur’ân’da her kıssa kendi içinde güzellikler barındırır.

Birine çok güzel, diğerine az güzel denilmesi, hikmetler ölçüsünden doğru gelmiyor.

Çünkü her kıssa, içinde nice hikmetleri barındırır.

Mesela, Mûsâ kıssası da, kendi içinde güzeldir.

Ayrıca; Âdem ve iki oğlu, İdris, Nûh, Hûd, Sâlih, Lût, İbrâhim, İsmâil, İshak, Şuayb, Dâvûd, Süleyman, Eyyûb, Hârûn, Yûnus, Zekeriyâ, Yahyâ ve Îsâ, kıssaları

Ayrıca; Zülkarneyn, Kârûn, Ashab-ı Kehf, Ashab-ı Fil, Ashab-ı Uhdûd, kıssaları.

Ayrıca; Bağ sahipleri kıssası, Bahçe sahipleri kıssası.

Her bir kıssa, kendi içinden derin mesajlar sunar.

Birine az güzel, birine daha güzel denilmesini doğru bulmuyoruz.

Kıssa ne anlama gelir diye incelersek:

Kur'ân'da başlı başına kıssa kelimesine işaret eden, "Kasas Sûresi" vardır.

Kasas, kıssa aynı anlamdadır.

Kısas-Kasas; bir şeyin, bir kimsenin, bir işaretin izini sürmek, ardından gitmek, bir kimseye bir haber ulaştırmak, bilgiyi takip ederek hedefe ulaşmak, anlamlarına gelir.

Kıssa; anlatılan olayın içinde, bazı işaretler, bazı mesajlar sunularak, hakikatler hakkında bilgi verilmesi diye düşünülebilir.

Kıssa; izleri takip ederek hedefe ulaşmak, işaretleri takip ederek hakikatlere ulaşmak, anlamına gelir diye de düşünebiliriz.

Her kıssanın içinde, her okuyanın kendine mesajlar vardır.

Kıssalardaki hikmet, kişinin kendine öğütler bulmasıdır.

Aynı zamanda her kıssa, bireysel ve toplumsal bir mesajdır.

Kur'ân'daki kıssalar; kişiyi Hakk yoluna ileten, hakikatleri hissettiren, kişiyi insan makamına ulaştıran işaretlerdir, izlerdir.

Kıssalar; "ne ararsan kendinde ara" sözünün özüdür.

Çünkü kıssa, kişinin yaşamıdır, yaşamda başına gelen olaylardır.

Kıssalara; ilim, irfân, hikmet, keşf dolu, ibret dolu, öğütler diyebiliriz.

Kıssalara; geçmişte yaşanan olayların, başa gelenlerin sorgulandığı "ders almaz mısınız?" âyetinin, ders alınması gerektiği sunumlarıdır, diyebiliriz.

Kıssalar; yol gösterme sunumlarıdır.

Kıssa anlatanlara; kâss, çoğulu kussâs denilir.

Kussâs; kıssa anlatanlar demektir.

Meddahlar; eskiden kıraathanelerde halka kıssalar anlatırlardı.

Kıssa anlatmadaki ana maksat; düşündürmek, hakikatleri hissettirmek, bunu yaparsan başına bu gelir, bundan uzak durursan korunursun gibi öğütlerdir.

İşte, Kur'ân başlı başına "kussâs"dır.

Yâni kıssalarla öğütler sunulması, hakikatlerin hissetirilmesi, Hakk'a yol bulunması, ibretler alınması, yaşama geçirilmesi, diyebiliriz.

Kur'ân kıssa kelimesini kendi içinde açar.

Hûd Sûresi 100: "Zâlike min enbâil kurâ nekıssa hu aleyke minhâ kâimun ve hasîd"

Meali: İşte, onların buldukları yerdeki o kıssalarını sana bildiriyoruz. Onların kimi hakikatleri anladı ve kimileri hasetlik içinde kalıp anlayamadı.

Âyette belirtildiği gibi, geçmişte yaşanan olayların aktarılması kıssadır.

Kıssadan hakikatleri anlayacak olan, temiz gönüllü kişilerdir.

Bir hasetlik, fesatlık, gurur, kibir içinde olan kişiler, kıssalardaki hikmetlere ulaşamazlar.

İşte, Yûsuf kıssası, içinde mesajlar barındıran bir sûredir.

Bu mesajlar kişinin, ten şehrinde cân şehrine olan yolculuğun işaretleridir.

Kişinin kendi aslıyla buluşma yolculuğudur.

Yûsuf kıssasını okuyan kişi, kendi yolculuğunu yapıyor gibi okumalıdır.

Kur'ân birçok konuyu, ama kısa ama uzun kıssalar halinde sunar.

Daha önce yaşamış toplumlar ve onların yaşadıkları, yaptıkları, kıssalar halinde sunulmuş ve bizlere derin mesajlar almamız gerektiği bildirilmiştir.

Âl-i İmrân Sûresi 137: "Sizden önce de nice yaşantılar geldi geçti. Yeryüzünü gezip dolaşın, hakikatleri anlamak için bakıp görün. Yalanlarda kalanların âkıbetleri nasıl olur anlayın."

Nûr Sûresi 34: "Sizden önceki kimselerin misallerini, fenâlardan sakınıp ortak koşmamanız, öğüt almanız için aktardık."

Bakara Sûresi 214: "Sizlerden önce gelip geçen kimselerin başlarına gelen müşkeller ve sıkıntılar ve kendilerine gelmek

için yaptığı mücadeleler, sizin başınıza gelmeden, siz hiç mücadele etmeden huzur bulacağınızı mı zannettiniz?"

Kur'ân'da belirttiği gibi; hakikatleri anlamak için bakıp görmeden, yalanlardan sıyrılmadan, fenâlardan sakınmadan, sunulan hikmetleri yakalamadan, öğütlere uymadan, gerekli dersi almadan, hakikate ve gerçek huzura ulaşmak mümkün değildir.

Evet, bizden önce yaşamış toplumların yaşantılarından öğüt almak, kıssalardaki ana temadır.

Kıssaların tamamı, hakikatleri hissettirmek içindir.

Kıssalar; insan olabilme yolculuğunun mesajlarıdır.

Kıssalar; topluma faydalı olmak, ilim üzere olmak, geçmişi ve geleceği okuyabilmek, olaylardan ders çıkarmak, kulluk şuuruna ulaşabilmek, mesajlarıdır.

Görünen bu varlık, okunması, incelenmesi gereken bir kitaptır.

"Ne ararsan kendinde ara" sözü, kıssalarda geçen olaylardan kişinin gerekli dersi çıkarması ve kıssanın ana mesajının; Allah hakikati olduğunun hatırlatılması olarak düşünülmelidir.

Çünkü kişinin bedeni ve varlık Kur'ân'dır.

Okunması gereken kitap odur.

Yûnus Emre'nin dediği gibi;

Tevrat ile İncil'i

Furkan ile Zebur'u

Bunlardaki beyanı

Cümle vücutta bulduk

Kendi vücûdunu kitap bilen okuması ve yolculuğu başlamıştır.

KISSALARI OKURKEN DİKKAT EDECEĞİMİZ HUSUSLAR

Kur'ân'ı okurken ve kıssaları incelerken şunu hiç unutmamalıyız.

Kur'ân okurken, her âyeti kendimize hitap ediliyormuş gibi okumalıyız.

Kur'ân'daki kıssaları, kendi yaşantımız, kendi başımıza gelmiş gibi okumalıyız.

“Ne ararsan kendinde ara” sözünü unutmadan okumalıyız.

Aradığımız hakikatlerin, insanın kendi vücûdunda ve varlıkta olduğunu unutmadan okumalıyız.

Kur'ân yolculuğunun, insanın kendinden kendine olan bir yolculuk olduğunu unutmadan okumalıyız.

Kıssalardaki ilâhî hikmetlerin mânâsına ulaşmak için okumalıyız.

Kıssaları incelerken, orada geçen; asilik, kibir, gurur, yalanlarda kalmak, kâfirlik, fâsıklık, zâlimlik, iblislik, şeytanlık gibi vasıfları kendimizde aramalıyız.

Ve bunları kendimizde bulmalı ve yok etmenin inceliğine ulaşmalıyız.

Başkalarını, dinsiz, imansız, kâfir, müşrik, cehennemlik görmemeliyiz.

Her bir inceliği kendimizde bulmalıyız.

Her bir kavramın ne anlamda kullanıldığını iyi anlamalıyız.

Ve her bir kavramın karşılığını kendimizde bulmalıyız.

Her bir kıssanın içindeki mesajları yakalamalıyız ve bunu kendi yaşantımızda bulmalıyız.

İnsan doğar, yaşar ve ölür, insanın bu yaşam yolculuğunun hikmetini anlamalıyız.

Her bir insanın dünyaya gelmesinde bir hikmet vardır, yaşamında yüklendiği vazifeler vardır, kıssalarda bunlar mesajlar olarak sunulur, bunları anlamaya çalışmalıyız.

Kıssalarda, iyilik ve kötülük üzere olan kimseleri, kendimizdeki iyilik ve kötülük yapabilecek duygular olarak görmeli ve iyi insan olabilme gayreti göstermeliyiz.

İnsan, Habil ve Kâbil'in kendinde olduğunu unutmamalıdır.

İnsan ölümlü bir varlıktır, ölümü hiç unutmadan yaşamalıdır.

İnsan diğer varlıklar gibi bir varlıktır, diğer varlıklardan üstünlüğü yoktur, düşüklüğü de yoktur.

İnsan varlıkla olan bağına anlayabilmelidir ve varlığı anlamaya çalışmalıdır.

Kur'ân ve kıssaların ana gayesi Sâlih insan olma mesajıdır.

Kişinin, kötülük yapabilecek duygularını yok etmesi ve iyi insan olabilme gayretinin gösterilmesi mesajı, kıssalarda hep vurgulanmıştır.

Minada taşlanan üç şeytan, kişinin kendindeki kötülüğe kapı açacak zanlarını, kibirlerini, öfkelerini, nefretlerini yok etme mesajıdır.

Kıssalar, Allah hakikatine erebilme yolculuğudur.

Kişinin kendini bilme yolculuğudur.

Kıssalar, iman ve inanç inceliğini sunar.

Atalardan öğrenilen bilgilerin inanca dönüşmesi ve atalarının yolu üzere hareket edilmesi konusu, kıssalarda işlenir.

Ve varlığın işleyişini inceleyerek, şahit olma inceliğiyle emin olma, yâni iman inceliğinin vurguları kıssalarda hissettirilir.

İnanç ve iman inceliğini iyi kavramalıyız.

İnancın, anlatılan ve okunan bilgilere inanmak olduğunu bilmeliyiz.

İman'ın ise, varlıktaki işleyiŖe Ŗahit olarak olduğunu anlamalıyız.

Kıssalarda verilen ana temanın; Sâlih kimselerden olmak, İnsan olmak, İslâm olmak, kulluk Ŗuurunda olmak, olduğunu iyi anlamalıyız.

Kısacası, okunan kıssanın, kendi yolculuğumuz olduğunu anlamalıyız.

Ve bu yolculuğun kemâlat yolculuğu olduğunu unutmamalıyız.

Kemâlat yolculuğu; kibirden, benlikten kurtulma, nefsine ârif olma, Hakk ile Hakk olma, insan olma yolculuğudur.

Kemâlat yolculuğu; kulluk boyutuna ulaŖma, deryadan bir damla olduğunu anlama, her yerden görünen Hakk'ın vechine erme yolculuğudur.

Kemâlat yolculuğu; Tevhîd Ŗuuruna ulaŖma, İslâm makamına erme, İslâm Ŗuurunu yaŖamına geçirme, yâni Müslüman olarak yaŖama yolculuğudur.

Evet, Ŗimdi de; kısaca Yûsuf kimdir, Yâ'kûb kimdir? Konusuna değinelim:

YÛSUF KİMDİR, YÂ'KÛB KİMDİR

Yûsuf kimdir, Yâ'kûb kimdir? Tarihte ne zaman yaşamışlardır ve Yûsuf ve Yâ'kûb'un bizdeki karşılığı nedir?

Yâ'kûb; İbrâhîm'in oğlu olan İshâk'ın oğludur.

İshâk ve Rebeka'dan olan, ikiz oğullardan, küçük olanı Yâ'kûb'dur.

Diğer adı "İsrâel-İsrâil" dir.

Yâ'kûb'un oğullarına, İsrâil oğulları denir.

Yâ'kûb'a İsrâil denmesinin hikmeti; onun Hakk'ı hatırlatması ve onun resûl boyutundan bahsettiğinden dolayıdır.

İsrâil kelimesi; isr, ısr, rsl, irsâl, isrâ, aynı kökten gelen kelimelerdir.

İsrâ; irsâl etmek, göndermek, yürüyen, gece yürüyüşü yapmak, yâni gafletten hakikate yürümek gibi anlamlara gelir.

Isr kelimesi de buradan gelir.

Isr, esir, esaret anlamındadır.

Kişinin esaretten kurtulması; benlik, dünya, beden, gurur, kibir, bâtil alan gibi esaretlerden kurtulup, Hakk'la Hakk olmasıdır.

Yûsuf kıssasında, Yâ'kûb'un gözleri önce görüyordur, daha sonra görmez olur, daha sonra Yûsuf'un gömleğinin yüze sürülmesiyle gözler açılır.

Burada verilen mesaj; gözler varlığın sûret boyutunu görüyordur, daha sonra gözler sûretlere kapanır, sirete açılır ve gözler dünya boyutunu görmez olur, daha sonra gözler eşyanın hakikatini görür olur, Hakk'ı görmeye başlar.

Hakk'ı görmeyen göz, aslında kör gözdür.

Yûsuf kıssasında Yâ'kûb'dan murâd; kâlb boyutudur, kâlb gözlerinin açılma boyutudur, yâni basiret boyutudur, hakikatleri görme boyutudur.

Yâ'kûb; Hakk yolunda yürüyüşün adıdır, gafletten uyanışın adıdır, idrak etmenin, şuurulanmanın adıdır.

Yâ'kûb; tenden câna yürüyüşün adıdır, cân kapısını çalmanın adıdır.

Yâ'kûb'dan murâd kâlbdir, Yûsuf'dan murâd cândır.

Yûsuf kimdir dersek:

Yûsuf; İbrâhîm'in oğlu İshâk'tır, İshâk'ın oğlu Yâ'kûb'tur, Yûsuf Yâ'kûb'un oğludur.

Yâni Yûsuf; İbrâhîm'in torunu olan Yâ'kûb'un, 12 oğlundan biridir.

Bazı kayıtlarda, Yûsuf'un; M. Ö. 1695 - 1585 yılları arasında yaşadığı belirtilir.

Bazı kayıtlarda, Yûsuf'un; M.Ö. 1300'lü yıllarda Filistin'de doğduğu ve 17 yaşından sonra Mısır'da yaşamaya başladığı ve orada vefat ettiği belirtilir.

Bazı kayıtlarda, Yûsuf'un M.Ö. 1592 tarihinde Paddan Aram şehrinde dünyaya geldiği yazılıdır.

Yûsuf'un, Ke'nan diyarında yaşadığı, Mısır'a köle olarak satıldığı hep anlatılır.

Yûsuf'un hayat hikâyesi ile ilgili kısaca bilgi vermek gerekirse:

Yûsuf doğunca, halasının yanına verilmiştir.

Yûsuf'u çok seven halası, ölünceye kadar Yûsuf'u bırakmamıştır. Hala öldükten sonra, Yûsuf babasının yanına dönmüştür.

Yûsuf'un gördüğü bir rüyayı babasına anlatması, babasının Yûsuf'tan tecelli edecek hikmetleri anlamasına sebep olmuştur.

Ve Yâ'kûb Yûsuf'a karşı, her zaman bir öğretmen gibi ilgi göstermiştir.

Yâ'kûb'un Yûsuf'a çok ilgi göstermesi, Yûsuf'un bazı kardeşlerin, Yûsuf'u kıskanmalarına yol açmıştır.

Kardeşleri, Yûsuf'u kıra götürmek bahanesiyle, babayı ikna etmesi sonucu, Yûsuf'u kıra götürüp kuyuya atmışlardır.

Yoldan geçen bir kervanın, kuyudan su almak için kuyuya kova salmaları sonucu, Yûsuf, kovaya tutunarak dışarı çıkmıştır.

Kervan Yûsuf'u Mısır'a götürmüş, bir bedel karşılığı köle olarak bir zâhid'e satmıştır.

Zâhit; Mısır kralı II. Firavun'un hazineden sorumlu olan bakan ve veziridir.

Vezirin hanımı, Yûsuf'a, aşırı bir tutku ile bağlanmış, Yûsuf'a âşık olmuştur.

Yûsuf'u ısrarla isteyen vezirin hanımı, bu isteği uğruna gözü hiç bir şeyi görmemiş ve Yûsuf'u elde etmek için büyük bir mücadeleye vermiştir.

Onun isteğini yerine getirmeyen Yûsuf, zindana atılmıştır.

Orada iki kişinin rüyalarını yorumlamıştır ve o zindan onun okulu olmuştur.

Kralın; "Ben, rüyamda yedi semiz ineğin yedi zayıf ineği yediğini ve yedi yeşil başak, yedi de kurumuş başak gördüm. Ey ileri gelenler, eğer rüya tâbiri biliyorsanız bu rüyamı yorumlayın" diyerek rüyasının hikmetini araştırmış ve Yûsuf bu rüyayı yorumlamıştır.

Kral'ın gördüğü rüyayı da aslına uygun olarak yorumlayan Yûsuf, zindandan çıkmış ve Mısır'ın hazinelerinden sorumlu bakanı olmuştur.

Daha sonra kardeşleri ile olan buluşma ve tüm ailenin Yûsuf'a secde etmesi vardır.

Toplumda; Yûsuf ve Züleyha diye anlatılan hikâyede, Züleyha vezirin hanımıdır.

Kur'an'da Züleyha ismi geçmez, sadece vezirin hanımı denir.

Yûsuf'un hayat hikâyesi kısaca böyledir.

Yûsuf Sûresi'in tefsirinde, kelime kelime daha geniş bir biçimde inceleyeceğiz.

Ve bizdeki karşılığını bulmaya gayret edeceğiz.

Niyâzî-i Mısrî bir şiirinde; Yûsuf'dan murâdın cân olduğu,
Yâ'kûb'dan murâdın kâlb olduğunu belirtmiştir.

“Bu gün Ya'kûb-u kâlbe Yûsuf-ı cândan haber geldi
Kamîs-i pür-nesîm ile o cânandan haber geldi”

Mesnevî'de de birçok yerde, Yûsuf kıssasından incelikler
sunulur.

Sordum: “Yûsuf'un kokusu bütün şehirleri nasıl dolaştı?”
Tanrı kokusu, Hû dünyasından bir esti de, “işte böylece gitti.”

Sordum: “Yûsuf'un kokusu kör gözü nasıl açabildi?”

Senden esip gelen yel, gözümü aydınlattı da, işte böylece açıldı.

Yûnus Emre'nin de şiirlerinde, Yûsuf konusu işlenmiştir.

Yûsuf Bulunur Ken'an Bulunmaz

Bir ne derttir ana derman bulunmaz

Ya bu ne yâredir zahmı belirmez

Yitürdüm Yûsuf'um Ken'an elinde

Yûsuf'um bulundu, Ken'an bulunmaz

Beyim ârif isen, var sen yolunca

Bunda başlar yiter, kanlar sorulmaz

Mânisiz kişiden hiç nesne gelmez

Kovası yok kuyudan su çekilmez

Kuyu cismin dürür mâni kovası

Çekerler kovayı suyu belirmez

Erenler kapısı, mürüvvet kapısı

Sıtk ile gelenler, mahrum gülünmez

Yûnus bu mânide gark oldu gitti

Geri gelmekliğe akli belirmez

Hasan Fehmi Tezdoğan da, Yûsuf'un kıssasından, uyarılar
sunmuştur.

Kuyuya atılmadan

Kervâna katılmadan

Kul olup satılmadan

Sultânlık arzularsın

Evet, Yûsuf Sûresindeki nice mesaj, kişinin kendinde bulması gereken hakikatlere işaret edilmiştir.

Yûsuf Sûresi'ni okurken, her kelimesinde, kişi kendinde bir şeyler bulmalıdır.

Yûsuf Sûresi'ndeki ana mesaj, tenden câna olan yolculuktur.

Kişinin kendi aslına erme yolculuğudur.

Secde makamına erme yolculuğudur.

Yûsuf Sûresinde Ke'nan diyarı, kişinin ten boyutu, dünya boyutu, yaşadığı boyut olarak işaret edilmiştir.

Yûsuf Sûresinde Mısır diyarı ise; cân boyutu olarak işaret edilmiştir.

İşte, Yûsuf'un Ke'nan diyarından, Mısır diyarına gitmesi; ten boyutundan cân boyutuna olan irfâniyet yolculuğudur.

Bu yolculuk ancak ve ancak; kişinin düştüğü günahları anlayıp, o günahlara tövbe edip, bir daha o günahlara dönmeyerek, edep bulmasıyla başlayan bir yolculuktur.

“Edeple gelen lütûf bulur” sözü bu hakikate işaret eder.

Şimdi, Yâ'kûb ve 12 oğlu boyutunu inceleyelim:

YÂ'KÛB VE 12 OĞUL BOYUTU

Bil ki tüm âlem sendedir.

Bil ki tüm âlemin nice sırrı hep sendedir.

Uzakta arama, aradığın her sorunun cevabı sendedir.

Allah nedir diye merak mı ediyorsun?

Dön kendine, Allah dediğin, her nefeste, her an sendedir.

Resûl, Nebî, melek, cennet, nice boyut hep sendedir.

Cin, iblis, şeytan, cehennem denilen şeyler hep sendedir.

Geçmişin sırları, geleceğin sırları hep sendedir.

Sen sende gizlisin, senin tüm sırların sendedir.

Sen bir ağaçsın, bir tohumdan geldin, bir tohuma gidiyorsun.

Gel, beden ağacını oku.

Gel, geldiğin tohum boyutunu anla.

Gel, senden açığa çıkacak tohumun ne olduğunu anla.

Gel, dön kendine, kendini incele, kendini tanı, kendini "ikrâ"
oku.

Yâ'kûb, Yûsuf, bil ki sendedir.

On iki oğul sırrı hep sendedir.

Ke'nan diyarı, Mısır şehri, bil ki hep sendedir.

Nice boyut ve nice boyutun her bir sırrı hep sendedir.

Resûl Nebî boyutları hep sendedir.

Gel, Yûsuf sırrını bir düşün?

Gel, Yûsuf gibi beden kuyusuna düş ve irfâniyet yolculu-
ğun başlasın.

Gel, sana uzatılan eli tut ve cân şehrine olan yolculuğun
başlasın.

Gel, kişideki Yâ'kûb boyutu ve 12 oğul boyutu nedir, bir düşün?

Yâ'kûb un yaşadığı "Ke'nan" diyarı nedir?

Yûsuf'un gittiği "Mısır" diyarı nedir?

Ke'nan diyarı, kişinin yaşadığı dünya boyutudur, vücûd boyutudur.

Mısır diyarı, kişinin tenini tutan cân boyutudur, kişinin geldiği öz boyutudur.

Yâ'kûb, kişinin idrak boyutudur, yâni kâlb boyutudur.

Yûsuf, kişinin cân boyutudur.

Ya'kûb: Kûb kelimesinden gelir.

Kûb: Vuran, vurucu, döven, çalan, kapıyı çalan, mânevi deryanın kapısını çalan, kapıya vuran, cân şehrinin kapısına vuran, sonradan gelen, topuk tutan, gibi anlamlara gelir.

Tevrat'ta: "Rahîmde kardeşini topuğundan tuttu" (Hoşea, 12/3) âyeti vardır.

"Topuğundan tuttu"; Rahîmiyet yolu üzere oldu, Hakk'ın yolu üzere oldu, takip etti, izi üzere oldu, güçlü delillere sarıldı, gibi anlamlara gelir.

Sümer dilinde "Kup" Kop, git anlamına gelmektedir.

Burada ki git, hakikate gitmek, yol almak anlamında olabilir. Tenden Cân'a yol almak.

Yâni Yâ'kûb'dan murâd:

Hakikatlerin idrakiyle oluşan "Kâlb" boyutudur.

Kişinin hakikati arayış ve kendi vücûduna dönüş boyutudur.

Kişinin kendini bilme irfâniyetidir.

Ken'an-Kün'an diyarı nedir?

Ken'an-Kün'an diyarı: Kesret âlemi, dünya, yaşam yeri, ten şehri, sûret boyutu anlamlarına gelir.

Ken; Kün kökünden gelir.

Kün: Oluş, ol, ol emri, varoluşun olduğu yer.

Ye kün: Oluyor, olup durmakta, işleyiş, toptan, hepsi, yaşam yeri.

Nahl Sûresi 40: “Kûn fe yekûn.”

Anlıyoruz ki “Ken’an-Kün’an” diyarı; dünya boyutudur.

İdrak boyutu olan, şuhûdî âlem olan, görünen bu âlemdir.

Sûret boyutu, ten boyutudur.

Nûh’un kıssasında Nûh’un gemiye binmeyen oğlunun adı da “Ke’nan” dır.

Yâni Dünya-Sûret-Eşya boyutunda kalan, hakikatlere adım atamaz.

İşte, Ken’an diyarından maksat; sûret boyutu, toprak boyutu, beşer boyutu, dünya boyutudur.

Mısır diyarından murâd; cân boyutudur.

12 oğul; kişideki 12 şuhûdî boyuttur ve bu boyutların idraki doğuşudur.

12 oğul; kişinin 12 şuhûdla Hakk’a arif olmasıdır.

Oğul; doğuş anlamındadır.

Yâ’kûb’un 12 oğul sırrı.

Musâ’nın taşa vurmasıyla 12 pınarın akması.

Mûsâ’nın Nil’e esasını dokundurmasıyla açılan 12 yol.

Yunan Mitolojisi’nde 12 Tanrı.

İsrailoğulları’nın 12 kabilesi.

Mısır şehrinin 12 kapısı.

İsâ’nın 12 havarisi.

12 imam sırrı.

Hep bu hakikati anlatmak için işaret edilmiştir.

Bakara Sûresi: “Fe enfeceret minhu ‘isnetâ aşreta’ aynen”

“Böylece Mûsâ onlara, on iki delil üzere her varlığın aynı özden geldiğini anlattı.”

A’râf Sûresi 160: “Böylece onlara on iki delil ile her varlığın aynı özden geldiğini anlattı.”

Yâ'kûb'un 12 oğul boyutu:

Oğullar: Ruben, YeHûdâ, Levi, Naftali, Dan, Aşer, Şimon, Zevulun, İsåhar, Gad, Yûsuf, Benyamin

Peki, nedir bu 12 oğul'un vücûd'daki karşılığı?

Ruben:

Yâ'kûb'un ilk doğan oğlu "Ruben" dir.

Ruben, vücûd boyutudur.

Yâni kişi ilk olarak, kendi vücûdunu anlamak ister.

Kişi vücûduna bakar, "nereden geldim, ben kimim" gibi sorularla, kendini tanımak ister.

İşte bu sorgulamayı yapan kişinin yolculuğu başlamıştır.

Bu yolculuk, kendini bilme yolculuğudur.

Ruben: Rab kökünden gelir, oğul, ilk oğul, ilk doğuş, Rab'den gelen doğuşlar, vücûdun Rububiyet boyutu.

Kişinin vücûd boyutudur. Vücûd'daki tecelliler boyutudur.

YeHûdâ:

Hûdâ isminden gelir.

Hidâyet yolu üzere olmak, demektir.

Kendinde ki, "Hûdâ" boyutuna ulaşmak.

Gösterilen yolda giden, Hakk yolunda giden, Hidâyet bulan. Hakk'ın dosdoğru yolu üzere hareket eden, anlamlarına gelir.

Yâni kişide ki hidâyet boyutu; kendi vücûd boyutundan hakikate yol bulmaktır.

Levi-Lewi:

Lwy kökünden gelen lâwin; ışık, alev, ışığın akışı, katılmış, döne döne, kendini anlamak için kendini inceleyen, kendini keşfeden.

3 irfâniyete ulaşmak, 3 makamın doğuşu, İlâhî ışık boyutu. Aşk boyutu.

Alevi kelimesinin de buradan geldiği söylenir.

Napftâli:

Neftâli, göreşim, yenen, güreşen, güçlü olan,

Bâtlı yenen, zalimi yenen, hevâsından geçme boyutu

Dân:

Dâvayı gören, ara bulan, ilâhî sesi duyan, yargı, yargıç, hakk ile bâtlı ayırma boyutu.

Âşer-Asher:

Mutlu, huzurlu, müjde getiren, ona tamamlamak, irfâniyete ulaşmanın huzuru boyutu.

Hakikatlerin müjdesi.

Şimon- Simeon:

İşitti, duydu, cân'dan gelen seslenişi duyma boyutu.

Kendindeki seslenişle tanışma boyutu.

Seslenenin sesine uyma boyutu.

Her varlıktan Hakk'ı işitme boyutu.

Zebulun-Zevulûn:

Onurlanmak, erdemli yaşam, onûrlu yaşam, kâmilce davranışlar, kemâlat boyutu.

İsâhar, İssakar-Issachar:

Hazreti İsâ'nın adı da buradan gelir.

Kişideki rûh boyutudur.

Öz, cân, tin, ödül, lütûf,

Kendine ait olanı sevdiğine vermek, yâni vücûdunun sahibini bilip, vücûdu Hakk'a teslim etme boyutu.

Vücûdu çarmıha asmak, yâni fenâfillah boyutu.

Gad- Cad:

Uğurlu, bereket getiren, Halk'ta Hakk'ı görme boyutu

Eşyanın ardını görebilme boyutu.

Cadı kelimesi de buradan gelir.

Cadı: Bereketsiz, uğursuzluk getiren, anlamındadır.

Yâni makamdan düşmüş, sûrette kalmış, sîretten kopmuş, hortlak olmuş, anlamındadır.

Yâni varlığın eşya boyutunda kalmış.

Kendi cehalet karanlığında kalmış, zalimleşmiş, kibre düşmüş.

Yûsuf: Yûsûf:

Saf yüzlü, saflaşmış, inleyen, ah eden, inilti, masum yüzlü, güzel yüzlü.

Yûsuf'dan murâd: Cân boyutudur.

Yûsuf-Joseph-Yösef: Arttırsın, verimlilik, irfâniyetin doğuşu, saflaşmak, saflaşmakla gelen irfâniyet.

İbrânice yûseph: Arttırır. "Allah arttırır" Feyz bulmuş.

Kendindeki Hakk'ın tertemiz yüzüne ulaşmış olan.

Cemâle ulaşma boyutu, cân şehrine vuslat boyutu.

Cemâlullah boyutu.

Benyamin:

Sağlam el, sağlam bina, sağ tarafın oğlu, sağ elimin oğlu, muhkem, sağlam, gönül evi.

Yâni gönül boyutu.

Kişi hakikatleri idrak ettikçe, kendine ârif oldukça gönül evini oluşturur.

Gönül evinde Hakk'tan gayrı düşünce olmaz.

Kişi artık gönlüyle bakar, gönlüyle hareket eder.

İşte buna "Gönül ehli" denir.

Cân boyutuna 12 kapıdan geçilir.

12 kapıdan geçen Hakk'la Hakk olur.

12 kapıdan geçen "semme vechullah" sırrına erer.

Bakara Sûresi 115:

"fe eynema tuvellu fe semme vechullah"

"nereye dönersen dön her yer Allah'ın yüzüdür"

Yûsuf Sûresi'ni kelime kelime inceleyip, gerekli mesajları yakalamaya çalışalım.

Yûsuf'un yolculuğunun, kendi yolculuğumuz olduğunu unutmayalım.

Tenden c na olan yolculukta, nice hakikatleri görelim ve as-
limumuz idrak edelim.

Vüc dun sahibinin, v c dda her an tecellileriyle kendini
gösterdiğini anlayalım.

Benim v c dum deyip, v c du kendimize nisbet etme gaf-
letinden kurtulalım.

Vüc dumuza dönüp, v c dumuzda her an olan işleyişi an-
lamaya çalışalım.

Vüc dumuzda ve her varlığın v c dunda olan işleyişin, or-
tak noktalarını tespit edelim.

Her varlığın birbiriyle olan bağını ve bağlayıcısını idr k edelim.

Secde sırrına v kif olalım, cümle varlığın her an secdede ol-
masının hikmetine ulaşalım.

Ve biz de her an secde edenlerden olalım.

Yus f olup, c n yolculuğuna başlayalım.

şimdi, Y suf S resi'ni kelime kelime inceleyelim.

Ve kendi içsel yolculuğumuza başlayalım.

YÛSUF SÛRESİ

1-

الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

Elif lâm râ tilke âyâtul kitâbil mubîn

- Elif, lâm, râ** : Elif, Lam, Ra, Hakk, Halk, Fiil,
Tilke : Bunlar, bu, işte bu, şu görünen,
Âyet : Âyet, işaret, delil, varlıktaki işaretler, nitelikler,
El kitâb : Tüm varlık bir kitap, yazılı olan, ilmi gösteren,
El mubîn : Apaçık, apaçık bir kitap,

1- Meâli: Elif, Lâm, Râ. Tüm varlık işaretleriyle apaçık bir kitaptır.

Görüldüğü gibi, Yûsuf Sûresi “Elif, lâm, râ” ile başlıyor.

Bunlar harfi mukatta diye bilinir.

Her bir harfin varlıkta bir karşılığı vardır.

Her bir harf, kendi içinde derin sırlar taşır.

Hiçbir harf, bilge kişiler tarafından anlamsız yazılmadı, yazımı uydurulmadı.

Her bir harfin varlıkta karşılığı görüldü ve ona göre oluşturuldu.

Nedir varlıktaki harflerin boyutları? Varlıkta bunları görebilmeliyiz.

Nedir harflerin insan vücûdundaki boyutları? İnce ince düşünmeliyiz ve insan vücudunda her bir harfin karşılığını bulabilmeliyiz.

Her bir harf neyi işaret ediyor, varlıktaki ve bizdeki karşılığı nedir? Anlamalıyız.

Harfleri oluşturan Bilge kişiler, varlıkta neyi gördüler de harfleri yazıya döktüler? Bunu anlamalıyız.

Kur'ân alfabesinin kökeni "Nebati" harfleridir.

Nebati harflerin kökeni" İbrânice" dir.

Nebati kelimesi, nebat kelimesinden gelir.

Nebî kelimesi de oradan gelir.

Nebati, varlığın açığa çıkış boyutudur, topraktaki bitkisel boyuttur, topraktan süzülüp gelen bitkisel, hayvansal, insansal boyuttur.

Nebati dil, nebati harfler denilen şey, varlığın nebat boyutu olan, varlığın görünen ve şekillenen boyutudur.

Tüm evren, harflerin öz kaynağından süzülüp geldi.

Her bir harfin, ama içsel ama dışsal akışı vardır.

Her bir harfin, taşıdığı yüksek bir salınımı, dalgalanması, tınısı yâni bir enerjisi vardır.

Harflerin yazılığını oluşturan kâmil kişiler, varlığın içsel ve dışsal boyutunda neleri gördü ki harfleri oluşturdu?

Hiç bir harf kafadan atılmadı,

Hiç bir harf anlamsız yazılmadı.

Elif " ا " , neden bir (1) şeklinde yazıldı.

Be " ب " nin altında niye bir nokta var?

Te " ت " nin üstünde niye iki nokta var?

Se " ث " nin üstünde niye üç nokta var?

Diğerleri de nasıl sırlara göre yazıldı?

Bunlar hep varlıktaki bir hakikati işaret etmek için yazıldı.

Asla tesadüfen yazılmadı.

Her bir harf birçok sırlar taşır.

Kelimelerden oluşan harfler, sırlar içre sırlar taşır.

Harflerden oluşan kelimeler derin anlamlar taşır.

Kelimedeki anlamı anlamak için, harflerin taşıdığı derin anlamlara ulaşmak gerekir.

Hidrojen, oksijen birer harf ise, su kelimedir.

İşte Yûsuf Sûresi ilk âyeti olan“Elif, Lâm, Râ” kendi içinde derin anlamlar taşır.

“Elif” neyi işaret ediyor olabilir dersek?

Elif “ ء “:

Her varlığı tutan kudret, tüm kâinattaki tek güç, tek kudret, Allah, El Hû(güç, kudret O’dur) hakikatine işaret edilmiştir.

Sayısal değeri (1) olarak belirtilmiştir.

Elif ile (1)in yazılımı aynıdır, yâni varlığı tutan Elif birdir.

Birlik, Tevhîd sırrına işaret eder.

Her varlığı tutan tek kudret hakikatine işaret eder.

Tüm harfler, tüm boyutlar buradan doğmuştur.

Tüm varlığı tutan kudret, tek kudrettir.

Yâni her varlıktaki “Hakk” boyutudur.

“Lâm” neyi işaret ediyor olabilir dersek?

Lâm “ ل “:

Elif’in varlıktaki yansıması.

He bir varlığı tutan halk boyutu, her varlıktaki halk sırrı.

Elif ve Nûn’nun birlik yazılımıdır.

Hakk’tan açığa çıkan Halk boyutudur.

“Râ” neyi işaret ediyor olabilir dersek?

Râ “ ر “, nın yazılımı:

Râhimiyetten açığa çıkış, özden ilk filizlenme, fiil yürüyüşü, tecellinin ilk boyutu, tohumdan ilk açığa çıkan, filiz gibi yazılmış. Tohumun toprağa kök salan kökü gibi yazılmış.

İşığın akış sırrı, akıp gelen bir varoluş, akıp giden sistem gibi vurgulanmış

Râ: varlıktaki fiili, filizlenmeyi, tecelliye işaret eder.

“tilke âyâtul kitâbil mubîn” âyetiyle de, her varlığın, tüm dünyanın, tüm evrenin apaçık bir kitap olduğu çok güzel bir şekilde belirtiliyor.

İnsan, kendi vücûdunun bir kitap olduğunu hiç unutmamalıdır.

Okunacak olan kitabın, insanın kendi vücûdu olduğu bilinmelidir.

İnsan vücûdu da, varlık da apaçık bir kitaptır.

İsrâ Sûresi 14: “İkra kitâbek kefâ bi nefsikel yevme aleyke hasîbâ.”

Meâli: “Oku, kendini tanımak için kendi vücûd kitabın sana yeter. Her an kendindeki niteliklerin sahibini anlama içinde ol.”

Tüm varlık, ana kitaptan açılan bir kitaptır.

Ana kitaptan gelen her varlık, bir kitaptır.

Zûhruf Sûresi 4: “Ve innehu fî ummil kitâbi ledeynâ le alfyun hakîm.”

Meâli: “Muhakkak ki o kâinat kitabı, Bize ait olan ana kitabın içindedir. Elbette bir ilim taşır, hikmet taşır.”

İşte her varlık apaçık bir kitaptır ve o kitabın içinde, Allah’a ait olan âyetler yâni işaretler vardır.

Âyet nedir dersek?

Âyet: İz, işaret, alâmet, delil, sinyal, demektir.

Evet, tüm kâinatta her şey bir âyettir.

Varlıkta olan, tüm nitelikler âyettir.

Varlığın kendisi de, varlıktaki nitelikler de hep bir âyettir.

Her bir âyet; bir işarettir, bir delildir, bir sinyaldir, bir izdir.

Bu iz bizi varlığın sahibine götürür.

“Âyet nedir” diye toplumda herkese sorsak, hemen hemen herkes, Kur’ân diye bildiğimiz kitapta yazılı olan kelimelerden bahseder.

Allah’ın âyetleri dediğimizde herkes, Kur’ân diye adlandırdığımız kitaptaki yazılı olan sözcüklerden bahseder.

İnanç ile ilgili bir meseleyi konuşurken bile, hemen “şu âyette şöyle diyor” diye bahsedilir.

Peki, âyet dediğimiz nedir?

Bizlere âyet diye, Kur’ân’da yazılı olan kelimeleri gösterdiler. Hep böyle öğrettiler, hep böyle söylediler.

Oysa o Kur’ân dediğimiz kitabı, dikkatlice okursak, yeryüzünde ve gökyüzünde olan her şeyin âyet olduğunu bildirir.

Yûsuf Sûresi 105: “Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn.”

Meâli: “Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar.”

Bakara Sûresi: 164: “Vel ardı le âyâtin li kavmin yakılûn.”

Meâli: “Ve yeryüzünde olan her şeyde, elbette akledip düşünen insanlar için âyetler vardır.”

Rum Sûresi 22: “Ve min âyâtihî halkus semâvâti vel ardı vah-tilâfu elsinetikum ve elvânikum inne fî zâlike le âyâtin lil âlimîn.”

Meâli: “Göklerde ve yerde olanların halk oluşu ve seslerinin farklılığı da ve görünüşlerinizin farklılığı da O’nun âyetlerindedir. Elbette bunlarda bilenler için deliller vardır.”

Her varlık ve her varlıkta olan nitelikler hep âyettir.

Bir toz zerresi de, bir çiçek de, bir böcek de, bir kuş da, bir insan da, hep âyettir.

Her âyet yâni her varlık, Allah’ı gösteren sonsuz işaretlerdir.

Her varlığın sisteminde olan işaretler okunacak olandır.

Her varlığın apaçık bir kitap olduğunu ve varlık kitabında olan her şeyin bir âyet olduğunu anlamalıyız.

Ve okunacak olan kitabın varlık kitabı olduğunu idrak etmeliyiz.

Varlık kitabını okumak; varlığın içsel işleyişini, varlıktaki nitelikleri, vücûdların sistemini anlamak ve idrâki düşünmektir.

Varlığın oluşumunu, gelişimini, nereden geldiğini nereye gittiğini anlamaya çalışmaktır.

İşte ilk âyette sunulan, “Elif lâm râ tilke âyâtul kitâbil mubîn” gördüğümüz dünya apaçık, açılmış olan bir kitaptır.

O kitap okunduğu zaman, varoluşu ve var edeni anlamak mümkün olacaktır.

Vücûdumuzda olan gözleri düşünelim ve bir de Tıp Fakültesinde, göz alanında ihtisas yapan göz doktorlarını düşünelim

Göz doktorlarının göz kitabı, insanda olan gözlerdir.

Dünyada göz ile ilgili yazılan tüm kitaplar, insan gözünün incelenmesi sonucu yazılmaktadır.

Ve hâlâ gözler incelemekte ve hâlâ yeni yeni keşifler yapılmakta ve yeni yeni kitaplar yazılmaktadır.

Tıp alanında yazılan kitaplar yardımcı kitaplardır, ama asıl kitap gözlerin kendisidir.

İşte, göz doktorunun ana kitabı, gözlerin kendisidir.

İnsan vücûdu canlı kitaptır, insan vücûdunu okuyabilmek, varoluşun hakikatlerine kapı açacaktır.

“Kendini bilen Rabbini bilir” sözü, bu hakikate işaret eder.

İşte, apaçık bir kitap olan insan vücûdu, Allah hakikatinin kendini gösterdiği yerdir.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

İnnâ enzelnâhu kur'ân'en arabiyen leallekum takilûn

İnnâ enzelnâ hu	: Biz, indirdik, sunduk, açığa çıkardık, onu,
Kur'ân	: Okunan şey, kâinat kitabı, ilahi sözler,
Arabiyyen	: Anlaşılır olarak, Arapça olarak, kendi dilinden sesleniş,
Lealle-kum	: Umulur ki siz,
Takilûn	: Akıl edersiniz, düşünürsünüz, varoluşu araştırırsınız, aklınızı işletirsiniz.

2- Meâli: Muhakkak ki Biz tüm kâinat kitabını anlaşılır bir halde sunduk. Umulur ki siz düşünür anlarsınız.

Bu âyette, Kur'ân kelimesini iyi düşünmeliyiz.

Kur'ân diye neye işaret ediliyor iyi anlamalıyız.

Kur'ân; "k r" "قرأ" karae kökünden gelir.

İbranice kökenlidir.

Kr; varlığın işleyişi, eylemi, hareketliliği, gibi anlamlara gelir.

İkrâ, ikrâm, kıraat, karma, aynı kökten gelir.

Kur'ân; varlığın bütünlük içinde, birlik içinde işleyişi, oluşu hareketliliği demektir.

İkrâ; varlığın oluşunu, işleyişini, hareketliliğini anlamak için incelemek, okumak, analiz etmek demektir.

Kur'ân; okunan şey demektir, her varlık okunabilir bir kitaptır.

Kur'ân okumak; Mushâf okumak değildir.

Kur'ân okumak; varlığın oluşumu ve işleyişini birlik üzere varlıkta okumak, varlığı incelemek, düşünmek demektir.

Kur'ân okumak; varlığı gözlemlemek, incelemek, varlığın oluşumunu, gelişimini, sürecini, geldiği yeri, gittiği yeri ince ince düşünmek demektir.

Tüm varlık okunabilir bir şekilde yaratılmıştır.

Varlığa bakıp, aklımızı işletmeliyiz.

Bu varlık nasıl var oldu düşünmeliyiz.

“leallekum takilûn” “umulur ki siz akledersiniz” muhteşem bir uyarıdır.

Bize bahşedilmiş aklın kıymetini bilmeliyiz.

Bu âlem nasıl var oldu, nereden geldi, nereye gidiyor, varlık nasıl işliyor gibi sorularının cevabını, ancak ve ancak aklını işletenler bulacaktır.

Bu görünen âlem, elbette bir özden geldi.

Nasıl ki bir ağaç tohumdan açığa çıktıysa, ağacın özü tohumsa, bu evrende bir özden açığa çıktı.

Bir tohumda ne varsa, elbette ağaçta o tecelli eder.

Bu âlemde görünen her şey, elbette bir özde var idi, zamanı gelince varlık olarak açığa çıktı.

Nasıl ki, ağaçta ki dal, yaprak, çiçek, meyve; oluşumundan, biçimine, şekillenmesinden çiçeğine, renginden meyvesine, dal, yaprak, meyve sayısından tohumuna kadar olan bir sistemi, tohumunda saklı ise, bu görünen varlıkta bir özde saklı idi. Zamanı gelince bir bir tecelli etti.

İşte, tüm kâinat insanın okuması gereken bir kitaptır ve anlaşılır bir şekilde yaratılmıştır.

“Kur'ân'en arabiyyen” âyetini, Arapça Kur'ân olarak indirdik diye çevirenler daha çoğunluktadır.

Ve ısrarla, “Kur'ân Arapça inmiştir, Arapça okunmalıdır” dayatmaları yapanlar, bu ve benzeri âyetleri örnek gösterirler.

Hazreti Muhammed zamanında, o günün toplumu Arapça konuşuyordu.

Ve âyette çok güzel bir mesaj sunulurak, “sizin dilinizle size sesleniyoruz” umulur ki akledip düşünürsünüz” uyarısı vardır.

Bu âyette belirtilen, “Sizin anlayacağınız bir dille size sunuldu” anlamında anlaşılmalıdır.

Her toplum kendi konuştuğu, kendi düşündüğü dille, Allah'ı düşünür anlamaya çalışır.

Kişi kendi diliyle düşünmekten, varlığın diliyle tanışmaya geçmelidir.

Çünkü Allah'ın dili varlığın dilidir. Allah her varlıktan kendi diliyle seslenir.

İşte her bir varlıkta “Kelâmullah” boyutu vardır; o kelâmullah boyutuna ulaşmak için, kişinin kendi milletinin dili gerekmez.

Kur'ân'ın dili tektir, o da kelâmullah'tır.

Kişi, yönünü varlığın diline çevirmelidir. Kişi yönünü cânlı kitap olan varlığa çevirmelidir.

Çünkü varlık ve tüm kâinat, Kur'ân'dır.

Cânlı kitap olan varlığı okuyabilmek için; herhangi bir milletin dili, alfabesi gerekmez.

Cânlı kitap olan, varlık Kur'ân'ını okumak için; gözlemlemek, düşünmek, incelemek, analiz etmek, bağ kurmak, varlığın akışını okumak, yeterlidir.

Bunun içinde bizlere verilen akli kullanmak gereklidir.

Aklı kullanmak için de, aklın temizlenmesi gerekir.

Aklın temizlenmesi, bâtil bilgileri terk etmekle mümkündür.

Aklın temizlenmesi; kavgalardan, öfkelerden, kibirden, bilmişlikten, mala mülke, şöhrete esir olmaktan, ayrımcılık yapmaktan, kötülük yapmaktan, vazgeçmekle mümkündür.

Aklın temizlenmesi için, ilk adım tövbedir.

Tövbe; yaptığı hataları anlamak ve o hatalara dönmek için, verilen sözdür ve o söze uymaktır.

Tövbe, kişinin hatasını anlaması demektir.

Her kiři, hatalara dūřebilir, yeterki dūřtūđü hatayı anlasın, ondan dōnsün, gerekli dersi ıkarasın.

Aklın temizlenmesindeki ikinci adım, akılda olan tūm asılsız bilgiler bırakılmalıdır, şahit olmadan konuşulmamalıdır.

Aklında, bātıl alana ait olan, inanç bilgilerini tařıyan kiři, kendi inancını ūstūn gōrerek būyūk bir kibreye dūřer.

Aklını, bu asılsız bilgilerden temizlemeyen, saf temiz dūřūnceye ulařamaz.

İřte akıl temizlenmeden, hakikatin arayıřına adım atmak mūmkūn deđildir.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا
الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ

*Nahnu nakussu aleyke ahsenel kasası bimâ evhaynâ ileyke
hâzel kurâne ve in kunte min kablihî le minel gâfilîn*

Nahnu nakussu aleyke	: Biz, kısya, nakletme, kısya, ders alınacak hikâye, sana,
Ahsene	: Güzel, güzellikler, hasenet, içinde incelikler olan, değerler,
El kasası	: Kısya, hikâye, olay, izleri takip etmek, mesajlar sunan,
Bimâ evhaynâ	: İçeren, dâhil, şey ile, vahyettik, bildirdik, haydan sunduk,
İleyke hâze el kurâne	: Sana, bu Kur'ân, okunan şey, bildirilen şey,
Ve in kunte min kabli-hî	: Sen öyle idin, ondan önce, daha önce,
Le min el gâfilîne	: Gâfillerden, bilmeyen, boş şeylerde olan, farkında olmayan,

3- Meâli: Sana kıssaların içinde güzel dersler sunuyoruz, bu okunan şeylerle hakikatleri bildiriyoruz ve sen daha önce bunları bilenlerden değildin.

Yûsuf Sûresi kıssası, içinde çok güzel incelikler, dersler, ibretler sunulan bir kıssadır.

Her bir kısya, içinde muhteşem mesajlar sunar.

Bir kıssaya çok güzel, diğerine az güzel demeden, kıssaların içindeki mesajları anlamak için temiz bir gönülle, kısya içindeki yolculuğa çıkmalıyız.

Daha öce yaşamış olan toplulukların ve kişilerin hayatlarından muhteşem mesajlar sunulur.

Bu mesajların hepsi, okuyucunun kendine olan mesajlardır. Bilgelerin yolculuğu, hakikatleri arama yolculuğudur. Tüm kıssalar, kişinin kendi aslını arama yolculuğudur. İşte Yûsuf Sûresi, içinde hakikatlerin sunulduğu bir kıssadır. Nice ibretler, nice hikmetler, nice incelikler sunulan bir kıssadır. Yûsuf kıssasını okuyan, kendi yolculuğunu yapıyor gibi okumalıdır.

Her kıssanın içinde, insan vücûdunun boyutları sunulur.

İnsanın, ten boyutu ve cân boyutu vardır.

Ten boyutunun tecelliler boyutu ve dört anasır boyutu vardır.

Cümle kâinat dört anasırdan tecelli etmiştir.

Dört anasır-ana unsur denilen” Ateş, Su, Toprak, Hava”dır.

Bu dört anasır, dört büyük melek denilen”Azrail, Cebrail, Mikâil, İsrâfil” boyutu olabilir mi? Düşünmemiz gerekir.

Varlığın oluşumunda etken olan, “Anâsır-ı erbaa” denilen yâni dört unsur olan; Ateş-Işık, Su, Hava, Toprak sırları nedir? Çok dikkatli tefekkür etmemiz gerekir.

“Anâsır-ı erbaa” denilen dört anasır olan, ateş, su, hava, toprak yâni dört büyük Melek denilen sırları araştıralım

Azrail: Ateş; aşk, cânâ erdiren akıl, tenin ardına götüren

Cebrail: Su; ilim, akl-ı resûl, tefekkür, Hakk’a bağlayan

Mikâil: Toprak; Beden, akl-ı meaş, keşf eden

İsrâfil: Hava; mânâ, rûh, nûranî akıl

İnsanın bu dört anasırdan oluştuğunu iyi anlayalım.

İnsan, kendi vücûdundaki bu dört anasırı anlayabilirse ve bunları keşfedebilirse, onların hikmetiyle, neler yapabileceğini fark etmelidir.

İnsan, kendine bahşedilen yeteneklerin farkına varmalıdır.

İnsan, akıl, tefekkür, keşfetme, muhakeme, tercih etme, anlama, mânâyâ yükselme, karar verme, uygulama gibi yetenekleri görmezlikten gelmemelidir

İnsan kendi değerini bilmelidir.

İnsan vücûdunda ilâhî bir sistem gizlidir. Gece gündüz bunu idrak etmeye çalışmalıdır.

İnsan bedeninde olan dört ana unsur "Azrail, Cebrail, Mikâil, İsrâfîl" yâni "Ateş, Su, Toprak, Hava" insanın yaşam sebebidir.

Cân boyutu, ten boyutunun geldiği yerdir.

Rûh üflenîşi olduğunda bir cânlanma olur, işte cân boyutu budur.

Cân boyutu, tüm bedeni saran, bedeni işleten enerji gibi düşünülebilir.

Cân boyutu; rûh boyutu, nûr boyutu, Hû boyutu, ehâd boyutu ve âmâ boyutundan oluşur.

Kâinat yoktan değil, vardan var olmuştur.

Bir özden var olmuştur. O öz de Allah'ın kendidir.

İşte her kıssa, kişinin kendine seslenir ve kendini keşfetmesinin yolunu gösterir.

Evet, insanın vücûdunda muhteşem bir sistem vardır ve bu sistem sırlarla doludur.

İnsan kendi mânevi vücûduna dönmeli ve kendini iyi okumalıdır.

İnsanın vücûdunda mânevi kapıların açılması için kişi; tövbe makamına ulaşmalıdır ve tövbe etmelidir.

Yâni; yaptığı hataları, düştüğü gafleti anlamalıdır.

Yâni; kötülük yapmayı, kötülük düşünmeyi, fesatlığı, hasetliği, kıskançlığı, kini, nefreti, gururu, kibiri, makam, saltanat peşinde olmayı, paraya mala tapmayı, kul hakkına girmeyi terk etmelidir.

Kişideki mânevi boyutlar bunları terk etmediği müddetçe açılmaz.

Edeb içinde olmayan Hakk'ın sırlarına adım atamaz.

Ten bedeninin ardında Cân şehri vardır, Allah'ın şehri orasıdır, Allah şehrinin kapısı edeb içinde olana açılır.

Edep, tövbe makamına erenlerin ulaştığı bir değerdir.

Beden denen vücûdu, toprak olarak görme

O vücûdun içinde, nice âlem gizlidir

Tüm varlığın geldiği, o âlemden geldin sen

Cân denen o âlemde, nice mânâ gizlidir

Oku denilen kitap, o vücut kitabıdır

Vücûdu tutan cânda, Úlvî âlem gizlidir.

Cân vücûdundan gelen, Allah'ın lisânıdır

Gönül verip duyana, nice mânâ gizlidir

Evet, âyette belirtildiği gibi “min el gâfilîne” gaflet içinde olmamak için, vücûd kitabımızı iyi okumalı ve sahibini o vücûdda bulmalıyız.

Kıssalardaki ana tema, vücûdun sahibine vücûdda şahit olmaktır.

“Ahsen” olan Allah'tır, o vücûdun sahibidir ve vücûdda nice güzelliklerin sahibidir.

İşte o güzellikleri keşfetmek için, kıssalar sunulmuştur.

Kıssalar; kişinin kendindeki Allah'a şahit olma işaretleri, yolu, izidir.

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ

*İz kâle Yûsufu li ebîhi yâ ebeti innî re eytu ehade aşere
kevkeben veş şemse vel kamere re eytuhum lî sâcidîn*

İz kâle Yûsuf li ebî hi	: Deddiği zaman, demişti, Yûsuf, babasına,
Yâ ebeti	: Ey babacığım,
İnnî reeytu	: Ben gördüm, görüş, görmek, anlamak,
Ehade aşere kevkeben	: On bir yıldız, ışığı yansıtan, her bir cüz,
Ve el şemse ve el kamer	: Güneş ve ay,
Reeytu-hum	: Onları gördüm,
Li sâcidîn	: Bana secde edenler, her şeyiyle teslim olan,

4- Meâli: Yûsuf babasına demişti ki: Ey babacığım! Ben on bir yıldız ve güneşi ve ayı bana secde ediyorlar olarak gördüm.

Yûsuf, bir rüya görür, gördüğü rüyada; on bir yıldız, güneş ve ay ona secde ediyorlardır.

Buradaki ana mânâ secdedir, Yûsuf'a olan secde nedir? Te-fekkür etmemiz gerekir.

Yûsuf'dan murâd cân ise, her şeyin cânâ olan secdesini anlamamız gerekir.

Ten cânandan beslenir, ten cânâ bağlıdır, ten her an cânâ secde halindedir.

Bu âyette;

Yıldız nedir, ay nedir, güneş nedir?

Rüya nedir?

Secde nedir? Diye düşünürsek.

Yıldız; halk boyutudur, varlık boyutudur, fiiller boyutudur,
her varlıktan yansıyan nûr boyutudur,

Ay; sıfat boyutudur, kul boyutudur, sâlik boyutudur, talebe
boyutudur,

Güneş; vücûdu tutan Zât boyutudur, aşk boyutudur,

Ayın değişkenliği gibi görünen olay; aslında Dünyanın onun
üstüne düşen gölgesinin değişkenliğidir.

Ayın parlak kısmı, Güneşten gelen ışıktır, karanlık kısmı,
Dünyanın gölgesidir.

Ay; talebeye, sâlik'e işaret eder.

Dünya; Mürşid-i Kâmil'e işaret eder.

Güneş; Allah'ın zâtına işaret eder.

Talebe de, Mürşid-i Kâmil de, Allah'ın ilmiyle yetişir.

Sâlik'in yetişmesine, Mürşid-i Kâmil vesile olur.

Onun için Ay'ın üzerine düşen Dünyanın gölgesi, sâlik'in
üzerindeki Mürşid-i Kâmil'in emeğidir, ona yol göstermesidir.

Ay'ın, hilalden dolunaya dönmesi, talebenin gün gün irfani-
yet gelişimidir.

Rüya nedir dersek?

Rüya beyinle alakalı bir boyuttur.

İnsan her yaşta rüyalar görür.

Her yaş grubunun gördüğü rüyalar farklı farklıdır.

İnsan gece yattığında, beyninin ekranında görüntüler görür,
bu görüntülere rüya denir.

İnsanlar da, hayvanlar da rüya görür, yâni beyni olan her
cânlı kendi vücûd kapasitesince rüyalar görür.

İnsan vücûdu; kâinat var olduğundan beri şekillenip gelen
tüm varlığın özelliklerini, gen yapısında ihtiva eder.

İnsan vücûdunda; hava, toprak, su ateş boyutu, bitkisel bo-
yut, hayvansal boyut ve insan boyutu vardır.

İnsan vücûdu mikro evrendir. Evrende ne varsa, bir şekilde insan vücûdunda vardır.

İnsan vücûdunda, geçmiş zaman dilimleri ve o zaman dilimlerindeki atasal boyutlar vardır.

İşte insan yattığı zaman, rüyalar görür.

Gördüğü rüyalar, kişinin kendine ait bir dünyanın yansımasıdır.

Rüya kelime olarak görmek demektir.

Arapçada “ra-e-ye” fiil kökünden gelir, uykuda bir şeyler görmek demektir.

Kelimenin İbrânice kökenli olduğu sanılır.

Rüyada gördüğümüz şeyler, gerçekmiş gibi hissedilir.

Uykudan uyanıldığında bunun bir rüya olduğu anlaşılır.

Rüya beynin çalışmasında ve algılarda ve duyguların gelişiminde çok önemlidir.

Rüya, beynin adeta spor yapmasıdır.

Rüya, sağlıklı beyinlerin daha çok gördüğü şeylerdir.

Rüyada görülen görüntüler, kişinin alması gereken mesajlardır.

Rüya görmeler, her toplumda ilgi uyandırmıştır ve bu konuyla ilgili rüya yorumcuları ortaya çıkmıştır.

Rüya, gelecek ile ilgili mesajlar olarak değerlendirilmiştir.

Yûsuf kıssasında bunu net bir şekilde görüyoruz.

Eski tarihli yazılı belgelerde, rüya yorumlarına rastlanır.

Tarihte en eski rüya yorum kitabı; M.Ö. 2000-1800 yıllarında Mısır’da on ikinci sülaleye ait olan, papirüs üzerine yazılmış bir Mısır kitabıdır.

Bu kitap halen İngiltere’de British Museum’da bulunmaktadır. (Hakkı Şinasi Çoruh, Rüya Dünyamız)

Âsur’lular ve Mısır’lılar zamanında, rüya yorumları çok önemli bir yer tutar.

Rüya yorumlayacak kişinin, temiz gönüllü ve ferâset sahibi olması gerekir.

Rüyada görülen şeylerin yorumunu yapabilmek, rüyada görülen her bir şeyin karşılığını hissetmekten geçer.

Firâset ehilleri, rüyaları yorumlayabilir.

Her görülen rüya özel mesajlar, özel uyarılar içerir.

Rüyadan gelen mesajı, en güzel kişinin kendisi yakalayabilir.

Hayvanlarla, bitkilerle, dört anasır ile ilgili görülen rüyaların, kendi içinde farklı yorumları vardır.

Kişinin vücûdu atalardan gelen tüm kayıtları taşır.

Bu kayıtlar, rüyada kendini hissettirir.

Rüya bir mesajdır, uyarıdır ve her rüyayı hayr üzere yorumlamak gerekir.

Gönül erleri, her rüyayı hayr üzere yorumlar.

Hazreti Muhammed'e ithaf edilen, şöyle bir aktarım vardır.

Kocası ticaret maksadıyla uzak ülkelerde seyahatte bulunan bir kadın, gördüğü rüyayı gelip Hazreti Muhammed'e anlatır.

Rüyasında "evinin direğinin düştüğünü ve şaşı bir çocuk doğurduğunu" görmüştür.

Hazreti Muhammed, o kadına: "Kocan yakında dönecektir, inşallah sen de sâlih bir evlat doğuracaksın" der.

Kadın daha sonra aynı rüyayı tekrar görür ve tekrar Hazreti Muhammed'e gelir.

Ama Hazreti Muhammed'i bulamaz.

Onu bulamayınca rüyasını, karşılaştığı Ayşe'ye anlatır.

Ayşe ona: "Eğer rüyan doğru ise seyahatte olan kocan ölecektir ve sen de ahlaksız bir evlat doğuracaksın." der.

Biraz sonra Hazreti Muhammed gelir.

Ayşe, kadının gördüğü rüyayı ve kendi tâbirini anlatınca Hazreti Muhammed üzülür.

Ayşe'nin rüya tâbirini hoş karşılamaz.

Ayşe'ye der ki: "Bu çeşit tâbirler yapma, bir kişi rüyasını tâbir ettirmek için sana gelirse, hayır ile onu tâbir et. Çünkü rüya tâbir edildiği gibi olur."

(Abdulaziz Debbağ, el-İbriz, Şeriat, Marifet, Hakikat)

Evet, rüyalar hep hayra yorumlanmalıdır, çünkü insan beyni, insanın şerri için değil hayrı için yaratılmıştır.

Ve beyne kodlanan algılar, beyni o yönde çalışmaya zorlar.

Onun için gönüller sultanı Hazreti Muhammed, "rüya tâbir edildiği gibi olur" sözüyle muhteşem bir uyarı sunmuştur.

Bundan dolayı; olumlu düşünmek, hayr üzere düşünmek, hayra kodlamak, beynin öyle çalışmasına sebep olur.

İnsan ilgilendiği alanla ilgili de rüyalar görür.

Kişi, bazen gündüz meşgul olduğu, ilgilendiği şeyleri, gece yattığında rüyasında görmeye devam eder.

Nice bilim adamı bu alanda birçok keşifler yapmıştır.

Görülen her rüyanın muhakkak ki bir karşılığı ve mesajı vardır.

Korku dolu, sevinç dolu, hüznü dolu, rüyalar hep görülür.

Bazen hiçbir anlamı yok gibi olan rüyalar görülür, aslında her rüyanın mutlaka anlamı vardır, ama yorumunu bulamıyoruzdur.

Çünkü rüyalar, kişinin ne yapıp yapmaması ile ilgili mesajlardır.

İşte Yûsuf kıssası, bir rüya görmeye başlayan, içinde nice mesajlar barındıran bir kıssadır.

Rüya konusunda, rüya ile hareket edeyim derken, akli, tefekkürü, keşfetmeyi hiçbir zaman terk etmemeliyiz.

Yaşamı anlamak için de, rüyayı yorumlamak için de akıl şarttır.

Aklı terk edenin, düştüğü yer şeytani alandır.

Akıl, kâlb ölçüsüyle hareket etmelidir.

Şimdi de, secde konusunu kısaca inceleyelim, 100. âyette daha geniş inceleyeceğiz.

Secde:

Anne babamızdan, secdeyi başımızı yere koymak diye öğrendik.

Namazda, kıyâm'ı ayakta durmak, rükû'yu ellerimizi dizimize koyarak eğilmek ve secde'yi ise başımızı yere koymak olarak öğrendik.

Oysa Kur'ân bizlere, çok farklı bir secde târifi yapıyor.

Yerlerde, göklerde ne varsa, herşeyin her an Allah'a secde halinde olduğunu belirtiyor.

İşte Kur'ân'dan bazı deliller.

Not: Âyetlerde "Yescudu" "Secde ederler" diye geçmektedir.

Ra'd Sûresi 15: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Nahl Sûresi 48, 49:

48- "Onlar, Allah'ın halkettiği şeylerin gölgelerinin dahi, sağa sola dönerek, Allah'a secde ettiklerini ve tüm var olanların bir bütünlük içinde olduğunu bakıp ta görmezler mi?"

49- "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayarlarda kibirlilik yoktur."

Rahmân Sûresi 6: "Ve el necmu veş şeceru yescudân"

Meâli: "Yıldızlar ve ağaçlar her an secde halindedirler."

İncelediğimiz zaman görüyoruz ki, birçok âyette, var olan tüm varlığın Allah'a her an secde halinde olduğu belirtiliyor.

Peki, nedir secdenin Kur'ân'î mânâsı?

Namazda secde diye bildiğimizle, hakikatte secde arasında nasıl bir fark vardır?

Toplumdaki tüm kişiler, secdeyi başımızı yere koymak diye bilirken, Kur'ân bizlere nasıl bir secde sırrı sunuyor?

Secdenin mânâsına ermediğimiz müddetçe, yaptığımız secde bir şekilden, atalardan öğrendiğimiz bir taklitten mi ibaret oluyor?

Her varlığın her an Allah'a secdesi nasıldır?

Varlığın gölgesinin dahi secde halinde olma sırrı nedir?

İzah edenlerin çoğu "Yescudu" âyetini teslim olmak diye çeviriyor, oysa o kelimedede, teslim kelimesi değil, secde kelimesi geçiyor.

Peki, nedir secdenin Kur'ân'î mânâsı, ilâhî mânâsı?

Allah bizden nasıl bir secde şuuru istiyor?

Nedir hakikatte secde sırrı?

Tarihsel olarak incelediğimizde, secde diye bilinen davranışa hep rastlıyoruz.

M.Ö 5-6 bin yıllarında Mısır mitlerinde, tüm âlemi yaratan, baş Tanrı olan "Ra" ile çocukları, "İsis, Osiris, Şu, Set, Geb" "Ra" ile konuşurken secde halinde konuştukları yazılıdır.

Şamanlar'da, Aztekler'de, Mayalar'da ve birçok kültürde, sabah güneşin ilk toprağa değdiği yere secde ettikleri görülür

Sümerler'de, Hintliler'de, Araplar'da, Farisiler'de, inandıkları Tanrı'lara, toprağa başını koyarak secde etme vardır.

Vatikan'da rahipler, Papa'yı selamlamak için secde ederler.

Papa, Baba demektir ve Tanrı'yı temsil eder.

Eski tarihlerde; Krallara, Padişahlara, secde etmek, ayaklarına kapanmak şarttı.

İncelediğimizde görüyoruz ki secde denilen davranış her toplumda vardır.

Toplumda secde, toprağa eğilmek, ayaklara kapanmak anlamına geliyor.

Peki, Kur'ân'î mânâda secde nedir?

Kur'ân bizlere her varlığın secdesinden bahseder.

"Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dahil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler" diye seslenir. Ra'd Sûresi 15.

Varlığın secdesi nedir?

Cümle varlık her an Allah'a nasıl secde halinde olur?

Bu sorunun cevabını ancak, varlığın birlik sırrına ulaşarak anlayabiliriz.

Din adına bu ve bunun gibi soruların cevabını, her kişi kendi vücûd varlığının varoluşunu, işleyişini, niteliklerini, sürecini inceleyerek az çok anlayabilir.

İnsan vücûdu, tüm sırların kapısıdır.

İnsan ne ararsa, kendi vücûd varlığında vardır.

İnsanın vücudu küçük kâinattır.

İnsan kendine dönmeli, kendi vücudunu okumalı ve hakikatleri önce kendi vücudunda bulmalıdır.

İnsanın kendini okuması, yâni kendini bilmesi; temiz bir gönülle, “İlm-i Tevhîd” eğitimiyle, tefekkürle, ulvî bir seyirle, ilâhî bir aşkla, sabır, tevekkül, teslimiyetle mümkündür.

İşte secdenin hakikatini de, kendi vücûdumuzu dikkatlice okursak anlarız.

İşte, Yûsuf sûresi 4. âyette, Yûsuf’un rüyasında; “on bir yıldız ve güneşi ve ayı bana secde ediyorlar olarak gördüm.” diye bildirmesi, bizlere secde hakikatini düşünmemizi ve secdenin mânâsına ermemizi işaret ediyor.

Kıssada; on bir yıldız, güneş ve ay, kardeşleri anne babayı işaret ediyor diye sunulmuştur.

Yûsuf’a olan secde, cân boyutuna olan secde hakikatidir.

Cümle varlığın Allah’ın zâtına secde halinde olduğu hakikatidir.

İşte, Yûsuf kıssasında her bir inceliğin, insanın kendinde bulunması gereken işaretler olduğunu unutmaması gerekir.

Bizdeki, on bir yıldız, ay, güneş; sıfatlar, fiiller, zât hakikatine işaret eder.

Cümle varlık Allah’a secde halinde ise, biz bu secdenin nasıl olduğunu anlamalıyız.

Cümle varlık her an secde halinde ise, yeryüzü bir mescid’dir.

Mescid, secde edilen yer demektir.

Hazreti Muhammed bu hakikati işaret etmek için: “Yeryüzü bana mescid kılınmıştır” demiştir.

Tüm yeryüzünün, hatta tüm kâinatın mescid olduğunu anlarsak, her varlığın o mescid’de secde halinde olduğunu görürüz.

Bunu da ancak ve ancak, varlıkta kıyâm, rükû, secde boyutuna erdiğimizde idrâk ederiz.

İşte Yûsuf Sûresinin bu âyetinde, secde sırrına işaret edilmiştir. Kişinin, nasıl ki tüm hücreleri, vücûda secde halindeyse, yâni bir birlik içindeyse, bu âlemde bir birliği gösterir.

Bu birliği anlamamız için, secde sırrına vâkıf olmamız gerekir.

Kişi kendi vücûduna dönmeli, orada fiil, sıfat, zât boyutunu anlamalıdır.

Bizdeki sıfatlar boyutu, kardeşler boyutudur.

Her bir sıfat, diğer sıfatla bağlantı halindedir, tüm sıfatlar da zâta bağlıdır.

Sıfatların doğduğu yer; Tekvin boyutudur, yâni fiil boyutudur.

Kişi, o sıfatların bağına anlarsa secde sırrına vâkıf olur.

Anlamazsa, sıfatları kendine nisbet eder.

İşte 3.âyette belirtildiği gibi "min el gâfilîne" gaflet durumunda yaşar.

Gafletten kurtulmanın tek yolu, secde boyutuna ermekle mümkündür.

Onun için Yûsuf kıssasındaki ana mânâ, secde hakikatidir.

Secde hakikati ise Tevhîd şuurudur.

Zaten, kıssanın sonunda tüm ailenin, Yûsuf’a secde etmesi buna işaret eder.

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ
كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ أَدُوٌّ مُّبِينٌ

*Kâle yâ buneyye lâ taksus ru'yâke alâ ihvetike fe yekîdû leke
keydâ inneş şeytâne lil insâni aduvvun mubîn*

Kâle ya buneyye	: Dedi, ey oğlum,
Lâ taksus	: Anlatmak, nakletmek,
Ruya ke	: Vizyon, ileri görüş, rüyanı, gördüklerini,
Alâ ihveti ke	: Kardeşlerine,
Fe yekîdû leke	: Sonra, yaparlar, kurarlar,
Keydâ	: Hile, oyun, aldatmak, mücadele,
İnne el şeytân	: Muhakkak ki, şeytan, şeytani haller, kötülük, zulüm,
Li el insân	: İnsan için,
Aduvvun mubînun	: Düşman, apaçık,

5- Meâli: Dedi ki: Ey oğlum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Sonra sana oyun yaparlar. Muhakkak ki şeytani haller insan için apaçık düşmandır.

Bu âyette işaret edilen iki husus şudur:

İlki; şeytan nedir, halleri nedir ve hileleri nasıl anlaşılır?

Ve diğeri; hakikatleri herkesle paylaşmama ihtarıdır.

Hakikatlerin bilgileri, ancak hazır olana, yâni yetim olana açılır.

Ve yukarıda belirttiğimiz gibi, rüyayı gören kişi, en iyi yorumunu da kendisi yakalar.

Yûsuf'un gördüğü rüyayı kardeşlerine hemen anlatmaması, zamanı gelinceye kadar beklemesi gerektiği bildirilmiştir.

Burada işaret edilen diğer husus, kişideki şeytani hallerdir.

Şeytan kişinin apaçık düşmanıdır ihtarı, şeytanın ne olduğunun anlaşılması gerektiğinin en güzel mesajıdır.

Şeytan nedir dersek:

Şeytan diye ayrı bir varlık yoktur.

Şeytan insanın zalimleşmiş boyutudur.

İnsan, yaptığı kötülükleri; adı olan kendi olmayan şeytanın üstüne atarak, zalimliğine kılıf uydurur.

Şeytan denilen şey; zalim kişinin kendisi ve yaptığı kötülük halleridir.

Onun için şeytan dediğimizde bilelim ki, kötülükler içinde olan zalim kişi anlaşılmalıdır.

Onun için şeytan diye bahsettiğimiz, kötülükler, zalimlikler içinde olan kişidir.

Yâni şeytanlaşmak, zalimleşmek demektir.

Zalimleşen kişi şeytandır.

Ayrı bir şeytan aramanın anlamı yoktur.

Kim ki çevresine acımasızca zulmediyor, işte o şeytanlaşmış kişidir.

Kim ki çevresine kötülük yapıyor, o şeytandır.

Şeytan, “şa-ta-na” kelimesinden gelir.

Uzaklaşan yâni Hakk’tan uzak olan demektir.

Hakk’tan uzak olan, kibir içine düşer ve şeytanlaşır.

Varlığın özünü görmekten uzaklaşan, “şa-ta-na” durumuna düşer.

“Şa-ta-na” durumuna düşen, varlığın dış boyutunda kalır ve ondan menfaat elde etme derdine düşer.

Yâni varlığın eşya boyutunda kalıp, hakikatine eremeyendir.

Şeytan, eşya aynı kökten gelen kelimelerdir

Eşyadan menfaat elde etme durumu, kişiyi özden koparır.

Menfaat elde etme durumu, kişiyi kendi çıkarının derdine düşürür ve kişi zalimleşir.

Nisâ Sûresi 120: “Şeytânu illâ gurûrâ” “ şeytan denen, ancak gurur, kibir içinde olandır.”

Evet, her kim; gurur, kibir, kötülük içindeyse, işte o kişi şeytandır.

Gururlanma, kibirlenme şeytanlığın doğduğu yerdir.

İblis, şeytan inceliğini iyi kavramamız gerekir.

Genelde iblis şeytan aynı şey sanılır, şeytanın babası iblistir.

Kur’ân; iblis secde etmedi der.

Fakat bizlere hep şeytan secde etmedi diye öğretildi.

Kur’ân şeytan demez, iblis der.

İblis ve şeytan inceliğini anlarsak, bizdeki karşılığını daha iyi kavrarız.

İblis, libas, elbise, dış elbise, sûret, varlığın toprak ciheti aynı anlamlara gelir.

İblis; dış elbisede, sûrette kalan demektir.

Yâni varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan iç yüzündeki mânâyaya ulaşamayan demektir.

Yâni teni görüp, cânı göremeyen demektir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan Allah’tır.

Eğer biz, sûretleri görür sûretleri tutan sûreti göremezsek, yâni toprağı görür, toprağın ardında olanı göremezsek, yâni teni görüp cânı göremezsek, iblislik hâli bizde açığa çıkar.

İşte iblis; varlığın dış elbise boyutunda, yâni varlığın toprak boyutunda kalan demektir.

Bizden istenen, sûretleri tutan gücü anlamak ve secde sırtına ermemizdir.

Şeytanlık iblislik ten doğar.

Yâni şeytanın doğduğu yer, iblislik halidir.

Kişi varlığın sûret boyutunda kaldığında, kişide yavaş yavaş varlıktan menfaat edinme ve ego hâli gelişir.

Ve artık varlığa; iyi kötü, güzel çirkin, güçlü zayıf, düşük makam yüksek makam, köle kral, zengin fakir, köle, hür gibi düşünceler içinde bakar.

Ve Hakk'tan uzaklaşıldığında ego hali gelişir.

Ego içinde olan kişi, yavaş yavaş kötü haller sergilemeye başlar.

İşte şeytan; tüm kötü haller içinde, benlik içinde, hasetlik, fesatlık, yıkıcılık içinde olana denir.

Şeytan, hep kendi çıkarı içinde, kendi egosu içinde olandır ve kötülük yapandır.

Şeytan, her hareketi, eylemi, düşüncesi, planı kötülüğe kapı açacak biçimdedir.

Şeytanlaşan kişi; makam, mevki, şan, şöhret, çıkar, zenginlik, peşinde olur.

Hep dünya menfaati, şahsi çıkar peşindedir,

Şahsi çıkar için yakar, yıkar, parçalar, böler, öldürür, her şeyi yapar.

Kibir içinde olur, o öyle bir kibirdir ki, kişi kendi isteğine ulaşmak için:

Yeri gelir tevâzû içinde görünür.

Yeri gelir gözyaşı içinde görünür.

Yeri gelir karamsarlık içinde görünür.

Yeri gelir korkutur.

Yeri gelir insanların inançlarını kullanır.

Ve Allah adını kullanarak hareket eder.

Yâni o kişi, hep sinsilik içindedir, içi başka dışı başkadır

Hep kendi çıkarları için hareket eder.

İşte kişide önce iblislik hâli oluşur ve daha sonra şeytanlık hâli oluşur.

Kişi; varlığın, libas yâni dış elbisesinde kalıp, o varlığı tutan Hakk'ı göremiyorsa, işte o İblistir.

Ve böylece işte kim;

Varlığın eşya boyutunda kalıp, Hakk'tan uzaklaşıyorsa ve varlığı hep kendi çıkarı, makamı için kullanıyorsa ve çevresine zulüm ediyorsa o şeytandır.

Şeytan olan, hep kendi çıkarı için hareket eder ve çevresine zulüm eder.

İşte kim;

Varlığın dış boyutunda kalıp, Hakk'tan uzaklaşıyorsa,
Böylece birilerini kerih görüp, birilerini yüce görüyorsa,
Kendi çıkarı için zarar veriyorsa,
Makam mevki için her türlü düzenbazlık içinde oluyorsa,
İnsanların ve varlığın hakkını yiyorsa,
Emaneti ehline vermiyorsa,
İnsanları fırkalara bölüyorsa,
Ben ve o, biz ve onlar deyip birilerini aşağılıyorsa,
Kimin dilinde kibir ifade eden sözler varsa,
Hep çıkarı için koşuyor, hep kötülük içinde oluyorsa,
Kendi şahsi çıkarı için birilerini kullanıyorsa,
Zenginlik, makam, şöhret, peşinde oluyorsa,
İşte o kişi şeytandır.

İşte âyette belirtildiği gibi; “inne el şeytân li el insân aduvun mubîn” şeytan insanın apaçık düşmanıdır.

Şeytan kişideki, şeytanlaşma halidir.

Kişiye şeytanlaştıran; gurur kibir, kıskançlık, hasetlik fesatlık gibi duygular, hep kendi benliği doğrultusunda olan isteklerden doğar.

Âyette belirtildiği gibi; Nisâ Sûresi 120: “şeytânü illâ gurûrâ” “gururdan, kibirden, kıskançlıktan, fesatlıktan şeytanlık doğar.

Şeytan denilen, kişinin zalimleşmiş boyutudur.

Bu âyette; “kardeşlerine anlatma” mesajı çok önemlidir.

Evet, her insan birbiriyle kardeştir, ama her kişinin kendine ait özel yaşamı, düşüncesi, yolu vardır, hakikatlere farklı bir bakış açısı vardır.

Her şeyi paylaşmamanın, her sırrı açmamanın, en güzel işaretidir bu âyet.

Paylaşmanın zamanı gelince paylaşmak gerekir, ama zamanı gelinceye kadar susmak en doğrusudur.

İnsanlar dini alanda, anne babasından öğrendiği inanca göre hareket eder ve genelde sorgulamaz, düşünmez.

Anne babadan öğrendiği ibadetleri yapar, onların öğrettiği Allah'a inanır, hiç şahit olmadığı halde sadece inanır.

İşte kişi dini sorgulamaya, araştırmaya, hakikati anlamak için gayret göstermeye başladığı zaman, bu sorgulama; ataların inancı üzere hareket eden kimseler tarafından hoş karşılanmaz, dinden çıkmak, kâfir olmakla suçlanılır.

İlm-i ledün yolunda, ulaştığı hakikatleri, henüz anlama kapasitesi olmayanlara anlatmamak gerektiğini, bu âyet "Kardeşlerine anlatma" uyarısıyla sunmuştur.

Dilini tutmak, bilmiyorum demek ve hemen anlatma derdine düşmemek gerekir.

Örtünmedeki ana gaye de budur, örtün yâni ört, her şeyi herkese anlatma.

İşte buradaki vurgu; hakikatler herkese hemen anlatılmamalı uyarısıdır.

"Kardeşlerine anlatma" uyarısını çok iyi düşünmeliyiz.

Kişi hazır olmadan, hakikatleri sunmak doğru değildir.

Her kişi, anne babasının inancı üzere hareket eder.

Ve o inançtaki bilgileri ve ibadetleri doğru bilir.

Başkalarının inançlarını ve ibadetlerini doğru bilmez.

İşte Kur'ân'ın "Atalarınızı bir yolda buldunuz" âyeti buna işaret eder.

Evet, atalarımızın inanç yolu üzere olduk.

Kendi anne babamızdan bulduğumuz inancı doğru bildik, başkalarının inancını eğri gördük ve onlara saldırdık.

Bakara Sûresi 170: “Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelAllahu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakilûne şeyen ve la yehtedûn.”

Meâli: “Onlara Allah’ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

İşte, atalarının inancında kalanlara, hakikatler hemen sunulmamalıdır.

Sorgulayan, araştıran, düşünen, bildiklerinden şüphelenen, hakikatleri bulacaktır.

Mâide Sûresi 104: “Ve izâ kîle lehum teâlev ilâ mâ enzelAllahu ve iler resûlî kâlû hasbunâ mâ vecednâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ ya’lemûne şeyen ve lâ yehtedûn”

Meâli: “Onlara; Allah’ın size sunduğu hakikatlere ve Resûlün anlattıklarına gelin, denildiği zaman: Atalarımızı ne üzere bulduysak onlar bize yeter, dediler. Ataları hakikatlerden bir şey bilmiyor ve hakikatin yolunu bulanlardan olmasalar bile mi?”

Evet, atalarımız ne sunduysa, onu doğru diye kabul ettik.

Atalarımızı ne üzere bulduysak, onu doğru kabul ettik.

Yûsuf Sûresi’nin bu âyetinde” kardeşlerine anlatma” hakikati buna işaret eder.

A’râf Sûresi 70: “Kâlû e citenâ li nabudAllahe vahdehu ve nezere mâ kâne yabudu âbâunâ fetinâ bi mâ teidunâ in kunte mines sâdikîn.”

Meâli: Dediler ki: “Sen bize, tek Allah’a kul olmamız ve atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı mı söylemeye geldin? Eğer sen doğruyu söylüyorsan, öyleyse bize söylediğin şeyleri getir, ispat et.”

Kişi, anne babadan bulduğu Tanrı inancını doğru bilir.

Sadece inanmakla kalır, şahitlik makamına eremez.

İşte eğer kişi, sorgulamaya başlar, anne babadan öğrendiği inancı terk eder, yetim durumuna düşerse, ona hakikatler yavaş yavaş sunulur.

Anne babamızdan bir inanç öğrendik ve o inanç üzere hareket ettik.

İnandığımız değerlere hiç şahit olmadan hareket ettik.

Evet, Allah bir dedik ama hiç şahit olmadık.

Çünkü anne babam, Allah bir diye öğretti, ben de öyle dedim.

Allah'a kul oluyoruz diye, kendi zannımıza, inancımıza, öfkemize, ayrımcılığımıza kul olduk.

Ama görmedik, düşünmedik, hakikatini araştırmadık.

Hiç anlamadık, hiç fark etmedik.

Hûd Sûresi 109: "Fe lâ teku fî miryetin mimmâ yabudu hâulâ mâ yabudûne illâ kemâ yabudu âbâuhum min kabl."

Meâli: "Bundan sonra onların taptıkları şeyler hakkında içinde şüphe kalmasın. Onlar önceden atalarının taptığı gibi sadece öyle tapıyorlar."

Bu âyette işaret edilen:

Annemden babamdan öğrendiğim gibi ibadet ettim.

Onları taklit ettim.

Yaptığım ibadet değilmiş, tapınmakmış.

Hiç anlamadım, hiç düşünmedim, hiç hakikatini araştırmadım.

Kur'ân'ın defalarca işaret ettiği gibi, hep atalarımın inancı üzere hareket ettim.

Yaptığımın, inandığımın hakikatine hiç ulaşmadım.

Allah'a kendimde ve varlıkta hiç şahit olmadım.

O'nun sonsuz âyetlerini, yâni sonsuz işaretlerini, kendimde ve varlıkta hiç görmedim, şahit olmadım.

İşte "kardeşlerine anlatma" inceliğini çok iyi kavramalıyız.

Bu seslenişi kendimize diye düşünmeliyiz.

Bu âyetteki iki hususu çok iyi anlamalıyız.

İlki; şeytan nedir, hileleri nedir.

İkincisi; hakikatler ehline sunulur, hazır olana sunulur işarettir.

Hakikat bilgileri zamanı geldiğinde, kişinin gönül kapasitesince yavaş yavaş sunulur.

Çünkü kişinin, anne babadan öğrendiği inanç ibadet, onun doğrusudur, bundan vazgeçmez, kendi inancını üstün görür, başkasının inancını doğru bilmez.

İşte bu bildiklerinden kurtulamayan kimseye, hakikatleri açmak doğru değildir.

İşte Kur'ân: "Atdarınızı bir inanç sistemi üzere buldunuz, bunu doğru bildiniz, hiç düşünmez misiniz? uyarısıyla, anne babamızdan öğrendiğimiz inancı sorgulamamızı, düşünmememi tavsiye eder.

İşte Yûsuf kıssası da örtülü bir biçimde sunulmuştur.

Kişinin gönlü, bâtıl alanın kirliliğinden temizlendiğinde, kişi inanç kibrinden kurtulduğunda, o örtü yavaş yavaş kalkmaya başlar.

Kişi hazır olduğunda, hakikatlerin bilgileri yavaş yavaş ona sunulur.

Kişinin hazır olması; aslı olmayan inanç boyutundan kopması, aklını gönlünü temizlemesi, edeb üzere olması ve samimi olması ile mümkündür.

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُنْتِمْ
 نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ
 قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

*Ve kezâlike yectebîke rabbuke ve yu allimuke min
 tevîlil ehâdîsi ve yutimmu nimetehu aleyke ve alâ âli
 Yâ'kûbe kemâ etemmehâ alâ ebeveyke min kablu İbrâhîme ve
 İshâk inne rabbeke alîmun hakîm*

Ve kezâlike yectebîke	: İşte böylece, seçicilik, fark etmek, tâbi olmak,
Rabbuke	: Rabbin, seni vücûdlandırın,
Ve yuallimu-ke	: Öğretecek, sana,
Min tevîl	: Tevîl, yorum, aslına ulaştırın, gerçeği gösteren,
El hâdîsi	: Sözler, olaylar, davranışlar, hadise,
Ve yutimmu	: Tamamlayacak,
Nimete hu aleyke	: Nimetini, lütûf, ihsan, o, sana,
Ve ala âli Yâ'kûbe	: Üzerine, Yakûb ailesi, soyu,
Kemâ etemme ha	: Gibi, onu, tamamladı,
Alâ ebevey-ke	: Ebeveynine, ataları, anne baba, sen,
Min kabl İbrâhîm ve İshâk	: Daha önce, İbrâhîm ve İshâk,
İnne rabbeke	: Muhakkak, Rabbin, seni vücûdlandırın,
Âlim hâkim	: İlmin sahibi, hâkim olan, ilmiyle hâkim olan,

6- Meâli: İşte böylece sen, seni vücûdlandırana tâbi olacaksın ve sözlerin yorumu sana öğretilecek ve senin üzerindeki O'nun nimetlerini anlamayı tamamlayacaksın. Daha önceki senin

atalarından olan İbrâhim ve İshak'ında tamamladığı gibi, Yâ'kûb ailesi de hakikatleri anlamayı tamamlayacak. Muhakkak ki seni vücûdlandırın, tüm varlığa ilmiyle de hâkim olandır.

6.âyette;

Rabb nedir, ona tâbi olmak nedir?

Tevîl nedir, tevîlin yorumuna nasıl ulaşılır?

Hadis nedir?

Âlim ve Hâkim sıfatları nedir?

Konularını çok dikkatlice düşünmeliyiz.

Rabb nedir diye düşünürsek?

Rabb; vücûdlandırın, şekillendiren, sahip olan, ıslah eden, efendi, lider, yetiştiren, toplayan, biçimlendiren, terbiye eden, gibi anlamlara gelir.

Allah'ın bir vücûddaki sahip adı Rabb'dır.

Bütün âlemdeki sahip adı Allah'dır.

Kişinin vücûdunu şekillendiren, yâni kişiyi vücûdlandırın ve her an vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın kişideki boyutu, Rabb'dır.

Şöyle düşünelim; bir tohumdan ağacın ortaya çıkışı ve ağacın şekillenmesi ve ağacın işleyişi "Rabb" tecellisidir.

İşte bir bebeğin vücûdlanması, şekillenmesi, vücûdun her an işleyişi "Rabb" boyutudur.

Rabb, mürebbiye, ribâ, rib, ribât, ribbi, ribbuyyûn, rabbânî, rabbâniyyûn, râbîta aynı kökten gelen kelimeler.

Rabb; Allah'ın her varlıktaki işleyişinin karşılığıdır.

Her varlığı şekillendiren, terbiye eden, Allah'ın varlıktaki tecelliler boyutuna "Rabb" denir.

Vücûdun sahibi Allah'tır.

Vücûda benim demek ise "ribâ"dır.

“Nefsini bilen Rabbini bilir” yâni “kendini bilen kendi vücûdunun sahibini bilir” sözü, kişinin kendindeki Rabb boyutunu anlaması için bir işarettir.

Kur’ân “Oku” ile başlar.

Yâni “nefsini oku”, yâni “kendini bil”

Nefsine dönen kişi, yâni kendi öz varlığına dönen kişi, kendi enfûsî boyutuna bakar ve kendi enfûsî boyutunda, bir idrak yolculuğu yapar.

Vücûd nasıl işliyordur, nitelikleri nasıldır, beşer boyutu, rûh boyutu, nûr boyutu nedir bu hakikatlerin hepsini kendi nefsinde yâni kendi öz vücûdunda idrak etmeye çalışır.

Kişinin Rabbini bilmesi; kendi vücûdunun işleyişini bilmesi ve bu işleyişi yapmayı bilmesi ile mümkündür.

Kişinin vücûdunda, her an olan işleyişi yapan Rabb’dır.

Bir vücûddaki Allah’ın karşılığı Rabb’dır.

Rabbül âlemin, yâni tüm vücûdları tutan boyut ise Allah boyutudur.

Nefsini bilen Rabbini bilir.

Rabbini bilen cümle varlığı tutanı bilir.

İşte kişinin Rabbini bilmesi, kendi vücûdunun sistemini bilmekle mümkündür.

Hazreti Muhammed’in” Rabb’imi Rabb’imle bildim” sözü, “Vücûdumun sahibini, vücûdumun işleyişini anladığımda bildim” anlamındadır.

Yâni, vücûdun sahibi Rabb’dır, oradaki işleyişi yapan da odur.

Kur’ân’da Rabb kelimesi (رَّب) El ekiyle kullanılmaz.

Oysa Allah diye okunulan “El Hû” da El eki vardır.

Nedir bunun hikmeti? Çok iyi düşünmeliyiz.

El kelimesi, İbrâniceden gelir.

El; güç, kuvvet, kudret, belirten, belirleyen, Allah anlamlarında kullanılmıştır.

Allah, cümle varlıktaki ve her bir varlıktaki kudreti ilâhîdir.

Rabb ise; bedenın şekillenmesi ve bedenlenmesi ile ilgili boyuttur.

İşte 6.âyette belirtilen husus: “Seni vücûdlandırana tâbi olacaksın ve sözlerin yorumu sana öğretilcek ve senin üzerindeki O’nun nimetlerini anlamayı tamamlayacaksın”.

Buradaki incelik, Rabbine tâbi olmak, yâni kişi kendi enfüs boyutuna döndüğünde, vücûdun işleyişini ve sahibini anlamaya başlayacaktır.

Allah’ın nimetleri, kişinin vücûdundaki nitelikler boyutudur.

Kişi, sıfat şehri olan vücûdunu idrak etmeye başladığında, kemâlat yolculuğu başlamıştır.

Bu yolculuk, kendi vücûdundaki Rabb boyutuna teslim olmakla mümkündür.

Kişiye terbiye edecek olanda, vücûdundaki Rabb’idir.

Tevîl nedir konusunu incelersek?

Tevîl, yorum demektir.

Yorumdaki maksat; kaynağını hissettiren, özü hissettiren, aslına uygun olan, ilk oluşun mânâyâ ileten açıklamalardır.

Tevîl; birliğe götüren, aslını gösteren, buluşturan, bir eden anlamındadır.

Tevella kelimesi de buradan gelir.

Tevella; çekildi, gitti, ayrıldı, aslına döndü, bâtıldan yüz çevirdi, gibi anlamlarda kullanılır.

Hakikatlerden yüz çevirdi de de, tevella kelimesi kullanılır.

İşte tevîl; aslıyla buluşmak, özüyle buluşmak, kaynağına ulaşmak anlamlarına gelir.

Rüya’nın tevîli, oradaki mesajı yakalamaktır.

Hadis nedir konusunu incelersek?

Toplumda hadis denilince akla hemen, Hazreti Muhammed’in sözleri gelir.

Kur’ân ölçüsüyle hadis; olay, oluşum, söz, olmakta olan olaylar anlamındadır.

Hadise kelimesi de buradan gelir.

Yâni varlıktaki her an olmakta olan olaylar, işleyişler.

İşte kişi, varlıkta heran olmakta olan işleyişi, olayları okursa irfâniyet yolunda adım atar.

Evrende her an olmakta olan hadiseler vardır. Bu hadiseler nasıl olmaktadır, bunlar ince ince düşünölmelidir.

İnsan vücûdu bir hadis kitabıdır, yâni vücûdda olan olaylar kitabıdır.

İnsan vücûdunda her an olmakta olan olaylar vardır, yâni bir işleyiş vardır, yâni her an vücudun kendinde olan bir hareketlilik vardır.

İşte bu hareketliliği anlamak, vücûdun hadiselerini okumakla mümkündür. Vücûdda her an olmakta olan işleyişi anlamak, vücûdun ilmi olarak incelenmesiyle mümkündür.

İşte her an olmakta olan olayların okunması, vücûdun Rabbiyle tanışmaktır.

Kişinin Rabbine tâbi olması, vücûddaki Allah'ın eliyle buluşmasıdır.

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ

Le kad kâne fî Yûsuf ve ihvetihî âyâtun lis sâilîn

Lekad kane fi : Andolsun, doğrusu, gerçek şu ki, oldu, Yûsuf, Yûsuf

Ve ihvetihî : Kardeşleri, eş, dost, aynı bağla bağlı, birbirine bağlı,

Âyet : Âyetler, işaretler, delil, izler,

Li el sâilîn : Soran, arayan için, hakikatleri araştıran,

7- Meâli: Doğrusu Yûsuf ve kardeşlerinin hakikatlerini araştıranlar için işaretler vardır.

Yûsuf kıssasında, Yûsuf ve kardeşlerinin hakikatleri, kişinin kendi vücûdundaki cân boyutu ve bedendeki nitelikler boyutudur.

Kitabın başlarında, Yâ'kûb ve on iki oğul boyutunda, Yûsuf'un her bir kardeşini açıklamaya çalışmıştık.

Bu kıssada, binlerce yıl önce yaşamış bir Yûsuf ve kardeşlerini aramaktan ziyade, bunların karşılığını kendimizde bulmalıyız.

İhvan; kardeş anlamındadır, aynı zamanda, arkadaş, dost, yoldaş, aynı düşüncede olan, aynı duyguda olan gibi anlamlara da gelir.

İhvan, Âh, Âhî; kardeş demektir.

Kardeş nedir çok iyi düşünmeliyiz.

Vücûdumuzdaki kardeşlik boyutuyla, aynı anne babadan gelen kardeşlik boyutu ve cümle varlığın birbiriyle kardeş oluşu iyi tefekkür edilmelidir.

Dünyada tüm inanç gruplarında, aynı inançta olanlar birbirlerini kardeş görmüşlerdir.

Oysa cümle varlık birbiriyle kardeştir, bir denizin damlaları gibi.

Eğer her bir varlığın, diğer bir varlıkla olan bağıını anlarsak, kardeşliğin ne olduğunu anlarız.

Yûsuf kıssasında, tüm kardeşlerin sonunda Yûsuf'a secde etmesi bu hakikate işaret eder.

Her bir kardeşin, secdede bir olması, Allah'a olan bağlılık idrâkidir.

Hazreti Muhammed, veda hutbesinde herkesin birbiriyle kardeş olduğunu belirtmiştir.

Ve "tüm varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlayan, İslâm olmuştur" der.

Veda hutbesinde kardeşlik bölümü şöyledir.

(İslâm üzere yaşayan tüm varlığı bir kardeş bilir.

Ve yaşantısını bu kardeşlik üzere yaşar.

Vücûdlarımızın sahibi birdir.

Hepinizin kaynağı birdir.

Hepiniz üflenmiş bir rûhtan bedenlendiniz.

Hepiniz topraktan şekillenip geldiniz.

Birbirinizden asla üstün değilsiniz.

Bir millet, diğer bir millettense asla üstün değildir.

Tenlerinizin renkleri farklı olsa da, asla birbirinizden üstün değilsiniz.

Sadece takva üzere olun, yâni fenâlardan sakının, asla Allah'a ortak koşmayın.

Hepiniz Allah'ın kulusunuz.

Sorumluluklarınızı, Allah'ın adaleti üzere, ilim üzere, eşitlik üzere yerine getiriniz.)

Kardeş, âhî: Varlıkta Hakk'a nazar edebilmektir

Kardeş, Muhammed'i şuura ulaşabilmektir.

Kardeş, varlığı tutan nûru hissedebilmektir.

Yûnus Emre, kardeşliği bir ilâhisinde çok güzel açıklamış.

"Sûret topraktır diyeni, gönlüm kabul etmez anı,

Bu toprağın cevherini hazrete irdürdüm âhî"

Yâni Yûnus Emre'miz bize diyor ki; toprağın sûretinde kalma, toprağın cevheri olan nûru gör.

Eğer o nûru görürsen, her varlık sana kardeş olur.

Ve sen her varlığa kardeş olarak davranırsın.

Yûnus Emre'miz başka bir şiirinde;

“Yetmiş iki millete aynı gözle bakmayan,

Halk'a müderris olsa, Hakk'a asidir”, her varlığa aynı gözle bakmamız gerektiğini belirtmiştir.

Her vücûdun sahibi olan, her vücûdu her an ihâta eden Allah'tır.

Sûretler farklı farklı olsa da özümüz birdir.

İşte bu hakikati anlayan, kardeşliğin ne olduğunu anlar.

Kardeşliğin ne olduğunu anlayan; din, dil, ırk, millet ayrımı yapmaz.

Kardeşliğin ne olduğunu anlamak, ancak Mü'min olmakla mümkündür.

Mü'minlik bir makamdır, emin olmak oradan gelir.

Yâni Mü'minlik; Halk'ta Hakk'a nazar etmenin şuurudur.

Kur'ân'da Hucurât Sûresi 10. âyette geçen;

“İnnemel mü'minûne ihvetun” âyetini Mü'minler kardeştir diye çevirmek, Kur'ân'ın özüne pek uymuyor.

“Mü'minler kardeşdir” çevrimi yerine, “Mü'min olanlar kardeşlik üzeredirler.” daha uygun geliyor.

Yâni, Mü'minlik makamına erişen, her varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlar.

Bizim vücûdumuzda sonsuz hücre ve hücre içi hücreler vardır. Her bir hücre diğeriyle kardeşdir.

İşte varlık boyutunda da, her varlık Allah'ın mevcudiyetiyle tutulmaktadır.

Kardeşliğin ne olduğunu bilebilmek için, Mü'minlik makamına ulaşmak gerekir.

Mü'minlik makamı, Halk makamıdır, Hazret makamıdır, şeriat makamıdır, nûr makamıdır Muhammed makamıdır.

Mü'min, iman, emin aynı kökten gelen kelimelerdir.

İman, "Emin olmak" demektir.

Emin olan kişiye de" Mü'min" denir.

İman; varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere dayalı sisteme ulaşmakla oluşur.

Varlıkta ki delillere "âyet" denir".

Varlıktaki âyetleri yâni işaretleri, delilleri incelemek ve şahit olmakla "İman" oluşur.

Mü'min, emin olan demektir, yâni Hakk'tan emin olan.

Mü'min olan;

Her nereye bakarsa baksın, varlıkta Hakk'ın cemâlini seyreder.

Her nereye bakarsa baksın, varlığın ardında "varlığı tutan Hakk'tır" şuurunda yaşar.

Bir taş, bir kuş, bir ağaca baksa, cümle varlıkta Hakk'ın sonsuz tecellilerini seyreder.

Ve cümle varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlar.

Bir deryada sonsuz damla vardır, her damla diğer damla ile kardeştir, bir damla diğer damla ile birleşse, yine bir damla olur. Çünkü aynı özde buluşmuşlardır.

İşte kardeş; aynı özde buluşan, Hakk'ta Hakk olan demektir.

Yoksa, İslâm kardeşliği, Musevi kardeşliği, İsevi kardeşliği diye ayırmak doğru değildir.

İslâm makamına eren, Mü'min kişidir, o kişi de cümle varlığın, aynı öz itibariyle kardeş olduğunu bilir.

Mâide Sûresi 30. âyette, bir kardeşin diğerini öldürmesi bahsi vardır.

Mâide Sûresi 30: "Sonra da o kendi hevâsına uydu, kardeşini öldürmek için davrandı, sonra da onu öldürdü. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldu."

Yûsuf kıssasında da, kardeşleri tarafından Yûsuf'un öldürülme tartışması vardır.

"Yûsuf'u öldürün ya da onu bir araziye bırakın"

Kardeş diye adlandırılanların, birbirine zarar verme isteği, kardeşliğin ne olduğunu anlayamadıklarından dolayıdır.

Kardeşlik hakikatinde birleşemediklerinden dolayıdır.

Mü'min olamadıklarından dolayıdır.

Bir cehalet içinde olanlar, cahilliklerini bilmeyenler, kardeşlikten çok, kendi menfaatleri için hareket ederler.

Âdem kıssasında da, Âdem'in ikiz çocukları nedir? Konusunu düşünmemiz gerekir.

Âdem'den murâd insanın rûh boyutudur, Havva'dan murâd insanın ten boyutudur, yâni hevâlar boyutudur.

İşte insan vücûdu, Âdem ve Havva'dan oluşmuştur, yâni ten ve cândan oluşmuştur.

Âdem'in çocuklarının ikiz diye sunulması, vücûdumuzda olan ikiz duygulara işaret eder.

Kişinin vücûdunda olan ikiz duygular, bedenin çocuklarıdır.

İşte o ikiz duygulara, yâni zıt duygulara örnek verirsek:

İyilik- Kötülük

Rahmet - Zulüm

Sevgi - Nefret

Tevazu - Gurur

Barış - Savaş

Mülayim - Sert

Yufka yürekli - Gaddar

Düzelten - Bozan

Uysal - Asi

Cömert - Cimri

Çalışkan - Tembel

Temizleyen - Kirleten

Birleştirici - Fesat

Aydınlık - Karanlık

Hâbîl- Kâbil diye sunulan işaret; kişinin içindeki rahmete dayalı ve zulme dayalı duygulardır, doğuşlardır.

Mâide Sûresi 27: “Onlara Âdem’in oğullarının hakikatlerinden bahset. Hani onlar Hakk’a yakınlığı anlamak için bir yakınlık içinde olmuşlardı. Onlardan birinin hareketleri uygun, diğerinin uygun değildi. Dedi ki: Seni mutlaka öldüreceğim. Diğeri dedi ki: Doğrusu ben sadece Allah’a yönelir, fenâlıklardan sakınırım.”

İşte bu âyette” Yûsuf ve kardeşlerinin hakikatlerini araştıranlar için işaretler vardır.” Konusunu her iki yönlü düşünmeliyiz.

Zâhiren kardeşlik içinde olanlar ve aynı vücûdda kardeşlik boyutu.

Yûsuf’a düşmanlık içinde olan kardeşler boyutu, cân boyutunu örten, gâfillik boyutu olarak düşünülebilir.

Âhî, kelimesinin de kardeş anlamına geldiğini belirtmiştik.

Âhî kardeşliği, nûr kardeşliğidir.

Nûr Sûresi 35.âyette “Nûr âlâ nûr” buna işaret eder.

Her varlık mutlak nûrun yansıyan boyutudur.

Her varlık, Allah’ın nûru ile kaplıdır.

İşte, kardeşlik makamına erenler, birbirine secde halinde yaşarlar.

Kardeşlik makamına erenler;

Asla birbirine zarar vermezler.

Birbirini aldatmazlar.

Birbirlerinin sıkıntılarında, o sıkıntıyı gidermek için koşarlar.

Yaşantılarıyla Allah hakikatini hissettirirler.

Yaşantılarıyla, Mü’minlik, islâm, hakikatini hissettirirler.

İşte Yûsuf’un kardeşleri konusunu, çok ama çok iyi anlamalıyız.

Kardeşlik makamına ermeye çalışmalıyız.

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ
عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

*İz kâlû le Yûsuf ve ehûhu ehabbu ilâ ebînâ minnâ ve
nahnu usbeh inne ebânâ le fî dalâlin mubîn*

İz kâlû le Yûsuf ve ebûhu	: Dediler ki, elbette Yûsuf ve kardeşi,
Ehabbu	: Daha sevgili, muhabbetli,
İlâ ebînâ minnâ	: Babamıza, bizden,
Ve nahnu usbeh	: Biz, takım, grup, hizip, çokluk, daha çok, topluluk,
İnne ebâ nâ	: Elbette, muhakkak, babamız,
Le fî dalâlin mubîn	: Elbette içindedir, yanlış, hata, dalalet, apaçık,

8- Meâli: Dediler ki: Babamız, Yûsuf ve kardeşini, biz bir grup olduğumuz halde bizden daha çok seviyor, elbette babamız apaçık bir hata içindedir.

Bu âyet, kıskançlık hissine vurgu yapar.

Ayrıca muhabbetullah hissine vurgu yapar.

Bu âyette, kardeşlerin Yûsuf'a karşı kıskançlık hissi belirtilir.

Bir baba, yâni babalık makamına gelen kişinin kâlbi, evlatları için aynı derecede atar.

Hatta sadece evlatları için değil, tüm insanlık için, tüm varlık için, aynı derece atar.

Birini az diğerini çok sevmesi düşünülemez.

Evlatları için, gece gündüz çırpınır, onların iyi kimselerden, başarılı kimselerden, ilim üzere, irfân üzere, adalet üzere olan kimselerden olmalarını ister.

Yûsuf kıssasında, Yâ'kûb'un tüm evlatları için, kâlbini nasıl attığını anlıyoruz.

"Mısır'a gittiğinizde dikkat edin, hepiniz ayrı ayrı kapılardan girin" öğüdü buna en güzel delildir.

Her bir kardeşin, kendi alanında farklı farklı yetenekleri, gayretleri vardır.

Yûsuf'dan ise, bir kemâlat tecelli edecektir.

Küçük bir çocuk iken; varlık için soruları, davranışları, Allah hakikatini arayışları, onun gönlünde nasıl bir filizlenme olduğunun işaretidir.

Bu âyette geçen "hub" kelimesi; sevgi, muhabbet anlamına gelir. Hâbil kelimesinin de "hub" kelime kökünden geldiği düşünülür. Allah'ın hakikatlerine ancak ve ancak çocuk saflığına ulaşanlar adım atabilir.

Çocuk saflığı, anneden doğan çocuktaki o saf sevgidir.

Anneden doğan çocuk, en saflığıyla dünyaya gelir.

O çocukta; inanç, ibadet, ibadethane, giysi, örtü, ayrımcılığı yoktur.

O çocukta; cinsiyet, millet, meslek, ayrımcılığı yoktur.

O çocukta; kâlb kırmak, hor görmek, kibir, gurur, benlik yoktur.

O çocukta; bilmişlik, kendini yüce görmek, inancını, yolunu yüce görmek yoktur.

O çocukta; nefret, kin, intikam, düşmanlık yoktur.

O çocukta; hasetlik, fesatlık, kötülük yapmak, kötülemek, kötü söz etmek yoktur.

O çocukta; zengin, fakir, iyi, kötü, çirkin güzel gibi ayrımcılıklar yoktur.

İşte o çocuğun saf sevgisine ulaşmadan:

Samimi sorgulama içinde olunamaz.

Çocuk saflığında sorgulamayan, hakikatle tanışamaz.

Ayrımcılık olduğu müddetçe, Tevhîd şuuruna gelinemez.

İşte o saf sevgiye ulaşmak için;

Kıskançlık, ayrımcılık, yargılama, kibir, gurur, benlik, bilmişlik, üstünlük gibi duygular yok olmalıdır.

Kin, nefret, öfke, kavga, intikam, gibi duygular yok olmalıdır. Günahlar terk edilmeli, kul hakkına girilmemelidir.

Çünkü saf sevgiye ulaşılmadan, Allah'ın şehri olan, vücûdun enfûs boyutuna adım atılamaz.

Sevgisiz olana kapı açılmaz.

Sevgisiz olana şeytan kapı açar, o da şeytanın hizmetkârı olur.

İşte o çocuk sevgisine ulaşmak, Allah'ın hakikatlerini anlamaya hazır hâle gelmektir.

Hazreti Muhammed; "Allah'a en yakın olan çocuklardır" demiştir.

"Allah'ın egemenliğini bir çocuk gibi kabul etmeyen, bu egemenliğe asla giremez." Hazreti İsâ, Markos 10: 13-16, İncil.

Yûsuf Sûresinin, bu bölümün âyetinde sunulan şu vurguyu yakalamalıyız.

Sevginin getirdiği duygu; birliktir, kardeşliktir.

Kıskançlığın getirdiği durum; ikiliktir, zulümdür.

Kıskançlıkta kalan, kardeşlik hakikatine eremez.

Kâbil'in Hâbil'i öldürme kıssasındaki vurgu, kıskançlıktır, ben egosudur.

Kıskançlık hissi, ben egosundan ileri gelir. Benim olmalı egosundan ileri gelir.

Kıskançlık, her varlığı tutan Allah'tır hakikatinden uzak olanlarda ortaya çıkar.

Mülkün sahibinin Allah olduğunu bilen kişiler, teslimiyet içinde olurlar ve onlar da "bu benim- bu benim olmalı" duygusundan uzaktırlar.

Onlar paylaşımcı, yardımsever, birliktelik hissi üzeredirler.

Kıskançlık, hasetlikle birlikte değerlendirilmelidir.

Haset kişi, fesat hâle düşer.

Fesat kişi de; ara bozuculuk, bozgunculuk, ikilik, hadde te-cavüz etme durumuna düşer.

Hazreti Muhammed'in kıskançlıkla ilgili çok güzel sözü vardır: "Hasedden kaçının. Çünkü o, ateşin odunu yiyip tükettiği gibi, bütün hayırları yer tüketir"

Kıskançlık içinde olan kişi, çevresine hayırdan çok, şerr aşılır.

Felâk Sûresinin muhteşem öğüdünü, hiçbir zaman unutmamalıyız.

"Min şerri hâsidin izâ hased" haset içinde olanın hasedi, sadece şerr üretir."

İşte, Yûsuf Sûresinin bu âyetinde işaret edilen; kıskançlık duygusunu çok iyi etüd etmeliyiz.

Ve "hub" kelimesiyle işaret edilen; sevgi, muhabbetullah duygusuna ulaşmalıyız.

Âyette ayrıca işaret edilen, gruplaşmanın nasıl bir tehlike arz ettiğine vurgu yapılmıştır.

Gruplaşmak değil, birlik içinde olmaktır maksat.

Allah şuurundan uzak olanlar; firkalara bölünürler, gruplaşır.

Her varlıkta Allah'ın tecellilerini görenler, her varlığın ardında Allah'ın vechini görenler, birlik üzere olurlar, secde makamına ererler.

اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ
وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ

*Uktulû Yûsuf evitrahûhu ardan yahlu lekum vechu
ebîkum ve tekûnû min badihî kavmen sâlihîn*

Utkulû Yûsuf	: Öldürün, ortadan kaldırın, kesin, yok edin, Yûsuf,
Ev itrahû hu ardan	: Veya onu atın, bırakın, yer, arazi,
Yahlu lekum	: Hâl, sevgi, dost olur, size,
Vechu ebî kum	: Yüz, yön, yönelmek, babanız,
Ve tekûnû min badi hî	: Olun, yapın, olursunuz, ondan sonra,
Kavmen sâlihîn	: Kavim, topluluk, iyilerden, Sâlihlerden,

9- Meâli: Onlardan biri dedi ki: Yûsuf'u öldürün ya da onu bir araziye bırakın. Böylece babanızın sevgisi yalnız size yönelir ve ondan sonra siz ona iyi bir topluluk olursunuz.

Bu bölümün âyetinde; bir sinsilik içinde olup, sevgi diyerek, iyilik diyerek, öldürmek ve zarar vermek durumuna düşmeye, işaret edilmiştir.

Bu âyette, kardeşlerin Yûsuf'u öldürme düşüncesini, hem beşeri cihetten, hem mânâsal boyuttan dikkatlice düşünmeliyiz.

Öldürerek sevgiye ulaşılabilir mi?

“Yûsuf'u öldürün, babanızın sevgisi yalnız size yönelir” âyetindeki derin mesaj ne olabilir?

Bazı topluluklarda, cihat adı altında, birilerini veya bazı toplulukları; dinsiz, imansız, kâfir ilan ederek, öldürmeyi, Allah'ın emri gibi göstermek, Allah'ın sevgisini kazanmak gibi göstermek, imanî bir mevzu olabilir mi?

Beşeri cihetten birini öldürmek, en büyük zulümdür.

Mânâsal cihetten Yûsuf'un öldürülmesi, kişinin tenini tutan cân boyutunu görememesi, cân şuurundan uzak olmasıdır.

Kişi, kibre düşerek kendindeki rahmet duygularını öldürür.

Kişi benliğe düşerek, kendindeki cân boyutunu örter.

Kişinin kendindeki cân boyutunu görememesi, cân boyutunun üstüne kendi benliğini koyması, cân şuurundan uzak olması, kişinin kendi gönlünü öldürmesidir.

Beşeri cihetten bir kişinin diğer bir kişiyi öldürmesini, Kur'ân yasaklamıştır.

Mâide Sûresi 32. âyet bunu muhteşem bir şekilde açıklamıştır.

Mâide Sûresi 32: " Kim, kendi çıkarı için bir kimseyi öldürürse ya da yeryüzünde bozgunculuk içinde olursa, sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur ve kim, birinin yaşaması için gayret gösterirse, sanki tüm insanların yaşaması için gayret göstermiş olur."

Âyette belirtilen, bir kişiyi öldüren tüm insanları öldürmüş gibi olur, vurgusudur.

"Yûsuf'u öldürün ya da onu bir araziye bırakın" kelimesindeki diğer bir vurgu; kendindeki cân boyutuna eremeyen, arazide yaşar, yâni toprak boyutunda kalır, vurgusudur.

Bu âyette, Yûsuf'u öldürmeyi düşünen kardeşlerin ana gayesi; babasının sevgisine ulaşmak ve iyi bir topluluk olduklarının, babasına inandırılması durumu vardır.

Buradaki sinsiliği ve dışı başka içi başka durumu çok iyi süzmeliyiz.

Öldürerek, zarar verecek, ayrımcılık yaparak, fesatlık içinde olarak, sevgiye ulaşamaz, sevgi kazanılamaz ve iyi bir topluluk olgusundan bahsedilemez.

Allah sevgisine ulaşmanın tek yolu, Tevhîd şuurudur.

Burada işaret edilen vurguya çok dikkat etmeliyiz.

Çevremizde sevgi içindeymiş gibi görünen kimseler vardır, topluluklar vardır, onların iç yüzlerini bilmediğimiz müddetçe, bizi kandırabilirler.

Sevgiyle davranırlar, ama gerçek maksadları bambaşka olabilir:

Sevgiyle davranıyorlardır, ama içlerinde; ikilik, bozgunculuk, düşmanlık, ayrımcılık, kıskançlık, fesatlık gibi duygular olabilir.

Konuştuklarında etrafına sevgi saçıyor gibi görünebilirler; ama asıl gayeleri başka olabilir.

İşte âyette yapılan vurgu:

Dilinde Allah sözü olmasına kanma.

Süslü sözler söylemesine aldanma.

Sevgiden, muhabbetten bahsetmesine inanma.

Kendini iyi gösterdiğine aldanma.

Gerçek niyetini bilmediğin müddetçe, o süslü sözler seni etkilemek, seni esir almak için olabilir, dikkat et.

Seni kandırmak için ibadette görünür.

Allah der, din der, kitap der, resûl der.

Asıl amacını bilmediğin müddetçe ne dediğine kanma.

Amacı başka olabilir, amacını bilmediğin müddetçe sakın ona kapılma.

Öldürerek, fesatlık yaparak, zarar vererek sevgi kazanılmaz, sevgi makamına ulaşamaz.

Cihat adı altında, birilerini kâfir ilan ederek, onları öldürmek, Allah için, Allah sevgisi için yapılan bir şey değildir, sadece zulümdür.

İşte bu âyette, sevgi adı altında yapılan zulümlere işaret edilmektedir.

İyi bir topluluk olduğunu iddia edenler, en büyük zulmün içinde olabilirler.

Her inanç grubu, kendilerini iyi bir topluluk, sevgiyle hareket eden bir topluluk olarak görür.

Dünyadaki inanç gruplarının her biri, kendilerini Allah sevgisiyle hareket ediyor gösterir.

Birilerini kâfir, dinsiz ilan edip, onlara saldıran ya da saldırtanlar, ilâhî sevgiyi hissetmiş olanlar değildir.

Sözlerinde, anlatımlarında; öldürmek, ayrımcılık, kibir, sinsilik, üstünlük olan bir inanç Allah inancı olamaz.

O olsa olsa, şeytanın yolu olabilir.

Kur'ân'da "öldürmeyin" derken, birilerinin çıkıp cihat adı altında, birilerini öldürmek için hedef göstermesi, Kur'ân'a uymak olabilir mi?

Cihat; kişinin kendi içindeki, zulüm getirecek her türlü bilgi, duygu ve düşünceyi yok edebilme mücadelesidir.

Cihat; kişinin kendini bilme yolunda gördüğü ilmi eğitimidir.

Din adına, Allah adına, Allah'ın yarattığı diğer bir kulu, kâfir ilan ederek, dinsiz ilan ederek, öldürmek, asla cihat değildir.

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجُبِّ
يَأْتِقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ

*Kâle kâilun minhum lâ taktulû Yûsufe ve elkâhu fî gayâbetil
cubbi yeltekithu badus seyyâreti in kuntum fâilîn*

Kâle kâilun minhum	: Dedi, birisi, söyleyen, sözcü, bir söyleyen, onlardan,
Lâ taktulû Yûsuf	: Öldürmeyin, yok etmeyin, yazık etmeyin, Yûsuf,
Ve elku	: Atın, bırakın, bir yere koymak,
Fi gayâbeti el cubbi	: Kuyunun dibine,
Yeltekithu	: Bulma, rastlama, o,
Badu el seyyâret	: Kervan, bir grup yolcu, yolcu kafilesi,
În kuntum fâilîn	: Eğer siz, iseniz, yapanlar,

10- Meâli: Onlardan birisi de dedi ki: Yûsuf'u öldürmeyin, eğer illa bir şey yapacaksınız, onu bir kuyunun dibine bırakın, bir kervan gelir onu bulur.

Kıssada kardeşlerden biri, Yûsuf'un öldürülmesine karşı çıkar ve "onu öldürmeyin, bir kuyunun dibine bırakın" der.

Burada kuyu nedir, Yûsuf'un kuyuya atılması nedir? Konusunu ince ince düşünmeliyiz

Yûsuf'un öldürülmesine karşı çıkan kardeşi kimdir?

Kervan nedir?

Kervanın Yûsuf'la buluşması nedir? Konularını düşünmeli, orada sunulan hikmetleri anlamalıyız.

Burada kuyudan murâd, kişinin kendi vücûd kuyusudur.

Kişi kendi vücûd kuyusuna düşmeden, kendi enfüs yolculuğuna başlamadan, vücûdun varoluş, vücûdun işleyiş ve vücûdun sahibini tanıma yolculuğu başlamaz.

Kişinin hidâyet bulması, kendi vücûdunu Hakk'ın yolu bilmesi ve o yolda hakikatlere şahit olması ile mümkündür.

Kuyuya atılmak, kişinin kendi vücûd boyutuna dönmesidir.

Hasan Fehmi Tezdoğan, bir dörtlükte bunu çok güzel dile getirmiştir.

Kuyuya atılmadan

Kervâna katılmadan

Kul olup satılmadan

Sultânlık arzularsın

Yûsuf'u kıskanan kardeşleri, Yûsuf'u babalarından uzaklaştırmak için, Yûsuf'a tuzak kurarlar.

Bir kardeşin fikriyle; Yûsuf'u kuyuya atmayı planlarlar.

Kervanların yolu üzerinde bulunan kuyudan su almak için gelen kervanlardan birinin, atılan kuyudan, Yûsuf'u bulabilme ve Yûsuf'un köle olarak satılması ihtimaliyle, planlarını uygulamak için babalarına gelirler.

Kuyudan murâd; insanın vücûd kuyusudur, kişi kendi vücûduna dönmeli, "ikra" "oku" âyetinin, vücûdun okunması, vücûdun işleyişinin anlaşılması olarak düşünölmelidir.

Kervandan murâd; vücûda ait olan niteliklerdir, ilim meclisidir, irfâniyet yolculuğudur.

Kissada, Yûsuf'un kardeşlerinden Yâhûda, Yûsuf'un öldürölmesine karşı çıkan kardeşidir, diğler kardeşlerini Yûsuf'u kuyuya atmaları konusunda ikna eder, "yapacaksınız böyle yapın der".

Başka bir aktarımda, Yûsuf'un öldürölmesine karşı çıkan Levî diye söylenir:

Yâhûda kelimesinin kökeni, Hûda kelimesinden gelir.

Yâhûda; yol gösteren, doğru yola ileten, Hakk'ın yoluna ileten demektir.

Her kişinin içinde; benlik, gurur, kibir, yakıp yıkma, duyguları olsa da, doğru yolu hissettiren duygularda vardır.

Yâni her kişinin içinde, şeytani duygular olsada, doğru yolu gösteren duygularda vardır.

Yâni her kişide Yâhûda boyutu vardır.

Allah'ın esmalarından biri "Hûdâ" esmasıdır. Yâni yol gösteren.

Her varlık, her vücûd, hakikate giden bir yoldur. Her varlık Allah'ın "Hûdâ" boyutudur, yâni yol gösteren boyutudur.

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا
لَهُ لَنَاصِحُونَ

Kâlû yâ ebânâ mâ leke lâ te'mennâ alâ

Yûsufe ve innâ lehu lenâsîhûn

- Kâlû ya abânâ** : Dediler, ey babamız,
Ma leke : Sen değİlsin,
Lâ temen-nâ : Yok, güvenmek, emin olmak, bizden,
Alâ Yûsuf : İçin, hakkında, Yûsuf,
Ve innâ lehu : Muhakkak ki biz, onun,
Le nâsîhun : Elbette, nasihat, yardım, iyilik

11- Meâli: Dediler ki: Ey babamız! Sen Yûsuf hakkında bize güvenen değİlsin. Muhakkak biz onun iyiliğini isteyenlerdeniz.

Babalarına gelen Yûsuf'un kardeşleri, Yûsuf için düşündükleri planı yerine getirmek için, babayı ikna etmeye çalışırlar.

Bu âyette kardeşlerin "Yûsuf hakkında bize güvenen değİlsin" sözünden, diğer kardeşlerin babanın gözünde güvensizlik meydana getirmelerinin sebepleri düşünölmelidir.

"Biz onun iyiliğini isteyenlerdeniz." Diyerek de, kendilerini iyi gibi göstermeleri de düşünölmelidir.

Güvensizlik duygusunun meydana gelmesine sebep olan hâl ve davranışlar, genelde benlik duygularının ön planda olmasından dolayıdır.

İkili ilişkilerde ve topluluk ilişkilerinde, öncelikle güven önemlidir.

Güven duygusunu veren en önemli gösterge; dürüstlüktür, ihlâstır, âdil davranıştır.

Toplumda, davranışıyla, para alışverişi itibariyle, ikili ilişkileriyle, dürüst olmayan kişi, güvensizlik meydana getirir.

Güvensizlik meydana getiren kişiye her zaman, kuşkuyla, tereddütle, yaklaşılır.

Kişi kendi çıkarları için hareket ediyorsa, " önce ben" egosu varsa, yalanlar söylüyorsa, sinsilik yapıyorsa, o kişi güvensizlik meydana getirir.

Bir kişi, kendi hakkında kuşkular meydana getirmişse, o kişi güvensizlik meydana getirmiştir.

İşte Yâ'kûb'un evlatlarına güvenmemesi, evlatların güven duygusunu zedeledikleri içindir.

Güvensizlik verenlerin, iyilik üzere olduklarını söylemelerine ne kadar güvenilir.

İyilik yapıyorum diye kişiler, kendi çıkarlarının peşinde olabilirler ve iç yüzlerini hiçbir zaman göstermeyebilirler.

İşte toplumda güvenilir olmak önemlidir.

Hazreti Muhammed'e" Muhammed'ül Emin" denmesinin özü, güvenilir insan olduğundan dolayıdır.

Allah'tan emin olan kişi, amel ve davranışlarıyla Sâlih kişidir.

Sâlih kişi, çevresine faydalı, iyilik yapan kişidir.

Kişinin iyilik yapma makamına gelebilmesi için, "Mü'min-Emin" olması gerekir.

Allah'tan emin olan kişi, görünen her varlıkta Allah'ın vechini görür.

Allah'ın vechini gören kişi, Allah'tan emin olan kişidir.

Allah'tan emin olan kişi, çevresine zerre kadar zarar vermez, ben egosunda yaşamaz, dürüst ve güvenilirdir.

İşte bu âyette, güven duygusunun oluşturulması vurgusu çok iyi düşünülmelidir.

Mü'min olanın, çevresine güven vereceği bilinmelidir.

Güvenilir insan; hem mesleğinde, hem ilimde adım adım yükselir, toplumda saygı bulur.

Tüm kıssalar; iyi insan olabilme, güvenilir insan olabilme vurguları yapar.

Güvenilir insanın; sözüne de, çalışmasına da, sevgisine de, davranışına da, güvenilir.

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Ersilhu mea nâ gaden yerta ve yelab ve innâ lehu lehâfîzûn

Ersil-hu mea nâ : Onu gönder, bizimle beraber,
Gaden : Yarın, yarınki gün,
Yerta ve yelab : Gezsin yesin ve eğlen sin, oynasın,
Ve innâ lehu le hâfîzûn : Muhakkak biz, onu, elbette koruma, muhafaza etme,

12- Meâli: Yarın onu bizimle gönder, gezsin yesin ve eğlen sin ve biz onu elbette koruruz.

Yûsuf'un kardeşlerinin Yûsuf'u götürüp bir kuyuya atmak için Yâ'kûb'u ikna etme çabaları sürer.

Bu iknada, Yûsuf'u mutlu etmek, sevindirmek vardır, fakat asıl niyet bu değildir.

"Gezsin, yesin ve eğlen sin, oynasın" yâni mutlu olsun, sevin sin, sözleri vardır.

İkna etmenin bağlayıcılığı; doyurmak, gezdirmek, eğlen dir-
mek, mutlu etmektir.

Dışta görünen bu olsa da, altta yatan niyet zulüm etmektir.

Bu âyette bize, çok uyarıcı bir mesaj sunulmaktadır.

İşte, gittiğimiz topluluklarda; toplumun cemaat ve tarikat dediği gruplarda, ön niyet her zaman, güler yüzlü davranmak, sarılmak, yedirmek, içirmek, gezdirmek ve sevgi dolu sohbet-
ler yapmaktır.

Fakat altta yatan niyeti bilemediğimiz müddetçe, gün gelir en büyük zulmün içine düşebilir ve hatta kendimiz zalim olabiliriz. Tam tersi de olabilir, hakikat yolunda irfân sahibi de olabiliriz.

Gerçek niyet her zaman çözülmelidir.

Sinsilik her zaman sezilmelidir.

Gerçek niyet, ilk başta hiçbir zaman belli edilmeyebilir.
Güler yüz ve doymak, her zaman kişiyi etkiler.
Sevgiden bahsetmek, her zaman kişiyi etkiler.
Bir kişiyi bağlamanın yolu, onu doymak, ona güzel davranmaktır.

Gerçek niyet ise hiçbir zaman belli edilmez.

İşte burada Yûsuf'un kardeşleri babalarına sinsice yaklaşmaktadır, gerçek niyetlerini saklamaktadırlar.

Sinsilik; asıl amacını gizlemek, sinmek, belli etmemek, gibi anlamlara gelir.

Sinsilikte, iyi niyetli gibi görünmek vardır, güler yüzlü görünmek vardır.

Yâni kişi, samimi gibi görünür, asıl maksadına ulaşıncaya kadar gerçek yüzünü hiç belli etmez.

İşte sinsi kişinin niyetini bilemezsek, onun planlarına kapılır gideriz ve onun amacına hizmet ederiz ve öyle bir noktaya geliriz ki, onun amacı artık bizim de amacımız olmuştur.

İyi niyet ile kötü niyeti ayıramayan kişi, karşı tarafın niyet planına kapılır gider.

İyi niyet ile kötü niyeti ayırmanın yolu, firâset sahibi olmaktır.

Firâset; kavramak, anlayış gücü, sezme, geleceği okumak, yolun sonunu görmek, akıp giden şeyin nereye gittiğini kavrayabilmek.

Bir çifti düşünelim; ektiği tohumun ne zaman meyve vereceğini bilmesi onun firâsetidir, çünkü çiftçi tohumu da, tohumdan ne çıkacağını da, nasıl meyvesi olacağını da bilir, bunu bilmesi de, tohumun daha önceki ağaç formunu bildiğinden dolaydır.

İşte, iyi niyet ile kötü niyeti de ayırmanın yolu; kavrayış, sezme gücü, akışı okumak, sonunu görebilmek, sinsiliği çözebilmektir.

Eskiden buna "Temyiz gücü" denilmiştir.

Temyiz: Yargıtay, iyiyi kötüden ayırabilmek, anlayabilmek, çözebilmek, iç yüzünü görebilmek, gerçeği anlayabilmek, gibi anlamlara gelir.

Firâset sahibi olabilmenin, temyiz gücüne ulaşabilmenin yolu, Kâlb sahibi olmaktır.

Kâlb sahibi olabilmek,"İlm-i Tevhîd" yolu ile mümkündür.

Kişi, kendindeki şeytana öyle kapılırki, yaptığı her şeyi ilâhî bir amaç için yaptığını zanner.

Oysa asıl niyeti hiçbir zaman göremez. Kendini bir yolda bulur ve sanırki o yol rahmete kapı açacak.

İşte bu âyette, kardeşlerin asıl niyetlerini saklaması ve bir sinsilik içinde olmasına işaret ediliyor.

Kişinin içi başka dışı başka olabilir.

Aldatanın sinsiliğini bilmek gerekir.

Ve şu âyeti hiç unutmamak gerekir.

Hadîd Sûresi 14: "Ve garrekum bi Allah el garûr."

Meâli: "Ve aldaticılar sizi Allah ile aldattı."

Kişinin Allah demesine, kitap demesine, ibadet demesine kanmamak gerekir.

Karşımızdaki kişinin ya da kişilerin; asıl amacını anlamalıyız, içi başka dışı başkama fark etmeliyiz, samimi olup olmadığını yakalamalıyız.

Kandırmak isteyen; sinsi davranır, gerçek yüzünü belli etmez.

Karşısındaki kişinin zayıflıklarını ve hassas olduğu duygularını bilir ve ona göre yaklaşır.

Yâ'kûb'un Yûsuf sevgisini kardeşleri biliyordu.

Onun için Yûsuf'un mutlu olmasını, eğlenmesini ister gibi yaklaşır, asıl amaçlarını gerçekleştirmek için, farklı bir yüzle babalarına yaklaştılar.

İnsanoğlu, hakikatler yolunda, kendi beden çıkarları uğruna, hakikatleri örter geçer.

Asıl sevgi, dünya boyutunun menfaatleri değil, mânevi boyutun huzurudur.

Korumak niyetiyle yaklaşanlar, en büyük zararı verme niyetinde olabilirler.

Bize uyarsan korunursun, bize uyarsan hidâyet bulursun, bize uyarsan cennetlik olursun, bize uyarsan yardım bulursun, diyen topluluklara dikkat etmeliyiz.

Bu âyeti hep hatırlamalıyız.

Asıl niyeti anlayınca kadar herkese ihtiyatla yaklaşmalıyız, her söylenene inanmamalıyız.

“İnnâ lehu le hafizun” bu âyette geçen “hâfız” kelimesinin anlamını da düşünelim.

Toplumda “hâfız” denilince, Kur’ân’ı ezberleyen kişi akla gelir.

Oysa Kur’ân’î anlamda hâfız: Koruyan, muhafaza eden, saklayan, hâfıza, aklını kullanan gibi anlamlara gelir.

Hâfıza kelimesi de buradan gelir.

Hâfız; aklında tutan, aklını çalıştıran, zeki, tutan, koruyan gibi anlamlara gelir.

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ
الذَّبُّ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

*Kâle innî le yahzununî en tezhebû bihî ve
ehâfu en yekulehuz zibu ve entum anhu gâfilûn*

Kâle inni le yahzunu nî : Dedi, ben, elbette, mahzun olma,
üzülme, tedirgin, ben,
En tezhebû bihî : Gitmeniz, onu da, onunla,
Ve ehâfu en yekulehu : Korkarım, çekinirim, tedirgin,
onu yemesi,
El zibu : Bir kurt, cânavar, sinsice gelen,
Ve entum anhu gâfilûn : Siz, ondan, bir gaflette iken,
habersiz,

13- Meâli: Dedi ki: Onu da götürdüğünüzde ben elbette üzülürüm ve siz bir gaflette iken onu bir kurdun yemesinden korkarım.

Yûsuf sevgisi cân sevgisisir.

Bu sevgiyi kaybetmemek gerekir.

Yâ'kûb, oğullarının gaflete düşeceğini nereden biliyordu?

Dersek.

Bir gaflet içinde yaşayan, sinsilik içindedir.

Gaflette yaşayan kişinin içini her zaman kurt kemirir.

“İçini kurt kemirmek” deyimi, kaygılar içinde yaşamaktır.

Kaygılar içinde yaşayan kişinin; sâkinliği, sabrı, tevekkülü, teslimiyeti yoktur.

Gaflet konusunu açarsak:

Gaflet; kendinin ve çevresinin farkında olmayan, idraksizlik, şuursuzluk, dalgınlık, görememek, dikkatsizlik, saklamak, bula-mamak, gibi anlamlara gelir.

Gâfil kişi; Allah hakikatine eremeyen, kendini bilemeyen, varlıktaki hakikatlerin farkında olmayan, çevresindeki gerçekleri göremeyen kişidir.

İğfal kelimesi de gaflet kelimesinden gelir.

İğfal etmek; aldatmak, boşluğa düşürmek, bir şeyi atlamak, ihmal etmek gibi anlamlara gelir.

Kur'ân'da birçok yerde gaflet âyeti geçer.

Nahl Sûresi 108. âyette, gaflet içinde olmanın ne olduğunu açıklanır.

Nahl Sûresi 108: "Ulâikellezîne tabeAllahu alâ kulûbihim ve semihim ve ebsârihim ve ulâike humul gâfilûn."

Meâli: "İşte onların kâlbleri ve onların işitmeleri ve onların basiretleri Allah'ı anlamaya karşı kapalıdır ve işte onlar bir gaflet içinde olanlardır."

Gaflet içinde olmak; Allah'ı anlamamaktır, Allah idrakinden uzak olmaktır.

Bu ayet; kâlb boyutunun, hakikati işitmenin, basiretin, kapalı olmasını, kişinin düştüğü gaflet olarak sunar.

Kâlb sahibi olmak; Allah şuuruna ulaşmaktır, her yerde Allah'ın vechini görmektir.

İşitmek; varlıktan gelen sesin Allah'ın kelamı olduğunu kâlb ben işitmektir.

Basiret; varlığın hakikatini görebilmektir, eşyanın hakikatine erebilmektir, varlıkta Allah'a ait olan tecellileri görebilmektir.

Kur'ân, gaflet içinde olmamayı bildirir, hatta gaflete düşmeyi, zalimlik olarak bildirir.

Bakara Sûresi 74: "Ve ma âllâhu bi gâfilin ammâ tamelûn."

Meâli: "Yaptıkları şeylerde bir gaflet içinde olanlar ise, Allah'ı bilemezler."

Bakara Sûresi 74: "Ve men azlemu mimmen keteme şehâdeten indehu minAllah ve mâllâhu bi gâfilin ammâ tamelûn."

Meâli: “Allah’a ait olan hakikatleri bilip gördükten sonra saklayan kimseden ve Allah’ı unutup yaptığı şeylerde bir gaflet içinde olandan, daha zalim olan kimdir?”

Âl-i İmrân Sûresi 99: “Sizler görüp bilenlerden olmuyorsunuz ve yaptığınız şeylerde bir gaflet içinde olup Allah’ı unutuyorsunuz.”

Kur’ân, gaflet içinde olmayı, Allah hakikatine erememek olarak bildirir.

Her kim Allah şurundan uzak ise, varlıktaki Allah’ın tecellilerine şahit olamıyorsa, o kişi gâfil kişidir.

Kur’ân, gafletten kurtulmanın yolunu da; Âl-i İmrân Sûresi 154. âyette açıklar.

Âl-i İmrân Sûresi 154: “Üzerinizdeki nitelikleri sunanı, hepimizi tecellileri ile saranı bilerseniz, gafletten kurtulur, bir eminlik içinde kaygılardan uzaklaşırsınız.”

Kur’ân, gâfilliği; Allah’ı idrak edememek, varlıktaki onun işaretlerini görememek olarak bildirir.

Gafletten kurtulmayı da; Allah hakikatine ermek, kendinde ve varlıkta O’nun niteliklerini görebilmek olarak bildirir.

Kişi kendi vücûdunu inceler, kendi vücûdunda olan nitelikleri anlar ve vücûdun sahibini vücûdda görür ise, o kişi gafletten kurtulur.

Allah her yeri tecellileri ile sarmıştır ve her yerden vechini gösterir.

Kişi sûret boyutunda kalırsa, sîret boyutuna gâfil olur.

Varlığın içini de dışını da tutanın Allah olduğu şuuruna ulaşmak gafletten kurtulmaktır.

Varlığın eşya boyutunda kalmak, varlığın sahibini görememektir.

Gâfil kişi, benlik egosuyla yaşar, vücûdunun sahibinden habersizdir.

Gâfil kişi, şuursuz kişidir.

Şuurlu kişi, kolay kolay gaflete düşmez.

Şuurlu kişi, kendinin ve varlığın sahibini bilen kişidir, her yerden Hakk'ın kokusunu alan kişidir.

Yûsuf kıssasında işaret edilen, Yûsuf'un kokusunu almak, Hakk'ın kokusunu almaktır.

Hakk'ın kokusunu her varlıktan alan, gafletten uyanmıştır.

Gâfil kişi, her an dünyanın derdiyle uğraşır; dünyaya esir olur, dünya kokar.

“Onu da götürdüğünüzde ben elbette üzülürüm ve siz bir gaflette iken onu bir kurdun yemesinden korkarım” âyetinin içindeki işareti sezersek, cân boyutunun şuurundan uzaklaşan hüzne düşer, gaflete düşer ve kaygılar içinde kalır, kaygılar içinde kalan da için için kendini yer bitirir.

Kurdun yemesi; kişinin hayvaniyet boyutunda kalması, gaflete düşmesi, çevresine zararlı olması, Allah hakikatinin şuurundan uzaklaşması olarak, düşünülebilir.

قَالُوا لَئِن أَكَلَهُ الدَّئِبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِدَا لَخَاسِرُونَ

Kâlû le in ekelehuz zibu ve nahnu usbetun innâ izen lehâsirûn

Kâlû le in ekele : Dediler, elbette, yerse, yeme, onu,
El zibu : Bir kurt, cânavar, sinsice gelen,
Ve nahnu usbetun : Biz, grup, ekip, topluluk,
İnnâ izen le : Biz, o zaman, öyleyse, kaybeden,
hâsirûne : hüsrana düşenler, âciz,

14- Meâli: Dediler ki: Biz bir grup iken bir kurt onu yerse, elbette biz hüsrana uğrayanlardan oluruz.

Bu âyette, Yâ'kûb'un oğullarının, babalarını ikna etmek için, kendilerini bir topluluk olarak göstermesi ve güçlü olarak göstermesini görüyoruz.

Burada şu mesajı almalıyız: Toplulukların asıl niyetleri önemlidir.

Bazen topluluklara katılan kişiler, iyi niyetle katılır, hizmet ettiğini düşünür.

Fakat asıl niyeti bilmeyebilir. Asıl niyet o topluluğu yönlendiren kişiler tarafından gizleniyor olabilir.

İyi niyetli olan topluluklarda vardır, başka amaç güden topluluklarda vardır.

Kur'ân bizlere, dini layıkıyla anlayan bir bölünme içinde olmaz, der.

Kur'ân bizlere, bölünmeyin, Tevhîd üzere, yâni birlik üzere olun, der.

Kur'ân'da; Kasas Sûresi 3. âyette, firavunun halkını cemâatlere böldüğü belirtilir.

Tâ-Hâ Sûresi 63. âyette ise, kendi târifatını yâni kendi yolunu yüce gördüğü belirtilir.

Tâ-Hâ Sûresi 63: "Ve yezhebâ bi tarîkatikumul muslâ."

Kur'ân bizlere bölünmenin tehlikelerini, târîkat, cemâtlere ayrılmının tehlikelerini birçok âyette ortaya koyuyor.

Rûm Sûresi 32: "Minellezîne ferrakû dînehum ve kânû şîyeâ kullu hızbin bimâ ledeyhim ferihûn."

Meâli: "Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bütün hepsi târîkatlara, mezheplere, cemâatlere bölündüler. Her zümre kendi inançlarıyla avunup övündü. "

Mü'minûn Sûresi 53: "Fakat onlar aralarında hakikatler hakkında bölündüler. Mezheplere, târîkatlara, cemâatlere ayrıldılar. Her zümre kendi inançlarıyla avunup övündü."

Kur'ân, gruplaşmanın ve başka topluluklara güçlü gibi görünmenin, bir bölünme olduğunu belirtir.

Bölünen gruplar ise; her biri kendi inancını yüce görür ve kendi inancıyla avunup övünür, diye belirtir.

Gruplaşmak ve güçlü gibi görünmek, başkalarına hâkimiyet sağlamak, kendi otoritesini kabul ettirmeye çalışmaktır.

Onun için bu âyette; "Biz bir grup iken" sözünün, gruplaşmanın asıl niyeti bilinmelidir, olarak düşünmeliyiz.

"Biz bir grup iken bir kurt onu yerse, elbette biz hüsrana uğrayanlardan oluruz." âyetinde de, kurdun yemesi konusunu, Yûsuf'a kurulan tuzağın ön planı olarak düşünmeliyiz.

Hakikat yolunda beklenti yoktur, teslimiyet ve tevekkül vardır.

Hakikate teslim olan kişiler hüsrana uğramaz.

Mücadele Sûresi 19. âyette; "Hizbu şeytânî humul hâsirûn" "hüsrana uğrayanlar şeytandan tarafa olanlardır" âyetiyle hüsrana kimlerin uğradığı belirtilmiştir.

Şeytanlık içinde, yâni bir sinsilik içinde olup kötü emeller peşinde olanlar, hüsrana uğrarlar.

İşte, hakikat yolunda olanlar hüsrana uğramazlar.

Ama şeytanlık yolunda olanlar, hem kendilerine hem de çevrelerine zarar verirler.

Kehf Sûresi:

103: “De ki: Amellerinde hüsrana uğrayanları size haber vereyim mi?”

104: “O kimseler; dünya hayatındaki çalışmalarında hakikatleri bırakıp uydurma şeylere saparlar ve onlar iyi şeyler yaptıklarını zannederler.”

105:“ İşte o kimseler; kendilerini vücûdlandırmanın işaretlerini ve o birliği görmemezlikten gelirler. Böylece onlar, amellerinde karşılık bulamazlar. Böylece onlar, tüm varlığı diri tutanın Biz olduğunu anlayamazlar. Ölünceye kadar onların hakikatleri anlamada bir ölçüleri olmaz.”

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ
وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

*Fe lemmâ zehebû bihî ve ecmeû en yecalûhu
fî gayâbetil cubb ve evhaynâ ileyhi le tunebbiennehum
bi emrihim hâzâ ve hum lâ yeşurûn*

Fe lemmâ zehebu bihi	: Böylece, olduğu zaman, götürme, gitme, onunla,
Ve ecmeû	: Birlikte, topluca,
En yecalû-hu	: Kılmak için, yapmak, bırakmak, o,
Fî gayâbet el cubb	: İçinde, içine, dip, derin, kuyu,
Ve evhaynâ ileyhi	: Vahyettik, ona,
Le tunebbienne-hum	: Mutlaka onlara haber vereceksin,
Bi emri-him hâzâ	: İşleri, yaptıkları, hükümler, onlar, bu,
Ve hum lâ yeşurûn	: Onlar, yok, şuur, tanımama, fakında, farkında değiller,

15- Meâli: Böylece onunla birlikte, onu bir kuyunun dibine bırakmak amacıyla yola çıktıklarında, onların bu yaptıklarını bir zaman sonra, onlar bir şuursuzluk içindeyken sen onlara haber vereceksin, diye ona vahyettik.

Babalarını ikna eden, Yûsuf'un kardeşleri, Yûsuf'u eğlendirmek mutlu etmek amacıyla yola çıkarlar ve Yûsuf'u kuyuya atarlar.

Burada kuyudan murâd, insanın kendi vücûdudur.

Beden kuyusunda cân boyutu, değişik huyların vücûda hâkim olması sonucu, örtülü kalır, farkında olunmaz.

Kıssada, Yûsuf'un kardeşlerinden Yâhûda, Yûsuf'un öldürülmesine karşı çıkan kardeşidir, diğer kardeşlerini Yûsuf'u kuyuya atmaları konusunda ikna eder ve Yûsuf kuyuya atılır.

Yûsuf kuyuya atıldığında, kuyuya gelen Cebrail, Yûsuf'a yardım eder, Yûsuf'u besler.

204 yıldan beri kuyuda olan, Cebrail'in getirdiği "nar"ı yi-yerek beslenen, Yûsuf'u bekleyen Hazreti Hûd, Yûsuf'u görüp, onunla kelâm edip, cânını Hakk'a teslim eder.

Kissada sunulan mesajları ince ince düşünürsek;

Yûsuf'dan murâd kişinin cân boyutudur.

Kişi kendindeki cânı, yine kendinde olan dünyalık huylar yüzünden görmez, cân boyutuna eremeden şuursuz bir şekilde yaşar.

Yûsuf'u kuyuya attırmayan Yâhûda, kişinin hidâyet yolunda olma isteğidir.

Kişinin hakikati arama merakıdır.

Yâhûda, yol gösterenin yolu üzere olan demektir.

Kuyudaki Hûd aleyhisselam, kişinin vücûdundaki Allah'ın Hûdâ esmasıdır.

Yâni kişinin vücûdundan, kişiye Allah'a ait olan tecellilerle yol gösterilmesidir.

Allah'ın Hûdâ esması vardır.

Hûda; yol gösterici, yâni hakikatin yolunu gösteren, hidâyet bulduran, demektir.

Allah her kişiye görünen her varlıktan yol gösterir; o yol Allah'ın kendine çıkar.

Yûsuf'un kuyuya atıldığında ona cebrâilin yardımcı olması sırrı, kişinin hakikatleri aramasında, temizlenmiş aklı ona yol gösterir.

Cebrâil diye bilinen, yâni vahy meleği olduğuna inanılan meleşin insandaki karşılığı, kişinin vücûdundaki risâlet boyutu ile bağ kuran aklıdır.

Akl-ı resûl boyutudur.

Risâlete dönük akıl, varlığın hayy boyutuyla bağ kurar ve vahyi hayy boyutundan alır.

Vahy kelimesi, haydan gelen, yâni diriden gelen demektir.

Vahy her an her varlıkta, bir rüzgâr gibi akmaktadır.

Hayy olan, kayyum olan Allah'tır.

Allah her varlıktan hayy sıfatıyla tecellisini gösterir.

Âl-i İmrân Sûresi 2: "illâ huve el hayy el kayyûm."

"Hayy olan, haylığıyla sürüp giden ancak O'dur."

Vahy kelime olarak; Hayy" حَيَّ" dan gelen, Hayy'a ait olan demektir.

Yâni Vahy; Hayy'dan gelen esintiler, bildirimler, seslenimler demektir.

Hayy: Hû'ya ait olan, diri olan demektir.

Vahy kelimesi; Vav, Hû, Ye harfleri ile yazılır.

Vav: Sisteme, aslına, öze, kaynağına bağlayan,

Hû: Sistemin, özün, kaynağın sahibi

Ye: Sistemden gelen, özden gelen seslenimler, demektir.

Cümle âlemde her varlık diridir.

Bu dirilik Hû'nun diriliğidir.

Hû dediğimiz bugünkü ismiyle Allah'tır.

Hû ibranice kökenli bir kelimedir.

Cümle kâinatın sahibini bildirmek için söylenir.

İşte Vahy'de, Hû'dan gelen Hû'ya ait olan sırlardır.

Vahy: Allah'ın kendini, kendine ait olan niteliklerle ispat etmesidir.

Cümle varlık diridir ve her varlıktan bir ilim akar.

O ilimle, varlığa ait ve varlığın geldiği aslına ait olan, nice hakikatler her an sunulur.

Allah her an her varlıktan vahy eder, yâni kendine ait olan sırları bildirir.

Vahy; levhi mahfûz olan, varlığın özünden, varlığa ve var ediciye ait olan hakikatlerdir.

Her varlık, bir vahy akışı ile var olur.

Yâni tohumun içinden ağaç, bir vahy akışı ile var olur.

Allah her varlıktan vahyeder.

Allah kişiye kendi vücûdunda, kendine ait olan hakikatleri her an vahyeder.

İşte kişinin vahy boyutuyla buluşması için, kendi vücûd evine dönmesi gerekir, yâni kendi vücûd kuyusuna atılması gerekir.

Kişinin irfân yolculuğu, kendi enfüs boyutuna dönmesiyle başlar.

Hasan Fehmi Tezdoğan şiirinde; kişinin kendi vücûd kuyusuna atılmadan, “İlm-i Tevhîd” kervanında katılmadan irfân yolculuğunun başlamayacağını bildirmişti:

Kuyuya atılmadan
Kervâna katılmadan
Kul olup satılmadan
Sultânlık arzularsın
Taklîdi terk etmeden
Hem tahkîka ermeden
Sırr-ı Kur’an bilmeden
İrfânlık arzularsın

Yûnus Emre; kişi Ke’nan boyutunda, yâni dünya boyutunda, yâni varlığın sûret boyutunda kaldığı müddetçe, Yûsuf’u kaybeder, yâni cân şuurundan uzaklaşır, mesajı veriyor.

Eğer kişi, cân boyutuna ererse, sûret boyutunda kalmaz, yâni Ke’nan boyutunda kalmaz.

Yûsuf’ u kaybettim Ke’nan ilinde
Yûsuf bulunur, Ke’nan bulunmaz
Bu akli fikr ile Leyla bulunmaz
Bu ne yâredir ki çare bulunmaz

İnsan kendini bilmeden, kendindeki cân boyutuna ermeden yaşarsa, bir şursuzluk içinde yaşar gider, böylelikle Ken’an boyutunda kalır, Yûsuf’u kaybeder, yâni cân boyutunun şuurundan uzaklaşır.

Kişi, dünya menfaatine düştüğü zaman, kendini bilme merakını kaybeder.

Dünyaya esir olan kişi, kendine dönmez, “ben nerden geldim nereye gidiyorum, ben kimim” sorularını sormaz.

Yâni cân boyutunu düşünmez.

İşte kişinin, kendini bilmesi, Allah hakikatine ermesi için, kendi vücûduna dönmeli ve kendi enfüs yolculuğuna başlamalıdır.

Kendi vücûd kervanına katılmalıdır.

Kişi, bilgiler meclisinde bulunursa, aradığı soruların cevaplarını bir bir bulacaktır.

Kişi bir Mürşid-i Kâmil elinden tutarsa, “İlm-i Tevhîd” dersleri alırsa, kendi vücûdunda olan Âdem’den Muhammed’e kadar gelen Resûl Nebî boyutlarıyla tanışacaktır.

Kendinde olan tüm Resûl Nebî’leri bulacaktır.

Âdem’den Muhammed’e uzanan o ilâhî kervana katılacak, ten boyutundan cân boyutuna erecektir.

İşte bu âyette, Yûsuf’un kuyuya atılmasıyla, Yûsuf’un Mısır yolculuğu başlar.

Mısır şehrinden murâd, cân şehridir, rûh boyutudur.

Kişi kendi vücûduna dönerse, vücûdun sahibini tanıma yolculuğu başlar.

Bu yolculuk, bir teveccühle başlayan, “İlm-i Tevhîd” yolculuğudur.

Bu yolculuk, bir Mürşid-i Kâmil elinden tutarak başlayan, kendini bilme yolculuğudur.

“Kendini bilen Rabbini bilir” sözü buna işaret eder.

وَجَاؤُوا آبَاءَهُمْ عِشَاءَ يَبْكُونَ

Ve câû ebâhum işâen yebkûn

Ve câû : Geldiler, yaptılar, uydular,
Eba hum : Ata, baba, aslı, onlar,
İşâen yebkun : Akşam vakti, ağlıyorlar, gözyaşı, duygusal,

16- Meâli: Ve akşam vakti babalarına ağlayarak geldiler.

Yûsuf'u kuyuya atan kardeşleri, hilelerine devam ederler.

Sahte gözyaşı dökerek babalarını ikna etmeye çalışırlar.

Sahte gözyaşları, şeytanın gözyaşlarıdır.

Gözyaşı döken kişi, duygusallığıyla kandırma içinde olabilir.

Gözyaşının samimi olup olmadığını çok iyi çözmeliyiz.

Dini alanda, duygu yüklü, samimi gibi görünenler, içi başka dışı başka olabilirler.

Sosyal alanda da bu böyledir.

Kendi çıkarı için, kendi isteği olsun diyerek, her türlü duygusallık içinde görünebilirler.

Gözyaşı dökerek aldatanlar, en etkili aldatmayı yaparlar.

Allah diyerek, kitap diyerek, vallahi de billahi de diyerek, karşısındaki kişi ya da kişileri ikna etmeye çalışırlar.

Tek amaçları vardır, aldatmak, ikna etmek, dediğini yaptırmak.

Fâtır Sûresi 5: "Ve lâ yegurrenekum bi Allah el garûr."

Meâli: " Ve aldaticılar sizi Allah diyerek aldatmasın."

Bu âyeti hiçbir zaman unutmamalıyız.

Kişinin duygu yüklü konuşmasına kanmamak gerekir.

Dilinde Allah sözü olmasına aldanmamak gerekir.

Süslü sözler söylemesine aldanmamak gerekir

Sevgiden, muhabbetten bahsetmesine ihtiyatlı yaklaşmak gerekir.

Gerçek niyetini bilmediğimiz müddetçe, o süslü sözlerin, gözyaşların, duygu yüklü konuşmaların, bizi bir aldatma olabileceğini unutmamak gerekir.

Çünkü aldatıcı, karşısındaki kişiyi etkileyerek, inandırarak aldatır.

İşte bu âyette, Yûsuf'un kardeşleri de babalarını gözyaşları ile aldatmaya çalışıyorlar.

Karşımızdaki kişinin öncelikle, asıl niyetini mutlaka bilmeliyiz.

Karşımızdaki kişi;

Duygu yüklü, süslü konuşabilir.

Çok samimi görünebilir.

Çok dindar görünebilir.

Tebessüm edebilir, sevgi dolu davranabilir, gözyaşı dökülebilir.

Aşırı etkili olabilir, ikna gücü olabilir.

Dilinde sevgi, muhabbet, samimiyet kelimelerini düşürmeyebilir.

Namazda, oruçta görünebilir, yâni dindar gibi görünebilir.

Peki ya kâlbinde ne vardır?

Asıl maksadı ne olabilir?

Kendine ait planı ne olabilir?

Bunları bilemediğimiz müddetçe, aldatıcı bizi aldatır.

Aldatıcı, asıl niyetini hiç belli etmez, en büyük sinsilik içindedir.

Aldatıcının tek amacı vardır, oda kendi çıkarı, kendi saltanatıdır.

Onların içlerinde hep ikilik, bozgunculuk, düşmanlık, ayrımcılık vardır.

Konuştuklarında etrafındakiler onlara hayran olabilir, ama onlar Allah'ı bilmekten uzaktırlar.

Bu halde olanlar, dini, kendi şahsi çıkarları için kullanırlar.

İşte aldatıcı gözyaşlarıyla, ikna etmeye kalkabilir, kesinlikle uyanık olmak gerekir.

Asıl aldatma kişinin kendini aldatmasıdır.

Kişi, kendi hevâlarına esir olursa, bâtil alanda bir inanç içinde olursa, kişi hakikat yolunda kendini aldatıyordur, farkına varmıyordur.

Başkasını aldatan kendini aldatır.

Başkasını aldatan hakikatlerden uzaklaşır.

İşte bu âyette, kişinin kendini aldatması konusuna dikkat etmeliyiz.

Egosal davranışlar ve kötü huylar, hakikatlerin anlaşılmasına engeldir.

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا
فَأَكَلَهُ الذَّنْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ

*Kâlû yâ ebânâ innâ zehebnâ nestebiku ve
tereknâ Yûsufe inde metânâ fe ekelehu zibu ve
mâ ente bi mu'minin lenâ ve lev kunnâ sâdikîn*

Kâlû ya eba na	: Dediler, ey babamız,
İnnâ zehebnâ nestebiku	: Biz, gittik, yarışmak, koşmak,
Ve tereknâ Yûsuf	: Bıraktık, terk ettik, Yûsuf,
İnde metânâ	: Yanına, eşyalarımız, yiyeceklerimiz, dünya malı,
Fe ekele-hu	: Böylece, yemiş, o zaman, onu,
El zibu	: Kurt, cânavar, sinsice gelen,
Ve mâ ente bi mu'minin lenâ	: Sen değilsin, inanan, bize,
Ve lev kunnâ sâdikîn	: Biz olsak bile, doğruyu, doğru söz,

17- Meâli: Dediler ki: Ey babamız! Biz Yûsuf'u mallarımızın yanına bırakıp yarışmak için gitmiştik, o zaman kurt onu yemiş ve biz doğru söyleyenlerden olsak bile, sen bize inanacak değilsin.

“Tereknâ Yûsuf” “Yûsuf'u terk ettik” bu âyeti her okuyucu kendine, “Yûsuf'u terk etmek” nedir? Diye sormalıdır.

Yûsuf'u terk etmeyi, kişideki Yûsuf boyutu şuurundan uzaklaşmak olarak düşünmelidir.

Cân boyutu şuurundan uzaklaşmak, dünya boyutunda kalmaktır.

Sûret boyutunda kalmak, varlığın dünya boyutunda kalmak olarak bilinmelidir.

Dünya boyutunda kalan, varlığın sûret boyutunda kalır, yâni toprak boyutunda kalır, varlığın sîretini göremez, tüm varlığı tutan ilâhî kudrete eremez.

Kişi, dünya metana düşerse, kendi aslını anlamayı terk eder.

Kişi, dünya çıkarının, şan şöhretin derdine düşerse, kendi aslını anlamaktan uzaklaşır.

Yûsuf'u terk etmek, kendi cân boyutunu görmekten uzaklaşmaktır.

Kişi, kendi cân boyutunu anlamaktan çok, dünya derdine, makam mevki derdine, kendi çıkarsal isteklerine düşerse, bir şuarsuzluk içine düşer.

Kişi, kendi hevâlarının peşine düşmekten, kendine dönmeyi, kendini bilmeyi unuttur.

Kendine varlık nisbet eden kişi, "ben benim" egosuna kapılır, kendindeki cân boyutunu göremez, cân şuurundan uzaklaşır.

İşte "Yûsuf'u terk etmek" kişinin kendi bedenini tutan cân boyutu şuurundan uzaklaşması olarak değerlendirilebilir.

Kişi, dünya metana esir düşer, aklındaki atalardan gelen bâtil bilgilere esir olursa, Yûsuf'u terk etmiştir.

Dünyaya bağlanan, Yûsuf'u terk eder.

Yûsuf'a bağlanan, dünyayı terk eder, yâni dünyaya esir olmaz.

Hazreti Mûsâ'nın Tûr dağında, nalinlerini ve deyneğini terk etmesi; dünya metana esir olmasını terk etmesi ve aklındaki dayandığı atalardan gelen bâtil bilgileri, terk etmesi idi.

Yûsuf boyutuna adım atabilmenin sırrı; dünya boyutunun çıkarlarını, makamlarını, şan şöhretlerini ve akılda olan asılsız bilgileri terk edebilmektir.

Âyette geçen "zeheb" kelimesi, mezhep kelimesi aynı kökten gelen kelimelerdir.

Mezhep; gidilen yol demektir, hakikate açılan yol demektir, Hakk'ın yolu demektir.

Her varlık, içiyle dışıyla hakikatlere yol gösterir, varlık yolundan Hakk'a gidilir.

Her varlık bir mezheb boyutudur, yâni her varlık gemisiyle Hakk'a gidilir.

Hakk yolunda yol alabilmek için, her varlığı yol bilmek gerekir, her varlığın özüne bakabilmek gerekir.

Kendi hayvaniyet bedeninden, insaniyet vücûduna geçmek gerekir.

Hakk yolunda giden kişi, kendi hayvaniyetinden geçer, kendi vücûdunu tutan “ins-insan” boyutuna erer.

Yûsuf’un kardeşleri, babalarına Yûsuf için “kurt onu yedi” dediler.

Âyette geçen “kurt onu yemiş” sözünü değerlendirirsek; kişinin kurt tarafından yenmesi, kendi içindeki cânavarlığa esir olması olarak düşünebiliriz.

İnsanın içini yiyip bitiren kurt, öfke hiddet, intikam, kıskançlık, hasetlik gibi duygulardır.

Bâtıl bilgiler, asılsız bilgiler de insanın içini yer bitirir.

Birde şöyle düşünebiliriz: Dilimizde “İçime bir kurt düştü” deyimini vardır.

İçime bir kurt düştü: Kuşkulanmak, şüphelenmek, gerçeği aramak demektir.

Anne babadan, gittiği topluluklardan din adına duyduğu bilgilerin doğruluğundan şüphelenmeyen kişi, hakikati bulamaz.

Yûsuf’un kardeşlerinin içine düşen kurt; öfke hiddet, intikam, kıskançlık, hasetlik gibi duygulardır.

Yûsuf’un içine düşen kurt ise; kuşkulanmak, şüphelenmek, gerçeği aramaktır.

Yûsuf olabilmek için, kişinin içine kurt düşmelidir, yâni kişi din adına duyduğu her sözün doğruluğunu araştırmalıdır.

İçine kurt düşmeyen kişi, ten boyutundan cân boyutuna geçemez.

Yâni Yûsuf olamaz.

Şüphelenmeyen kişi, kuşkulanmayan kişi, gerçeğe ulaşamaz, şahitlik makamına eremez.

İçine kurt düşmeyen kişi, yâni bilgilerden şüphelenmeyen, bilgilerin doğru olup olmadığından kuşkulanmayan kişi, atalarından öğrendiği şekilde hareket eder.

Yâni;

Anne babası Müslümandır, o da öyle kalır.

Anne babası Hıristiyandır, o da öyle kalır.

Anne babası Musevidir, o da öyle kalır.

Kişiler çoğunlukla atalarının inanç yolu üzere hareket eder.

Kendi anne babasından bulduğu inancı doğru bilir, o inanç üzere hareket eder, başkalarının inancını eğri görür ve onları kâfir bilir, cehennemlik bilir.

Çünkü anne babası böyle öğretmiştir, çocuk anne babasını sevdiğinden dolayı, onların aktardığı bilgilere inanır.

Bakara Sûresi 170: “Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelAllahu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakîlûne şeyen ve la yehtedûn.”

Meâli: “Onlara Allah’ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

Âyetteki mesaj; her çocuk anne babasının inancını takip eder, anne babası hangi inançta ise, o çocuk o inançta olur vurgusudur.

A’râf Sûresi 28: “Ve izâ faalû fâhişeten kâlû vecednâ aleyhâ âbâenâ vAllahu emerenâ bihâ kul innAllahe lâ yemuru bil fahşâ e tekûlûne alâllâhi mâ lâ tâlemûn.”

Meâli: “Bir benlik içinde haddi aşanlar derler ki: Biz atalarımızı da bu yolda bulduk ve bu bize Allah’ın hükümleridir. De ki: Benlik içinde olmak, haddi aşmak, kesinlikle Allah’ın hükümleri değildir. Sizler Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylüyorsunuz.”

Çocuk anne babasından gelen inanç üzere olursa, anne babasından öğrendiği inancı yüce görür, böylelikle kendini de yüce

görür, diğer inançta olan kimselere hor bakar, onları kâfir gö-
rek, gurur kibire düşerek haddi aşar.

Âyette belirtildiği gibi “Benlik içinde olmak, haddi aşmak”
hâline düşer ve bunu da fark etmeden yaşayıp gider.

İşte anne babasından öğrendiği inanç üzere hareket eden ço-
cuk, kendine anlatılan din adına bilgilere inanır ve onları sorgu-
lamaz, şüphelenmez, doğruluğunu araştırmaz, çünkü anne baba
sevgisi inanmaya yol açar.

Aktarılan bilgilerin doğruluğunu sorgulamaz, düşünmez,
araştırmaz, hakikatlere şahit olmadan, bilgilere, ibadetlere, ak-
tarıldığı gibi inanır.

Yâni içine kurt düşmez.

Yâni; bilgilerin doğru olup olmadığından kuşkulanmaz, şüp-
helenmez, gerçeği aramaz, anlamak için düşünmez, araştırmaz.

Yâni içine kurt düşmeyen kişi:

Kuşkulanmaz.

Şüphelenmez.

Akıl etmez.

Düşünmez.

Sorgulamaz.

Araştırmaz.

Hakikati arama peşine düşmez

Ve sonuçta hakikate şahit olmaz.

Ve sonuçta anne babadan öğrendiği bilgilerin inancında ka-
lır, varlıktaki hakikatleri göremez, iman boyutuna eremez.

Dilimizdeki” içime bir kurt düştü” deyiminden ne anlamalıyız.

İçine kurt düşmeyen kişi, yâni araştırmayan sorgulamayan
kişi şöyle söyler:

A'râf Sûresi 70: “Kâlû e citenâ li nabudAllahe vahdehu ve
nezere mâ kâne yabudu âbâunâ fetinâ bi mâ teidunâ in kunte
mines sâdikîn.”

Meâli: “Dediler ki: Sen bize, tek Allah’a kul olmamız ve atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı mı söylemeye geldin? Eğer sen doğruyu söylüyorsan, öyleyse bize söylediğin şeyleri getir, ispat et.”

Âyette belirtildiği gibi;

Anne babamızın inandığı, ama hiç şahit olmadıkları Allah’a biz de inandık ve Allah var dedik, Allah bir dedik, ama hiç şahit olmadık.

Çünkü anne babamız, öyle öğretti, bizde öyle inandık.

Allah’a kul oluyoruz diye; kendi zannımıza, inancımıza, öfkemize, ayrımcılığımıza, benliğimize, gurur kibrimize kul olduk, ama anlayamadık.

Haddi aştık, benlik içinde kaldık, ama göremedik.

Hakikate şahit olmadık, görmedik, düşünmedik, araştırmadık. Hiç anlamadık, hiç fark etmedik.

Çünkü içimize kurt düşmedi, bizi kurt yemedi, duyduğumuz bilgilerin doğru olup olmadığından kuşkulanmadık, şüphelenmedik, gerçeği aramadık.

Yûsuf’un kardeşlerini kurt yemediğinden dolayı, onlar Yûsuf olamadılar.

Yûsuf’u kurt yediğinden dolayı, yâni içine kurt düştüğünden dolayı, yâni duyduğu her sözün doğruluğunu araştırdığından dolayı o Yûsuf oldu.

Yûsuf olmak için; kuşkulanmak, şüphelenmek, sorgulamak, araştırmak, şahit olmak şarttır.

Kur’ân’da onlarca yerde; “akıl etmez misiniz?” âyetiyle buna işaret edilir.

Hacc Sûresi 46: “E fe lem yesîrû fil ardı fe tekûne lehum kulûbun yakîlûne bihâ ev âzânunyesmeûne bihâ fe innehâ lâ tamal ebsârü ve lâkin tamal kulûbulletî fis sudûr.”

Meâli: “Yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Böylece onların akıl edecek kâlbleri yok mu, ya da işitecek kulakları. Fakat

onların görmelerinde körlük olmaz ve lâkin gönüllerindeki idraklerdedir körlük.”

Kur’ân başından sonuna kadar:

Akıl edin, düşünün.

Tedebbür edin.

Tefekkür edin.

Tezekkür edin.

Bakıp gözlemleyin, gibi âyetlerle doludur.

İçine kurt düşmeyen kişi; akıl edemez, düşünemez, araştıramaz, gerçeğe yol alamaz.

Akıl, iman için şarttır.

Akıl olmadan iman olmaz

İnsan olarak yaratılmanın sırrı akıldır.

Aklı işletmenin yolu da; kuşkulanmaktır, şüphelenmektir, sorgulamaktır, acaba diyerek gerçeği aramaktır.

İşte, içine kurt düşmeyen kişi, akıl edemez, gerçeğe ulaşamaz.

Yûsuf olmanın yolu, kurt tarafından yenmektir, içine kurt düşmektir.

Yûsuf olmanın yolu; atalardan gelen bilgilerden kuşkulanmak, o bilgileri sorgulamak ve gerçeği aramaktır.

Gerçek ise insanın kendi vücûdudur, o gerçeğe ulaşmak için vücûd kuyusuna düşmek gerekir.

Kurda yenmeden, beden kuyusuna düşmeden, hakikatlerin kapısı açılmaz.

İşte bu âyette, “Yûsuf’u terk ettik” boyutu ve “Onu kurt yedi” boyutunu çok iyi anlamalıyız.

Kişi dünya derdine düşmekten, kendini anlamayı unuttur.

Kişi kendi derdine düşmekten, kendi vücûdunu tutan ilâhî kudreti anlamayı unuttur.

Toplumda genelde, “ben ne olucam, ben öldükten sonra ne olucam” derdi vardır.

Oysa insan, öncelikle “ben kimim, ben neyim” derdine düşmelidir.

Ve nereden geldiğini anlamaya çalışmalıdır.

Yûsuf’un kuyuya atılmasını; kendi vücûd kuyusuna düşmek ve vücûdunu anlamak için sorgulamak ve kendi vücûdunu tanıyacak bir yolculuğa başlamak olarak düşünölmelidir.

Çünkü kişi, kendi vücûduna dönmeden, oradaki işleyişi anlamadan, Allah hakikatine eremez.

Her kişinin vücûdunda bir işleyiş vardır ve her vücûdda nitelikler vardır, hiçbir kişi kendi vücûdunun işleyişini yapamaz.

Yâni kâlbini attıramaz, nefes alıp verdiremez, hücrelerini çalıştıramaz vs.

İşte, vücûdda fâil olan kimdir? Bunu anlamak için kişi, kendi vücûd kuyusuna düşmeli ve vücûdunu tanımaya çalışmalıdır.

İşte, kişinin kendi vücûd kuyusuna atılması; kendi vücûduna dönüp, vücûdun nereden geldiğini, nasıl oluştuğunu, nasıl çalıştığını, nasıl şekillendiğini ve nereye gittiğini, düşünüp sorgulaması ve soruların cevabını aramasıdır.

Yâni, kendini bilme yolculuğuna başlamasıdır.

Din adına duyduğu her sözü sorgulayan kişi, gerçeği arayan kişidir.

Sorgulamayan kişi, bilgileri olduğu gibi kabullenen ve inanan kişidir.

Sorgulamadan ve şahit olmadan iman oluşmaz, yâni emînlik oluşmaz.

وَجَآؤُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ
لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ
عَلَى مَا تَصِفُونَ

*Ve câû alâ kamîsîhî bi demin kezib kâle bel
sevvelet lekum enfusukum emrâ fe sabrun cemîl
vAllahul musteânu alâ mâ tesifûn*

Ve câû alâ kamîsî hî	: Geldiler, üzerinde, gömlek, giysi,
Bi demin kezib	: Kan ile, yalancı, sahte,
Kâle bel sevvelet lekum	: Dedi, hayır, teşvik etti, sürükledi, sizi,
Enfusu kum emr	: Sizin nefsiniz, kendiniz, kişilik, iş, yapılan, hüküm,
Fe sabrun cemîlun	: Artık, sabır, güzel, iyi,
Ve Allah musteânu	: Allah, yardım isteme, istiane,
Alâ ma tesifûn	: Üzerine, şey, değil, ne, vasıflandırma, anlatma,

18- Meâli: Gömleğin üzerinde sahte bir kan ile geldiler. Dedi ki: Sizin kişiliğiniz sizi böyle bir işe sürükledi. Bundan sonra bana güzelce sabretmek düşer ve anlattığınız şeylere karşı Allah'tan yardım isterim.

Bu âyette;

Gömleğe sürülen hayvan kanı, ya da sahte kandan anlatılmak istenen nedir?

Kişinin kişiliği nasıl oluşur?

Sabır nedir?

Allah'ın yardımını istemek nedir?

Konularını inceleyelim ve bu konulardan gelen mesajları anlamaya çalışalım.

Yûsuf kıssasında 6 gömlek mesajı vardır.

İlk gömlek, kanlı gömlektir, sahte kan sürülmüş gömlektir.

6 gömlek mesajının her birini ayrı ayrı, tefsirinin sonunda yazmaya çalışacağız.

Buradaki âyette, gömleğin kanlı olması ve gömlekteki kanın insan kanı değil, hayvan kanı sürülmesi ve Yûsuf'un kanı gibi gösterilmesinden gelen mesaj şudur:

Hayvan kanı sürülmüş gömlek; kişinin hayvaniyette kalması, Allah idrakinden yoksun olması, kibir ve zalimlik durumuna düşmesine işarettir.

Hayvan boyutu; kişinin kendindeki "Hayy" olanı anlamama boyutudur ve idraksizlik içinde yaşama, yâni Hayvan boyutuyla yaşama durumudur.

Kanlı gömlek; Âdem'in kan dökme boyutudur.

Bakara Sûresi 30: "Ve yesfiku el dimae" kan dökme."

Kişinin kan dökme boyutu; kıskançlık, fesatlık, hasetlik, benlik, zalimlik boyutudur.

Kâbil'in Hâbil'i öldürmesi, kişideki kan dökme boyutudur.

İşte ilk gömlek olan kanlı gömlek; Hâbil'in kanının Kâbil'in üstüne bulaşmış gömleğidir.

Kişi; bâtil olan bilgilerle hareket ederse, hâl ve davranışlarını zulme çevirir.

İşte ilk gömlek mesajı; atalardan gelen bâtil bilgilerle hareket eden kimse; büyüklük, çıkarsal, ayrımcılık, üstünlük, kibir gibi hallere düşer ve kişi Hakk'tan uzaklaşır.

Hakk şuurundan uzaklaşan kimse, kendi ten gömleğinin sahibini bilmez ve kendi vücûduna benim der.

İşte kişi, bu ilk gömlekteki mesajı iyi anlamalıdır.

Kişi; kendinin hayvaniyet boyutunda kalmasıyla, şuursuz bir halde yaşadığını anlamalıdır.

Ve kanlı olan gömleğini terk etmelidir.

Tövbe ederek, bir daha o kanlı gömleğe dönmemelidir.

Günahlardan sıyrılmalı ve hakikatlere dönmelidir.

Sahte kandan mesaj, yine insanın hayvaniyette kalması, kendi kan boyutu olan, insan boyutuna erememesidir.

İşte kişi, hayvaniyet boyutunda kalır; yâni Allah hakikatının şuruna ulaşamazsa, hâl ve hareketleriyle, bir şuursuzluk içindedir.

Bu âyette vurgulanan “Sizin kişiliğiniz sizi böyle bir işe sürükledi.” vurgusu çok önemlidir.

Kişinin kişilik ve karakteri; edep, ilim, irfân, şahitlik üzere mi oluşuyor?

Yoksa, bâtil bilgilerle, dedikodularla, gurur, kibir, büyüklük, çıkarsal, ayrımcılık, üstünlük, gibi kodlamalarla mı oluşuyor?

Her kişinin, bir kişilik boyutu vardır.

Büyüyen her çocuk, öncelikle kendi anne babasının inanç ve geleneklerine göre büyür ve bir kişilik oluşturur.

Ve sonra yaşadığı toplumunun, gelenek, örf, adetlerine göre büyür ve kişilik oluşturur.

Kişilik; çocuğun genlerdeki atalara ait huy ve karakterlerden gelen ve doğduktan sonra, anne babadan, ya da yaşadığı toplumdan kazanılan özellikler bütünüdür.

Bir çocuğun, Sâlih bir kişiliğinin oluşması, anne babanın verdiği eğitim ve ona güzel örnek olmaları ile bağlantılıdır.

Çocuğun kişiliğinin oluşmasında, öncelikle anne babanın ve yakın akrabalarının etkisi çok büyüktür.

Çocuk, anne baba hangi inançta ise ona göre şekillenir, anne babadan öğrendiği bilgilere, ibadetlere göre bir kişilik oluşturur.

Çocuğun kişiliği, anne babanın etkisine göre şekillenir.

Bilgelerin kişiliği ise, varlık kitabını inceleyerek, varoluşu okuyup, var edeni anlamasıyla şekillenir.

Kişinin kişiliği huylarını oluşturur, huyları da yaptığına yansır, amellerine yansır.

Her kişinin vücûdunda tek bir kimlik vardır, o da Allah'ın kimliğidir.

Bu kimliği anlayan ve ona teslim olanın kişiliği, bilge bir kişiliktir.

İşte bu âyette bizlere işaret eden, kişinin kişiliği çok önemlidir.

Kişinin kişiliği ne ise, o kişi o dur, yaptığı ona goredir, ameli ona goredir.

Sabrı incelersek;

Sabır da kişinin kişiliği ile alakalıdır.

Bazı kişiler sabırsızdır, hemen hüküm verir, hemen yargılar, hemen müdahale eder.

Bazı kişiler ise, sabırlıdır, bekler, okur, mesajı alır ona göre davranır.

Âl-i İmrân Sûresi 200: “Yâ eyyuhâllezîne âmenusbirû ve sâbirû ve râbitû vettekûllâhe leallekum tuflihûn.”

Meâli: “Ey iman edenler! Sabrın ne olduğunu anlayın ve sabredin ve tüm varlığı birbirine bağlayan Hakk sırrını anlayın ve fenâlara düşmekten sakının, Allah’a ortak koşmayın. Umulur ki başarırırsınız.”

Âl-i İmrân Sûresi 200. âyette bizlere çok güzel bir mesaj vardır.

Sabrın ne olduğunu anlamak ve sabretmek...

Sabrın ne olduğunu anlamak için de, râbitanın ne olduğunu bilmeliyiz.

Çünkü sabır ve râbita birbirinden ayrılmaz.

Sabır tek başına olmaz, râbita boyutuyla olur.

Râbita nedir dersek?

Râbita: Alaka, bağlantı, bağlayan, rabteden, varlıktaki hak bağlantısı, iki şeyi birbirine bağlayan, tüm varlığı birbirine bağlayan gibi anlamlara gelir.

Birçok meâl yapan müellifler, râbita kelimesini farklı farklı değerlendirmişlerdir.

Ve çoğu müellifte savaş olarak değerlendirmişler.

Cemaat ve tarikatlarda râbîta ise; şeyhini düşünmek, şeyhini düşünürken kendinden geçmek, şeyhine bağlanmak, evliyalara bağlanmak, âlimlere bağlanmak diye öğretilmiştir.

Râbîta; tüm varlığı birbirine bağlayan Hakk sırrıdır.

Râbîta, tüm varlığın birbirine ortak özelliklerle bağlılığıdır.

Nasıl ki insan vücûdunda sonsuz hücre var ama hepsi birbirine bağlıdır, yâni birbirine rabtolmuştur yâni râbîta olmuştur. İşte bu tüm âlemde de tüm varlık birbirine bağlıdır.

Bu şuura ulaşmak râbîtayı anlamaktır.

Tüm varlık âlemi, tecellilerle birbirine bağlıdır.

Yûsuf olup, vücûd kuyusuna düşen, yâni Hakk yolunun yolcusu, Hakk'ı anlamak için bir idrak içinde olup, varlığın birbiriyle bağlılığını anladıkça râbîtayı anlar ve oradan da Tevhîd şuuruna ulaşır:

Tüm kâinat râbîta halindedir yâni birbirine bağlı bir haldedir.

Tüm kâinatı birbirine bağlayan ilâhi kudreti anlayan, râbîta boyutuna erer.

İşte tüm varlığı birbirine bağlayan Hakk'dır, bu bağlılığa da râbîta denir.

Her varlığın; zikir, fiil, sıfat, zât tecellileri boyutu vardır.

Varlıktaki:

Her zikrin sahibi zâkirdir. Zakir de Allah'tır

Varlıktaki:

Tüm fiiller fâilde,

Tüm sıfatlar mevsûfta.

Tüm vücûdlar Zât'ta birleşir, yâni râbîta olur.

İnsanın vücûdunun hiçbir organı hiçbir hücresi, birbirinden ayrı mıdır? Elbette değildir.

Tüm hücreler birbiriyle irtibat halindedir, yâni râbîta halindedir.

Nasıl ki insan vücûdunda tüm hücreler bir bedene bağlıdır, işte bu kâinatta da tüm varlık Allah'a bağlılık halindedir.

Tüm varlığı bir arada tutan Allah'tır.

İşte râbita; tüm varlığın birbiriyle olan bağlılığıdır ve bu bağlılık şuuruna ulaşmak râbitayı anlamaktır.

Râbitayı anlayan, sabır makamına ulaşır.

Sabır bir şeydeki mesajı almak için beklemektir.

Sabır, bir tohum ekildiğinde ondan meyve alıncaya kadar verilen emektir.

İşte sabır, râbitasız olmaz.

Allah'ın yardımını beklemek, varlığın akışını görebilmektir.

Allah her an her vücûddan yardımını gösterir.

İlm-i irfân yolunda da Allah'ın hakikatlerini anlamak zaman alır.

Lâkin teslim olan, sabırlıdır ve bilir ki gün gelir Allah'ın lütûfları açılır, Allah'ın yardımı tecelli eder.

Edep sahibi kişi bilir ki, Allah lütûflarını, her yerden her an sergilemektedir.

O lütûflara ermek için sabır gerekir, sabır da râbitaya erecek gerçekleşir.

Sabır, varlığın ilâhi işleyiş boyutuna ve o işleyişin sürecine erme boyutudur.

Bir tohum ekildiğinde, o tohum meyve sürecine kadar, bir zaman diliminde şekillenir.

O şekillenme zamanı, sabrın olduğu yerdir.

İşte sabır da, gelecekte olan şeyi görebilme boyutu vardır.

Sabır makamına ulaşan kişi, gayretiyle emeğiyle o şekillenmenin içinde olur.

Yâni toprağa bir tohum ekse, o tohum meyveye dönüşünceye kadar, ağacın yetişmesinde emek verir, yâni toprağı çapalar, ağaçı sular, ilaçlar vs.

Bir çiftçinin yaptığı emek sabırdır, meyve sürecine kadar şekillenmeyi görebilmek ve o şekillenmeye göre hareket etmek sabırdır.

Çiftçi, meyve alıncaya kadar emeğini gösterir, işte o emek sabırdır.

İşte o sabır da “Allah’tan yardım isterim” âyetinin işaret ettiği yerdir.

Emek veren, sabreder, sabreden Allah’ın yardımını bekler.

Çünkü tohumdan filiz verdiren, ağaca dönüştüren, meyveye dönüştüren Allah’tır.

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا
بَشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسْرُوهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

*Ve câet seyyâretun fe erselû vâridehum fe adlâ
delveh kâle yâ buşrâ hâzâ gulâm ve eserrûhu bidâah
vAllahu âlîmun bi mâ yamelûn*

Ve câet seyyâretun	: Geldi, kervan, seyredenler, yolcu kafilesi
Fe erselû	: Sonra, göndermek, irsal, resûl, açığa çıkardı,
Vâride hum	: Sucu, vird, erişen, ulaşan, akla gelen, vâridat, değerler
Fe adlâ delve-hu	: Sonra, sarkıttı, kovasını
Kâle ya buşrâ	: Dedi, ey, ya, müjde, sevinme,
Hâzâ gulâm	: Bu, erkek çocuk, kul, köle, emanet
Ve eserru hu bidaaten	: Gizleme, saklama, onu, sermaye, ticaret malı olarak
Ve Allah âlim	: Allah, ilmin sahibi, ilmiyle var eden,
Bimâ yamelûn	: Amelleriniz, yaptığınız şeyler, çalışmalarınız,

19- Meâli: Ve bir kervan geldi. Sonra da suçularını gönderdiler, böylece kovasını sarkıttı. Dedi ki: Müjde bu bir erkek çocuk. Onu ticaret malı olarak sakladılar. Allah yaptığınız şeylerdeki ilmin sahibidir.

Gelen kervan, su almak için kuyuya birini gönderir.

O kişi de kuyuya kova sarkıtır, kovaya tutunan Yûsuf kuyudan çıkar.

Ve Yûsuf, o kervana katılır, ticaret malı olarak ve Mısır'a doğru yola çıkarılır.

Kervandan murâd nedir?

Sucudan ve kovadan murâd nedir?

Ticaret malı olmak nedir?

Yapılan şeylerdeki ilim boyutu nedir?

Bu konulardan gelen mesajları anlamaya çalışalım.

Kervan Mısır'a giden bir kervandır.

Yûsuf kıssasında, Mısır'a gidilmesi, ten boyutundan cân boyutuna olan yolculuktur.

Kervan; "İlm-i Tevhîd" yolculuğudur, vücûddaki Allah'ın tecellilerine dâhil olma yolculuğudur, çünkü vücûd başlı başına bir kervandır, Allah'tan gelen Allah'a giden bir kervandır.

O kervanın içinde, Allah'a ait olan değerler vardır, sıfatlar vardır.

İşte, Ke'nan diyarından Mısır şehrine olan yolculuk, ten boyutundan cân boyutuna olan idrak, teslimiyet, secde yolculuğudur.

Bir mürşidin elinden tutan, kendi aslı olan cân boyutunu anlamak için, irfâni bir yolculuğa başlar.

"Câet seyaretun" âyetinde, "seyyare -seyir" aynı kökten gelen kelimelerdir.

Seyir makamı, varlıktaki Allah'a ait olan tecellileri anlamak için bakmak, seyretmektir.

"Ersele" resûl, irsal, irsaliye, risaliye aynı kökten gelen kelimelerdir.

Resûl, Nebî kelimeleri toplumda, peygamber olarak bilinir ve peygamberler de erkek olarak bilinir.

Hatta denilir ki; yüzyirmi dörtbin peygamber geldi hepsi erkekti.

Oysa Kur'ân incelendiği zaman, Resûl ve Nebî kelimeleri farklı anlamlarda karşımıza çıkar.

Resûl; varlığı açığa çıkaran, tohumdan ağacı gönderen, hakikatleri ortaya koyan, nebati boyutu açığa çıkaran, anlamında düşünülmalıdır.

Şöyle düşünelim; bir tohumda ağaç gizlidir, bu ağacın açığa çıkması için, önce tohumdan bir filiz açığa çıkması gerekir.

İşte filizin ve filizden, yaprağa, dala, gövdeye, çiçeğe, meyveye olan açığa çıkarma "resûl" boyutuyladır.

Tohumdan, ağacı gönderen boyut Allah'ın risâlet boyutudur. Ağacın açığa çıkması ve görünmesi, "nebat-nebî" boyutudur. Nebî; haber veren, haberi sunan, bilgi veren, anlamındadır. Nebat boyutu, tohumun özünde ne varsa ona ait olan haberleri yâni bilgileri sunar.

Resûl, zâhire çıkararak sistemin sırları.

Nebî, zâhirde görünen varlığın sırları, olarak düşünülmalıdır. Nebat; topraktan yetişen, doğan, suyun çıkışı, topraktan doğan her çeşit şey, bitki, anlamlarına gelir.

Onun için, Nûh Sûresi 17. âyette; "Vallâhu enbetekum minel ardi nebâtâ" "Allah sizi topraktan bitki bitirir gibi çıkardı" âyeti bu hakikate işaret eder.

Bitki, topraktan biten her şey demektir, yâni nebat demektir. Nebî kelimesi de buradan gelir.

Resûl; varlığı açığa çıkartan sistem. Özden, öze ait olan sistemi indirmek, göndermek, açığa çıkarmak.

Nebî; açığa çıkan varlıktaki Hakk'a ait olan tüm haberler, bilgiler boyutudur.

Bir tohum düşünelim.

O tohumun içinde, ağaca ait olan filizden, daldan, yaprağa, çiçeğe meyveye ait olan tüm özellikler vardır.

Biz o tohumun içine, en gelişmiş mikroskopla baksak, ne filizi, ne dalı, ne yaprağı, ne çiçeği, ne meyveyi göremeyiz.

Ama bu nitelikler o tohumda vardır.

İşte o tohumdan ağacın açığa çıkarılmasındaki sır Resûl sırrıdır.

O tohumdan açığa çıkan ağaç ile ilgili tüm sırlar Nebî sırrıdır.

Yâni özden ağacın açığa çıkarılması hakikati Resûl boyutudur.

Açığa çıkan, yâni zâhiren görünen varlıktaki tüm hakikatler Nebîlik boyutudur.

İşte özden açığa çıkararak, yâni ağacı zâhire gönderen güç Resûl boyutu.

Zâhire çıkan, yâni görünen varlık boyutundaki tüm hakikatler Nebî boyutu.

Nebî; haberi getiren, haberi sunan, hakikati gösteren, bilgilendiren demektir.

Resûl; haberi açığa çıkaran demektir, içten dışa gönderen, enfustan afaka çıkaran demektir.

Resûl, Nûrdan, Rûha, Rûhdan tecelliye olan bir zâhire çıkaran sistem.

Nebî ise tecellilerdeki ve beşer boyutundaki hakikatler.

Resûl kelimesi, "Risl" kelimesinden gelir.

Risl: gönderilmek, üzere gitmek, açığa çıkarmak, yerine getirmek, yürütülmek, hakikati gösteren, hakikati açığa çıkaran, Elçi, mesaj, anlamında da kullanılır.

Risâlet kelimesi buradan gelir.

Kur'ân'da peygamber diye bir kelime yoktur.

Peygamber, Farsça bir kelimedir.

Farsça paygām "haber, ileti" kelimesinden gelir.

Farsça'da peygamber "haber taşıyan, elçi" anlamlarına gelir.

Yâni gökte olan bir Tanrı'dan haber alıp, yeryüzündeki insanlara bildiren anlamında kullanılır.

Farsça'da peygamber; Tanrı'nın elçisi anlamında kullanılırdı.

Firavunlar döneminde, firavunun adamı Haman'a peygamber derlerdi.

Haman konusu, Kur'ân'da geçer.

Firavun önemli bir şey yapacağı zaman, Haman'a danışır;"Ey peygamber söyle bakalım göklerin Tanrı'sı ne diyor, şu işi yapalım mı yapmayalım mı, bildir bana" derdi.

Ankebût Sûresi 39: "Doğrusu Musa; karun'a ve firavun'a ve haman'a geldi, onlara hakikatleri apaçık delillerle açıkladı. Fakat onlar, yeryüzünde kibirlendiler ve irfâniyet sahibi olamadılar."

Nebî kelimesi; İbranice kökenlidir, İbranice'de nâbî נָבִי kelimesi, "bildiri, çağrı, ilan etme, haber, haber sunma, bilgi sunma" gibi anlamlara gelir.

Arapça'da "nbw" kökünden gelen nâbi; haberci, haberi gösteren, bilgi sunan, hakikati sunan gibi anlamlara gelir.

İşte bu âyette, “erselû vâridehum” “sucularını gönderdiler” kelimesindeki, “ersel” kelimesinin kökeni olan “resûl” kelimesinin anlamını çok iyi düşünmeli ve anlamalıyız ve kendimizde bulmalıyız.

“Vâride” kelimesi ise; sucu anlamında kullanılmıştır.

Vârid, vird, vâridât aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vârid: Sucu, vird, erişen, yetişen, ulaşan, akla gelen, vâridat, değerler gibi anlamlara gelir.

Vârid; Allah’ın değerlerine ilmi olarak yetişen kişi demektir.

İşte, sucu denmesinin anlamı da budur, su geriten, suya eriş-tiren, suya ulaşan anlamındadır.

İlmi olarak, varlıktaki Allah’ın değerlerine ulaşan kişi “vâ-rid” kişidir.

Vâridât; değerler, kâr, gelir, hazineye ait olan, gibi anlam-lardadır.

Bazı cemaat ve tarikatlarda “vird çekmek” vardır.

Vird çekmek; lafzı olarak defalarca, aynı ya da farklı esma-ları söylemek olarak bilinir.

Vird; ulaşmak, çağırmak, buluşmak anlamındadır.

Onun için “vârid” kişi, Allah’ın hakikatlerine ulaşan, ulaştı-ran kişidir.

İşte Yûsuf’un bir vârid ile buluşması, yâni bir sucu ile buluş-ması, aradığı soruların cevabını bulacağı kişiyle buluşmasıdır.

Kovanın sarkıtılması, ipe tutunması, aradığı soruların ceva-bını bulacağı kişinin gönlüne girmesidir, yetim olduğunu his-settirmesidir.

İlimle buluşması, ilimle yol almasıdır.

Sucu, yâni hakikatlerin yolunu gösteren, ilimle tanıştıran kişi, sunduğu tebliğ ile, kişinin “İlm-i Tevhîd” yolculuğuna baş-lamasına vesile olur.

Ve ten boyutundan cân boyutuna olan irfân yolculuğu başlar.

İrfân yolculuğunda, edep ve ilim ile hareket edilir.

Yûsuf’un kuyudan çıkması, ona uzatılan kovayı, ipi tutun-ması ile mümkün oldu.

Âl-î İmrân Sûresi 103. âyette geçen “Allah’ın ipine sımsıkı sarılın” âyeti, kişinin kendi vücûdundaki ve her varlıktaki Allah’ın tecellilerine sımsıkı sarılmaktır.

İşte bu tecellileri anlayabilmek için, o ipe sarılan Yûsuf, irfân yolculuğuna başlamış oldu.

Yûsuf’un ticaret malı olarak nitelendirilmesi; yâni bir şeyin verilip, bir şeyin alınması yâni ticaret, kişinin kendi vücûdunu Allah’a sunması, yerine Allah’a ait olan sırlarla buluşması hakikatidir.

Kur’ân’da Saff Sûresi 10-11 ve 12.âyette, ticaretin Hakk’sal boyutu tarif edilir.

Saff Sûresi 10: “Ey iman edenler! Acı sıkıntılardan sizi kurtaracak yüce bir ticareti kanıtlarıyla size göstereyim mi?”

Saff Sûresi 11: “Allah’a inanın ve o Resûlü anlayın ve Allah yolunda mallarınızla, cânlarınızla hakikatleri anlamak, anlatmak için gayret gösterin. Eğer bilerseniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır.”

Saff Sûresi 12: “Günahlarınız için size mağfiret eden O’dur. Sizi makamlarında akıp giden bir ilmin huzuruna ulaştırır ve tertemiz olan o makamlarda, Hakk zevkiyle Halk’ı seyretmenin huzuru vardır. İşte büyük aydınlanma budur.”

İşte Yûsuf’un ticaret malı gibi sunulması, kişinin bedenini Allah’a, Allah’ın hakikatlerine ermesi için satması gibi zevk edebiliriz.

Yâni kendini vermesi, Allah’a ermesi olarak zevk edebiliriz.

Yâni kendini vermeden, Allah alınmaz, yâni Allah nedir sırrına vakıf olunmaz, Allah’ın değerlerine ulaşılmaz.

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

*Ve şerevhu bi semenin bahsin derâhime madûdet ve
kânû fîhi minez zâhidîn*

Ve şerev-hu	: Onu sattılar,
Bi semenin	: Bir fiat ile, karşılık, değer, tutar, meni,
Bahsin derâhime	: Bahis, bahseden, konu, az, düşük, dirhemler, para,
Madûdet	: Birkaç, sayılı, belirli,
Ve kânû fîhi min el zâhid	: Oldu, idi, ona, zâhid, kendi inancına düşkün olan,

20- Meâli: Ve onu düşük bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. Onu alan zâhid'lerdendi.

Yûsuf bir pazara getirildi ve o pazarda satışa çıkarıldı.

Onu gören bir zâhid, onu almak istedi.

Yûsuf küçük bir değer karşılığında, bir zâhid'e teslim edildi.

Yûsuf'un değeri çok büyüktü, değeri ölçülemezdi, ama bilmeyeninin yanında, değersiz olacak kadar küçüktü.

Yûsuf'u Yûsuf olanlar bilir, Yûsuf olmayan Yûsuf'un değerini ne bilsin.

Toplumda zâhid; Dünyadan el-etek çekerek Allah'a yönelmiş, kendini ibadetlere vermiş kişi diye tanımlanır.

Oysa irfân yolunda, Dünyadan el etek çekmek yoktur, varlıktaki tecellileri idrak etmek vardır.

Çünkü ârif kişi bilir ki, görünen varlık Allah'ın tecelli tezahürüdür.

Her varlık Allah'a açılan bir kapıdır.

Her varlık okunacak olan cânlı bir kitaptır.

Onun için zâhid; gittiği yola, samimiyetle, tevekkülle, irfâ-niyetle bağlı olan, dürüst olan, sâdık olan, çalışkan olan, üretken olan kişidir.

Zâhid kişi gittiği yola ihanet etmez, tek amacı vardır rıza-i ilâhiye kavuşmak.

Zâhid kişinin gönlünde, dünya çıkarı, makamı, şanı şöhreti yoktur.

İşte Yûsuf'un satıldığı, yâni teslim edildiği kişi bir zâhid'dir. O öyle bir zâhid'dir ki, Yûsuf'un Yûsuf olmasına vesile olacaktır. Yûsuf'u satanlar Yûsuf'un farkında değillerdi.

Ama onu alan zâhit; Yûsuf'da ki, masumiyeti, saf gönüllü olduğunu, temiz yüzlü bir genç olduğunu, şefkatli, alçakgönüllü biri olduğunu gördü.

Yûsuf'un nasıl bir cevher taşıdığını, o Yûsuf'tan nasıl bir kemâlat tecelli edeceğini anladı.

Âyette geçen "semen" kelimesi aynı zamanda spermleri taşıyan, meni denilen koyu renkli sıvının da adıdır.

O sıvının içinde, spermler vardır; spermlerin içinde bir gen boyutu vardır, o gen boyutunda geçmiş ataların nice kayıtları vardır.

Bunun kadındaki karşılığı yumurtadır.

Yumurta ve spermin birleşmesiyle, kadından ve erkekten gelen "DNA" da olan karma atalar boyutundan, çocuk şekillenerek dünyaya gelir.

Yûsuf'un yetişmesi, zâhid'in kapısında olacaktır.

Zâhid Yûsuf'un içindeki cevherin açığa çıkmasına vesile olacaktı.

Her varlığın kendinde Allah'a ait olan değerler vardır.

Varlığa varlık boyutuyla bakan, ona ücretsiz bir değer biçer; varlığı dış yapısıyla değerlendirir, onun içsel boyutunu göremez.

İşte Yûsuf'un dış yapısına bakanlar, onu az bir değerle değerlendirdiler.

Burada bize işaret edilen, varlığın içsel değeri, değer biçilemiyecek kadar değerlidir.

İşte o değer Allah'a ait olan sonsuz niteliklerdir.

İşte Yûsuf'un satıldığı pazar, Allah'ın mâide sofrası idi, o sofrada nice ârifler vardır, o nice ârifler, o sofraya gelenin gönülünü bilirler.

Mâide sofrası; ilim sofrası, bilgiler sofrası, lütûflar sofrası idi.

Yûsuf'u alan zâhid, Yûsuf'un hakikati arayan bir gönül olduğunu anladı.

Ve zâhid'le Yûsuf'un yolculuğu başladı.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ
عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

*Ve kâlellezişterâhu min mısra limre'etihî ekrimî mesvâhu asâ
en yenfeanâ ev nettehizehu veledâ ve kezâlike mekkennâ
li Yûsufe fîl ardı ve li nuallimehu min tevîlil ehâdîs vAllahu
gâlibun alâ emrihî ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemun*

Ve kâle ellezi işterâ hu	: Dedi, o kimse, satın alma, onu,
Min mısra	: Mısır'da,
Li imreeti hi ekrimî	: Eşine, o, ikram, etmek, güzellikler sunmak,
Mesvâ hu	: Mekân, mesken, hane, bulunulan yer, o,
Asâ en yenfea nâ	: Belki, umulur, fayda, yarar, bize,
Ev nettehize hu	: Ya da, edinme, alma, sarma, kucaklama,
Veledâ	: Evlat, çocuk, doğan,
Ve kezâlike meken nâ	: Böylece, güç sahibi, mekân, yerleşme, yer, biz,
Li Yûsuf	: Yûsuf,
Fî el ardı	: Bir yer, toprak, yeryüzünde,
Ve li nuallime-hu	: İçin, öğretmemiz, öğretelim, ona,
Min tevîli	: Tevîl, yorum, açıklama, kaynağına götürülen yorum,
El ehâdîsi	: Hadise, hadis, sözler, olaylar, varlıktaki işleyiş,
Ve Allah galibun	: Allah, galip, üstün, her şeye hâkim olan, galebe çalan,
Alâ emri hî	: İşleyişinde, hükümlerinde,
Ve lâkin ekser el nâsi yâlemun	: Lâkin, insanların çoğu, bilemiyorlar, ilim üzere değiller,

21- Meâli: Mısır'da onu satın alan kişi hanımına dedi ki: Ona iyi bak, belki bize fayda sağlar, ya da onu evlat ediniz. İşte böylece Yûsuf, o Bizim gücümüze sığınarak ve Bizi bilmesi için, sözlerin hakikatlerinin yorumu için o yerde kaldı. Allah, bütün varlıktaki işleyişiyle bütün varlığa mutlak hâkim olandır, fakat insanların çoğu bilemiyorlar.

Yûsuf Mısır'da bir mekâna ulaştı.

Yâni Yûsuf'un, cân yolunda makamlar üzere yolculuğu başladı.

Yûsuf'u alan zâhid, Yûsuf'un yetişmesinde bir yol oldu.

Çünkü zâhid iyi biri idi, çevresine yardım için koşan, kâlb kırmayan, sesini yükseltmeyen, sorumluluğunu bilen, ölümü unutmadan yaşayan, dürüst, samimi, sâdık, biri idi.

Böylece Yûsuf zâhid'in eşine teslim edildi.

Zâhid, Yûsuf'un; sadakat, samimiyet, sorumluluk, yardım severlik, dürüstlük boyutu idi.

Yâni zâhid, Yûsuf'un zâhidlik boyutu idi.

Zâhid'in eşi; Yûsuf'un hevâsı, bedensel istekler boyutu idi.

Yûsuf iyi yetişmeli idi, her şeyden ders çıkarmalı idi, çevresine faydalı olmalı, bir evlat gibi çevresine sâdık olmalı idi.

Yûsuf, çevresindeki her bilgeden bir şeyler öğrenmeli, her zalimden zalimlik nasıl bir şey, nasıl ortaya çıkıyor bunu öğrenmeli ve Allah'ı bilme yolunda güzel bir şekilde yetişmeli idi.

Yûsuf duyduğu her sözü değerlendirmeli, söz hakikat midir, bâtil midir, çözmeli idi.

Yönünü varlığa döndürmeli, varlığın varoluşunu gözlemlemeli, varlıktaki işleyişin nasıl olduğunu tefekkür etmeli idi.

"Min tevîli el ehâdîsi" olan olayların tevîline ulaşmalı, varlıkta her an olmakta olan olayları çözmeli idi.

"Hadis" kelimesini toplum, Hazreti Muhammed'in sözleri diye bilir, çünkü hep böyle aktarılır, böyle öğretilir.

Oysa Kur'ân'da "hadis" varlıktaki olan olaylardır, varlıktaki işleyiştir.

Kur'ân ölçüsüyle hadis; olay, oluşum, söz, olmakta olan olaylar anlamındadır.

Hadise kelimesi de buradan gelir.

Yâni varlıktaki her an olmakta olan olaylar, işleyişler.

Varlıkta her an olmakta olan hadiseler vardır, yâni bir oluşum, bir gelişim, bir şekillenme vardır.

İnsan vücûdu da bir hadis, hadiseler boyutudur.

İnsan vücûdunda her an olmakta olan bir işleyiş vardır, yâni her an olmakta olan olaylar vardır.

Hücrelerin çalışması, nefes alıp vermek, kanın dolaşımı, sindirim, boşaltım, vs.

Tevîl, yorum demektir, aslına götüren yorum demektir.

Bu yorum, kaynağını hissettiren, özü hissettiren, aslına uygun olan, ilk oluşan mânâyâ ileten açıklamalardır.

Tevîl; birliğe götüren, aslını gösteren, buluşturan, bir eden anlamındadır.

İşte Yûsuf, “min tevîli el ehâdîsi” varlıkta her an olmakta olan işleyişi anlamalı, bu işleyişin sahibini bilmeli idi.

“Ve Allah gâlibun âlâ emrihî ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemun” âyetinin işaret ettiği mesajı anlamalı, her varlıkta her an olan işleyişte mutlak gâlib olan, yâni mutlak hâkimiyet sahibini tanımalı idi.

İnsanların çoğunun varlığın dış yüzünde kaldığı, kendi çıkarları için koştuğunu anlamalı, varlığın iç yüzüne bakmalı, oradaki işleyişi, orada olan olayları çözmeli idi.

Varlık nasıl var olmuştu, nasıl şekillenmişti, nasıl gelişmişti ve nereye doğru akıyordu, bu soruların cevabını bulacağı makama yerleşen Yûsuf, hakikat yolunda bir çocuk saflığıyla irfân yolculuğuna başlamıştı.

Her varlıkta tanımlanamayan, her varlığı hareket ettiren, her varlığı şekillendiren ilâhî bir kudret vardı.

Bunu gören Yûsuf'un, semâ kapıları bir bir açılmaya başlamıştır.

Hakk yolunda yol alabilmenin ölçüsü; temiz kâlbli, kâlb kırmayan, kötü söz etmeyen, kimseye ve hiçbir varlığa hor bakmayan, şefkatli, dedikodu yapmayan, dilini tutan, gururdan kibirden uzak olan, yardımsever, alçak gönüllü olmak değil miydi?

İşte Yûsuf buydu ve onun için Yûsuf'un makamlara erişmesi tecelli etmişti.

“Lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemun” âyetinin işaret ettiği, insanların çoğu hakikatleri bilemiyorlardı.

Çünkü insanların çoğu, atalardan gelen inançlarla hareket ediyor, varlıktaki hadiseleri gözlemlemiyorlardı.

Sorgulamıyor, düşünmüyor, onlara aktarılan bilgilere inanıyor ve öyle hareket ediyorlardı.

Çünkü kişi, anne babasından ne öğrendiyse ona inanıyor, ne gördüyse onu yapıyordu.

Yâni atalarının inancı üzere hareket ediyordu.

Yâni hevâsına göre hareket ediyor, hiç şahit olmadığı bir ilâha inanıyordu.

Furkân Sûresi 43: “E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh.”

Meâli: “Hevâsını ilâh edineni gördün mü?”

Allah diye inandığı, anne babasının aktardığı bilgilere göre zannında oluşturdu bir ilâhtı.

Çünkü anne babasından öğrendiği bilgilere dayalı inancı doğru bildi.

Anne babasından gördüğü gibi kabul etti, gerçeğini hiç araştırmadı.

Oysa, Allah hakikatine, varlıkta her an olmakta olan hadiselere bakmakla ulaşılabilirdi.

Ama insanların çoğu, sadece anne baba öğretilerine dayalı hareket etti ve âyetin belirttiği gibi “lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemun” insanların çoğu hakikatlerden uzak kaldı, Allah hakikatine eremedi.

Hazreti Muhammed'den gelen sözleri topluma hadis diye öğretip, varlıkta her an olmakta olan hadiseleri, yâni işleyişi örtersek, elbette toplum hadise kelimesinin gerçeğine ulaşmaktan uzaklaşır.

Hadise, varlıkta her an olmakta olan olaylar, işleyişlerdir.

Varlığın işleyişini anlamak için, elbette varlığın; oluşumunu, şekillenmesini, hareketliliğini, varlığın birbiriyle bağlarını, ilişkisini ve varlığın akış sürecini dikkatlice incelemeliyiz.

İşte Yûsuf, varlıktaki hadiselere bakmayı öğrendi ve varlığı cânlı kitap bildi, makam makam ilerledi.

Yûsuf'un yetişmesinde zâhid ve eşinin katkısı oldu.

Yûsuf'un köle gibi satılması, kulluk şuurunun açılımı idi, çünkü her kişinin ten boyutu cân boyutuna bağlıdır, yâni ten boyutu cân boyutunun kölesidir.

Ten boyutu ve cân boyutunun ne olduğu, "İlm-i Tevhîd" yolunda, "fenâ ve bekâ" makamlarını görmekle idrâk edilir.

Fenâ makamları; dünya boyutudur, tensel boyuttur, toprak boyutudur.

Bekâ makamları; varlığın geldiği öz boyutudur, rûh, nûr, hû, ehâd, âmâ boyutudur.

Yûsuf olma yolunda bu dersleri gören, Hakk ile Hakk olduğunu anlar, secde sırrına vâkıf olur.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

*Ve lemmâ belega eşuddehû âteynâhu hukmen ve
ilmâ ve kezâlike neczîl muhsinîn*

Ve lemma belega eşeddu hu	: Erişti, ulaştı, güçlü çağına, ergenlik, olgun,
Âteynâ hû	: Verdik, sunduk, ona,
Hukmen	: Hüküm, değer, hâkim olan,
Ve âlim	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden,
Ve kezâlike neczi	: İşte böyle, karşılık, ceza,
El muhsinîn	: İyilikte bağışta bulunan, içten samimi, iyi insan, ihsan sahibi,

22- Meâli: O ergenlik çağına ulaştığında, sunduğumuz hakikatlerle her şeyde mutlak hâkim olanı ve ilmiyle varedeni anladı ve işte böylece Bizi anlamanın karşılığı olarak iyi insanlardan oldu.

Yûsuf, belâğata ulaştığında, her varlıktan sunulan hakikatleri görmeye başladı.

Yûsuf, hakikat yolunda her varlıkta tecelli edeni anladı.

Her şeye her an hâkim olanı anladı.

Varlığın oluşumunu bir ilim ölçüsüyle tefekkür etti ve ihsan sahibi kimselerden oldu.

Muhsin olmak; her baktığı yerde Hakk'ın vecihini görebilmektir, Hakk'a ait olan sistemi görebilmektir, insan makamına ermenin sırrı da budur.

Muhsin olan kişi, her varlığın bir özden geldiğini, bir öze döndüğünü bilir.

Âyetteki “belega” kelimesi; tebliğ, buluğ, bilgi, belâgat, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Buluğ çağına erişmek, tebliğ edilebilecek kabiliyete erişmek demektir.

Bâliğ olmak kelimesi de buradan gelir.

Bâliğ olmak, yâni buluğ çağına ulaşmak, akli söyleneni anlayacak yaşa gelmiş, kavraması, sezmesi oluşmuş demektir,

Yâni, gönlü hakikatleri anlayacak kapasitede olmak demektir.

İnsan olarak dünyaya gelmenin sırrı; kendini bilmek, nasıl bir özden geldiğini anlamak, o özün Allah olduğunu kavrayabilmektir.

Atalarının inancında kalan, hiç düşünmeyen, hiç sorgulamayan kişi buluğ çağına erişmiş değildir, yâni o kişi varlıktan sunulan hakikatleri sezebilecek, anlayabilecek kabiliyete erişmiş değildir.

Varlığı okuyabilmenin sırrı ilimdir, ilim de Allah’a aittir, her varlıkta satır satır yazılı olan ilmi oraya yazan âlimdir, âlim de Allah’tır.

İlim; varlığın kendinde olan, varlığın varoluş sisteminin satır satır yazılı olan ilâhî yazılımın işaretleridir.

Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, o ilmin boyutlarıdır.

Varoluşu anlamak için ilim şarttır.

İlim kişiyi şahit olmaya götürür, şahit olmayan kişi, Allah hakikatine eremez.

Şahit olmak, varlığın özünde olan işaretlerle mümkündür.

İlim, Allah’ın âlim sıfatının tecellisidir ve tüm varlık bu ilimle açığa çıkar, varlık sayfalarında hep o ilim yazılıdır.

İlim, Allah’ın subûti sıfatlarındandır.

Ve ilim Allah’a aittir.

İlim asla kişiye ait olamaz.

Kişi, varlıktaki hiç bir yazılımı yapamaz.

Bir atomun bile ilimsel yazılımını asla yapamaz.

Kişi yaratıcı değildir, yaratılandır.

İlim, varoluşun yazılımının sistematığıdır.

Hakikatler, kâinat kitabındaki ilimlerdir.

Varlık sayfalarında sonsuz ilim yazılıdır.

Kişiye âlim denmesi doğru değildir, çünkü kişi varlıktaki ilmin sahibi değildir.

Kişi; ârif, bilge, kâmil, talebe olur, ama âlim olamaz.

Âyette belirtilen "hukm ve ilm" Allah'ın varlıktaki hâkimiyetine ve ilmine işaret eder.

Allah her varlığa ilmiyle hâkimdir, bunu anlayan Muhsin'lerden olur.

Tefekkür ehli, yönünü varlığa döndürür, varlıktaki ilimle buluşur ve var oluşu o ilimle anlar ve Allah hakikatine erer ve ih-san sahibi olur.

وَرَاوَدْتُهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنِ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتْ
 الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي
 أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

*Ve râvedethulletî huve fî beytihâ an nefsihî ve
 gallekatil ebvâbe ve kâlet heyte lek kâle ma âzAllahi innehu
 rabbî ahsene mesvây innehu lâ yuflihu el zâlimûn*

Ve râvedet hu elleti huve	: Onunla olmak, tatmin, onu istemek, arzu, ki o, onu,
Fî beytihâ	: Onun evinde, evinin içinde,
An nefsi hî	: Onun nefsinden, ondan,
Ve gallekat el ebvâbe	: Sımsıkı kapadı, kapılar,
Ve kâlet heyte leke	: Dedi, hadi gel, sen,
Kale maâza Allah	: Dedi, sığınırım, korusun, Allah
İnne hu rabbî	: Elbette o, rab, efendim, beni vücûdlandırıran,
Ahsen	: Güzel, güzelce bakan, iyi olan,
Mesvâye	: Hane, ev, barınak,
İnne-hu lâ yuflihu	: Şüphesiz, o, yok, felah, huzur, kurtuluş,
El zâlimun	: Zalimler, zulmeden, kötülük yapan,

23- Meâli: O kimse, evinin içinde ondan yararlanmak istedi ve kapıları sımsıkı kapadı ve dedi ki: Hadi gel. Dedi ki: Allah'a sığınırım, elbette benim efendim bana barınacak yer edindirdi, güzelce baktı, şüphesiz bir zalimlik içinde olan felah bulamaz.

Kıssada zâhid'in hanımı Yûsuf'tan yararlanmak ister.

Yûsuf'a âşık olan zâhid'in hanımı, Yûsuf'a tutkulu bir şekilde bağlanmıştır.

Her ne kadar Yûsuf Sûresinde, zâhid'in hanımı dense de, halk arasında Züleyha ya da Zeliha diye bilinir

Halk arasında anlatılan kıssada; Yûsuf'u büyüten bakan, gece gündüz onunla ilgilenen Mısır azizinin, yâni zâhid kişinin eşi Züleyha, Yûsuf büyüdüğünde onun güzelliği karşısında, kendine hâkim olamaz ve Yûsuf'a âşık olur.

Züleyha'nın, Yûsuf'a olan aşkı, Züleyha'nın bayan arkadaşları tarafından duyulur.

Züleyha bu aşk duygusundan hiç utanmaz, aşkıyla gurur duyar, kim onu kınarsa kınasın, içindeki aşk onu sarmıştır bir kere.

Züleyha Yûsuf'dan yararlanmak istese de, Yûsuf buna asla yanaşmaz.

Çünkü Yûsuf'un üzerinde zâhid'in emeği büyüktür.

Yûsuf "Allah'a sığınırım, elbette benim efendim bana barınacak yer edindirdi, güzelce baktı" diyerek, Züleyha'nın isteğine boyun eğmez.

Burada sadakat ve vefâ duygusunu görüyoruz.

Vefâ, dost bildiğine ihanet etmemektir, sadakatını sürdürmektir.

Toplumda "Vefâli dost" sözü vardır.

En sıkıntılı olduğu zaman yanında olan kişi anlamındadır.

Vefâli kişi, sâdıktır, samimidir, dostluğa bağlı kişidir, gittiği yolda asla ihanet etmez, ihaneti düşünmez bile.

Yûsuf; "benim efendim bana barınacak yer edindirdi, güzelce baktı" sözüyle, sadakatını, vefâsını gösteriyordu.

Bu âyette "Rabbi" kelimesi "efendi" diye çevrilir.

Rabb; ribâ, rib, ribât, ribbi, ribbuyûn, rabbânî, rabbâniyyûn, râbîta, mürebbiye, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Rabb: Vücûdlandırın, şekillendiren, biçimlendiren, terbiye eden, vücûdun sahibi, efendi, gibi anlamlara gelir.

Her vücûdu şekillendiren Allah'tır.

Kişinin vücûdunu şekillendiren, yâni kişiyi vücûdlandırın ve her an vücûdda işleyişle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın beden boyutundaki adı Rabb'dir.

Ribâ kelimesi de buradan gelir.

Vücûdun sahibi Allah'tır, vücûda benim demek ise ribâ'dır.

Ribâ; benlik içinde olmaktır, şahsi menfaat peşinde olmaktır, çıkar için yaklaşmaktır, kullanmak için yaklaşmaktır, vücûdunu kendine nisbet ederek yaklaşmaktır.

İşte kişideki Rabb boyutu, kişinin vücûdundaki Allah boyutudur.

Kişinin kendi vücûdundaki Rabb'e teslim olması, efendisine teslim olmasıdır.

Çünkü kişiyi eğiten, kendindeki Rabb boyutudur.

Allah'ın bizdeki öğreticilik, eğiticilik boyutu; mürebbiye boyutudur.

Hazreti Muhammed'e gelen biri: "Allah nedir ya Muhammed?" diye soruyor.

O da: "Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbehû" diyor

Yâni: "Kim kendini bilirse, kendini vücûdlandırını da bilir."

Kişinin kendini bilmesi; kendine dönmesi ve kendi vücûdunu anlamaya çalışması ile mümkündür.

Kişinin kendini bilmesi; rububiyet boyutu ile alakalıdır.

Rububiyet boyutuna ulaşan, mürebbiye boyutuna ulaşır.

Rububiyet boyutu, bedenin tecelliler boyutudur.

İşte Rabb kelimesi, beden boyutu ile alakalıdır.

Fatiha'da geçen "El hamdu lillâhi rabbil âlemîn" âyeti, "Allah; tüm varlığı vücûdlandırandır, tüm niteliklerin sahibidir." Diye meâl edilebilir.

Yâni tüm vücûdların sahibi olan Allah'tır.

Her şeyin sahibini Allah olarak düşünürsek, bir varlığın sahibi de Allah'tır, ama o varlıktaki sahiysel boyut Rabb boyutudur.

Varlıkta Allah, tecellileri ile kendini gösterir.

Bu âyette “barınacak yer” öncelikle kişinin kendi vücûdu olarak düşünölmelidir.

Kişi kendi vücûduna iyi bakarsa, ona ârif olursa, Allah’ın o vücûdda nasıl tecelli ettiğine şâhit olur.

“İnnehu lâ yuflihuz zâlimûn” “zalimlik içinde olan felah bulamaz.” Âyetini çok iyi anlamalıyız.

Zalimlik yapan yâni çevresine kötölük yapan kişi, asla felâh bulamaz, gerçek huzura ulaşamaz.

“Yuflihu” kelimesinin kelime kökeni “felâh” tır.

Ezanda okunan; “Hayye ale’l-felâh” “Hayye ale’l-felâh” buradan gelir.

Felâh: Kurtuluşa eren, öze eren, felâhta dâim olmak, fevz bulmak, necat bulmak, anlamlarına gelir.

İflâh oldu yâni kurtuldu buradan gelir.

Özü anlamak ve varlığın bir özden gelen bir açılım olduğunu anlamak, iflâh olmaktır.

Fellah kelimesi de buradan gelir.

Fellah; çiftçi, ekinci, toğrağı süren, bir şey üreten, ekip biçen, toprağı yaran, öze bakan, arab, gibi anlamlara gelir.

İşte çiftçi de; toprağı inceler, çapalar, sürer, ekimin ne zaman olacağını tespit eder ve ektiğı tohumu, ürün alıncaya kadar takip eder.

Fellah, yâni çiftçi tohumun özünde ne olduğunu bilir ve oradan ne çıkacağını ve ne zaman çıkacağını bilir, emek veren emeğinin karşılığını alır.

Zalimlik içinde yâni kötölük içinde olanlar, asla felâh bulamazlar.

İşte Yûsuf, “eğer ben efendime ihanet edersem, zalim olurum, zalim olanda felâh bulamaz” diyor.

Burada işaret edilen, kişi kendi vücûdunda her an tecelli edeni anlayamazsa, benlik içine düşer, zalimleşir ve felâh bulamaz, hakikatidir.

Zalim olan kişi, yâni kötülük yapan kişi felâl bulamaz ve o kişinin bulacağı karşılık; panik, huzursuzluk, sevgisizlik, geçimsizlik, öfke, hiddet, kavga durumudur.

Kötülük yapan kişi, asla içsel huzura ulaşamaz.

Zilzal sûresi 7-8: “Fe men yamel miskâle zerretin hayren yerreh ve men yamel miskâle zerretin şerren yerreh.”

Meâli: “Kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür ve kim, zerre kadar kötülük yaparsa onun karşılığını görür.”

Âyette işaret edildiği gibi, kötülük yapan felâh boyutuna erişemez.

Kişi, kendi Rabb boyutuna asla ihanet etmemelidir.

Yâni vücûdda olan, fiil, sıfat, zât tecellilerine “benim fiilim, benim sıfatım, benim vücûdum” deme gafletine düşmemelidir.

Bu gaflete düşen kişi, kendindeki 3 şeytana teslim olmuştur.

Mina’da taşlanan 3 şeytanın sırrı da budur.

İşte Yûsuf’un “asla efendime ihanet edemem” sözünü, Rab bime asla ihanet edemem olarak düşünmeliyiz.

Yâni, “vücûdumda olan tecellileri asla kendime isnat edemem” olarak anlamalıyız.

Ayrıca vücûdun hevâsal boyutu vardır, yâni her kişinin be-densel istekleri vardır, bu isteklerin ölçüsü bilmek ve istekleri kontrol edebilmek çok önemlidir.

Bedenin isteklerini, günaha dönüştürmemek gerekir.

Bedenin asıl sahibini görmeli, o bedene “benim vücûdum” dememelidir.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ
لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ

*Ve le kad hemmet bihî ve hemme bihâ levlâ en reâ
burhâne rabbih kezâlike li nasrife anhus sûe vel fahşâ
innehu min ibâdinel muhlesîn*

Ve le kad hemet bihî	: Andolsun, doğrusu, arzulayan, istek, onu,
Ve hemme bihâ	: İstedi, arzladı, onu,
Levlâ en rea	: Şâyet, görmeseydi,
Burhân Rabbi hi	: Kanıt, hakikatler, delil, Rabbi,
Kezâlike li nasrife anhu	: İşte böyle, geçirmek için, geçmek, çevrildi, onu,
El sûe	: Fenâlık, kötülük, zararlı olan,
Ve el fahşâ	: Fuhuş, çirkinlik, benlik, kendini büyük görme,
İnnehu min abd na	: Muhakkak o, kullarımızdan,
El muhlesîn	: Tüm özüyle bağlı olan,

24- Meâli: Doğrusu o onu şiddetle istemişti. O Rabbinin hakikatlerini delilleriyle görmemiş olsaydı, o da isteyecekti. İşte böylece o kendini fenâlardan ve kendini büyük görmenin o hâllerinden çevirdi. Muhakkak ki o tüm özüyle Bize bağlı olan kullarımızdandı.

Her kişinin hevâsal boyutu yâni isteksel boyutu, şiddetli bir şekilde kendini gösterir.

Dünya boyutu, kişinin yaşadığı yerdir ve bedeninin ihtiyaçları için, beden toprak boyutuna muhtaçtır.

Yemek, içmek, barınmak, korunmak, üremek gibi istekler bedeninin ihtiyaçlarıdır.

İşte bu ihtiyaçlardaki denge çok önemlidir.

Bedenin her isteğinin ölçüsü vardır, beden dili bunu en güzel şekilde söyler.

Yûsuf'tan yararlanmak isteyen zâhid'in hanımını, Yûsuf istese de, bunu yapmamalıydı.

Kıssada Yûsuf, bu isteğine izin vermez ve o fenâlıktan uzak durur.

Bedenin hevâsal istekler boyutuna bakarsak, bedenin istekleri elbette olacaktır.

Kişinin hevâlarını kontrol edebilmesi için ise, hakikatlere delilleriyle şahit olması gerekir.

Hevâları, kişiyi bir benlik içine düşürebilir.

Hevâlardan kurtulmanın yolu, kişinin gönlüne Allah'ın hakikatlerinin yerleşmesidir.

Her varlık Allah'ın delilleridir, işaretleridir, âyetleridir.

Her varlık Allah'a açılan bir kapıdır.

Âyette geçen "el fahşâe" kelimesini çok iyi düşünmeliyiz.

Kur'ân'ı incelediğimizde hepimiz fâhişeyiz.

Fâhişe, toplumda kadına takılan bir sözdür.

Kur'ân'a göre fâhişe kadına takılan bir lakap değildir.

Fâhişeden maksat, kadın değildir.

Fâhişe; ahlâksız, hayâsız, erkeklerle bilmem ne yapan kadının demek değildir.

Hep bu zamânâ kadar "fâhişe" denilince hemen kadını işaret ettiler.

Kadın kardeşlerimize, en büyük zulüm yaptılar.

Kadına en büyük iftirayı attılar.

Kur'ân'ı anlamda "fuşş-fâhşa-fâhişe" nedir dersek?

Kur'ân'da 25 e yakın "fâhşa" kelimesi vardır.

Fâhşa-Fâhişe-Fuşş kelimesini incelediğimizde:

Benlik içinde olmak, ben benim demek,

Haddi aşmak, kendini büyük görmek,

Kendi çıkarına göre hareket etmek,
Aşırı gitmek, ölçüyü kaçırmak,
Gururlanmak, kendine varlık isnat etmek,
Ben de varım demek, kibirlenmek,
Fenâ hallerde kalmak,
Allah'ın ulvîyetinin yanında ben de varım demek, gibi anlamlara gelir.

Dilimizde “bunun fiyatı ne fâhiş” sözü vardır.

Yâni fiyatının aşırı olması, asıl değerinin üstünde olması demektir.

İşte; Fâhşa-Fâhişe-Fuhs, kadın için söylenen bir söz değildir.

İşte her kim; haddi aşmışlık, gurur, kibir, benlik, Allah'ın ulvîyetinin yanında kendine varlık isnat ediyorsa, ben de varım diyorsa, o bir fâhşa içindedir.

Yâni o bir fâhişedir.

Yâni, hepimiz bir fâhşa içindeyiz.

Yâni, hepimiz bir benlik, bir büyüklük, bir kibir içindeyiz.

Yâni, hepimiz bir haddi aşmışlık içindeyiz.

Yâni, hepimiz vücûdlarımızın sahibi olmadığımız hâlde, vücûdlara benim demekle, bir fâhşa durumuna düşüyoruz.

Bu vücûdlar bizim mi?

Bu yaşam bizim mi?

Doğmayı, yaşamayı, ölmeyi biz mi seçtik?

Doğuşuna, yaşam sürecine ve ölümle tanışacak bir vücûda, hâkim değilsek, bu vücûda “Benim vücûdum” dememiz doğru mudur?

Kur'an'ı incelediğimizde görüyoruz ki fâhşa; kendine benlik isnat edip, kendini büyük görmenin, Allah'tan ayrı sanmanın gafletidir.

Ahzâb Sûresi 30: “Min kunne bi fahişet” “ben benim deyip kendini üstün gören.”

A'râf Sûresi 28: "Ve izâ faalû fâhişeten" "Bir benlik içinde haddi aşanlar."

Nisâ Sûresi 22: "Kane fahişeten" " benlik içinde olan."

Âyeti incelediğimizde Yûsuf fâhşa durumundan yüz çevirdi ve tüm özüyle Hakk'la bir olduğunu anladı.

"İşte böylece o kendini fenâlardan ve kendini büyük görmenin o hâllerinden çevirdi. Muhakkak ki o tüm özüyle Bize bağlı olan kullarımızdandı."

Kişi düştüğü benlikten sıyrılmalıdır, her an Hakk'la bir olduğunun idrakine ulaşmalıdır.

İşte bu şuuru da ancak, düştüğü gafleti anladığında ve varlıktaki tecellileri idrak ettiğinde ulaşacaktır.

İşte kişi; "kendini fenâlardan ve kendini büyük görmenin o hâllerinden çevirdi." âyetinde işaret edilen o hâllerden çevirebilmesi için, Yûsuf gibi, ten boyutundan cân boyutuna olan bir yolculuğa başlaması gerekir.

Bir Mürşid-i Kâmil'e varmanın hikmeti bunun içindir.

Nasıl ki zâhirde bir meslek, ustasız yâni öğretmensiz öğrenilemezse, Allah hakikatini öğrenmek içinde bir öğretmen, yâni bir bilge bulmak gerekir.

İçine hakikati arama aşkı düşen kişiyi, muhakkak ki Hakk yolunun bilgeleri bulur.

Çünkü onları da bir zaman bulmuşlardı.

Mürşidi Kâmil demek; irşâd yolunu gösteren kişi demektir.

Kişi ancak ilim ile irşat olur.

İrşad yolu da, Allah'ın varlıktaki satır satır yazılı olan ilmidir.

Hakk yolunda talebe olan kişi, Allah'ın ilmini takip ederek kâmil insan olur.

Kâmil kişi, ilmin ilim olduğunu bilir ve o ilim üzere hareket eder.

İlim, varlığın özünde satır satır yazılı olan varlığın varoluş hakikatidir.

İlimden ayrılmayan, varlığın sırlarına bir bir ulaşır.

İlimden ayrılmayan, Allah hakikatine erer.

İlimden ayrılmayan, cümle varlığa bir göz ile bakar, kendinin de bir varlık olduğunu bilir ve hiçbir varlığa hor bakmaz.

Kâmil kişi; varoluşu ve var edeni anlamak isteyen kişiye, nereye bakmasını, nasıl bakmasını, ilimden ayrılmamasını, varlığı nasıl okuması gerektiğini bildiren kişidir.

Mürşid-i Kâmil; gelen talebeyi birinci saniyede Hakk'a yönlendirir.

Mürşid, talebelik makamına gelen talebeyi, ilk saniyede talebenin kendi vücûduna döndürür.

Tüm aradığı soruların cevabının kendinde olduğunu belirtir.

Yolun da yolcunun da kendisinin olduğunu belirtir.

O yolda gitmenin sırrı da; edeptir, tevâzûdur, ilimdir, tefekkürdür, şahitliktir.

Mürşid-i Kâmil; asla talebeye kendini yüce göstermez, böyle bir algı bile hissettirmez ve hatta "ben de senin gibi bir kulum, ben de senin gibi Hakk yolunda, hakikatleri anlamaya çalışan bir talebeyim" hissini verir.

Talebe taleb eden demektir, öğretmen de öğrenci de talebedir, son nefeslerine kadar, Allah'ın sonsuz olan ilminden, güçleri yettiğince hakikatleri taleb ederler.

Zaten talebe, hakikati taleb eden demektir.

Talebenin aradığı hakikat, kendi vücûdundadır.

Kendi vücudunda olan hakikatler, varlığın vücudunda da vardır.

Onun için, Mürşid-i Kâmil talebeye, "hakikati kendinde ve varlığın vücudunda ara" der ve talebeyi ilk saniyede kendi vücuduna döndürür.

İşte kişi, kendi vücûduna döndüğünde, o vücûddaki işleyişi anladıkça fâhşa durumunda kurtulur, fenâlardan sıyrılır, kulluğun ne olduğunu anlar ve muhlis kullardan olur.

Yâni, Allah'ı kendinde bulur ve kendini onda yok ederek, fâhşa durumundan kurtulur.

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا
 لَدَى الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا
 أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

*Vestebekâl bâbe ve kaddet kamîsahu min duburin ve
 elfeyâ seyvidehâ ledel bâb kâlet mâ cezâu men erâde bi
 ehlike sûen illâ en yuscene ev azâbun elîm*

- Ve istebekâ el bâbe** : Koşular, yöneldiler, kapı
Ve kadet kamîsahu : Yırtı, onun gömleği,
Min dubur : Arkadan, gerisinden, ardı, geçmiş,
Ve elfeyâ seyide hâ : Karşılaştılar, efendisi, yetiştiren, bilge
 kişi,
Leda el bâb : Kapının yanı,
Kâlet mâ cezâu : Dedi, ne, değil, şey, karşılık, ceza,
Men erâde : İsteyen kimse,
Bi ehli ke sûen : Senin ailene, kötülük, fenâlık
İllâ en yuscene : Ancak, zindana atılmak,
Ev azâbun elîm : Ya da azap, eziyet, acı, sıkıntı,

25- Meâli: Kapıya doğru koşular ve onun gömleğini arkasından yırttı. Onu yetiştiren ile kapının yanında karşılaştılar. Dedi ki: Senin ailene kötülük yapmak isteyenin cezası nedir? Ya zindana atılmaktır ya da acı bir işkence etmektir.

Yûsuf'dan ısrarla yararlanmak isteyen zâhid'in hanımı, Yûsuf'u kendine çekmek ister, Yûsuf ise buna karşı çıkar.

Yûsuf'u odaya çağırır, kapıyı kapatır ve emelini yerine getirmek ister.

O hevâsal isteğe arkasını dönen Yûsuf, kapıya yönelir ve odadan çıkmak ister.

Zâhid'in hanımı, Yûsuf'un tutup kendine çekmek ister ve arkasından elini gömleğine uzatır ve gömleğini tutar, Yûsuf uzaklaşmak için hamle yapınca, gömlek arkadan yırtılır.

Yûsuf, arkadan yırtılan gömleğiyle kapıya yönelir, o anda kapıda onu yetiştiren zâhid ile, yâni efendisi ile karşılaşır.

Bu âyette efendisi "Seyid" kelimesi ile işaret edilir.

Oysa 23.âyette "Rabb" kelimesiyle işaret edilir.

Bu inceliği iyi düşünmek gerekir.

Seyr-i sülûk yolculuğu başlayan bir sâlik, yâni bir talebe, hakikat yolunda, makam makam ilerler, her makamda öğretmeni ona yardım eder.

Her bir makamın hüviyetine ulaşıncaya kadar, öğretmeni o makamın elbisesini giyer, o makamdan seslenir.

Öğretmen, her bir makamın, o makamdaki hüviyetini giyindiğinden dolayı, kâh seyyid olarak yardım eder, kâh rabb boyutundan yardım eder.

Gömleğin arkadan yırtılmasından sunulan mesajı iyi anlamalıyız.

Tefsirin sonunda, 6 gömlek yazısında, her bir gömlekten gelen mesajı, ince ince açıklamaya çalışacağız.

Kısaca arkadan yırtılan gömlekten gelen mesajı anlamaya çalışırsak:

Yönünü öğretmenine dönen talebe, yâni teveccühe ulaşan talebe, geçmişteki bâtil bilgileri unutması gerekir.

Hakikat yolunda; asılsız şeylerle gidilmez, duyumlara göre hareket edilmez, ayrımcılık bilgilerine itibar edilmez.

Hakikat yoluna adım atan kişi, geçmiş bâtil bilgileri terk etmek zorundadır.

Gömleğin arkadan yırtılması kişinin geçmişinden gelen yâni atalardan gelen bâtil, zulüm getiren bilgileri halleri terk etmesidir.

Kişi eğer geçmişinden gelen; asılsız, bâtil, zulüm halleri meydana getiren inanç alanını terk edemezse, yâni yırtamazsa, o kişinin Hakk idraki açılmaz.

İşte kişinin gömleğinin arkadan yırtılması, kişinin geçmişinden gelen bâtil alanı terk etmesidir ve artık bir daha o alana dönmemesidir.

Kişinin atalardan gelen bâtil inançlarında, ayrımcılık, üstünlük, kâfir ilan etme, kendini yolunu beğenme gibi bilgilerle, hallerle kendini yüce görme vardır.

Atalarının anlattığı bilgilere inanır ve hiç şahit olmadığı bir Allah'a inanır ve o Allah'ın, kendi toplumunu, inancını, yolunu, tuttuğuna inanır.

İşte gömleğin arkadan yırtılması kişinin geçmişinden gelen bâtil alanı ve zulüm üreten alanı yırtmasıdır, bırakmasıdır, terk etmesidir ve oraya bir daha dönmemesidir.

Lût kavminin arkadan ilişkisi sırrı da, kişinin geçmiş bâtil bilgilerle hareket etmesidir.

Hakikat yolunda kişi, atalardan öğrendiği ayrımcılık, üstünlük gibi inançları terk etmelidir.

İşte Kur'ân; "Atalarınızı bir yolda buldunuz, hiç düşünmez misiniz?" âyetiyle buna işaret etmiştir.

İşte kişi, arkadan gömleğini yırtamazsa, yâni geçmişten gelen her türlü zulme kapı açan, ama bilgi olsun, ama davranış olsun, bunları terk edemezse, o kişi hâlâ arkasıyla ilişki halindedir, yâni o kişi lût kavmindendir.

Geçmiş bâtil bilgilerle hareket etmek, şahit olmadan inanmak, ayrımcılık içinde olmak, Tevhîd şuurundan yoksun olmak, gömleğin arkası olarak işaret edilir, işte bu gömleğin yırtılması gerekir.

Kişi, geçmişte yaşadığı onu üzen, içine kapatan, her türlü duygu ve düşünceden uzak olamazsa, hakikat yolunda yol alamaz.

Kişinin, başından ne geçerse geçsin, kişi artık geçmişte kalan, yaşadığı şeye kendini esir etmemelidir.

Kişi, yaşanan her şeyden gerekli dersi çıkarmalı, önüne bakmalıdır.

Aklı, hep geçmişteki sıkıntılarla, öğrendiği asılsız bilgilerle oyalanan kimse, hakikatin irfânına eremez, çünkü akıl neyle meşgulse, diğer alan kendini kapatır.

İşte gömleğini arkadan yırtmayanın, hakikat kapıları açılmaz.

Yûsuf'un efendisi Yûsuf'a: "Senin ailene kötülük yapmak isteyeninin cezası nedir? Ya zindana atılmaktır ya da acı bir işkence etmektir." diyor.

Elbette, her anne baba ailesi için koşar, onların geleceği için çırpınır.

Ailesine kötülük yapmak isteyen birine karşı, gerekli önlemi alır, ona karşı koyar.

Peki, Rabb boyutunun aile kavramı nedir diye düşünürsek, kişideki sıfatlar boyutu, Rabb boyutunun nitelikleridir.

Zâtına bağlı sıfatlar boyutu, aile kavramıdır.

Kendindeki sıfatları görmeyen kişi, kendi benlik hapisanesine düşer ve kendine işkence eder.

Sıfatların Zât'a bağlı boyutunun irfânına ulaşan, huzura ulaşır, benlik içinde kalan kişi ise, bir huzursuzluk içinde bocalar durur.

İşte, insanın kendine yaptığı kötülük ve işkence, nereden geldiğini ve nereye gittiğini bilememesidir.

قَالَ هِيَ رَاوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا إِنَّ
كَانَ قَمِيصُهُ قُدًّا مِّنْ قَبْلِ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

*Kâle hiye râvedetnî an nefsi ve şehide şâhidun min
ehlihâ in kâne kamîsuhu kudde min kubulin fe
sadekat ve huve minel kâzibîn*

Kâle hiye râvedet nî	: Dedi, o, o kadın, beni istedi, yararlanmak,
An nefsi	: Nefsimden, benden, kendimden,
Ve şehide şâhid	: Şahitlik etti, bir şahit, tanık,
Min ehlinâ	: Ailesinden, dostundan, aslından,
İn kane kamîsu-hu	: Eğer, olduysa, onun gömleği,
Kudde min kubulin	: Yırtıldı, önden, önünden,
Fe sadekat	: O zaman, artık, doğru söyledi, haklı,
Ve huve min el kâzibîne	: O, bir yalancı, yalan söyleyen, doğru söylemeyen,

26- Meâli: Dedi ki: O benden yararlanmak istedi. Onun ailesinden bir tanık ona tanıklık etti. Eğer onun gömleği önden yırtılmışsa, o zaman o doğru söylüyor ve diğeri ise doğru söylemiyor.

Yûsuf'un olayına tanık olan biri, zâhid'in suçlu kim arayışında cevap olur.

Zâhid, eşini de tanıyordur, Yûsuf'u da tanıyordur.

Zâhid, Yûsuf'un asla bir hâinlik içinde olmadığını seziyordu.

Eşinin ise nasıl bir aşka düştüğünü de biliyordu.

Olaya tanık olan biri, zâhid'e açıklama yapar; "onun gömleği önden yırtılmışsa, o zaman o doğru söylüyor ve diğeri ise doğru söylemiyor." der.

Yâni gömlek arkadan yırtılmışsa, arkadan saldıran gömleği yırtmıştır.

Yûsuf arkasını dönüp gitmişse, zâhid'in hanımı onun arkasından koşmuş, onun durması içine gömleğinden çekmişse, gömlek arkadan yırtılmıştır, işte o zaman Yûsuf haklıdır.

Yok, Yûsuf önden saldırmış, zâhid'in hanımı, "yapma" diyerek onu tartaklaşmışsa, gömlek önden yırtılmıştır, işte o zaman zâhîd'in hanımı haklıdır.

Böylece, kimin yalan söyleyip söylemediği açığa çıkacaktır.

Yûsuf'un haklılığı ortaya çıkmıştır.

Yûsuf hevâsına teslim olmamış, geriye dönmemiştir, Yûsuf yönünü Hakk'a döndürmüş ve asla geri dönmemiştir.

Yâni Yûsuf'un gömleği önden yırtılmamıştır.

Dünya boyutunun hevâsal isteği, her ne kadar Yûsuf'un aklından geçse de, Yûsuf buna hâkim olmuş, Hakk yolundan dönmemiştir.

Yönünü Hakk'a döndüren kişi, artık geriye dönmez.

Bir Mürşid-i Kâmil'e yüzünü dönen, teveccüh bulan, ondan gelen bilgilerle, Hakk yolunda yol alır ve terk ettiklerine artık geri dönmez.

İşte, gömleğin önden yırtılmaması, yönünü döndürdüğü Hakk'tan dönmemesidir.

Kişinin önu; tâbi olduğu hakikat yoludur, Hakk yoludur, teveccüh inceliğidir.

Kişi tâbi olduğu Hakk yoluna intisap eder ve o yola edeple, ilimle, tefekkürle, aşkla, tevekkülle, sabırla uyar ve dosdoğru ilerlerse, önden gömleğini yırtmamış olur.

Ve önden gömleği yırtılmamış kişinin, Hakk kapıları bir bir açılır ve kişi Hakk şuurunu yolculuğunda miraç eder.

Sâlik; Muhammed sofrasına oturur, ellerini Muhammed'e verir ve ondan gelen tebliği gönül kulağıyla duyarsa ve o tebliğe uyarsa, o kişi gömleğini önden yırtmamış olur.

Yönünü Hakk'a döndüren, artık o yönden dönmezse, gömleğini önden yırtmamış olur.

Burada teveccüh sırrı vardır.

Fetih Sûresinde" Ya Muhammed! Sana el verenler bana el verdiler" hakikati buna işaret eder.

Gömleğini önden yırtmamak için, gömleği arkadan yırtmak şarttır.

Yâni, geçmiş bâtil bilgileri, bâtil ibadetleri, aslı olmayan şeyleri terk etmeden, öndeki gömlek ile tanışılmaz.

İşte teveccüh sırrına eren, yönünü hakikatlere döndürenin kapıları bir bir açılır.

Teveccühe uyan kişi, nasıl yalanlarda kaldığını anlar, nasıl bir benlik içine düştüğünü anlar ve düştüğü fenâlardan bir bir sıyrılmaya başlar.

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدًّا مِنْ دُبُرٍ فَكَذَّبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ

*Ve in kâne kamîsuhu kudde min duburin fe
kezebet ve huve mines sâdikîn*

Ve in kâne kamîsu hu : Eğer olduysa, onun gömleği,
Kudde min duburin : Yırtıldı, arkadan,
Fe kezebet : O zaman, yalan söylemek, doğru söylememe,
Ve huve min es sâdikîne : O, doğru söyleyenlerden, sâdiklardan,

27- Meâli: Eğer onun gömleği arkadan yırtılmışsa, o zaman o doğru söylemiyor ve diğeri ise doğru söylüyor.

Yûsuf'un gömleği arkadan yırtılmış, onu bırakmayan dünyalık isteklerini, o bırakmıştı.

Yûsuf yönünü Hakk'a döndürmüş ve gittiği yola sımsıkı sarılmıştı, yâni gömleğini asla önden yırtmamıştı.

Dünyalık isteklerine esir olan kişi, gömleğini önden yırtmış demektir, yâni Hakk yolundan sapmış demektir.

İnsanın din adına öğrendiklerini bırakması, onları sorgulaması, aslını araştırması elbette kolay değildir.

"Atalarınızı bir yolda buldunuz, onların yaptıklarını hiç düşünmez misiniz?" âyeti bu gerçeğe işaret eder.

Elbette gömleği arkadan yırtmak kolay değildir.

Bir anne babadan öğrenilen, inançsal bilgiler ve ibadetleri elbette her çocuk anne baba sevgisinden dolayı, doğru bilir.

Önemli olan, sorgulamak, düşünmek, gerçeği araştırmaktır.

Anne babadan öğrendiği şekilde hareket eden, gömleğini arkadan yırtmamıştır.

Yönünü hakikatlere döndüren, varlığın işleyişini anlamaya çalışan, ayrımcılık, üstünlük getiren bâtil bilgileri terk eden, gömleğini arkadan yırtmıştır, önden yıtmamıştır.

Gömleğini arkadan yırtmayan sorgulamaz, olduğu gibi inanır ve gördüğü gibi ibadetlere uyar.

Her çocuk, dünyaya geldiğinde kendini bir inanç grubunun içinde bulur ve oradan öğrendiklerini doğru bilir ve duyduklarına göre, gördüklerine göre hareket eder ve kendi inanç sistemine uyan kitapları okur, onları doğru bilir.

Bu alanda büyüyen çocuk sorgulamaz, sorgulatılmaz, din-den çıkarsın diye korkutulur.

Geçmiş öğrendiklerine sıkı sıkı sarılan kişi, atalardan öğrendiği bilgileri ve ibadetleri, ayrımcılığı sorgulamaz. İşte bu durum gömleğini arkadan yırtmamaktır.

Ama çocuk;

Hakikati öğrenmek için sorup araştırdığında...

Gönlüne uymayanı sorduğunda, mantığına uymayan şeyi reddettiğinde...

Neden diye sormaya başladığında...

Ona dayatılan emir ve yasakların sebebini sormaya başladığında...

İnançları, ibadetleri, din adına giyilen giysileri sorguladığında...

Allah var mı, Allah nedir, âhret var mı, cennet cehennem var mı? gibi soruların cevabını aradığında...

Yapılan ayrımcılıktan rahatsız olduğunda...

Birilerinin kâfir ilan edilerek, cehennemlik gösterilmesinden rahatsız olduğunda...

Yâni atalardan gelen, her türlü bâtil bilgiyi, her türlü ayrımcılığı, her türlü zalimce davranışı sorgulamaya başladığında...

Gömleğini arkadan yırtmaya başlamıştır.

Gömleğini arkadan yırtmaya başlayan kişi, şahit olmak isteyen kişidir, hakikati anlamak isteyen kişidir.

Gömleğini arkadan yırtan kişinin yolu; ilim yoludur, şahitlik yoludur, görünen varlığın varoluşunu anlama yoludur.

İşte bu yol, “İlm-i Tevhid” yoludur

Asılsız şeylere inanan, şahit olmadığı şeyleri gerçek sanan, atalardan gelen inanca sarılan kişilerin gömlekleri arkadan yırtılmaz, yâni onlar inanç alanında kalan, iman alanına adım atmayan kimselerdir.

Hakikati arayan kişi, yönünü varlığa çevirir, varoluşu anlamaya çalışır.

İşte Yûsuf’un gömleğinin arkadan yırtılması, geçmişten gelen bâtil alanın ve dünyalık isteklerin terk edilmesi idi.

Elbette hakikat yolunda sadık olmak, sadakatle hareket etmek gerekir.

Sadık olmayan kişi, hakikatlerden nasiplenemez.

Yûsuf, sadıklardandı, hakikatlerden yüzünü çevirmedi, yönünü Hakk’tan çevirmedi, asla terk ettiği bâtil bilgilere dönmedi, o bilgilerle hareket etmedi.

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ
كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ

*Fe lemmâ reâ kamîsahu kudde min duburin kâle
innehu min keydikun inne keydekunne azîm*

Fe lemmâ reâ	: Böylece, gördüğünde,
Kamîsu hu	: Onun gömleği,
Kudde min duburin	: Yırtılmış, arkadan,
Kâle inne hu min keydikunne	: Muhakkak o, tuzak, hile, sizin, keydikunne
İnne keydekunne azîm	: Muhakkak, elbette, tuzağınız, hile, çare, büyük,

28- Meâli: Böylece onun gömleğinin arkadan yırtıldığını gördüğünde, dedi ki: Muhakkak o sizin hilelerinizdir, elbette siz büyük hilelerdesiniz.

Yûsuf'un gömleğinin arkadan yırtılmasının sebebini anlayan zâhid, hanımının nasıl hileler içinde olduğunu anlamıştı.

Küçük yaştan beri Yûsuf'u yetiştiren zâhid, onun nasıl dü-rüst biri olduğunu biliyordu.

Yûsuf'la çok vakit geçiren zâhid, Yûsuf'un bitmek bilmeyen sorgulamalarla hakikatleri nasıl aradığını çok iyi biliyordu.

Yûsuf farklı bir gönüldü, akıllı, düşünen, araştıran, hakikate şahit olmak isteyen bir gönüldü.

Yûsuf, ihanet içinde olamazdı, aldatan olamazdı, efendisine hain olamazdı.

Olса olsa Yûsuf'u tuzağa düşürmek isteyen, kendi hanımı olabilirdi.

Yûsuf'un gömleğinin arkadan yırtılması, arkasından bir elin onu nasıl geriye çekmek isteğini belli ediyordu.

İnsanı geriye çeken duyguları yok mudur?

İnsanı geriye çeken geçmişte yaşadıkları yok mudur?

İnsanı geriye çeken, eskiden din adına öğrendiği bilgiler yok mudur?

Geriye çekiş, Lût kavmi boyutu değil midir?

Kişiyi hakikat yolundan alıkoyan; geçmişte yaşadığı kavgalar, kırgınlıklar, ihanetler, üzüntüler, hayal kırıklıkları, kinler, nefretler, değil midir?

Akıl bunlarla oyalandığı müddetçe, insan hakikatin yoluna adım atabilir mi?

Elbette atamaz, onun için arkadan yırtılan ya da arkadan yırtılmayan gömlekten gelen mesajları çok iyi okumalıyız.

İnsanın arkası neyi işaret eder, önü neyi işaret eder çok iyi düşünmeliyiz.

Niye ayaklarımız öne yürür de, arka arka gitmeyiz.

Vücûdumuz bize geçmişle oyalanma, geleceğe bak, önüne bak mesajını ne güzel veriyor.

Hakikat yolunda olmak isteyen kişi, aklını geçmişte kalan kavgalarla, nefretlerle, bâtil bilgilerle oyalamamalı.

Yûsuf olmanın sırrı, gömleğini arkadan yırtmak olmalı.

Yûsuf olanın gömleği önden yırtılmaz.

Yûsuf olan, geçmişten gelen bâtil şeylerle oyalanmaz.

Yûsuf olan, teveccüh esnasında önündeki efendisinden gelen tebliğe sahip çıkar.

Yûsuf olmak, yönünü Hakk'a döndürmektir.

Yûsuf'a tutkuyla bağlanan zâhid'in hanımı kendini Yûsuf'un aşkına hapsedmişti.

Herkes zannediyordu ki, zâhid'in hanımı Yûsuf'un bedeni istiyor.

Oysa o, Yûsuf'un aşkını istiyordu.

Çünkü kendisi aşk hapishanesine düşmüştü, aşk hapishanesinin adı Yûsuf idi.

Onun için adına “Züleyha” demişlerdi.

Aşkında züll olan bir Züleyha, yâni, aşk zilletine düşen, içindeki aşk yüzünden hâkir düşen, zelil olan bir Züleyha.

Gözü, gönlü Yûsuf’dan gayrısını görmeyen bir Züleyha.

Ki o aşka secde eden bir Züleyha.

Bu tensel bir hevâ değildi, cânda cân olunan bir aşktı.

Bu aşkı ancak Züleyha olan anlardı.

Yûsuf’u Yûsuf yapan bu aşk değil miydi?

يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ
إِنَّكَ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

*Yûsufu arıd an hâzâ vestagfirî li
zenbik inneki kunti minel hâtîîn*

Yûsufu arıd an hâzâ : Yûsuf, tanıtmaq, bahsetmek, bırak,
bunu, bundan,
Ve istagfirî : Bağışlanma, mağfiret iste, arınmaq,
Li zenbi ki : Günah, suç, sen,
İnne ki kunte : Muhakkak sen, oldun,
Min el hâtîîne : Günahkâr, hata eden, yoldan sapan,

29- Meâli: Yûsuf, sen bundan artık bahsetme. Ve diğesine dönerek, sen de günahın için bağışlanma iste, muhakkak ki sen hata edenlerden oldun.

Zâhid anlamıştı, aslında ortada bir suç yoktu, bir aşk vardı.

Dile gelmeyen, kelimelere dökülemeyen, gönlü yakıp bitiren, kendine secde ettiren bir aşk vardı.

Yûsuf'a zâhid dedi ki: "Yûsuf, sen bundan bahsetme" çünkü kimse anlayamaz bu aşkı, Zeliha'ya da laf gelmesin.

Ve Zeliha'ya dedi ki: "Sen de günahın için bağışlanma iste, muhakkak ki sen hata edenlerden oldun."

Aşk duygusu için Allah'tan bağışlanma istenir miydi?

Sevgi için, Allah'tan bağışlanma istenir miydi?

Aşk günah mıydı?

Züleyha'yı yakıp bitiren aşk da Allah'a ait değil miydi?

Yoksa Züleyha, Yûsuf'a âşık olurken bu aşkın Allah'a ait olduğunu unutmuş muydu?

İşte o zaman günahı, işte o zaman bağışlanma istenirdi.

Allah, İbrâhîm'e "İsmâîl'e olan sevgin benim sevgimle mi, yoksa benim sevgimi unuttun da o sevgiyi senin sandın, öyle mi İsmâîl'i sevdin?" diye sorgulayıcı bir hissettirme idi?

Allah İbrâhîm'e "İsmâîl'e olan sevgini, benim sevgimle sevmelisin, yoksa o sevgiyi kendine nispet eder, günaha düşersin" diye hissettirdiğinde, İbrâhîm nasıl bir günaha düştüğünü anladı.

Ve Allah'tan af diledi ve içindeki, kendine ait sandığı İsmâîl sevgisini Allah'a kurban etti.

Ve İsmâîl'i Allah'ın sevgisiyle sevmeye başladı.

Evet, günahlarımız için bağışlanma dilemeliyiz.

Günahlarımız, Allah'a ait olanları kendimize nisbet etmemizden başka ne olabilir di?

Bağışlanma istemenin ilk adımı tövbe değil miydi?

Tövbe etmek hatalarını görmektir.

Günah: Hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe: Hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı zulümden pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yâni insan olmanın kapısını açar.

Tövbe de kul hakkı vardır.

Kişi, Allah'ın bir kulunun hakkını yediğinde zalim durumuna düşer.

Peki, ya Allah'a ait olanları kendimize nisbet etmenin günahı?

İşte asıl tövbe buydu, asıl bağışlanma buydu.

Allah'a ait olanları, kendimize nisbet etmenin günahı nasıl bağışlanırdı?

Minâ'da taşlanan"üç şeytan" neydi?

Mina'da şeytanın taşlandığı yere "Cemerat" denir.

1- Cemre-i Suğrâ: Küçük cemre, küçük şeytan

2- Cemre-i Vustâ: Orta cemre, orta şeytan

3- Cemre-i Aka'be: Büyük cemre, büyük şeytan

Bu üç şeytan, Allah'a it olan nitelikleri kendimize nisbet etmekte.

Bu nitelikler nedir dersek?

Bunlar:

Kendimize nisbet ettiğimiz fiil.

Kendimize nisbet ettiğimiz sıfatlar.

Kendimize nisbet ettiğimiz vücûd.

İşte asıl günah bu değil miydi?

Bağışlanma da düştüğümüz bu gafletten kurtulmaktı.

“Allah'ım sana ait olan fiili, sıfatı, vücûdu, bilmezlikle kendime nisbet etmişim, büyük hata yapmışım, beni bağışla ya Rab-bim” demekti.

Kendimize nisbet ettiğimiz; “ben işlerim”, “benim sıfatlarım”, “benim vücûdum” zanlarından kurtulmak nasıl olmalıydı?

Kendimizdeki bu üç şeytani duyguyu uzaklaştırmak nasıl olmalıydı?

Yâni, mağfirete nasıl ulaşabilirdi insan?

Nasıl bir eğitimden geçmeliydi insan?

Kendi vücûd evinde, kendinin sandığı işleyişin, sıfatların, vücûdun sahibinin kendine ait olmadığını nasıl anlayabilirdi?

Bağışlanmaya nasıl ulaşabilirdi?

İşte bunun için aşk gerekliydi, edep gerekliydi, şefkat gerekliydi.

İşte bunun için Yûsuf gibi bir yolculuk yapmak gerekliydi.

Âşık kişi, aşkına ihanet etmez, aşk yolunda sadık olur, aşkından başka bir duygunun içine düşmez.

Hakk yolunda aşk gereklidir, âşık olana Hakk kapıları açılır.

Hakk yolunda hakikatlerin bilgileri, günahlarından dönene, hatasını anlayana ve içten tövbe edene açılır.

Günahkâra hakikatler açılmaz. Aklı bâtil bilgiyle meşgul olana, hâli zulüm üzere olana hakikatler tebliğ edilmez.

Günahını anlamak ve bu gûnahtan dönmek, hakikatlerle tanışmanın yoludur.

Edeb bulmayana, sır verilmez.

Edeb bulmayan, yol alamaz.

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةٌ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن
نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

*Ve kâle nisvetun fîl medînetimreetul azîzi turâvidu fetâhâ an
nefsih kad şegafehâ hubbâ innâ le nerâhâ fî dalâlin mubîn*

Ve kâle nisvet	: Dedi, kadınlar,
Fi el medînet	: Şehirde,
Emreetu el azîzi	: Eşi, hanımı, aziz, vezir,
Turâvidu	: Etkilenmiş, aşlamak, elde etmek istiyor,
Fetâhâ	: Genç, en iyi, dinamik, açan,
En nefsi hi	: Nefs, ondan, onun kendinden, nefsinden, kişi,
Kad şegafe hâ	: Olmuş, oldu, onun kâlbine işlemiş,
Hubb	: Aşk, sevgi, muhabbet, ilgi,
İnnâ le nerâ hâ	: Biz, onu görüyoruz,
Fî dalâlin mubîn	: Bir sapıklık içinde, dalalet, apaçık,

30- Meâli: Şehirdeki bazı kadınlar: Vezirin hanımı, yanındaki gençten etkilenip onu elde etmek istemiş, onun aşkı kâlbine işlemiş, biz onu apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz, dediler.

Aşk sapıklık olabilir miydi hiç?

Züleyha'nın gönlündeki aşkı kim anlayabilirdi?

Şehrin kadınları olayı duymuş, Zeliha ile alay etmişlerdi.

“Vezirin hanımı, yanındaki gençten etkilenip onu elde etmek istemiş, onun aşkı kâlbine işlemiş, biz onu apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz” demişlerdi.

Kâlbe işleyen aşk, nasıl apaçık bir sapıklık olabilirdi?

Züleyha gibi aşkı tatsalardı, hiç böyle diyebilirler miydi?

Züleyha'ya dost olsalardı, onu kınayabilirler miydi?

Aşkta bu, tadan anlardı.

Aşkta bu, yanan anlardı.
Aşkta bu, Yûsuf'u gören anlardı.
Evet, aşk kâlbe işlerdi, kâlbi sarardı, dünyayı unuttururdu.
Yûsuf'a secde ettirirdi.
Gömleğini arkadan yırttırırdı.
Züleyha olmak kolay mıydı?
Yûsuf'a yanmak kolay mıydı?
Aşk günah olabilir miydi?
Hele Yûsuf'a olan aşk, en kutsal olan değil miydi?
Yûsuf'un aşkı bedenden geçirirdi, kendini unuttururdu, secde ettirir, Yûsuf Yûsuf diye inletirdi.
Yûsuf cândı.
Yûsuf cânandı.
Yûsuf'u cemâldi.
Yûsuf'u görenler kendilerini unuttular, ellerini kestiler, cân-ları bile yanmadı, çünkü cân Yûsuf'tu.
Meyve kesiyor sandılar, ellerini meyve sandılar, ne bıçağı gördüler, ne de ellerini, Yûsuf'u gördüler her şeyi unuttular.
Hani aşk sapıklıktı.
Hani aşk günahaftı.
Yûsuf'u gören kendini unuttu, adını unuttu, ellerini unuttu, işlerini unuttu, dünyayı unuttu.
Yûsuf aşkı kâlbi sarmıştı, hiç sapıklık olabilir miydi?
Yûsuf'u gören, gayrısını görmedi
Yûsuf'dan gayrısı yoktu, her yer O'nun cemâli oldu.
Yûsuf göründü, bedenler unutuldu.
Yûsuf göründü:
Nefesler tutuldu.
Eller kesildi.
Diller tutuldu.
Gözler kamaştı.

Bedenler unutuldu.

Yûsuf'tu bu Yûsuf, cân Yûsuf.

Onu görenler "bu bir beşer olamaz" dediler.

Zaten, beşer olan onu göremezdi.

O zâten bir beşer değildi, o bir cânı.

O bedenleşmiş bir cânı.

Züleyha olan onu görebilirdi ancak.

Yâni zül olan onu görebilirdi.

Yâni aşkından zül olan görebilirdi.

Yûsuf'a tutkuyla bağlanan Züleyha kendini Yûsuf'un aşkına hapsetmişti.

Herkes zannediyordu ki, Züleyha Yûsuf'un bedenini istiyordu.

Oysa o, Yûsuf'un aşkını istiyordu.

Çünkü kendisi aşk hapishanesine düşmüştü, aşk hapishanesinin adı Yûsuf idi.

O aşk onu zelil etmişti, zül etmişti.

Onun için adına "Züleyha" demişlerdi.

Aşkında züll olan bir Züleyha, yâni aşk zilletine düşen, içindeki aşk yüzünden hâkir düşen, zelil olan bir Züleyha, kendini unutan bir Züleyha.

Gözü, gönlü Yûsuf'dan gayrısını görmeyen bir Züleyha.

Ki o aşka secde eden bir Züleyha.

Bu tensel bir hevâ değildi, cânı cân olunan bir aşktı.

Bu aşkı ancak Züleyha olan anlardı.

Yûsuf'u Yûsuf yapan bu aşk değil miydi?

Aşk günah olur muydu hiç?

Aşk sapıklık olur muydu hiç?

Aşk kâlbî saran bir ateşti.

Aşk bedeni unutturan bir ateşti.

Aşk secde ettiren bir ateşti.

Aşk Yûsuf'tu.

Yûsuf aşktı.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكَأً
وَأَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا
رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا
بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ

*Fe lemmâ semiat bi mekrihinne erselet ileyhinne ve
atedet lehunne muttekeen ve âtet kulle vâhidetin
minhunne sikkînen ve kâletihruc aleyhinne fe lemmâ
reeynehû ekbernehu ve kattane eydiyehunne ve kulne hâşe
lillâhi mâ hâzâ beşerâ in hâzâ illâ melekun kerîm*

Fe lemmâ semiat	: Böylece, olduğu zaman, işitti,
Bi mekr hin	: Dedikodu, sinsilik, hile, çare,
Erselet ileyhinne	: Gönderdi, haber gönderdi, onlara,
Ve âtedet lehunne	: Hazırladı, onlar için,
Muttekeen	: Karşılıklı oturacak yer,
Ve âtet kule vâhidet	: Verdi, hepsine birden,
Min hunne sikkînen	: Onlara, bir bıçak,
Ve kâlet ihruc aleyhinne	: Dedi, çık ortaya, onlara,
Fe lemmâ reeyne hû	: O zaman, olduğunda, gördüler, onu,
Ekberne hû	: Büyük, yüce, güzellik, muhteşem, o,
Ve katta ne eydiye hunne	: Kestiler, ellerini, onlar,
Ve kulne hâşe li Allah	: Dediler, asla, öyle değil, olmaz, Allah için,
Mâ hâzâ beşer	: Değil, bu, beşer,
İn hâzâ	: Bu olsa,
İlla melek kerîm	: Ancak, melek, güç kuvve, asil, üstün,

31- Meâli: Böylece o, onların dedikodularını işitince; onlara bir haber gönderdi, onlar için karşılıklı oturacakları yer düzenledi ve onların her birine bir bıçak verdi ve ona dedi ki: Ortaya çık. Böylece onu; bir yücelik, bir güzellik içinde gördüklerinde, onlar ellerini kestiler ve dediler ki: Aman Allah'ım! Bu bir beşer olamaz, olsa olsa ancak asil bir melek olur.

Züleyha'nın aşkını duyanlar, onun hakkında dedikodular yapmaya başladılar.

Sandılar ki Züleyha, Yûsuf'un teninden yararlanmak istedi.

Sandılar ki bu aşk tensel bir şeydi.

Sandılar ki Züleyha, kocasına ihanet etmeye çalışmıştı.

Küçük yaştan beri Züleyha'nın elinde büyüyen Yûsuf'a, nasıl olurda başka gözle bakabilirdi.

Bu aşk, Yûsuf'daki ilâhî bir güzelliğe idi.

Bu aşk, Yûsuf'un irfânına, edebine, ilmi bakışına, dürüstlüğüne, firâsetine idi.

Onu kınayan kadınlara, Yûsuf'un ilâhî güzelliğini göstermeliydi.

Züleyha, onun hakkında dedikodu yapanların hepsini, güzel bir ziyafet vaadiyle evine davet etmişti.

Amacı, Yûsuf'u onlara göstermekti.

Peki, o kadınlar hiç Yûsuf'u görmemişler miydi?

Defalarca Züleyha'nın evine gelmişler, defalarca Yûsuf'u orada görmüşlerdi.

Defalarca pazarlarda, sokaklarda Yûsuf'u Züleyha'nın yanında görmüşlerdi.

Peki, Züleyha'nın göstereceği Yûsuf kimdi?

Yûsuf saklı değildi ki?

Hep göz önündeydi, lâkin onu görmek için Züleyha gibi görmek gerekiyordu.

İşte Züleyha, kendi gözü ile Yûsuf'u onlara gösterecekti.

Kadınlar için karşılıklı oturacakları yer düzenledi ve onların önüne meyveler koydu, her birine bir bıçak verdi.

Ve kadınlar meyveleri soymak için bıçakları ellerine aldılar. Meyveleri bıçakla soyarken, Züleyha Yûsuf'a seslendi.

Ey Yûsuf! Cân Yûsuf! Gel seni görsünler.

Yûsuf adım adım içeri geldi.

Yûsuf içeri girdiğinde, gözler Yûsuf'a takıldı kaldı.

Yûsuf'ta bir yücelik, bir güzellik, bir ilâhî bir ışık gördüler.

Yûsuf'a hep bakarlardı, ama Yûsuf'u görememişlerdi.

Yûsuf'ta ki güzelliğe kapıldılar ve onlar ellerini kestiler, cânları yanmadı.

Züleyha'nın gözüyle görmüşlerdi Yûsuf'u, aşk nedir anlamışlardı.

Kendilerinden geçtiler ve dediler ki: "Aman Allah'ım! Bu bir beşer olamaz, olsa olsa ancak asil bir melek olur."

Yûsuf'un melekût boyutunu görmüşlerdi.

Beşerde kalmak, yâni toprak boyutunda kalmak, Yûsuf'u görmeye engeldi.

Yûsuf'un hep beden boyutunu görmüşlerdi, cân boyutuna bakıyorlardı şimdi.

İblislikte kalan, yâni varlığın toprak boyutunda kalan, Yûsuf'u göremezdi.

Beşerde kalan, hiç cânı görebilir miydi?

Toprak gören, hiç Yûsuf'a erebilir miydi?

İblis, libas, elbise, dış elbise, sûret, varlığın toprak ciheti demektir.

İblis; dış elbisede, sûrette kalan demektir.

Yâni varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan, cân boyutunu göremeyen demektir.

İblis âdeme secde etmedi."Onu topraktan yarattım" dedi.

Her kim, toprak boyutunda kaldı, yâni beşer gördü, o Yûsuf'u göremedi, Züleyha olamadı.

Kesilen ellerden murâd; kendine nisbet ettiği işleyiş gâfletinden uzaklaşmaktı, dünyaya tutunan ellerini, dünya esaretinden kurtarmaktı, beşer cihetine tutunmaktan vazgeçmekti.

Kişi kendine nisbet ettiği vücûdundaki fiilin, Allah'a ait olduğunu anladığında, fiil fâil hakikatine ermiştir, ellerini hareket ettiren işleyişin Allah'a ait olduğunu anlamıştır.

Yûsuf'u görebilmenin sırrı, beşer cihetinden melekût cihetine adım atmaktır.

İşte Züleyha'nın gözüyle görmenin sırrı buydu.

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَن
نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ
وَلَيَكُونَا مِّنَ الصَّاغِرِينَ

*Kâlet fe zâlikunnellezî lumtunnenî fih ve
lekad râvedtuhu an nefsihî festasam ve lein lem yefal mâ
âmurûhu le yuscenenne ve leyekûnen mines sâgrîn*

Kâlet fe zâlikunne	: Dedi, işte bu,
Ellezî lumtunne-nî fihi	: Beni kınadığınız kimse, o konuda, onun hakkında
Ve lekad râvedtu-hu	: Andolsun, gerçek şu ki, elde etmek istedim,
An nefsi-hî	: Onun nefsinden, kendinden
Fe istasame	: Fakat o, şiddetle sakındı, istemedi
Ve lein lem yefal	: Eğer, yapmazsa
Mâ emr hu	: Şey, değil, emir, hüküm, kanun, ona
Le yuscenenne	: Elbette, zindana atılacak
Ve le yekûne	: Mutlaka, elbette, olacak, olarak,
Min el sâgrin	: Küçük düşen, aşağılanan, kaybeden, önemsiz,

32- Meâli: Dedi ki: İşte o konuda beni kınadığınız o kimse budur. Gerçek şu ki ben onu elde etmek istedim, fakat o şiddetle sakındı ve eğer o benim emrime uymazsa, o elbette zindana atılacak ve küçük düşenlerden olacak.

Züleyha aşkını, gelen dostlarına hissettirmişti.

“Aşk konusunda, beni kınadığınız Yûsuf işte bu” demişti.

“Ben onu elde etmek istedim, Yûsuf bana ait dedim, cân bana ait dedim ve anladım ki onu elde edemem ve anladım ki Yûsuf kendine ait, bana değil.” dedi.

Yûsuf'u beden zindanına atmak, Yûsuf'u görememektir.

Kişinin kendini temizlemeden, kendi nisbetlerinden kurtulmadan Yûsuf'u beden zindanından kurtarmak mümkün değil idi.

Kişi, melekût boyutuna geçmeden, ilâhî sırlara ermek mümkün değil idi.

Melekût boyutuna ermek, beşer boyutunda kalmamak idi.

Kişi, hevâsal isteklerine esir olduğu müddetçe, melekût boyutuna adım atamazdı.

İlâhî sırlar melekût boyutunda idi.

Secdenin sırrı orada idi, Âdem olma sırrı orada idi.

Âdem boyutu, üflenen rûh boyutu idi.

Sâd Sûresi 72: "Ve nefahtu fîhi min rûhî" "İçine rûhumdan üfledim."

Âdem boyutuna ermek, varlığından geçmek, melekût boyutuna ermek idi.

Züleyha demişti: "Gerçek şu ki ben onu elde etmek istedim, fakat o şiddetle sakındı ve eğer o benim emrime uymazsa, o elbette zindana atılacak ve küçük düşenlerden olacak."

Yûsuf hiç küçük düşenlerden olur muydu?

Yûsuf'u görememekle kişi, kendi küçük düşenlerden olurdu.

Kişi, hep kendi vücûdunda Allah'a ait olan niteliklere sahip çıkar, benim der.

Kendi vücûdunda, kendini zindana atar, kendini küçük düşürür.

Dünya isteklerine esir olmakla, Hakk yolunda yol almak arasında sınavdadır insan.

Bedende cânı görmeyenler, cânı bedene hapsederler de farkına varmazlar.

Hevâsal istekler ıslah olmalıydı.

Kişi benlikten geçmeliydi.

Beden mi c na, c n mı bedene aitti, yoksa her ikisi de Hakk'tan gayrı bir Şey değil miydi?

Peki, insan bu hakikate nasıl erebilirdi?

M s  misali, nalınlarını ve değneğini terk etmeliydi, y ni dünyaya olan esareti ve aklındaki dayandığı b t l bilgileri terk etmeliydi.

Bir hızır bulmalı, hakikatlere yol almalıydı.

Kendi varlığından geçmeli, zindanda olan Y suf'u kurtarmalıydı.

قَالَ رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا
تَصْرِفُ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ

*Kâle rabbis sicnu ehabbu ileyye mimmâ yedûnenî ileyhi ve illâ
tasrif annî keydehunne asbu ileyhinne ve ekun minel câhilîn*

Kâle rabbi el sicnu	: Dedi, rabbim, zindan, hapishane,
Ehabbu ileyye	: Daha sevimidir,
Mimmâ yedûne ileyhî	: Şeyden, davet, çağırma, ona,
Ve illâ tasrif annî	: Ancak, başka, çevir, uzaklaştır, benden,
Keydehunne	: Hileleri, karanlık emel, onların,
Asbu ileyhinne	: Dökmek, kaymak, meyletmek, yönelmek, onlara,
Ve ekun min el câhilîn	: Olurum, câhillerden, bilmeyenlerden,

33- Meâli: Yûsuf dedi ki: Rabbim! Zindan onların beni davet ettiği şeyden daha sevimidir, onların karanlık emellerinden beni uzak tut, yoksa onlara meylederim ve cahillerden olurum.

Cân boyutunu, karanlık emelleri olan nasıl anlardı?

Hevâsına esir olan, Yûsuf'u beden zindanına hapseder miydi?

Züleyha'nın Yûsuf'u elde etme isteği, bir tutku içinde devam ediyordu.

Yûsuf benim diyordu, Yûsuf Yûsuf'a ait diyemiyordu.

O zaman Yûsuf hâlâ zindanda idi.

Hakk yolunda sadakat gerekli idi, teslimiyet gerekli idi.

Tüm karanlık emellerden, sinsilikten uzak durmak gerekli idi.

Kendi vücûd evinin sınırlarına adım atmak için, temizlenmek gerekiyordu.

Kendi vücûd evinin işleyişine şahit olmak için, yâni fiil fâil hakikatini idrak etmek için, karanlık emellerden, sinsilikten uzak durmak gerekliydi.

Temizlenmeyene kapı açılmazdı, cân sırları sunulmazdı.

Kötülükler, fitnelikler, fesatlıklar içinde olan bir akıl temizlenmeliydi.

Ayrımcılık, üstünlük, ikilik, hor görme içinde olan akıl temizlenmeliydi.

Gurur, kibir, bilmişlik, beğenmeme, önemsememe içinde olan akıl temizlenmeliydi.

Kıskanma, kötü düşünceler, kötü söylemler içinde olmama-
lıydı insan.

Yûsuf'un "onların beni davet ettiği şeyler" sözünü iyi anlamalıyız.

Bu âyette, çevremizde olan insanların, bizi neye davet ettiğine dikkat çekiliyor.

Her türlü zalimlik getiren şeylerin davetinden uzak durmalıyız.

Kendi inancını üstün görüp, başkalarının inançlarını hor gören her türlü bilgisel etkilerden uzak durmalıyız.

Dünyaya esir eden, her türlü; şan şöhret, makam mevki, mal mülk, gibi kodlamalardan uzak durmalıyız.

Dünya boyutu elbette; ilim öğrenmek, çalışmak, üretmek, çevresine yardımcı olmak açısından önemlidir.

Allah'ı unutan dünyaya esir olan kişi, kendi hırslarına kapılıp gitmiştir.

İçi başka dışı başka olanların, davet ettiği şeylere kanmalıdır insan.

Başkalarını küçük gören, hor gören, ibadetlerini beğenmeyen, ayrımcılık içinde olan kişi, çevresindeki kişileri, din diyerek Allah diyerek kandırır ve kişiyi şeytana esir eder.

Aklımızı iyi temizlemeliyiz.

Aklımıza kodlanan, ayrımcılık içeren, bâtil bilgiler içeren şeyleri temizlemeyen, o kodlarla o bilgilerle hareket eder.

Çevremizdeki her topluluk kendi inancını üstün görür, kendi inancına davet eder.

Dini alanı kullanarak, masum gönülleri kirletirler.

Masumların gönüllerine; ayrımcılık, fitnelik, fasıklık tohumları ekerler.

Masumların gönüllerine; üstünlük, farklılık, seçilmişlik tohumları ekerler ve onları kibre sürüklerler.

Masumların gönüllerine; onların inançlarını diğer inançlardan üstün gösterirler, kendi yollarının doğru, diğerlerinin kâfirlik olduğunu öğretirler, ibadetlerinin Allah'ın emri olduğunu öğretirler, diğerlerinin ibadetlerini şeytana uyma olarak öğretirler.

Kendileri gibi olmayanları cehennemlik ilan ederler.

İşte bizi davet edilen yerlere dikkat etmeliyiz.

Altında yatan asıl niyetleri çözmeliyiz.

Din adına, Allah adına birilerini kâfir ilan ederek, cihat adı altında insan öldürmeyi Allah'ın emri sayan bir inancın davetine uymamalıyız.

Yûsuf'un duası; "karanlık emellerinden beni uzak tut, yoksa onlara meylederim ve cahillerden olurum." Bizlere çok önemli bir uyarıdır.

Karanlık emelleri iyi sezmeliyiz.

Cahilliğe düşmemek için, hakikatleri iyi bilmeliyiz.

Hem kendi aklımızdaki karanlık emelleri, hemde bizi cehalete düşürecek olan her türlü bilgi ve halleri iyi sezmeliyiz.

Yûsuf'un dediği; zindan, zalimlik getirecek, hevâmıza esir edecek her türlü davetten daha iyidir, uyarısını unutmamalıyız.

Kişinin aklını, gönlünü, hür düşüncesini esir eden her türlü hevâsal istek, kişiyi zindana düşürmektir.

Aklımın beni davet ettiği şeylere dikkat etmeliyim, o davetlerin rahmâni şeylere mi, şeytani şeylere mi kapı açacağını sezmeliyim.

Bu davetlerin kökenine kadar inmeliyiz, bu davetlerin nasıl bir kodlama ile oluştuğunu çözmeliyiz.

Kişi Allah'ı bilemezse, kendini kendi bedeninde zindana düşürmüş demektir.

Allah'a teslim olan kişi, kendi zindanından kendini kurtarmış demektir.

İnsan güzel gönlünü, kibir gibi bir duyguya esir etmemelidir.

Bilmeliyiz ki, kötülüğün kaynağı, aklımızdaki bâtil bilgilerdir, kötülük getiren düşüncelerdir, bencil ve kibir içeren duygulardır.

Aklımıza ekilen bilgiler bizi, ama iyi şeylere ama kötü şeylere sürükleyebilir.

İşte, ama aklımızın bizi neye davet ettiğine, ama çevremizdeki kişilerin bizi neye davetini dikkat etmeliyiz.

Zalimliğe, kibre düşürecek her türlü daveti reddetmeliyiz.

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

*Festecâbe lehu rabbuhu fe sarefe anhu
keydehunn innehu huves semîul alîm*

Fe istecâbe lehu	: Böylece cevap buldu, icabet etti, uydu,
Rabbu hu	: Rabbine, onu vücûdlandırana,
Fe sarefe anhu	: Böylece uzaklaştırdı, çevirdi, ondan,
Keydehunne	: Hile, tuzak, karanlık emel, çare, onlar,
İnnehu huve el semî	: Muhakkak o, işittiren,
El âlim	: İlimle var eden, ilmin sahibi,

34- Meâli: Böylece o, Rabbine uyanlardan oldu. Sonra da onların hilelerinden uzak durdu. Muhakkak ki O işittirendir, ilmin sahibidir.

Âyette belirtilen, “Rabbine uymak” konusu, vücûdun sahibini anlamak, Rabb boyutuna ulaşmakla anlaşılabilir.

Rabbine uymak; kendi vücuduna dönmek, kendini bilenlerden olmak, Rabb şuuruna ulaşmakla mümkündür.

Hazreti Muhammed’e biri geliyor: Allah nedir ya Muhammed, diye soruyor.

O da: “Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbehû” diyor

Yâni; nefsinin bilen Rabbini bilir.

Yâni: Kim kendini bilirse, kendini vücûdlandırana da bilir.

Varoluşu düşünenler hep, kendini bilmeyi anlatmışlardır.

Aristoteles “Kendini bilmek, tüm bilgeliğin başlangıcıdır”- demiştir.

Apollon için yapılmış olan, Delf okulunun girişinde büyük bir yazıyla “Kendini Bil” yazar.

Ki buraya mâbed, tapınak diyorlar, kendini bilme okulu demek daha doğrudur.

İşte, kişinin kendini bilmesi için, kendi vücûdunun varoluşunu ve her an vücûdunda olan işleyişi anlamasıyla mümkündür.

İşte bu da Rabb boyutudur.

Rabb: Vücûd boyutundaki Allah'ın işleyişi. Vücûdlandırıran, şekillendiren, biçimlendiren, vücûdun sahibi gibi anlamlara gelir.

Kişinin vücûdunu şekillendiren, yâni kişiyi vücûdlandırıran ve her an o vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın vücûddaki adı Rab'dir.

Her vücûdu tutan Allah'ın, vücûd boyutundaki karşılığı Rabb'tir.

Râbîta kelimesi de buradan gelir

Râbîta: Vücûddaki tecellilerin birbirine bağlılığı. Cümle varlığın birbirine olan bağlılığı.

Rabia kelimesi de buradan gelir.

Rabia: Dördüncü diye kullanılmıştır.

Onun için ailede dördüncü çocuğa bir dönem "Rabia" denilmiştir, bu durum hâlâ da devam eder.

İbrâhîm makamlarından dördüncüsü "Rabb" dersidir.

Vücûd dersidir.

Vücûd dersinde talebe, kendi vücûdunu tutan Zât'ın, Rabb boyutuna, rububiyet boyutuna, kendindeki Allah'ın tecelli boyutuna şahit olur.

Rabia, vücûdun tamamen beden haline çıktığı boyuttur, yâni her çocuk rabia olarak doğar.

Mürebbiye: Şekil veren, terbiye eden, vücutlandırıran, hücre hücre doku doku vücûdu şekillendiren demektir.

Ribâ kelimesi de Rabb kelimesinden gelir.

Vücûdun sahibi Allah'tır.

Vücûda benim demek ribâdır.

Her vücûdu tutan Rab'tir.

Her vücûdu tutan Rab'bi görememek ise ribâ'dır.

Ribâ'ya düşen kişi artık varlığın dış boyutunda kalır ve o varlıktan kendi şahsi çıkarına uygun olarak ona yaklaşır.

İşte âyette belirtilen "Rabbine uyanlardan oldu" uyarısı çok önemlidir.

Kişi, kendi vücûdundaki Rabb boyutunu, teceliler boyutunu, vücûdundaki işleyiş boyutunu iyi anlarsa, Rabbine teslim olur ve Rabbine uymuş olur.

Vücûdundaki Rabbin seslenişine kulak verirse, o sesi gönül kulağıyla duyma makamına ererse, Rabbine uymuş olur.

Kişi, vücûdda her an elest hitabı olan "E lestu bi rabbi-kum" seslenişini duymalıdır. A'râf Sûresi 172

Yâni, senin vücûdunda her an tecelli eden kimdir, senin vücûdunun sahibi kimdir seslenişini duymalıdır.

Bu sesi duyan, vücûdunda her an tecelli edenin Rabb olduğunu anlar:

Âyette belirtildiği gibi; " İnnahu huves semîul alîm" muhakkak ki Allah işittirendir, ilmin sahibidir.

Yâni, Allah ilmiyle işittirendir.

Kişi, varlıktaki işleyişi anlayabilmek için, ilim ile tanışmalıdır, ilim boyutuna ulaşmalıdır.

Çünkü kişinin nefsini bilmesi, ilim ile mümkündür.

Nefsini bilip Rabbine ermesi ilim ile mümkündür.

Bilgi, ilim değildir.

Bilgi, aktarılan sözler ve kitapta yazılı olanlardır.

İlim ise, varoluşun sıfatlarından biridir ve Allah'a aittir.

İlim; varlığın varoluşunun akışında ve işleyişinde vardır.

İlim, varlığın özünde olan, varlığın varoluşunun ve varlığa ait olan sonsuz inceliklerdir, yazılımdır, hakikatlerdir.

İlim, varlığın özünde vardır.

Şahit olmak için ilim şarttır.

İşte, ilim de varlığın kendinde satır satır yazılı olan, okunması gereken varoluşun niteliklerinden biridir.

İlim, varlığın varoluş sıfatlarından biridir.

İlim, Allah'ın sıfatlarından biridir.

İlimsiz her şey kişiyi; ikiliğe düşürür, bilmişliğe sürükler, kibre düşürür, zalimliğe düşürür.

İlim, yol göstericidir, rahmettir.

Varlıkta ilim; "Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji" olarak tecelli eder.

Onun için Kur'ân "ilimsiz hareket etme" diye uyarır.

İsrâ Sûresi 36: "Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm"

Meâli: "Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin"

İşte, ilim ile hareket etmek; vücûdun varoluşunu, varlığın varoluşunu, kâinatın varoluşunu anlayabilmenin yoludur.

Rabb boyutuna ermenin yoludur.

Rabb boyutuna eren, her türlü hileden, karanlık emelden, kibirden, kötülükten uzak durur.

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ لَيْسَ جُنَّةً حَتَّىٰ حِينٍ

*Summe bedâlehum min badi mâ raevul
âyâti le yescununnehu hattâ hîn*

Summe bedâle hum : Sonra, göründü, uygun, onlara,
Min badi mâ raevu : Ondan sonra, gördükleri şey,
El âyet : Delil, işaret, âyet,
Le yescununne-hu : Elbette, zindan, hapis, onu,
Hatta hîn : Hatta, belli süre, bir az, bir müddet,

35- Meâli: Sonra da onlar, onun suçsuzluğunun delillerini görmelerine rağmen, onun bir müddet hapiste kalmasını istediler.

Yûsuf gibi zindana düşmeden, o zindanda ne sırları hapsedtiğini görmeden Hakk'a ermek mümkün mü?

Ben benim diyerek, bir benlik içine düşen kişi, vücûd zindanında neleri hapsedtiğini anlamalıdır.

Allah'ın nice sırlarını, vücûd zindanına hapsedtiğini anlamalıdır.

Yıllarca bâtil bilgilerde kalarak, bir gurur kibir içine düşerek, ayrımcılık yaparak, hor bakarak, kendi vücûd zindanına Allah'ın nice sırlarını hapsedti.

Gel şimdi temizlen, tövbe et ve o vücûd zindanına gir ve bak gör nice sırlar orada hapsedilmiş olarak duruyor ve kurtulmayı bekliyor.

Yûsuf Sûresi 35: "Onun bir müddet hapiste kalması gerekir."

Yûsuf olma yolunda olan kişi, kendi vücûd zindanında neleri hapsedtiğini görmek için, o vücûd zindanına girmelidir.

Bir benlik içinde olup, gurur, kibir, hor bakma, kıskançlık gibi duygularla oyalanan kişi:

Öncelikle Allah şuurundan uzaklaşmakla, Allah'ı kendi vücûd zindanına hapsedmiştir.

Sonra da Allah'a ait olan nice sırları, nice hikmetleri, nice akışları kendi vücûd zindanına hapsetmiştir.

Yâni bir kibir içine düşen kişi, kendini kendi zindanına hapsetmiştir.

İşte kişi, oradaki Allah'a ait olan sırlara ermesi için, o zindana girmelidir.

O zindana girebilmek için, kişi suçlardan uzak olmalıdır.

Yaptığı hataları anlamalı, tövbe etmeli ve temizlenmelidir.

Vücûd zindanına girebilmek için, temiz olmak suçsuz olmak gereklidir.

Çünkü Allah'ın sırlarına ancak temiz olanlar erişebilir.

Allah'ın vücûddaki hakikatlerini ancak temiz olanlar okuyabilir.

Kişi, kendi vücûd zindanına neyi hapsettiğini anlayabilmesi için, oraya girmelidir, yâni içsel bir yolculuk yapmalıdır.

Bu içsel yolculuk, dünya boyutunun esaretinden kurtulmakla mümkündür.

Yâni Mûsâ gibi, nalınlarını ve değneğini terk etmekle mümkündür.

Enfûs yolculuğu yapmadan, vücûd zindanına erişmek mümkün değildir.

Enfûs yolculuğu yapmak, yâni inisiye olmak yâni kendi vücûd şehrine sülûk etmektir.

İçsel yolculuk yâni "enfûs- ins- inisiye- nef- nüfus" hakikatine erme yolculudur.

İşte kişi, bir benlik içinde kalıp, yıllarca kendi vücûd zindanında hapsettiği sırlara erebilmek için, o zindana girmelidir.

Benlik içinde düşüp, kendi vücûdunu göremeyip, vücûdunda ne sırlar hapsedilmiş olarak duruyor, diye düşünmelidir insan.

O sırların üstünde kişinin benliği, gururu, kibri, ayrımcılığı, duruyordur.

Tövbe edip temizlenmeli, kendine dönmeli, vücûddaki hakikatleri bir bir görebilmelidir.

Vücûd zindanına adım atarak, hapsedilen hakikatleri görmeli ve nice sırlara, nice lütûflara ermelidir insan.

Ve bilmelidir ki:

Vücûd zindanına girmeden, Yûsuf olunmaz.

Vücûd zindanına girmeden, Hakk'a erilmez.

Âyet ne güzel işaret etmiş; "onun suçsuzluğu".

Yûsuf olabilmenin sırrı, masumiyettir; günahlardan arınmışlıktır ve bir daha günahlara dönmemektir.

وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانَ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ
خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا
تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأُ بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

*Ve dehale meahus sicne feteyân kâle ehaduhumâ innî
erânî asîru hamrâ ve kâlel âharu innî erânî ahmilu fevka
resî hubzen tekulut tayru minhu nebbinâ bi tevîlih
innâ nerâke minel muhsinîn*

Ve dehale mea hu	: Girdi, dâhil oldu, onunla beraber,
El sicne	: Zindan, hapis,
Feteyâni	: İki genç, gençler,
Kâle ehadu huma	: Dedi, onlardan biri,
İnnî erânî	: Ben görüyorum,
Asîru hamr	: Kendimi, sıkıyorum, şarap, üzüm, kendinden geçiren,
Ve kâle el âharu	: Dedi, diğeri, başkası,
İnne erânî	: Ben görüyorum,
Ahmilu fevka resî	: Taşıyorum, üstünde, başım,
Hubzen	: Ekmek,
Kâle ehadu huma	: Dedi, onlardan biri,
İnnî erânî	: Ben görüyorum,
Minhu nebbinâ	: Ondan, bize haber ver, bize anlat,
Bi tevîli hi	: Yorumunu, açıklamasını, tevîlini, onun,
İnna nerake	: Muhakkak, görüyoruz, biz,
Min el muhsinîn	: İyilik eden, ihsan eden, iyi insanlardan,

36- Meâli: Onunla beraber iki genç zindana girdiler. Onlardan biri dedi ki: Ben kendimi şaraplık üzüm sıkıyor olarak gördüm. Diğeri dedi ki: Bende kendimi başımın üstünde ekmek taşıyor, kuşların da oradan beslendiğini gördüm. Muhakkak ki biz

seni iyilerden, bağıştta bulunanlardan görüyoruz, sen bunların yorumunu bize bildir.

Yûsuf'un zindanda, hikmetler yolculuğu başlamıştır.

Karanlık olan zindan aydınlanmaya başlamıştır.

Vücûdun nice sırları bir bir açılmaya başlamıştır.

Zamanın akışı seyredilmeye başlanmıştır.

Vücûdun sahibine ait olan nice hikmetler açığa çıkmaya başlamıştır.

Cândan beslenen ten boyutunun nice tecellisi görülmeye başlanmıştır.

Kissada, Yûsuf zindana atılmıştır, onunla birlikte iki gençte zindana atılmıştır.

Bunlardan biri, şaraplık üzüm sıkın, Hükümdar'a şarap sunan, diğeri de Hükümdar'a ekmek yapan biridir.

Bunların zindana atılma nedeni; Hükümdar'ı öldürmek isteyen kimseler, bu iki genci, Hükümdar'ın ekmeğine ve şarabına, zehir katmaya zorlamış olmalarıdır.

Fakat bunu başaramamışlar, birbirini ihbar ederek, her iki-side zindana atılmışlardır.

Ve gördükleri rüyayı, Yûsuf'a anlatmışlar yorumunu istemişlerdir.

Şarapcının rüyası, şarap yapmak için üzüm sıkın, ekmekcinin rüyası, başının üzerinde ekmek taşımak ve kuşların gelip o ekmekten yemesidir.

Bu iki genç, Yûsuf'un iyilerden ve çevresine yardım için koşanlardan olduğunu görmüşler ve Yûsuf'a güvenmişlerdir.

Rüya geçmişi geleceğe bağlayan bir köprüdür.

Rüya, kişinin kendi hayatı ve gönlü ile ilgilidir.

Rüya kendi içinde, geleceğe ışık tutan bir fenerdir.

Rüya iyi yorumlanmalı ve mesaj iyi okunmalıdır.

Rüya, geleceği görebilmenin sezisidir.

Yûsuf olan, rüyanın sırrına vakıf olur, rüyadaki mesajı okur.

Şaraplık üzüm sıkmak, varlığın özünü hissetmek ve ilâhî zevke ulaşmaktır.

Cennette şaraptan ırmaklar verilecek denilmesi, hakikatlere ulaşan kişinin ulaştığı ilâhî zevk işaret edilmiştir.

Üzüm sıkmak, kesrette vahdete eremektir.

Üzüm taneleri kesrettir, onun sıkılmasıyla elde edilen sıvı, vahdetin zevkidir.

Ekmek, buğdayın un haline dönmesiyle, unun su ve maya ile karıştırılarak, hamur haline getirilmesiyle fırında pişirilerek oluşur.

Kişinin vücûdu da toprak ve Muhammed mayasıyla oluşan bir yapıdır.

Kişî bu yapıyı anlaması için, ekmeğe gibi pişmeli, olgunlaşmalıdır.

Ekmekçinin, başının üstünde ekmeğe taşınması ve kuşların gelip ondan yemesi, kişinin varlığından geçmesi, fenâfillah olma sırrıdır.

Kuşlar, sema âleminin sahipleridir, yâni melekût boyutuna işaret eder.

İnsan, kendi vücûdunu tutan Zâta erebilmesi için, vücûdunda o Zâta ait olan tecellilere arif olması gerekir.

Hakikat idrak edilmeden, ilâhî zevke ulaşmak mümkün değildir.

Fenâfillah makamına ermek, Allah'ta fâni olmak demektir. Yâni, vücûdun sahibini anlamak, nisbetlerinden kurtulmak, O'na teslim olmak demektir.

İşte buğdayın un haline gelmesi gibi, kişinin kendi varlığından geçmesine işarettir.

Kendi varlığından geçen, vücûdunun Muhammed mayasıyla var olduğunu anlar.

Nûr Sûresinde "Nûr âla nûr" âyeti buna işaret eder.

Yûsuf'un zindan yolculuğu, ilâhî hikmetler yolculuğudur.

Vücûd şehrindeki hikmetlere şahit olmak için, kendi enfüs yolculuğuna çıkmak, zindan sırrıdır.

İnsanoğlu, dışsal kavgalarda kalarak, kendini keşif yolculuğuna çıkamıyor, kendi vücûd zindanında neleri hapsettiğinin farkına varamıyor.

İnsanoğlu, kendini keşfetmek için, nice sırrı görmek için, vücûd zindanına girmelidir.

Ve sabretmeli, ona sunulan hikmetlere şükretmelidir.

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأْتُكُمَا بِنَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ
يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا
يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

*Kâle lâ yetikum taâmun turzekânihi illâ nebbetukumâ
bi tevîlihî kable en yetiyekumâ zâlikumâ mimma allemeni
rabbî innî terektu millete kavmin lâ yuminûne billâhi ve
hum bil âhiretihum kâfirûn*

Kâle lâ yetikuma taâmun	: Dedi, yok, gelmek, ikiniz, siz, yiyecek, fayda,
Turzekâni hî	: Rızık, fayda, yarar, o,
İllâ nebbetu kum	: Ancak, haber verdim, size,
Bi tevîli hî	: Yorumu, onun,
Kabl en yetiyekum	: Önce, gelmesi, size,
Zâlikumâ mimma	: İşte bu ikisi, şeyler,
Alleme-ni rabbi	: Bana öğretti, Rabbinim,
İnni terektu	: Ben, terk ettim, bıraktım,
Millete kavmin	: Millet, inanç, adet, kültür, kavim, imla,
Lâ yuminûne bi Allah	: İnanmayan, iman etmeyen, Allah,
Ve hum bi el âhîret hum	: Onlar, sonları, son anlarına kadar,
Kâfirun	: Hakikatleri görmemezlikten gelen, örten,

37- Meâli: Dedi ki: Faydalanacağınız rızık size gelmeden, Rabbinim bana öğrettiği şekilde, işte onların yorumunu size önceden bildiririm. Ben; Allah'a iman etmeyen bir kavmin inançlarını, adetlerini, kültürünü terk ettim ve onlar son anlarına kadar hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerdir.

Kıssada Yûsuf, zindan arkadaşlarına: “Faydalanacağınız rızık size gelmeden, Rabbinin sunduğu bir şekilde rüyanızın tevîlini size bildiririm” dedi.

Bu rüyaların tevîline ulaşmamın hikmeti: “Allah’a şahit olmadan, hevâlarına göre bir inanç içinde olan, adetleri takip eden, son anlarına kadar hakikatleri görmeden yaşayan bir kavmin, inançlarını terk etmektir” dedi.

Kur’ân’da birçok yerde “atalarınızı bir inanç üzere buldunuz, hiç düşünmez misiniz?” uyarısı vardır.

Kur’ân; akletmeyi, düşünmeyi, varlığı okumayı, varlıktaki işaretleri anlamayı ve şahit olmayı sunar.

Varoluşu anlayan, var edeni de anlayacaktır.

İşte Yûsuf: “Bâtıl olan inanç alanını terk ettim, emin olduğum şahit olduğum bir Allah’a iman ettim” diyor ve bizlere en güzel mesajı sunuyor.

Âyette bizlere: İman inanç inceliğini çok iyi anlamamız tavsiye ediliyor.

Toplum genelde, iman konusunu ve inanç konusunu aynı şey olarak bilir.

Oysa imanda; emin olmak şahit olmak vardır ve mü’min olmak vardır.

İnançta ise; anlatılanlara ve okunanlara, “bu emir, bu yasak” diye dayatılan şeylere inanmak vardır.

İman ve inanç konusunu incelersek:

İnanç, iman aynı şey midir?

İnanç nedir, iman nedir?

İnanç; anne babadan, yâni atalardan gelen bilgilere inanmaktır.

Bir çocuk, anne babasının anlattığına inanır, çünkü anne baba sevgisi, anne babanın anlattığına inanmanın kapısını açar.

Çocuk, anlatılanın doğru olup olmadığını bilmez, anlatılana şahit olmaz, yalnızca inanır. Çünkü anne babası çocuk için kutsaldır.

İşte inanç; doğduğu ailenin, toplumun, din adına, Allah adına anlatılanlara, yapılan ibadetlere inanılmasıdır.

Bakara Sûresi 170- “Onlara, Allah’ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

Enfâl Sûresi 35: “Ancak onların ibadetleri, atalarından öğrendikleri şekliyle, kendi eğlenceleri ve hevâlarına göre hareket etmektedir.”

Şuarâ Sûresi 74: Dediler ki: “Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki; anne babamızdan duyduklarımız, ibadet adına gördüklerimiz, hikmetine ulaşmadığımız, şahit olmadığımız müddetçe, hep inanç olarak kalıyor.

İman konusu ise; ancak emin olma durumuyla oluşur.

İman; varlıktaki âyetleri görerek, varoluşun hakikatlerine ulaşarak, yâni şahit olarak, yaratılan şeylerden ve yaratandan emin olarak oluşur.

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan.

Kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan.

Ve bu şuura ulaşır bu şuurda yaşayan kimse” mü’min-emin” kimsedir.

Hazreti Muhammed’in duası olan: “Ya Rabbi! Bize eşyanın hakikatini göster” sözü, varlığın hakikatini öğrenmenin isteği olan gönüller içindir.

Eşyanın hakikatine ulaşan kişide” iman” oluşur.

İman, “emin olmak” demektir.

Emin olan kişiye de” mü’min” denir.

Mü’min, inandığından emin olan demektir.

Aileden gelen bilgilere, ibadetlere inanmaya “inanç” denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir. İmân ise; varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere dayalı sisteme ulaşmakla oluşur.

Varlıkta ki delillere “âyet” denir”.

Varlıktaki âyetleri yâni işaretleri, delilleri incelemek ve şahit olmakla “iman” oluşur.

İnanç; aileden, toplumdan, kitaplardan, sözlerden, hocadan, şeyhden, duydukları bilgileri, sözleri, gördükleri ibadetleri kabul etmekle oluşur.

İman ise; bizzat varlıkta olan ilimden, delillere dayalı olarak, şahit olmakla oluşur, bizzat varlığın ardından, varlığın varoluşunu okumakla oluşur.

İmanda, şahit olmak, emin olmak vardır

İnançta ise, sadece inanmak vardır.

İşte Yûsuf, toplumun şahit olmadan emin olmadan oluşan inanç sistemini, adetlerini terk ettiğini söylüyor.

Emin olan, şahit olan, mü'min olan atalarının takip ettiği “İlm-i Tevhîd” yoluna tâbi olduğunu ve iman üzere olduğunu söylüyor.

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ
لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا
وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

*Vettebatu millete âbâi ibrâhîme ve ishâka ve yakûb
mâ kâne lenâ en nuşrike billâhi min şey zâlike min fadlillâhi
aleynâ ve alen nâsi ve lâkinne ekseren nâsi lâ yeşkurûn*

Ve ittebatu	: Tâbi oldum, uydum, takip,
Millet	: Hakikati arayan, aynı inanç, imla, izlediği düzen,
Âbâi	: Atalarım,
İbrâhîme ve İshâk ve Yâ'kûb	: İbrâhîm, ishâk, Yakûb,
Mâ kâne lena en nuşrike	: Olmadı, bize, şirk koşmamız, ortak koşma,
Bi Allah min şeyin	: Allah'a, bir şey,
Zâlike min fadli	: İşte bu, fazilet, nitelik, lütûf, sıfatlar,
Allah aleynâ	: Allah, üzerimizdeki, bedenimizdeki,
Ve alâ en nâsi	: İnsanların üzerine, insanlara,
Ve lâkin eksere en nâsi	: Lâkin, insanların çoğu,
Lâ yeşkurûne	: Şükretmezler, lütûfların sahibi bilip teslim etmezler,

38- Meâli: Ben, atalarım İbrâhîm, İshâk, Yakûb'un izlediği düzen üzere oldum. Bizler hiçbir şeyi Allah'a ortak koşan olma-
yız. İşte bu bizim üzerimizdeki sıfatlar Allah'ındır. Fakat insanla-
rın çoğu, onlara verilen lütûfların sahibini bilip teslim etmezler.

Yûsuf: "Atalarım İbrâhîm, İshâk, Yakûb'un izlediği düzen
üzere oldum" diyerek bir yola işaret ediyor.

Bu yol, “İlm-i Tevhîd” yoludur.

“İlm-i Tevhîd” yolu; birliğe götüren ilim ile tanışmak demektir.

Hazreti İbrâhîm; Hazreti Âdem’den beri gelen Hazreti İdris ile şekillenip, ders haline getirilen “İlm-i Tevhîd” yolunu, bir okul haline getirmiştir.

Kâbe; Hazreti İbrâhîm tarafından yapılan “İlm-i Tevhîd” okulu idi.

İnsanoğlu kâbe’yi; Mekke’de ki Hazreti İbrâhîm’in taştan, tahtadan yaptığı ev sandı.

Oraya “Beytullah” yâni “Allah’ın evi” dedi.

Oysa Allah’ın, kendi beden evinde olduğunu hiç anlamadı.

Peki, neydi kâbe?

Mekke’deki kâbe Allah’ın evi miydi?

“Beytullah” Allah’ın evi demek ise, kâbe Allah’ın evi mi?

Yâni Allah o evin içinde mi?

Taştan duvardan yapılan ev, Allah’ın evi olabilir mi?

Allah insanı inşa etti, insan taştan ev inşa etti, Allah’ı kendinde değil orada aradı.

Kâf Sûresi 16: “ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd.”

Meâli: “Biz ona şah damarından daha yakınız.”

Kâbe’ye “Beytullah” dediler, yâni “Allah’ın evi”

Camilere de “Allah’ın evi” dediler.

Peki, Allah o evlerin içinde miydi?

Peki, böyle denilmesinden maksat nedir?

Allah o evin içinde midir?

Peki, neydi kâbe?

Kâbe; İnsanın vücûduydu.

Kâbe; Cümle kâinatı.

Kâbe; Gönüldü.

Kâbe; Muhammed’di, İbrâhîm’di, Mürşid-i Kâmil’di

Kâbe; İlmin kaynağı, rûhun kaynağı, cümle varlığın kaynağı olan, Râhîm sırrı olan Nûr boyutuydu.

Kâbe: “Hû” idi, yâni her yerden kendini gösteren “O” idi.

Hacc’dan murâd; İbrâhîm’i bulmaktır, İbrâhîm’e gitmektir ve tebliğ alarak, Allah’a şahit olma sırrıdır.

Hacc Sûresi 27. âyette buna çok işaret eder: “Yetu ke” “Sana gelsinler.”

O günün bilgesi, Mürşid-i Kâmil’i Hazreti İbrâhîm idi.

Bir öğretmen bulmadan, hakikat yoluna girilebilir miydi?

İşte maksat, devrin İbrâhîm’ini bulmaktı.

Mekke’ye hacca gidenler, neden gittiklerini düşünmelidirler.

Orada yaptıkları şeylerde ne mesajlar gizli düşünmelidirler.

İhram nedir, tavaf nedir, vakfe’ye durmak nedir?

Kâbe’yi (7) kez dönmek nedir?

Sâfa Merve arasını (7) kez koşmak nedir?

Mina’da taşlanan (3) şeytan nedir?

O şeytanların kendimizdeki karşılığı nedir?

Arafat sırrı nedir?

Neden Arafat’ta, öğlen ikinci namazları birleştirilerek sadece farzı kılınır?

Neden Müzdelife’de akşam yatsı namazları birleştirilerek sadece farzı kılınır?

Gibi yapılan şeylerde ne işaretler gizlenmiş çok düşünmek gerekir.

İşte Yûsuf: “Bizler hiçbir şeyi Allah’a ortak koşan olmayız. İşte bu bizim üzerimizdeki sıfatlar Allah’ındır.” Böyle diyerek, “İlm-i Tevhîd” şuuruna işaret ediyor.

Âyette belirtilen: “Ve ittebatu millete âbâi İbrâhîme” “Atam İbrâhîm’in milletine tâbiyim.”

Yâni, İbrâhîm’in düzenlediği yol üzereyim, onun oluşturduğu “İlm-i Tevhîd” dersleri üzereyim.

Hazreti İbrâhîm'e "Tevhîd'in babası" denir.

Kâbe, Tevhîd ilminin sunulduğu bir okuldur ve orayı Hazreti İbrâhîm, oğlu İsmâil ile birlikte yapmıştır.

Hazreti İbrâhîm'den beri o okulda öğretilen öğretiler, bugün de gönül erleriyle devam eder.

Bu yola talebe olabilmek için yetim olmak gerekir, yâni ataların bâtil inancını terk etmek ve hakikatlerin arayışına düşmek gerekir.

Tevhîd yoluna adım atabilmek için, yetim olmak gerekir.

Yetim olabilmenin yolu da; atalardan gelen bâtil inancı terk etmektir, yâni bâtil olan, ayrımcılık veren, kendi yolunu inancını üstün gösteren tüm bildiklerini bırakmaktır.

O bâtil bilgiler, ayrımcılık getiren inanç, bırakılmadan; Tevhîd yolundaki kâmil kişi, ona Tevhîd dersleri vermez.

Yetim olmayan kişi, İbrâhim milletinden olamaz.

Mûsâ'nın bıraktığı asâ, atalardan gelen aslı olmayan, zulme yol açan bâtil bilgilerdi.

Mûsâ'nın tekrar aldığı asa, bir Mürşid-i Kâmil'den alınan hakikatin ilmi bilgileridir.

Yetim olup, edep üzere hareket eden kişi, İbrâhîm milletinden olma şerefine ulaşır.

İşte Yûsuf'un, "İbrâhîm milleti" diye bahsettiği budur.

Âl-i İmrân Sûresi 95: "De ki: Gerçek olan Allah'tır. Bundan böyle İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olun, onun hakikati aradığı gibi siz de arayın, Tevhîd üzere olun. İbrâhîm; Allah'ın yüceliğini bırakıp kendine varlık isnat eden olmadı."

Bu âyette çok güzel belirtildiği gibi, "İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere" hususu "İlm-i Tevhîd" dersleridir.

Nahl Sûresi 123: "Sonra sana vahyettik: İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı."

Bu âyette de belirtildiği gibi; İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmak, Tevhîd üzere olmak ve ortak koşanlardan olmamanın yolu, "İlm-i Tevhîd" yoludur.

"İlm-i Tevhîd" dersleri üzere hareket etmek, müşriklikten de kurtulmaktır.

Yûsuf Sûresinin bu âyetinde belirtilen "mâ kâne lena en nuş-rike" "Bizler hiçbir şeyi Allah'a ortak koşan olmayız" şuuruna ulaşmak için Tevhîd şuuruna ulaşmak gerekir.

Müşriklikten kurtulmanın yolu, İbrâhîm milletinden olmaktır.

İbrâhîm milletinden olan, "İlm-i Tevhîd" dersleri üzere hareket eder.

Bu derslerle irfân olan, müşriklik nedir anlar ve müşriklikten kurtulur.

İlm-i Tevhid derslerinde talebe, kendinin sandığı kendi vücûdundaki fiil, sıfat, zât tecellisinin kendine ait olmadığını anlar.

Ve bu bölümün âyetinde belirtildiği gibi: "İşte bu bizim üzerimizdeki sıfatlar Allah'ındır." Şuuruna erer ve müşriklikten kurtulur.

Müşriklik nedir diye incelersek:

Genelde müşrikliği Allah'ı inkâr etmek olarak biliriz.

Oysa Kur'ân bizlere, farklı bir müşriklik tanımı yapar.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki bugünkü Allah inancı Mekke'li müşriklerde de vardır.

Peki, Mekke'li müşrikler neden Hazreti Muhammed'e karşı çıktılar.

Söylemler aynıydı, ama anlayışlar aynı değildi.

"Elbette onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorduğunda, elbette onlar: Aziz olan, âlim olan yarattı, derler." Zuhurif Sûresi 9

Evet, Mekke'li müşriklerin söylemi çok dikkat çekici!

Yalnızca Allah yarattı demiyorlar.

Allah'ı anarken Allah'a ait olan sıfatlarla onu yüceltiyorlar.

Semavat yâni gökler kelimesi geçtiğinde oraya layık olan “Âziz” kelimesini kullanıyorlar.

Ard yâni yeryüzü kelimesi geçtiğinde oraya layık olan “Âlim”-kelimesini kullanıyorlar. Çünkü yeryüzü tüm ilmin sergilendiği yerdir.

Evet, Mekke’li müşrikler de Allah inancına sahiptiler.

Ve Allah’ı anarken Allah’a ait olan sıfatlarla anıyorlardı.

Müşriklik nedir? Diye incelersek?

Müşrik: “Şe-ri-ke, şirk” kökünden gelmektedir.

Şerike ortak olmak demektir. Senin de var benim de var anlamındadır.

“Şirket” de bu kökten gelir. Yâni ortaklık.

Yâni müşrik: Ortak koşan anlamında kullanılır.

Yâni Allah’a ait olan vasıfların, Allah’ın yarattığı kula da isnad edilmesidir.

Allah’ın yarattığı kula ulûhiyet isnad edilmesidir.

Ama kendine ama başka birine Allah’a ait olan yüceliği isnat etmektir.

Örnek vermek gerekirse:

Kendini ya da birini “âlim” görmek müşrikliktir.

Çünkü “âlim” Allah’ın sıfatlarından biridir. İlmin sahibi demektir.

Cümle varlıkta satır satır yazılı olan ilmin sahibi Allah’tır ve oraya o ilmi yazan Allah’tır.

Varlık Allah’ın, ilmiyle varolmuştur.

İşte anlıyoruz ki Allah’a ait olan sıfatları, yücelikleri ama kendimize ama birine isnat etmenin adı müşrikliktir.

Allah ile aramıza birini ya da bir şeyi ulûhiyet vererek koymamız müşrikliktir.

Bu bölümün âyetinde belirtildiği gibi, müşriklik gafletinden kurtulmanın yolu, İbrâhîm milletinden olmaktır, yâni “İlm-i Tevhîd” yolu üzere olmaktır.

“İlm-i Tevhîd” yolunda olabilmek için, tövbe edilmelidir ve edep içinde olunmalıdır.

“İlm-i Tevhîd” yolunda, derslerle tanışabilmek için, makam makam hakikatlere erebilmek için, öncelikle gelen talebeye, uyması gerekenler tavsiye edilir.

Çünkü hakikat yolunda edep üzere olan, sırlara ulaşabilir.

Edep üzere olan, “İlm-i Ledün” sırrına ulaşabilir.

Edeple gelene kapılar bir bir açılır.

Edep bulabilmek için, sunulan öğütlere bir bir uymak gerekir.

O öğütler nedir diye kısaca bilgi vermek gerekirse:

Gelen talebeye şunlar öğütlenir:

Evvela dilini tutacaksın.

Sus orucuna gireceksin.

Asla dedikodu yapıp, kimseyi çekiştirmeyeceksin.

Kötü düşüncelerde olmayacaksın.

Kötü sözler asla etmeyeceksin.

Kâlbinde dahi kimse için kötü düşünmeyeceksin.

Ayrımcılık içinde olmayacaksın, kimseyi yargılamayacaksın.

Kadın erkek ayrımcılığı yapmayacaksın, hepsini insan olarak göreceksin.

Gönlünü tüm bâtil şeylerden ve zarar verme hallerinden temizleyeceksin

Yâni; Hâdesten necâsetten kendini paklayacaksın.

Daima pak gezeceksin.

Daima Hakk'ın huzurundaymış gibi hareket edeceksin.

Yalan söylemeyeceksin.

Haram yemeyeceksin.

Kimsenin hakkını yemeyeceksin.

Zem, haset, fesat, gurur, kibir, inat ve buna benzer fenâ halleri terk edeceksin.

Kimse hakkında fenâ söz söylemeyeceksin.

Kendi kulluğunla meşgul olacaksın, kimsenin ibadetine, inancına karışmayacaksın, kimsenin inancını hor görmeyeceksin.

Toplumda birilerini övüp, birilerini aşağılamayacaksın.

Kesinlikle tartışmalara girmeyeceksin.

Dini alanda tartışmalara girmeyeceksin.

Dilini tutup sadece dinleyeceksin, analiz edeceksin.

Siyasi alan tartışmalarına girmeyeceksin.

Bir siyasiyi övüp, diğerine sövmeyeceksin.

Siyaseti siyasilere bırakacaksın.

Başına gelen şeylere sabredeceksin, asla isyan etmeyeceksin.

Başına gelen şeylerden dersler çıkaracaksın.

Kimseye ve hiçbir varlığa hor bakmayacaksın.

Kimsenin eksikliğini, hatasını aramayacaksın, kimseyle alay etmeyeceksin.

Biri sana bir soru sorarsa derslerin bitinceye kadar "bilmiyorum" diyeceksin.

Varlığı cânlı kitap bileceksin.

Kişilerin yazdığı kitapları kaynak almayacaksın, varlığı kaynak alacaksın.

Okuman, öğrenmen, eğitimin varlık kitabından olacak.

Derslerin bitinceye, sana dil verilinceye kadar susacaksın.

Sana konuşma izni verilince, hakikatleri bir tevâzü içinde, bildiğin kadar, yetim olana, yâni hakikati bir saflık içinde arayan, onun aklî seviyesine göre anlatacaksın.

Özetle anlatılan bu ahkâma uyacaksın, mükellef olduğun şeyleri yapıp, men edilenleri yapmayacaksın.

Kitaplardaki bilgilere ve duyduğun bilgilere göre değil, kendi vücûdundaki ve her varlıktaki Hakk'ın ilmine göre kendini yetiştirmeye çalışacaksın.

Eğer kişi bunları yapabilirse, kavgalardan tartışmalardan uzak durabilirse, kişinin dış hâli temiz olmuş olur.

Kişinin, ayrıca gönlü de temiz olmalıdır.

Gönül ancak ilim ile temizlenir, ilim ile temizlenen gönül, yaşantısıyla ve halleriyle bunu belli eder.

Hakikatleri anlamak için ilim ve şahitlik gerekir.

İşte gelen talebe, bunlara uyabilirse, o talebe edep bulmuş demektir.

Edep bulan talebeye; Fenâ makamları ve Bekâ merâtibleri telkin olunur.

İşte bu bölümün âyetinde işaret edilen, İbrâhîm milletinden olabilmek için bunlara uymak gerekir.

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَرَبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ
اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

*Yâ sâhibeyis sicni e erbâbun muteferrikûne
hayrun emillâhul vâhidul kakhâr*

Yâ sâhibeyis sinci	: Ey zindan arkadaşlarım,
E erbâbun	: Yüce, ulu, kapının sahibi, yüce tutulan mı,
Muteferrikûne hayrun	: Ayrı ayrı, ayrılmış, dağılmış, hayırlı,
Emi Allah el vâhid	: Yoksa, Allah, tek olan, teklini gösteren,
El kakhâr	: Her şey hâkim olan, sımsıkı tutan,

39- Meâli: Ey benim zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı yüce tuttuklarınız mı, yoksa her varlıkta tekliğini gösteren, her varlığa mutlak hâkim olan mı daha hayırlıdır?

Yûsuf, yine burada müşrikliğin inceliklerini sunuyor.

Yüce olan Allah'tır, o da her varlıkta her an yüceliğini tecellileri ile gösterir.

Allah'ı bırakıp kendine yücelik vermek, ya da Allah'ın yanında başkasına ya da başka bir varlığa yücelik vermek, müşrikliktir.

Bu âyeti dikkatlice incelediğimiz de şunu anlıyoruz:

Kişi hem Allah'a inanır, hem de Allah ile arasına yücelik isnat ettiği birilerini ya da kendini koyarsa.

Allah ile arasına koyduğu, yücelik verdiklerine" evliya-veli" derse.

Ve evliya edindiğini, şefaât aracı olarak koyarsa, müşriklik durumuna düşer.

Zümer Sûresi 3: “Ondan başka evliya edinenler, biz onlara kulluk etmiyoruz, ancak Allah’a yaklaştırsınlar diye onlara yakın oluyoruz, derler.”

Oysa Kur’ân; Allah’tan başka veli- evliya edinmeyin, der.

En’âm Sûresi 51: “Min dûnihî veliyyun ve lâ şeffun.”

Meâli: “O’ndan başka dost ve şefaet eden yoktur.”

Câsiye Sûresi 10: “Allah’tan başkasına evliya diye sarıldıklarından da onlara bir fayda yoktur.”

Bu bölümdeki âyeti incelediğimizde, “Ayrı ayrı yüce tuttuklarınız mı, yoksa her varlıkta tekliğini gösteren, her varlığa mutlak hâkim olan mı daha hayırlıdır” açıklaması çok önemli mesajlar sunuyor.

Her varlıkta tekliğini gösteren Allah’tır.

Her varlığa hâkim olan Allah’tır.

Bir varlığa bakıldığında, o varlıkta Allah’a ait olan yüceliği ve tekliği göremeyen kişi, varlığın kendine ya yücelik verir ya da varlığa hor bakar.

Ama her varlıkta birliği gören ve hâkim olanı gören, müşriklik durumuna düşmez.

Allah, fiiliyle, sıfatlarıyla tüm varlığa hâkimdir.

Her an her varlığı zâtıyla tutan Allah’tır.

Allah’ın varlıktaki hâkimiyetini anlamak için, varlıktaki fiil fâil hakikatini anlamak gereklidir.

Kişinin vücûdundaki işleyişin adı, fiil’dir.

Kişi kendi vücûdundaki işleyişte zerre kadar etken değildir, etken olan fâil’dir.

Yâni kişi kendi kâlbini attıramaz, kendi hücrelerini çalıştırmaz, kendi sinir sisteminin işleyişinde etken değildir, nefes alıp vermesi bile kişinin istemi dışındadır.

Yâni kişi kendi vücûdunun işleyişinde asla tasarruf sahibi değildir.

Kişinin ve cümle varlığın vücutlarında fiil'in yâni işleyişin sahibi fâil'dir.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

İşte bu bölümün âyetinde işaret eden, her varlığın vücûdunda, o vücûda hâkim olan Allah'tır.

Her varlıkta her an yüceliğini gösteren Allah'tır.

Bu âyette geçen "kahnâr" kelimesi, toplumda kahredici, mahvedici, anlamında kullanılır. Kişi "Allah onu kahretsin" diyerek kendi öfkesini, Allah'a isnat eder.

Kahnâr; mutlak hâkim olan, sınıksız kavrayan, anlamlarında kullanılan bir kelimedir.

Örnek vermek gerekirse; Allah bir vücuddaki hücreleri sınıksız kavrayarak, vücûdda mutlak hâkimiyetini gösterir.

Allah Kahnâr ismiyle, tüm varlığa, tüm evrene mutlak hâkim olandır.

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا
 أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ
 إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ
 الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

*Mâ tabudûne min dûnihî illâ esmâen semmeytumûhâ
 entum ve âbâukum mâ enzelAllahu bihâ min sultân inil
 hukmu illâ lillâh emere ellâ tabudû illâ iyyâh zâliked dînul
 kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn*

Mâ tabudûne min dûni hî	: Değil, kulluk ettiğiniz, taptığınız, ondan başka,
İlla esmâ esmeytumû hâ	: Ancak, yalnız, isimler, onu isimlendirdiniz,
Entum ve âbâu-kum	: Siz ve atalarınız,
Mâ enzele Allah	: Sunmaz, indirmez, Allah,
Biha min sultânin	: Ona, o konuda, bir delil, apaçık delil, varlığın sahibi,
İn el hukmu	: Hüküm ise, varoluştaki hükümler,
İllâ li Allah	: Sadece, ancak, Allah,
Emr	: İş, hüküm, işleyiş onundur,
Ellâ taabudû	: Kul olmamanız, dışında,
İllâ iyyahu	: Ancak, vardır, yalnız, o,
Zalike ed dînu	: İşte bu, din, yaratılış yasaları,
El kayyimu	: Diri olan, sürüp giden, dosdoğru olan,
Ve lâkin ekseren nâsi	: Lâkin, fakat, insanların çoğu,
Lâ yâlemûne	: Bilemiyorlar, ilim üzere değiller,

40- Meâli: Sizin O'nu bırakıp, zanna dayalı kulluk ettiğiniz şeyler, atalarınız ve sizin çeşitli isimlerle isimlendirdiğiniz şeylerden başka bir şey değildir. Allah apaçık delillerin dışında bir şey sunmaz. Hükümler ancak Allah'ındır. Tüm varlıkta işleyen O'dur, kulluk yalnız O'nadır, yalnız O vardır. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilemiyorlar.

Bu âyette işaret edilen, Allah'ın kulu olduğunu anlayamayıp, başka şeylere kulluk yapmak, başka şeylere yücelik vermek, zanlara dayalı bir alandır.

Âyette geçen "abd" kelimesi; kulluk, bağlı olan, köle, işleyen, çalışan, hizmet eden gibi anlamlara gelir.

Her varlık bir kul boyutudur.

İnsan vücûdunun hücreleri, insan vücûdunun kulları gibidir.

İşte bu âlemin zâtı Allah'tır, her varlıkta ona bağlıdır yâni onun kuludur.

Bu şuura ulaşan, varlığa ya da yücelik verdiklerine kulluk yapmaz.

Önemli olan kulluk şuuruna ulaşmaktır.

Abdullah Allah'ın kulu demektir.

Abdullah makamına gelen, kulluk nedir anlar.

Her varlık Allah'ın kuludur.

Bir de bu şuura ulaşanların ulaştığı bir makam vardır o da "Abdullah makamı"dır.

Meryem Sûresi 44: "Yâ ebeti lâ tabud el şeytân inne el şeytân kâne lir rahmâni asiyyâ."

Meâli: "Ey babacığım! Sakın şeytani hâllere kul olma. Muhakkak ki şeytani hâller, bütün her yeri nûruyla sarana karşı seni ikiliğe düşürür."

Tâ-Hâ Sûresi 14: "İnnenî enAllahu lâ ilâhe illâ ene fa'budnî ve ekimis salâte li zikrî."

Meâli: "İlah yoktur, sadece Ben varım, muhakkak ki ben Allah'ım. Bundan sonra Benim kulum olduğunu bil ve her an Bana

bağlı olmanın şuuruyla hareket et. Hakikatleri anlama, anma içinde ol.”

Allah’ı bırakıp başka şeylere kulluk etmek, başka şeyleri ilâh edinmektir.

Abdullah, Allah’ın kulu demektir.

Kâinatta her varlığın tek adı vardır o da”Abdullah”tır, yâni Allah’ın kulu.

Toprak, taş, ağaç, hayvan, insan hep Allah’ın kuludur.

Bir atom da, bir hücre de bir beden de Allah’ın kuludur.

Abdullah, “Abd” kelimesinden gelir.

Arapçada abd “Ayn-Be-Dal” harfleri ile yazılır.

“Ayn-Be-Dal” harfleri, her biri derin anlamlar taşır.

Dünyanın neresinde bir toplumda kişi; içtenlikle, saf, masum bir duyguda inandığı inanç üzere Allah’a yöneliyorsa bunun adı ibadettir.

Eğer bu ibadette bir başkasının inancını, ibadetini küçük görmüyorsa, onu kâfir ilan etmiyorsa o yapılan ibadet Allah’a dir.

Meryem Sûresi 44: ”Sakın şeytani hâllere kul olma. Muhakkak ki şeytani hâller, bütün her yeri nûruyla sarana karşı seni ikiliğe düşürür.”

Meryem Sûresi 44. âyette çok muhteşem bir açıklama ile belirtildiği gibi, eğer kişinin inancında, ibadetinde ikilik varsa, yâni kendi ibadetini, inancını büyük görüp diğerlerini küçük görüp, kâfir ilan ediyorsa, o kişi şeytana kulluk, şeytana ibadet ediyor demektir

Yâni bir kişi ya kâinatın sahibine saf tertemiz bir halde bağlıdır.

Ya da kendi beynindeki ikilik halleri yâni şeytani haller olan, kötülöklere, ayrımcılıklara, zulüm hallerine, arabozculuk olan, fitne, fesatlık, hasetlik, kötöleme, hor görme gibi hallerine bağlıdır.

İşte Kur’ân “kim ki inanç ve ibadetinde ikilik hallerinde ise o şeytana kulluk ediyordur” der.

Kim; Tâ-Hâ Sûresi 14. âyette belirtildiği gibi “İlâh yoktur, sadece Ben varım, muhakkak ki ben Allah’ım. Bundan sonra Benim kulum olduğunu bil ve her an Bana bağlı olmanın şuuruyla hareket et. Hakikatleri anlama, anma içinde ol” âyetinin mânâsına ulaşmışsa, işte o kişi “Abdullah makamı”na ulaşmış demektir, yâni kulluk şuuruna ulaşmış kişi demektir.

Abdullah makamına ulaşan kişi;

Beynindeki tüm kötülüklerden, ikiliklerden arınmış kişidir.

Baktığı her varlıkta o varlığı tutanı görür. Ki o da Allah’tır.

Her nereye bakarsan baksın, her varlığı Allah’ın kulu görür.

Her varlıkta o varlığı tutanı görür ve o varlığa saygı duyar.

Çünkü bilir ki varlığa saygı, Allah’a saygıdır.

Hiç bir varlığa karşı kötü düşünmez, kötülük yapmaz.

Hiçbir varlığı küçük görmez, birini diğerinden yüce görmez.

Bilir ki tüm varlıkta ki yücelik Allah’a aittir.

İşte her varlığın tek ismi vardır o da”Abdullah”tır yâni Allah’ın kulu.

Toprak, taş, ağaç, hayvan, insan hep Allah’ın kuludur.

Bir atom da, bir hücre de, bir beden de Allah’ın kuludur.

İşte Abdullah makamında olan kişi, hangi varlığa bakarsan baksın”Semme vechAllah” nazarı ile bakar, yâni” nereye dönerseniz dönün Allah’ın yüzü oradadır” şuuruna ulaşır.

İşte Abdullah makamının şuuruna ulaşan kişi her varlığı “Abdullah” yâni “Allah’ın kulu” olarak görür.

Nereye bakarsa baksın, o varlıkta Allah’ın yüzünü gönül gözü ile görür.

İşte her varlık Allah’ın kuludur.

Kendindeki ve her varlıktaki sistemin sahibi olan Allah’ı idrak edip o şuurda yaşayan kişi de kulluk şuuruna ulaşan kişidir.

Kulluk şuuruna ulaşmanın yolu da, esma hakikatine ulaşmaktır.

Varlıktaki esma hakikatine ulaşamayan kişi, âyette belirtildiği gibi; “O’nu bırakıp, zanna dayalı kulluk ettiğiniz şeyler, atalarınız ve sizin çeşitli isimlerle isimlendirdiğiniz şeylerden başka bir şey değildir.”

İşte burada işaret edilen, esmada kalmamak, esma hakikatine ulaşmak gerekir.

Esmadan müsemmaya, müsemmadan mânâya ulaşmak gereklidir.

Bu âyette geçen “Esmâ” hakikati iyi düşünülmelidir.

Esmâ, varlığa konulan isimler olsa da, her esmanın içinde derin mânâlar vardır.

Her varlığın esmasal boyutu vardır.

Her esmanın kendine mahsus açılımı vardır.

Tohumda ne varsa, açığa o çıkar.

Tohumun kendinde ağaca ait olan esmalar boyutu vardır.

Tohumdan çıkan, filizin kendine göre esması, yaprağın kendine göre esması, dalın kendine göre esması, çiçeğin kendine göre esması ve meyvenin kendine göre esması vardır.

Esmâ “sema-smy” kökünden gelir.

Sema, semi, ism, esma, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Esmâ; elif harfi ve sema-semi kelimesinin birleşimiyle yazılır.

Burada, “Elif” rûh boyutuna işaret eder.

Sema-Semi; aynı kökten gelen kelimelerdir.

Sema-Semi: Gökyüzü, Ulvî âlem, varlığın geldiği boyut, Tin boyutu, Öz boyutu, işitmek, işittirmek, gibi anlamlara gelir.

İsim-İsm: Nam, ad, işaret, varlığın birbirinden ayıran özellikler, özellikler, sıfat boyutunun işaretleri.

İsm, aynı zamanda günah, suç demektir.

Zâtından sıfatlarına akarken, sıfatlar bir bir işaretleriyle kendini gösterir.

Sema: Rûh+Nûr boyutunun özel adıdır.

Semi, ise işitmek demektir.

Semi; açığa çıkacak olan varlığın, kendi oluşumunu rûh boyutundan işiterek şekillenmesi olabilir mi?

Levh-i mâfuzda ne yazılı ise o açığa çıkacaktır.

Semada olan bir yazılımla varlığın şekillenmesi meydana gelir.

A'râf Suresi 180: "Esmâul husnâ."

"Ve lillâhil esmâul husnâ" "İsimlerdeki tüm güzellikler Allah'ındır.

Varlık, Rûhdan duyduğu, aldığı mesaja göre şekillenir.

Rûh boyutu dediğimiz o özde, varlık var olmadan önce, tüm varlıkların yazılımı var mıdır?

Zamanı gelince, her bir varlık kendine has bir elbise ile açığa çıkar.

Aynen ağacın şekillenmesi gibi.

İşte esma, varlıktaki işaretleri okumanın yoludur.

Su bir esmadır, suyu içmek ise mânâdır.

Önemli olan esmadan mânâyaya ermektir.

Âyette devam eden mesaj: "Hükümler ancak Allah'ındır. Tüm varlıkta işleyen O'dur, kulluk yalnız O'nadır, yalnız O vardır. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilemiyorlar."

Her an her varlıkta işleyen Allah'tır, bu da fiil fâil dersini anlamakla mümkündür.

Fiil; iş demektir.

Fâil, fâ'il, fâ el; işleyen, daima hareket halinde olan demektir.

Fiil iş, ef'al işler demektir.

Ef'al, fiil'in çoğuludur, işler demektir.

Fâil, fâil'liğini fiil'iyile gösterir.

Fâil, fâil kimliğini fiil'iyile giyinir.

Fiil, fâil'in kendini gösterdiği yerdir.

Fâil, fiil'iyile fâil olur.

Fâili fâil yapan fiil'dir.

Fâil, fiil'yle zâhire çıkar, beşer olarak görünür.

Fâil fiil birbirinden ayrı değildir.

Fâil nerede fiil oradadır.

Fâil'de fiil, fiil'de fâil, iki damla suyun bir damla olma durumudur.

Fiil fâil'den ayrı değildir, fâil fiil'den ayrı değildir.

Fiil fâil aynı anda aynı mekânda, aynılığı gösterir.

Fâil fiil'yle cümle varlıkta her dâim sürer gider.

Her varlıkta her an olmakta olan fiil, fâil'in fiil'idir.

Hiç bir varlık kendi fiil'ini yapan değildir.

Her varlık bir fiil'dir, cümle varlık fâil'in fiil'idir.

Yûnus Sûresi 36: "İnnAllahe alîmun bimâ yefalûn" " Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır. "

İşte, her varlıkta her an işleyen Allah'tır bu inceliğe eren, kulluk sırrına erer, müşriklik gafletinden kurtulur.

Âyette sunulan" İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilemiyorlar. " konusu çok önemlidir.

Dinin hakikati nedir?

Din diye bildiğimiz nedir?

Din ile inancı karıştırıyor olabilir miyiz?

İnsanların çoğu bilmiyorlar, diye işaret edilen nedir?

Bunları 76. âyette açıklayacağız.

76. âyette geçen "Dini el melik" âyetini açıklarken, inceleyeceğiz.

يَا صَاحِبِي السَّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَيَسْتَقِي رَبَّهُ
 خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ
 رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ

*Yâ sâhibeys sicni emmâ ehadukumâ fe yeskî rabbehu
 hamrâ ve emmel âharu fe yuslebu fe tekulut tayru min
 resih kudiye el emrullezî fîhi testeftiyân*

Ya sâhibeyi es sicni	: Ey zindan arkadaşlarım,
Emmâ ehadu kuma	: Ama, fakat, sizin ikinizden biri,
Fe yeskî rabbe hu	: Bundan sonra, sâkilik yapacak, efendisine,
Hamr	: İçecek, şarap, içki,
Ve emmâ el âharu	: Ama, fakat, diğeri,
Fe yuslebu	: Fakat, asılacak,
Fe tekulu el tayru	: Sonra, yiyecek, beslenecek, kuşlar,
Min res hi	: Başından,
Kudiye el emr	: İstedi, tavsiye, haber vermek, emir, iş, hüküm,
Ellezî fîhi testeftiyâni	: Ki o, onun hakkında, onda, fetva, istenen açıklama,

41- Meâli: Ey zindan arkadaşlarım! Sizlerden biriniz bundan sonra efendisine içki sunmaya devam edecek. Fakat diğeri asılacak, sonra da başından kuşlar beslenecek. İşte sorduğunuz o işlerin haberi böyledir.

Yûsuf zindanda olan iki gencin rüyasını yorumlar.

Birine: “Sen efendine içki sunmaya devam edeceksin” der.

Diğerine ise: Sen de asılacak, sonra da başından kuşlar beslenecek” der.

Yûsuf kıssasında anlatılan, Yûsuf’ın iki gençten birine “Hükümdar’a şarab sunmaya devam edeceksin, üç gün sonra

döndürüleceksin”, diğerine de; “sen ise üç gün içerisinde çağrılacak ve asılarak idam edileceksin, kuşlar da başından yiyecektir” diye sunulur.

Kıssada sunulan mesajı çok iyi anlamalıyız.

Fenâfillah olma sırrına işaret edilen, asılmak, varlığından geçmenin sırrıdır.

Bedeninden geçen, Bekâ meratiplerine ulaşır.

İsâ'nın bedeninin çarmıha gerilmesi, fenâfillah sırrıdır.

Üç gün sonra çağrılmak, İbrâhîm'i dersler olan üç fenâ makamıdır.

Hace Bayram Veli, bir şiirinde, bu dersleri dile getirmiştir.

“Kim bildi ef’âlini

Ol bildi sıfâtını

Anda gördü zâtını

Sen seni bil, sen seni.”

Üç fenâ makamında, üç tecelli olan” Tecelli Efâl-Tecelli Sıfat- Tecelli Zât” irfâniyetine eren, kendine vücûd nisbet etmeyi terk eder, vücûdun sahibi olan Allah’a döner, ona teslim olur, onda yok olur.

Üç gün sonra çağrılmak, üç makamın irfânına eren, fenâfillah olan, Bekâ meratiblerine davet edilir, çağrılır.

Kendinden, Allah’a dönmenin sırrı budur.

“Sen efendine içki sunmaya devam edeceksin” âyetindeki mesaj ise, ilâhî zevke işaret edilmiştir. İlâhî zevkten murâd cennettir, huzurdur.

Kendine nisbet ettiklerini terk eden kişi, ilâhî zevke ulaşır.

Kişi, kendine nisbet ettiği, fiil, sıfat, vücûd şirkinden kurtulup, varlıktaki “fiil fâil, sıfat mevsûf, vücûd-zât” irfâniyetine ulaştığında, her makamın ilâhî zevkini hisseder.

Yûsuf kıssasındaki iki genç, Yûsuf olma yolculuğundaki iki boyuttur.

Bunlardan biri, irfâniyetle fenâfillah olma boyutudur.

Diğeri, ilâhî huzur boyutudur.

“Hakk’a eren zevke erer” sözü, bu hakikate işaret eder.

Âyette “Sâkilik yapacaksın” denilmesi, “Hükümdar’a şarap sunmaya devam edeceksin” işaretidir.

Sâki: Sucu, sulayan, içki sunan, şarap sunan, zevkini sunan, kadeh sunan, gibi anlamlara gelir.

Kadeh sunmak, vücûdunun Allah’a ait olduğunu anlayıp, Allah’a gönlünü teslim etmektir, gönlünü Allah’a teslim etmektir.

Çünkü, yerlere göklere sığmayan Allah, gönüle sığacaktır.

Allah’ın gönüle sığması bir hakikate işaret eder.

Bu hakikat, kemalât hakikatidir.

İdrâken kişi, varlıktaki tecellileri anladıkça, Allah hakikatine erdikçe gönlü gitgide genişler ve gönlü tüm âlemi idraken içine alır, Allah şuurunun zevkine ulaşır.

Gönül âlem olur, âlem gönül olur.

Gönül ehli olmak, Allah hakikatinin şuuruna ulaşmaktır.

Kişinin Allah ile arasındaki perde, kirli olan gönlüdür.

Allah’ı unutan gönül kirlenir, dünya boyutunda kalan gönül kapanır.

Gönül temizlendiğinde gönül açılır ve hakikatler, o gönüle bir bir dökülür.

Gönlü kirli olanın; kibirli halleri ve zanları vardır.

Kibir içinde olan kişi; zanlar içinde, fesatlık, dedikodu, çekiştirme içinde, dünya malına tamah içinde, para, mal-mülk, şan-şöhret düşkünlüğü içindedir.

Gönül kirli olunca, gönülde olan gözler de, kâlb de, kulak da kapanır.

Bu hallerde olan kişinin, beden kadehini Allah’a sunması, sâki olması mümkün değildir.

Bedenini Allah’a sunan kişi, ilâhî zevke ulaşır.

Sâki olan kişi, Allah’ın varlıktaki ilâhî lütûflarına eren kişidir.

Sâki olan, gün gelir çevresindeki yetimlere, Allah’ın ilmini sunan olur.

İşte bu âyette sunulan mesaj; kişi varlığından geçtiğinde, ilâhî zevke, ilâhî huzura ulaşır hakikatidir.

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

*Ve kâle lillezî zanne ennehu nâcin minhumazkurnî inde rabbike
fe ensâhu şeytânu zikre rabbihî fe lebise fîs sîcni bida sinîn*

Ve kâle li ellezi zanne : Dedi, o kimse, sanmak, zannetmek,
Enne hu : Onun olduğu,
Nâcin min huma : Kurtulan kimse, onlardan, ikisinden,
Uzkur ni : Beni an, hatırlat,
Fe ensâhu : Fakat, unutmak, o,
El şeytan : Şeytani haller,
Zikr Rabb hî : Anmak, Rab, efendi, o,
Fe lebise fi el sîcni : Böylece kaldı, zindan,
Bida sinîn : Birkaç yıl, bir zaman, sene,

42- Meâli: Onlardan, kurtulacağını düşündüğü o kimseye: Efendinin yanında beni an, dedi. Fakat o efendisine ondan bahsetmeyi, şeytani hallerinden dolayı unuttu. Böylece o zindanda bir kaç yıl daha kaldı.

Kıssada Yûsuf, zindandan çıkacak olan gence: “Efendinin yanında beni an” dedi.

Bu âyette de efendi “Rabb” kelimesiyle anılır.

Şu da düşünülmelidir, neden “Hükümdar’ın yanında beni an” demedi, “efendinin yanında beni an dedi”

Hükümdar’a şarap sunarken, ona itham edilen suçtan hapse atılmış, sadakati teslimiyeti görülünce, zindandan çıkarılmış ve Hükümdar artık onun efendisi olmuştur.

Böylelikle Hükümdar’ın güvenini kazanmış ve ona daha da yakın olmuştur.

İşte vücûdun Hükümdar'ı, vücûdun Rabbidir. O Rabbi anlamak, ona teslim olmak efendilik kapısını açar ve efendinin gönlünde yer bulunur.

İşte "Mü'min kulumun gönlündeyim" inceliği buna işaret eder. Önemli olan gönlünde yer etmektir.

Önemli olan bir gönüle girmektir.

Yûsuf "Efendinin yanında beni an" diyerek, hâlâ ben olgusundan bazı şeyleri unutmadığını belli etti.

Yûsuf'un vücûd zindanında daha temizlemesi gereken şeyler vardı.

İşte onun için Yûsuf, o zindanda daha kalması gerekiyordu.

Çünkü vücûd zindanında açılması gereken, bulunması gereken sırlar vardı.

"İlm-i Tevhîd" yolunda en tehlikeli duygu" oldum-bittim-erdim" duygusudur.

Bu duygular kişiyi seçilmişlik, üstünlük kibrine düşürür.

Yûsuf olan böyle bir kibre düşmez, onun gönlü böyle şeylerin oluşmasına izin vermez.

O teslimiyetin ve sadakatın karşılığı olarak, düştüğü gafleti hızla fark etti ve Rabbinden af diledi.

Ve zindanda kalması gerektiğini anladı.

Oradan onu çıkaracak olan, kendi tasarrufu değil, ilâhî sistemin tasarrufuydu.

O zindanda, nelerin temizlenmesi gerektiğini anladı.

Zindandan çıkan sâki, Yûsuf'tan bahsetmeyi unuttu, çünkü unutmaması gerekiyordu.

"Efendisine ondan bahsetmeyi, şeytani hallerinden dolayı unuttu" âyetinde bazı sırlar sunulur.

Zindandan çıkan genç, bir gurura düştü, bir kibire düştü, sevincini abarttı ve bir gaflete düştü, işte onun kendine nisbet ettiği efendisine hizmet boyutu, onu gururlandırdı, kendini düşünmekten Yûsuf'u unuttu.

Şeytani haller; kişideki gururlar, kibirler, kendini büyük görmek değil miydi?

Şeytan denilen şey; kişinin içindeki kibir halleri, kendini beğenmişlik halleri değil miydi?

Ve unutmamasındaki başka bir hikmet, Yûsuf'un biraz daha zindanda kalması ve bazı sırları fark etmesi içindi.

İlâhi akış böyle gerektiriyordu.

Yûsuf sâkiden, "Efendinin yanında beni an" diyerek, kurtuluşu sâkinin efendisinden bekledi.

Oysa, bu istek Allah'a olmalıydı.

İşte burada bizlere sunulan mesaj çok önemlidir.

Allah'a teslim olan, ona tevekkül eden, ne isterse istesin Allah'tan ister.

Varlığın sûretini sûretinden ayrı gören, gaflete düşer, Allah hakikatinden uzaklaşır, varlığın eşya boyutunda kalır.

Allah hakikatine şeksiz şüphesiz eren kişi, Allah'a teslim olur.

Allah'ı unutan kişi, isteklerini birilerine dayandırır.

Varlığın toprak boyutunda kalan kişi, iblis olmuştur.

İblislik hâlinde kalan kişi, varlığın eşya boyutunda kalmıştır, eşya boyutunda kalan kişide, yavaş yavaş şeytanlık hâli, yâni zulüm hâli oluşmaya başlar.

Şeytanlık iblislik ten doğar.

Yâni şeytanın doğduğu yer, iblislik halidir.

Varlığın eşya boyutunda kalan kişi, artık varlığa; iyi kötü, güzel çirkin, güçlü zayıf, düşük makam yüksek makam, köle kral, zengin fakir, gibi düşünceler içinde bakar.

Bu bakış kişide; ego, kibir, menfaat, makam, çıkar gibi halere dönüşmeye başlar.

Şeytan, hep kendi çıkarı içinde, kendi egosu içinde olandır,

Şeytan, her hareketi kötülük içinde olandır.

Şeytan boyutunda kalan kişi, varlığın eşya boyutunda kalıp, kendi şahsi menfaatleri için zulüm üreten kişidir.

İşte bu bölümdeki âyette ki iki mesaj çok önemlidir.

Yûsuf'u efendisinin yanında anmayı unutan sâki, kendi egosuna düştüğünden dolayı unuttu.

Kendi sevincinin egosuna düştü ve Yûsuf'u unuttu.

Yûsuf'un da Allah'tan değilde, sâkinin efendisinden bir şey istemesi, Yûsuf'un fark etmesi gereken, daha çok şey olduğuna işaret etti.

İlâhî akışa teslim olan kişi, ilâhî terbiye ile terbiye edilir.

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ
عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ
أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ

*Ve kâlel meliku innî erâ seba bakarâtin simânin yekuluhunne
sebun icâfun ve seba sunbulâtin hudrin ve uhara yâbisât yâ
eyyuhel meleu eftûnî fî ruyâye in kuntum lir ruyâ taburûn*

Ve kâle el melik	: Dedi, melik, hükümdar,
İnnî erâ	: Ben gördüm,
Seba bakarâtin	: Yedi, inekler, tapılan şey, eski tapında âdetleri,
Simânin yekulu hunne	: Semiz, besili, beslenme, yeme, onlar,
Sebun icâfun	: Yedi, zayıf, cılız,
Ve seba sunbulâtin hudrin	: Yedi, başak, yeşil,
Ve uhara yâbisâtin	: Diğerleri, ötekileri, kuru,
Yâ eyyuhâ el meleu	: Ey önde gelenleri, ileri gelenler, din adamları,
Eftun ni fî ruyâye	: Açıklama, fetva, tâbir edin, rüyamı, rüyam hakkında,
İn kuntum	: Eğer iseniz,
Li el ruyâ taburûn	: Rüya için, tâbir, yorumlama, ifade, anlatma, terim,

43- Meâli: Hükümdar: Ben yedi cılız ineğin yedi besili ineği yediğini ve yedi yeşil başak ve yedi kuru başak gördüm. Ey ileri gelenler! Eğer sizler rüya tâbir edenlerdenseniz, benim rüyamı açıklayın, dedi.

Yûsuf, gönül zindanında bir müddet daha kalarak, gönlünün ilâhî nûrla aydınlamasına, an an şahit oldu.

Yûsuf'a nice sırlar, nice lütûflar açıldı.

Yûsuf artık cân elbisesi giymişti.

Cümle varlığın o elbise ile donandığını gördü.

Yûsuf, her nereye dönerse dönsün, her yerin Allah'ın yüzü ile donatıldığını gördü.

Böylece Yûsuf ilâhî akışta, ilâhî akış oldu, firâset sahibi oldu.

Hükümdar bir rüya görmüştü, rüyasını: "Hükümdar: Ben yedi cılız ineğin yedi besili ineği yediğini ve yedi yeşil başak ve yedi kuru başak gördüm." diyerek çevresiyle paylaşmış ve bu rüyanın yorumunu istemişti.

Çevresinde olan ve kendini din adamı yerine koyanlardan, bu rüyanın yorumunu istedi.

Hükümdar, kendini yüce gören, kendini din adamı yerine koyan o kişilere: "Eğer sizler rüya tâbir edenlerseniz, benim rüyamı açıklayın", dedi.

Onlara dedi ki: "Hadi buyrun kendinizi bilmiş sayıyorsunuz, Allah'a yakın sayıyorsunuz, kendiniz en iyi rüya tâbircisi olarak görüyorsunuz, bu rüyayı tâbir edin"

Onlara dedi ki: "Bu toplumda kendinizi, dinin otoritesi olarak görüyorsunuz, toplumu küçük görüyor, kendinizi büyük görüyorsunuz, dini en iyi biz biliyoruz diyorsunuz, hadi buyurun benim rüyamı tastamam yorumlayın"

Rüyayı tastamam Yûsuf olan yorumlardı ancak.

Rüyayı, kendine benlik isnat etmeyen, Allah'a her şeyiyle tastamam teslim olan, tevekkül içinde olan, zerrece kibre düşmeyen yorumlardı ancak.

Zaten Yûsuf'un bir dönem daha zindanda kalmasının hikmeti bu değil miydi?

Tertemiz bir gönüle ulaşması, ilâhî akışla buluşması değil miydi?

Yûsuf artık, tüm gafletlerden sıyrılmış, cân şehrinin sultanı olmuştur.

Cân ile cân olmuştur, kendine ait bir şey kalmamıştı.

O rüyayı Yûsuf'tan başkası tastamam yorumlayamazdı.

Zindanda bir dönem daha kalmanın hikmeti belli olmuştu.

قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ

Kâlû adgâsu ahlâm ve mâ nahnu bi tevîlil ahlâmi bi âlimîn

Kâlû adgasu ahlâmin : Dediler, karışık, rüyalar
Ve mâ nahnu : Değil, biz değiliz,
Bi tevîli el ahlâmi : Rüyaların yorumunu, tevîli,
açıklaması,
Bi âlimîn : Bilenler, ilim üzere olmak,

44- Meâli: Dediler ki: Bunlar karışık rüyalar, biz bu rüyaların yorumunu bilenlerden değiliz.

Hükümdar'ın yanında ve toplumda kendilerini, dinin otoritesi olarak görenler, toplumu küçük görenler, kendilerini büyük görenler, kendilerini dini en iyi bilen sayanlar, kendilerini seçilmiş görenler, rüyayı elbette yorumlayamazlardı.

Kibir içinde olan, hiç ilâhî akışa şahit olabilir miydi?

Kendini yüce gören, seçilmiş sayan, başkalarını kâfir gören, başkalarına dinsiz, ibadetsiz, diyen, başkalarını cehenneme sokma yarışına giren, hiç Allah'ın lütûflarına erebilir miydi?

Kendilerini, devletin yöneticileri olan, siyasi otoriteye yakın eyleyerek, şahsi menfaatler peşinde olarak, makam mevki peşinde olarak, en güzel yiyecekleri yemek, en güzel elbiseleri giymek derdine düşenler, Allah'a layıkıyla teslim olabilirler miydi hiç?

Elbette olamazlardı ve elbette ilâhî akışı okuyamazlardı.

Ve onun için dediler ki: "Bunlar karışık rüyalar, biz bu rüyaların yorumunu bilenlerden değiliz."

Karışık olan rüya değildi, karışık olan kendileri idi.

Dünya boyutuna esir olan, şahsi çıkarlara esir olan, makam mevki derdine düşenin elbette aklı da, gönlü de hep bulanıktır, karışıktır.

Bir vücûdda iki kâlb olmadığı gibi, bir gönülde de hem dünya sevgisi, hem Allah sevgisi olur mu? Elbette olmaz.

İşte, rüyayı tevîl etmek, geleceği okuyabilmek, Yûsuf olanların işiydi.

Kendine ait bilgiyi ilim zannedenler, firâset sahibi olamazlar. Bilgide kalanlar, ilmi okuma nedir bilemezler.

Hep bilgiyle ilmi karıştırırız.

Birini dinledik, bir kitap okuduk, bu aktarılan sözler hep birer bilgidir.

İlim; varlığın özünde olan, varlığın var oluşunun ve varlığa ait olan sonsuz inceliklerdir, yazılımdır, hakikatlerdir.

İlim, varlığın özünde vardır, varoluşun hikmetidir.

Bilgi ise, sözlerde ve kitaplarda vardır.

Bilgi vardır, ilimle tanıştırır.

Bilgi vardır, zulümle tanıştırır.

Eğer dinlediğimiz, okuduğumuz bilgiler bizi:

Bölücülüğe, ayrımcılığa, ikiliğe götürüyorsa, fırkalara, gruplara bölüyorsa, bu bilgiler bizi şeytanlaştırır.

Bölücülükte kalan kimse insanları;

Dinlere, inançla, ibadetlere göre ayırır.

İnsanları, renklerine, milletlerine, cinsiyetlerine göre ayırır.

İnsanları, bizden bizden değil diye ayırır.

İnsanları, alevi, sunni, beктаşi, nakşi, kadiri, nurcu vs diye ayırır

İnsanları, Müslüman, Hristiyan, Mûsevi diye ayırır.

Kimini hor görür, kimini yüceltir.

Zengin fakir ayrımı yapar.

Hep bölücülükte kalır, hep ayrımcılık yapar.

Hep varlığın eşya boyutuna göre hareket eder ve git gide şeytanlaşır.

Kişi edindiği bilgiye dikkat etmelidir, bilgide kalan şahitliğe ulaşamaz.

Bilgi sözlerde, yazılarda vardır.
İlim varlığın özünde vardır.
İlimde asla hata yoktur.
Bilgide ise vardır.
İlim varlığın özündeki yazılımda bulunur
İlim direkt Hakk'tan gelir.
Hayy'dan gelir, vahy'den gelir.
İşte, ilimle tanışan, ilimle hareket eden, firâset sahibi olur,
firâset sahibi olan, tevil yapabilir.
İşte Yûsuf, ilimle tanıştı, ilimle hareket etti, firâset sahibi
oldu, rüyaların tevilini yapabilme kâbiliyetine ulaştı.

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ
أَنَا أَنْبَأُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ

*Ve kâlellezî necâ minhumâ veddekere bade
ummetin ene unebbiukum bi tevîlihî fe ersilûn*

Ve kâle ellezi neca min huma	: Dedi, o kimse, kurtulan, necat bulan, ikisinden, onlar
Ve eddekere bade	: Unutmuşken hatırladı, sonradan,
Ummetin	: İnsan, ümmet, kimse,
Ene unebbiu-kum	: Ben, size haber veririm, bildirme,
Bi tevîl hî	: Onun yorumu bilen, onun yorumunu yapabilen,
Fe ersilû ni	: Hemen, gönder, açığa çıkar, beni,

45- Meâli: Kurtulan o kimse, unutmuşken sonradan o insanı hatırladı ve dedi ki: Ben size onun yorumunu haber verebilirim, hemen beni gönderin.

Zindandan kurtulup, Efendisine sâki olan kişi, Yûsuf'u hatırlamıştı.

Kendi gördüğü rüyayı ne güzel yorumlamıştı.

Yûsuf'un ne güzel bir gönül olduğunu zindanda görmüştü, çevresine nasıl yardım ettiğine şahit olmuştu.

Yûsuf'un din hakkında anlattıklarına da şahit olmuş, gönlüne o anlatılanlar sinmişti.

Hükümdar'ın çevresinde olan, kendini dinin otoritesi sayanların söylemlerine de, yaptıklarına da şahit olmuş ve Yûsuf'un ne kadar bilge biri olduğunu anlamıştı.

Sâki; Hükümdar'ın çevresinde olan, kendini din adamı sayanların, halkı nasıl korkulara saldığını, nasıl asılsız şeyler anlattıklarını az çok biliyordu.

Hep korkularla hakikati anlamaya perde olmamışlar mıydı?
Hep cehennemle korkutmuşlardı.

Hakikati öğrenmek için sorup araştıranları..

Gönlüne uymayanları anlamaya çalışmak için soranları...

Mantiğine uymayan şeyi reddedenleri...

Bunun sebebi ne olabilir diyenleri...

Bu neden emredilmiş deyip, hikmetini arayanları...

İnançları, ibadetleri, din adına giyilen giysilerin hikmetini sorgulayanları...

Allah'ın emri diyerek, anlamını sunmadan, ille de bunu yapacaksın, dediklerinde neden diye soranları...

Atalardan gelen inançları sorguladığında, ya da onlara uymadığında...

Allah var mı, Allah nedir, âhiret var mı, cennet cehennem var mı diye sorguladığında ya da ben bunlara inanmıyorum dediğinde...

Hemen şeytanla korkutmamışlar mıydı?

Çarpılırsın diye korkutmamışlar mıydı?

Dinden çıkmakla korkutmamışlar mıydı?

Kâfir olmakla korkutmamışlar mıydı?

Cehennemde yanmakla korkutmamışlar mıydı?

Onun için Yûsuf gibi bir bilgi önemliydi.

Hakikatlere şahit olan biri önemliydi.

Herkesi iyi davranan, herkesin sıkıntısında koşan biri önemliydi.

Sorulara cevap bulduran önemliydi.

Halkı, ya Yûsuf gibiler bilgilendirmeliydi, ya da kendini din adamı sayanlar, halkın parasına malına mülküne konanlar, halka zulüm etmeye devam etmeliydi.

Yûsuf, hiç Allah korkusuyla insanları korkutmazdı.

Ama kendini din adamı sayanların dilinden, Allah korkusu eksik olmazdı.

Tövbe Sûresi 34- “Ey iman edenler! Kendini din adamı sayanların çoğu, asılsız temelsiz bilgiler vererek insanların mallarını yerler ve Allah’ın hakikatlerinin anlaşılmasına engel olurlar ve o kimseler altın ve gümüş biriktirirler ve Allah’ın hakikatleri hakkında hiçbir şey de veremezler. Bundan sonra onlara elim bir azabın haberini bildir.”

İşte Yûsuf bunun için önemliydi.

Sâkinin aklına birden zindan arkadaşı Yûsuf gelmişti, aklına gelme zamanı da şimdiydi.

Ve birden Hükümdar’a Yûsuf’tan bahsetti ve dedi ki: “Ben size onun yorumunu haber verebilirim, hemen beni gönderin. “

Hükümdar’a “sizin rüyanızın yorumunu tastamam yapacak olanı tanıyorum” dedi.

Derken kendi de Hükümdar da heyecânlanmıştı.

Rüyasının karşılığını bulacaktı ve ona göre hareket edecekti.

İşte Yûsuf’un gün yüzüne çıkma zamanı gelmişti.

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ
 سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَّعَلِّي
 أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ

*Yûsufu eyyuhes siddîku eftinâ fî sebı bakarâtin simânin
 yekuluhunne sebun icâfun ve sebı sunbulâtin hudrin ve uhare
 yâbisâtin leallî erciu ilen nâsi leallehum yâlemûn*

Yûsuf eyyeha el siddık	: Yûsuf, ey doğru sözlülerden olan,
Efti nâ	: Açıkla, yorumla, biz,
Fi sebı bakarâtin	: İçin, yedi, inekler,
Simânin yekulu hunne	: Semiz, besili, beslenme, yeme, onlar,
Sebun icâfun	: Yedi, zayıf, cılız,
Ve sebı sunbulâtin hudrin	: Yedi, başak, yeşil,
Ve uhare yâbisâtin	: Diğerleri, kuru, kuru olanlar,
Leal li erciu il el nâs	: Umarım ben, dönerim, insanlar,
Lealle-hum yâlemun	: Umulur ki, bilirler, anlarlar, ilim üzere olurlar,

46- Meâli: Ey doğru sözlülerden olan Yûsuf! Yedi besili ineği yiyen yedi cılız ineği ve yedi yeşil başak ve bir de yedi kuru başağı, bize yorumla. Umarım ki ben insanlara döndüğümde anlatırım, umulur ki onlar bilirler.

Sâki, koşarak Yûsuf'a gitti.

Yûsuf'u görmenin heyacânıyla nasıl gittiğini bile unuttu.

Yûsuf siddıktı, Yûsuf Allah'a sadakatla bağlıydı.

Yûsuf'un Allah aşkı dillere destandı.

Yûsuf'un hakikatleri açıklaması gönüllerde yer buluyordu.

Yûsuf'un sadakati her şeyiyle kendini belli ediyordu.
Onun için Yûsuf'a seslendi: "eyyeha el sâdık" ey sâdık olan"
Evet, Yûsuf sâdık olmanın güzelliğini, en güzel gösteriyordu.
Allah'a sadakatla bağlı olan kişi:
Dedikodulardan etkilenmez.
Başına bir sıkıntı geldiğinde ümitsizliğe düşmez
Her an Allah aşkıyla yaşar ve bu aşk onu korur.
Yaratılanı hor görmez, yaratılarda Yaradanı müşahede eder.
Her an "Tevhîd" şuuruyla yaşar.
Adaletlidir.
Hep iyilikler içinde olur.
Paylaşma, dayanışma, yardımlaşma içindedir.
Kendini üstün görmez.
Başkasını küçük görmez.
Kötü hallerde asla olmaz.
Hasetlik içinde asla olmaz.
Haksızlık asla yapmaz.
Başkasına zulüm etmez, herhangi bir varlığa zarar vermez.
Sabırlıdır, tevekkül ehlidir.
Sabrı, Allah'a olan sadakatin göstergesidir.
Hakikat yolunda, sadakat şarttır, sâdık olan sabırlı olur, sabırlı olana kapılar bir bir açılır, nice sır kendini gösterir.
Sabır, ilâhî akış ile buluşmak, o akışın gittiği yeri görmektir.
Sâki Yûsuf'a koşarak gitmişti, Hükümdar'ın rüyasını en iyi yorumlayacak oydu, bunu hissetmişti, o his de Yûsuf'un ilm-i irfân ehli olduğundandı.
Yûsuf'un Hakk yolunda; sadakatine, teslimiyetine, aşkına, varlığa Hakk gözüyle bakışına, her şeyin hikmetini arayışına, ilim üzere hareket edişine şahit olmuştu.
Rüya denilen neydi? Sunulan mesajı okumak değil miydi?

Bunu kim okuyabilirdi?

Ancak gönlü temiz olan, âşık olan, sâdık olan, ilm-i irfân ehli olan, firâset sahibi okuyabilirdi.

Bu kimdi? İşte bu Yûsuf'tan başkası değildi

Sâki bu duygularla Yûsuf'a koştı gitti.

Ve Yûsuf'a, Hükümdar'ın rüyasını sordu ve "Hükümdar bu rüyanının yorumu istiyor" dedi.

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي
سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ

*Kâle tezreûne seba sinîne deebâ fe mâ hasadtum
fe zerûhu fî sunbulihî illâ kalîlen mimmâ tekulûn*

Kâle tezreûne	: Dedi, ekin ekerseniz,
Seba sinîn	: Yedi yıl, sene,
Deebâ	: Sebaet ederek, azimli, devam ederek,
Fe mâ hasadtum	: Sonra, hasat ettiğiniz, biçtiğiniz şeyleri,
Fe zerû-hu	: Sonra, tepe, doruk, ekin, bırakın, onu,
Fî sunbulî hî	: Kendi başağında,
İllâ kalîlen mimmâ tekulûn	: Ancak, hariç, az, şeyler, beslenme, yeme,

47- Meâli: Yûsuf dedi ki: Yedi yıl sebat ederek ekip biçin, sonra da onu hasat ettiğinizde az bir kısmıyla beslenin, sonra da geri kalanını başağında bırakın.

Sâki, Yûsuf'a koşarak geldi.

Ve Yûsuf'u gördü, ona sarıldı, onu kokladı, ne de özlemişti.

Halini hatırlıyordu, biliyordu ondan isyan sözü çıkmazdı, onda karamsarlık olmazdı, ama yine de halini hatırlıyordu.

Yûsuf, şükür dedi. O şükür ehliydi. Allah'tan gelen her şeye şükür ederdi. Bilirdi ki her gelenin içinde ilâhi bir mesaj vardı.

Her varlıkta Allah'ın tecellisini gören, Allah'ın vechini gören, şükür etmesin de ne etsindi.

Ve Sâki, durumu izah etti, Hükümdar'ın rüyasının yorumunu herkese sorduğunu söyledi.

"Hükümdar gönlüne uygun bir yorumu bulamadı" dedi.

Ya Yûsuf! Bu rüyayı senden başkası yorumlayamaz, dedi.

“Hükümdar’ın rüyasını sen bana tevîl edersen, bende Hükümdar’a iletirim” dedi

Hükümdar’ın rüyası: “Yedi besili ineği yiyen yedi cılız inek ve yedi yeşil başak ve bir de yedi kuru başak” idi.

Yûsuf rüyayı tevîl etti:

Yûsuf dedi ki: Yedi yıl sebat ederek ekip biçin, sonra da onu hasat ettiğinizde az bir kısmıyla beslenin, sonra da geri kalanını başağında bırakın.

Yûsuf, “yedi yıl kıtlık, yedi yıl bolluk olacak, bolluk olduğu dönemde, ektiğiniz ekinlerin sonucu elde ettiğiniz mahsullerden az bir kısmıyla beslenin, kalanını başağının içinde depolarda saklayın, ki kıtlık olduğu dönemde aileler sıkıntı çekmesin” diye tevîl etmişti.

Yûsuf, ekinlerin, başakların içinde muhafaza edilmelerini öğütlemiştir.

Ekinler, başakların içinde bekletildiği zaman, uzun bir süre muhafaza edilir.

Yedi besili ineği yiyen yedi cılız inek mesajını ve yedi yeşil başak ve bir de yedi kuru başaktan sunulan derin mesajları, çok iyi okumalıyız.

İbrâhîm’i derslerde Tevhîd-i Sıfat dersinde, yedi sıfat tarif edilmiştir.

Tevhîd-i sıfat demek sıfatın birliği demektir.

Bu cümle âlemde görünen sistemin hepsi bir sıfattır.

Bir Zâtın sıfatlarıdır.

O da kendi Zâtı ile kâim olan Allah’ü teâlânın sıfatlarıdır.

Cümle varlık Hakk’ın sıfatları ile donatılmıştır.

Hakk’ın mâhlukata tâalluk eden sıfatları şu şekilde açıklanmıştır.

Hayat- İlim- İrâde- Semî- Basar- Kudret- Kelam

Bu sıfatlara “Sıfat’ı Subutiye” denir.

Subutiye demek; Hakk'ın Zâtına sabittirler demektir, değişmeyen demektir.

Cümle âlem; bu yedi sıfatın tecellisi ile var olmuştur, bu sıfatlarla donatılmıştır.

İşte insan bu yedi sıfatın hakikatine eremezse, bu yedi sıfatı kendine nisbet eder.

Hayat benim der, ilim benim der, benim iradem var der.

İşitmeyi, görmeyi kendine nisbet eder.

Kendini kudret sahibi görür, kelim sahibi görür.

İşte bu yedi sıfat Allah'a aittir, ama kişi bilmezlikle kendine nisbet eder.

Bu yedi sıfata, benim diyerek bir egosal duruma düşer, bir kibre düşer.

İşte yedi besili inek buna işaret eder.

Yâni Allah'a ait olan sıfatları kendine nisbet etmekle, bir gaflete düşer, ben benim diyerek gururlanır, egosal şişkinliğe düşer.

Yedi besili inek, yedi sıfatın kendine nisbet edilmesidir.

Bu yedi sıfatı kendine nisbet eden kişi, bu yedi sıfatın Allah'a ait olduğu şuurundan uzaklaşır ve bu yedi sıfatı zayıf duruma getirir, göremez.

Yedi zayıf inek, Allah'a ait olan sıfatların önemsenmemesi, fark edilmemesi, görmezden gelinmesi, zayıf bırakılması mesajıdır.

İşte "İlm-i Tevhîd" dersleri alan bir talebe, bir gaflet içinde göremediği, zayıf bıraktığı, bu yedi sıfatın irfânına erer ve kendine nisbet ettiği yedi sıfatın zannından vazgeçer.

Yâni yedi zayıf inek, yedi besili ineği yutar.

Yâni Allah'ın sıfatları, kulun sıfatlarını yutar. Tüm sıfatlar Allah'ın zatında kaybolur.

İşte bu şurudan uzak olan, sıfatları kendine nisbet etmekle şişer, ben benim der, bu şişmeye ego diyoruz.

Ne zamanki sıfatların Allah'a ait olduğunu idrak etti, bu ego biter.

Her bir zayıf inek, diğler besili ineği yutardan mesaj, her bir sıfatın Allah'a ait olduğu idrakine ulaşılır.

Yâni, benim zannettiğim sıfatlar, Allah'a aitmiş diyerek, tüm sıfatların sahibine teslim olunur.

Her bir sıfatın Allah'a ait olduğunu idrak edenin egosal şişliği biter.

Bu zamana kadar göremediği, yâni zayıf bıraktığı sıfatlar açığa çıkar ve bu sıfatların sahibine teslim olunur.

Tevhîd-i Sıfat dersini gören anlar ki, tüm sıfatlar Allah'ın sıfatları imiş.

Allah'a ait olan sıfatları kişi, bir gaflet içinde kendinin zannedermiş.

Ve bir benlik içine düşerek, Allah'a ait olan sıfatları örter, onları zayıf hale getirir, yâni önemsemezmiş.

Ve sıfatları kendine nisbet ederek de, şişer ben benim dermiş.

Bir tefekkür içinde her bir sıfatın Allah'a ait olduğunu anlayan, kendine nisbet ettiği zanlardan kurtulur

Kişinin kendinde ve cümle varlıkta tecelli eden yedi sıfatın açılımı şöyledir.

Hayat: Bizdeki ve cümle varlıktaki dirilik, Allah'ındır.

İlim: Bizdeki ve cümle varlığın bedenindeki satır-satır yazılı olan ilim, Allah'ındır.

İrâde: Zerredeki ve bütündeki varoluşun isteği, Allah'ındır.

Semi: Bizdeki ve tüm varlıktaki işitmek, Allah'ındır.

Basar: Bizdeki ve tüm varlıktaki görmek, Allah'ındır.

Kudret: Bizdeki ve tüm varlıktaki kuvvet, Allah'ındır.

Kelam: Bizdeki ve tüm varlıktaki kelam, Allah'ındır.

İşte talebe, bunları anlarsa, kendine nisbet ettiği sıfatları sahibine teslim eder ve zanlarından kurtulur.

Yâni yedi besili inek, yedi zayıf inek tarafından yutulur.

Yedi kuru başak ve yedi yeşil başaktan gelen mesaj ise şöyledir:

Yeşilden murâd;

Hayy sıfatına işaret eder.

Yeşil; yaşamdır, doğuştur, filizlenmedir, yeşermektir, tecellidir.

Doğanın yeşermesi, onun ilkbaharıdır.

Gönlünde Hakk ilminin irfâniyeti yeşerenlerin, yaşı başlamıştır, doğuşu başlamıştır.

Varlığın tohum boyutundan ağaç boyutuna yürüyüşü, yeşil renk sırrıdır.

Gönlünde yeşil renk dalgalanması olanlar, varlığın varoluşunu merak ederler ve bu dalgalanma kişiyi, ilm-i irfân yoluna götürür.

İşte yeşilden murâd, kişinin gönlünde hakikatlerin tecelli etmesidir.

Yedi yeşil başak, yedi makamın irfâniyetidir.

Yedi yeşil başak, kişideki irfâniyetin açığa çıkmasıdır.

Kişi, yedi makamın mânâsına erdiğinde, onun gönlü ilkbahar gibi açılmıştır.

Yedi kuru başak, kişideki yedi makamın sükûn halidir.

Yeni tohumun içini kuru olarak, tohumun içinden dışına filizlenmeyi, yeşil olarak düşünülmalıdır.

Kişi, içindeki hakikatlerin sükûn halden, hareke haline yâni irfâniyet haline dönüştürebilmesi, ilim ve tefekkür ile mümkündür.

Hakikati anlayan kişi, hakikati saklamasını da bilmelidir.

Hakikat bilgileri yetim olanın hakkıdır, yetim geldiğinde o bilgiler ona sunulmalıdır.

İşte kıtlık dönemi, aynı zamanda irfâniyet olarak toplumun körelme dönemidir.

Yâni toplum maddesel olarak yozlaştığında, hakikatlere ilgi azalır.

İşte bu durumda, hakikatler her yerde anlatılamaz, gizlenmek, örtünmek gereklidir.

Ekini başağında saklamak, bilgilere sahip çıkmaktır, İlm-i Ledün bilgileri saklanmalı, ortaya saçılmamalıdır.

Başaktan murat örtüdür, örtüden murâd edepdir, güzel davranıştır, korunmaktır, dilini tutmaktır, her sözü her yerde etmemektir, sözü ehline sunmayı beklemektir.

Kişi, ilimden, irfândan, edepten ayrılmamalıdır, hakikat yolumdan ayrılmamalıdır.

Buğdaydan murâd, Allah'ın ilmidir, ehli olan gönüle ekilmelidir.

Taşlık yere, çalılık yere ekilmemelidir, yâni kâlbleri taşlaşmış, etrafına zulüm edenlere ekilmemelidir, onlar kendilerini hazır etmediği müddetçe, onlara hakikat bilgileri saçılmamalıdır.

İşte Yûsuf'un yedi yıl kuraklık olur, sözündeki mesaj çok önemlidir.

Her iki cihettende bakıldığı zaman, yedi makamın şuurun-
dan uzak olan, dünya çıkarına esir olur, makam mevki derdine
düşer, bir kibir içinde yaşar.

İşte bu durumda, yedi makamın mânâsı onda gizli kalır, kuru kalır, enfüste kalır.

Ayrıca, toplum dünya çıkarına, mal mülk, makam mevki derdine düştüğünde, hep ben egosuna düştüğünde, toplumda zalimlik, haksızlık çoğaldığında, o toplum yozlaşır, hakikatlerden uzaklaşır, irfân olarak kurur.

İşte bu durumda, hakikat ilmine sahip olanlar, hakikat bilgilerini teslim edeceği kişileri bulmalı ve yozlaşmayı bitirmek için, dikkatlice, gizlice hareket etmelidir.

Bu onların korunması açısından çok önemlidir.

Hakikatte örtünün de anlamı budur.

Başını örtmek; aklındaki ilm-i ledün bilgilerine sahip çıkmak, onu her yerde açmamak, her yere saçmamak, yâni henüz hazır olmayana hakikat bilgilerini açmamanın sırrıdır.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا
قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تُحْصِنُونَ

*Summe yetî min badi zâlike sebun şidâdun yekulne mâ
kaddemtum lehunne illâ kalîlen mimmâ tuhsinûn*

Summe yetî min badi	: Sonra, bir süre sonra, gelir, gelecek, daha sonra
Zâlike sebun şidâd	: Bu, yedi, şiddetli, daha fazla, zorlu kurak yıllar,
Yekulne	: Beslenme, yiyecek
Mâ kaddemtum lehunne	: Sakladığınız, hazırladığınız, onlardan
İllâ kalîlen	: Ancak, başka, az miktar,
Mimmâ tuhsinûn	: Şeyler, sakladığınız,

48- Meâli: Daha sonra yedi yıl zorlu kurak yıllar geldiğinde, hazır tuttuğunuz sakladığınız şeylerden ancak az miktar beslenirsiniz.

Yûsuf'un bu yorumunu her toplum önemsemelidir.

Her zaman kıtlık olur, kurak yıllar olur, ekonomik sıkıntılar olur, bunlar kriz dediğimiz durumlardır.

İş dünyasında da her zaman krizler olur.

Yûsuf'un bu tevîli; önceden tedbir almanın en güzel mesajıdır.

İnsan, ileride mutlaka kriz olabilir diyerek gerekli tedbiri alırsa, ailesi o krizi hafif atlatır.

İleride kriz olur diyerek, gelecek için tedbir alır, parasını israf etmezse, gelecek olan krizi hafif atlatır.

Ama, lüks içinde yaşayayım deyip, parasını çar çur ederse, parasını ya da değerlerini korumazsa, gelecek olan krizde, büyük sıkıntıya düşer, iflasa gider, hem ailesi hem kendisi sıkıntılara düşer.

Parasını saklar ya da altına çevirir ve gelecek sıkıntılarını unutmadan hareket ederse, kriz zamanında, ailesine ve çevresinde ona yakın olan ailelere yardım eder.

Yûsuf'un bu yorumu, her zaman dikkate alınmalıdır.

Hatta okullarda okutulmalıdır.

"Kriz nasıl yönetilir" dersleri olmalı ve bu dersin başında Yûsuf'un bu bölümü mutlaka öğretilmelidir.

Dünya toplumu, her beş on yılda krizler görmektedir.

Bazen ekonomik krizler, bazen doğa olaylarından gelen felaket krizleri yaşanmaktadır.

Önceden tedbir almanın ölçüsü, geleceği görebilmektir.

İşte Yûsuf kıssasının, bu bölümden gelen mesajları, geleceği okuyabilme yeteneğine işaret eder.

Rüyadan maksat da budur, geleceği okuyabilme ve gerekli tedbiri alabilme.

İşte Yûsuf bu bölümde; "yedi yıl zorlu kurak yıllar geldiğinde, hazır tuttuğunuz sakladığınız şeylerden ancak az miktar beslenirsiniz. " diyerek, tüm herkese, tüm topluma en güzel mesajı sunuyor.

"Az bir miktar beslenin" sözü bile insan sağlığı açısından çok önemlidir.

Tıp ilminin, Tevhîd ilminin bilgilerinden olan, İbnî Sinâ (980-1037) hastalığın kaynağını iki şeye bağlamıştır:

"Dengesiz beslenmek ve olumsuz düşünmek"

Hazreti Muhammed: "Tıka basa yemeyin, dengeli yiyin, midenizin üçte ikisi boş kalsın" diyerek, muhteşem bir sağlık mesajı vermiştir.

İşte Yûsuf'un da; "az bir miktar beslenin" sözü, beden sağlığı için ayrı bir mesajdır.

İnsandaki kriz; hakikatlerden yoksun olup, benlik içinde olmaktır ve böylelikle huzursuz, doyumsuz, karamsarlıkta kalmaktır.

İnsandaki bolluk; irfâniyete ulaşmaktır, hakikatlere şahit olmaktır ve böylelikle içsel huzura ulaşmaktır.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ
يَعَصِرُونَ

Summe yetî min badi zâlike âmun fîhi
yugâsun nâsu ve fîhi yasırûn

Summe yetî min badi : Sonra, gelecek, uzak, ondan sonra,
Zâlike âmun : Bu, yıl,
Fîhi yugasu el nâs : Onda, dönem, içinde, yardım,
verimli, insanlar,
Ve fi-hi yasırûn : Onda, yaş, verim,

49- Meâli: Bu yıllardan sonra da, insanlar için verimli yararlı yıllar gelir.

Her sıkıntının sonunda muhakkak ki rahatlama vardır.

Yûsuf kıssasında geçen Hükümdar'ın rüyasının yorumu, yedi yıl bolluk yedi yıl kıtlık mesajıdır.

Bolluk döneminde ne yapılacak, kıtlık döneminde ne yapılacak bu tevîlde belirtilmiştir.

Kıtlığın sonunda, yine bereketli yıllar gelecektir.

Sıkıntılarda sabretmek, verimli yıllarda şımarmamak gerekir.

Bu bölümdeki mesajı, insan bir sıkıntıya uğradığı zaman, isyan etmemelidir diye anlamalıyız.

Sıkıntılarda sabırlı olmalıdır, tedbirli olmalıdır ve yine de çalışmaktan vazgeçmemelidir. Sıkıntılarda, isyan etmemeli, karamsar olmamalı, bu sıkıntılarının da büyük mesajlar getirdiğini unutmamalıdır.

Her sıkıntının sonunda mutlaka rahatlama olacaktır.

İnsanın müşkülleri her zaman olur, müşküllerin çözümü her zaman vardır.

İnsan, huzuru ve mutluluğu dünya boyutunda arıyor
Dünyanın malı mülkü huzur getirmez.
Mal, mülk, kişinin ancak ihtiyaçlarını giderir.
Maddi sıkıntılarını giderir ve bazı sıkıntılardan kurtarır.
Rahatlamak başka bir duygudur, huzur başka bir duygudur.
Dünya malı bu gün varsa, başka bir gün insanın elinden ka-
yıp gidebilir.

Kişi dünya malına bağlanır, ona esir olursa, bir gün gelir elin-
den gittiğinde isyanlara düşer.

Beşeri bedenin ihtiyaçlarını gidermekle rahatlamak başka
bir şeydir, ilâhî huzura ermek başka bir şeydir.

Kişinin dünyalık sıkıntıları her zaman olur, Allah'a teslim
olan tevekkül içinde olan kişi, dünyalık sıkıntılara sabreder, ka-
ramsarlığa düşmez.

İçsel huzura ulaşmak, gönül huzuruna ulaşmak:

Nereden geldiğini nereye gittiğini bilmekte gizlidir.

Aslını anlamakta gizlidir.

İnsan makamına ermekte gizlidir.

Varoluşunu okumakta, var edeni anlamakta gizlidir.

Huzur, kendi vücûduna dönüp, o vücûdun işleyişini anla-
makta gizlidir.

O işleyişi sen mi yapıyorsun, ya kim yapıyor, bunu anla-
makta gizlidir.

Vücûdunu ve cümle vücûdları tutan Zâtı ilâhiyi anlamakta
gizlidir.

O Zâta teslim olmakta gizlidir.

Kısacası Allah hakikatine ermekte gizlidir.

İlâhî huzura ulaşmak; her varlığı tutanın Allah olduğunu bil-
mekle gerçekleşir.

Huzur; ilâhi huzurda durmaktır.

O huzurdan hiç ayrılmamaktır.

Kendinde O'nu görmektir.

O'nda kendini seyretmektir.

Baktığın her yerde O'nun vechinde sarhoş olmaktır.

İlâhî meyhanede hep sarhoş yaşamaktır.

Huzur; Halk'ta Hakk'ı seyretmenin zevkidir.

Huzur; Hazreti Muhammed'in makamıdır.

İşte kişi, nasıl bir sıkıntı yaşarsa yaşasın, sabrederse bilmedir ki, sıkıntılarının bittiği, bereketin başladığı yıllar gelecektir.

Yûsufûn bu bölümde söylediği gibi: "insanlar için verimli yararlı yıllar gelir"

Yeterki karamsarlığa düşmeyelim, sabredelim, tevekkül edelim, çalışalım, irfâniyet içinde olalım ve bekleyelim.

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ
ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ
أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ

*Ve kâlel melikutûnî bihî fe lemmâ câehur resûlu kâle irci ilâ
rabbike feselhu mâ bâlun nisvetillâtî katane eydiyehunn inne
rabbî bi keydihinne alîm*

Ve kâle el melikutû nî bihî	: Dedi, Hükümdar, bana getirin, onu.
Fe lemma câe-hu	: Böylece, geldiğinde, o,
El resûlu	: Hakikati aktaran, irsal eden, açığa çıkaran,
Kâle irci ila rabbi ke	: Dedi, dön, efendi, Rab,
Fe esel hu	: Böylece, o zaman ona sor.
Ma bâlu en nisveti	: Nedir, ne, değil, durumu, o kadınların durumu, hâli,
Ellâtî katane	: O kimse, kesenler,
Eydiye hunne	: Ellerini, onlar,
İnne rabbi bi	: Muhakkak, rabbim, beni vücûdlandırıran,
Keydihinne	: Hile, çare, tuzak, karanlık, onlar,
Alîm	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden,

50- Meâli: Hükümdar: Onu bana getirin, dedi. Böylece o hakikati aktaran Yûsuf'a geldiğinde, Yûsuf ona dedi ki: Efendine dön, o ellerini kesen kadınların durumları neymiş diye sor. Muhakkak ki beni vücûdlandırıran, o hilelerde olanları da vücûdlandırırandır, ilmin sahibidir.

Sâki, Yûsuf'dan rüyanın tevîlini öğrenip, koşarak Hükümdar'a gelir.

Ve Hükümdar'a rüyanın yorumunu bildirir.

Hükümdar'ın gönlüne yatan bu yorum, "işte aradığım buydu" dedirtti.

Hükümdar, "Yûsuf'u bana getirin der" ve onun zindandan alınıp, yanına getirilmesini ister.

Sâki koşarak Yûsuf'a gider ve Yûsuf'a der ki: "Hükümdar rüya yorumundan çok etkilendi ve seni yanına bekliyor"

Yûsuf ona dedi ki: "Efendine dön, o ellerini kesen kadınların durumları neymiş diye sor"

Sâki, Hükümdar'a gelir, Hükümdar Sâkinin yanında Yûsuf'u göremeyince, der ki: "Yûsuf nerede?"

Sâki: "Efendim, Yûsuf zindandan çıkmadı, çıkmak istemedi ve size sormamı istedi; elleri kesilen kadınları sor"

Hükümdar "bu elleri kesilen kadınların durumu nedir?" diye sordu soruşturdu.

Yûsuf'u büyütenin, veziri olduğunu bildiğinden dolayı, onu çağırdı ve ona: "Elleri kesilen kadınlar olayı nedir?" diye sordu.

Vezir de, Yûsuf'a oynanan oyunu anlattı ve Yûsuf'un bundan dolayı zindanda olduğunu söyledi.

Yûsuf için zindan, onların düzenlediği tuzaklardan daha kıymetliydi.

Vücûd zindanı, hevâsal isteklerin her türlü tuzağını anlamak ve o tuzakları bitirmek için gerekliydi.

Zindana çekilmek, Yûsuf için halvete çekilmektir, vücûdun sırlarına ulaşmaktır.

Halvete çekilen, kendini sigaya çeker ve ilâhî hikmetlerin sırrına vakıf olur.

Halvete çekilmek, her varlıkta olan Hakk'a çekilmektir.

Hakk ile Hakk olan, Halk ile Halk olur.

Her varlıkta Hakk'a eren, nereye bakarsa baksın, Hakk'ı görür.

Bu bölümde geçen "irci ila rabbi ke" "rabbine dön" âyetinden gelen mesaj, kişinin rabbine dönmesi işaretidir.

Kişinin rabbi, kişinin vücûdunda o vücûddaki işleyiş, sıfatlar boyutudur.

Rabb; rûhtaki üfleyişle oluşmaya başlayan rûh+beden boyutudur. Vücûdun şekillenmesi, işleyiş boyutudur.

Rabb, varlık boyutundaki, her varlığın vücûdundaki Allah'ın işleyiş, tecelli boyutudur.

Yâni kişi"Rabb'im" dediği zaman, kendindeki Allah'a seslenmiş olur. Ama bu sesleniş vücûd boyutundadır.

Rabbine dönmek, kişinin kendi vücûduna dönmesidir, o vücûdun işleyişine şahit olmaktır.

Rabbine dönmeyen kişi, ribâ içinde kalan kişidir.

قَالَ مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْتَنِّي يُوسُفَ عَنِ نَفْسِهِ قُلْنَا
 حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتْ امْرَأَةُ
 الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَأَوْتُهُ عَنِ نَفْسِهِ
 وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

*Kâle mâ hatbukunne iz râvedtunne Yûsufe an
 nefsih kulne hâşe lillâhi mâ alimnâ aleyhi min sû
 kâletimreetul azîzil âne hashasal hakku ene râvedtuhu
 an nefsihî ve innehu le mines sâdikîn*

Kâle ma hatbukunne	: Dedi, ne, değil, şey, konuşma, hitap, onların,
İz râvedtunne	: Elde etmeye çalıştığınız zaman, yararlanma, Yûsuf,
Yûsuf nefsihi	: Elde etmeye çalıştığınız zaman, yararlanma, Yûsuf,
Kulne hâşe li Allah	: Dediler, hayır, olmaz, değil, Allah,
Mâ alimna aleyhi nin suin	: Biz bilmedik, onda, bir kötülük,
Kâlet imreetu el azîzi	: Dedi, hanımı, aziz, vezir,
Elane hashasa	: Şimdi, duyarlı, gizlenen, ortaya çıktı,
El hakku	: Hakikat, doğrular,
Ene râvedtu-hu	: Ben onu elde etmeye çalıştım,
An nefsi hi	: Ondan, onun nefsinden, kendinden,
Ve inne hu	: Muhakkak o,
Le min el sâdikîn	: Elbette doğru söyleyenlerden, sâdik, dürüst,

51- Dedi ki: Yûsuf'u elde etmek istediğinizde aranızda ne konuşuyordunuz. Dediler ki: Allah için hayır, biz ondan bir kötülük

görmedik. Vezirin hanımı dedi ki: İşte şimdi gizlenen hakikatler ortaya çıktı, onu elde etmeye çalışan benim ve muhakkak ki o elbette doğru söyleyenlerdendir.

Hükümdar durumu anlayınca, Yûsuf'un zindandan bir güzellik içinde getirilmesini ister.

Sâki hazırlıkları yapar ve Yûsuf zindandan çıkarılır.

Yûsuf zindandan Hükümdar'ın yanına getirilir ve ellerini kesen kadınlar da getirilir.

Hükümdar der ki: "Yûsuf'u elde etmek istediğinizde aranızda ne konuşuyordunuz"

Oysa Yûsuf'u elde etmek isteyen, Züleyha'dır. Ama Hükümdar çoğul sorar.

Nedir bunun hikmeti?

Bu bitmeyen hevâsal istekler alanının mesajıdır.

Diğer kadınlar der ki: "Allah için hayır, biz ondan bir kötülük görmedik."

Kadınlar Züleyha'ya dönerler ve Züleyha'nın konuşma zamanı gelmiştir.

Züleyha der ki: "İşte şimdi gizlenen hakikatler ortaya çıktı, onu elde etmeye çalışan benim ve muhakkak ki o, elbette doğru söyleyenlerdendir."

Gizlenen gerçekler, Yûsuf hakikatiydi.

Ellerin kesilmesi, cümle varlıkta Allah'ın elinin olmasının anlaşılması ve gafletten dönülmesiydi, yâni kendine işleyiş nisbetinin kesilmesiydi.

Varlığa isnat edilen işleyişin, Allah'a ait olduğu gerçeğiydi.

Cümle varlıkta, işleyişiyle, sıfatlarıyla, Zâtıyla her an tecelli eden Allah'tı.

Allah'tan gayri bir şey kalmamıştı, zaten de yoktu.

Yûsuf, doğru sözlülerdendi, çünkü Allah'ın her varlıktaki dosdoğru hakikatlerine şahit olmuştu.

Yûsuf, Hakk yolunda sâdık idi, aklını, kulağını, gözünü, gön-
lünü, tüm vücûdunu Hakk'a döndürmüştü.

O Rabbine dönmüştü ve ondan hiç ayrılmamıştı.

Hep ona sâdık olmuş, ne lütûf sunulmuşsa şükür etmişti.

Yûsuf nefesine arif olmuş, nefsinin Allah'a ait olduğunu an-
lamıştı.

Cümle âlemin tek nefisten var edildiğine şahit olmuştur.

Bu bölümde geçen "nefs" âyetini incelersek.

Kur'ân ölçüsünde nefis nedir?

Nefs konusunu 53. âyette inceleyeceğiz.

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ
لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ

*Zâlike li yâleme ennî lem ehunhu bil gaybi ve
ennAllahe lâ yehdî keydel hâinîn*

Zâlike li yâleme : Bu, bilmesi için,
Ennî lem ehun hu : Ben, ona ihanet etmedim,
Bi el gayb : Bilinmeyen, görünmeyen, bilmediği şey,
Ve enne Allah : Muhakkak, elbette, Allah,
Lâ yehdî : Yok, yol bulmaz, hidâyete ulaşmaz,
Keyde el hâinîn : Hile, tuzak, karanlık emelde olan,
hainler,

52- Meâli: İşte bu onun bilmediği şeydi, benim ona hainlik yapmadığımı bilmesi içindir. Muhakkak ki karanlık emeller içinde olanlar, hainler Allah'a yol bulamazlar.

Yûsuf hainlik nedir bilmezdi, Yûsuf olma yolunda hainlik olmazdı.

Züleyha'da hain değildi, o Yûsuf'a teslim olmuş bir âşıktı.

Yûsuf'un daha da irfân sahibi, firâset sahibi olabilmesi için, zindana girmesi gerekiyordu.

Onun zindana atılmasının hikmetini, Züleyha'dan başka kim bilebilirdi?

Yûsuf zindandan, daha da güzel bir halle çıkmıştı.

Yûsuf beden zindanında, gayb âlemine adım atmış, nice sırra vâkıf olmuştu.

Yûsuf daha da güzel olmuştu.

Bu şerefe ancak sâdık olanlar erebilirdi.

Hainlik edenler, hiç Allah'a yol bulabilirler miydi?

Elbette bulamazlardı, hakikat yolunda hain olmak değil, sâdık olmak vardı.

Gayb âlemin sırlarına sâdık olanlar erebilirdi.

Yûsuf sâdıklardandı ve ona gayb âleminin sırları açılmıştı.

Ve Yûsuf “Ricâlü'l-gayb” makamına ermişti, firâset sahibi olmuş, olayların akışını anlamış ve olayların nereye gittiğini sezmişti.

Bu bölümde geçen “bi el gayb” âyetini incelersek, gayb nedir diye araştırırsak.

Gayba iman nedir?

Ricâlü'l-gayb nedir?

Âlemü'l gayb nedir?

Geçmişe dönük gayb, geleceğe dönük gayb, varlığın sistemindeki gayb, varlığın geldiği âlem olan gayb.

Tüm hepsini ihtiva eden gaybın gaybı nedir?

Önce gayb nedir, anlam olarak inceleyelim.

Gayb kelime olarak: Bilinmeyen, görünmeyen, saklı olan, gizli olan, görünmez âlem gibi anlamlar içerir.

Gayb kelimesi; Kur'ân'da yaklaşık 60 yerde geçer.

Gayb “Gayb-”ğyb” kökünden gelir.

Arapça “gāba” kelimesi; “kayboldu, görünmez oldu” anlamına gelir.

Öz Türkçe bir kelime olan “Gebe” kelimesi buradan mı geliyor bilemiyoruz.

Gebe bir kadında da çocuk görünmez, ama orada çocuk olduğuna inanılır.

İşte gayb kelime olarak: Bilinmeyen görünmeyen âlem, görünmeyen, gizli olan, örtülü olan, özde olan, rûh boyutunda olan, açığa çıkanın geldiği yer, tohumun özü, râhim sırrı, sır boyutu, mânâ boyutu, evvel ve âhir boyutu, bâtın ve zâhir boyutu, gibi anlamlara gelir.

Kayıp kelimesi de buradan gelir.

Yûnus Sûresi 20: “kul innemel gaybu lillâhi fentezirû innî meakum minel muntazirîn”

Meâli: “Anlat: Bilinmeyen görünmeyen âlem ancak Allah’ındır. Bundan sonra hakikatleri anlamak için bakıp gözlemleyin, ben de sizinle birlikte gözlemlemekteyim.”

Gayb; göremediğimiz, bilemediğimiz boyuttur.

Bir tohumun içsel boyutu gibi.

Gaybın dışsal boyutu da vardır, o da görünen varlığın görünmeyen boyutu gibi.

Gayb; rûh boyutunun sırlarıdır.

Gelecek, rûh boyutundan açığa çıkan âlemdir.

Rûh boyutundan çıkan âlem de gayb boyutundadır.

Görünüyor gibi görünen bu âlemin özü gayb âlemdir.

Yarın da gayb boyutudur.

Kişinin, ülkenin, dünyanın geleceği hep gayb boyutudur.

Gayb kelimesi, Hazreti Muhammed’den önce de kullanılan bir kelimedir.

Mekke’li müşriklerden, Antara bir şiirinde “Âlemü’l Ğayb” tâbirini, “görülmez âlem” mânâsında kullanmıştır.

Geçmişin gaybı; geçmiş ile ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi, ben nereden geldim, benim aslım nedir, bu âlem nedir, bu âlem nasıl var oldu, bu âlemi kim var etti? gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın vücut sisteminde gizlidir.

Geleceğin gaybı; gelecekle ilgili bilinmeyen mevzular anlamındadır.

Bu bölümde kişi; sonumuz ne olacak, bu âlem nereye gidiyor, gelecekte neler karşımıza çıkacak, öldükten sonra ne olacak, tekrar yaratılma var mı? gibi soruların cevabını arar.

Bu bölümün cevabı; kişinin ve varlığın ve olayların sisteminde ve sürecinde gizlidir.

Varlığın sistemindeki gayb; varlığın içindeki bilinmeyen âlemin mevzuları anlamındadır.

Bu bölümdeki kişi; varlığın özünde ki bilinmeyen âlem nedir, orada bulunan sırlar nedir, varlığın içinde olan niteliklerin incelikleri nedir, varlığı tutan, kontrol eden nedir? gibi soruların cevabını arar.

Bu sorunun cevabı varlığın bizzat varlık sisteminde gizlidir. Gaybın gaybı; Allah'ın sistemidir, Allah'ın kendisidir.

Bu sistemin cevabı; üflenen Rûhun ve Rûhun kaynağı olan Nûrun mânâsında gizlidir.

Ricâlü'l-gayb; bilinmeyen hakkında bilgi sahibi olan kişi, bilinmeyenle ilgili hakikati aktaran kâmil kişi demektir.

Ricâl: Kâmil kişi, er kişi, önder kişi, anlamındadır.

Geçmişle ilgili, gelecekle ilgili, anla ilgili bilgiler sunan kâmil kişilere” Ricâlü'l-gayb” denir.

Bir kişi bir köye gitse, elinde tohumlar olsa, o köyde yaşayanlar o tohumları hiç bilmeseler, o tohumdan ne çıkacağını da bilemezler. İşte o bilinmeyen gaybdır.

O köye giden kişi, o tohumları ve o tohumlardan açığa çıkacak olan ağaç veya bitkileri bildiğinden dolayı; yaprağı böyle olacak, dalı böyle olacak, çiçeği böyle olacak ve tohumları böyle olacak, dese, bu durum o kişinin köylülere göre gaybı bilmesidir.

O kişinin bunları bilmesi de o tohumların evvelini okuması, o konuda eğitimden geçmesidir.

Gün gelip, o tohumlar topraktan dediği gibi çıktığında, köylülere göre bu durum “Ricâlü'l-gayb”dır.

İşte bir varlığın iç âlemi gayb âlemidir.

Geldiği âlem gayb âlemidir.

Gideceği âlem gayb âlemidir.

Şeytani hallerin de gaybı vardır.

Şeytanı iyi bilen, şeytani hallerden açığa çıkacak olan halleri okur ve ona göre tedbir alır.

Şeytanı okuyamayan, bilmeyen kişi, kendini ve çevresini ve halkını sıkıntılara sürükler.

Hakikat yolunda olan kişi, varlığın varoluşunu düşünür ve gayb âlemi olan yâni bu varlığın bilinmeyen boyutlarını anlamaya çalışır.

Bir tefekkür içinde, varlığı varlığın sistemiyle anlamaya çalışır.

Varlığın içindeki işleyiş âlemini, nitelikler âlemini ince ince anlamaya çalışır.

Hazreti Muhammed'e gelen bir kişi"Allah nedir" diye sorduğunda, o güzel insan"men arafe nefsehu fekad arafe Rabbehu" yâni "kendini bilen kendini vücûdlandırana bilir"demiştir.

Mesele kişinin kendi vücûd varlığını anlamaya çalışmasıdır.

İşte o zaman kişi bir gayb âlemine düşer.

Ve o kişiye; aşkı, sadakatı, samimiyeti, tenezzülü ölçüsünde gayb âleminin kapıları bir bir açılır.

Ve gücü nisbetince gayb âleminden yâni bilinmeyen âlemden bilmeye başlar.

Ve o bildiğini de insanlığın huzuru için kullanır.

Çünkü gayb âlemi kime açılmışsa o İslâm olmuştur.

Gayb âleminin sahibini bilen, gayba inanır.

Yâni kişi, bilinmeyen görünmeyen ne varsa hepsinin Allah'a ait olduğunu bilir.

İşte gayba iman, görmediğinin de bilmediğinin de sisteminin Allah'a ait olduğuna iman etmektir.

Gayb tüm sistemiyle Allah'a aittir.

Gayb Allah'ın kendisidir.

Hadîd Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın ve huve bi kulli şeyin alîm."

Meâli: “Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın O’dur ve O bütün her şeydeki ilmin sahibidir.”

Evet, gayb; bilinmeyen görünmeyen âlem demektir.

Gördüğümüz her varlığın sonsuz gayb âlemi vardır.

Akıllar o gayb âlemini anlamaya yetmez.

Geçmişin, geleceğin nice sırları vardır.

Varlığın sisteminde gayb âlemi vardır, yâni gizli bir âlem vardır.

Hakikat yolunda her şeyiyle teslim olanlara, gücü nispetince lütûflar sunulur; onlara gayb âleminin perdeleri aralanır.

Ricâlü’l-gayb olan kişi, o perdeleri aralar, oradaki lütûflardan bilgiler sunar.

Yûsuf, “Ricâlü’l-gayb” makamına ermişti, feraset sahibi olmuştu.

İşte Yûsuf’un zindanda kalması, kendi vücûd zindanında nice sırra şahit olmasıdır.

Ricâlü’l-gayb; bilinmeyeni bilir, görünmeyeni görür, akışı bilir, geleceği sezer, bilinmeyen görünmeyen âlemin sırları ona açılmıştır.

İşte Yûsuf’un rüyayı tastamam tevîl etmesi “Ricâlü’l-gayb” makamına erdiğindendir.

Züleyha gerçekler açığa çıktığından dolayı huzurludur.

Artık onun Yûsuf’unu herkes bilecektir.

Yûsuf’un güzelliğini herkes görecektir.

Yûsuf, Hükümdar’la bir olacaktır.

Yûsuf yol gösterici olacaktır.

Onun sadakatine, ilm-i irfânına, ferasetine, hakikatleri sunmasına herkes şahit olacaktır.

وَمَا أُبْرِيءُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ
رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

*Ve mâ uberriu nefsi innen nefse le emmâretun
bis sûi illâ mâ râhime rabbî inne rabbî gafûrun rahîm*

Ve mâ uberriu nefsi	: Değil, şey, ne, temize çıkarmak, nefsi, kendisi, kişi,
İnne en nefsi	: Doğrusu, nefsi, kişi, kendisi,
Le emmâretun	: Elbette, emmare, zorlama, kendi isteginin zorbalığı,
Bi el sûi	: Kötülük, fenâlık, bir kötülük içinde olmak,
İlla ma râhime rabbî	: Ancak, hariç, ne, değil, şey, merhamet, Rabbim,
İnne rabbî gafûr	: Muhakkak, rabbim, mağfiret eden,
Râhim	: Râhim olan, varlığı özünden var eden,

53- Meâli: Ben kendimi temize çıkaramam. Doğrusu bir kişi, elbette kendi isteklerinin zorbalığında olduğunda bir kötülük içinde olur. Ancak Rabbinin merhametini anlayanlar başka. Muhakkak ki Rabbim mağfiret edendir, tüm varlığı özünden varedendir.

Bu âyetin başında, iki kez geçen “nefs” kelimesi, ilkinde Yûsuf’un “kendimi” anlamında, ikincisinde “kişi” anlamında çevrilmesi, cümlenin bütünlüğü açısından daha uygundur.

Bu âyette Yûsuf; “Ben kendimi temize çıkaramam” diyerek, bir mesaj sunmuştur.

Yûsuf’u temize çıkması, Züleyha’nın gerçeği söylemesi ile olmuştur.

Bir kişi toplumda ne kadar haksızlığa uğrarsa uğrasın, temiz olduğu müddetçe adalet tecelli edecektir.

Hakikat yolunda nice ârifler, kâmiller saldırıya uğramıştır, hiç biri de kendini temize çıkarmak için çırpınmamıştır.

Onlar gönüllerde yer etmiş, ona saldıranlar zalim olmuşlardır.

Bu bölümde geçen; “nefsî inne el nefis” âyetini Kur’an ölçü-süyle incelersek.

Nefs nedir ve nefsi emmare nedir?

Nefs nedir?

Nefs nedir, Hevâ nedir?

Nefsimizi bize, hep düşman olarak öğrettiler.

Nefsimizi; hep kötülüğün kaynağı, hep kötülüğü emreder diye öğrettiler.

Nefsinizi öldürün diye öğrettiler.

Oysa Kur’an’da nefis, başka bir anlamda karşımıza çıkıyor.

Hepimizin tek nefisten yaratıldığı bildiriliyor.

Nisâ Sûresi 1: “halakakum min nefsin vâhidetin” “sizi tek nefsten halk ettim.”

Nefs, kötülüğün kaynağıdır diyenler, Yûsuf Sûresi 53. âyeti delil gösterdiler.

Yûsuf Sûresi 53: “ Ve mâ uberriu nefsî innen nefse le em-mâretun bis sûi illâ mâ râhime rabbî inne rabbî gafûrun rahîm.”

Bazı meâller: “Nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder; Rabbim acıyıp korumuş başka. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir.”

Tevhîd-i Kur’an Meali: “Ben kendimi temize çıkaramam. Doğrusu bir kişi, elbette kendi isteklerinin zorbalığında olduğunda bir kötülük içinde olur. Ancak Rabbinin merhametini anlayanlar başka. Muhakkak ki Rabbim mağfiret edendir, tüm varlığı özünden varedendir.”

Nefsine hâkim olmak diye bizlere öğretilen; hiddet öfke, şehvet, hırs gibi duyguların kontrol edilmesiydi.

Kur'ân ve Hazreti Muhammed'in öğretilerinde ise "men arafe nefsehu" yâni nefesine arif olmak vardır, yâni kendini bilmek.

Kur'ân'ı incelediğimizde:

Nefs; maya, cevher, asıl, hayat, kişi, kişinin bedeni, kişinin öz varlığı, bir şeyin ta kendisi gibi anlamlara geliyor.

Nefs, enfüs, nüfûs, nefes, nefâis, enfes, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Nefs ve nefes iyi anlaşılmalıdır.

Hazreti Muhammed'e biri gelip soruyor:

Ya Muhammed! Allah nedir, ben onu nasıl bilirim.

Hazreti Muhammed'de diyor ki: "men arafe nefsehu" "nefsini bil" yâni "kendini bil"

Anlıyoruz ki nefis; kişinin öz varlığıdır. Yâni kendisidir.

Kişi nefisini bildiğinde, yâni kendi öz varlığını bildiğinde Rabb'ini de biliyor.

Kişinin öz varlığı ilâhî sisteme ait olan tüm hakikatleri barındırıyor.

Nefsi, bir tohum olarak bir öz olarak düşünelim.

İşte o tohumdan, yâni o nefsten çıkan sistem tüm varlıktır.

İşte cümle varlık; Nisâ Sûresi 1: "halakakum min nefsin vâhidetin" "sizi tek nefsten halk ettim" âyetinde belirtildiği gibi tek nefsten var olmuştur.

İnsanoğlu da o tek nefisten süzülüp gelmiştir.

Nefs; rûhun ten elbisesi giymiş boyutudur.

Nefs; kişinin öz varlığıdır.

Nefs, tüm tecellilerin kaynağıdır.

Nefs, üflenen rûh sırrıdır.

Nefs, bizzat Hakk'ın kendisidir.

Hepimiz aynı rûh'tan üflenmekle şekillenen varlıklarız.

"nefahtu fihi min rûhî"

İşte nefis; Allah'ın rûhundan üflenmekle oluşan bir özdür, bir mayadır.

Hepimiz bu mayadan şekillendik.

Anlıyoruz ki nefis; kötülüklerin kaynağı değil, kişinin beden boyutunda olan öz varlığıdır.

Yâni nefis kişinin kendisidir.

Kişi iç âlemiyle dış âlemiyle bizzat nefis'tir.

İşte hepimiz tek nefsten yâni tek kaynaktan yaratıldık, o kaynakta rûhun mayalanmış boyutu olan bir özdür.

Oysa kötülüklerin kaynağı;

Kişide ki hevâdır,

Bâtıl bilgilerdir,

Aileden gelen öğretilerdir, hallerdir, eğitimidir.

İşte nefis; kötülüğün kaynağı değil, varoluşumuzun kaynağıdır.

Nefsini bil denmesinden maksat, kendini bil, yâni kendi öz varlığını bil demektir.

Kendini bil denmesi; kişinin aradığı hakikatlerin kendinde olduğunun bildirilmesidir.

Kişinin bedeni, yâni nefsi, tüm ilâhî sırları barındıran cânlı bir kitaptır.

Her varlık, ilâhî sırları barındıran cânlı bir kitaptır.

Kişi, kâinatın sırlarına ulaşmak istiyorsa, kendi nefsini yâni bedenini iyi okumalıdır

Kur'ân "Oku" ile başlar.

Yâni "nefsini oku", yâni "kendini bil"

Yâni vücûdunun işleyişini ve işleten gücü anla.

Nefsine dönen kişi, yâni kendi öz varlığına dönen kişi, kendi enfûsî boyutuna bakar ve kendi enfûsî boyutunda bir idrak yolculuğu yapar.

Vücûd nasıl işliyordur, nitelikleri nasıldır, beşer boyutu, rûh boyutu, nûr boyutu nedir bu hakikatlerin hepsini kendi nefsinde yâni kendi öz vücûdunda idrak etmeye başlar.

Nefsin mertebeleri diyerek kitaplara hep şöyle yazılıdır;

Nefs-i Emmâre

Nefs-i Levvâme

Nefs-i Mülhîme

Nefs-i Mutmâinne

Nefs-i Râdiye

Nefs-i Mârdiyye

Nefs-i Sâfiye.

Nefsin mertebeleri diyerek bunlar sayılır, oysa nefsin mertebeleri değil, kişinin kendini yâni nefsini anlamadaki geçirdiği mertebeler olarak belirtilmesi daha uygun olacaktır.

Yâni, kişinin;

Emmâre mertebesinde olması.

Levvâme mertebesinde olması.

Mülhîme mertebesinde olması.

Mutmâin mertebesinde olması.

Râdiye mertebesinde olması.

Mârdiyye mertebesinde olması.

Sâfiye mertebesinde olması.

Diye değerlendirilmesi, kişinin nefsini tanımada geçirdiği makamlar olarak düşünülmesi daha uygun olacaktır.

Nefsinin bilen kendini bilir denmesi, kişinin vücûduna ârif olmasına işaret edilir.

Nefsinin bilen kendini bilir, kendini bilen, kendi vücûdunun sahibi olan Rabb'i bilir, Rabb'ini bilen cümle varlığı tutanı bilir.

İşte Nefs:

Kişinin öz varlığıdır. Rûh, Nûr, tecelli, ten boyutuyla bizzat vücûdudur.

Kişinin var olduğu öz cevherdir.

Tenin rûh elbisesi giymiş boyudur.

Bizzat Hakk'ın zâhire çıkmış boyutudur.

Nefs kişinin kendisidir, vücûdudur.

Yûsuf Sûresi 54: "Estahlîshu li nefsi" "Onu kendim için seçtim."

Fecr sûresi 27: "Yâ eyyetuhen nefsul mutmainneh" "Ey hakikatlerden emin olmuş kişi! "

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki Nefs; Kişinin kendisi, bedeni, öz varlığı, vücûdu gibi anlamlara gelir.

İşte nefis; ten boyutuyla ve cân boyutuyla oluşan bedenın adıdır.

Nefs; kişi, beden, tüm vücûd, tüm varlık, tenin cân ile olan bütünlüğü gibi anlamlarda kullanılır.

Nefsin cânlı haline "Nefes" denir.

Nefsin ölü haline "Mevt" denir.

Nefsin cân boyutuna "Nüfûs" denir.

Nefsin, tenin iç boyutunda tecelli boyutuna "Enfûs" denir.

Nefis, Resûl boyutuyla Rûha bağlıdır, Nebî boyutuyla Vücûda bağlıdır.

Nefis, Rûhdan aldığı mesajları, vücûd boyutunda açığa çıkarır.

Rûh: İbranice'den Arapça'ya geçmiş bir kelimedir.

Rûh'un Farsca'ya geçmiş karşılığı "Cân" dır.

Türkçe karşılığı ise "Tin" "Öz" "Töz" dür.

Yûsuf Sûresinin bu bölümünde geçen "emmâre" âyeti, genelde "nefs-i emmâre" diye değerlendirilir.

Toplumda; "nefs-i emmâre" kötülüğü emreden nefis ve kötülükten zevk alan nefis diye öğretilir.

Oysa nefis, asla kötülüğü emretmez, kötülüğü emreden kişinin hevâsal şeytansal boyutudur.

Yukarıda izah ettiğimiz gibi, nefis kişinin ten boyutu ile cân boyutunun birliğidir.

Peki, emmare ne demektir?

Emmare, emr kelime kökünden gelir.

Toplumda emr “baskılamak, emretmek, zorlamak, yaptırım, uyulması gereken şey” gibi anlamlarda kullanılır.

Kur’ân’da emr ise; “işler, işleyiş, zorlama, söz, yardım, vahy, İisâ” gibi anlamlarda kullanılmıştır.

Şûrâ Sûresi 53: “Sırâtıllâhillezî lehu mâ fis semâvâti ve mâ fil ard e lâ ilâllâhi tesîr el emr.”

Meâli: “Göklerde olan ve yerde olan ne varsa, her şey Allah’ın yoludur. Tüm varlıkta her an olan işleyiş Allah’a ait değil midir? “

İsrâ Sûresi 85: “Ve yeselûneke anir rûh kulir rûhu min emri Rabbî.”

Meâli: “Sana Rûh hakkında soruyorlar. De ki: Rûh Rabbi-min işleyişidir.”

“Emr bi’l-ma’rûf,” irfâniyet üzere olmak, irfân yolunda çalışmak, iyi hallerde olmak, güzel işleyişlerde olmak gibi anlamlara gelir.

Birçok müellif, emr kelimesini farklı anlamlarda da çevirmişlerdir.

İşte, “nefs-i emmâre” kelimesini, kötülügü emreden nefis ve kötülükten zevk alan nefis diye çevirmek ne kadar doğrudur düşünmemiz gerekir.

Yûsuf Sûresinin; “Doğrusu bir kişi, elbette kendi isteklerinin zorbalığına olduğunda bir kötülük içinde olur. Ancak Rabbinin merhametini anlayanlar başka.” Bu âyette nefis kelimesi “kişi” olarak, emmare kelimesi “zorlama, zorbalık” olarak çevrilmiştir.

Bu âyette çok güzel iki mesaj sunulmuştur.

Kendi isteklerinin zorbalığına olanlar, kötülük içinde olurlar.

Rabbin merhametini hissedenler, asla bir kötülük içinde olmazlar.

Toplumda hep, hayr da şer de, yâni iyilik de kötülük de Allah’tan’dır diye öğretilmiştir.

Oysa Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde, kötülüğün Allah’tan değil kendimizden olduğunu anlıyoruz.

Nisâ Sûresi 79: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minAllah ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsike."

Meâli: "Size isabet eden hayır Allah'tandır ve size isabet eden kötülükler ise kendinizdendir."

Kâf Sûresi 29: "Ve mâ ene bi zallâmin lil abîd."

Meâli: "Kullarım için bir kötülük veren değilim."

Burada geçen âyette; "ma ene" "ben değilim" anlamını taşır. Yâni, "ben kullarıma kötülük veren değilim" mesajı ile kötülüğün kaynağını iyi anlayın ihtarı vardır.

Mu'min Sûresi 31: " Ve ma âllâhu yurîdu zulmen lil ibâd."

Meâli: "Allah kulları için kötülüğü irade eden değildir."

Nisâ Sûresi 40: "İnnAllahe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Nisâ Sûresi 40. âyette ise, ne kadar titretici bir mesaj vardır. "Allah zerre kadar kötülük vermez."

İşte Yûsuf Sûresinin bu âyetinde bizlere; "elbette kişi, kendi isteklerinin zorbalığında olduğunda bir kötülük içinde olur. Ancak Rabbinin merhametini anlayanlar başka" öncelikle, kendi isteklerin zorbalığı konusu, sonra da Rabbin merhametini anlama konusu vurgulanıyor, o merhameti anlayan kötülük içinde olmaz vurgusu yapılıyor.

"Kötülüğün kaynağını kendi zorba isteklerinizde arayın" vurgusu yapılıyor.

Ve "Rabbin merhametini anlayın" vurgusu yapılıyor.

"Kötülüğün kaynağını kendi isteklerinizde arayın" vurgusunu çok iyi düşünmeli ve yaptığımız kötülükler nereden geliyor, çok iyi çözmeliyiz.

Kötülük düşünceleri, masum doğan çocukların beyinlerine, aileler ve çevre tarafından nasıl ekiliyor çok iyi araştırmalıyız.

Çocuk doğduğunda saf bir akılla doğar, anne babası ve çevresi hangi inançta ise ona göre şekillenir.

Akıl, anne babanın din diye anlattıkları bilgilerle şekillenir.

Eğer bilgilerde; ayrımcılık, yargılamak, başkalarını kâfir görmek, kendilerini yüce görmek, dünya menfaati, çıkar, makam, mevki, şan, şöhret, gibi bilgiler varsa, çocuğun akli ona göre şekillenir.

Eğer bilgilerde; varlığı seyretmek, varoluşu anlamak, görünen varlığın geldiği kaynağı anlamak, yaşam nedir, zaman nedir, birlik beraberlik, merhamet, yardımlaşma, paylaşma, gibi bilgiler varsa, çocuğun akli ona göre şekillenir.

İşte, kötülüğün de, iyiliğin de ortaya çıkışında, aile ve çevre etkisi çok büyüktür.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki Allah'ı anlayan insan zerre kadar kötülük içinde olmaz.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında eğitimlerin en güzelini görmüş olur ve Sâlih insan olur, yâni iyi insan olur.

İyi insan olan da zerre kadar kötülük düşünmez.

Allah insana; akıl, kâlb, şuur, firâset, tercih etme, kabiliyetleri vermiştir.

İnsan bu kabiliyetleri, görmemezlikten gelemez.

Bu kabiliyetler, insanın eğitimi için insana bahşedilmiş lütûflardır.

Kişi kendini okuduğunda, kâinatı okuduğunda ve sonuçta Allah'ı anladığında Sâlih insan oluyor ve hep Sâlih amel yapıyor.

İşte, aile bu eğitimi, çocuklarına verdiğinde iyi çocuklar yetişiyor.

Hazreti Muhammed onun için şöyle demiştir: Ben tertemiz sulblerden geldim.

Kader dediğimiz mevzuda, vehbiyet ve kesbiyet boyutu vardır. İşte bunu çok iyi anlamalıyız.

Evet, Kur'ân'ı başından sonuna kadar incelediğimizde anlıyoruz ki kötülüğü kendimizde aramalıyız.

Aileden gelen eğitimde, okullarda ki eğitimde, toplumda ki eğitimde aramalıyız.

Yûsuf Sûresinin bu âyetinde, “rahmeti anlamak” vurgusu çok önemlidir.

İnsanın açığa çıkış hikmeti; rahmeti anlamak ve merhamet üzere olmaktır.

Enbiyâ Sûresi 107: “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn.”

Meâli: “Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik.”

Rahmet; râhîm ve rahmân boyutlarının birliğidir.

Rahmet, râhîm, râhman, “r,h,m” kökünden gelir.

Varlık râhîm boyutundan gelir, rahmân olarak açığa çıkar, her varlıkta rahmet kendini gösterir.

Bunu anlayan da merhamet üzere olur.

Her varlık Allah’ın rahmetiyle kuşatılmıştır.

Her varlığın râhîm boyutundan geldiği, rahmân boyutuyla kuşatıldığı ve rahmet ile sarılı olduğu idrak edilmelidir.

Alınan nefes bile, râhîm, rahmân ve rahmetin göstergesidir.

İşte rahmet makamına eren; râhîm boyutunu ve rahmân boyutunu idrak etmiştir.

Rahmet üzere olan; merhametlidir, şefkatlidir, tevâzülüdür, tenezzüllüdür, çalışkandır, üretkendir, ilim üzeredir, çevresine yardım için koşar, derdi olanın derdine koşar, hep iyilik üzeredir.

İnsan vücûdunda bile bir hücre, bir doku rahatsız olsa, diğer hücreler onu iyileştirmek için çırpınırlar.

İşte, merhamet üzere olmanın sırrı, vücûdun Rabb boyutunu idrak etmektir ve cümle varlığın birbiriyle olan rabitasını görebilmektir.

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ اَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ
 إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ

*Ve kâle melikutûnî bihî estahlishu li nefsi fe
 lemmâ kellemehu kâle innekel yevme ledeynâ mekînun emîn*

Ve kâle el melik	: Dedi, Hükümdar, Melik,
Etuni bihi	: Bana getirin, onu,
Estahlis-hu	: Onu seçtim, has kıldım,
Li nefsi	: Kendim için,
Fe lemmâ kelleme hu	: Olduğu zaman, konuşma, konuştuğunda, o,
Kale inneke el yevme	: Muhakkak ki sen, bugün, zaman, an, vakit,
Leday-nâ	: Yanımızda, katımızda, biza ait,
Mekîn emînun	: Güçlü, yüksek mevki sahibi, güvenilir, emin,

54- Meâli: Hükümdar: Onu bana getirin, onu kendim için seçtim, dedi. Böylece onunla konuştuğunda dedi ki: Muhakkak ki sen bugün bizim yanımızda yüksek bir mevkidesin, güvenilir bir kimsesin.

Hükümdar, Yûsuf'un nasıl bir gönüle, nasıl bir ilme, nasıl bir firâsete sahip olduğunu anlamıştı.

Yûsuf'un gönlündeki rahmetin her şeyi kucakladığını anlamıştı.

Kelam boyutuna eriştiğini anlamıştı.

Konuştukları, duyduklarından okuduklarından gelmiyordu.

Konuştukları kelam boyutundan geliyordu, varlığın özündeki kelamdan akıyordu.

Zaten insan, duyduklarını okuduklarını konuştuğunda değil, keşfettiğini konuştuğunda yâni kelam ettiğinde insan olmuyor muydu?

İşte Yûsuf buydu.

Hükümdar için Yûsuf gibi bir bilge hep yanında olmalıydı.

Yanında olmalıydı ki, devlet yönetiminde kendine yardımcı olsun, ona akıl versin, bilgeliğini çevresine aşulasın.

Çünkü Devlet yönetiminde, firâset sahibi bilgiler çok önemliydi, halkın refahı için, sağlığı için, korunması için, halkın karamsarlığa düşmemesi için, halkın ilim üzere, keşif üzere, üretmek üzere hareket etmesi için, bilgelerin eğitimi çok önemliydi.

Hükümdar'ın yanında, bilgiler olmalıydı, her daim halk için çarpan kâlbler çok önemliydi.

Onlar siyaset üstüydü, onlarda partacılık yoktu, onlar siyasal kavgaların içinde asla olmazlardı, onların tek derdi vardı, o da Halk'tı.

Onlar Allah hakikatine ermiş kişilerdi, her varlıkta Allah'ın vechini gören kişilerdi, her varlığa Hakk gözüyle bakarlardı.

Onlar, varlığın varlıktaki tecelliler boyutuna bakan kimselerdi.

Kişilerin aklındaki iyi ve kötü düşünceleri anlamanın, inceliğine varan kimselerdi.

Onlar fark ehliyidiler, onlar firâset ehliyidiler, onlar olayların akışını görebilen kimselerdi.

Onların, makam mevki, şan şöret, mal mülk, lüks yaşam dertleri yoktu.

Onların zengin olmak, para kazanmak, lüks içinde yaşamak dertleri yoktu.

Onlar kesinlikle bir ücret, karşılık beklemezler, zerre kadar kul hakkı yemezler, kimseyi tuzağa düşürmezlerdi.

Onların tek amacı vardı; Halk için yaşamak.

Onların tek amacı vardı; Allah'ın hakikatlerini anlamak ve gücü yettiğince, anlamak isteyenlere anlatmak ve çevresine yardımcı olmak.

Onların tek amacı vardı; ilim, irfân, edep, keşfetmek, şahit olmak, çalışmak, üretmek, merhamet, barış, huzur.

Onlar zalimliği değil, iyiliği öğretirlerdi.

Onlar akıllara ekilen zalimlik tohumlarını, silmeye çalışırlardı.

Onlar, zalimlik içinde olanları iyi bilirlerdi.

Hükümdar için bilge çok önemliydi.

Devlet için, halk için, gelecek için, bilge çok önemliydi.

Yûsuf çok önemliydi.

Hükümdar: “Benim rüyamı ondan daha iyi kim yorumlayabilirdi, yedi yıl bolluk, yedi yıl kıtlık olacağını kim anlayabilirdi, benim ona çok ihtiyacım var, o benim yanımda olmalı, en yakınım olmalı, yüksek mevkide olmalı” diye düşünüyordu.

Hükümdar: “Çevremde olan kişilerin gerçek niyetlerini ondan daha iyi kim anlayabilir, çevremde olan ve kendini din adamı sayan o kişilerin, din adına anlattığı bilgileri ondan daha iyi kim tartabilir, onların halka korkuyla nasıl bir baskı yaptığını, çeşitli algılar verdiğini, çeşitli hurafelerle halkı zehirlediğini, ondan daha iyi kim çözebilir, dinin gerçeğini ondan daha iyi kim sunabilir” diye düşünüyordu.

Hükümdar: “Akıllarda olanı, sinsiliği, iyi düşüncede olan ile kötü düşüncede olanı, gizli planlar içinde olanı, gerçek yüzünü göstermeyeni, ondan daha iyi kim anlayabilir” diye düşünüyordu.

Ve kararını verdi: “Onu bana getirin, onu kendim için seçtim” dedi.

Ve Yûsuf geldi, Yûsuf’a sevgi içinde sarıldı, ona olan güvenini hissettirdi, onunla gönül bağı kurdu, onunla konuştu.

Ve “muhakkak ki sen bugün bizim yanımızda yüksek bir mevkidesin, güvenilir bir kimsesin” dedi.

Güvenilir kimse olmak, ondan emin olmaktı.

Emin olan kişi, Mü’min olan kişiydi, Mü’min olan Allah’ın varlıktaki tecellilerine şahit olan kişiydi.

Şahit olan, Mü’min olandı, Mü’min olan iman sahibi olandı.

İman sahibi olan kişi; ilim üzere hareket eden ve varlıktaki işaretlere şahit olarak, varoluşu anlayan, ilmi olarak gönlü mutmain olan kişiydi.

Mü'min olan, Allah'tan emin olan kişiydi, gönlü mutmain olan kişiydi.

Allah'tan emin olan kişiye, güvenilirirdi elbette.

Onun için Hükümdar: "Sen güvenilir bir kimsesin" dedi.

Ve Hükümdar ile Yûsuf buluştu.

Bu âyette" li nefsi" kelimesi, "kendim için" anlamındadır.

Yine buradaki âyette geçen "kelleme" "kelam" kelimesi, Allah'ın sıfatlarından olan "kelam" sıfatına işaret eder.

Her varlıkta Allah'ın kelamı vardır, bu kelama ulaşan kişi, kelam sahibi olma makamına ulaşmıştır, artık onun gönül dili, "kelamullah"tır.

İşte Yûsuf'ta, kelamullah ehillerinden biriydi.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْمُ

Kâlecalnî alâ hazâinil ard innî hafîzun alîm

Kale ical-nî : Dedi, yap, kıl, eyle,
Alâ hazâin el ard : Hazineseler, değerler, bu yer, ülke, toprak,
İnni hafîzun âlim : Ben, koruyan, muhafaza eden, bilen,
ilmin sahibi,

55- Meâli: Yûsuf dedi ki: Beni ülkenin hazinelerinden sorumlu kıl, ben onları muhafaza etmeyi bilirim.

Hükümdar, Yûsuf'la buluştu ve devlet meseleleri ince ince konuşuldu.

Hükümdar, Yûsuf'a birçok görev sundu.

Ve Hükümdar: "Hep yanımda ol, düşeceğim bir gafletten beni uyar, yanıma gelen kişilerin gerçek niyetini bana söyle, olayların öncesini ve sonrasını oku ve beni bilgilendir, bir karar alırken birlikte alalım, şurâ yapalım ona göre hareket edelim" dedi.

Çünkü Devlet önemliydi, Devletin geleceği önemliydi, Halk önemliydi, Halk'ın eğitimi önemliydi, Halk'ın refahı huzuru önemliydi.

Bunu sağlamak için bilgelere ihtiyaç vardı.

Yûsuf: "Beni ülkenin hazinelerinden sorumlu kıl, ben onları muhafaza etmeyi bilirim." dedi.

Devletin hazinesinin oluşması ve korunması çok önemliydi.

Her bir kuruşun gelişi ve gidişi çok önemliydi.

Devlette çalışanların haklarının verilmesi ve onların rüşvet içinde olmaması çok önemliydi.

Devleti güçlü kılan hazinesiydi, zayıf kılan da hazinenin boş olması idi.

Kimse çalmamalıydı, kimse bir kuruş da olsa zimmetine geçirmemeliydi.

Kimse makamını suistimal etmemeliydi, makamını zenginlik ve lüks için kullanmamalıydı.

Hazineden sorumlu olan, dürüstlüğü, adaleti, hak ve hukuku asla unutmamalıydı.

Her kuruşun hesabını bilmeli, her kuruşun hesabını verebilmeliydi.

Çünkü kamu malı, tüyü bitmemiş yetimin hakkıydı.

Çünkü Devlet gelecek nesiller için vardı ve onun için gelecek nesillere güçlü bir Devlet bırakılmıyordu.

İşte tüm bunları bilen, bunları uygulayacak olan kişi Yûsuf'tu.

Onun için Yûsuf: "Beni ülkenin hazinelerinden sorumlu kıl, ben onları muhafaza etmeyi bilirim." dedi.

Âyette geçen; "alâ hazain el ard" aynı zamanda, yeryüzünün yüce değerleri demektir.

Yeryüzünün yüce değerleri, Allah'a ait olan hakikatlerdir.

Allah'a ait olan hakikatlere eren, o hakikatlerin bilgilerini muhafaza etmelidir.

Her varlık kendi içinde, değerler taşır.

Bu değerleri anlamak için, bir bilgiyi bulmak, o bilgeden o değerleri okumanın yolunu metodunu öğrenmek gerekir.

İlm-i Ledün, yâni Allah'ın kendine şahit ettirecek olan, fiilini, sıfatını, zâtını bildirecek olan ilim, yetimlerin hakkıdır, yetim gelinceye kadar muhafaza edilmelidir, her yere saçılmamalıdır.

İlm-i Ledün Allah'a aittir.

"Alâ hazain el ard" âyeti, yeryüzünün yüce değerleri demektir, bu değerlerin bilgileri, Bilgelerin gönlündedir.

Emanet olarak durur, emanetini almaya gelene sunulur.

Edep ile gelen, bu bilgilerin lütfuna erer.

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ
نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

*Ve kezâlike mekkennâ li Yûsufe fîl ard yetebevveu minhâ haysu
yeşâ nusîbu bi rahmetinâ men neşâu ve lâ nudîu ecrel muhsinîn*

Ve kezâlike mekken : Böylece, mevki, makam, biz, Yûsuf,
na li Yûsuf

Fî el ardı : Yeryüzünde,

Yetebevveu minhâ : Üstlenmek, yerleşmek, bulmak,
orada,

Haysu yeşâu : Nerede, yer, yerde, ister, isteyen,

Nusîbu : İsbet, hisse, pay, nasip,

Bi rahmeti-nâ : Rahmetimizi,

Men neşâu : Kim, biz, ister, arzu,

Ve la nudiu ecre : Yok, israf, zayi, karşılık, ücret,

El muhsinîn : İyi kimseler, tüm özülle bağlı olan,

56- Meâli: İşte böylece Yûsuf, bize teslimiyet içinde bir makama yerleşti. Yeryüzünde elde etmek istediği hakikatleri buldu. Kim isterse bizim rahmetimizi anlar ve tüm özülle bağlananların karşılıkları zayi olmaz.

Yûsuf, hakikatlere erdi, makam makam sırları gördü, Allah'ın sonsuz ilminden sunulandan himmet buldu.

Cân makamına yerleşti.

O makama yerleşmek için teslimiyet gerekiyordu, o da tüm varlığından geçerek teslim oldu.

Teslimiyet, kendine nisbet ettiği vücûdunun Allah'a ait olduğunu bilip, fenâfillah olmanın sırrıdır.

Allah'a teslim olan, Allah'a ait olan sırları bir bir görür.

“Yûsuf, bize teslimiyet içinde bir makama yerleşti” âyetinden sunulan mesaj, bizlere teslimiyet içinde olan her bir makamın mânâsına da erer, mesajdır.

Teslim olmak nedir? Kişi Allah’a teslim oluyorum diye şeytana da teslim olabilir mi?

Uyanık olmazsa kişi, şeytanın şeytanlığını tanıyamazsa, Allah’a teslim oluyorum diye şeytana teslim olur gider.

Çünkü şeytan, Allah diyerek kandırır. Allah’tan bahsederek, din, ibadet, cennetten bahsederek kandırır.

Allah’a teslim olan kişi: “Yeryüzünde elde etmek istediği hakikatleri buldu.” âyetinin işaret ettiği lütûflarla lütûflanır.

Allah’a teslim olan kişi, her varlıkta onun tecellilerine şahit olur, her nereye dönerse dönsün, ona döndüğünü bilir.

Teslimiyet, bir seyr-i sülûk sonucu mümkün olur.

Yâni tıp ilmine teslim olan kişi, tıp eğitiminden geçip, hastaların nasıl tedavi edileceğini bilen kişidir.

İşte Allah’a teslimiyette, kendi vücûd yolculuğunu yapan kişide tecelli eder.

Seyr-i Sülûk: Kişinin kendi vücûduna dönmesi, orada yolculuk etmesi, kendi vücûdunu var edenin işaretlerini görmesi, anlaması ve seyretmesi demektir.

Yâni kişinin kendi enfüsî âlemine adım atması ve varoluşun ve var edenin hakikatlerine ulaşması ve o ulaştığı hakikatleri kendinde ve cümle varlıkta seyretmesi demektir.

Sülûk; gidilen yol demektir.

Sâlik de; yola giren, yolda giden, yolcu demektir.

Burada yol denilen kişinin kendi vücûdudur.

Sâlik de, kişinin kendi vücûdunda yolculuk etmesi demektir.

Yâni, yol da yolcu da kişinin kendisidir.

Seyr-i sülûk; kişinin kendi vücûdunun enfüsünde yolculuk etmesi ve kendi vücûdunda şahit olduğu hakikatleri seyretmesi demektir.

Kişi kendinde gördüğü hakikatleri cümle varlıkta da görür.

Kişi kendi enfüsûna döndüğünde, kendindeki varoluşun hikmetlerini anlamaya başlar.

Kişi, görür ki kendi vücûdunda, bir işleyiş olmakta, o işleyişle tüm atomlar çalışmakta, atomların birleşimiyle oluşan hücreler çalışmakta, hücrelerin birleşimiyle olan dokular çalışmakta, dokuların birleşimiyle olan organlar çalışmakta ve tüm organların birleşimiyle oluşan vücûd çalışmakta.

Ve anlar ki, bu çalışmaların hepsi sıfatlarla olmaktadır.

Ve anlar ki, kendi vücûdunda olmakta olan işleyiş aynıyla cümle varlıkta olmaktadır.

Ve anlar ki, tüm varlıkta, tüm kâinatta olan bir işleyişi bir güç yapmakta ve o güç cümle kâinatı tutmaktadır.

Ve kişi, bu seyr-i sülûk yolunda kendini var edeni anlar ve damla misali deryasına karışır ve teslim olur.

Kişi kendi özünün ve cümle varlığın özünün sahibini bilir ve ona teslim olur.

İşte teslimiyet seyr-i sülûk sonucu tecelli eder.

İşte seyr-i sülûk; sûretten sirete olan yolculuktur, bu yolculuk makam makam Allah'ın hakikatlerine şahit olma ve emin olma yolculuğudur.

Şahit olan, emin olan" İlla Hû" diyerek teslim olur.

Teslim olanın, tüm özüyle bağlananların karşılıkları zayi olmaz.

İşte Yûsuf, her bir makamın mânasına erdi ve tüm özüyle teslim olanlardan oldu, zaten teslim imiş, bu şuura ulaşanlardan oldu.

Ve hazinelerden sorumlu oldu, yâni Allah'a ait değerleri korumak ve emaneti sahibine teslim etmek için, makama yerleşti.

وَلَا جُرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

Ve le ecrul âhireti hayrun lillezîne âmenû ve kânû yettekûn

Ve le ecr	: Elbette, karşılık, ecir, ücret, hak ediş,
El âhireti	: Âhir, son, sonunda, bir şeyin sonu yeni bir şeyin başlangıcı,
Hayrun	: Hayırlı olan, iyi olan, faydalı,
Li ellezîne âmenu	: O kimseler için, iman edenler, inananlar, emin olanlar,
Ve kânû yettekûne	: Oldu, takva sahibi, fenâlardan sakınan ortak koşmayan,

57- Meâli: İman edenler için ve fenâlardan sakınıp ortak koşmayanlar için, elbette sonunda daha hayırlı karşılıklar vardır.

Burada geçen “takva” kelimesini incelersek, verilen mesajı anlarız.

Takva nedir?

Genelde müellifler takva kelimesini, Allah’tan korkmak olarak açıklar.

Oysa korku kelimesi” hâvf” dır.

Takva daha farklı bir anlam taşır.

Takva ehli iman ehlidir.

Allah hakikatine takva ile varılır.

Hakikatlerin yolu takva ile açılır.

Takvaya sahip olan, ilim ve edep üzere hareket eder.

Nice lütûflar, nice sırlar muttaki olanlara sunulur.

Takva nedir diye araştırdığımızda, fenâlardan sakınmak Allah’a ortak koşmamak olarak karşımıza çıkıyor.

Varoluşu ve var edeni idrak etmek için, takva sahibi olmak gerekir.

Her varlık bir yoldur, Hakk'a götürür.

Bu yolda olmak için takva sahibi olmak gerekir.

Allah'ın sırlarına ermek için, takva ehli olmak gerekir.

Peki, nedir takva?

Takva Allah korkusu mudur?

Takva, Allah'tan korkmak değildir.

Korku kelimesi" hâvf" dır.

Kur'ân'da hâvf kelimesiyle kullanılan Allah'tan korkun diye bir âyet yoktur.

Tam tersi hâvf kelimesi şeytan kelimesi ile yan yana kullanılmıştır.

"şeytânü yuhavvifu" meâli: "korkutan şeytandır" Âl-i İmrân Sûresi 175.

Korkuyu veren şeytandır.

Şeytani hallerde olan korkutur.

Âl-i İmrân Sûresi 175- "İnnemâ zâlikumuş şeytânü yuhavvifu evliyâe hu fe lâ tehâfûhum ve hâfûni in kuntum muminîn"

Meâli: "Şeytani hallerde olanlar ancak kendi dostlarını korkuturlar. Artık o hallerde olanların korkutmalarına kanmayın ve inananlardan iseniz, Beni anlamamaktan korkun."

Takva sahiplerine "lâ hâvfun" korku yoktur. Zuhruf Sûresi 67-68

Evet, takva Allah'tan korkmak değildir.

Takva; fenâlardan sakınmaktır, kötülüklerden sakınmaktır, benlikten gururdan sakınmaktır, Allah'a ortak koşmamaktır, zerre kadar zarar vermekten sakınmaktır.

Takva kelimesi, kötü şeyden sakınmak mânâsına gelen ittikâ kelimesinden alınmıştır.

Takvaya uyana "Muttaki" denir.

"Takva-ittika-muttaki" aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kur'ân, cennete yâni ilâhî huzura ancak ve ancak takva sahiplerinin ulaşacağını belirtmiştir.

Âl-i İmrân Sûresi 133: “Ve cennet ard hâ el semâvât ve el ardu uiddet lil muttekîn.”

Meâli: “Fenâlardan sakınan, Allah’a ortak koşmayanlar için gökte ve yerde, huzur veren sonsuz hakikatler vardır.”

Her varlık bir kitaptır.

Bu kitabın içinde yaratılış hakikatleri vardır.

Her varlık, Allah’ın “Hûdâ” esmasının, yâni yol gösterenin gösterdiği yoldur.

Bu yol kişiyi hakikatlere götürür.

Yeter ki kişi, takva üzere olsun, yâni fenâlardan sakınsın, Allah’a ortak koşmasın.

İşte Takva: Fenâlardan sakınmak, Allah’a ortak koşmamaktır.

Bakara Sûresi 2: “Zâlikel kitâbu lâ reybe fihi huden lil muttekîn.”

Meâli: “İşte bu kâinat bir kitaptır. Onun içindeki hakikatlerde şüphe yoktur. Fenâlardan sakınıp hakikatleri arayanlar için hakikatlere yol göstericidir.”

Takva sahiplerine, nice mağfiretler vardır, nice yüce hakikatlerin karşılığı vardır.

Hucurât Sûresi 3: “Li el takvâ lehum mağfiret ve ecrun azîm.”

Meâli: “Takva sahipleri için, mağfiret ve yüce karşılıklar vardır.”

Yeter ki kişi, gönlünü ve aklını temizlesin.

Anlıyoruz ki takva:

Aklımızdaki bâtil bilgilerden sakınmak, temizlenmektir.

Kötülük içeren hislerden, düşüncelerden sakınmaktır.

Tüm fenâ hallerden sakınmaktır.

Fitnelikten, fesatlıktan, gybetten, gururdan, kibirden sakınmaktır.

Birileri hakkında dedikodu yapıp çekiştirmekten sakınmaktır.

Zarar vermektten, yakıp yıkmaktan sakınmaktır.

Kötü düşünmekten, kötü söylemekten sakınmaktır.

Yalan söylemekten, iftira atmaktan sakınmaktır.

İnsanların eksliğini aramaktan, alay etmekten, kötölemekten sakınmaktır.

İnsanları inançlarına göre ayırmaktan, örtülü örtüsüz demekten, namazlı namazsız diye ayırmaktan sakınmaktır.

Birilerini küçük görmekten, kendini büyük görmekten, yaratılan bir varlığa kerih bakmaktan sakınmaktır.

İnsanların mallarına, ırzlarına göz dikmekten sakınmaktır.

Çalmaktan, çırpılmaktan, kendine ait olmayanı gasp etmekten, kul hakkına girmekten sakınmaktır.

Emanete ihanet etmekten sakınmaktır.

Kısacası her türlü zarar içinde olma hallerinden sakınmaktır.

Dünya perestlikten, eşya perestlikten, makam, şan, şöhret perestlikten sakınmaktır.

Allah'ın ülviyetinin yanında ben de varım demekten sakınmaktır.

Kendine varlık isnat etmekten sakınmaktır.

Allah'a ortak koşmaktan sakınmaktır.

İşte takva, bütün günahlardan uzak durmaktır, sakınmaktır.

Takva ehli olana yâni zulüm açığa çıkaracak olan her bilgi, düşünce, eylemden uzak duranlara, hakikatler açılır.

Gönlü, aklı temiz olanlara, yâni takva sahiplerine nice lütûflar sunulur.

Onlar varlığın varoluş sırlarına kavuşurlar.

Evet, Takva: Mûsâ'nın nalınları çıkarması, değneğini bırakması sırrıdır.

Takva, gönlünü ve aklını temizleyenlerin ulaştığı bir makamdır.

Bu makama ulaşmadan sırlar kapısı açılmaz.

Allah hakikatine, ancak ve ancak muttaki olanlar erebilir.

Bu bölümün âyetinde de "İman edenler için ve fenâlardan sakınıp ortak koşmayanlar için, elbette sonunda daha hayırlı

karşılıklar vardır. “ mesajında, takva ehli olmak, hayırlı karşılıklar bulmaktır.

Bu âyette”âhiret” kelimesini incelersek:

Toplumda genelde âhiret kelimesi, öldükten sonrası için kullanılır.

Âhiret “Âhir” kelimesinden gelir.

Âhir, bir şeyin sonu demektir, misal verirsek, günün sonu, günün âhireti demektir.

Âhir zaman söylemi, gelecek zaman, dünyanın sonu, zamanın sonu anlamında kullanılır.

Hadîd Sûresi 3’de: “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın” âhir Allah’a has kılınmıştır.

Âhir, aynı zamanda bir şeyin bitişi, yeni bir şeyin başlangıcı demektir.

Yâni yazın bitişi, sonbaharın başlaması gibi, yazın âhireti sonbaharın başlangıcıdır.

Hadîd Sûresi 3. âyetteki âhir kelimesi, “Allah sonsuzdur” anlamında da kullanılır, ya da “her şey sonunda Allah’a döner” anlamında da kullanılır.

Bir kişi öldüğünde “âhirete gitti” denmesinin hikmeti budur, Allah’a gitti demektir.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

Ve câe ihvetu Yûsufe fe dehalû aleyhi fe arefehum ve hum lehu munkirûn

Ve câe	: Gelmek, geldiler;
İhvetu Yûsuf	: Kardeşler, Yûsuf,
Fe dehalû aleyhi	: Böylece girdiler, dâhil oldular, onun yanına,
Fe arefe-hum	: Hemen, onları tanıdı, onlara arif oldu,
Ve hum lehu munkirûn	: Onlar, onu, tanıyamayan,

58- Meâli: Yûsuf'un kardeşleri geldiler, sonra da onun yanına girdiler. Böylece Yûsuf onları hemen tanıdı, fakat onlar Yûsuf'u tanıyamadılar.

Bolluk dönemi bitip, kıtlık dönemi başladığında, çevre ülkeler büyük bir sıkıntının içine düşmüşlerdi.

Yûsuf'un tavsiyesi ile yapılan silolarda, buğdaylar saklanıp, zamanı gelince kıtlık döneminde oradan alınıp, ekmek yapıp açlıklar gideriliyordu.

Çevre ülkelerden gelenlere de buğday verilir, yardım ediliyordu.

Yûsuf'un zekası, şefkati, merhameti, sevgi dolu hâli, adaleti, yardım severliliği çevre ülkelerde duyulmuş ve Yûsuf konuşulur olmuştu.

Yûsuf'un ihtiyacı olan kişilere buğday verdiği, Ke'nan diyarında da duyulmuş, Yâ'kûb diğer oğullarına, "Mısır'a gidin, orada Mısır azizi ihtiyacı olanlara buğday veriyormuş, siz de gidin alın" dedi.

Yûsuf'un kardeşleri, hazırlanıp Mısır'a doğru yola çıktılar ve Mısır'a buğday dağıtılan bölüme geldiler.

“Yûsuf’un kardeşleri gelip, Yûsuf’un huzuruna girdiler.

Yûsuf, onların her birini tanıdı, ama onlar Yûsuf’u tanıyamadılar.

Nasıl tanısınlardı, akıllarına bile gelmedi onun Yûsuf olabileceği.

Yûsuf’u küçük bir çocukken kuyuya atmışlardı, Yâhûda’dan başkası da merak etmemişti. Zaten o çırpınmıştı öldürmeye-
lim diye.

Yâhûda bir şeyler hissetti ama bir şey diyemedi.

Zaten onun adı; “Allah’ın gösterdiği yol üzere giden” demekti.

Yâhûda, hidâyet bulan demekti.

Yûsuf her bir kardeşini seyretti, ince ince süzdü, ne de olsa ağabeyleri idi.

Hepsi de bir şeyler hissetti, Yûsuf’un o derin bakışları hepsinin içine işlemişti.

Yûsuf’u tanımak kolay mıydı?

Toprak boyutunda kalan, hiç cân boyutuna erebilir miydi?

Sûret gören, hiç cânı görebilir miydi?

Cân boyutuna eren, nereye bakarsa baksın, her şeyi tanır, çünkü tanıdığı Hakk’ın kendisidir.

Tende kalan teni görür.

Câna eren, her şeyi görür.

İşte bu âyetteki mesaj çok anlamlıydı; “Yûsuf onları hemen tanıdı, fakat onlar Yûsuf’u tanıyamadılar.”

Yûsuf olan tanırdı, okurdu, akışı görürdü.

Yûsuf olamayan, dünya görürdü, toprak görürdü, beden görürdü.

Hakk’ı gören Halk’ı görürdü.

Cân boyutuna eren, her yerin cânla ihâta edildiğini görürdü.

Yûsuf olmak, tenin ardını görmektir.

Yûsuf olmak, tenden geçmektir, câna ermektir.

İşte Yûsuf olmak, cân ile cân olmaktır.

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ قَالِ ائْتُونِي بِأَخٍ لَّكُمْ مِّنْ أَبِيكُمْ أَلَا
تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

*Ve lemmâ cehhezehum bi cehâzihim kâletûnî bi ahin lekum
min ebîkum e lâ terevne ennî ûfîl keyle ve ene hayrul munzilîn*

Ve lemmâ cehheze hum : Olduğu zaman, hazırlama, onlar,
Bi cehâzi-him : Zâhire yüklerini,
Kâle tûnî bi ahin : Bana getirin dedi, kardeş,
Lekum min ebî-kum : Sizin, babanız,
Ela terevne : Görmez misiniz?
Ennî ûfi el keyl : Ben, tam yapmak, ölçme,
Ve ene hayru el munzilîn : Ben, hayırlı, iyi, ağırlayan, ikram
eden, evler,

59- Meâli: Onların yüklerini hazırlayınca dedi ki: Sizin aynı babadan olan kardeşinizi bana getirin. Görüyorsunuz ki ben ölçüyü tam tutmaktayım ve ben iyi bir şekilde ağırlamaktayım.

Yûsuf kardeşleriyle ilgilendi, onları yedirdi, içirdi.

Ve onlarla konuşmaya başladı.

Onlara sordu: "Kimsiniz?"

Soru derindi, kim olduğunu bilmek kolay mıydı?

Hakk'ı bilmeyen kendini bilebilir miydi? Kulluk makamına erebilir miydi?

Onlar kendi bildiğince cevap verdiler.

Yâ'kûb'un çocuklarıyız, isimlerimiz de bu deyip her biri ismini söyledi.

Onlara yine sordu: "Nereden geliyorsunuz?"

Soru yine derindi, nasıl bir yerden geliyordu insanoğlu? Nasıl bir kaynaktan geliyordu?

Aslı neydi? Nereden gelip nereye gidiyordun?

Nereden geldiğine şahit olmadan, aslına, özüne şahit olmadan bu soruya cevap verilebilir miydi?

Onlar yine kendilerince cevap verdiler.

“Ke’nan diyarından geliyoruz” dediler.

Onlara yine sordu: “Ne iş yapıyorsunuz?”

Soru yine anlamlıydı, “Fiil, fâil” hakikatini bilmeden, işleyişe cevap verilebilir miydi?

Onlar yine kendilerince cevap verdiler: “Hayvancılık yapıyoruz” dediler.

Hayvaniyette kalan böyle cevap verebilirdi.

Her varlıkta heran fiiliyle fâil olanı bilen elbette başka bir cevap verirdi.

Her an her varlıkta işleyen kimdi? Bunu bilmek için yaratılmadımı insanoğlu.

Onlara yine sordu: “Mısır’a niçin geldiniz” dedi.

Soru yine mesaj doluydu.

Ke’nan diyarı neydi, Mısır diyarı neydi?

Mısır’a diyarına nasıl gelinebilirdi?

Kişi, tenden geçmeden, cân boyutuna erebilir miydi?

Yûsuf kardeşlerini sarsmıştı, kelamın akışı gönüllere işlemişti.

Bu sorulara cevap bulacak olan kendileri idi.

Bu sorular tüm insanoğlunaydı, her kişi derin derin düşünmelidir.

Zaten Yûsuf kıssası, her kişinin kendine seslenme değil miydi?

Yûsuf kardeşlerine buğday verdi, yüklerini hazırlattı ve onları uğurlarken: “Sizin aynı babadan olan kardeşinizi bana getirin” dedi.

“Ebî-kum” “babanız” neydi baba sırrı?

“Eba-baba” boyutu neydi?

Baba boyutundan maksat cinsiyet boyutu mudur?

Baba, “أَب , Eba” kelimesinin taşıdığı mânâ nedir?

Hazreti İsâ “Göklerdeki Babamız” derken hangi hakikati işaret etmiştir?

Hazreti İsâ, Allah’a babamız yâni aslımız demek istemiş olabilir mi?

Kur’ân’da Nûh’a oğlu için; “Ey Nûh! O senin aileden değildir.” âyeti, bizlere Baba, “أَب , Eba” boyutunun hakikatini sunuyor olabilir mi?

Baba; hepimizin asıl kaynağı, geldiği öz olabilir mi?

Baba, bizim aslımız, bizim aslımızla buluşmamız, bizi aslımızla buluşturan olabilir mi?

Bektaşilikte babalık makamından maksat; bizi aslımız, yâni kaynağımızın Allah olduğunu bize bildiren olabilir mi?

Peki nedir, Baba, “أَب , Eba” sırrı?

Bunu en güzel bir açıklama ile Hazreti İbrâhîm’in hayatında görüyoruz.

Tövbe Sûresi:

114- “İbrâhim babasının mağfîret bulması için koştı”

Şuarâ Sûresi:

69- “İbrâhim’in haberini de naklet onlara”

70- “O babasına ve kavmine demişti ki: Siz neye kulluk ediyorsunuz?”

Bu âyetlerde anlıyoruz ki Baba:

Kişinin mağfîret bulması için yardımcı olandır.

Mağfîret: kişinin günahlarını terk edip, kendi varlığından geçip, Allah’a tertemiz teslim olmaktır, fenâfillah olmaktır

Anlıyoruz ki Baba, “أَب , Eba”:

Kişiyе aslını öğretmeye vesile olandır.

Varlığın aslının sûreten ve sûreten Allah olduğunu öğretendir.

Kişinin vücûdundaki ilâhî gücün Allah olduğunu öğretendir.

Kişiyе, kendinde ve her varlıkta her an tecelli edenin Allah olduğunu öğretendir.

Her varlığın kendisi gibi bir kul olduğunu öğretendir.

Hiç bir varlıktan yüce olmadığını, hiç bir varlığa hor bakmamayı öğretendir.

Yalnızca Allah'ın kulu olduğunu hiç kimseye kul olmamayı öğretendir.

Kimsenin kâlbini kırmamayı öğretendir, kulu üzenin Allah'ı üzdüğünü bildirendir.

Edep, Ahlak, İlim, İrfan üzere yaşamayı öğretendir.

Gece gündüz ona verilen aklın kıymetini bilip, varoluşu ve var edeni anlamayı öğretendir.

İşte kısaca, Baba, “أَب , Eba”: Kişinin aslı olan Allah hakikatini öğrenmenin kapısını açandır.

İşte ister kadın olsun, ister erkek olsun, bize şah damarımızdan yakın olan, bizim aslımız olan, Allah'ı ve ondan gelen ahlakı bize öğreten “Baba” dır.

“Bana babalık yaptı” deyimi buna işaret eder.

En'âm Sûresi 74: “İbrâhîm, babası Âzer'e: Putlardan ilahlar mı ediniyorsun? Ben, seni ve kavmini apaçık bir dalâlet içinde görüyorum, demişti.”

Tövbe Sûresi 114: “İbrâhîm babasının mağfiret bulması için koştu, olmadı. Babası ancak kendi zamanının adetlerinde kaldı. Böylece Allah için anlattıklarına karşı onun düşmanlığı ortaya çıkınca, ondan uzak durdu. Muhakkak ki İbrâhîm; duygu yüklü, sağlam iman sahibi, iyi huylu, zarif olan biriydi.”

“İlm-i Tevhîd” yolunun babası, atası Hazreti İbrâhîm'dir.

Nahl Sûresi 123: “Sonra sana vahyettik: İbrâhîm'in düzenlediği ilkelere tâbi olmanı, Tevhîd üzere olmanı ve ortak koşanlardan olmamanı.”

Hazreti İbrâhîm, atalarının inanç öğretisini kabul etmemiş, yerlere göklere bakarak, varlığı inceleyerek yaratılışı anlamaya çalışarak Allah hakikatini insanlara açıklamıştır.

İlm-i Tevhid yolunun atası, babası Hazreti İbrâhîm'dir

Gönül evinin, mânâ âleminin babası Hazreti Muhammed'dir
İşte Kur'ân, Baba, "أَب , Eba" hakikatini ince ince bizlere aç-
mıştır.

Kur'ân hakikatine göre Baba:

Kişinin kendi aslını öğrenmesi için,

Allah hakikatini öğrenmesi için,

İlm-i İrfân yolunda olunması için,

Topluma en güzel hizmet edilmesini öğrenmesi için, gay-
ret gösterendir

Hepimizin aslı,"أَب , Eba" boyutu Allah'tır.

Hakk yolunda yetimlere babalık yapan babadır.

İşte, bizlerin bedenlen dünyaya gelmemize vesile olan ve bizi
yetiştiren anne de baba da, "Baba-Eba" boyutudur.

Bizlerin kendi aslımızı bilmemize, ilim irfân bulmamamıza
vesile olan Kâmil kişi de "Baba-Eba" boyutudur.

Aslımız, kaynağımız olan Allah ulvîyeti de "Baba-Eba" bo-
yutudur.

فَإِنْ لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُون

Fe in lem tetûni bihî fe lâ keyle lekum indî ve lâ takrebûn

Fe in lem tetuni bihi	: Artık, eğer, bana getirmezseniz onu,
Fe lâ keyle	: O zaman, yok, ölçülen şey, verilecek şey,
Lekum indi	: Size, benden, yanımda,
Ve lâ takrebû-ni	: Yaklaşmayın, bana yakın olmayın, yakınlığı anlamamak,

60- Meâli: Eğer bana onu getirmezseniz, o zaman benden size verilecek bir şey yoktur ve bana yaklaşmayın.

Yûsuf, kardeşlerinden Ke'nan diyarına gidip, Ke'nan'da kalan kardeşini getirmelerini istemişti.

Ve demişti ki: "Eğer bana onu getirmezseniz, o zaman benden size verilecek bir şey yoktur"

Ke'nan'da kalanların, Mısır'a gelmesi gerekiyordu.

Dünya boyutunda bir şey kalmamalıydı, her şey cân boyutuna gelmeliydi.

Tenden geçilmeliydi, cânna erilmeliydi.

"Benden size verilecek bir şey yoktur" kelimından gelen mesaj ne kadar da anlamlıydı.

Eğer ten boyutunda kalırsa bir kişi, cân boyutundan lütüflanamazdı.

Ne kadar anlam yüklüydü.

Ke'nan'dan Mısır'a olan yolculuk miraç değil miydi?

Tenden cânna olan yolculuk miraç değil miydi?

Yâ'kûb makamında Yâkub ile buluşmak, yâni kâlb sahibi olmak yolculuğu miraç değil miydi?

Yûsuf makamında Yûsuf'la buluşmak, yâni teni tutan cân şehrine karışmak, miraç değil miydi?

Yakûb'un Yûsuf ile buluşması, Ke'nan'ın Mısır ile birleşmesi miraç değil miydi?

Yûsuf, Ke'nan'da kalanları istiyordu, hepsi cân olsun istiyordu.

Eğer Ke'nan diyarında kalırsa "lâ takrebû-ni" bana yaklaşmayın diyordu.

"Lâ takrebû-ni" bana yaklaşmayın, bana olan yakınlığı anlayamazsınız anlamlarına gelen bir kelimedir.

Buradaki mesaj; Ke'nan boyutunda, yâni dünya boyutunda, yâni toprak boyutunda, yâni sûretler boyutunda kalırsanız beni anlayamazsınız, mesajıdır.

Bu mesaj, Bakara Sûresi 35. âyetteki mesaj değil miydi?

Bakara Sûresi 35: " Ve lâ takrabâ hâzihiş şecerete fe tekûnâ minez zâlimîn."

Meâli: "Ve aslınızın geldiği yeri, o yakınlığı yok etmeyin, yoksa zalimlerden olursunuz."

Bu âyette de "Lâ takraba" âyeti vardır.

"Lâ takraba" yakınlığı yok etmemek, yakınlığı kaybetmemek, yâni seceremiz, yâni aslımız Allah'a olan yakınlığı anlamak, o yakınlıktan kopmamaktır.

Bir insan, eğer geldiği yer olan seceresini, yâni aslı olan Allah'ı bilir, o yakınlığı anlarsa ve hep o şuurda yaşarsa, o insan asla kötü haller içinde olamaz ve kimseye zerre kadar zarar veremez. Bakara Sûresi 35.âyetteki mesaj buydu.

Yûsuf Sûresinin bu bölümündeki âyette, "Lâ takrebû-ni" bana yaklaşmayın, bana olan yakınlığı anlayamazsınız, anlamındaydı.

Yâni Ke'nan boyutunda kalırsanız, cân boyutu şuurundan uzak olursunuz, mesajıydı.

Kişi toprak, boyutunda kaldığı müddetçe, Allah'a olan yakınlığı anlayamaz.

“Bana yaklaşmayın” mesajı, Ke’nan boyutunda kaldığınız müddetçe, bana yakınlaşamazsınız mesajıydı.

Nûh’un gemisine binmeyen oğlunun adı da “Ke’nan” idi.

Yâni sûret boyutunda kalan kişi, kendi vücûd gemisinin içine giremez, dışarıda kalır, enfüs yolculuğu yapamazdı.

Enfüs yolculuğu için, sûretten sîrete adım atmak gerekir.

قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ

Kâlû senûrâvidu anhu ebâhu ve innâ le fâilûn

Kâlû se nûrâvidu anhu : Dediler, razı, isteyeceğiz, onu,
Ebâ hu : Baba, ata, o,
Ve innâ le fâilûn : Muhakkak ki biz, elbette, yapanlar,
işleyenler,

61- Meâli: Dediler ki: Biz onu getirmek için onun babasını razı etmeye çalışacağız ve bunu elbette yapacağız.

Yûsuf, Ke'nan diyarındaki küçük kardeşini istiyordu.

Kardeşleri bir şekilde Mısır'a gelmiş Yûsuf ile görüşmüşlerdi.

Şimdi Ke'nan'da kalanlar da gelmeliydi.

Ke'nan'an da kimse kalmamalıydı.

Yâ'kûb'u, Bünyamin'in, kardeşleri tarafından, Mısır'a götürmek için ısrar etmelerinin kaygısı, telaşı sarmıştı.

Daha önce Yûsuf'u kaybeden Yâ'kûb, Bünyamin'ini de nasıl kaybedebilirdi.

İki kardeşin yokluğuna nasıl dayanılırdı.

Yûsuf'u kaybetmenin hüznünden gözlerine ak düşen Yâ'kûb, Bünyamin'i de kaybederse ne olurdu?

Oysa hem Yûsuf, hem Yâkub, hem Bünyamin, hem kardeşler, tüm aile Yûsuf'ta bir olacaklardı.

İki kardeşin kaybı mı, yoksa iki çocuğun birleşmesi mi?

İnsanın bedeni ve cânı iki kardeş değil miydi?

İki kardeş, üflenen rûh boyutundan gelmemiş miydi?

Peki, onların birliği nasıl olacaktı.

Elbette Hakk'ta Hakk olanlar, birliğe erenlerdir.

Yâni toprak boyutunda kalınmamalıydı.

Kişideki kardeşler boyutu olan sıfatlar, vücûdu tutan Zât boyutu baba, iki kardeş olan cân ve ten bir olmalıydı.

Zaten birdi, ama o şuura ulaşılmalıydı.

Yûsuf kıssası, kişinin kendine olan bir sesleniş değil miydi?

O zaman kişi, Ke'nan'ı Mısır'ı, Yûsuf'u Yâ'kûb'u, kardeşleri ve iki kardeşi kendinde bulmalıydı ve Tevhîd şuuruna ermeliydi.

“Biz onu getirmek için onun babasını razı etmeye çalışacağız” mesajı ne kadar derindi.

Baba'yı razı etmek neydi, Allah'ın rızasının ne olduğunu anlamak neydi?

Allah'ın rızasına kavuşmak neydi?

Ve o rıza üzere yaşamak neydi?

Vücûdu tutan Zât tecellisi, vücûdun “Eba-Baba”sı değil miydi?

Bir de kişinin vücûda, “Benim vücûdum” demesi vardı.

Vücûd Zât'a mı aitti, yoksa kişinin kendine mi aitti?

İşte rıza burada gizliydi.

Vücûdu sahibine teslim etmek, rızaya ulaşmaktı.

Bana ait olmayan vücûda nasıl benim diyebilirim?

Kendini bilen bilir ki, her an kendi vücûdunda olan ve varlıkta olan işleyişi bizzat yapan Allah'tır.

Bilir ki; kişi kendi kâlbini attıramaz, nefes alıp veremez, kanını dolaştıramaz, beynini, gözlerini çalıştıramaz, yâni kendi vücûdundaki işleyişi kendi yapamıyordur, vücûdun Zât'ı yapıyordur.

Vücûdun Zât'ına ârif olan, ona teslim olur ve onun rızasına kavuşur.

Ama insanoğlu, benim vücûdum demeye devam eder, oysa o vücûd ona emanettir, gün gelir sahibine geri döner.

وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

*Ve kâle li fityânihicalû bidâatehum fî rihâlihîm leallehum
yarifûnehâ izenkalebû ilâ ehlihîm leallehum yercîûn*

Ve kâle li fityâni hi	: Dedi, yardımcılarına, adamlarına,
Icalû	: Yapın, edin, koyun, gelin,
Bidâate-hum	: Malları, erzak bedelleri, kayıp, unutma, onlar,
Fî rihâli-him	: Onların yüklerinin içine, heybelerine, palan,
Lealle hum yarifûne-hâ	: Umulur ki, onlar, onu tanırlar, onu farkedерler,
İzâ inkalebû	: Geri döndükleri zaman,
İlâ ehli him	: Ailelerine,
Lealle-hum yercîûn	: Umulur ki, onlar, aslına dönerler, dönerler,

62- Meâli: Yûsuf yardımcılarına dedi ki: Onların heybelerinin içine, onların unuttuklarını sanmaları için mal bedellerini koyun, umulur ki onlar ailelerine vardıkları zaman onu fark ederler, umulur ki onlar geri dönerler.

Yûsuf kardeşlerine buğday vermişti, kardeşleri de buğdayın bedelini ödemişlerdi.

Lâkin Yûsuf, heybelerinin içine kardeşlerinin bedelini geri koydurmuştu.

“Umulur ki fark ederler, umulur ki geri dönerler” demişti.

Buradan sunulan mesaj; insanın vücûdu ve akli bir heybedir, heybenin içinde bir değer vardır, o dağır de cân boyutudur.

Kişi dünya boyutuna düştüğünde, anne babanın yetiştirme-
siyle, benlik içine düşer, vücûdun değerini unuttur, gün gelipte
fark ettiğinde, düştüğü gafletten geri döner ve bedeninin sahi-
bine teslim olur.

Vücûd, mal mülk boyutudur, lâkin vücûd mülküne benim di-
yen kişi, “Mâlikü'l Mülk” şuurundan uzaklaşmıştır.

Yâni mülkün sahibini anlayamamıştır.

İşte kişinin vücûdundaki değerler, o vücûdun sahibine ait
sonsuz niteliklerdir, o nitelikleri de, vücûd heybesine koyan vü-
cûdun sahibidir.

Kişi düştüğü gafletten geri dönmeli, o değerleri anlamalı ve
fark ehli olmalıdır.

Allah insan vücûdunu yarattı, oraya kendine ait olan değer-
leri koydu ve o değerlerle heran vücûdun işleyişinde “Mâlikü'l
Mülk” olduğunu gösterdi

Ama insanoğlu, o vücûdun içine, yâni aklına; benlik, gurur,
kibir, fitnelik, fesatlık, kıskançlık, hırs, makam mevki sevdası
koydu, Allah'a ait olan değerleri örttü.

İşte insanoğlu bu gafletten geri dönmeli, doğduğu saflığa
ulaşmalıdır.

İnsanoğlu, tertemiz olan bedeninin içine koyduğu, onu Al-
lah'tan uzak tutan, her şeyi temizlemelidir, yâni tövbe etmelidir.

Tüm kötü hallerden uzak durmalıdır. Ayrımcılıktan kurtul-
malıdır. İkilik hallerinden arınmalıdır.

Arabozuculuktan, dedikodu yapıp arkadan çekiştirmekten
uzak durmalıdır.

İnsanların ayıbını aramaktan, sırlarını araştırmaktan, alaya
almaktan, kötü isimler lakaplar takmaktan uzak durmalıdır.

İnsanları inançlarına göre ayırmaktan kurtulmalıdır.

Biz ve onlar demenin meydana getirdiği ikilik illetinden
kurtulmalıdır.

İnsanları ve yaratılan herhangi bir varlığı kerih görmekten kurtulmalıdır.

Birilerinin hakkını yemekten, çalmaktan, çırpılmaktan tamamen sıyrılmalıdır.

Gurur, kibir, benlik gibi hallerini yok etmelidir.

Şirk günahından kurtulmalıdır, kendine varlık isnat etmek günahından kurtulmalıdır.

Allah'a ait olan tüm sıfatları kendine nispet etmek günahından uzaklaşmalıdır.

İşte böylelikle akıl heybesini temizlemeli, vücûdundaki değerlerin farkına varmalıdır.

“Umulur ki onlar geri dönerler.” âyetinden gelen mesaj, Ke'nan ile Mısır arasında olan gelip gitmeler, umulur ki Mısır'da son bulurdu.

Ke'nan boyutunda kalmak, cân şuurundan uzak olmaktır.

Toprak boyutunda kalmak, sûret görmektir, benlikte kalmaktır, kavgada kalmaktır, varlığın eşya boyutunda kalmaktır, eşyanın hakikatine erememektir.

Onun için geri dönülmeliydi, cân da cân olunmalıydı.

فَلَمَّا رَجِعُوا إِلَىٰ آبَائِهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ
فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانًا نَكْتَلُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

*Fe lemmâ receû ilâ ebîhim kâlû yâ ebânâ munia minnel
keylu fe ersil meanâ ehânâ nektel ve innâ lehu le hâfizûn*

Fe lemmâ receû	: Böylece, döndüklerinde, vardıklarında,
İlâ ebîhim	: Baba, ata, onlar,
Kalu yâ ebâ nâ munia	: Dediler, ey babamız, men etme, engellenme,
Minnâ el keylu	: Bizden, ölçek,
Fe ersil mea nâ	: Artık gönder, bizimle beraber,
Ehâ nâ	: Kardeşimiz,
Nektel	: Erzak, mal, ihtiyaçlarımızı,
Ve innâ lehu le hâfizûn	: Muhakkak biz, onu, koruma, muhafaza etmek,

63- Meâli: Böylece onlar babalarına döndükleri zaman dediler ki: Ey babamız! Bize belli bir ölçüyle verilen mal yasaklandı. Artık sen kardeşimizi bizimle gönder ki biz de ihtiyacımızı alabilelim ve biz elbette onu koruruz.

“Receû ilâ ebîhim” Babalarına rücû ettiler, yâni aslı olan babalarına kavuştular, babalarına döndüler.

Rücû; aslına dönmek, aslını fark etmek, aslıyla buluşmak demektir.

Bakara Sûresi 156. âyette geçen, biri vefat ettiği zaman okunan “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn” Meâli: “Muhakkak ki Allah’tan geldik, aslımız olan ona döneceğiz” âyetinde işaret edilen, “hepimizin aslı Allah’tır, hepimiz her an onunla birlikteyiz” açıklamasına, rücû hakikatine işaret eder.

Kıssada Yûsuf, eğer Ke'nan diyarında kalan Bünyamin'i Mısır'a getirmezlerse, bu kıtlıkta bir daha buğday verilmeyeceğini söylemişti.

Bunun için Yâ'kûb'un oğulları babalarına; "Ey babamız! Bize belli bir ölçüyle verilen mal yasaklandı. Artık sen kardeşimizi bizimle gönder ki biz de ihtiyacımızı alabilelim" demişlerdi.

Ve çekinerek de olsa" ve biz elbette onu koruruz." demişlerdi.

Oysa daha önce Yûsuf'u koruyamamışlardı.

Bunu unutmadıkları için babalarına "onu koruruz" demişlerdi.

Burada geçen "hâfız" kelimesi; korumak, muhafaza etmek, saklamak, anlamında kullanılır.

Toplumda hâfız denildiği zaman; "Kuran'ı tümüyle ezberlemiş olan ve ezberden okuyabilen kimse" diye bilinir

Oysa Kur'ân ölçüsüyle hâfız; koruyan, hıfzeden, saklayan, muhafaza eden gibi anlamlara gelir. Muhâfız kelimesi de buradan gelir.

Bir kelimenin mânâsına ermeden, onu anlamını muhafaza etmek mümkün değildir.

Arapça Kur'ân'ı ezbere bilen kimseye hâfız dense de, önemli olan oradaki mânâyı ulaşabilmektir.

Burûc Sûresi 22: "Fî levhın mahfûz."

Meâli: "Tüm hakikatler, varlık sayfalarının içinde muhâfaza edilmiştir."

Bu âyette de görüyoruz ki, hâfız olan Allah'tır, yâni her varlıkta satır satır yazılı olan, yâni varlık levhalarında ve rûh boyutunun levhalarında yazılı olan ilmi, oraya yazan ve orada muhafaza eden Allah'tır.

Mahfûz: Muhâfaza edilen, saklanan, korunan, içindeki taşıdığı değeri hiç eksiltmeden ya da arttırmadan koruyan, koruyup aktaran,

Levh-i Mahfûz: Muhâzafa edilen levha, korunan sayfalar, korunan değerler, saklanan bilgiler, ilahi kalemle yazılmış korunan ulvî sayfalar,

Anlıyoruz ki Levh-i Mahfûz; muhâfaza edilen levhalar, korunan bilgiler, varlık kitabının içinde satır satır yazılı olan ilahi bilgiler anlamında karşımıza çıkıyor.

Levh-i Mahfûz, tüm kâinatın varoluş bilgilerinin satır satır yazıldığı sistemin adı.

Hem zerre ye ait hem bütüne ait olan varoluş ile ilgili bilgilerin muhâfaza edildiği sistem.

Beşeri sisteme ait olan ve Ulvî sisteme ait olan hakikatlerin saklandığı levhalar.

Beşeri sisteme ait olan hakikatler varlık kitabının içinde satır satır yazılıdır.

Ulvî sistem ise beşeri sistemin geldiği yerdir.

Ulvî sistem dediğimiz; Rûh boyutu, Nûr boyutu, Hiçlik boyutudur.

Rûh sisteminde beşeri sisteme ait olan Levh-i Mahfûz vardır.

Rûh boyutunun Levh-i Mahfûzunda beşeri varlığın açığa çıkmadan önceki bilgileri satır satır yazılıdır.

Nûr boyutunun Levh-i Mahfûzunda ise Rûh boyutuna ait olan yazılım vardır.

Bir incir tohumu düşünelim:

İncir tohumunun içinde incir ağacına ait olan tüm bilgiler muhâfaza edilmiştir.

İncir ağacına ait olan; filiz, dal, yaprak, çiçek, meyve satır satır yazılıdır.

Hatta yaprak sayısı, meyve sayısı, incir ağacının büyüklüğü vs satır satır yazılıdır.

Yâni tohumda incire ait olan bilgiler muhâfaza edilmiştir.

İncir tohumundan incir ağacı çıkar ve incir ağacının tüm bilgileri yine yeni oluşacak olan incir tohumunda saklanır.

İşte incir tohumunun içindeki sistem incir tohumunun levh-i mahfûzudur.

Ağacın levh-i mahfuzû o ağacın tohumudur.

Ağacın tohumunda ne yazılı ise, o tohumdan o ağaçla ilgili şeyler açığa çıkar.

Asla başka şey açığa çıkmaz.

Levh-i Mahfûzda ne varsa zamanı gelince adım adım kâinatta varlık olarak ortaya çıkıyor.

İşte Levh-i Mahfûz dediğimiz muhteşem sistem, aklın alamayacağı sistem, Allah'ın özünde yazılı sistemin adıdır.

Levh-i Mahfûzda hem Ulvî hem beşeri sistemin yazılışı Allah'ın "Nun ve Kalem" sırrıdır.

İşte bu bölümün "hâfız" âyeti iyi incelenmeli, iyi düşünülmelidir.

"Hâfız" kelimesini, toplumun aklına kodlanan, Kur'ân'ı ezberleyen kişiye denilen bir kelime olarak düşünersek, Kur'ân'ın sunduğu asli anlamı örtmüştür.

قَالَ هَلْ أَمِنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ
فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

*Kâle hel âmenukum aleyhi illâ kemâ emintukum alâ ahîhi
min kabl fe Allah hayrun hâfîzâ ve huve erhamur râhimîn*

Kâle hel amenu kum aleyhi	: Dedi, nasıl, inanma, size, onun için, onun hakkında,
İllâ kemâ emintu-kum	: Ancak, gibi, sizden emin olmuştum, güvenmiştim,
Alâ ahî-hi min kabl	: Onun kardeşine, kardeşi için, daha önce,
Fe Allah hayrun	: Böylece, fakat, Allah, hayırlı, iyi olan,
Hâfîzâ	: Koruyan, muhafaza eden,
Ve huve erham	: O, rahmet, merhamet,
El râhimîn	: Özünden var eden,

64- Meâli: Dedi ki: Onun için size nasıl inanabilirim. Daha önce de kardeşiniz hakkında size güvenmiştim. Fakat Allah, hayırlı bir şekilde muhafaza edendir, bütün her şeyi merhametiyle kuşatan, tüm varlığı özünden vareden O'dur.

Yâ'kûb, kendilerine bir daha buğday verilmesi için, Mısır azizinin, Bünyamin'i istemesinden bir şeyleri hissetmişti.

Buluşmanın yakınlığını hissetmişti.

Zaten Yâ'kûb'un daha önce sûret gören gözleri, yavaş yavaş sûret görmez olmuştu.

Yâni Dünya boyutuna açık olan gözler kapanmış, Hakk boyutuna açılmıştı.

Yâni gören gözler, görmez olmuştu, ama asıl şimdi görür olmuştu.

Hakk'ı görmeyen göze, gören göz denilebilir miydi?

Göz, Hakk'ı görmüyorsa o göz kör gözdür.

Göz varlığın eşya boyutuna takılıp kalmışsa, o göz henüz açılmamıştır.

Yâ'kûb'un oğulları da: "Bünyamin'i Mısır'a götürmez isek, bir daha buğday alamayız, onu bizimle gönder" demişlerdi.

Yâ'kûb, bunun üzerine: "Size nasıl inanabilirim. Daha önce de kardeşiniz hakkında size güvenmiştim" dedi.

Yâ'kûb, oğullarına gerekli ihtarı yaparak ne kapılar açıyordu, olayların nasıl aktığını görüyordu.

Aslında Yâ'kûb, Yûsuf'u onlarla gönderirken Allah'a emânet etmişti.

Ve demişti ki: "Allah, hayırlı bir şekilde muhafaza edendir, bütün her şeyi merhametiyle kuşatan, tüm varlığı özünden vareden O'dur."

Yâ'kûb'un teslimiyeti tamdı, her an Allah'a tevekkül içindeydi.

Olan olayla ne olursa olsun, olan olayların ardındaki mesajı hissedebiliyordu.

Zaten tevekkül sırrı da bu değil miydi?

Allah'ı vekil edinmek, her şeyiyle Allah'ın merhametine teslim olmaktı, yâni tevekkül içinde olmaktı.

Varlıkta olan her an tecelli bir akışı sağlıyordu, görebilene bu akışın nereye gittiği belliydi.

Çiftçi tohumunu ektiğinde onun nereye gittiğini bilmez miydi?

Yâ'kûb da olayların akışını hissediyordu.

Gönülleri saf olanların, akıllarını temizleyenlerin, tevekkül içinde olanların, Allah'tan bulunduğu ecir, güçlü hislerdi ve firâsetti.

Yâ'kûb'un cân damarı Yûsuf'tu.

Yâ'kûb'dan Yûsuf'a bir his kanalı vardır, hisler oradan akıp gidiyordu.

Aynı, çiftçinin tohumla olan hissi gibi, tohum meyveye dönünceye kadar bir zaman dilimi içinde akıp gider, her zaman diliminde yapılması gerekenleri çiftçi bilir.

Yâ'kûb'da, artık Mısır kapısının yavaş yavaş açıldığını hissetti, az bir zaman diliminde neler yapılmasını gerektiğini idrâk etti.

İlâhî his, Allah'ın kuluna bir lütfü idi.

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا
يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا
وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزَدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ

*Ve lemmâ fetehû metâahum vecedû bidâatehum ruddet
ileyhim kâlû yâ ebânâ mâ nebgî hâzihî bidâatunâ ruddet
ileynâ ve nemîru ehlenâ ve nahfazu ehânâ ve nezdâdu
keyle beîr zâlike keylun yesîr*

ve lemmâ fetehu	: olduğu zaman, açma, açtılar,
metâa hum	: mallar, değerler, eşya, onlar
Vecedû bidâte hum	: buldular, sermaye, bedel, mal almak için bedel
Ruddet ileyhim	: iade edildi, geri verildi, onlara
Kâlû yâ ebâ nâ	: dedikle, ey babamız,
ma nebgî	: istemeyiz, ne isteriz
Hâzihî bidâatu nâ	: bu, bizim sermayemiz
ruddet ileyna	: iade, reddetme, bize
ve nemîru ehle na	: erzak, yiyecek getiririz, ailemiz
ve nahfazu ehâ nâ	: koruruz, muhafaza ederiz, kardeşimiz
ve nezdâdu keyle beîr	: arttırırız, bir ölçek mal, bir yük mal
Zâlike keylun yesîr	: işte bu, bir ölçek mal, kolay, az olan, yürüyüş

65- Meâli: Onlar mallarını açtıkları zaman, mal almak için götürdükleri bedellerinin onlara iade edildiğini gördüler. Dedi-ler ki: Ey babamız! Daha ne isteriz, bu bizim bedellerimiz bize iade edilmiş. Biz ailemize onunla erzak getiririz ve kardeşimizi de koruruz ve daha fazla mal alırız, işte bu bize kolaydır.

Mısır'dan gelen heybeler açılmış, yavaş yavaş buğdaylar dışarı çıkarılıyordu.

Bir heybenin içinde, buğdayın karşılığı geri konmuştu, iade edilmişti.

Bir anlam verememişlerdi ama içlerinde bir sevinç oluşmuştu.

Bu bedelle yine buğday alabiliriz dediler, oysa mesaj başkaydı.

Yâ'kûb'a seslenmişler: "Bu bizim bedellerimiz bize iade edilmiş. Biz ailemize onunla erzak getiririz ve kardeşimizi de koruruz ve daha fazla mal alırız, işte bu bize kolaydır."

Yâ'kûb anlamıştı mesajın derinliğini.

Allah'a, Allah'a ait olanla gidilmeliydi.

Kulun kendini kurtarmak için yaptığı ibadetler, Allah'ta ne kadar karşılık bulabilirdi.

Allah kulunun ibadetini ne yapsındı, Allah kulunun kendini istiyordu, kendine teslimiyetini istiyordu.

Belkis'da Süleyman'a armağanlar göndermişti, Süleyman armağanları geri göndermiş: "Belkis'in kendi gelsin" demişti.

Neml Sûresi 35: "Ben onlara bir armağan göndereceğim, sonra bakacağım görevliler ne ile dönecekler."

Neml Sûresi 36. "Ve Süleyman demişti ki: Bana kendinize nisbet ettiğiniz değerlerle mi geliyorsunuz."

Evet, Yûsuf'da onların bedellerini onlara geri göndermişti.

Yûsuf'un istediği, bir bedel değil, Mısır'a gelmeleri idi.

Kul şahit olmadığı, atalarından öğrendiği, hevâsında var ettiği bir Allah'a gece gündüz ibadet etse de, ona namaz, oruç, hac, dua armağan etse de, rıza-yı îlâhi bu muydu?

Allah Mûsâ'ya: "Benim için ne yaptın" diye bir his verdiğinde, Mûsâ onun için yaptığı ibadetleri bir bir saymıştı.

Allah ona: "Hepsini kendin için yaptın, benim için ne yaptın" dedi.

Mûsâ o zaman anlamıştı, nefsi için yaptığı ibadetlerin onu kurtaramayacağını.

Yapılan ibadet armağanlarının geri döneceğini o zaman anlamıştı.

Ve Allah'ı layığıyla anlamak ve ne yapması gerektiğini öğrenmek için, Hızır ile buluşmuş yolculuğu başlamıştı.

Yapılan ibadet cennet, huri, cennet köşkleri için miydi?

İbadetin mânâsı neydi?

Yûnus emre ne güzel dile getirmiş.

“Cennet cennet dedikleri

Birkaç köşkle birkaç huri

İsteyene ver anları

Bana seni gerek seni”

Yûsuf, kardeşlerinin değerlerini, onlarla geri göndermişti.

Kardeşleri de sevinmişti, sevinmeyip de ne yapsınlardı, zaman kıtlık zamanı idi, aileler, çocuklar açtı, zaman bedenlerin bakılma zamanıydı.

Beden de Allah'ın emaneti idi, beden görmezden gelinir miydi, hiç ihmal edilir miydi?

Hazreti Muhammed: “Allah'tan sağlık isteyen” demişti.

Önce beden sağlığıydı elbet.

Sonra da bedenlerin sahibi de bilinmeli, ona teslim olunmalıydı.

Âyette: “Biz ailemize onunla erzak getiririz ve kardeşimizi de koruruz ve daha fazla mal alırız, işte bu bize kolaydır” sözüyle işaret edilen mesaj da çok güzeldir.

Aile olabilmek; ailesi için yaşayabilmek, kardeşlik duygusunu hissetmek ve kardeşleri için bir şeyler yapabilme duygusudur.

Koruyucu olmak, paylaşımcı olmak, çalışmak, erzaklar taşımak, ihtiyaçları gidermek, bunlar hep insan olabilmenin mesajlarıydı.

İnsan, makamına erenlerin düşündüğü, yaptığı şeylerdi bunlar.

Allah hakikatine ermiş kişiye “İnsan” denirdi.

İnsan makamına eren, selâmete ermiştir yâni islâm olmuştur.

İnsan olan yaşantısında İslâm şuurunu üzere yaşar.
İslâm şuurunda yaşayana "Müslüman" denir
İslâm olan, çevresine huzur sunar, sevgi sunar.
Hep dayanışma, yardım içindedir.
Hangi varlığa bakarsa baksın o varlıkla kardeş olduğunu bilir.
Her varlığın ardında olan özün Hakk olduğunu bilir.
Hiç bir zaman hiç bir varlığa, zerre kadar zarar veremez.
Hiç bir zaman hakk yemez ve asla dünyanın şanına, şöhretine, para, mal-mülküne esir olmaz.
Hiç bir zaman Allah'ı unutmaz, hep içinde ilâhi aşkla yaşar.

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ
لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ
اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ

*Kâle len ursilehu meakum hattâ tutâni mevsikan min Allah
le tetunnenî bihî illâ en yuhâta bikum fe lemmâ âtevhu
mevsikahum kâle Allah alâ mâ nekûlu vekil*

Kâle len ursile hu	: Dedi, onu göndermem,
Mea kum	: Sizinle beraber, birlikte,
Hattâ tutu ni mevsikan	: Hatta, vermek, bana, sağlam söz, misak, yemin,
Min Allah	: Allah,
Le tetunne-nî bihi	: Elbette, bana getireceksiniz, onu,
İllâ en yuhâta bikum	: Ancak, başka, kuşatılmak, ihata edilmek, sizinle,
Fe lemmâ âtev hu	: Böylece, olduğu zaman, ona verdiler,
Mevsikahum	: Söz, onlar,
Kâle Allah alâ ma nekûl	: Dedi, Allah, söylediğiniz şeyler için,
Vekil	: Vekil, bakan, yetkili,

66- Meâli: Dedi ki: Bana onu geri getirmek için, Allah adına söz vermediğiniz müddetçe, onu sizinle göndermem, ancak sizlerin etrafınızın kuşatılması başka. Böylece onlar kesin bir söz verdiklerinde, dedi ki: Allah söylediğiniz şeyler için vekil olandır.

Yâ'kûb, Bünyamin'i göndermek için, diğer çocuklarından söz almaya çalıştı.

Hissediyordu, Bünyamin gidecek ve sonra kendi de gidecekti, artık zaman yaklaşıyordu, kâlb ile cân birleşecekti.

Cân kâlbî açılacak, kâlb görmeye başlayacak, gönül sırrı ortaya çıkacaktı.

Onun için önce Bünyamin gidecekti.

Yâ'kûb dedi ki: "Bana onu geri getirmek için, Allah adına söz vermediğiniz müddetçe, onu sizinle göndermem, ancak sizlerin etrafınızın kuşatılması başka."

Allah adına söz vermek, yâni misak sırrı ne olabilirdi.

Allah adına söz verilebilir miydi?

Peki, söz tutulmayınca ne olacaktı, mahcup olan Allah'ımı olacaktı.

Bu âyette, herkese sunulan mesaj, Allah adına söz vermek nedir bilinsin, mesajdır.

Misak; Allah ile yapılan sözleşme anlamında kullanılır.

Misak; Allah'a söz vermek, Allah'ın güvenini kazanmak demektir.

Misak; sözleşmek, anlatlaşma yapmak, güven ortaya koymak, itimat etmek, dosdoğru hareket etmek, sağlam durmak, caymamak, gibi anlamlara gelir.

Ahzâb Sûresi 7.âyette "misak" kelimesi iki kez geçer.

"Ve iz ehaznâ minen nebîyyîne mîsâkahum ve minke ve min nûhın ve ibrâhîme ve mûsâ ve îsebnî meryeme ve ehaznâ minhum mîsâkan galîzâ."

Meâli: "Hakikatlerin haberlerini bildirenler Bize sarılırlar. Onlar sözlerine uyarlar. Sen de ve Nûh da ve İbrâhîm de ve Mûsâ da ve Meryem oğlu İsâ da, onlar da sağlam bir şekilde sözlerine uydular, Bize sarıldılar."

Kur'ân'ı incelediğimizde, Nebî ve Resûl'lerin misaklarına uyduğu görülür.

Hakk yolunda gidenle, misaklaşmak vardır.

Allah'ın hakikatlerinden sapmayacağına dair, Allah'a söz vermek misaktır.

Çünkü emaneti yüklenen, sözünde duran olmalıdır.

Çünkü emanet, gönüllere aktarılacak olan Allah'ın hakikat bilgileridir, Allah'a ait olan sırlardır.

Emaneti yüklenecek olan; itimat edilecek olandır, dosdoğru hareket edecek olandır, sağlam duracak olan ve asla Hakk yolundan dönmeyecek olandır.

İşte, misak onun için çok önemlidir.

Tüm Resûl ve Nebî'ler Allah'a misak verdiler ve sözlerine uydular, Allah'a sarıldılar.

Allah'a sarılan zaten sözünden asla dönmez.

Âşıklar misak ehilleridir, Hakk âşıkları asla sözlerinden dönmeyizler.

"İlm-i Tevhîd" yolunda bir Mürşid'in elinden tutmak, misaklaşmaktır.

Mürşid'in elinden tutup söz vermek, Allah'a söz vermektir.

Bu sözü verene, "İlm-i Tevhîd" dersleri tebliğ edilir.

Edeph sahibi, misak sahibidir.

Emanet ancak, misak sahibine sunulur.

Bir sohbet sırasında biri Hazreti Muhammed'e sordu:

- Kıyâmet ne zaman kopacak?

- O kıyâmeti soran nerede? Dedi Hazreti Muhammed.

- O kişi: İşte ben, ey Allah'ın Resûlü, dedi.

- Emanet zayi olduğu zaman kıyâmeti bekle, buyurdu.

O kişi tekrar sordu: Emânetin zayi olması nasıl olur?

Bunun üzerine Hazreti Muhammed:

- Ehil olmayan kimselere görev verildiği zaman kıyâmeti bekle, buyurdu.

İşte, emanet ehil olanlara sunulur, ehil olanlar misak verenlerdir.

Bünyamin'de bir emanetti, geri getirilmesi için misak istedi Yâ'kûb.

“Allah adına söz vermediğiniz müddetçe, onu sizinle göndermem, ancak sizlerin etrafınızın kuşatılması başka” dedi.

Burada misakın bozulabileceğinin şartıda işaret edilmiştir.

“Etrafınız kuşatılmadıkça” denilmiş.

Yâni etrafınız hayati bir şekilde kuşatıldığında, misakınızı bozabilirsiniz, denilmiştir.

Etrafının kuşatılması; zor durumlarda kalma durumudur, buradaki zor durumlar hayati zorluk olmalıdır.

Yâ’kûb, demek istiyor ki; Mısır’a doğru yola çıktınız, Bünyamin’i geri getirmek için misak verdiniz. Lâkin yolda sizi eşkiyalar sardı, eşkiyalar Bünyamin’i genç gördü, köle olarak alıp, köle pazarında satmak için sizi zorladılar, hayır dersiniz Bünyamin’e bir şey olabilir, onu öldürebilirler, o ölmektense, köle olması daha iyidir, işte bu durumda misakınızı bozabilirsiniz.

Yûsuf da köle olmuştu, lâkin sonra Mısır azizi olmuştu.

Yâ’kûb’un oğulları, Yâ’kûb’a misak verdiler ve Bünyamin’i alarak Mısır’a doğru yola çıktılar.

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ
 أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ
 الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

*Ve kâle yâ beniyye lâ tedhulû min bâbin vâhidin vedhulû
 min ebvâbin muferrikah ve mâ ugnî ankum min Allah min
 şey inil hukmu illâ lillâhi aleyhi tevekkeltu ve aleyhi
 fel yetevakkilil mutevekkilûn*

Ve kâle ya beniyye	: Dedi, ey evlatlarım, oğullarım,
Lâ tedhulû	: Girmeyiniz,
Min bâbin vâhid	: Kapı, tek, bir,
Ve udhulû min ebvabin	: Giriniz, kapılar,
Muferrikatin	: Ayrı ayrı,
Ve mâ ugnî ankum	: Değil, şey, ne, gani olan, fayda veren, size,
Min Allah min şeyin	: Allah'tan, bir şey,
În el hukmu illa li Allah	: Hüküm ise, sadece, ancak, Allah,
Aleyhi tevekkeltu	: Ona, teslim oldum, tevekkül ettim,
Ve aleyhi fe li yetevakkeli	: Ona, artık tevekkül etsinler, teslim olmak,
El mutevekkilûne	: Tevekkül edenler, teslim olan,

67- Meâli: Ve dedi ki: Ey evlatlarım! Hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Size hiçbir şeyde Allah'tan başkası yardımcı olamaz ve hüküm ancak Allah'ındır. Ben ona teslim oldum ve teslim olacaklar artık ona teslim olsunlar.

Yâ'kûb oğullarını uğurlarken, onlara gerekli öğütleri verdi: "Hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin." dedi.

“Allah’tan başka yardımcı aramayın, hüküm olarak onun hükümlerine güvenin, ona teslim olun” dedi.

Mısır şehrinin on iki kapısı vardı.

On iki kapıdan ayrı ayrı girmek neydi? Buradan sunulan ilâhî hikmet neydi?

Başka bir rivâyette Mısır’ın dört kapısı vardı.

Cân yolunda on iki kapıdan geçme sırrı neydi.

Mısır’ın on iki kapısı vardı.

Yâ’kûb’un on iki oğlu vardı.

Mûsâ asasıyla taşa vurdu on iki pınar aktı, Mûsâ asasıyla Nil’e vurdu on iki kanal açıldı.

İsâ’nın on iki havarisi vardı.

Elbette on ikiden bir murâd vardı.

“İlm-i Tevhîd” yolunda, fenâ makamlarında dört makam vardır, dört makamın on iki şuhudu vardır. Bu on iki şuhud, on iki şahit olunacak boyuttur, bu boyutları gören on iki sırrına vakıf olur.

Mısır şehrinin on iki kapısı, cân boyutuna erebilmek için bu on iki kapıdan geçmek gerekir.

Mısır’ın dört kapısı vardı denilse de bu dört kapı, fenâ makamlarında” Zikir-Fiil-Sıfat-Zât” kapısıdır.

Bu dört makamın ayrıca on iki şuhudu vardır.

Her bir kapıdan ayrı ayrı girilmesindeki mesaj, her makamı görmek, her makamın irfâniyetine ermektir.

Her bir makamı görmeden; cân şehrine girilebilir miydi? Hakk ile Hakk’a vuslat edilebilir miydi?

Makam, durulan yer demektir, yâni durulan yerin mânâsına erinceye kadar orada beklemek demektir.

“İlm-i Tevhîd” yolu makamlardan oluşur, her bir makamın derin mânâları vardır.

Bir makamın irfâniyetine ermeden, diğer makama geçilemez.

Yâ'kûb'un işaret ettiği Mısır'ın dört kapısı, ya da on iki kapısı, hakikat yolunda sâlik'in göreceği, şahit olacağı, makamlardır.

Ayrı ayrı girilmesi, her bir makamın ayrı ayrı görülmesi ve mânâsına erilmesidir.

Bu bölümdeki âyetin devamında: "Size hiçbir şeyde Allah'tan başkası yardımcı olamaz ve hüküm ancak Allah'ındır. Ben ona teslim oldum ve teslim olacaklar artık ona teslim olsunlar." Allah'tan başkasından yardım beklemeyin, Allah'tan başkasına teslim olmayın vurgusudur.

Bu âyette geçen "Allah'tan başkası yardımcı olamaz" âyetinde işaret edilen, hakikat yolunda, hidâyet bulmada yardımcı olan Allah'tır.

Çünkü Yâ'kûb'un oğulları, Mısır'da on iki kapıdan geçecektir.

Ten boyutundan cân boyutuna ermenin yâni hidâyet bulmanın sırrı, Allah'ın hûda ismidir.

Hûda, yâni yol gösteren, hidâyet veren Allah'tır.

Kur'ân'ı incelediğimizde birçok âyetinde, Allah'tan başka yardımcı, veli, evliya yoktur işareti vardır.

Bakara Sûresi 107: "Ve mâ lekum min dûnillâhi min veliyyin ve lâ nasîr."

Meâli: "Ve size Allah'tan başka bir dost ve yardımcı da yoktur."

Zümer Sûresi 3: "Vellezînettehazû min dûnihî evliyâ."

Meâli: "Ondan başka evliya edinenler."

Mâide Sûresi 55: "İnnemâ veliyyu-kum Allah."

Meâli: "Siz ancak Allah'ı dost edinin."

Şûrâ Sûresi 6: "Vellezînettehazû min dûnihî evliyâllâhu hafîzun aleyhim ve mâ ente aleyhim bi vekîl."

Meâli: "Allah'ı bırakıp ta başkalarını evliya edinen kimse-ler ise, kendilerini koruyanı bilemezler ve sen onlara vekil olacak değilsin."

Şûrâ Sûresi 9: "Emittehazû min dûnihî evliyâe fAllahu huvel velîyyu ve huve yuhyîl mevtâ ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: “Yoksa O’ndan başka dostlar mı edindiler? Oysa Allah, O’dur dost olan ve O’dur hayat veren, ölümü sunan ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Kur’ân açısından şefâati incelediğimizde ise, şefâatin tamamen Allah’a mahsus olduğunu görüyoruz.

En’âm Sûresi 51: “Min dûnihî veliyyun ve lâ şeffun.”

Meâli: “O’ndan başka dost ve şefâat eden yoktur.”

En’âm Sûresi 70: “Leyse lehâ min dûnillâhi veliyyun ve lâ şeffi.”

Meâli: “Onlara Allah’tan başka bir dost olmaz ve şefâat eden de yoktur.”

Kur’ân’ın tamamını incelediğimizde görüyoruz ki;

Allah’tan başka size dost, yardımcı yoktur, ondan başka size veli, evliya yoktur.

Allah’tan başka, şefâat eden, yol gösteren yoktur, âyetleri vardır.

İşte Yâ’kûb’un dediği; “Allah’tan başkası yardımcı olamaz” sözü, Kur’ân’ın tamamı ile birleşir.

Buradaki yardımcı olmaktan maksat, hidâyet buldurmaktır.

Yoksa insanlar birbirine dünyalık meselelerde yardımcı olur; dünyalık sıkıntılarda bile yardımı Allah’tan beklemek önemlidir, ama kul gayretini her zaman göstermelidir.

Kur’ân’da insanların birbirine yardımcı olmalarını tavsiye edilir.

Hucurât Sûresi 13: “Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için.”

Hidâyet bulmada yardımcı olan Allah, hûda ismiyle kuluna yardımcı olur.

Allah’ın yardımı konusunun inceliği önemlidir.

Allah dünyalık yardımını kul elinden yapar.

Ama hidâyet konusunda yardımını, varlıktaki tüm tecelliler boyutuyla, varlıktaki âyetler boyutuyla yapar.

Âyet: her varlığın içindeki, işaretlerdir, delillerdir, izlerdir.

İşte bizler, ancak ve ancak hakikate varlıktaki işaretleri, yâni âyetleri incelersek ulaşabiliriz.

İnsana, varoluşu ve varedeni anlamak için akıl verilmiştir.

Yeter ki insan, aklını, gönlünü bâtil bilgilerden, zulüm hallerinden temizlesin, cânlı kitap olan kendi vücûd kitabına edeple dönsün, enfüs yolculuğuna başlasın.

İşte o zaman:

Kapılar bir bir açılacaktır

Sırlar bir bir gelecektir.

Mucizeler bir bir gösterilecektir.

Allah'ın yardımı o zaman anlaşılacaktır.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ
 مِّنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا
 وَإِنَّهُ لُدُوِّ عَلِيمٍ لَّمَّا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

*Ve lemmâ dehalû min haysu emerehum ebûhum mâ
 kêne yugnî anhum minAllahi min şeyin illâ hâceten fî nefsi
 Yâ'kûbe kadâhâ ve innehu le zû ilmin limâ allemnâhu ve
 lâkinne ekseren nâsi lâ yâlemûn*

Ve lemmâ dehalu min haysu	: Olduğu zaman, girdiler, dahil olma, yerden, o yer,
Emere-hum	: İstedi, yaptı, emretti, onlar,
Ebû hum	: Babaları,
Mâ kêne yugnî anhum	: Olmadı, gani olma, fayda, yarar, onlardan,
Min Allah min şeyin	: Allah'tan, bir şey,
İllâ haceten	: Ancak, başka, hacet, itiyaç, hac, gitmek, yönelmek,
Fî nefsi Yâ'kûb	: Nefsinde, kendinde, Yâ'kûb,
Kadâ hâ	: İstedi, takdir, yerine gelme, hükümler, işleyiş,
Ve inne-hu	: Muhakkak o,
Le zû âlim	: Elbette, sahip, zat, ilmin sahibi, âlim, bilen,
Lima allem nâ-hu	: Sebebiyle, için, öğrettik, o,
Ve lâkin ekser el nâs	: Lâkin, fakat, insanların çoğu,
La yâlemun	: Bilemiyorlar, ilim üzere değiller, hakikatten uzak,

68- Meâli: Onlar babalarının istediği gibi o yere girdiler. Onlara, herhangi bir şeydeki ihtiyaçlarında Allah'tan başka yardım edecek yoktur. Yâ'kûb kendindeki ve varlıktaki işleyişi bilenlerdendi

ve muhakkak ki o, tüm varlıktan öğretenin Biz olduğunu, elbette tüm varlıktaki ilmin sahibinin Biz olduğunu bilenlerdendi. Fakat insanların çoğu hakikatleri bilemiyorlar.

Allah'ın yardımını âyeti vurgusu burada da vardır.

Yâ'kûb'un oğulları Mısır'ın kapılarına geldiler ve babalarının sözünü unutmadılar, bu kapılardan girmek ve ayrı ayrı girmek öğüdüne uydular.

Allah'tan başka yol gösteren olamazdı elbette.

Allah her varlıktan her an tecellileri ile yol gösterir.

Yardımları Allah'tan beklemek, varlıktaki Allah'ın lütûfları ile buluşmaktır.

Allah her varlıktan "Hûdâ" sıfatıyla yol gösterir.

Her varlıktan tecellileri ile yol gösterici, yardımcı olan ancak Allah'tır.

Mehdi kelimesi de buradan gelir.

Toplumda, hep bir mehdi gelecek, topluma yardımcı olacak inancı vardır.

Ve birçok kişi de ortaya çıkıp, ama kendini ama hocasını mehdi ilan eder.

Oysa Kur'ân'î mânâda mehdi, hûda kelimesiyle içiçedir.

Mehdî kelimesi, Hûdâ kelimesinden gelir.

Kur'ân'da "Mehdi" kelimesi de geçer.

Âl-i İmrân Sûresi 46: "Ve yukellimun nâse fî el mehdi."

Kur'ân'da, Hûdâ kelimesi türevleriyle birçok yerde geçer.

Hûdâ: Doğru yolu gösteren, hakikate sevk eden, doğruluk, hidâyet gibi anlamlara gelir.

Mehdi: Hidâyet bulmuş, doğru yolda olan kişi, her an hakikatler üzere olan, Allah'ın gösterdiği yol üzere olan, Allah'ın yolundan şaşmayan gibi anlamlara gelir.

İşte Mehdi, Hûdâ kelimesinden gelir ve Kur'ân'da Hûda'nın Allah olduğu belirtilir.

Yâni "doğru yolu gösteren, hidâyet bulduran Allah'tır" diye belirtilir.

Allah, her varlıktan herkese her an hakikatlerini gösterir.

Hûda ismiyle cümle varlıktan kendine yol gösterir.

Allah'ın hakikatleri gösterme ciheti Hûdâ cihetidir.

Yeter ki kişi; aşkla, tevâzûyla, teslimiyetle düşünsün, araştırsın ve kâinatı okusun. Yâni "İkra" âyetine uysun.

İşte Mehdi: Hûdâ'nın gösterdiği yolda giden, doğru yolu bulan, hakikat üzere hareket eden, hidâyet bulan anlamlarına gelir.

Kur'ân tüm Resûl ve Nebî'lerin Hûdâ'nın gösterdiği yol üzere hareket ettiğini bizlere bildirir. Yâni mehdi hüviyetini taşıdıkları bildirilir.

Âl-i İmrân Sûresi 46: "Ve yukellimun nâse fî el mehdi."

Bu âyette Hazreti İsâ'nın insanlara hakikatlerle yol göstermesi belirtilir.

Bakara Sûresi 170: "Ve la yehtedûn" Yehtedûn, Hûdâ kelimesinden gelir. Burada doğru yol üzere olmayan anlamında kullanılmıştır.

Bakara Sûresi 264: "Ve Allahu lâ yehdîl kavmel kâfirîn"

Burada ise, la yehdî, yine Hûdâ kelimesinden gelir.

Âyette: "Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler Allah'a yol bulamazlar, hakikati belirtilmiştir."

Âl-i İmrân Sûresi 73: "Kul innel Hûdâ Hûdâ Allah."

Burada ki âyette, doğru yol Allah'a giden yoldur diye belirtilmiştir.

Âl-i İmrân Sûresi 96: "Ve hûden lil âlemîn."

Bu âyette Hazreti İbrâhim için bütün herkese doğru yolu gösterirdi hakikati belirtilmiştir.

Mehdi beklentisi, çok eski tarihlerden beri, bir kurtarıcı, bir yardımcı olarak vardır ve hâlâ da görülmektedir.

Ve mehdi beklentisi çoğu milletlerde görülür.

Eski dönemlerde savaş, istila, yağmalama gibi zulüm ortamlarında, hep bir kurtarıcı beklenmiştir. Şimdi de aynı beklenti devam etmektedir.

Çoğu cemaat ve tarikat kendi şeyhini mehdi görür ve ona uymayanı deccal olarak görür.

Yâni mehdi ve deccal mücadelesi iyi ile kötünün savaşıdır diye bilinmiştir.

Deccal, insanın içindeki şeytani dürtülerdir.

Mehdi ise, insanın içindeki hakikat arayışı ile başlayan, hidâyet bulma durumudur.

Kur'ân bizlere; mehdi ne demektir çok güzel açıklamaktadır.

Mehdi, Hûdâ'ya uyan demektir.

Yâni doğru yolu bulmuş ve hep dosdoğru hareket eden demektir.

Her insan Allah'ın sunduğu hakikatleri anlamakla mükelleftir.

Yâni her insan mayasında mehdi olabilme özelliğini taşır.

Allah her insanı; kendine dönsün, kendi vücûdunu tanısın ve kendine ârif olsun diye yaratmıştır.

Allah her insana her varlıktan hakikatlerini gösterir.

İşte Hûdâ; Hakikati gösteren, doğru yola ileten, hidâyet bulduran demektir

Mehdi de: Doğru yolu bulmuş, hidâyet bulmuş demektir.

İşte, her kim içindeki şeytani dürtülere uymuşsa, hem kendine hem çevresine zarar verir ve işte o deccaldır. Deccal olan çevresine zarar verendir, kötülük üzere olandır.

Her kim; Allah'ın gösterdiği bir şekilde hakikatlere uymuş, hakikatleri anlamış ve asla o hakikatlerden ayrılmamış ve hiç bir varlığa zarar vermemişse ve hep İslâm üzere yâni barış ve huzur üzere ise ve hep hidâyet üzere olmuşsa ve gücü yettiğince Hakk'a yol gösterici olmuşsa, işte o mehdi ismiyle şereflenmiştir.

Hiç kimse kendi içindeki deccalını yenmeden, mehdi kanalına adım atamaz.

Yâ'kûb; "Fî nefsi yakûbe kadâhâ" âyette belirtildiği gibi, nefsindeki yâni kendi vücûdunda, her tecelli edeni, işleyeni, sıfatlarıyla vücûduna hâkim olanı biliyordu.

Yâ'kûb; "Ve muhakkak ki o, tüm varlıktan öğretenin Biz olduğunu, elbette tüm varlıktaki ilmin sahibinin Biz olduğunu bilenlerdendi." meâlinde belirtildiği gibi, her varlıktan her an "hûda" ismiyle yol gösterenin, "âlim" ismiyle öğretenin Allah olduğunu biliyordu.

Onun için Yâ'kûb, bir teslimiyet, bir tevekkül, bir sabır içindeydi.

"Fakat insanların çoğu hakikatleri bilemiyorlar." meâliyle işaret edilen husus, insanların hakikat yolundan çok, dünya kaygısı, dünya telaşı, ben olgusunda yaşamalarıdır.

İnsanların içlerindeki; bâtıl alan bilgileri, asılsız şeylere inanmaları, öfke, kin, nefret, kıskançlık, dedikodu, ayrımcılık, kibir gibi duyguları, hakikatleri bilmelerine engeldir.

Oysa insan, kendine dönse, kendi vücûdunun işleyişini ve nitelikleri düşünse, hakikatleri bilebilme kapısını aralayacaktır.

Ama insan, kavga etmeyi seçti, ayrımcılığı seçti, çünkü beynlere böyle kodlanmıştı.

Kendi derdine düşmekten, kendini anlama derdinden uzaklaştı, yaşamın, şanına, şöhretine, lüksüne, malına, mülküne, kendini esir etti.

Ve böylece, "insanların çoğu hakikatleri bilemiyorlar" âyetinin işaret ettiği duruma düştü.

Bu bölümün âyetinde geçen "Hacet" kelimesi, Hac kelime kökünden gelir.

Hac, Hâce, Hoca, Hacı, Hicret, Hacet, Hacer, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Hac; hakikati arama yolculuğudur.

Hâce, hoca demektir, yâni öğretmen demektir.

Hâce Bayram-ı Veli; hoca, öğretmen Bayram-ı Veli demektir.

Kâbe'ye gitmekteki murad, İbrâhîm'e gitmektir, yani devrin mürşidine gitmektir.

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا
أَخُوكَ فَلَا تَبْتَسِ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

*Ve lemmâ dehalû alâ Yûsuf âvâ ileyhi ehâhu,
kâle innî ene ehûke fe lâ tebteis bimâ kânû yamelûn*

Ve lemmâ dehalû ala Yûsuf	: Geldiklerinde, girdiklerinde, Yûsuf'un yanına,
Âvâ ileyhi ehâ hu	: Yanına aldı, barındırdı, onu, kardeşini ,
Kâle inni ene ehu ke	: Dedi, muhakkak, doğrusu, ben, kardeş, senin,
Fe lâ tebteis	: Artık, bundan sonra, üzülme, umutsuzluğa kapılma,
Bimâ kanu yamelûn	: Dolayısıyla, sebebiyle, oldu, yaptıkları,

69- Meâli: Yûsuf'un yanına geldiklerinde, o kardeşini yanına aldı. Dedi ki: Doğrusu ben senin kardeşimim. Bundan sonra onların yaptıkları şeylere üzülme.

Yâ'kûb'un oğulları küçük kardeşi Bünyamin'i de alarak Mısır'a geldiler.

Babalarının tavsiyesine uyarak her biri ayrı yarı kapıdan girdi.

Bünyamin emanetine sahip çıkarak, tüm kardeşler Yûsuf'un huzuruna vardılar.

Yûsuf, Bünyamin'i gördüğünde kâlbî çıkacak gibi heyecânlanmıştı, diğer kardeşlerinin hepsi adeta Bünyamin'de cem oldular.

Bünyamin vardı bir de Yûsuf, aslında ikisi de tek cândı.

Cândan câna bir seyirdi bu.

Kendi cânını, karşısında görmekti.

Kendi cânını cümle varlıkta görmekti.

Bünyamin'i karşıdan doya doya seyretti, gözlerini ondan ayıramadı.

Cân gönüle, gönül câna akmıştı.

Kardeşler Mısır'a ikinci kez geliyorlardı, makam makam şahit oluyorlardı.

Bünyamin ile Yûsuf, aynı anne babadan kardeşlerdi.

Yûsuf, Bünyamin'i makamına oturttu ve dedi ki: "Doğrusu ben senin kardeşinim. Bundan sonra onların yaptıkları şeylere üzülme."

Bu nasıl bir buluşma idi, bedenler görünmez olmuş, bir ilâhî bir duygu her yeri sarmıştı.

İki kardeş, babaları Yâ'kûb'dan bahsettiler, kapanan gözlerden bahsettiler.

Tüm kardeşler Yûsuf'un huzurunda idiler, Yûsuf'dan bahsettiler, Yûsuf hepsini birleştirmişti.

Tüm bedeni, tüm hücreleri tutan cân gibi.

Cân makamına erenler, cümle cânı bir cân bilirler.

Bünyamin Yûsuf'u tanımıştı, Yûsuf'ta cân olmuştu, cân ırmağının bedene dönüşünü görmüştü.

Cümle varlığın birbiriyle kardeş olduğunu görmüştü.

Cümle varlığın, bir deryanın damlaları olduğunu görmüştü.

Mısır'a ikinci kez gelen kardeşler, aslında ikinci makamın açılımlı idi.

Mısır'a üçüncü kez gelmeleri gerekli idi, üçüncü ve son kez gelmeleri gerekli idi.

On bir yıldız Mısır'a gelmişti, ay ve güneş henüz Mısır'a gelmemişlerdi.

Yûsuf'un anne ve babası da Mısır'a gelmesi gerekiyordu, secde sırrı ancak o zaman tecelli edecekti.

Bünyamin Mısır'da kalmalı, kardeşleri son kez Ke'nan diyarına dönmeli, anne baba ve kardeşler üçüncü kez ve son kez gelmeli idi.

Ke'nan Mısır'a karışmalı, Ke'nan Mısır olmalı idi.

Yûsuf ve Bünyamin, üçüncü kez dönmenin planını yaparak, planı uygulamaya koyuldular.

Yûsuf, Bünyamin'e: "Sen de kardeşlerimizle yola çık, ama sen Mısır'a yanıma döneceksin" dedi.

Kavuşmanın yolu açılmıştı, Ke'nan'dan son kez dönüşün yolu açılmıştı.

Ke'nan diyarından üçüncü kez Mısır'a gelmek, tek vücûd olma zamanı gelmişti.

Üç makamın, üç tecelli sırrı inkişâf ediyordu.

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ
أَدَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيُّهَا الْعَيْرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ

*Fe lemmâ cehhezehum bi cehâzihim ceales
sikâyete fî rahli ahîhi, summe ezzene muezzinun
eyyetuhel îru innukum le sârikûn*

Fe lemmâ cehheze hum	: Artık, böylece, olduğu zaman, hazırladı, onlar,
Bi cehâzi-him	: Onların yüklerini, alet edavat,
Ceale	: Kıldı, yaptı, koydu,
El sikâyete fi rahli	: Su kabı, altın kase, yükün içine,
El âhihî	: Kardeşleri, dostları,
Summe ezan muezzinun	: Sonra, seslendi, duyma, ilan, seslenen kişi, müezzın,
Eyyetu ha el îru	: Ey, kabile, pak, hür, temiz, âri, millet olmuş,
İnne kum	: Muhakkak ki siz,
Le sârikûn	: elbette, hırsızlar, değerleri kendine mal eden,

70- Böylece, onlar için hazırlanan yüklerden, kardeşinin yükünün içine su kabı koydurdu. Sonra bir seslenen kişi ile onlara seslendi: Ey kabile! Elbette sizler hırsızlık yapmışsınız.

Kardeşlerin heybelerine yine buğday doldurulmuş, Ke'nan'a yola çıkmak üzere hazırlıklar tamamlanmıştı.

Bünyamin'in heybesine, Hükümdar'ın altın kâsesi konmuştu. Neydi heybeye konan altın kâse?

Bünyamin tutulacak, geri Mısır'a döndürülecekti.

Kardeşler Ke'nan diyarına doğru yola çıktılar, belli bir süre gittiler ve yolda durduruldular.

Arkalarından yetişen, sonra onlara seslenen kişi, onlara seslendi: “Ey kabile! Elbette sizler hırsızlık yapmışsınız” dedi.

Âyette geçen; “Ezan muezzinin” âyetinden gelen mesaj neydi? Ezan, müezzin sırrı neydi?

Günde beş defa okunan ezandan gelen mesajlar neydi?

Ezanın gizlediği 7 makâm neydi?

Günde 5 defa okunan ezan bize ne mesajlar veriyor?

Ezan hangi makâmlara kapı açıyor?

Neden “Ezan-ı Muhammedî” denir?

Amaç, gönül kulağıyla her varlıktan, her an okunan ezanı duymaktır.

Amaç, her varlıktan her an seslenen, Zâtın sesini duymaktır.

Amaç, her varlıktaki her an seslenişin “zıkrAllah” olduğunu bilmektir.

Ezan: İlan etmek, bildirmek, seslenmek, çağrı yapmak, davet etmek, vaiz olan, yetkili olan, gibi anlamlara gelir.

A'râf Sûresi 44: “fe ezene muezzin” “yetkili olan bildirir”

Yûsuf Sûresi 70: “ezan muezzinin” “seslenen seslendi”

Neden ilk başta 4 defa “Allah-ü Ekber” denir?

Sonra, neden 2 defa “Allah-ü Ekber” denir ve diğerleri neden 2 defa söylenir?

Neden, “Lâ ilâhe İllAllah” 1 defa söylenir?

“Allah-ü Ekber”

“Allah-ü Ekber”

“Allah-ü Ekber”

“Allah-ü Ekber”

“Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

“Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

“Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

“Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

“Hayye ale's-salâh”

“Hayye ale’s-salâh”

“Hayye ale’l-felâh”

“Hayye ale’l-felâh”

“Allah-ü Ekber”

“Allah-ü Ekber”

“Lâ ilâhe İllAllah”

Ezanda, ilk dönemde “Hayye ale’l-felâh”tan sonra “Hayye alâ hayri’l-amel” (Hayırlı amel üzere olun) bölümü de olduğu iddia edilir.

Bunu halife Ömer çıkardı denilir. (Bahrânî, VII, 438).

Günde 5 defa okunan ezanı bizzat Hazreti Muhammed düzenlemiştir.

Ezanı, Abdullah bin Zeyd’in ya da Ömer bin Hattab’ın rüyasında gördüğü, öyle düzenlendiği söylentileri gönüle doğru gelmiyor

Ezan bizzat Hazreti Muhammed tarafından düzenlenmiştir.

Çünkü mânâların derinliğini ancak O işaret edebilir.

Ezan 7 bölümden oluşur.

7 makamı işaret eder.

1. bölüm: 4 kez söylenen, “Allah-ü Ekber”

2. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

3. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

4. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’s-salâh”

5. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’l-felâh”

6. bölüm: 2 kez söylenen, “Allah-ü Ekber”

7. bölüm: 1 kez söylenen “Lâ ilâhe İllAllah”

Ezandaki 7 bölüm, 7 “İlm-i Tevhîd” makamına işaret eder.

1. bölümdeki 4 “Allah-ü Ekber”

Ekber: Yüce olan, ulu olan, kudretli olan, kebir olan, anlamında kullanılan bir kelimedir.

Genelde “Allah-ü Ekber” Allah en büyüktür, diye meâl edilir.

Bu pek gönüle uymuyor.

En büyük dersek, bunun küçüğü de mi var? gibi bir kıyaslama içine düşülebilir.

“Allah-ü Ekber”: Ekber olan, yüce olan, her varlıkta, cümle âlemde yüceliğini gösteren Allah’tır, demek daha gönüle uygun düşüyor.

Peki, ezanda ilk başta, neden 4 kez “Allah-ü Ekber” deniyor?

3 değil, ya da 5 değil, neden 4?

“İlm-i Tevhîd” derslerinde, Allah’ın varlıkta 4 boyutta ki yüceliği işaret edilir.

Bunlar nedir dersek?

1-Varlıkta ki sesleniş, nefes, frekans, tını dediğimiz zikirAllah boyutudur.

Her varlıktan her an seslenen Allah’tır.

Allah zikriyle yücedir

2-Her varlıktaki fiil boyutudur.

Her varlıkta, her an hiç durmadan, fâaliyet halinde olan, yâni fiiliyle fâil olan Allah’tır.

Allah fiiliyle yücedir.

3-Her varlıktan her an sıfatlarıyla tecelli edip duran Allah’tır.

Allah sıfatlarıyla yücedir.

4-Her varlığı zâtı ile tutan Allah’tır.

Zâtı mutlak olan, zâtıyla yüce olan Allah’tır.

Allah zâtıyla yücedir.

İlk 4 dersin şuhûduyla bu kainâta, her varlıkta her an yüceliğiyle tecelli edenin, Allah olduğu işaret edilir.

İsrâ Sûresi 111: “Ve kebbir-hu tekbir” “Ve O’nu, O’nun yüceliğiyle yücelt.”

2. Bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah” edindiğiniz ilâhı yok edin, ancak Allah’a şahit olun, işareti vardır.

Bir kişi, ilâhın ne olduğunu, hevâsını ilah edinmenin ne olduğunu bildiğinde, hevâsından geçer ve ilâh edindiği Şeyleri terk eder ve Allah’a Şahit olma sırrına vakıf olur.

Furkân Sûresi 43: “E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh”, yâni “hevâsını ilâh edineni gördün mü?”

Hevâsını ilâh edinen bizler, hevâmızı terk etmeden, edin-diğimiz ilâhları yok etmeden, Allah hakikatine Şahit olamayız.

Şahitlik sırrı, Őehitlik sırrıdır, yâni kendi varlığından geçme sırrıdır.

Edindiğimiz ilâhı yok etme sırrı”Ateist” olma sırrıdır, ate-ist atalardan gelen Tanrı inancını reddetmek demektir, yâni ye-tim olma sırrıdır.

Toplumun bildiği ateistlik bu değildir.

Ateist, Allah’ı reddeden değil, atalardan öğrendiği Şahit ol-madığı bir Allah inancını reddetmektir.

Çünkü görmediği, bilmediği bir Allah’ı reddetmek, reddiye olamaz.

Hazreti İbrâhim, atalarının Allah inancını reddedip, aklını yerlere göklere döndürerek, varlığın işleyişine bakarak, Şahit olacağı bir Allah’ı arayandı.

Baktığı bir yıldıza, aya, güneŐe, “benim Rabbim sen misin?” diye sorgulayıp, hakikati arayandı.

“Lâ ilâhe” bölümü, ilâh yok, Allah yok açılımıdır, yâni atala-rımdan gelen, atalarımın anlattığı gibi bir Allah yok.

“İllâ Allah” açılımı ise, her varlıkta âyetleriyle, sonsuz delil-leriyle kendini gösteren Allah’a Şahit olma sırrıdır.

Edindiği ilâhı yok etmeden, yâni atalarından gelen inançla inandığı, ama hiç Şahit olmadığı Allah inancını terk etmeden “İllâ Allah” boyutu açılmaz.

Neden 2 kez, “EŞhedü en lâ ilâhe İllAllah” denir dersek?

Görünen ve görünmeyen boyutları ile 2 boyutta da Allah’a Şahit olma sırrıdır.

Yâni “Huvel bâtin, huvel zâhir” hakikatidir. Hadîd Sûresi 3.

Yâni görünen varlığın zâhirinde de ve bâtınında da ” Hakk zâhir Hakk bâtin” şهادeti vardır.

Zâhir ve bâtin boyutları çok iyi değeriendirilmelidir.

Yâni bir talebe “bu görünen varlığın hem dış yüzünü hem iç yüzünü bizzat tecellileriyle ihâta eden Allah’tır” hakikatine şahit olur.

Yâni buradaki şahitlik 2 cihetten de şahit olma hakikatidir.

2 şahitlik makamından geçmeyen kimseye bu makam açılmaz.

Bu iki bölümün farklı açılımları da vardır.

3. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah” hakikati ise Muhammed boyutunun işaretidir.

Muhammed boyutu nûr boyutudur

Nûr boyutunun “Hakk ve Halk” boyutları vardır.

2 kez söylenmesindeki sır ise yine Halk boyutu ve Hakk boyutunun açılımdır.

Hakk bir damla ise Halk sonsuz damlalardır.

Ve hepsi de tek deryadır.

Bu boyut; her varlıkta ve cümle varlıkta nûruyla âlemi saran Allah’ın Muhammed boyutudur.

Halk hakikati olan Muhammed, zâhiriyle bâtınıyla nûrunu gösterir.

Nûr Sûresinde” Nûr âla nûr” buna işaret eder

4.bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’s-salâh” namaza çağrı diye çevrilir.

Oysa orada “salâh” vardır, salât da salâh da aynı kökten gelen kelimelerdir.

Ve birbirini tamamlar.

Salâh olmadan “dâimi Salât” olamaz

Salâh: Sulh, ıslâh olmak, rahatlık, yenilenmek, temizlenmek, iyi olmak, iyi hal üzere bulunmak, durumu düzeltmek, uygun olmak, anlamında kullanılır.

Islâhat kelimesi de buradan gelir.

Kendi varlığından soyunmak, Hakk'ın nûr elbisesini giyinmek.

“Hayye ale's-salâh”; ıslâh olun, yenilenin, varlık elbisenizi terk edin, nûr elbisenizin farkına varın, gibi çevirebiliriz.

Yâni; varlığın zâhiri ve bâtını yönüne bakıp şekil görmemek, sûret görmemek.

Varlık; sûret ve sîret boyutuyla, her iki cihetiyle de, bizzat Hakk'ın nûru ile sarılıdır.

5. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale'l-felâh.”

Felâh: Kurtuluşa eren, öze eren, felâhta dâim olmak, fevz bulmak, necat bulmak.

İflâh oldu yâni kurtuldu, buradan gelir.

Özü anlamak ve varlığın bir özden gelen bir açılım olduğunu anlamak, iflâh olmaktır.

Kurtuluş yâni iflâh olmak 2 boyuttur.

İlki kendi varlığından geçmek,“Fenâfillah” sırrına erişmek.

Sonra ise “Bekâbillah” zevkine erişmek.

Felâh bulmak; cümle varlık, hem zâhir hem de bâtın boyutuyla, her an Hakk'ın nûru ile hareket eder hakikatidir.

Lokman Sûresi 5: “Ulâike alâ huden min rabbihim ve ulâike humul muflihûn”.

“İşte onlar, kendilerini vücûdlandırmanın dosdoğru yolu üzeredirler ve işe onlar Özü anlamış olanlardır”

6.bölüm: 2 kez söylenen, “Allah-ü Ekber” hakikati ise:

Hakk ve Halk boyutları seslenişinin sırrıdır.

Hakk cihetiyle ve Halk cihetiyle cümle âlemi ihâta eden Allah'ın yüceliğidir.

Rûh boyutuyla ve nûr boyutuyla yüce olan Allah'tır.

7. bölüm: 1 kez söylenen “Lâ ilâhe İllAllah.”

Çok mânâlar içeren bölümdür.

“Lâ” hiçlik boyutudur.

“İlla” heplik boyutudur. “Hepliğiyle hiçliğiyle sadece Allah.”

Allah, hem ehâd hem de vâhîd yönüyle tekdir.

Bu cümle kainât O’nun tekliğini gösterir.

Âl-î İmrân Sûresi 2: “Allahu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm”
“Allah’tan başka güç yoktur, O’ndan gayrısı yoktur, diri olandır,
varlığı diri tutan sürüp gidendir.”

İşte Ezan:

Ezan, görünen varlığın hakikatine ârif olmaya davettir.

Her varlıktan her an seslenenin Allah olduğunun işaretidir.

Ezan, kendini bilmeye davettir.

Ezan, vücûdumuzdan gelen sesi duymaya davettir.

Allah ile birlikte olduğumuzun ve her an Allah’a teslimiyet
içinde hareket etmenin şuurunda olmaya davettir.

Ezan, hakikatlere ârif olmaya davettir.

Ezan, Allah nedir hakikatini bilmeye davettir.

Şahitlik sırrına davettir.

Varlığımızdan geçmeye, Hakk elbisesini giymeye davettir.

Ezan, Hakk ile Hakk olmanın sırrına vâkîf olmaya davettir.

Ezan, Allah’a teslimiyete davettir.

Ezan, her an secdede olmanın sırrına davettir.

Ezan, Muhammed boyutundan gelen bir sesleniştir.

Onun için “Ezan-ı Muhammedî” denir.

Ezan, “İlm-i Tevhîd” makamlarının işaretidir.

Seslenen seslendi: “Elbette sizler hırsızlık yapmışsınız.” denildi.

Bu sesleniş her insanoğluna değil miydi?

Bu sesleniş hepimize idi.

Ama duymadık, ama işimize gelmedi, ama bilemedik.

Yûsuf Sûresi 70: “inne kum le sârikûn” “Muhakkak ki siz, elbette hırsızlık yaptınız.”

Yûsuf Sûresi’nde ki bu sesleniş, hepimize değil miydi?

Hepimiz hırsız değil miydik?

Ama Allah’a ait olanı kendimize nisbet etmekle, ama kul hakkı yemekle hepimiz hırsız değil miyiz?

Vücûdun sahibi biz olmadığımız halde “benim vücûdum” diyerek, Allah’a ait olanı kendimize nisbet ederek hırsız olmadık mı?

Allah’a ait olanı kendimize nisbet etmedik mi?

Allah’a ait olan niteliklere; benim demekle, kendimize nisbet etmekle, hırsız durumuna düşmedik mi?

Vücûdumuzda olan nefes alıp vermeyi kendimize nisbet etmedik mi?

Vücûdumuzda her an olan işleyişe “ben işliyorum” diyerek, fâil olan Allah’ın fiilini kendimize nisbet etmedik mi?

Vücûdumuzda olan sıfatları kendimize nisbet etmekle, hepimiz hırsız olmadık mı?

“Benim hayatım” “Benim ilmim” “Benim iradem” “Ben görüyorum” “Ben işitiyorum” “Ben kudretliyim” “Ben kelam ediyorum” diyerek Allah’a ait olan sıfatları kendimize nisbet ederek, hırsız olmadık mı?

“Mâlikü’l-Mülk” yâni malın mülkûn sahibi Allah olduğu halde, “benim malım benim mülküm” diyerek, Allah’a ait olanı kendimize nisbet ederek, hepimiz hırsız olmadık mı?

Nice nice kulun hakkını yiyerek hepimiz hırsız olmadık mı?

Devletin, nice nice malını yiyerek hepimiz hırsız olmadık mı?

Kurdun kuşun hakkını yiyerek hırsız olmadık mı?

Kurdun, kuşun içeceği suyu kirleterek, hepimiz hırsız olmadık mı?

Havayı kirleterek, nice cânlının nefes almasını engelleyerek, hırsız olmadık mı?

Yûsuf Sûresi 70: " Onlar için hazırlanan yüklerinin içine bir su kabı koydurdu. Sonra bir seslenen kişi ile onlara seslendi: Ey kabile! Elbette sizler hırsızlık yapmışsınız." Bu âyetteki mesajı çok iyi anlamalıyız.

Esikiler, her an su içtiğimizden dolayı, bedene "su kabı" demişler.

Ya da, vücûdu tutan Zât'tan dolayı, altın kâse demişler.

Vücûdu tutan Zât, altın ile benzetilmiştir.

Allah'ın zâtı, altın ile işaret edilmiştir.

Onun için altın, er kişiye haram denilmiştir, er kişi yâni kâmil kişi, vücûdu tutan Zât'ın Allah olduğunu bilendi.

Bir gaflete düşüp, o vücûdu kendine nisbet etmesi ona haramdı ve o gafletten hemen dönmeliydi.

Vücûdu tutan zât Allah idi, o vücûd Allah'a aitti, hiç "benim" denebilir miydi?

Ama dedik ve hâlâ da demekteyiz?

İşte, Allah bedeni yaratmış, ona kendi zât'ını koymuş, ama insanoğlu o bedene sahiplenmiş "benim" demiş ve hırsız duruma düşmüştü.

Vücûdun sahibi biz miyiz?

Vücûdu tutan ilâhî kudret bize mi ait?

Vücûdda, nefes alıp veren, kâlbi attıran, kanı dolaştıran, hücreleri her an çalıştıran biz miyiz?

Değiliz değil mi?

Vücûd bize ait olsa, hiç onu yaşlandırır mıyız?

Vücûd bize ait olsa, hiç onu öldürür müyüz?

Hiç hastalandırır mıyız?

Bize ait olmayan vücûda "benim vücûdum" demekle, hırsız olmadık mı?

Yûsuf Sûresi'nde ki bu sesleniş boşuna mıydı?

“İnne kum le sârikûn” “Muhakkak ki siz, elbette hırsızlık yaptınız” seslenişi ne kadar anlamlıydı.

Ama duymadık, anlamadık, düşünmedik.

Hep hırsız olduk, bir türlü fark etmedik.

Sesleniş kulağımızdan girdi, ama gönlümüze girmedi.

Duyduk ama işitmedik.

Hepimiz hırsızdık, ama fark etmedik.

Allah’a ait olanı çalan, kendine nisbet eden, hırsız olan, kul-
ların hakkını çalmaz mıydı?

Hırsız olmaz mıydı?

Oldu da, hırsız oldu, Allah’a ait olanı da çaldı, kulun da hak-
kına girdi.

Allah’ın hakkına giren, kulun hakkına girmez miydi?

Girerdi elbet, hem de hiç acımadan girerdi.

Hırsızlıktan kurtulmanın yolu, her varlıktan her an seslenin
sesini duymak değil miydi?

O ses de “bana ait olan vücûdu, kendinize nisbet etmekle
hırsızlık yapmayın” seslenişi değil miydi?

Elest meclisinde; “Vücûdunuzun Rabbi benim” seslenişi de-
ğil miydi?

Hırsızlıktan kurtulmak, vücûdun sahibine vücûdu, teslim et-
mek değil miydi?

Düştüğümüz gafletten, dönmek gerekmez miydi?

Allah’a ait olanı kendimize nisbet etmekle, hepimiz hırsız
durumuna düşmedik mi?

Kul hakkı yiyerek, hepimiz hırsız olmadık mı?

“Elbette sizler hırsızlık yapmışsınız.” âyeti hepimize değil
miydi?

Hükümdarın altın kâsesi, vücûd değil miydi, gönül değil miydi?

قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَآذَا تَفْقَدُونَ

Kâlû ve akbelû aleyhim mâzâ tefkidûn

Kâlû ve akbelû aleyhim : Dediler, döndüler, kabul, uymak, onlar,

Mâzâ tefkidûne : Ne, nedir, aradığınız, kayıp ettiğiniz,

71- Meâli: Onlara doğru dönerek dediler ki: Aradığınız şey nedir?

Yûsuf'un kardeşleri, kendilerine hırsızlık isnat edenlere doğru dönerek "aradığınız şey nedir? diye sordular.

Bu sesleniş, her insanoğluna değil miydi?

Evet, aradığımız şey neydi?

Dünyada ne arıyorduk, dünya bizim için neydi?

Aradığımız; mal mülk, şan şöret, makam mevki, para zenginlik miydi?

Aradığımız; kavga öfke, kin nefret, hor görme, birilerine büyük görmek miydi?

Aradığımız; dünyalık sevgiler, kendi çıkarlarımız mıydı?

Hakikatleri anlamak için bir arayışta olduk mu?

Nefsimize ârif olmak için bir arayışta olduk mu?

Allah'a şahit olmak için bir arayışa düştük mü?

Bu âlem nereden geldi, nasıl oluştu, varlıktaki işleyiş neydi diye bir arayışa düştük mü?

Evet, aradığımız şey neydi?

Arayan sorgulardı, sorgulayan hakikati arayandı.

Kur'ân başından sonuna kadar yüzlerce âyette, aramayı, sorgulamayı, düşünmeyi, bakmayı, gözlemlemeyi, hakikati araştırmayı tavsiye eder.

Varoluşu ve var edeni düşünmeyi, kendimizin varoluşunu idrak etmeyi tavsiye eder.

Anne babamızdan duyduğumuz, fakat hiç şahit olmadığımız Allah hakikatini aramayı tavsiye eder.

Bakara Sûresi 196: "Allah'ı anlamak için bir arayışta olun."

Mâide sûresi 1: "Bulduğunuz yerlerde hakikatleri arayış içinde olun, başka şeyler içinde olmayın, sadece hakikatleri araştırın ve fenâlardan uzak durun."

Tâ-Hâ Sûresi 13: "Sen Beni bir arayışla aradın. Öyleyse tüm kâinattan vahyolunan şeyi dinle."

Âl-i İmrân Sûresi 190: "Muhakkak ki göklerin ve yerin hal-kolusunda, gece ve gündüzün farklılığında, elbette hakk üzere düşünenler için deliller vardır."

Rûm Sûresi 8: "Onlar kendilerinin varoluşu ile ilgili hakikatlere ulaşmak için derin düşünmezler mi?"

İnsan kendi varoluşunun hakikati aramalıydı, "Ben neyim" diye düşünmeliydi.

Varlığa dönmeli, "Sen nesen nasıl varoldun" diye sorgulamalıydı.

Varlıktaki âyetleri okumalı, varlığın vahy sistemine ulaşmalıydı.

Ona verilen aklı; varoluşu okumada, şahit olmada kullanmalıydı, ilim üzere hareket etmeliydi.

Duyduklarında okuduklarında kalmamalı, bilginin asıl kaynağı olan, soruların cevabının yeri olan, varlığın kendine dönmeliydi.

Onun için bu âyette: "Aradığınız şey nedir?" sorusu çok düşünülmeliydi.

Her insan kendine dönmeli ve sormalı: "Ben ne arıyorum, ne istiyorum, nasıl var oldum, nereden var oldum, niçin var oldum" gibi sorup hakikati aramalıydı.

Sormalıydı, araştırmalıydı.

Nasıl varoldum, beni kim varettiler?

Nereden geldim, nereye gidiyorum?

Bu dünya nasıl varoldu, varedicisi kim?
Bu âlem tesadüfen mi oldu, bir varedicisi var mı?
Bu âlem var olmadan önce ne vardı?
Bu âlemin sonu var mı, sonrası ne olacak?
Allah denilen nedir, nerede bulunur, nasıl bir şeydir, şekli
şemali var mıdır?
Allah'a kim Allah dedi?
Eğer Allah varsa, Allah'ı bilebilir miyim, görebilir miyim?
Eğer yoksa, Allah ismi nereden çıktı?
Âyette belirtildiği gibi: "Aradığınız şey nedir?" sorusu bize idi.
Arayabildik mi? Sorabildik mi? Anlamak için gayret edebil-
dik mi?
Kendimize dönüp, kendi vücudumuzun yaratılışını düşü-
nebildik mi?

قَالُوا نَفَقْدُ صُوعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ
حَمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ

Kâlû nefkîdu suvâalmeliki ve

li men câe bihî hımlu beîrin ve ene bihî zaîm

Kâlû nefkîdu : Dediler, kaybetmek,
Suva el melik : Su kabı, Melik, Hükümdar,
Ve li men câe : Kim, getirme,
Bihî hımlu beir : Onu, yük, taşınan yük, hamalın taşıdığı,
Ve ene bihi zâimun : Ben, ona, kefil, şef, prenses

72- Meâli: Dediler ki: Hükümdar'ın su kabı kayıp. Onu getiren kimse için, taşıyacağı kadar lütûflar vardır ve ben de ona kefilim.

Su kabından murâd, ya da başka bir deyişle altın kâsedden murâd, vücûdu tutan Zât sırrıydı.

Kendi vücûdumuzu tutan Zâtı görememekle, su kabını kaybetmiştik. Altın kâseyi kaybetmiştik.

Allah'a ait olanı kendimize nisbet etmekle, hırsız durumuna düşmüştük.

Allah'a ait olanı Allah'a teslim etmekle, kuluna nice lütûflar sunulur.

"Onu getiren kimse için, taşıyacağı kadar lütûflar vardır" âyetindeki mesaj, Allah'a ait olan ecirler idi.

Allah'ın eciri; ona ait olan sırlardı, onun cemali idi, cemale eren, huzura ererdi.

Allah'a teslimiyet içinde olan kimse, nice hikmetlere ulaşırdı.

"Hükümdar'ın su kabı kayıp" âyetinde geçen "Hükümdar" kâinatın sahibi olan Allah'tır.

“Su kabı” ya da “altın kâse” kulun kendisidir, onun kaybolması, kendini bilme şuurundan uzak olunması, kendini bilecek olan ilimden uzaklaşılmasıdır.

“Onu getiren kimse için, taşıyacağı kadar lütûflar vardır” âyetinde, Hakk yoluna edeple gelen, kendini Hakk’a teslim eden, nice lütûfla buluşacaktır, hakikatine işaret edilir.

Kişi kendini bilmeli, kendi vücûdunda her an olan tecellileri düşünmelidir.

Kendine varlık nisbet eden kimse, kendi taşıdığı beden farkında değildir.

Bedenin bir hücrelerini bile yapamayan insanın, kendine varlık nisbet etmesi, bir gafletten başka bir şey değildir.

Kişi, benim dediği vücûdunun nasıl oluştuğunu bilmeli ve vücûdunda her an olan, işleyişin ne olduğunu bilmeli ve bunu yapan ilâhî gücü anlamalı ve ona teslim olmalıdır.

Benlikte, gururda, kibirde yaşayan insan, dünya boyutunda boğulur kalır.

Dünya menfaatlerine esir olur, dünyanın kaygılarına bulaşır, akli hep dünyalık meselelerle boğuşur.

Böyle olunca, “onu getiren kimse” âyetindeki mesajı, anlayamaz, vücûdunu Hakk’a teslim edemez.

“Onu getiren kimse” yâni Hakk kapısına gelen, vücûdun sahibini anlama derdine düşmüştür, kendini bilme derdine düşmüştür.

İşte önemli olan, kendini Hakk’a getirmektir. Vücûdun asıl sahibi ile vücûdu buluşturmaktır.

Hakk kapısına gelene, “Taşıyacağı kadar lütûflar vardır.”

Herkes nisbetince hakikatlerden lütûflanır. Önemli olan edep ile o kapıya gelmektir.

Akıl heybesinde olan, her türlü bâtil bilgiden, zulüm getiren duygu ve düşüncelerden uzak olmaktır.

Edeple gelmek, lütûflarla buluşmak demektir.

Akıl heybesini boşaltamıyan, Hakk kapısına gelemez.

Hakk kapısına varmak, yüklerini boşaltmakla olur ancak.

Akıl heybesinde olan; asılsız bilgiler, hurafeler, kibir, dedikodu, kıskançlık, nefret, öfke, hor görme, alay etme, kul hakkı yeme, zalimlik yapma, gibi olan her şey boşaltılmalı, Hakk kapısına tertemiz gidilmelidir.

Bu zamânâ kadar bilerek ya da bilmeyerek yaptığı hataları için, içten samimi olarak tövbe etmeli ve o hatalara asla dönmemeli ve artık o hatalardan sakınmalıdır, yâni nasûh tövbesi etmelidir.

İşte o zaman ona “ben de ona kefilim”âyetinde belirtilen, bir kefil bulacaktır.

Mûsâ’ya kefil olan, onu Hızır ile buluşturan Yûşa idi, edep ile gelen Yûşa’yı bulur.

Yûşa’yı bulan, Hızır ile buşulur, yâni bir Mürşid-i Kâmil ile buluşur.

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي
الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ

*Kâlû tallahi lekad alimtum mâ cinâ li
nufside fil ardi ve mâ kunnâ sârikîn*

Kâlû tallahi	: Dediler, Allah, gerçek, hakikat,
Lekad alimtum	: Andolsun, biliyorsunuz
Mâ cinâ li nufsidu	: Biz gelmedik, bozgunculuk için, ikilik, fesat,
Fi el ard	: Bu yer, yeryüzü, bu topraklara, buralara,
Ve mâ kunnâ sârikîn	: Değiliz, olmadık, hırsız, değerleri kendine mal eden,

73- Meâli: Dediler ki: Allah'a andolsun ki biz bu yerlere bozgunculuk için gelmedik ve bizler hırsız da değiliz.

Bu âyette işaret edilen, insanoğlu bu dünyaya bozgunculuk için gelmedi, Allah'a ait olan değerleri kendine nisbet etmek için gelmedi.

Fitnelik, fesatlık, hasetlik olmamalıydı.

İnsanoğlu bozguncuk içinde olmamalıydı, hırsız olmamalıydı.

Allah'a ait olanı kendine nisbet ederek, hırsız durumuna düşmemeliydi.

Bozgunculuk içine düşerek, çevresine zulüm ekmemeliydi.

Barış huzur içinde olmalı, çevresine barış huzur tohumları ekmeliydi.

Yâni İslâm makamına ermeliydi, Müslüman olarak yaşamalıydı.

İslâm: Barış, huzur, selâmet, sulh, gibi anlamlara gelen bir kelimedir.

Müslüman da: Barış ve huzur veren, selâmet içinde olan, zarar vermeyen, kavga etmeyen, çevresine huzur veren kişi demektir.

İnsanoğlu; fesatlık, hasetlik, fitnelik gibi, bozgunculuk getiren her türlü düşünce ve duygudan temizlemeliydi kendini

Bakara Sûresi 191: “Vel fitnetu eşeddu minel katli” “Fitne öldürmekten daha tehlikelidir.”

Kur’ân birçok âyetinde; fitneliğin, hasetliğin, fesatlığın, yâni bozgunculuk çıkaracak her türlü düşünce ve duygunun tehlikelerini ortaya koymuştur.

“Fitne öldürmekten tehlikelidir” âyetiyle, toplumda bozgunculuk çıkarmanın ne kadar kötü olduğuna işaret edilmiştir.

Peki, nedir, fitnelik, fesatlık, hasetlik?

Fitne kelimesi; “f-t-n, fetn, fütûn” kökünden geldiğine inanılır.

Altının hakiki mi sahte mi olduğunu anlamak için ateşle denemeye “fitne” denir.

Yâni, ikilik, sahtelik, gerçek yüzünü saklama, aldatmak, sapırtmak, ara bozmak, musibet, gibi olan tüm hallere fitnelik denir.

Yâni karışıklık, kargaşalık, bozgunculuk çıkarma durumu, gerçekten uzaklaşma, aslını görmeme, aslını örtme, fitne durumudur.

Fitne, aynı zamanda imtihan, deneme olarak da kullanılmıştır.

Buradaki imtihan durumu; gerçeğe ulaşma durumu, gerçek sahibini anlama durumu, ikilikte kalmama durumudur.

Kişi, kendi vücûd varlığını kendine nispet ederse, kendi gerçeğinden uzaklaşırsa, kendinin ve varlığın sahibini görmekten koparsa bu durum fitne durumudur.

Enfâl Sûresi 28.âyette: “ve evlâdukum fitnetun”.. “evlatlarınız sizin için fitnedir” diye meâl edilse de, “evlatlarınızın gerçek sahibinin muhakkak ki Allah olduğunu bilip anlayın” diye de meâl edilir.

Yâni burada; evlatlarınızın sahibi siz değilsiniz, onların da sizin de sahibi Allah’tır, hakikati belirtilmek istenmiştir.

Yâni kişi, kendinin ve evlatlarının asıl sahibini unutursa, benlik içine girerse, gerçeği örtmüş olur, fitnelik durumu ortaya çıkar.

Kişi kendinin de, evlatlarının da asıl sahibinin Allah olduğunu bilirse, fitnelikten kurtulmuş olur.

İncelediğimizde anlıyoruz ki fitne: Karışıklık, kargaşalık, ikilik, sahtekârlık, bozgunculuk durumudur, yâni fesatlık durumudur.

Kadını fitne olarak görenler, yâni kadını baştan çıkaran olarak görenler, kadını insan yerine koymayan zihniyetlerdir.

Yâni kendileri fitnelik çıkarandır.

Yâni kendi içlerindeki fitnelik ateşini söndüremeyenlerdir.

Hazreti Muhammed “kadın erkek eşittir, cennet kadınların ayağı altındadır” derken, inanç dünyasında çoğu kesim, kadını erkeği yoldan saptıran bir fitne aracı olarak görmüşlerdir.

Her kim; sözlerinde, eylemlerinde, düşüncelerinde, ikilik, kargaşalık, karışıklık, sahtelik, aslından saptırmak, çıkar için aldatmak, istismâr, isyan, gibi haller içinde ise, bu durum fitnelik durumudur.

Onun için Bakara Sûresi 191 de; “Fitne öldürmekten daha tehlikelidir” âyeti vardır.

Fitne bir toplumun:

İlimden uzaklaşmasına,

Adaletten uzaklaşmasına,

Haktan, hukuktan uzaklaşmasına,

Yozlaşmasına,

Sahtekârlıklara,

Açgözlü olmasına,

Bölünmesine,

Ahlâkî bozulmasına,

Birbirini istismâr etmesine,

Kargaşalık, kavga içinde olmasına,

Aldatmak, aldanmak durumuna düşmesine,

Şahsi çıkarlar içinde olmasına,
Gayri meşrû ilişkiler içinde olmasına,
Kendini ya da çevresini isyana, karamsarlığa sürüklemesine,
Para, mal, mülk, şan, şöhret derdine düşmesine,
Kendi vücûdunun ve varlığın vücûdunun sahibinin Allah ol-
duğu hakikatinden uzaklaşmasına,

İnanç boyutunda bölünmeye, yâni cemaat, tarikat, mezhep-
lere bölünmesine, her kesimin kendini üstün görmesine yol açar.

(Rûm Sûresi 32: "Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bü-
tün hepsi tarikatlara, mezheplere, cemaatlara bölündüler. Her
zümre kendi inançlarıyla avunup övündü.")

Bu kişi kâfirdir, bu kişi cehennemliktir, bu kişi zındıktır, de-
mek bile fitnelik olabilir.

Ya değilse, kâlbleri ancak Allah bilir.

Fitneden kurtulmanın tek yolu; kişinin kendisinin ve varlı-
ğın sahibinin Allah olduğunu idrak etmesidir.

Kişi:

Dinin hakikatine ulaşırsa,

Kendinin ve varlığın sahibini anlarsa,

Her varlıkta Allah'ın tecelli ettiğini anlarsa,

Allah'ın her varlıkta her an olduğunu anlarsa, ki Allah he-
pimize şah damarımızdan yakındır âyeti bunu belirtir. (Kâf Sû-
resi 16)

Her varlığın geldiği öz ve döndüğü özün Allah olduğunu an-
larsa, Nefeslerin, bedenlerin, sahibinin Allah olduğunu anlarsa
ve hep bu şuurda yaşarsa, asla fitnelik durumuna düşmez.

Kişi: Söylemlerine ve eylemlerine dikkat etmelidir.

Fitneye sebep olacak her şeyden kaçınmalıdır.

Din adına, meslek adına, siyasal alanda, ailesel alanda, top-
lumsal alanda, söylenen her söz yapılan her eylem, fitneye se-
bep olmamalıdır.

Bir toplumun çöküşünün ilk başlangıcı fitnedir.

Fitne zulmün başlangıcıdır.

İşte kişi fitneye düşmemek için:

İlimden uzaklaşmamalı.

Varlığın sahibinin Allah olduğunu unutmamalı.

Görünen her varlığın içiyle dışıyla, bizzat Allah'ın zâhir, bâtın boyutu olduğunu anlamalı.

Birini aldatmanın, Allah'ı aldatmak olduğunu bilmeli.

Birine zarar vermenin, Allah'a zarar vermek olduğunu bilmelidir.

Kişinin kendi varlığı, Allah ile arasına fitne olmamalıdır

Kim ki; Allah'ı anlamaktan uzaklaşırsa, o kişi fitnelik içine düşer.

Kim ki; Tevhîd şuurundan uzaklaşırsa, o fitnelik içine düşer, o kişi kendi şeytanına teslim olur.

Kim ki; bölücülük içindeyse o fitne durumundadır.

Kim ki; sözlerinde, eylemlerinde, ikilik içinde olma, kendini üstün görme, seçilmiş görme, birilerini hor görme içinde olur, işte o fitnelik içindedir, o kişi şeytani hallere teslim olur.

Mücadele Sûresi 19: "Şeytani halleri onların akıllarını esir aldı. Böylece onlar Allah'ı anmaktan uzaklaştılar. İşte şeytani hallerde kalan bölendir, bölen ancak şeytani hallerde kalandır. Onlar kaybedenlerdir."

Hasetlik, fesatlık, şeytanı alanın duygu ve düşünceleridir.

Hasetlik; kıskançlık, çekememe, başkasına ait olanı yok etme duygusudur.

Haset olan fesattır, yâni düzeni bozma içinde olandır, onun için fesatlık bozgunculuk içinde olmak demektir.

İşte insanoğlu, bu dünyaya bozgunculuk yapmak için gönderilmedi.

Bu dünyaya Allah'a ait olanı kendine nisbet etmek için gönderilmedi.

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ

Kâlû fe mâ cezâuhû in kuntum kâzibîn

Kâlû fe ma cezâu hu : Dediler, öyleyse, onun cezası nedir, karşılığı,

İn kuntum kâzibîne : Eğer, yalan söylüyorsanız,

74- Meâli: Dediler ki: Eğer yalan söylüyorsanız onun cezası nedir?

Yûsuf'un kardeşleri, heybelerinde olan Hükümdar'ın kayıp olan su kabını, ya da altın kâsesini, çalmadıklarını hırsız olmadıklarını söylediler.

Onlara seslenen de: "Eğer yalan söylüyorsanız onun cezası nedir?" diye seslendi.

Evet, yalan neydi, yalan söylemenin cezası, yâni karşılığı neydi?

Yalan; uydurulan, aslı olmayan şey demektir.

Yalana inanmak ve o inandığını da aktarmak yalancı olmak demektir.

Şimdi düşünelim, Din adına duyduğumuz şeyler yalan olabilir mi?

Bir kimse, birinden bir şeyler dinler, aslında dinlediğinin hakikatine ulaşmaz ve bunu esas sanıp aktarır.

Değer verdiği kimsenin sözüne inanır ve o sözü orada burada esas sanıp aktarır.

Anlatan kişi de bir şey anlatır, anlatan da anlattığının hakikatini bilmez, o da bunu duymuştur, bir yerden okumuştur, aslına ulaşmadan onu esas sanıp aktarır.

İşte tüm bu durumlar, yalan boyutunun aktarımıdır.

İşte, dinleyen inanır, anlatan inanır, anlatılan inanır, fakat hiç biri anlatılanın hakikatini bilmez.

Esas sanıp anlatırlar, hiç şahit olmadan sadece inanca dayalı bilgiler aktarırlar.

İşte yalan, uydurulmuş şeyleri aktarmaktır.

Aktaran da yalancıdır.

Din adına duyduğumuz bilgilere hemen inanmamalıyız.

Araştırmalıyız, şahit olmalıyız.

Şahit olmadığımız müddetçe bilgiye dökmemeliyiz, anlatmamalıyız.

Ezanda günde 20 defa okunan “Eşhedü” kelimesini çok iyi anlamalıyız.

Çünkü yalanda kalan, aslını bilmeden inanan, Allah’a şahit olmaktan uzaklaşır.

Yalan, hem kişiyi, hem toplumu hakikatlerden uzaklaştırır, hurafeler de bırakır, ayrımcılığa düşürür, zalimliğe düşürür.

İşte bunun için Kur’ân’da, En’âm Sûresi 116 da: “Yeryüzündeki kimselerin çoğuna uyarsan, Allah’ın yolundan seni saptırır. Onlar ancak zanlara tâbi olurlar ve onlar yalanlarda kalanlardır.” âyeti çok çarpıcıdır.

Kur’ân yalan üzere hareket etmeyi, topluma yalanları beyinlere ekmeyi, en büyük zalimlik olarak nitelendirmiştir.

A’râf Sûresi 37: “ Fe men azlemu mimmenifterâ alAllahi keziben ev kezzebe bi âyâtih.”

Meâli: “Öyleyse Allah hakkında bir şey uyduran ve o yalanları aktaran, ya da onun âyetlerini yalanlayandan daha zalim kimdir?”

“Eğer yalan söylüyorsanız onun cezası nedir?” âyetinde işaret edilen, yalan söyleyenin, yalanda kalanın, yalanlara inananın bulduğu karşılık şudur: Allah’ın hakikatlerinden uzaklaşmak, kibir içine düşmek ve ilâhî huzuru hissetmekten kopmak.

Yalanlara inanmak ve o yalanlara göre yaşamak ihtilâktir.

Anlatılan yalanları esas sanıp, onu hayatına geçirmek, ihtilâk içinde yaşamaktır.

Yâni anlatılan yalanlara göre hâl edinmek, huy edinmek, ibadet edinmek ve ona göre yaşamaktır.

Bir bilge bir kişiye sormuş: " Bu vücûd kimin?"

Kişi cevap vermiş: " Benim vücûdum."

Bilge ona demiş ki: "Yalan söyleme, önce yalanı bırak, bu yalanla hareket edersen, hakikatleri bilemezsin."

İşte yalanlarda kalan kişinin cezası, yâni bulduğu karşılık: Kendi aslını bilememek, hurafelerle yaşamak, varoluş irfânına erememek ve böylece Allah hakikatine şahit olamamaktır.

Bunların karşılığında da kişinin bulduğu; huzursuzluk, kaygılar, kavgalar, iddialar, tartışmalar, kibir, fesatlık, hasetlik gibi duygulardır.

İşte konuştuğumuz, duyduğumuz, okuduğumuz şeylerin yalan olup olmadığını, yâni aslı olup olmadığını kesinlikle bilmeliyiz.

Şahit olmadığımız şeylere, ihtiyatlı yaklaşmalı, şahit olunca kadar beklemeliyiz.

Şahit olmadığımız şeyleri, birilerine aktararak yalanları aktaran olmamalıyız.

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ
كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

*Kâlû cezâuhu men vucide fî rahlihî fe
huve cezâuh kezâlîke neczîz zâlimîn*

Kâlû cezâu hu	: Dediler, onun cezası, karşılığı,
Men vucide	: Kimde bulunursa,
Fî rahlihî	: Onun yükünde, yükü içinde,
Fe huve cezâu hu	: Öyleyse, o zaman, cezası, karşılığı, o dur,
Kezalike neczî el zâlimîne	: İşte böyle, karşılık, ceza, zalimler,

75- Meâli: Dediler ki: Onun cezası; kimin yükünün içinde bulunursa, artık o ona karşılık olur. İşte zalimlerin karşılığı budur.

Yalan söyleyen, kendi yalanına esir olmuş olandır.

Kimin aklında yalanlar varsa ve kim o yalanları taşıyorsa, hep o yalanlarla hareket eder, o yalanlarla yaşar.

İşte kişinin akıl heybesinde taşıdığı, onun bulacağı karşılığın işaretidir.

Kişi kendi taşıdığına tutunur ve onunla yaşar.

Kişinin, kendi akıl heybesinde taşıdığı, zulme kapı açan bilgiler ise, kişi zalimlerden olur, ama kendisi zulüm yapar, ama aktardığı bilgiye inanan zulüm yapar.

Kişinin, kendi akıl heybesinde taşıdığı, rahmete kapı açan bilgiler ise, kişi Sâlih kimselerden olur, ama kendisi huzur bulur, ama aktardığı bilgiye inanan huzur bulur.

İşte, akıl yükünün içinde kişi ne taşıyorsa, onun karşılığı odur.

Yâni, kişinin duyguları, düşünceleri neyse, hâl ve davranışları ona göre olur.

Kişinin, hâl ve davranışları neyse, kişi o dur.

Kişinin yaptıklarına göre, kişiye Sâlih kişi ya da zalim kişi denir.

Eğer kişi, vücûdunu Allah'a nisbet etmez de, kendine nisbet ederse, bir benlik bir kibir içinde düşer ve zalimliğin kapısını aralamış olur.

Kişinin kişiliği, aklındaki taşdıklarıdır.

Onun için Bilge kişiler: "Edindiğin bilgiye dikkat et, kaderin olur" demişlerdir.

Akıl heybesine ne koyarsak, yâni akıl tarlamıza ne ekersek eninde sonunda onu biçeriz.

Tarlamıza ne ekersek onu biçtiğimiz gibi, aklımıza ne ekersek, hâl ve davranışlarımız da ona göre olur.

Bir tarlaya buğday tohumu diksek buğday, karpuz tohumu diksek karpuz, nohut tohumu diksek nohut alırız.

İşte, insanın tarlası olan aklına ve gönlüne ne ekiliyorsa, zamanı gelince o ortaya çıkıyor, o hâle dönüşüyor.

Aklımızı ve gönlümüzü, neyle meşgul ettiğimize dikkat etmeliyiz.

Atalarımız ne güzel sözler miras bırakmışlar:

"Ne ekersen onu biçersin"

"Keskin sirke küpüne zarar verir"

"Hiddetle kalkan, nedâmetle oturur"

"Kişi, başkası için kazdığı kuyuya, kendi düşer"

"Aklında ne varsa hâlinde o vardır"

"Gönlü kirli olanın, hâli kirli olur"

"Gönlünde kibir olan, şeytanla arkadaş olur"

"Komşunun tavuğuna göz dikenin, elinden kazı gider"

"Sofraya ne korsan, onu yersin"

"Tekeri eğri olanın, izi eğri olur"

"Aşksız kişinin kâlbî ölü olur"

Kur'ân:

Edindiğiniz bilgilere dikkat edin,
Bâtl bilgilerle oyalanmayın, hurafelerle oyalanmayın,
Kötülük yapmayın, kötü sözler söylemeyin, kötülük düşünmeyin,

Kimseye zulüm etmeyin,
Birbirinizin arkasından konuşmayın, çekiştirmeyin,
Kimseyle alay etmeyin, kimseyi hor görmeyin, gibi benzeri onlarca âyetten bizlere mesajlar sunar.

İşte bu bölümün; " Kimin yükünün içinde bulunursa, artık o ona karşılık olur." âyetinde, aklımızda taşıdığımız yüklerin, bize rahmete mi, zalimliğe mi sevk ettiğini, çok ama çok iyi düşünmeliyiz.

Kişinin gönül heybesine, öyle ilmi bir bilgi konulsun ki, kişi dönüp bunun hakikatini arasın, sorgulasın. Bilgelerin sohbetlerde yaptığı da budur.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ
وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ
فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ
نَّسَاءٍ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ

*Fe bedee bi eviyetihim kable viâi ahîhi,
summestahrecehâ min viâi ahîh kezâlîke kidnâ li
Yûsuf mâ kâne li yehuze ehâhu fî dînîl meliki illâ en yeşâAllah
nerfeu derecâtin men neşâ ve fevka kulli zî ilmin alîm*

Fe bedee	: Böylece, başladı, arama, ilk olarak, bedi, uygunlukla,
Bi eviyeti him	: Heybeleri, torbaları, onlar,
Kabl viâi ahî hi	: Önce, heybe, torba, kap, kardeşinin,
Summe estahrecehâ	: Sonra onu çıkardı,
Min viâi ahî-hi	: Kardeşinin heybesinden,
Kezâlîke kidna li Yûsuf	: İşte böylece, düzen, çalışma, hile, çare, Yûsuf için,
Mâ kâne li yehuze	: Olmadı, olmazdı, tutması, alıkoyması,
Ehâ hu	: Kardeşi,
Fî dini el meliki	: Din, kural, kanun, yasa, Melik, Hükümdar,
İlla en yeşâu Allah	: Ancak, başka, isteme, Allah,
Nerfeu derecatin	: Yücelik, yükselme, derece, makam,
Men neşâu	: Kim, kimse, isterse,
Ve fevka kulli	: Üstünde, her, hepsi,
Zî alîm	: Sahip, zat, ilmin sahibi, bilgi sahibi,
Alîmun	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden,

76- Meâli: Böylece kardeşinin heybesinden önce, onların heybelerini aramaya başladı. Sonra onu kardeşinin heybesinden çıkardı. İşte böylece Hükümdar'ın yasaları olmasa o kardeşini tutamazdı, bu durum Yûsuf için çare oldu. O ancak Allah'ı anlamayı isteyenlerdendi. Kim isterse O'nu anlamak makam makam yükseltilir. Ve her bilgi sahibinin üstünde ilmin sahibi vardır.

Kıssada Yûsuf, önce kardeşlerinin heybesini bir bir arattı, sonra Bünyamin'in heybesinden Hükümdar'ın su kabı ya da altın kâsesi çıktı ve Bünyamin alakonuldu.

Bu alakonulma, devleti yöneten Hükümdar'ın yasalarıyla oldu.

Çünkü oluşturulan yasada, biri hırsızlık yaptığıında, o artık o devletin malı olurdu.

Devlet onu istediği şekilde kullanırdı, ister savaşa gönderir, ister hapse atar, ister asar, ister sarayda hizmetçi yapar, ister birinin emrine verir, kısacası devlete hizmet ettirecek şekilde o hırsızlık yapanı kullanırdı.

İşte Yûsuf, bu bölümde geçen "Dini el melik" âyetiyle, Bünyamin'i alakoydu.

"İşte böylece Hükümdar'ın yasaları olmasa o kardeşini tutamazdı" âyetiyle bu durum izah ediliyor.

Şimdi, bu âyette geçen, "Dini el melik" kelimesini incelersek, çoğu müellif bu kelimeyi, "Hükümdar'ın dini" diye çeviriyor.

Oysa burada "Din" kelimesini, "Yasa- Kanun" olarak çevirdiğimizde, daha uygun düşüyor.

Çünkü her devletin, kendine göre yasaları vardır ve o devlet o yasalarla yönetilir.

İşte Yûsuf'da, kardeşi Bünyamin'i, Mısır'ın yasalarına göre alakoydu.

"Dini el melik"âyetini ince ince inceleyelim.

Din nedir? Kur'ân ölçüsüyle anlamaya çalışalım.

Hep toplum, kendine din edinmiştir ve dini kendine nispet eder.

Benim dinim, onun dini, bizim dinimiz, onların dini der.
İnanç ile dini karıştırırız, “Benim dinim” deriz, oysa “Benim inancım” denilmelidir.

Kur’ân’a göre dinin açılımını incelersek:

Kur’ân’a göre din: Varlığın yaratılış yasalarıdır.

Din Allah’a aittir, kişinin dini olmaz, imanı olur.

Çünkü kişi bir şey yaratamaz.

Yaratan Allah olduğu için, dinin sahibi Allah’tır.

Mü’min Sûresi 14: “Lehu el dine”. Meâli: “din O’nundur.”

Mü’min Sûresi 65: “Lehu el dine”. Meâli: “din O’nundur.”

Zümer Sûresi 11: : “Lehu el dine. Meâli: “din O’nundur.”

Nahl Sûresi 52: “Ve lehu ed dinu vasıben” Meâli: “ve din da-
ima O’nundur.”

Peki, din nedir?

Kur’ân’ı incelediğimizde, Yûsuf Sûresi 76. âyette ve Rûm Sû-
resi 30. âyette de din nedir? Sorusunun hakikatine ulaşıyoruz.

Yûsuf Sûresi 76: “Mâ kâne li yehuze ehâhu fî dînîl meliki.”

Meâli: “İşte böylece Hükümdar’ın yasaları olmasa, o, karde-
şini tutamazdı.”

Yûsuf Sûresi 76. âyette “Dini Melik” kelimesi vardır, “Hüküm-
dar’ın yasaları” demektir.

Buradan anlıyoruz ki din: “Yasa, Kanun” anlamına geliyor.

Yâni Mısır’ın Hükümdar’ı, Mısır’ı o yasalarla yönetti.

Buradan anlıyoruz ki Din: “Yasa” demektir.

Rûm suresi 30. âyette de “fitrat Allah” kelimesi vardır.

Fitrat: Açığa çıkma, yaratılış, yaratmak, varoluş, tüm kâina-
tın açığa çıkması, tohumun kabuğunun yarılp filizin çıkışı, gibi
anlamlara gelir.

Bu ne demektir? Allah’ın fitratı demektir.

Yâni: Allah’ın varlığı yaratması; Allah’ın bir özden varlığı
açığa çıkarması, şekillendirmesi, yâni yaratılış dediğimiz olaydır.

Rûm Sûresi 30: “Fe ekim vecheke lid dîni hanîfâ fitratAllahiletî fataran nâse aleyhâ lâ tebdîle li halkıllâh zâliked dînul kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yalemûn.”

Meâli: “Bundan sonra yüzünü, Allah’ın varlığı yaratmasına, varlığın yaratılış yasalarına, Tevhid üzere çevir. İnsanların vücûda gelişi O’ndandır. Allah’ın halkiyetinde bir değişiklik yoktur. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu dinin hakikatini bilemiyorlar.”

Evet, âyette belirtildiği gibi ” li el dini hanifen fitrata Allah, elleti fatara”

Din “Allah’ın fitratıdır”. Yâni “varlığın yaratılış yasaları”dır. İşte buradan da anlıyoruz ki din: “Allah’ın varlığı yaratma yasalarıdır.”

Yâni varoluş yasalarına”Din” diyoruz.

Varlıktaki yaratılış, nitelikten niceliğe, atomdan moleküllere, zerreden küreye tüm varlığın varoluşundaki yasalara, Kur’ân: “Din” der.

Bu yasalar, Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik işleyişle kendini gösterir.

İşte yaratan Allah’tır.

İnsan bir hücre zarı bile yaratamaz.

Onun için İnsan, benim dinim diyemez.

Din Allah’a aittir.

Onun için Kur’ân’da birçok yerde “Din O’nundur” der.

Rûm Sûresi 30.âyette: “Dosdoğru din nedir?” sorusunun cevabı çok güzel açıklanıyor.

İşte bundan dolayı insanın dini olamaz.

İnsanın imanı olur, iman da ancak şahitlikle oluşur.

Din Allah’a aittir.

İnsan dini anladığında iman sahibi olur.

Eğer bizler, dini anlayamazsak; Rûm Sûresi 31. âyette açıklanan duruma düşeriz.

Rûm Sûresi 31: “Minellezîne ferrakû dînehum ve kânû şîyeâ kullu hızbın bimâ ledeyhîm ferihûn.”

Meâli: “Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bütün hepsi tarikatlara, mezheplere, cemaatlere bölündüler. Her zümre kendi inançlarıyla sevinip övündü.”

Yûsuf Sûresinin bu bölümünde, din kelimesinin, yasa olduğu işaret edilir.

Ve dinin Allah’a ait olduğu, varlığın yaratılış yasalarına din denildiği, çok güzel vurgulanır.

Kâinat bir yasaya dayalı olarak var oldu ve hâlâ aynı yasaya dair, heran varoluş devam etmektedir.

Bunu anlamak isteyen, yönünü varlığa, kendi vücûduna döndürür, varoluşu inceler ve hakikatleri makam makam anlamaya başlar.

Âyette belirtildiği gibi; “Allah’ı anlamayı isteyenlerdendi. Kim isterse O’nu anlamak makam makam yükseltir. Ve her bilgi sahibinin üstünde ilmin sahibi vardır.” İlm-i Tevhîd” yolunda makamlar vardır, her bir makamda Allah’a ait olan nitelikleri anlamak vardır.

Hakk yolunda bildim, oldum yoktur, teslimiyet vardır, anlamaya çalışmak vardır, her bilgi yeni bir bilgiyle birleşir, diğer bilgiye akar gider, her bilginin geldiği yer ilimdir, ilmin sahibi de Allah’tır.

Kişinin ilmi olmaz, ilimden yakaladığı ve ilimden aktarılan bilgileri olur.

قَالُوا إِن يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا
يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ

*Kâlû in yesrık fe kad sereka ehun lehu min kabl fe eserrehâ
Yûsufu fî nefsihî ve lem yubdihâ lehum kâle entum şerrun
mekânâ ve Allah âlemu bimâ tesifûn*

Kâlû in yesrık	: Dediler, eğer, çalmışsa,
Fe kad sereka	: Olmuştu, çaldı, kendine mal etti,
Ehun lehu	: Kardeşi, onun,
Min kablu	: Önceden, daha önce,
Fe eser ha Yûsuf	: Onu, gizledi, Yûsuf,
Fî nefsi hî	: Nefsinde, kendi içinde,
Ve lem yubdi-hâ lehum	: Onu açıklamadı, onlara,
Kâle entum şerr	: Dedi, siz, kötülük, şerr,
Mekânen	: Dedi, siz, kötü, konum, yer, bulunulan yer,
Ve Allah âlim	: Allah, ilmin sahibi,
Bima tesifûn	: Tarif edilen, anlatılan şeylerdeki,

77- Meâli: Dediler ki: Eğer o çalmışsa, daha önce onun kardeşi de çalmıştı. Böylece Yûsuf onu kendi içinde gizledi ve onlara bir açıklama yapmadı. Dedi ki: Sizler bulunduğunuz yerlerde kötülükler içindesiniz ve Allah tüm anlatılan şeylerdeki ilmin sahibidir.

Bünyamin'in heybesinde Hükümdar'ın altın kâsesi çıkınca, Bünyamin alakonulmuş ve diğer kardeşlerine "siz memleketinize dönebilirsiniz" denilmiştir.

Yûsuf'un kardeşleri: "Eğer o çalmışsa, daha önce onun kardeşi de çalmıştı." demişlerdir.

Onun kardeşi de denilen kişi Yûsuf'tur.

Peki, ne denilmek istenmiştir. Daha önce Yûsuf da mı hırsızlık yapmıştır.

Ya da olay nasıl bu anlatıma dönüşmüştür.

Aktarılan bilgilere göre; Hazreti Yûsuf küçükken halasının yanında büyür.

Halası, Yûsuf'u, Yâ'kûb'tan ister ve onun büyüüp gelişmesinde yardımcı olur.

Gönlünün irfân yoluna ısınmasında yardımcı olur.

Yûsuf'un halası, Hazret-i İshâk'ın kızıdır ve yaşça Hazret-i Yâ'kûb'dan büyüktür.

Halası Yûsuf'u çok sevdiğinden dolayı, onu gözünün önünden ayırmamıştır.

Yûsuf'a sevgisini aktarmış, Yûsuf'ta tecelli edecek ışığı görmüştür, çünkü aynı ışığı babası İshâk'ta da görmüştür ve o ışıkla yetişmiştir.

Hazret-i İshak'ın kemeri de, ona geçmiştir. Kardeşi Hazret-i Yâ'kûb'dan büyük olmasından dolayı, kemer emaneten ona geçmiştir.

Çünkü o dönem, yaş büyüklüğüne göre mirasçı olunuyordu.

Hazreti Yâ'kûb, oğlu Yûsuf'u geri istediğinde, halası Yûsuf'u vermek istememiş ve yanında tutmak istemiştir.

Yûsuf'un Bünyamin'i tutmak için yaptığı planı, ablası yâni Yûsuf'un halası kardeşi Hazreti Yâ'kûb'a yapmıştır ve Yûsuf'u bırakmamıştır.

O plan neydi?

O dönemde, hırsızlık yapan, o dönemin yasalarına göre alıkonuyordu.

Hazreti Yâ'kûb Yûsuf'u teslim almak için geldiğinde, halası da ondan ayrılmak istemedi.

Kardeşi Ya'kub'a: " Yûsuf'u yanımda bir kaç gün daha bırak, sonra gel onu al" dedi.

Hazret-i Ya'kub üç gün sonra Yûsuf'u almaya gelince, halası Yûsuf'u güzelce giydirdi ve Hazret-i İshâk'ın kemerini, Yûsuf'a elbiselerinin altından bağladı.

Sonra da: "Ben İshâk'ın kemerini kaybettim, onu kimin aldığına, kimin ele geçirdiğine bir bakınız" dedi.

Kemer araştırdı, sonra da: "Evde bulunanların üzerini açın" dedi.

Evde olanlar bir bir arandı, en son Yûsuf'a bakıldı, kemer Yûsuf'un üzerinde bulundu.

Ve hala dedi ki: "Allah'a yemin ederim, o artık benim kölemdir. Ben ona dilediğimi yapacağım."

Yâ'kûb bunun bir plan olduğunu anladı ve bir şey diyemeden geri döndü.

Yûsuf hırsız gibi gösterilerek, halasının yanında kaldı ve halası onu yetiştirmeye devam etti.

İşte bu âyette bahsedilen; "Daha önce onun kardeşi de çalmıştı" hikâyesi buydu.

Hazret-i Yûsuf'da Bünyamin'i tutmak için, halasından öğrendiği planı uyguladı.

Halası nasıl, Yûsuf'un elbisesinin içine, Hazreti İshâk'ın kemerini koyduysa, Yûsuf'da Bünyamin'in heybesinin içine Hükümdar'ın altın kâsesini koydu.

Aslında ne Bünyamin ne Yûsuf hırsız değildi.

Lâkin onlarda olan ışık, Hakk yolunda nasıl bir parlaklığa dönecekti, belli oluyordu.

Yûsuf'a kemer bağlanması, Hazreti Âdem'den beri gelen "İlm-i Tevhîd" yolunun sulbüne işaretetti.

Yûsuf'un kuyuya atılması, zindana atılması, "İlm-i Tevhîd" yolunda kemalleşme idi.

Âyette: "Sizler bulunduğunuz yerlerde kötülükler içindediniz" uyarısı çok önemlidir.

Bulduğumuz yerlerde, iyilik içinde miyiz, kötülük için demiyiz? Bunu her kişi, kendince düşünmeli ve kendini sorgulamalıdır.

Âyette: “Sizler bulunduğunuz yerlerde kötülükler içindedir” diye uyarı yapılıyorsa, her düşüncemizi, söylediğimiz sözleri, amaçlarımızı, niyetlerimizi, kararlarımızı, eylemlerimizi, inceden inceden gözden geçirmeliyiz.

Her zulüm barındıran; duygu, düşünce, niyet, sözler, yeryüzünde bir zulme sebep olacaktır.

Kötülükten uzaklaşmamız, Allah hakikatine ermekle mümkündür.

Allah hakikatine ermek de, varlığın varoluşunu ilimsel olarak okumak ve tüm varlığın kaynağını ve birbiriyle olan bağını görebilmektir.

Kişi, yaşam içinde ne olursa olsun öncelikle diğer varlıklar gibi bir varlıktır.

Diğer varlıklardan hiç bir üstünlüğü yoktur, hiçbir düşüklüğü de yoktur.

İnsan varlık olarak yaşam sahnesine çıkan son aktördür.

Ve kendinden önce yaratılmış olan tüm varlığa muhtaçtır.

İkinci yaratılan ilk yaratılana muhtaçtır, son yaratılan hepsine muhtaçtır.

Kişi öncelikle varlık boyutunda bir varlık olduğunu anlamalı, kibirlenmemeli, hiç bir varlığa hor bakmamalıdır.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا
مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

*Kâlû yâ eyyuhel azîzu inne lehû eben şeyhan kebîren fe
huz ehadenâ mekânehu innâ nerâke minel muhsinîn*

Kâlû ya yeyuha el azîz	: Dediler, ey aziz, ey vezir,
İnne lehu eben	: Gerçekten, onun, baba,
Şeyhan kebîr	: İhtiyar, büyük, yaşlı,
Fe huz ehade nâ	: Bundan dolayı, tut, al, bizden birini,
Mekâne hu	: Onun yerine, mekân, yer, bulunduğu yer, makam,
İnna nerâke min	: Muhakkak, biz seni görüyoruz,
Min el muhsinîn	: İyi olanlardan, iyi kimse, ihsan sahibi, iyilik eden,

78- Meâli: Dediler ki: Ey vezir! Gerçekten onun yaşlı bir babası var, bundan dolayı onun yerine bizlerden birini al. Biz senin iyi kimselerden olduğunu görüyoruz.

Yâ'kûb'un oğulları, Bünyamin alıkonunca büyük bir telaş içine düştüler.

Babalarına Bünyamin'i getireceklerine, koruyacaklarına dair söz vermişlerdi.

"Onun yaşlı bir babası var, bundan dolayı onun yerine bizlerden birini al." demişlerdi.

Dönüşte babalarına ne diyeceklerdi, Yûsuf'u kaybetmişler, Bünyamin'e sahip çıkamamışlardı.

Kaygıları kendileri için miydi, babaları için miydi?

Yoksa kaygıları, Yûsuf, Bünyamin için miydi?

Bu âyette geçen “aziz” kelimesi, Yûsuf’a kardeşleri tarafından bir seslenme olsa da, her kişinin vücûdunda ve harlıkta Allah’ın aziz sıfatı vardır.

Yûsuf’a aziz diye seslenilmesi, hem onun vezirlik görevinden, hem de Hakk yolunda ulaştığı makama işaretendir.

Kur’ân’da bazı sûrelerde “aziz olan âlim olan Allah’tır” âyetleri vardır.

Neml Sûresi 78: “Ve huvel azîzul alîm.”

Azîz; yüce, güçlü, kuvvetli, izzetli, azametli, onûrlu, korunmuş, muafiyet sahibi, gibi anlamlara gelir.

Kur’ân’da âlîm ve aziz sıfatları, altı yerde birlikte kullanılır.

Azîz ismi hepsinde de âlîm isminden önce kullanılır.

Mekkeli müşrikler de, âlîm ve aziz isimlerini kullanırlardı.

Ve hatta Allah’ı anarken, onu yücelterek vafederlerdi.

Zuhruf Sûresi 9: “Ve le in seelthum men halakas semâvâti vel arda le yekûlunne halakahunnel azîzul alîm.”

Meâli: “Elbette onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorduğunda, elbette onlar: Aziz olan, âlim olan yarattı, derler.”

Bu âyette onlara diye kastedilen, müşriklikte kalanlardır.

Müşrikler, Allah’ı anarken aziz ismini, Allah’ı yüceltmek için kullanırlardı.

Fakat, aziz sıfatının, kendilerinde ya da yücelik verdikleri birinde tecelli ettiğine inanırlardı.

Allah yüceliğini, fiiliyle, sıfatıyla zâtıyla her an, her varlıkta gösterir.

Allah her varlıkta farklı tecellilerle, yüceliğini ortaya koyar.

Allah tüm sıfatlarında yüceliğini gösterir, varlıkta tecellileri ile yüceliğini gösterir.

Yûsuf’un kardeşleri, Allah’a ait olan sıfatı Yûsuf’a nisbet etmeleri, henüz Allah şuuruna erişemediklerinden dolaydır.

Yûsuf'un kardeşleri, Yûsuf'a aziz demekle, onu vezir olarak gördüklerinden dolayıdır.

Vezirlik makamında olan Yûsuf'u, güçlü, azametli, onurlu gördüklerinden dolayı, ona aziz demişlerdir.

Ve onu "Muhsin" kullardan görmüşler, yâni ihsan sahibi, yardım eden, iyi kimselerden görmüşlerdir.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا
مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذَا لظَالِمُونَ

*Kâle maâzâllâhi en nehuz e illâ men
vecednâ metâanâ indehû innâ izen le zâlimûn*

Kâle maâza Allah : Dedi, sığınma, olmaz, Allah,
En nehuz : Tutmak, alıkoymak,
İlla men vecednâ : Den başka, kim, kimse, bulduğumuz,
Metâa-nâ inde hu : Eşyamız, malımız, onun yanında,
İnnâ izen le zâlimûn : Biz, o zaman oluruz, elbette, zalimler,

79- Meâli: Yûsuf dedi ki: Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah'a sığınırız, o zaman biz elbette zalimlerden oluruz.

Yûsuf'un kardeşlerinin: "Bizden birini al, Bünyamin'i bırak, doğrusu onu bekleyen yaşlı babası vardır" demeleri, Yûsuf'ta bir karşılık bulmamıştır.

Yûsuf: "Bize ait olan kimde bulunmuşsa, ancak onu alıkoyarız, aksini yapmaktan Allah'a sığınırız, eğer aksini yaparsak zalimlerden oluruz" demişti.

"Bize ait olan kimde bulunmuşsa, o bize aittir" âyetinin vurgusu çok önemlidir.

Gönlüne Hakk arayışının ateşi düşenler, artık Hakk yoluna adım atıyorlardır.

Dünyalık boyutta kalıp, dünyaya esir olanlar, Hakk yoluna adım atacak gönüllerinde bir filizlenme yoktur.

Mürşit ve müridin buluşması, aynı gönül heyecânını taşıdıklarından dolayısıdır, aynı yolun talebesi olduklarından dolayısıdır.

Çünkü her ikisinin gönlünde de: “Ben neyim? Ben kimim? Nereden geldim? Bu görünen varlık nedir?

Tüm varlığın geldiği kaynak nedir? Allah nedir? O’na şahit olabilir miyim?” gibi samimi arayışlar vardır.

Varoluşu ve var edeni anlamının heyecânına düşenler, Allah’a ait olan “bilinmek” tecellisine ve kulun onu bilmesi his-sine tutulmuşlardır.

İşte o zaman Allah’ın murâdı olan; onu bilmenin, ona şahit olmanın yoluna adım atmış olurlar.

İnsan olarak yaratılışın ana gayesi; bakmak, gözlemlemek, varoluşu düşünmek, araştırmak, anlamaya çalışmaktır. Akıl ona onun için bahşedilmiştir.

İşte Yûsuf’un; “Bize ait olan kimde bulunmuşsa, o bize aittir” vurgusu, müridin mürşide uygunluğu sırrıdır.

Çünkü mürid yetimdir ve mürşide yetimin hakkı olan em-net vardır, mürşide ait olan, müride aittir.

Müridin de mürşidin de yolu; Allah’ın “beni bilsinler” murâ-dının tecellisidir.

En’âm Sûresi 97: “İnsanlar hakikatleri bilsinler diye âyetleri tüm varlıktan en ince ayrıntısına kadar açıklıyoruz.”

Kâf Sûresi 17: “Bundan sonra hakikatleri anlasınlar, varlığı diri tutanın ne olduğunu bilsinler, tüm varlıktaki işleyişin idra-kinde uzaklaşmasınlar, hakikatlerle hareket etsinler.”

Zâriyât Sûresi 56: “Tanıdıklarınızı ve tanımadıklarınızı, an-cak beni bilsinler ve kulluklarını anlasınlar diye yarattım.”

Kimin gönlünde ne varsa, ona tutunmuştur ve o tutundu-ğuyula yaşar.

Yûsuf’un “Başkasını alıkoymaktan Allah’a sığınırız” sözü, İlm-i ledün yoluna gönlü heyecan duymayanlar, tutulmaz, oya-lanmaz, onlara yazık edilmez. Çünkü onların başka bir alana il-gileri vardır, orasıyla buluşması gerekir.

Mürîd kelimesi de, Mürşîd kelimesi de “irâde” sıfatından gelir.

Mürîd; Allah'ın âlemi halk etme murâdıdır.

Mürşîd; Allah'ın kendinden açığa çıkardığı varlıkta, kendini isbat etmesidir.

“İrâde” sıfatı; Allah'ın zerreden küreye, âlemi var etme ve kendini açığa çıkarma isteğidir.

Ya-Sîn Sûresi 82: “İzâ erâde şeyen en yekûle lehu kun fe yekûn.”

Meâli: “O, bir şeye irade ettiği zaman, ona ol der, böylece olur.”

İşte irade sıfatının tecelli ettiği gönüller olan Yûsuf Bünyamin'e Bünyamin Yûsuf'a aittir

Onun için: ” Bize ait olan kimde bulunmuşsa, o bize aittir” vurgusu yapılır.

Allah kendini “Mürîd; ismiyle açığa çıkarır.

Allah kendini “Mürşîd” ismiyle ispat eder.

Hakk yoluna gönlü tutulanlar, Yûsuf tarafından tutulurlar.

فَلَمَّا اسْتَيْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا
 أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِن قَبْلُ مَا
 فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي
 أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

*Fe lemmesteyesû minhu halesû neciyyâ kâle kebîrûhum e lem
 tâlemû enne ebâkum kad ehaze aleykum mevsikan min Allah
 ve min kablu mâ ferrattum fî Yûsuf fe len ebrahal arda hattâ
 yezene li ebî ev yahkum Allah lî ve huve hayrul hâkimîn*

Fe lemmestey esû minhu	: Böylece, umutlarını kestikleri zaman, ondan,
Hâlesu neciyyân	: Ayrılmak, bir kenara çekilmek, gizli konuşmak, fısıldaşmak,
Kale kebîru-hum	: Dedi, onların büyüğü,
E lem tâlemû	: Biliyorsunuz ki,
Enne ebâkum	: Olduğu, babanız
Kad ehaze	: Olmuştu, aldı,
Aleykum mevsik	: Sizlerden, misak, söz,
Min Allah	: Allah'tan,
Ve min kablu	: Önceden, daha önceden,
Mâ ferrattum fi Yûsuf	: Yaptığınız kusur, sorumsuzluk, Yûsuf için,
Fe len ebraha el arda	: Artık, bundan sonra, asla ayrılmam, bu yer, toprak,
Hattâ yezene li ebî	: Hatta, izin veren, babam,
Ev yahkumu Allah li	: Ya da, hüküm veren, Allah, için, benim için,
Ve huve hayru el hâkimîne	: O, hayırlı, iyi, hüküm veren,

80- Meâli: Böylece ondan ümitlerini kesince, bir kenara çekildiler ve gizlice konuştular. Onlardan büyükleri dedi ki: Biliyorsunuz ki babamız bizden Allah adına söz aldı ve daha önce de Yûsuf için sorumsuzluk ettik. Bundan sonra ben bu yerden asla ayrılmayacağım, hatta babam izin verinceye kadar ya da Allah benim için bir hüküm verinceye kadar ve o hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

Yûsuf Bünyamin'i tuttu, diğerlerini gönderdi, böylelikle Yûsuf sorumluluğunu yerine getirdi.

Yûsuf'un kardeşleri, Bünyamin'i Yûsuf'tan geri alamayacaklarını anlayıp, ümitleri kesilince, bir kenara çekildiler ve gizlice konuştular: "Biliyorsunuz ki babamız bizden Allah adına söz aldı ve daha önce de Yûsuf için sorumsuzluk ettik, Bünyamin'i de götüremezsek ne yaparız" dediler.

Yûsuf'un kardeşleri ümitsizliğe düştüler, çünkü olayın dış yüzünde kaldılar, sonrasındaki hikmeti anlayamadılar.

Bu âyette; "Lemmestey" ümitleri kesildi, umutsuz oldular, açıklaması vardır.

87. âyette ise; "Lâ teyesû" ümidinizi kesmeyin, ümidinizi kaybetmeyin, umutsuz olmayın, "Lâ teyesû min revhillâh" Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" açıklaması vardır, her iki âyetteki işaret edilen incelik düşünölmelidir.

Ümitsiz olmak duygusu nereden kaynaklanır, ümidini kesmemek duygusu nereden kaynaklanır, düşünmek gerekir.

Allah'ı unutan kimse, ona tevekkül etmeyen kimse, kaygılar içinde olur, ümitsizliğe düşer.

En'âm Sûresi 44: "Bizi unutup eski hallerine sarıldılar. Yine onlar ümitsizlik içinde oldular."

Allah'ın rahmetinden ümit kesmemek gerekir.

Hûd Sûresi 9: "Elbette insana rahmetimizden bir hissiyat gelse, sonra da o; o hissiyattan uzaklaşsa, doğrusu o hakikatleri görmemezlikten gelir, bir ümitsizlik içine düşer."

İsrâ Sûresi 83: “İnsan nimetlerimizi anlamaktan yüz çevirdiğinde, kendi hâline dalar uzaklaşır. Bir kötülük dokunduğunda ise hemen ümitsizliğe kapılıverir.”

İnsanın başına ne gelirse gelsin, sabretmelidir, Allah'ın niyeti olan rahmetinden ümit kesmemelidir. Başına gelen her şeyden dersler çıkarmalıdır.

Her varlıkta Allah'ın tecellilerine râbita olanlar, onun birliğine uyanlar ümitsiz olmazlar, acı sıkıntılara düşmezler.

Ankebût Sûresi 23- “Allah'ın âyetlerini ve O'nun birliğini görmemezlikten gelip örtenler, işte onlar rahmetimizin ümitsizliği içinde ve işte onlar acı sıkıntılardadır.”

Fussilet Sûresi 49: “İnsan hep iyi şeyler istemekten bıkmaz ve eğer ona bir şer dokunursa hemen karamsar olur, ümitsizliğe kapılır.”

Kur'ân, ümitsizliğe düşmenin Allah şuurundan uzaklaşmakla olacağını ve ümitsizlikten kurtulmanın da Allah'a teslim olmakla, ona tevekkül etmekle, onun rahmetine güvenmekle olacağını belirtmiştir.

Kardeşlerden biri; “Babamız bizden Allah adına söz aldı ve daha önce de Yûsuf için sorumsuzluk ettik. Bundan sonra ben bu yerden asla ayrılmayacağım” diyerek Mısır civarında kalacağını söyledi.

Bunu da; “Babam izin verinceye kadar ya da Allah benim için bir hüküm verinceye kadar ve o hüküm verenlerin en hayırlısıdır” diyerek böyle davranacağını beyan etti.

Verilen sözü tutmak, sorumsuzluk etmemek vurgusu bu âyette işlenmiştir.

Allah adına verilen sözler, “Bana güvenebilirsiniz” vurgusudur. Sorumsuzluk ise, verilen söze uymamaktır.

İnsan; hem kendinden hem de yaşadığı çevreden, gittiği yoldan, aldığı eğitimden, insanlık makamının gerekli olduğu şeyleri yerine getirmekten sorumludur.

Tahrîm Sûresi 6- "Allah'a itaatsiz olmayın. Her varlıktaki iş-leyişi anlayın ve sorumlu olduğunuz şeyleri yapın. "

İnsan sorumlu olduğu şeyleri unutmamalıdır.

Kur'ân'da "sorumluluk" kelimesi sıkça geçer ve insana ne kadar sorumlu olduğu hatırlatılır.

Sorumluluk, sormak, sorgulamak, soruşturmak, "sor" kelime kökünden gelir.

İnsan; hem varlığın varoluşunu sorgulamalı yâni sorular sorup cevaplar aramalı.

Hem de kendini sorgulamalı, yaptıklarını, yapacaklarını, duygularını, düşüncelerini, öfkelerini, hiddetlerini, duyduklarını, gördüklerini, yâni hep sorgulama içinde olmalıdır.

Onun için bu âyette ki; "Sorumsuzluk ettik" vurgusu çok önemlidir.

Sorumlu insan; güvenilir insandır.

Sorumsuzluk içinde olan insan ise, çevresine güvensizlik telkin eder.

Âyette ayrıca "Allah hüküm verenlerin en hayırlısıdır." vurgusu yapılır.

Hüküm, hâkim, mâhkum, hükmetmek, hikmet, hakikat, hukuk, hepsi "Hakk" kelime kökünden gelir.

Hakk kelimesi de, "Hû" kelimesinden gelir.

Her varlıkta olan tecelliler Hakk boyutudur, her varlığın rûh boyutu Hakk boyutudur.

Hakk: Her varlıkta, varlığı tutan, varlığın tüm niteliklerini kapsayan, varlığın işleyişinin hikmeti olan, her varlığın birbiriyle aynılık derecesinde olan "rûh" sırrıdır.

Hallacı Mansur bu hakikati anladığında "Enel Hakk" dedi.

Hakk; Allah'ın her varlıktaki, kendinden üflediği rûh sırrıdır.

Allah her varlığa tecellileri, nitelikleri ile hâkimdir.

Her varlık ona mâhkumdur.

Her varlık onun hikmetlerini taşır.

Her varlık onun hakikatlerini gösterir.

Hükümleriyle her varlıkta heran tecelli eder.

Varlığın varoluşunda ve işleyişinde, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ilmiyle Hukuk'unu gösterir.

Allah'ın, Hakk boyutu; her an her varlıktan, beşer boyutuyla, tecelliler boyutuyla, rûh boyutuyla, nûr boyutuyla, kendini gösterir.

Hakk-Hâkka Sûresi: "El hâkkah, ma el hâkkat ve mâ edrâke mel hâkkat"

Meâli: Hakikat, nedir hakikat?. İdrak ettin mi, nedir hakikat?

Bir tohum düşünelim, tohumun içinde ağacın görünmeyen tüm boyutu "rûh-mânâ" yâni "Hakk" boyutudur.

İşte tohumun özündeki Allah'ın kimliğine "Hakk" denir.

Tohumun özü "Hakk" boyutudur.

Tohumdan açığa çıkan tüm sistem "hakikat" boyutudur.

İşte, "hüküm verenlerin en hayırlısıdır" âyetiyle, varlıkta tüm hayrın ve hasenatın ona ait olduğu bildirilmiştir.

İnsan kendi vücûduna döndüğünde, Hakk boyutunun hakikatlerini bir bir görür.

İnsanın kendisi hakikat boyutudur.

Râhîm boyutundan gelen rahmân boyutudur.

ارْجِعُوا إِلَىٰ آبِيكُمْ فَاقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا
شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ

*Irciû ilâ ebîkum fe kûlû yâ ebânâ innebneke serak ve mâ
şehidnâ illâ bimâ alimnâ ve mâ kunnâ lil gaybi hâfizîn*

Irciû ilâ ebî kum	: Dönün, babanıza,
Fe kûlû ya ebâ nâ	: Böylece deyin, söyleyin, ey babamız,
İnne ibn ke	: uhakkak senin oğlun,
Seraka	: Mkendine mal etti, hırsızlık yaptı,
Ve mâ şehid-nâ	: Biz şahit olmadık, görmedik, tanık,
İllâ bimâ alimnâ	: Başka, ancak, şeyi, bildik,
Ve mâ kunnâ li el gayb	: Değildik, değiliz, görünmeyen, bilinmeyen,
Hâfizîn	: Koruyan, saklayan, korumak, savunmak,

81- Meâli: Babanıza dönün, sonra da deyin ki: Ey babamız! Senin oğlun hırsızlık etti ve biz bildiğimizden başkasına tanık olamayız ve bilemediğimiz şeyleri de savunacak değiliz.

Yûsuf, kardeşlerinin ısrarını kabul etmez ve der ki: “Babanıza gidin, Bünyamin’i alıkoydular, diye söyleyin”

Bu âyette; “Bildiğimizden başkasına tanık olamayız ve bilemediğimiz şeyleri de savunacak değiliz” sözünden gelen işaret, şahitlik makamıdır.

“Mâ şehidnâ illâ bimâ alimnâ” “şahit olmadığımız şeyi bilmeziz” âyetinden gelen mesaj, şahitlik hakikatine işaret edilmiştir. Şahitlik de ancak ve ancak ilim üzere olmakla gerçekleşir.

Onun için Kur’ân, İsrâ Sûresi 36: “Ve lâ takfu mâ leyse leke bihî ilm” Meâli: “Bir ilim ifade etmeyen şeylerin ardına düşmeyin” hakikatine dikkat çeker.

İlim, kişiyi şahit olmaya götürür.

Şahitlik ise, keşfetmeye, anlamaya, bilmeye ve oradan emin olmaya götürür.

Eminlik mü'minliğe, mü'minlik imana götürür.

Kişi şahit olmadığı bir şey hakkında konuşmamalıdır.

Duyumlara dayalı hareket eden kişi, cahil kişidir.

Duyumlar ve okunanlar şahit olunmadığı müddetçe, bir bilgiden bir sözden ibaret kalır.

Bilgi ile ilim arasındaki fark; bilgi duyumlardan, okunanlardan gelen sözlerdir.

İlim ise, bizzat varlığın kendinde olan, varlığın varoluşunu ve varlığın işleyişini gösteren boyuttur.

Bilgi elbette önemlidir, lâkin bilgi ilim ile bağ kurmalıdır, bilgi şahitliğin kapısını açmalıdır.

İnanç boyutunda kalan kişi, duyduklarına, okuduklarına inanan kişidir.

İman boyutuna erişen kişi ise, ilim ve şahitlikle hareket eden kişidir.

İman, ancak ve ancak ilimle mümkündür.

İlim ise, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ile bağ kurmaktır.

Bu bölümün: "Ve biz bildiğimizden başkasına tanık olamayız ve bilemediğimiz şeyleri de savunacak değiliz." âyetinde işaretilen, tanıklıktır, yâni şahitliktir.

Kişi, tanık olmadığı yâni şahit olmadığı şeyler hakkında konuşmamalı, duyumlardan aktarılan bilginin iddiasında kalmamalıdır.

Allah'ı idrak etmek için şahitlik gerekir, onun için ezanda günde 20 defa "Eşhedü" "Şahit ol" ol diye bildirilir.

Şahit olmanın yolu da; "İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn" boyutlarına ulaşmaktır.

İlmen Yakîn; Tecelliler boyutu olup, bu boyut, varlığın varoluşunun ve işleyişinin boyutudur.

Varlığın varoluşu ve işleyişi “Matematiksel, fiziksel, kimyasal, biyolojik” işleyişle mümkündür.

İşte bunları anlamak “İlmel Yakîn” boyutudur.

Aynel Yakîn ise; aynısıyla görmek, aynısını cümle varlıkta bulmak, mesela her varlıkta hay sıfatını görebilmek, kendinde bulduğunu varlıkta da bulabilmek, sıfatlar boyutu olup, her varlıkta sabit olan, değişmeyen sıfatları görebilme boyutudur.

Kişinin aynada kendini gördüğü gibi, her varlıkta da Hakk’ı kesin delilleriyle görebilmek.

Hakkâl Yakîn boyutu ise; Hakk boyutudur, Hakk üflenen rûh ve nûr boyutudur.

Âyette” Nefahtu fîhi min rûhî” “Rûhumdan üfledim” der. Bunu anlayan Hallacı Mansûr “Enel Hakk” demiştir.

Kıssanın bu bölümünde, aslında Yûsuf’un kardeşleri gerçeğe şahit olmamıştır, onların gördükleri, Bünyamin’in heybesinden çıkan bir kâsedir, o kâse oraya nasıl girmiş, kim koymuş görmemişlerdir, asıl maksat nedir anlayamamışlardır.

Bu kâseyi oraya koyana şahit olmamışlardır, kâse heybeden çıkınca, Bünyamin’i hırsız sanmışlardır. Oysa şahitlik, öncesiyle sonrasıyla delillendirmektir.

Ve onlar, gördüklerine göre hüküm vermişlerdir, olayın iç yüzünü bilememektedirler.

Onun için şahitlik, “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın” âyetinde işaret edildiği gibi, evveline, âhiline, zâhirine, bâtınına, hepsine birlik üzere şahit olmakla gerçekleşir.

Evellini âhiline bağlayamayan, zâhiri bâtına bağlayamayan şahitlik makamına eremez.

Onun için görmek başka şeydir, şahit olmak başka şeydir.

Bunu minik bir hikâye ile delillendirelim.

Bir vezirin yüzüğünü bir hırsız çalmış olsun ve o hırsız bir kahveye çay içmek için girmiş olsun.

Belli bir süre sonra, kahveye aniden zabitler girsin, zabitler: “Kimse yerinden kıpırdamasın, herkesin üstünü arayacağız” desinler.

Üstü arandığında yüzüğün bulunacağını bilen hırsız, hiç kimse görmeden, yüzüğü yanındaki kişinin cebine koysun.

Bir bir aranan kişilerden sonra, yüzük o cebine konan kışide bulunsun.

Tüm kahvede olan diğer kişiler, yüzük cebinde bulunan kişiyi hırsız bileceklerdir.

Oysa hırsız o değildir, ama onun cebinden çıktığı için, herkes gördüğüne göre hüküm vermiştir.

Şimdi hırsız kimdir, asıl yüzüğü çalan mıdır? Yoksa cebinden çıkan mıdır? Yoksa hakikati bilmeden, o genci haksız yere hırsız görenler midir?

İşte inanç boyutunda, “biz gördüğümüze göre hüküm veririz” diyenler grubu vardır, bunlar Yûsuf’un kardeşleri ile aynı inanç yapısında olanlardır.

Bir kişiyi namaz kılıyor olarak görsek, ama asıl maksadı camiden bir şey çalmak ise, o kişi namaz kılıyor olur mu?

İşte görünüme göre hüküm vermek kişiyi yanıltır, asıl maksat iç yüzünü görmektir.

İşte inanç grubu, gördüğüne duyduğuna, okuduğuna göre hüküm verir.

Ama iman grubu, varlıktaki delillerle hareket ederek hüküm verir.

Delillerle yâni âyetlerle şahit olunmadan, hakikate erilmez.

İşte şahitlik; evvelini âhirine, zâhirini bâtınına, hepsini birlik üzere delillerle bağlayabilmektir.

وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي
أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

*Veselil karyetelletî kunnâ fihâ vel îrelletî
akbelnâ fihâ ve innâ le sâdikûn*

Ve eselil : Sor, sual et, araştır, sorgula, soruştur,
Karyete elleti : Őehir, köy, oturlan yer, ki o,
Kunnâ fihâ : Bizimle, oradan, oradan gelen,
Ve el ire elleti : Kafile, yük taşıyan kafile,
Akbelnâ fihâ : Döndük, aralarından, bizimle dönen,
oradan,
Ve innâ le sâdikûn : Biz, elbette, doğru söyleyen, sâdik,

82- Meâli: Bizimle oradan gelen Őehir halkına ve oradan bizimle dönen yük taşıyan kafilelere sor ve elbette biz doğru söyleyenlerdeniz.

Yâ'kûb, gelen oğullarının arasında Bünyamin'i göremez ve ve oğullarına Bünyamin'i sorar Ve der ki: "Bünyamin nerede, ne yaptınız ona, niye o sizinle değil, Yûsuf'un başına gelen, Bünyamin'in de mi başına geldi."

Yâ'kûb'un oğulları, Bünyamin'in hırsızlık yaptığını, onun için Mısır'da tutulduğunu söylemişlerdir.

Kendilerini isbat etmek için: "Bizimle oradan gelen Őehir halkına ve oradan bizimle dönen yük taşıyan kafilelere sor ve elbette biz doğru söyleyenlerdeniz." diye söylemişlerdir.

Gördüklerine göre hüküm verenler, onlarla Ke'nan diyarına dönenlerdir.

Yâni Ke'nan boyutunda kalanlar, yâni dünya boyutunda kalıp, sûret görenler, gördüklerine göre hüküm verirler, iç yüzüne eremezler.

“Elbette biz doğru söyleyenlerdeniz” diyerek, bir şeyin iç yüzünü bilmediği halde, kendilerini sâdıklardan sananlar, öncelikle kendilerini kandıranlardır.

Bir şeyin iç yüzü bilinmediği müddetçe, doğruluk mümkün değildir.

Kendilerini dürüst gibi gösteren Yâ’kûb’un oğulları, babalarının gözünde kendilerini aklamak için çırpınsa da, Yâ’kûb gerçeği hissediyordur.

Bünyamin emanetini kaybeden kardeşler, babanın gözünde ne kadar dürüst olabilirler ki?

Mısır’a Bünyamin ile gitmişlerdir, ama Bünyamin’siz dönmüşlerdir.

Yûsuf’u gören Bünyamin, elbette artık geri dönemezdi.

Cân ile gönül buluştuğunda, cân gönülden gönül cândan ayrılmazdı artık.

Çünkü cân gözü, gönül gözünden görmeye başlamıştı.

Ke’nan diyarından ölü gelen gönül, cân ile dirilmişti.

Artık dirilene ölmek olur mu?

Bir aşkta buluşana, artık ayrılmak olur mu?

Aşksızlık ölü gibi olmaktı.

Aşk dirilmekti, dirilen artık hiç ölür müydü?

Ke’nan boyutunun kaygılarından kurtulan Bünyamin, huzurun nerede olduğunu bulmuştu.

Huzur Yûsuf’tu, Huzur onunla olmaktı.

Artık Bünyamin’e kaygı yoktu, teslimiyet vardı, tevekkül vardı.

İki cân bir cân olmuşlardı, cümle cihan o cân ile sarılmıştı.

O cân, gönülü ev edinmişti, âlemi o evin penceresinden seyretmek vardı.

Ke’nan’da boyutunda kalan Ke’nan ile oyalanmaya devam edecekti elbet, Ke’nan’a dönecekti elbet.

Ama Bünyamin'de Ke'nan, Mısır olmuştu artık, Ke'nan yoktu artık, her yer Mısır olmuştu.

Onun için Bünyamin'e dönmek yoktu.

Yûsuf sâkisinden sunulanı almak vardı.

Yûsuf ve Bünyamin bir olunca, elbet Ke'nan diyarında kalanların hepsi geleceklerdi, secde makamında bir olacaktı.

Yûsuf cân sâkisiydi, o sâkiden içen, sarhoş olurdu, o sarhoşluk bitmezdi, zaten sarhoşluk oydu.

Kul içkisinden içen, belli bir süre sonra ayılırdı, cân sâkisinden içene artık ayılmak yoktu, hep sarhoşluk vardı.

Artık Ke'nan diyarında kalanlar bekleniyordu.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبِرْ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ
أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Kâle bel sevvelet lekum enfusukum emrâ fe sabrun cemîl asâ

Allah en yetiyeni bihim cemîâ innehu huvel alîmul hakîm

Kâle bel	: Dedi ki, hayır, bilakis,
Sevvelet lekum	: Hayır, güzel gösterdi, özendirdi, sürükledi, siz,
Enfusu-kum	: Nefsiniz, kendiniz, beden,
Emren	: İş, bu durum, hüküm,
Fe sabrun cemil	: Artık, bundan sonra, sabır, güzel,
Asâ Allah en yetiye ni	: Umulur ki Allah, bana getirir,
Bi-him cemiân	: Onları, hepsi, topluca,
İnnehu huve el alîm	: Muhakkak o, ilmin sahibi,
El hakîm	: Tüm varlığa hâkim olan, hüküm hikmet sahibi,

83- Meâli: Dedi ki: Hayır, kendinizin hükümleri sizi böyle bir şeye sürükledi. Bundan sonra bana güzelce sabretmek düşer. Umulur ki Allah onların hepsini bana getirir. Muhakkak ki O'dur ilmin sahibi, tüm varlığa hâkim olan.

Baba Yâ'kûb, oğullarının her birinin meşrebini, aklını elbette biliyordu.

Mısır'dan güçlü bir ışığın onları çektiğini de biliyordu.

Allah'ın hükümlerini bilmeyen, kendine göre hükümler koyardı elbette.

Zannına göre hükmedenler; gurura, kibre, yalana, fitneliğe, fesatlığa, kötülük yapmaya sürüklenip giderlerdi.

Allah, her varlığa hükümleriyle her an hâkim olandır.

Varlıktaki hükümlere ulaşan, o hükümlerle hareket eder.

Atalardan öğrendiği bâtil bilgilerle hareket edenler, kendi zanlarına göre hükmederler.

Bâtil alanda kalan kimseler; imanlı imansız, cennetlik ce-hennemlik, münkir, kâfir diyerek, zanlarına göre hükmederler.

İşte Ya'kûb'un " Kendinizin hükümleri sizi böyle bir şeye sürükledi" sözü, kendi zanlarına kendi hevâlarına göre hükmedenleredir.

İnsanlar inanç olarak gruplaştıkça, her inanç grubu diğerine hükmetmeye başlar.

İnsanlar cemaatleştikçe, tarikatlaştıkça, kendi yargıları oluşur ve o yargılarla hükmederler.

Kendi gibi olmayanları, kâfir, zındık, günahkâr görürler.

İşte Kur'ân'ın "atalarınızı bir yolda buldunuz, hiç düşünmez misiniz? âyeti, bölünmenin, ayrışmanın tehlikelerine işaret eder.

Her kişinin, anne babası neyse, o kişinin inancı, tarikatı, cemâati de anne babanın gibi olur.

Yâni anne baba ne ise, çocuk da öyle olur.

Çocuk anne babasından ne gördüyse, öyle olur.

Anne babadan, yargılamayı, hükmetmeyi öğrenir.

Anne babanın inancının hükümlerine göre büyür.

O hükümlerle çevresindeki, kendi inancında olmayan insanlara bakar.

İşte öğrendiği hükümler, onun eylemlerine kadar sirâyet eder.

Onun için, kişinin edindiği bilgilere, öğrendiği hükümlere dikkat etmesi gerekir.

Hükümler yargılamaya, yargılamalar ayırttırmaya, ayırttırmalar hor bakmaya, hor bakma zulmetmeye yol açar.

Bilgiler ve öğretiler, hislere-hissetmeye.

Hisler, yoğunlaşmış duygulara.

Duygular isteklere.

İstekler düşüncelere.

Düşünceler; âlâkaya, plan yapmaya.

Plan yapma; karar verme ve uygulamaya.

Uygulama; eylemlere, davranışlara, hallere dönüşür.

İşte eylem, davranış, hallerimiz, ya iyilik ya da kötülük üzeredir.

Allah'ın varlıktaki hükümlerine ulaşan kimse, atalardan öğrendiğine göre hükmetmez artık, varlıktaki Allah'ın hükümleriyle hareket eder.

Tin Sûresi 8: "E leysAllahu bi ahkemil hâkimîn"

Meâli: "Allah hükümleriyle bütün her şeye hâkim olan değil midir?"

Bu âyetin şuuruna ulaşan, hâkim olanın hükümlerine teslim olur.

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِبيصَّتْ عَيْنَاهُ
مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ

*Ve tevellâ anhum ve kâle yâ esefâ alâ Yûsufe
vebyaddat aynâhu minel huzni fe huve kezîm*

Ve tevellâ anhum	: Yüz çevirdi, onlardan,
Ve kale yâ esefâ alâ Yûsuf	: Dedi, ey, ah, üzüntü, Yûsuf,
Ve ebyaddat aynâ hu	: Beyaz oldu, ağardı, karatarkt, gözleri, o,
Min el huzni	: Hüzün, üzüntü, acı,
Fe huve kezîmun	: Böylece o, artık o, üzüntüsünü içine gömen,

84- Meâli: Ve onlardan yüz çevirdi ve ah Yûsuf'um ah, diyerek, üzüntüler içinde kaldı ve ona olan hüznünden gözlerine ak düştü ve böylece o üzüntüsünü içine attı.

Yâ'kûb, oğullarının sorumsuzluğundan dolayı, onlardan yüz çevirdi.

Bünyamin'in acısı yeni iken, "ah Yûsuf'um ah" demesi, neden "Bünyamin'im" dememesi düşünülmelidir.

Oysa, yeni mesele Bünyamin'in dönmemesidir.

Yâ'kûb, elbette Bünyamin ile Yûsuf'un birliğini seziyordu.

"Yûsuf'um Yûsuf'um" diyerek, diğer oğullarına da, vücûddaki Yûsuf boyutunu, yâni cân boyutunu hatırlatıyordu.

Cân boyutuna ermeden, gönül oluşmazdı.

Cân boyutuna ermeden, irfâni doğuşlar oluşmazdı.

Cân boyutuna ulaşmadan, vücûdun sahibi bilinemezdi.

Yâ'kûb'un kıssada "Yûsuf'um Yûsuf'um" demesi, Yûsuf hasretine düşmesi, tüm herkese bir mesajdı.

Kendi Yûsuf'unuza ulaşın, kendinizdeki cân boyutuna ulaşın, kendi cân şehriniz olan, Mısır şehrine ulaşın, mesajıydı.

Burada geçen "Tevellâ anhum" "Onlardan yüz çevirdi" âyetinde geçen "Tevella" kelimesi, tevîl kelime kökünden gelir.

Tevîl; özüne yönelten, birliğe götüren, aslını gösteren, kaynağıyla buluşturan, bir eden, gibi anlamlarda kullanılır.

Tevalla; yüzünü döndü, ilgisini kesti, ilişkisini kesti, çekildi, gitti, ayrıldı, aslına döndü, bâtıldan yüz çevirdi, gibi anlamlara gelir.

Hakikatlerden yüz çevirdi de de, tevella kelimesi kullanılır.

Yâni, "hakikatler onlara sunuldu, fakat onlar hakikatlerden yüz çevirdi, kendi atalarından gördüklerine döndü"

İşte tevella, iki yönden de kullanılan bir kelimedir.

Bâtıla yüzünü döndü, ya da hakikatlere yüzünü döndü.

İşte tevîl; asıyla buluşmak, özüyle buluşmak, kaynağına ulaşmak anlamlarına gelir.

İnanç boyutuna yüzünü dönmeden, iman boyutuna erişilemez.

Toplumda inancı terk etmek kâfirlik olarak bilinir, oysa şahit olmadığı bir inanç alanını terk edip, şahit olmak istemek, tüm iman ehillerinin yoludur.

Onun için Yûnus Emre bu konuyu şöyle dile getirmiştir.

"Dinin terkedenin küfürdür işi,

Bu ne küfürdür, imandan içeri."

Yâni, anne babadan öğrenilen, şahit olmadığı bir inancı terk edene, kâfir oldu denir.

Oysa, o şahit olmak isteyen, emin olmak isteyendi.

Onun için inanç boyutuna yüzünü döndü, iman boyutuna adım attı.

Mûsâ'nın da nalınlarını çıkarması ve deyneğini bırakması, tevella boyutudur.

Yâni, dünya boyutunun her türlü makamına yüz çevirdi, aklındaki dayandığı asılsız bilgilere yüz çevirdi ve ilâhî ilimle hareket etmeye başladı.

Yâni yüzünü bir yönden diğer yöne döndü.

Âyette bize sunulan mesaj, aklımıza kodlanan asılsız şeylerden yüz çevirmek, hakikatlerin arayışına düşmektir.

Yûsuf makamına ermenin sırrı, Ke'nan diyarında kalmamaktır.

"Ve onlardan yüz çevirdi ve ah Yûsuf'um ah, diyerek, üzüntüler içinde kaldı ve ona olan hüznünden gözlerine ak düştü"

Kişi, hakikatlerin arayışına düştüğünde, ona aradığı hakikatlerin görünen varlığın özünde ve kendi vücûdunda olduğu bildirilir.

Yâ'kûb'un gözlerine ak düşmesi, bakışların temizlenmesine işaretir.

Buradan sunulan mesaj; bakışlar eskiden hep sûret görür iken, varlığın eşya boyutunda kalınıp, hep kendi çıkarlarına göre bakar iken, artık akıl temizlenince kâlb gözü açıldı, eski bakışlar kayboldu, kâlb gözü ile bakış başladı, tertemiz bakışa erildi, mesajıdır.

Yâ'kûb'un gören gözleri görmez olmuştur.

Gözlerine ak düşmüştür.

Âyette geçen" Ebyad" kelimesi, aslını görmek, gerçeği görmek, beyaz, tertemiz bakmak, ak gibi anlamlara gelir.

" Ebyad" kelimesi, beyaz demektir, "Eb" kelimesiyle birleşir,"Eb" "Eba-Baba" yâni ataya, aslına işaret edilir.

İşte aslını, özünü görmenin sırrıdır" Ebyad"; beyaz bakış, tertemiz bakış, kâlb gözünün açılması, irfâniyet bakışı anlamlarına gelir.

Yâ'kûb'un gözlerinin görür iken görmez olması; kişinin sûret boyutunu görür iken sireti görememesi, daha sonra sireti görmesiyle gözlerini sûrete kapatması ve hakikatleri görmeye başlaması, mesajıdır.

Yâni eşyayı görür iken, gözlerin eşyanın ardını görmeye başlaması ve eşya boyutuna gözlerin kapanması.

Kişi, varlığın özünü anladıkça, varlığın dışına bakmayı terk eder.

Varlığın dışı bile her an değişmektedir, zaten fâni kelimesi de budur.

Fâni: Dünya, değişen, yok olan, ölümlü, dış boyut, gibi anlamlara gelir.

Fâni boyutta kalmamak, Bekâ boyutuna ermek; varlık boyutuna gözlerini kapatmak, varlığın hakikatine bakmaktır.

Bu bakış, ilm-i irfâni bakıştır, yâni varlığa ilimsel olarak ve geldiği kaynağa bağlı olarak bakabilmektir.

Amaç varlığın özünü görebilmektir, varlığın işleyişini anlayabilmektir, varlığı tutan ilâhî kudreti anlayabilmektir.

Varlığın özünü gören kişi:

Tüm varlıkta diri olanın Allah olduğunu anlar.

Allah'ın kendi vücûd varlığında ve tüm varlıkta her an zühur ettiğini bilir.

Bütûn kâinatı bir arada tutanın Allah olduğunu idrak eder.

Tüm kâinattaki tek kudretin O olduğunu bilir.

Ve bilir ki, Allah insana şah damarından yakın olduğu gibi, bir taşa da bir kuşa da bir çiçeğe de bir böceğe de aynı derecede yakındır.

Ve her an varlığın özündedir ve her an zâhir boyutuyla görünür.

Ve bilir ki, görünen bu âlemin görünmeyen ciheti de O'dur.

İşte Yâ'kûb'un gözlerine ak düşmesi, baş gözünün eşya boyutuna kapanması, gönül gözünün açılmasıdır.

"Ah Yûsuf'um ah" boyutu, tenin câna olan muhtaçlığı, tenin câna olan bağlılığıdır.

Yâ'kûb'un etrafındaki kişilere "Ah Yûsuf'um ah" diyerek, onlara, tenlerini tutan cânı anlamalarının seslenişidir.

Amaç sûrette kalmamaktır, sûreti görebilmektir.

Yâni ten boyutunda kalmamaktır, câna erebilmektir.

Eğer insanoğlu, her an varlığın özünde olanın ve her an varlığı tecellileri ile tutanın ve işletenin Allah olduğunu idrak edemezse, kendini varlıktan ayrı tutar, birlik şuurundan uzaklaşır ve ben benim egosuna düşer.

İşte bu ego da kişiyi; kibirli, çıkarıcı, bencil bir hale sürükler.

Bu hallerden de kötü huyluluk çıkar.

Kötü huylu olan da hem kendine hem de çevresine zarar verir.

“Ah Yûsuf’um ah” boyutu, gel beni bu hallerden kurtar Yûsuf’um seslenişidir.

Tenin câna olan seslenişi, “Ah Yûsuf’um ah” seslenişidir.

قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّىٰ تَكُونَ
حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ

*Kâlû tallahi tefteu tezkuru Yûsufe hattâ
tekûne haradan ev tekûne minel hâlikîn*

Kâlû tallahi	: Dediler, Allah'a andolsun, gerçek olan, gerçektir,
Tefteu	: Hâlâ devam ediyorsun,
Tezkuru Yûsuf	: Zikrediyorsun, anıyorsun, Yûsuf,
Hattâ tekunu haradan	: Hatta, oluncaya kadar, olursun, eriyip gitme,
Ev tekûne min el hâlikîne	: Ya da, olacaksın, helak olan, yok, olan, ölüp giden,

85- Meâli: Dediler ki: Allah'a andolsun ki hâlâ Yûsuf'u anmaya devam edip duruyorsun, hatta eriyip gideceksin ya da ölüp gidenlerden olacaksın.

Yâ'kûb'un Yûsuf anması hiç bitmemişti ve bitmeyecekti de.

Bu bölümde geçene "Zikir" âyetini incelersek:

Zikrullah, Allah'ın zikri demektir.

Toplum her ne kadar, Allah'ı anlatmayı, ya da çeşitli esmalar çekerek zikretmeyi zikir deselerde, Kur'ân'î açıdan zikir Allah'a aittir.

Kul Allah'ı zikredemez, Allah ise, her kuldandaki her an zikreder

Onun için, zikrullah, Allah'ın zikri demektir, yâni zikreden Allah demektir.

Onun zikrinden fiil, fiilindeki zikrinden sıfatlar, sıfatlardaki zikrinden vücutlar şekillenir.

Ve şekillenen vücutlar her an onun zikriyle çalışır.

Zikrullahla var olur zerreden kürreye cümle âlem.

Zikrullahla çalışır atomdan hücreye cümle varlık.

Zikrullah, her an kâlbimizin atmasına, kanımızın dolaşmasına, hücrelerimizin çalışmasına, hücrelerimizdeki atomların çalışmasına sebep olan ilâhî sesin dalgalanmasıdır.

Allah; bizde ve her varlıkta her an zikretmektedir.

Nefes alıp vermek, kâlbın atması, kanın dolaşımı, hücrelerin çalışması, onun zikridir.

Nefes alıp vermek, kâlbın her an atması zikrin en güzel delilidir.

İşte bu şuura ulaşmak, bu şuurda yaşamak kişiyi insan boyutuna getirir.

Zikrullah, her varlıktan Allah'ın kendi kendini anmasıdır, anlatmasıdır, hatırlatmasıdır.

Varoluşu anlamanın ilk adımı, zikrullah sırrıdır.

Zikrullahın, zâhire çıktığı boyut kulağımıza ses olarak gelir.

Kulağımız Allah'ın zikrini ses olarak duyar, çünkü beden elbisesinden zikir ses olarak duyulur.

Gönül ise, sesin içindeki sesin rûhunu, yâni zikrullahı duyar.

Kulaklarımızın sesleri duyma frekans aralığı, 22 ile 22.000 Hz-Hertz dir.

22 Hertz'in altındaki seslere infrasonik, 22.000 Hertz'in üstündeki seslere de ultrasonik sesler denir.

Bu durum desibel olarak açıklanır.

Kulağımız 0-140 db arası sesleri algılar.

140 db ve yukarısı ses, kulak zarını yırtar, beyin hücrelerine zararlar verir.

Daha yüksek desibeller kişiyi öldürür.

Kişinin, kulağından beynine iletilen ses boyutu kısıtlıdır.

Lâkin kişinin bedeninde her atomun, her hücrenin, her dokunun, her organın, sesleri farklı farklı derecelerde duyma boyutları, yâni duyma hertzleri vardır.

Bir atom bir atomu duyar ve onunla yeni bir oluşum meydana getirir.

Bir hücre bir hücreyi duyar ve onunla yeni bir oluşum meydana getirir.

Vücuttaki tüm sistem her an birbirine seslenip durmaktadır.

Vücuttaki tüm hücreler birbiriyle konuşur, birbirine yardım eder.

İşte, ister bir atomdan olsun, ister tüm kâinattan olsun, her an olan titreşime, her an olan seslenişe” Zikrullah” denir.

Her varlığın içinden Allah, her an seslenmektedir.

Eğer kişi, her varlıktaki o sonsuz seslenişi duysaydı, anında toz haline dönüşürdü.

Zikrullah, varlığın ilk oluşumunun başladığı boyut olan ilâhî titreşimin adıdır.

Bu ilâhî titreşim; nûrun rûha, rûhdan nefse, tecelliye, teceliden atoma, atomdan enerjiye, enerjiden atomların birleşimine ve atomların birleşmesiyle moleküllere, hücrelere, dokulara, organlara, bedenlere sürüp giden ilâhî sistemdir.

Eğer kişi varoluşu anlamak istiyorsa, ilk adım olan zikrullahla tanışmalıdır.

Yâni kâinatın var oluşunun ilk boyutu olan, titreşim boyutuna, yâni zikrullah boyutuna ermelidir, zikrullahın ne olduğunu hissetmelidir.

Zikrullahın mânâsına ulaşan kişi varlığından geçer, yâni ölür, yâni benlik zannı biter.

Ölmeden önce ölüm sırrı budur.

İşte tüm bu kâinat zikrin hâkimiyeti içindedir, zikir ile korunmaktadır.

Hicr Sûresi 9: “İnnâ nahnu nezzelnez zikre ve innâ lehu le hâfizûn”

Meâli: “Sunduğumuz zikir muhakkak ki Bizimdir ve onu koruyan Biziz.”

İşte zikrullah; her varlıktan ilâhi sesleniştir.

Yûnus Emre:

“Süleyman kuşdilin bilir dediler

Süleyman var Süleyman’dan içeri.”

Hazreti Süleyman’ın kuşdili bilmesindeki sır, tüm kuşlardan ve her varlıktan seslenenin Allah olduğu şuuruna ulaşmasıdır.

Zikrullah, rûhun melodisidir.

Zikrullah, enfûstan afâka olan yürüyüşün musikisidir.

Zikrullah, bir atomu da, evreni de hareket ettiren ilâhî tınıdır.

Zikrullah, varoluşun ilk titreşimi, ilk frekansıdır.

Zikrullah, Allah’ın kendini zikretmesi, kendini zâhire çıkarmasıdır.

Zikrullah, kâinatın musikisidir, güftekârı ve bestekârı Allah’tır

Zikrullah, tohumdan filiz verdiren ilâhî melodidir.

Zikrullah, varoluşun ilâhî tınısıdır.

Zikrullah, varoluşun ilâhî kaynağıdır.

Zikrullah, sesin içindeki sessiz mesajları taşıyan ilâhî mektuptur.

Zikrullah, tüm kâinatın ve her varlığın, varoluşunun ilk anda ve her anda olmakta olan tınısıdır.

Sad Sûresi 1-”Sâd ve el kurân zîy el zikr.”

Meâli: “Yarım açığa çıkarana. Zikrin sahibi, tüm kâinat kitabından kendini gösterir.”

Zikrullah, her varlıktan Allah’ın seslenişidir.

Zikrullah, bilinmenin ilk kıvılcımıdır.

Zikrullah, varlığın açığa çıkma başlangıcıdır.

Zikrullah, ol emrinin ilk seslenişidir.

Zikrullah, hiçlikten zâhire çıkışın ilk patlamasıdır.

Zikrullah, varlığın oluşumunun ilâhî titreşimidir.

Zikrullah, bir atomu diğer atomla birleştiren ilâhî ışıktır.

Zikrullah, varlığın varoluşundaki ve sürüp gitmesindeki ilâhî aşktır.

Zikrullah, Rûhun beden elbisesi giymesidir, bedenlerin her an Rûhtan beslenmesi, zikir ile tutulmasıdır.

İşte Yâ'kûb'un her an Yûsuf'u zikretmesi, tenin cân birliğiyle zikir boyutudur.

Âyette "eriyip gideceksin ya da ölüp gidenlerden olacaksın" mesajı da, zikrin mânâsına ermekle fenâfillah olma sırrıdır.

Fenâfillah olmak, Allah'ta fâni olmuş demektir.

Yâni, kendine nisbet ettiği vücûdundan geçmiş demektir.

Kendine ait sandığı; vücûdunun, malının, mülkünün, Allah'a ait olduğunu anlamış demektir.

Fâtır Sûresi 15: "Yâ eyyuhe el nâs entum el fakir ilâ Allah ve Allah huve el ganiy el hamîd."

Meâli: "Ey insanlar! Hiçbir şey size ait değildir. Ancak Allah'ındır ve Allah tüm varlığın sahibi olandır, tüm niteliklerinin sahibi olandır."

Muhammed Sûresi 38: "Ve Allah el ganiy ve entum el fakir"

Meâli: "Zengin olan Allah'tır ve sizler fakir olansınız"

Meâli: "Allah her şeyin sahibidir ve sizler ise hiçbir şeyin sahibi değilsiniz"

Meâli: "Sizler bedenlen Allah'a aitsiniz, bedenleriniz size ait değildir."

İşte âyette belirtilen"eriyip gideceksin ya da ölüp gidenlerden olacaksın" sırrı, fakirlik durumuna düşmek, yâni varlığından geçmektir.

Zikrullah sırrına eren, kendine varlık nisbet etmez.

Zikrullah sırrına eren kişi, anlar ki kendi bedeninde kendi fiil'inin sahibi değildir.

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücûdunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan değildir.

Bu işleyişi yapan fâil'dir.

Fâil'in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil'dir.

Fâil'in fiil boyutundaki adı fiil'dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

Fiil de fâil de Allah'tır.

İşte âyette geçen "Eriyip gitmek, ölüp gitmek" sözü, kendine nisbet ettiği vücûdunun Allah'a ait olduğunu anlamaktır.

Hazreti Muhammed'in "Mutu kable ente mutu – ölmeden evvel ölünüz" sözünün sırrı da budur.

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

*Kâle innema eşkû bessî ve huznî ila
Allah ve âlemu min Allah mâ lâ tâlemûne*

Kâle innema eşkû	: Dedi, sadece, ancak, şikâyet, paylaşım, arz etmek,
Bess	: Keder, üzüntü, zahmet, zorluk, beis,
Ve huznî ila Allah	: Hüznüm, Allah,
Ve âlemu min Allah	: İlmin sahibi, biliyorum, Allah'tan,
Mâ lâ tâlemûne	: Şey, ne, değil, yok, bilmediğiniz,

86- Meâli: Dedi ki: Ben kederimi ancak Allah ile paylaşırım ve bilmediğiniz şeylerdeki ilmin sahibi Allah'tır.

Yâ'kûb'un âyetteki "Ben kederimi ancak Allah ile paylaşırım" sözü, başımıza bir keder, bir sıkıntı, bir üzüntü geldiğinde sabretmek, bunu Allah ile paylaşmak gerektiğinin vurgusu yapılmaktadır.

İnsanoğlu acizdir, her türlü sıkıntılara düşebilir, ama bedeni olarak, ama mânâ yolunda müşkilleri her zaman olabilir.

Bedeni olarak; hastalıklar, ölümler, sakatlıklar, ağrılar, sızılar olabilir.

Mânâ yolunda, nice aradığı soruların cevaplarını bulmada, müşkillere düşebilir.

Kişi, Allah'a tevekkül içinde olursa, ama bedeni ama mânâ yolunda karşılaştığı müşkillere sabredecektir.

İnsanoğlu, yetiştirildiği topluma göre, isyan etmeyi, kavga etmeyi, huy haline getirebiliyor.

Başına bir şey gelse, hemen karamsarlığa kapılıyor, hemen isyan ediyor, hemen kavga ediyor.

Oysa insanı yaratan Allah, insanı her nefeste yalnız bırakmıyor, her an onun vücûdunda ulvîyetini hissettiriyor.

Yâ'kûb, yüzünü Allah'a döndürmüştü, o dünyalık boyuttan yüz çevirmiş, tüm varlığı ile Allah'a teslimiyet içinde olmuştu, yüzünü Allah'a döndüren mahzun olmazdı, isyan etmezdi, gönülünü korkular sarmazdı.

Bakara Sûresi 112: "Bilakis kim yüzünü Allah'a döner, tüm varlığı ile teslim olursa ve o iyiliklerde olursa, artık onun karşılığı kendini vücûdlandırana ait olan hakikatlerdir ve onlara korku yoktur ve onlara mahzun olmak yoktur."

Yâ'kûb: "Ben kederimi ancak Allah ile paylaşıyorum" diyerek, Allah bana yeter hissiyatında yaşıyordu.

O, her an tevekkül içindeydi, biliyordu ki, görünenin ardında görünmeyen sırlar, bilinenin ardında bilinmeyenler vardı.

Zümer Sûresi 38: "De ki: Allah bana yeter. Her şeyiyle O'na teslim olanlar tevekkül edenlerdir."

Yâ'kûb'un teslimiyetinden gözlerine ak düşmüş, yüzünü ilâhî bir huzur kaplamıştı, o huzur tevekkülün alâmetiydi.

Fetih sûresi 29: "Onların teslimiyet işaretleri yüzlerindeki huzurun alâmetleridir."

Tevekkül; "Allah'a güvenmek" anlamındaki "vekl" kökünden gelen bir kelimedir. "

Yâni tevekkül; "Birinin işini üstüne almak, birine güvenmek, birine işini havale etmek " anlamlarına gelmektedir

Allah'a tevekkül içinde olan kimse, "Allah'ım sen nasıl bilirsen öyle yap, her şeyimle sana teslim oldum, her şeyimi sana havale ettim" duygusu içindedir.

Allah'a tevekkül içinde olmayan kimse ise, varlıktan kendini ayrı görür, varlığın birbiriyle olan bağını anlayamaz ve böylelikle bir ego içine düşer ve kaygıları bitmez.

Allah hakikatine eren kimse, her an tevekkül içinde yaşar.

Fecr Sûresi 25-26-27-28-29-30: “İşte, hakikatleri anlayamayan bir kimse hiçbir zaman sıkıntılarındaki azabı yok edemez. O halde olan bir kimse, varlığın birbiriyle olan bağlantısını anlayamaz. Ey hakikatlerden emin olmuş kişi! O’na itaat ederek ve O’nun rızasını kazanmış olarak sadece Rabbine dön. Böylece kulluğunun şuurunda olmaya dâhil ol ve huzur içinde ol.”

İşte Yâ’kûb, Allah’ı dost edinen bir kimseydi ve her an tevekkül içindeydi.

Yâ’kûb görünen olayların ardında nice hikmetler olduğunu biliyordu.

Tevekkül içinde olan kimse; kederi, üzüntüsü olsa da bunu ancak Allah ile paylaşır, gönlünü sadece Allah’a açardı.

İşte Yâ’kûb, insanoğluna başa gelen şeyler için bir duruş sunuyordu.

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا
تَيَاسُّوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيَّاسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا
الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

*Yâ beniyyezhebû fe tehassesû min Yûsufe ve ehîhi ve
lâ teyesû min revhillâh innehu lâ yeyesu min
revhillâhi illel kavmul kâfirûn*

Yâ beniyye izhebû	: Ey oğullarım, gidiniz,
Fe tehassesu min Yûsuf	: Artık, iyice araştırma, Yûsuf,
Ve ehî-hi	: Ve onun kardeşi,
Ve lâ teyesû	: Umut kesmeyin,
Min revhi Allah	: Ferah, sevinç, rahmet, Allah,
İnne hu la yeyesu	: Muhakkak o, umut kesmezler, ye's,
Min revhi Allah	: Ferahlıktan, sevinçten, Allah,
İlla el kavmu	: Başka, kimse, topluluk,
El kâfirûne	: Örtten, görmemezlikten gelen,

87- Meâli: Ey oğullarım! Gidiniz, sonra da Yûsuf ve kardeşini araştırın, hissedin ve Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Muhakkak ki hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerden başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.

Yâ'kûb oğullarına: "Gidin Yûsuf'u ve kardeşini iyice araştırın" "Yûsuf'u ve kardeşini hissedin" dedi.

Ve devam etti: "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" dedi.

Âyette "Tehasses" kelimesi geçer, bu kelime "His" kelimesinden gelir.

Hisleriyle hareket etmek vurgusu çok önemli bir vurgudur.

İnsanoğlu dünya boyutunun menfaatine düşmekten, hissetmeyi unuttu.

İnsanın, hisleriyle hareket edebilmesi için, aklını ve gönlünü tertemiz yapması, ilimle irfânla tanışması ve kendini ilâhî akışa bırakması gerekir.

Aklında; öfke, kavga, kıskançlık, nefret, kin, fesatlık, gibi duygular olan kişiler, bedenın akışı olan hisleri unuttur.

Zalim kimseler, hislerden uzak kimselerdir.

Her varlıktan diğere bir akış vardır.

Her varlığın yaydığı bir enerji vardır.

Kâinat bir enerji akışıyla, dalgalanmasıyla oluşmakta ve sürüp gitmektedir.

İşte bu madde âlemi, enerji âleminde açığa çıkan bir yansımadır.

Atomların içinden dalgalar halinde açığa çıkan enerji ile varlık şekillenmiş ve bedenlenmiştir.

Bir atomdan gelen enerji ile, diğere atomdan gelen enerji birleşmiş, birleşik atomlar oluşmuş yâni elementler oluşmuş.

Bu birleşimden yayılan enerji ile elementler birleşip, moleküller oluşmuş.

Moleküllerden yayılan enerji ile moleküller birleşip hücreler oluşmuş.

Hücrelerden yayılan enerji ile hücreler birleşip dokular oluşmuş.

Dokulardan yayılan enerji ile dokular birleşip organlar oluşmuş.

Organlardan yayılan enerji ile organlar birleşmiş, bedenler oluşmuştur.

Bedenler de her an enerji yaymaktadır ve çevresine etki etmektedir.

Her bir yapının hem kendine özgü, hem de hep birlikte ortak bir enerji alanı ve yaydığı enerji vardır.

İnsanın bedeni; toprak beden, nefis beden, rûh beden, nûr bedenden oluşan bir âlemdir.

İnsanın; toprak beden, nefis beden, rûh beden, nûr bedeninin birleşimiyle oluşan yapının kendine özgü ve her birinin kendine özgü enerji alanları vardır.

İnsanın toprak bedeni de, kendi içinde; hava, ateş, su, toprak bedenlerinden oluşur.

Hava, ateş, su, toprak bedenleri de, kendi içinde sonsuz derecelerden oluşur.

Nefis bedeni de; zikir-ses, fil, sıfat, vücûd tecellilerinden oluşur. Ve onlar da kendi içinde sonsuz boyutlardan oluşur.

Rûh ve nûr bedenlerinin de kendi içlerinde ulvî boyutlar vardır. Rûhun; atom da, toprak da, bitki de, hayvan da, insan da ulvî boyutları vardır.

Nûrun her varlıkta, farklı salınımları vardır.

Ve bunların her birinin ve derecelerinin kendi içinde sonsuz enerji boyutları vardır.

Kişinin bu enerji alanları, her türlü olumlu olumsuz düşünce, yaptığı iyilikler kötülükler, korku, öfke, hiddet, gurur, kibir, inanç, gibi duygularla farklı dalgalar yayar ve bu dalgalar hem kendini hem de çevresindeki her kişiyi ve varlığı etkiler.

Nasıl ki atomların içinde, “Negatif” ve “Pozitif” yükler varsa. Her varlığın içinde bu sistem vardır.

Eğer insan bu enerjiyi anlamayı başarabilirse, yaratılış inceliklerini anlayacaktır.

Görünen ve görünmeyen âlem birbirinden ayrı değildir.

Görünmeyen âlem; ulvî âlem yâni rûh-nûr-hiçlik boyutudur.

Görünen âlem; beşeri boyut, yâni fiziksel, kimyasal, biyolojik bedenler boyutu.

İşte görünen âlem, yâni varlık boyutu, ışık ve ışığın içindeki hayat taşıyan yapıdan şekillenmektedir.

Ulvî Âlem'den bir yıldırım çıkıyor adına “nûr” diyoruz.

Nûr'un içinden bir ışık formu ve o ışığın içinde hayat formu var.

İşte bu boyuta” Kuantum” diyoruz.

Oradan yayılan enerjiye de “Kuantum Enerjisi” diyoruz.

Kişi, kötü düşünce ve eylemlerle ya da iyi düşünce ve iyi hal-lerle, kendi bedeninde nasıl bir kuantum enerjisi oluşturduğunu çok iyi düşünmelidir.

Kişinin içinde huzur bulunduğu hislerle, huzursuz, panik, stresli olduğu hisler, kişinin kendi yaptığı şeylerin karşılığıdır.

Cennet, cehennem sırrı da bu alanda olabilir mi?

Kişi ve varlığın tüm sistemleri, yaşamları öncesi ve sonrasıyla, atomik boyutta kaydedilir ve aktarılır.

Evet, şu kıt aklımızla anlıyoruz ki;

Hepimiz ışık kümeleriyiz.

Hepimiz enerjiler salıyoruz.

Hepimiz ışığın madde boyutuyuz.

Her varlık, aynı ışıktan yansıyan farklı gibi görünen formlardır.

İşte bu Kâinat;

Hiçlikten nûra, nûrdan rûha, rûhtan ışığa yâni enerjiye, enerjiden maddeye bir boyuttur.

Yâni hepimiz “ışığın çocuklarıyız”

İşte Resûl Nebî dediğimiz o yüksek beyinler;

Varoluşu incelemişler, düşünmüşler, şahit olmuşlar ve ulaştıkları hakikatleri kelimelere dökmüşlerdir.

Ve her varlıktaki akışı hissetmişlerdir.

Birbirlerini hissetmişlerdir.

Çevresinde olan kimselerin ve uzakta olan kimselerin, bedenlerini duygularını, düşüncelerini hissetmişlerdir.

Görünemeyen âleme: Ulvî Âlem, yâni mânâ âlemi denir.

Görünen âleme: Beşeri âlem, yâni madde âlemi denir.

Varlığın yaratılış yasalarına: Din

İşleyiş yasalarına: Sünnet

Tüm Kâinata: Cânlı kitap yâni Kur’ân

Her bir varlığın ve tüm varlığın açığa çıkma ölçüsünün tüm inceliklerine: Kader, bugün Kuantum deniyor.

Kâinatın sonsuz gücüne ve sahibine: Hû El, El Hû, Allah demişlerdir.

Evet, bizler her birimiz “Kuantum âlemiyiz”

Enerji ile oluştuk ve enerji yaymaktayız.

Enerjinin içinde nice olumlu ya da olumsuz duygular yaymaktayız.

İşte Yâ’kûb’un “Tehassesu” ” Hissedin” uyarısı muhteşem bir mesajdır.

“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin” uyarısı, rahmet ehlinde, hislerin olabileceğine işaret edilmiştir.

Her bir insanın vücûdundan, çevresine bir enerji akışının içinde, olumlu ya da olumsuz duyguları yayılmaktadır.

Bu akışın içinde; korkular, düşünceler, kaygılar, geçmişten gelen sıkıntılar, umutlar, umutsuzluklar, ona yapılanlar, onun başkasına yaptıkları her an çevresine yayılmaktadır.

İşte çevresini hissedebilmek, ancak tertemiz bir aklı ve tertemiz bir gönlü olan kişilerde görülür.

Aklında; kötülük, fitnelik, fesatlık, kıskançlık, kavga, dünya-perestlik olan kişilerin hisleri yok olmuştur.

Yeni doğan bir çocuğun, kapının arkasındaki annesini hissetmesi, onun aklının ve gönlünün tertemiz olduğundan dolayıdır.

Toplumda “aklımı okudu, içimi okudu” diye söylenen sözler, hisleri güçlü olan kişiler için söylenir.

Yûsuf’u hissetmek makamı, cân boyutuyla bağ kurmaktır.

Cân ile cân olanın his kanalları açılır.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا
الضَّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ
وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ

*Fe lemmâ dehalû aleyhi kâlû yâ eyyuhel azîzu messenâ ve
ehlened durru ve cinâ bi bidâatin muzcâtin fe evfi lenel
keyle ve tesaddak aleynâ innAllah yeczîl mutesaddikîn*

Fe lemmâ dehalû aleyhi	: Böylece, olduğunda, dahil, girme, onun yanına,
Kâlû yâ eyyuhâ el azîzu	: Dediler, ey vezir, ey aziz,
Messenâ	: Dokundu, bize,
Ve ehlena el darr	: Ailemize, sıkıntı, darlık
Ve cina	: Geldik,
Bi bidatin muzcâtin	: Sermaye, mal alınacak para, önemsiz, az,
Fe evfi lena	: Böylece, tam ver, bize, bir ölçü mal,
El keyle	: Böylece, tam ver, bize, bir ölçü mal,
Ve tesaddak aleyna	: Sadaka ver, bağışta bulun, sadık, dosdoğru, bize,
İnne Allah yeczi	: Muhakkak, Allah, karşılık,
El mutesaddikîn	: doğru olan, iyi olan,

88- Meâli: Böylece onun huzuruna geldikleri zaman, dediler ki: Ey vezir! Bize ve ailemize bir darlık dokundu ve biz az bir sermaye ile geldik, fakat siz bize tam ölçüyle verin ve bize bağışta bulunun. Muhakkak ki sadakatle bağlı olanlara Allah'tan karşılıklar vardır.

Yâ'kûb'un oğulları, Mısır'a geri geldiler.

Yûsuf'un huzuruna kabul edildiler ve dediler ki: "Ke'nan diyarında sıkıntılar çoktur, bizler de ailemiz de sıkıntılar içindeyiz, az bir sermayemiz var, biz az verelim ama sen tam ver, bize bağışta bulun"

Bu âyette geçen "saddak" kelimesi, toplumda sadaka olarak kullanılır.

Yûsuf'un kardeşleri de, Ke'nan boyutunda oldukları için, sadak kelimesini "sadaka, bağış" olarak kullanmışlardır.

Sadaka kelimesini inceleyelim:

Sadaka, fitre, zekât; gibi kelimeleri toplumda bambaşka anlamlarda kullandık ve genelde paraya endeksli anlamlarla andık.

Sadaka kelimesini; Allah rızâsı için fakirlere verilen mal, para olarak öğrendik, anlattık.

Oysa sadaka:

Sıdk, sadakat, doğruluk, dürüstlük, sâdık olmak, içten, samimi olmak, doğru bilgi, gerçekçi olmak, hakikati yansıtan, hakikate bağlı olan, aslına bağlı olan gibi anlamlara gelir.

Sadak, sadaka, sadakat, sıddık, saddak, sâdık, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Allah rızası için bir sadaka demek, aslında; Allah'ı layıkıyla öğrenmem için, lütfen bana doğru bilgiler verir misiniz, demek olarak da düşünebiliriz.

Yâni Allah hakikatini öğrenmek için talep edilen "İlm-î Ledün" Âl-i İmrân Sûresi 95: "Sadakallah."

SadakAllahu'l-azîm, kelimesi de buradan gelir.

İşte sadaka, para verilmesi değildir.

Sadaka: Doğru olan, gerçek bilgi, doğruluk içinde olmak, hakikat bilgisine dosdoğru ulaşmak ve dosdoğru aktarmaktır.

Sâdık kişi, sadakatli kişi demek, dosdoğru hareket eden, doğru şeyler yapan, iyiliğe kapı açan kişi demektir.

Âl-i İmrân Sûresi 95: " Sadakallah" kelimesi vardır.

Eskiden kâmil kişiler; sohbet konuşmalarının sonunda, okunan Kur'ân'dan âyet ya da sûre sonrası "SadakAllahu'l-azîm" derlermiş.

Yâni "Doğrusu âzim olan Allah'tadır."

"Bizim sözlerimizde eğrilik vardır, yanlış sözler vardır, ama Allah'ın ilminde yoktur" mesajını verirlermiş.

SadakAllahu'l-azîm: Doğrusu yüce olan Allah'tadır, gerçek Allah'tadır, anlamlarına gelir.

Kâmil kimseler, sohbetin sonunda, "sadakAllahu'l-azîm" demekle:

Bu sohbette aktardığımız bilgilerde hatalar, eksikler elbette vardır.

Biz tespit edebildiğimiz kadarıyla, bilebildiğimiz kadarıyla, anladığımız kadarıyla, sizlere bilgi aktardık.

Bu aktarılanların hakikati yâni doğrusu, tüm varlıkta ilmiyle yüce olan Allah'tadır.

Bizlerde hata vardır, Allah'ta yoktur, demek isterlermiş.

Yâni demek isterlermiş ki; konuştuğumuz sözlerde hatalar vardır, her sözü doğru bilmeyin, doğru değil de demeyin, siz hakikate şahit oluncaya kadar araştırın.

Sadaka kelimesi toplumun kullandığı anlamda değildir, yardım kelimesini sadaka diye kullanmak, sadaka kelimesinin anlamını değiştirmektir.

Sâdık, sadakat, doğruluk, kişinin hâlleri, düşünceleri, eylemleri için kullanılır.

Sâdık kişiler, topluma zararlı değil faydalı olan kişilerdir.

Sadakat, Allah'a olan bağlılığın adıdır.

Kısaca, fitre ve zekât kelimelerini de inceleyelim.

Fitre:

Fitre kelimesini de: Yeterli miktarda mala, mülke, arpa, buğday, üzüm, hurma gibi ürünleri olan her müslümanın ramazanda vermesi vacip ya da farz olan bir sadaka diye öğrendik, anlattık.

Oysa fitre: Fâtır kelimesinden gelir.

Fâtır, Fâtara, Fıtrât, İftâr, Fıtır, Fitre aynı anlamlar taşıyan kelimelerdir.

Fâtır; yaratan, vücûda getiren, var eden, yaratılış, yarmak, gibi anlamlara gelir.

Tohumun kabuğunun yarılıp, filizin açığa çıkışı, yâni yaratılışı anlatmak için “Fâtır” kelimesi kullanılmış.

Kur’ân’da, Fâtır Sûresi vardır.

Bu sûre; varoluş yâni yaratılış ile ilgili bilgiler sunar.

Kâinat nasıl var olmuştur ve var edicisi kimdir hakikatinin kelime karşılığı “Fâtır” kelimesi olarak karşımıza çıkar.

Fâtır Sûresi 1: “El hamd Allah, fâtır el semâvâti ve el ardı.”

“Allah; varlıktaki tüm niteliklerin sahibi, göklerde ve yerdeki her varlığı vareden, her varlıktaki gücün sahibidir. Her varlıkta, her tarafta yüceliğini gösterir. Varlığı belli bir süreçte, birlik üzere vücûdlandırır. Ne irade ederse onu halk eder ve çoğaltır. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki kudrettir. “

İşte fitre; yaratılış öğrenmek ile ilgili ilimsel bir tefekkür içinde olmaktır.

Aynı zamanda; Fizik, Kimya, Biyoloji, Tıp, gibi ilimler öğrenen kişiler ve bu konuda öğretmenlik vasfına sahip olanların, bu ilimlerden ulaştıkları bilgileri, öğrencilerine sunması da “Fitre” dir.

Zekât:

Zekât kelimesini de; sahip olunan mal ve paranın kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması, diye bilinir

Oysa zekât, zekâ kelimesinden türemiştir.

Kelime olarak, temizlenmek, temizleme, silmek, bâtil olanı terk etmek gibi anlamlara gelir.

Zekâ, zeki, tezkiye, iyi düzgün olmak, bereketli, gibi anlamlara gelir.

Zekât kelimesini, zekât malı temizler, diye bilinir

Oysa kişinin malı; tarlası, arsası, evi, arabası gibi mülkleri değildir.

Mülk Sûresinde, mülkün Allah'a ait olduğu bildirilir.

Kişi yalnızca belli bir süre kullanım hakkına sahip olma durumunda olup, emanetçidir.

Kişinin malı ise, aklındaki bilgilerdir.

Bu bilgilerden bâtil olanı temizlemek "zekât"dır.

İşte zekât; akılda olan bâtil bilgileri, zekâ ile temizlemek anlamına gelir.

A'lâ Sûresi 14. âyet buna çok güzel işaret eder:

"Kad efleha men tezekkâ." "Cehalet hallerinden temizlenen kimse ise kurtuluşa erer."

İşte, Kur'ân açısından incelediğimizde; sadaka, fitre, zekât kelimelerin parayla bir ilişkisi yoktur.

Sadaka: Doğruluk, dürüstlük, sâdik olmak, doğru bilgi anlamlarına gelir.

Fitre: Varlığın yaratılış hakikatleri ve buna ulaşmak ve bunu aktarmak, anlamlarına gelir.

Zekât: Aklımızdaki bâtil bilgileri zekâmızı işleterek temizlemek, demektir.

Kur'ân ihtiyacı olana yardım etmeyi tavsiye eder.

Ve bu tavsiyeyi yaparken, tanıdığın kimseye ve aracı olmadan direkt olarak gerçek ihtiyacı olana, yardım etmeyi tavsiye eder.

Kur'ân'da onlarca âyette; "Para isteyenlere uymayın" der.

Kur'ân; sadaka, fitre, zekât, kelimelerini para ilişkisi olarak değil, başka mânâlarda ifade eder.

Bu bölümün âyetinde "Az bir sermaye ile geldik, fakat siz bize tam ölçüyle verin ve bize bağışta bulunun" mesajı, kulun Allah'a olan yakarışına, duasına işaret eder.

Kıssada az bir sermaye ile istenen buğdaydır, çünkü Ke'nan'da kıtlık vardır

Hakikatte az bir sermayeden kasıt nedir, tam ölçü nedir?
Düşünmeliyiz.

Sermaye, Farsça'dan gelen bir kelimedir.

Ser; baş, ana, demektir.

May, mey; akıp giden, içki, para, eriyen, demektir.

Sermaye; anapara, anamal, meta, bir borcun anaparası, anamalin getirisi, gibi anlamlarda kullanılmıştır.

Kulun sermayesi; aklıdır, bedenidir, ömrüdür.

Akıl da, beden de, ömür de, gün gelir eriyip biter.

İnsan sermayesini iyi kullanmalıdır, yâni aklını, bedenini, ömrünü, hayır üzere kullanmalıdır.

Her gün sermayeden yemek, zamanın gelip geçmesidir.

Aklını bâtil şeylerle meşgul etmek, sermayesini har vurup harman savurmaktır.

Bedenine iyi bakmamak, beden sermayesini harcamaktır.

Ömrünü; ilim, irfân, keşfetmek, yardım, paylaşma üzere geçirmemek, sermayesini yiyip bitirmektir, boşuna harcamaktır.

Kişi ölüm gelinceye kadar bedeniyle ameller yapar, aklıyla tefekkür ederek, hakikati anlamaya çalışır.

Ya da hakikatleri hiç araştırmaz, aklını kullanmaz, amelleri de hep kendi çıkarı içindir.

Gün gelir ömür biter, ölüm gelir, bedenini de kaybeder, aklını da kaybeder.

İşte insanın az bir sermayesi, onun kısacık olan ömrüdür.

O ömürde sermayesini nasıl harcamıştır, yâni aklını, bedenini nerede kullanmıştır ve karşılığında ne almıştır.

Allah kuluna beden verir, kul o bedeni hangi yolda kullanmıştır?

Zalimlik yolunda mı, iyilik yolunda mı kullanmıştır? Hangi alanda kullanırsa kullansın, kullandığı kadar ona karşılığı tam verilir.

Zilzal Sûresi:

7- "Artık kim, zerre kadar iyilik yaparsa onun karşılığını görür."

8- "Ve kim, zerre kadar kötülük yaparsa onun karşılığını görür."

Kim ne yaparsa yapsın, karşılığını tam alacaktır.

Aklını, bedenini nerede kullanırsa kullansın, kullandığı kadar ona karşılık verilecektir.

Az bir şey yapsa da karşılığını tam alacaktır, çok bir şey yapsa da karşılığını tam alacaktır.

Allah'ın "Adl" sıfatı muhakkak tecelli edecektir.

Bu bölümün âyetinin sonunda; "Muhakkak ki sadakatle bağlı olanlara Allah'tan karşılıklar vardır" cümlesinden gelen mesaj, sadakat içinde olanlar muhakkak ki Allah'tan karşılıklar bulur, mesajıdır.

Bu âyette geçen "Yeczi" "Ceza" kelimesinden gelir.

Ceza; karşılık demektir.

Toplumda "Ceza aldı" olarak kullanılan söz, "Yaptığının karşılığını aldı" anlamındadır.

Kişi hangi alanda çalışırsa çalışsın, sadakat içinde çalışırsa, o çalışmasının karşılığını alacaktır.

Kişi, ister tarımda çalışsın, ister bir meslekte çalışsın, ister bilim adamı olsun, hangi alanda olursa olsun, sadakat içinde olursa, o alandan o yaptığı emeğin karşılığını alacaktır.

Sadakat içinde olan kimse her zaman huzurludur.

İnsanın aradığı huzurdur, sevgidir, mutluluktur.

Sadakat içinde çalışan kişiyede Allah bunları sunar. .

Huzur içinde olan insan Dünyanın en zengin insandır.

Sadakat içinde olan kimse, emeğinin karşılığını bulur.

Allah'ın sunduğu karşılığa ulaşan insan:

Her zaman huzurludur.

Üretkendir, çalışkandır, yeni yeni keşifler ortaya koyandır.

Sâlih insandır, yardımseverdir, şefkatlidir.

Hep sevgi dolu, saygı dolu davranışlar içindedir.
Asla kavga içinde olmaz.
Asla dedikodu yapmaz, gıybet etmez, çekiştirmez.
Hasetlik, fesatlık, fasıklık, kıskançlık içinde olmaz.
Asla gönlünde dünya menfaati, makam, mevki, şan şöhret
peşinde olmaz.
Zerre kadar kimseye zarar vermez.
Hep yardımlaşma içindedir, güvenilir insandır, güzel insandır.
Kimsenin inancına, ibadetine karışmaz, asla onlara laf etmez.
İçinde her zaman bir huzur, bir teslimiyet, bir tevekkül vardır.
İşte bunlar ve bunun gibi duygular, sadakat içinde olan kim-
selere sunulan karşılıklardır.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ

*Kâle hel alimtum mâ fealtum bi
Yûsufe ve ahîhi iz entum câhilûn*

Kâle hel alimtum : Dedi, siz bildiniz mi?
Ma fealtum bi Yûsuf : Ne, değil, şey, siz yaptınız, Yûsuf,
ve ahî-hi iz entum : Onun kardeşi, o zaman, siz,
Câhilûn : Cahiller, bilmeyenler, şahit olmayan,

89- Meâli: Dedi ki: Siz, Yûsuf ve kardeşine cahillerden olduğunuz zaman neler yaptığınızı bildiniz mi?

Kardeşleri, Yûsuf'la tekrar buluştu.

Kardeşleri babalarının selamını, mektubunu Yûsuf'a iletiler.

Kardeşler; Bünyamin'in Ke'nan'a gönderilmesini istediler, çünkü babasının büyük hasret duyduğunu söylediler.

Lâkin Bünyamin'i Yûsuf'un yanında, belli bir konuma gelmiş, kendinden emin ve huzurlu buldular.

Yûsuf babasının gönderdiği mektubu yavaş yavaş okudu, mektupta Yûsuf ve Bünyamin'in köle durumuna düştükleri ve derin hasret duyulduğu dile getiriliyordu.

Ve Yûsuf onlardan açıklama istedi: "Siz, Yûsuf ve kardeşine cahillerden olduğunuz zaman neler yaptığınızı bildiniz mi?" diye sordu.

Yâni nasıl bir cehalet içinde kalındığını, nasıl bir gaflete düşüklerini sordu.

Yûsuf ve Bünyamin'e neler yapıldığını anlamalarını sordu.

Yâni bir kişinin, dünya boyutunda kalıp, vücûdu ve sıfatları kendine nisbet etmekle, kendinde olan cân boyutundan ve gönül boyutundan nasıl uzaklaştığı işaret ediliyordu.

Kardeşlerin Yûsuf'a olan zulmü, kişinin cân boyutunu, kendi nisbetleri ile örtmesi değil miydi?

Kardeşlerin Yûsuf'a olan zulmü, kişinin kendini bilmemesi değil miydi?

Yûsuf: "Cahillerden olduğunuz zaman neler yaptığınızı bildiniz mi?" diye soruyordu.

Kişi cahil duruma düştüğü zaman, kendine nasıl zulüm ettiğini anlamalıydı.

Kişi, kendine varlık nisbet ettiği zaman, vücûdunda olan nice hakikatleri, nice hikmetleri, nice nitelikleri örttüğünü anlamalıydı.

Kişi, cehalete düştüğü zaman, dünyaya esir olduğunu, kaygılar, sıkıntılar, karamsarlıklar içinde kaldığını, korkulara düştüğünü anlamalıydı.

Kişi, cehalete düştüğünü, cehalet içinde yaşadığını anlamalıydı. Cahillik ve gâfillik bilinmeliydi.

Kişi, cahillerden olduğunu bilmediği müddetçe, hep cahillikte kalır, âriflerden olamazdı.

Peki, neydi cahillik? Kişi cehalette olduğunu nasıl bilirdi?

Cahillik, bilgisizlik demek değildir, cahillik kendini bilmemektir.

Cahillik, asılsız bilgilere inanmaktır, asılsız bilgilerle hareket etmektir.

Bilgisi olmayan kişiye boş kişi denir.

Bilgisi olup da, o bilginin asılsız olup olmadığını bilmemek ve asılsız bilgilerle hareket etmek cahilliktir.

Cahil; "cehl" kelime kökünden gelir, cehennem de aynı kökten gelir.

Kişi, bir şeyler duyar, ya da bir şeyler okur, duyduğuna şahit olmaz, okuduğuna şahit olmaz, sadece inanır, işte görmediği, şahit olmadığı halde inanmakla cahil durumuna düşer.

Kişi, hangi konumda olursa olsun, fakülte de hoca da olsa, şahit olmadığı şeye inanmakla cahil durumuna düşer.

Cahillikte, saf duygular alet edilir.

Çocuk, anne babasının anlattığı şeylere, anne babasını sevdiğinden dolayı inanır, oysa çocuk inandığı şeye şahit olmamıştır, görmemiştir, delilleriyle ispata ulaşmamıştır, sadece inanmıştır, işte bu inanç kişiyi cehalet durumuna düşürür.

Kur'ân'ın üzerinde durduğu konu; atalarınızı bir yolda, yâni bir inanç yolunda buldunuz, anlatılanlara sadece inandınız, hiç düşünmediniz, anlatılanlara şahit olmadınız, anlatılanları ilmi olarak delillendiremediniz, mesajdır.

Oysa Allah, her varlıktan hakikatleri sunar, ilim bunu anlamak için bir yoldur, ama kişi atalardan öğrendiği inanç boyutunda kalır ve şahit olmadığı şeylere inanarak cahil durumuna düşer.

Bakara Sûresi 170: “Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelAllahu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakilûne şeyen ve la yehtedûn.”

Meâli: “Onlara Allah'ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

Hûd Sûresi 109: “Fe lâ teku fi miryeten mimmâ yabudu hâulâ mâ yabudûne illâ kemâ yabudu âbâuhum min kabl.”

Meâli: “Bundan sonra onların taptıkları şeyler hakkında içinde şüphe kalmasın. Onlar önceden atalarının taptığı gibi sadece öyle tapıyorlar.”

İşte, çocuk anne babası Müslüman inancındadır, o da öyle olur. İşte, çocuk anne babası Hristiyandır inancındadır, o da öyle olur.

İşte, çocuk anne babası Musevi inancındadır, o da öyle olur. Ve diğer inançlarda da bu böyledir.

Ve çocuk:

Anne babası sunnîdir, o da öyle olur.

Anne babası alevidir, ya da beктаşidir, ya da câferidir, o da öyle olur.

Ve çocuk:

Anne babası; hanefî, malikî, şafîî ya da hanbelî vs dir, o da öyle olur.

Anne babasının; ibadeti, ibadethanesi, giysisi, kitabı neyse, onun da o olur.

Anne babasından ya da sevdiği bir arkadaştan öğrendiği; tarikati, cemâati neyse, o da öyle olur.

İşte, burada sadece sevgiye dayalı saf inanç vardır, sadece sevdiğinin inancı üzere olmak vardır.

Bu inancın içinde çocuk; neden ayrımcılık olduğunu, neden birilerinin kâfir ilan edildiğini, kendilerinin neden yüce görüldüğünü, başkalarının neden cehennemlik görüldüğünü sorgulamaz, sadece inanır, çünkü sevdikleri öyle inanıyordu.

İşte bu, Allah'ın yolu üzere olmak değildir, sevdiklerinin yolu üzere olmaktır.

Mâide Sûresi 104: “Ve izâ kîle lehum teâlev ilâ mâ enzelAl-lahu ve iler resûlî kâlû hasbunâ mâ vecednâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ ya'lemûne şeyen ve lâ yehtedûn.”

Meâli: “Onlara; Allah'ın size sunduğu hakikatlere ve Resûlün anlattıklarına gelin, denildiği zaman: Atalarımızı ne üzere bulduysak onlar bize yeter, dediler. Ataları hakikatlerden bir şey bilmiyor ve hakikatin yolunu bulanlardan olmasalar bile mi? “

İşte cehalet; şahit olmadığı, görmediği, asılsız bilgilere inanmakla, oluşan bir inanç sistemidir.

Kişi çok bilgili olabilir, çok okumuştur, çok dinlemiştir, ama kişi bildiği bilgilerin asılsız bir alan olduğunun farkında değildir, duyduklarını ve okuduklarını, sorgulamaz, düşünmez analiz etmez.

Cahillikte; asılsız bilgilerle hareket etmek, şahit olmadığı halde iddialaşmak, kendi inancını kabul ettirmek için tartışmak, başkalarını hor görmek, kâfir ilan etmek, hedef göstermek vardır.

Cahil, cehl, ceh, cehennem, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Cehalet; bâtil inanç sistemiyle, ama kendini sıkıntılara sokmak, ama toplumu korkulara, sıkıntılara, karamsarlığa sürüklemenin, zulme sürüklemenin adıdır.

İşte cehennem de, kişinin kendi inandığı bâtil bilgilerle, kendini yakması yâni kendini azaba sürüklemesi olarak değerlendirilebilir.

İşte cahil olan kişi, atalarının anlattığı ve kendi şahit olmadığı bir Allah'a inanır, onu hep yanında zanneder, kendini seçilmiş görür, başkalarını kâfir görür, cehennemlik görür.

Ve kendi vücûdunda olan, Allah'ın hakikatlerine bakamaz, Allah'ı göklerde sanır, kendi dışında sanır, kendini asılsız bilgilere bağlar ve kendini, bilmekten uzaklaşır.

İşte cahillik kişiyi hasta yapar, şuurdan koparır, korkulara, tedirginliklere sürükler.

Önemli olan çok şey bilmek değildir, bildiklerinin gerçek olup olmadığıdır, bildiklerinin varlıkta karşılığı olup olmadığıdır.

Çok bildiğiyle, zulme kapı açmak mı?

Az bildiğiyle, rahmete kapı açmak mı?

Eğer bir bilgi alanı; ayrımcılığa, kötülüğe yol açıyorsa, o alan cehalet alanıdır.

Az bir bilgi; birliğe, rahmete yol açıyorsa, o alan irfâniyet alanıdır.

Gâfillik ise, kendinin farkına varmamaktır, kendi vücûdunu ve cümle varlığı ihata eden Allah şurundan uzak olmaktır.

Kendi vücûdunun sahibi olmadığı halde "benim vücûdum" demektir.

Gaflet: Haberdar olmamak, unutmak, yanılmak, dikkatsiz olmak, boş bulunmak, idrakten uzak olmak, farkında olmamak gibi anlamlara gelir.

Gâfil kişi cehaletiyle; aklını, düşüncesini, örtmüş kişidir.

Cehaletin bilgileriyle hareket eden kişi, başka bilgilere kendini kapatır; kendine ters gelen bilgilere karşı tavır alır, öfkeleir ve tartışmaya girer, kendi inancını ispat etme derdine düşer.

İşte cehalet, gafleti getirir, gaflet fark etmeyi engeller.

Kur'ân'da "gâfil" kelimesi birçok sûrede geçer.

Nahl sûresi 108. âyet, gafleti tarif eder.

Nahl Sûresi 108: "Ulâikellezîne tabeAllahu alâ kulûbihim ve semihim ve ebsârihim ve ulâike humul gâfilûn."

Meâli: "İşte onların kâlbleri ve onların işitmeleri ve onların basiretleri Allah'ı anlamaya karşı kapalıdır ve işte onlar bir gaflet içinde olanlardır."

Gaflet içinde olmak; kendi aslını görememek, kendini bilememek, Allah'ı anlamamak, Allah idrakinden uzak olmaktır.

Kehf Sûresi 28: "Nefsini tanımada sabırlı ol. Sabah, akşam, varlığın iç yüzünü anlamak isteyip, Rablerine yönelen kimselerle beraber ol. Sen bakışını hakikatten döndürme. Yaşamlarında çıkar peşinde olanlardan olma. Kâlblerindeki zikrimizi anlayamayanlara, Bizi anlamaktan gâfil olanlara ve hevâlarına uyanlara ve hükümleri umursamaz davrananlara uyma."

İşte, gaflet; kendini anlamaktan uzak olmak, kendi çıkarlarına düşmekten, kendi vücûdundaki zikri, işleyişi, sıfatları, vücûdun zâtını idrak etmekten uzak olmaktır.

Gaflet kelimesi, "g.f.l." kelime kökünden gelir, cehalete düşerek, kendini anlamayı unutmak, asılsız bilgilerle hareket ederek, kendinin ve varlığın zâtını görememek diye düşünülebilir.

Gâfil kişi; varlığın işleyişinden, varlığın geldiği yerden, varlığın gittiği yerden, yâni varlıktaki olup bitenden haberi olmayan demektir.

İşte, bu bölümün âyetinde” Cahillerden olduğunuz zaman neler yaptığınızı bildiniz mi?” diye sunulan mesaj, her insana idi.

Cahilliğimizi bilmek ve gafletten kurtulmak, burada sunulan mesajın ana temasıdır.

Onun için, duyduğumuz, okuduğumuz her bilginin aslını araştırmalıyız, aslını bilmeden asla başkalarına aktarmamalıyız.

Aslını bilmediğimiz şahit olmadığımız bir şeye inanmak, bizi cahil yapacaktır.

Bu cehalet de, kendimizi ve varlığı anlamamıza engel olacaktır.

İnsan olarak yaratılmanın sırrı; gaflete düşmemek yâni kendinin ve çevresinin farkına varmak ve Allah hakikatine erebilmektir.

قَالُوا أَلَيْسَ لَأَنَّكَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي
 قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا
 يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

*Kâlû e inneke le ente Yûsuf kâle ene Yûsufu ve
 hâzâ ahî kad mennAllahu aleynâ innehu men yetteki ve
 yasbir fe inne Allah lâ yudîu ecrel muhsinîn*

Kâlû e inne ke	: Dediler, gerçekten sen,
Le ente Yûsuf	: Sen misin, Yûsuf,
Kâle ene Yûsuf	: Dedi, ben, Yûsuf,
Ve hâzâ ahî kad	: Bu, kardeşim, oldu,
Kad menne	: Oldu, nimet, nimetler, lütûflar, sıfatlar, kimlik,
Allah aleynâ	: Allah, bize, üzerimizde,
İnne hu men yetteki	: Muhakkak, o, kim takva sahibi olursa,
Ve yasbir	: Sabreder, bekler, göğüs gerer,
Fe inne Allah	: Öyleyse, muhakkak ki Allah,
Lâ yudîu ecr	: Zayi etmez, karşılık,
El muhsinîne	: İhsan eden, tüm özülle bağlı olanlar, iyi kimse,

90- Meâli: Dediler ki: Gerçekten sen Yûsuf musun? Dedi ki: Ben Yûsuf'um ve bu da kardeşim. Bizim üzerimizde olanlar Allah'ın nimetleridir. Muhakkak ki fenâlardan sakınan ortak koşmayan kimselerin ve sabredenlerin, elbette tüm özülle bağlı olanların karşılıklarını Allah zayi etmez.

Yûsuf, kardeşleriyle, çocuk iken Yûsuf'a ne yaptıkları hakkında konuşmuşlardır.

Kardeşler saklasalar bile, delillerle yapılanlar ortaya konmuştur.

Bünyamin'i Yûsuf'un yanında gören kardeşler, bir şey olduğunu sezmişlerdi.

Bünyamin'in yüzü gülüyor ve adeta bir şeyler demek istiyordu.

Babasının, Mısır azizi adına yazdığı mektup, her şeyin açığa çıkmasına vesile oluyordu.

Yûsuf, kardeşlerine mektubu okuduktan sonra: "Yûsuf'a ne yaptınız, ne yaptınız siz Yûsuf'a" diyerek, her şeyin açığa çıkmasının kapısını açmıştı.

Her ne kadar kardeşler, yaptıklarını saklasalar da, delil Yûsuf'un kendisi idi.

Onu önemsememeleri, uzaklaştırmaları, kuyuya atılması, köle olarak satılması bir bir açığa çıkmaya başlamıştı.

Her ne kadar kardeşler, inkâr etmeye kalksalar da, delil Yûsuf'tu.

Her ne kadar henüz Yûsuf'u tanımasalar da, Yûsuf'u delillerle tanıyacaklardı.

Yûsuf'un, aslında kim olduğunu anlayacaklar, onun nasıl bir makamda olduğunu bileceklerdi.

Yûsuf tüm delilleriyle açığa çıkmaya başlamıştı, Yûsuf, Yûsuf'a yapılanları anlatırken, kendine yapılanları anlatıyordu, kendine yapılanları isbat ediyordu.

En güzel isbat, kişinin kendisiyle yapılan isbat değil miydi?

En güzel isbat, delillerin ortaya konması, kişinin kendi şahadetiyle, ortaya konulan gerçekler değil miydi?

Kişi, her ne kadar kendindeki Yûsuf'u yâni cânı görmezden gelse de, vücûdun kardeşleri yâni vücûdun sıfatları en güzel delil değil miydi?

Yûsuf bir bir perdesini kaldırdı, Yûsuf'un yüzü tüm nûruyla kendini yavaş yavaş gösterdi.

Kendiyle kendini gören, kendini inkâr edebilir miydi?

Cân tene, ten cânâ akarken, vücûd inkâr edilebilir miydi?

Tüm vücûdları tutan tek cân olan, Allah inkâr edilebilir miydi?

Edilemezdi elbet, bilen etmezdi, inkâr etmemek için; bilmek, görmek, delillerle şahit olmak gerekirdi.

İşte kardeşler Yûsuf'a şahit olmuşlardı, Yûsuf'u tanımışlardı, şaşkın bir halde idiler, hayretleri kendilerini unutturmuştu.

Ve dediler ki: "Gerçekten sen Yûsuf musun, Yûsuf sen misin?"

Evet, o Yûsuf'tu, onu görebilmek için aşk gerekirdi, kardeşler Yûsuf aşkına ermişlerdi.

İşte o aşk, Yûsuf'a erdirmişti, Yûsuf'u göstermişti.

Yûsuf ve kardeşleri birbirlerini kucakladılar.

Ten cân ile cân ten ile buluştu.

Cümle sıfatlar Zâtında cem oldu.

"Kad mennAllahu aleynâ" bedenlerde olan kimliğin, nimetlerin Allah'ın kimliği, Allah'ın nimetleri olduğu anlaşıldı.

Bu bölümde geçen: "Bizim üzerimizde olanlar Allah'ın nimetleridir" âyetinde ki mesaj, kişinin kendinde ve varlığın kendinde olan nimetler, sıfatlar Allah'a aittir açıklamasıdır.

Bu âlem sıfatullah boyutudur.

Bu cümle âlemde görünen sistemin hepsi bir sıfattır.

Bir Zâtın sıfatlarıdır.

O da kendi Zâtı ile kâim olan Allah'ü teâlanın sıfatlarıdır.

Yâni kendimizde ve gördüğümüz her varlıkta ki sabit olan sıfatlar, Allah'ın sıfatlarıdır.

Cümle varlık Allah'ın sıfatları ile donatılmıştır.

İşte kişi, kendi vücûdunun sıfatlarla donatıldığını idrak etmelidir.

Sıfatları kendine nisbet etmemelidir.

Bu bölümdeki âyette geçen takva; fenâlardan sakınmak, Allah'a ortak koşmamaktır.

Fenâlardan sakınmak, zanlarda kalarak kendine nisbet ettiği, Allah'a ait olan fiile, sıfatlara, vücûda benim deme gafletinden kurtulmaktır.

Kişi zanlarını terk etmeli, ilimle, şahitlikle, kendini anlamaya çalışmalı, kendindeki niteliklerin ne olduğunu ve bunların varlıktaki karşılıklarını bulmalıdır.

Âyette : “Muhakkak ki fenâlardan sakınan ortak koşmayan kimselerin ve sabredenlerin, elbette tüm özüyle bağlı olanların karşılıklarını Allah zayi etmez” cümlesinde işaret edilen, takva sahibi olan kimseler, sabredenler, tüm özüyle Allah’a bağlı olanlar, hangi alanda çalışırlarsa çalışsınlar, onlar emeklerinin karşılığını alırlar, onlar aradığı soruların cevaplarına ulaşırlar.

Önemli olan samimi olmaktır, kibir içinde olmamaktır.

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰتٰرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخٰطِئِيْنَ

Kâlû tallahi lekad âserekellâhu aleynâ ve in kunnâ le hâtîîn

Kâlû tallahi lekad	: Dediler, gerçek olan, Allah, andolsun,
Âserke	: İz, eser, izi üzere olmak, değer, varlık, tesir,
Allah aleynâ	: Allah, bize, bize nazaran,
Ve in kunnâ le hâtîîne	: Biz olduk, hata edenlerden,

91- Meâli: Dediler ki: Gerçek olan Allah'a andolsun ki, sen bize nazaran Allah'ın hakikatleri üzere gittin ve biz doğrusu hata edenlerden olduk.

Kardeşler, hakikati anlamışlardı, Yûsuf'un nasıl bir makamda olduğuna şahit olmuşlardı.

Yûsuf'un ârif ve kâmil biri olduğunu görmüşlerdi.

Kendilerinin nasıl hatalar içinde olduğunu, dünya boyutunda kaldıklarını, dünya ile oyalandıklarını, varlığın ardını göremediklerini anlamışlardı.

Burada geçen "Tallahi" kelimesini incelersek:

Tallahi kelimesi halk içinde Allah'a yapılan yemin olarak bilinir.

Toplumda "Tallahi" kelimesi, kendini isbat etmek için, Allah adına yapılan yemin olarak kullanılır.

Bazı çevrimlerde "Allah'a andolsun ki" diye çevrildiğinde, Allah kendi kendine yemin ediyor gibi bir durum ortaya çıkıyor.

Nahl Sûresi 56: "Ve yecalûne li mâ lâ yalemûne nasîben mimmâ razaknâhum tAllahi le tusehunne ammâ kuntum teftêrûn."

Bir meâl örneği: "Bir de kendilerine rızık olarak verdiklerimizden (mahiyetini) bilmedikleri şeylere (putlara) pay ayırıyorlar. Allah'a andolsun ki, uydurmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz."

Başka bir meâl örneği: “Kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden, mâhiyetlerini bilmedikleri putlara bir hisse ayırırlar; andolsun Allah’a ki iftirâ ettikleri şeyler yüzünden sorguya çekilecek onlar”

İki farklı meâli incelediğimizde, şu soru akla geliyor: Allah, kime yemin ediyor, kendi kendine mi yemin ediyor?

Tallahi kelimesini incelediğimizde; Allah gerçektir, Allah hakikattir, Allah noksansızdır, anlamları karşımıza çıkıyor. Ki bu durum akla daha yatkın geliyor.

Buna göre yapılan bir meâl de şöyledir:

Nahl Sûresi 56: “Onları rızıklandırdığımız şeylerden bir nasib elde edemediler, bilmedikleri şeyler içinde oldular. Allah gerçek olandır. Uydurduğunuz şeylerden elbette sizler sorumlusunuzdur.”

Burada görüldüğü gibi tallahi kelimesi, Allah gerçektir diye çevrilmiştir.

Yûsuf Sûresinin bu bölümünün âyetinde de, “Allah gerçektir” diye çevrilmiştir.

Allah’ın gerçek olması nedir?

Kişi kendini bilme yolunda, kendinde olan tecellilere, kendinde olan bedeninin işleyişine makam makam bir bir şahit olur.

Kişinin kendini bilmesi, Allah nedir hakikatine de ermesidir.

Toplumda, atalardan gelen Allah inancında, sadece inanmak vardır.

Kişi şahit olmadığı bir Allah’a inanır, çünkü anne baba kodlaması öyledir, “Allah görünmez” diye öğretilir.

Hazreti Muhammed: “Kendini bilen Rabbini bilir.”

Hazreti İsa: “Ben O’yum.”

Hazreti Musâ: “Ben O’nu kendimde gördüm” demiştir.

Buradan anlıyoruz ki; kişi, Allah nedir sorusunun cevabını kendi vücûdunda aramalıdır.

Kur’ân,”Oku” diye başlar.

Yâni, kendini incele, varlığı incele, gözlemle, analiz et ve anla.
Varoluşu anlamaya çalış.

Okunacak olan insanın kendi vücûdudur.

Kişi kendini inkâr edemeyeceğine göre, “ben neyim” sorusunun cevabı da kişinin kendisindedir.

Bu cevaba da ancak kendini okuyup ulaşabilir.

Alâk Sûresi 1: “İkra bismi rabbikellezî halaka.”

Meâli: “Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araştırsın anla.”

Kendi vücûdunu okunacak Kur’ân bil.

Her varlığı okunacak Kur’ân bil.

Kur’ân diye okuduğun Mushaf-ı Şerîf’i’de Kur’ân bil.

Ve üçünü birbirinden ayırmadan oku.

Birinde olan hakikatin diğerinde de olduğunu anla.

Varlığı ve kendi vücûdunu cânlı Kur’ân olarak oku.

Eğer kendi vücûdunu ve varlığı cânlı Kur’ân olarak okuyamazsan, bil ki Mushaf-ı Şerîf ölüdür.

Mushaf-ı Şerîf’in de cânlanması istiyorsan, kendini ve varlığı oku.

Cümle kâinat bir Kur’ân’dır.

Her varlık bir âyettir.

Her varlıktan, sonsuz âyetlerle yâni sonsuz işaretlerle hakikatler sunulur.

Yûsuf Sûresi 105. âyette bu hakikat belirtilir: ” Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn” “Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar.”

İnsan, âyet denilince hemen, Mushaf-ı Şerîf’deki yazıları düşünmemelidir.

Âyet denilince, Yûsuf Sûresi 105. âyette belirtildiği gibi, her varlıktaki işaretleri âyet bilmelidir. Varlık boyutundaki âyetlerden hakikatlerin sunulduğunu düşünmelidir.

İnsan, kâinatı okuyabilecek bir yetenekte yaratılmıştır.

Varoluğu ve Varedeni idrak edebilecek bir kabilfette yaratılmıştır.

İnsan kendine verilen, aklı, tefekkürü, tercihi, şuuru, muhâkemeyi, görmemezlikten gelmemelidir.

Mushaf-ı şerif’de yaklaşık iki bine yakın âyet, akıl etmek ve düşünmek üzeredir.

Bizler varoluğu ve Varedeni anlamak için, “Nereden varoldu, nasıl varoldu, niçin varoldu” soruların cevabını her an aramalıyız.

Nereden varoldu sorusu bizi, varoluğun kaynağına,
Nasıl varoldu sorusu bizi varlığın yaratılış inceliklerine,
Niçin varoldu sorusu bizi, varlığın görev ve amaçlarına götürecektir.

İnsan kendini bilme yolunda her an tefekkür içinde olmalıdır.

Dünyanın derdine koşup durduk, kendimize dönüp kendimizi bilmeyi unuttuk.

Hep çıkar, menfaat ilişkileri içinde olduk, aslımızı anlamayı unuttuk.

Kendimizi büyük gördük, kibre düştük, acizliğimizi unuttuk.
Başkasına hor baktık, küçük gördük, onunda kul olduğunu unuttuk

Kendimizi tüm varlıktan yüce görüp, asıl yüce olanı unuttuk.

Bir ağaç insan olmadan da yaşayabilir, ama insan ağaçlar olmadan, ağaçlardan sunulan oksijen olmadan, meyve olmadan yaşayamaz.

Hayvanlar insan olmadan da yaşayabilir, ama insan hayvanlar olmadan yaşayamaz.

Toprak, su, hava, insan olmadan yaşamını devam ettirir, ama insan toprak su olmadan yaşayamaz.

Yaratılmış en aciz varlık insandır.

Ama insan, ona verilen akıl, şuurla, varoluğu ve varedeni anlayabilir.

Yeter ki insan acizliğini unutmasın, yeter ki insan ona verilen akli işletsin.

Yeter ki insan edep, ahlak içinde yaşasın, birbirine yardım etsin.

Nasıl ki yeryüzünde olan varlık, insanın yaşamı için yardım ediyorsa; ağaçlar oksijeniyle meyvesiyle, hayvanlar sütü, eti, gübresiyle, toprak her türlü sebze, meyvesiyle, her an insana hizmet ediyorsa, insan da asla bunları unutmadan yaşamalı ve çevresine yardım için koşmalı ve derdi olana, nasıl derman olabilirim diye aşk içinde gayret etmelidir.

Bir tohumun içine en gelişmiş mikroskopla bile baksak, orada filizi, dalı, yaprağı, çiçeği göremeyiz.

Bunlara şahit olmamız için tohumdan açığa çıkan ağaca bakmalıyız, ağacı tanımalıyız.

Tohumdan ağaç açığa çıkar ve ağaç tüm aslıyetini, yine yeni bir tohumda gizler.

Yâni bu âlem Bakara Sûresi 156. âyette belirtildiği gibi "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" aslından gelip aslına dönen bir sistemin içinde sürer gider.

İşte Allah denilen, görmediğimiz bilmediğimiz o güç aslında görülen varlığın kendinde gizlidir.

Hadîd Sûresi 3. âyet bu hakikati belirtir. "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın ve huve bi kulli şeyin alîm."

Meâli: "Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın O'dur ve O bütün her şeydeki ilmin sahibidir."

İşte Allah'ı bilmek için, görünen varlığı, varlıktaki ilme dayalı olarak, aşk, samimiyet, sadakat, teslimiyet içinde okumalıyız.

İnsan kendi hakikatini bilmek için kendine dönmeli, kendini okumalıdır.

İnsan kendini okuduğunda, kendi varoluşunu anladığından, her bir varlığın da varoluşunu anlayacaktır.

Kendimizi ve görünen bu varlığı inkâr edemeyiz, ama is-patta edemeyiz.

Lâkin kendimizi ve görünen bu varlığı anlamak için, kendimizi ve varlığı bir aşk, samimiyet, sadakat, teslimiyet içinde okuyup incelediğimizde birçok sorunun cevabına ulaşabiliriz.

Bilmeliyiz ki aradığımız tüm soruların cevabı kendimizdedir.

Resûl, Nebî dediğimiz o kâmil insanlar bizlere hep”kendini bil” meyi öğretmişlerdir.

Gökte bir Tanrı’yı değil, bizlere şah damarımızdan yakın olan, her an bize nefes alıp verdiren, kanımızı dolaştıran, kâlbimizi, tüm vücut hücrelerimizi çalıştıran ve tüm nitelikleriyle her an bizde olan bir gücü anlamamızı öğütlemişlerdir.

Evet, asıl olan kendini bilmektir.

İşte Mushaf-ı Şerîf, kendini bilme yolunda tecelli etmiştir.

İnsan her anını tefekkür içinde geçirmelidir.

Aldığı nefesin kıymetini bilmelidir.

Bilmelidir ki, bedenini kendi var etmemiştir, hiç bir varlığı var etmemiştir.

Kendini ve her bir varlığı var edeni tanımalı ve edep içinde yaşmalıdır.

Komşusu sıkıntı içinde olan kişi evinde huzur içinde uyuyamaz, ilâhî adalet buna izin vermez.

Nasıl ki insan vücûdunda bir hücre bile rahatsız olduğunda tüm vücûd bunu hissediyorsa, insan da dünyada bir kişi sıkıntı içinde olsa bunu hissedebilmelidir.

Eğer kişi vücûdundaki varlık ile olan kanallarını açabilirse bunu anlayacaktır.

Kişi, kendi bedenindeki ilâhî kanalları; benlik, öfke, hiddet, kavga, menfaat, yalan, kibir, gibi fenâ duygularla kapatıyor, fakat bunun farkına varmıyor.

İnsan kendini tanımalı ve hayr üzere olmalıdır.

İnsana verilen akıl, tefekkür, tezekkür, firâset, şuur, gibi duygularla insan kendini ve kâinatı okuyabilir, varoluşun tüm sınırlarına ulaşabilir.

Yeter ki kibir haline düşmesin, hiç bir kimseye kötülük yapmasın, aklını zulme esir etmesin.

İnsan, eğer kendindeki özü anlarsa insan olacaktır.

İnsan olan, edep sahibi olandır.

İnsan olan son nefesine kadar çevresine yardımcı olandır, sıkıntısı olana yardım için koşandır.

İşte, âyette geçen “Tallahi” yâni Allah gerçektir, kelimesini karşılığı insandır.

Nasıl insan gerçek ise, insanın vücûdunu tutan kudret gerçek ise, Allah'ta gerçektir ve insan bu gerçekliği vücûduyla isbat eder.

Bu âlem bir özden açığa çıkıp şekillenmiştir, bu âlemin geldiği öz Allah'ın kendisidir.

Özden çıkan âlem de O'nun zâhir boyutudur.

Yâni bu âlemin; evveli de O'dur, âhiri de O'dur, zâhiri de O'dur, batını da O'dur.

Âlem O'ndan ayrı değil, O âlemden ayrı değildir.

Bu âlem;

Âmâ âleminden nûr âlemine, nûr âleminden rûh âlemine, rûh âleminden nefis âlemine, nefis âleminden beşer boyutuna akmıştır.

Ve hâlâ da akmaya devam etmektedir.

Görünen her şey gerçektir.

Ve bu gerçeklik, Allah'ın gerçekliğidir.

İşte, Yûsuf'un kardeşleri: “Sen bize nazaran Allah'ın hakikatleri üzere gittin ve biz doğrusu hata edenlerden olduk.” diyerek şu mesajı veriyorlar:

İnsan ya Allah'ın hakikatler üzere gider, ya da cehalet, gaflet içinde hatalar yaparak hareket eder.

Allah'ın hakikatleri üzere gitmek; insanın kendi vücûdunu okumakla, yâni vücûdun işleyişini düşünmekle, vücûddaki sıfatları anlamakla, vücûdun zâtını tanımakla, vücûdun varlıkla olan bağına görmekle mümkündür.

Hakikat kelimesini incelersek:

Hakikat, Hakk kelime kökünden gelir, Hakk kelimesi de, Hû kelime kökünden gelir.

Hakikat, Hakk boyutundan açığa çıkan, Hakk'a ait olan varlıktaki tüm niteliklerdir.

Allah'ın hakikatleri üzere hareket eden kimse, varlıktaki tecellilere göre hareket eder.

Allah'ın hakikatleri varlıktaki tecellilerdir, ârif kimseler bu tecellileri anlamak gayretiyle hareket ederler.

Yâni Tevhîd şuuruna ulaşır, o şuurla hareket ederler.

Hakikatleri anlamayı bırakan kimse ise, cehalet hallerine düşer.

Geldiği özü bilemez, ego içinde kalır.

Ego içinde kalan, hep etrafına zarar verir, bozgunculuk içinde kalır.

Biz ve onlar ayrımı içinde olur.

İşte bu hallerde olan insan, rahmetten uzaklaşır.

Davranışları hep çıkar üzeredir.

Davranışlarında rahmet yoktur.

İşte onların kulakları vardır ama ses duyar, Hakk'ın kelamını duyamaz.

İşte onların gözleri vardır ama varlığın sûret boyutunu görür, sîret boyutunu yâni Hakk boyutunu göremez.

Cehalet ve gaflet içinde hatalarla hareket eder.

İşte hata edenlerden olmak; cahalette kalmak, gâfil olmaktır, yâni asılsız bilgilerle oyalanmaktır, asılsız bilgilerle hareket etmektir. şâhit olmadığı şeylerin iddiasında olmaktır, öfke, hidet, gurur, kibir, kıskançlık, gibi duygularda kalmaktır.

Yûsuf'un kardeşlerinin de itirafı buydu: "Biz hatalar üzere hareket ettik, sen Allah'ın hakikatleri üzere hareket ettin"

Aslında bu mesaj herkeseydi.

Her kişi kendine sormalı:

"Allah'ın hakikatleri üzere mi hareket ediyorum?"

"Yoksa, cehalet ve gaflet içinde olup, hatalar mı yapıyorum?"

قَالَ لَا تَثْرِيْبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللهُ
لَكُمْ وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ

*Kâle lâ tesrîbe aleykumul yevm
yagfîrullâhu lekum ve huve erhamur râhimîn*

Kâle la tesrîbu	: Dedi, yok, suçlama, kınama, ayıplama,
Aleykum el yevm	: Size, bugün, zaman, vakit,
Yagfiru Allah lekum	: Mağfîret eden, arındıran, Allah, sizin için,
Ve huve erhamu	: O, rahmet, her şeyi merhametiyle kuşatan,
El râhimîn	: Varlığı özünden var eden,

92- Meâli: Dedi ki: Bugün sizi ayıplamak yoktur. Allah'ın mağfîreti sizler içindir ve bütün her şeyi merhametiyle kuşatan, tüm varlığı özünden vareden O'dur.

Burada geçen:“Bugün sizi ayıplamak yoktur, Allah'ın mağfîreti sizler içindir ” âyeti, tövbe işaretine dikkat çekmektedir.

Bir üst âyette Yûsuf'un kardeşlerinin söylediği: “Biz hata edenlerden olduk” itirafı, tövbe etmektir.

Kişinin kendi hatasını görmesi, pişman olması, tövbe etmenin adıdır.

“Bugün sizi ayıplamak yoktur” âyeti; tövbe edenler, yaptığı hatalardan ayıplanmazlar, onlar Allah'ın mağfîretini istediklerinden dolayı tövbe etmişlerdir, mesajını sunar.

Kur'ân tövbeden ve bilhassa nâsuh tövbesinden bahseder.

Tövbe nedir?

Nasûh tövbesi nedir?

Kur'ân açısından tövbeyi inceleyelim.

Neydi tövbe etmek?

Yaptığımız bir zulümden tövbe etmekle kurtuluyor muyuz?

Tövbe; günah işleyip tövbe etmek, yine günah işleyip yine tövbe etmek miydi?

Yoksa kâlden tövbe edip, bir daha günaha dönmek miydi?

Birine yaptığımız zulüm ortada dururken, Allah yaptığımız tövbeyle bizi affediyor mu?

Tahrîm Sûresi 8: "Tövbeten nasûhâ" " İçten samimi tövbe edin."

Evet, nedir tövbe?

Nedir nasûh tövbesi?

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah'a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, gıybeti, kibri, bilmişliği, kâlb kırmayı, dedikoduyu çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hâsetliği, fesâtlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Yaptığı hataya tövbe edip, o hataya tekrar dönüp, tekrar tövbe edip, tekrar hataya dönüp tekrar tövbe edilmesi tövbe değildir.

Günah: Hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe: Hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı zulümden pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yâni insan olmanın kapısını açar.

Tövbede kul hakkı vardır.

Kişi, Allah'ın bir kulunun hakkını yediğinde zalim duruma düşer.

Zalim kişi kendi cehennemini hazırlamıştır.

Ve yaptığı zulmün muhakkak ki karşılığını alacaktır.

Tövbe: Günahlardan dönmeye söz vermek, dönmek, vazgeçmek, terk etmek, pişmanlık duymak gibi anlamlara gelir.

Nasuh: Hâlis, temiz, nasihat, bozulmayan, kirlenmeyen, nesh etmek, hükümsüz bırakmak, iptal etmek, kaldırmak, o halden vazgeçmek, gibi anlamlara gelir.

Nasûh tövbesi: Yaptığı hatadan pişman olmak ve o hataya bir daha dönmemek üzere Allah'a söz vermek ve bir daha o hataya dönmemektir.

Bunun ölçüsü; kişi yaptığı hatayı hatırladıkça, kendinden utanır, tüyleri diken diken olur, "Ben bunu neden yaptım" diyerek, kendini sigaya çeker.

Kişi, yirmi yıl önce bile, bir hata yapmış olsa, bunu sıcacık hatırlar, sanki az önce yapmış gibi büyük bir pişmanlık duyar.

İşte bu pişmanlık, o kişiyi bir daha hata yapmaktan uzak tutar.

Yaptığı hatayı unutmayan kişi, kolay kolay hataya dönmez.

Kişi hata yapıp, tövbe edip tekrar hata yapıyorsa buna tavuk tövbesi denir.

Kâmil insanlar tavuk tövbesini şöyle tarif etmişlerdir:

Tavuk yerde gördüğü dışkıyı yer ve gagasını yere silerek" Allah'ım bir daha dışkı yemeyeceğim" diyerek tövbe edermiş.

Ve tövbesini unuttur, tekrar bir dışkı gördüğünde hemen koşar yine yermiş.

İşte kişi tövbe edip, tekrar günah işliyorsa bu tövbeye kâmil kişiler" tavuk tövbesi" demişlerdir.

Onun için kâmil kişiler: "Evladım! Yapacaksan nasûh tövbesi yap, tavuk tövbesi yapma, bil ki hakikat yolu nasûh tövbesi yapana açılır." demişlerdir.

Nasûh tövbesi dil ile değil, kâlbîdir.

Nasûh tövbesi, bâtil olandan ve kötülükten uzaklaşmakla mümkündür.

Kişinin nâsuh tövbesine ulaşabilmesi için, Allah'ın mağfiretine ulaşması gerekir.

Eğer kişi tövbesinde samimi olur ve hata yapmamaya gayret ederse, edep üzere olmaya başlar.

Edep üzere olan kişiye, lütûflar açılır ve kişi kendine ârif olmaya başlar.

Kendinde ve tüm varlıkta her an tecelli eden Allah'a şahit olmaya başlar.

İşte bu şehadet, kişinin Allah'a teslimiyetine kapı açar, kişi açılan kapıdan Allah'ın mağfiretine ulaşır.

Ve işte o zaman kul, her an Allah'ın mağfireti üzere yaşar.

Bu mağfiret kişinin günaha düşmesine izin vermez.

İşte o zaman kişi, nasûh tövbesine ulaşır.

Nasûh tövbesine ulaşan kişi, hiç kimseye zerre kadar zarar veremez, kimseyi kandıramaz, kimsenin hakkını yiyemez.

Çünkü onun gönlü, her an Allah aşkıyla doludur.

O aşk ona hata yaptırmaz.

İşte nasûh tövbesi için mağfiret şarttır.

Mağfiret için de; edep ile, ilim ile, idrak ile, tefekkür ile Allah'a şahit olmak şarttır.

Mağfiret; kirletmeyecek olanı giyinmektir.

Kişiye günah kirinden uzak tutacak tek şey, Allah'ın mağfiretidir.

Kişi Allah'ın mağfiretine mazhar olmuşsa, Allah o kişinin kâlbinden her an ona sevgisini hissettirir.

O sevgi, kişinin hata yapmasına engel olur.

Allah'ın sevgisine mazhar olan kimse, kimseyi üzemez, kimseye kötü söz edemez, kâlbini kıramaz, hakkına giremez.

O kişi, hiç bir zaman kul olduğunu unutmaz, her an kulluk makamında durur, kulluk şuuru ile hareket eder.

Her varlığın kendisi gibi Allah'ın bir kulu olduğunu bilir ve Allah'ın her varlıkta her an tecelli ettiğini bilir.

Bir kula zarar vermenin Allah'a zarar vermek olduğunu bilir.

İşte nasûh tövbesine ulaşan, nereye bakarsa baksın Allah'ın vechî oradadır, şuuru ile yaşar.

Nasûh: Temizlenmek, arınmak, benliği bırakmak demektir.

Nasût; İnsan olmak demektir.

İşte bu bölümün âyeti: “Bugün sizi ayıplamak yoktur. Allah'ın mağfireti sizler içindir ve bütün her şeyi merhametiyle kuşatan, tüm varlığı özünden vareden O'dur.”

Burada sunulan vurgu; hatasını anlayıp, tövbe eden kişiyi ayıplamak yoktur, Allah'ın mağfireti herkese açıktır.

Kişi yaptığı günahlardan tövbe eder, o günahlara bir daha dönmez ise, Allah'ın mağfireti onda tecelli eder, vurgusudur.

اَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَالْقَوُّهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ
بَصِيرًا وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ

*Yezhebû bikamîsî hâzâ fe elkûhu alâ vechi
ebî yeti basîrâ vetûnî bi ehlikum ecmaîn*

Yezhebû	: Götürün, iletin, yetiştirin, yolu açın,
Bi kamîsî hâzâ	: Gömleğimi, bu, ince zar,
Fe elkû-hu	: Sonrada, onu atın, ilka edin, sürün,
Alâ vechi ebî	: Babamın yüzüne,
Yeti basîrâ	: Gelir, basiret, gözü açılmak, görme duygusu,
Ve etûnî	: Bana getirin,
Bi ehlikum ecmaîn	: Aileniz, hepsi, tümü,

93- Meâli: Bu gömleğimi götürün, sonra da babamın yüzüne sürün ki onun gözü açılsın ve tüm ailenizi bana getirin.

Yûsuf ve kardeşler kucaklaşmış, küslükler bitmiş, ayrılıklar sona ermiş, birlik kapısı açılmıştır.

Ke'nan diyarında kalan kim varsa; hayvanları, bitkileri, taşı, toprağı, hepsi Mısır'a gelmeliydi.

Aile, aile olmalıydı, her varlık cân olmalıydı.

Sûretler sîrete akmalıydı.

Cândan gelen koku her yeri sarmalıydı, gömlek nedir anlaşılmalıydı.

Sûretlerin gömlek boyutu vardı, ona beşer demişlerdi, ona toprak demişlerdi, o dünyanın görünen boyutu idi.

Ya, cânın gömlek boyutu neydi? Üflenen rûhun cânndan gelen kokusu neydi?

İşte Yûsuf, Ke'nan diyarına cân gömleğini gönderecekti, o gömlek her an gönderilmekte idi.

O gömleği gören, o gömleği hisseden Ke'nan diyarı, cân diyarına gelecekti, aile kavramı tecelli edecekti.

Her şey cânndan gelen esintiyle var olmadı mı?

Cândan gelen esintiyle Ke'nan diyarı oluşmamış mıydı?

Görünmeyen bir âlemden gelmişti görünen âlem.

Yûsuf'dan çıkmıştı Ke'nan, Ke'nan Yûsuf'a dönmeliydi, dönüyordu da...

Yokluktan varlığa aktı âlem.

Hiçlikten hepliğe süzöldü âlem.

Bâtından zâhire çıktı âlem.

Henüz hiç bir şey yok idi.

Ses yok idi, görüntü yok idi, varlık yok idi, söz yok idi, hiç bir şey yok idi.

Âmâ boyutunda gizliydi her şey.

Âmâ boyutunda bir hareketlenme oldu.

Âdetâ bembeyaz bulutlar gibi bir bir âlem belirdi.

O bembeyaz bulutlar siyah bulutlara dönüştü.

Ve bir patlama ile âdetâ yıldırımlar oluştu.

O yıldırımlar yağmurlar getirdi.

Yûsuf'un gömleği Ke'nan'a gönderilmeye başlandı.

Görünmez görünür olmaya başladı.

Yokluktan varlığa bir filizlenme oldu.

Ve yaşam oluştu, bedenler göründü.

Filiz dal oldu, yaprak oldu, çiçek oldu, ağaç oldu.

Her şey bedenlere dönüştü.

Tohumdan tohuma akış oldu.

İşte böylelikle, Ke'nan diyarı oluştu.

Tohumdaki öz zâhir oldu.

Zâhir yürüdü tohum oldu.

Hiçlikten hepliğe, heplikten hiçliğe akış oldu.

Hâlâ da olmakta...

Evvelden âhire, âhirden evvele akıp gitmekte...
Zâhirden bâtına, bâtından zâhire çıkıp durmakta...
İşte, Yûsuf'un gömleği, her an Ke'nan'a gönderilmekte...
Âmâ, hiçlik boyutu idi.
Bembeyaz bulutlar, nûr boyutu idi.
Siyah bulutlar, rûh boyutu idi, tohum boyutu idi.
Patlamalar, tecelli boyutu idi.
Yağmurlar, yaşam boyutu, hayat boyutu, açığa çıkışın baş-
lama boyutu idi.
Bedenler, beşer boyutu, toprak boyutu idi.
Âmâ, Nûr, Rûh boyutu: Ûlvî âlem boyutu, Semâ boyutu, Cân
boyutu idi.
İşte bu boyut, Yûsuf boyutu idi.
Patlamalar, yağmurlar, yaşam, bedenler: Arz boyutu, yer bo-
yutu, yeryüzü, toprak, yâni dünya boyutu idi.
İşte bu boyut, Ke'nan diyarı idi.
Her şey hiçlikten hepliğe, "Arz" edilmişti.
Boşuna yer denmemiştii, açığa çıkan her şey, yâni arz edilen
her şeyi, Ûlvî boyut verdi, yâni içine çekerdi.
Ölüm denilen şey, Ûlvî âleme çekiliştii, başka bir şey değildi
Her şey, Ûlvî âlemden yansıyan bir Nûrla başladı.
Sonsuzluğa akıp giden o Nûr ışığa dönüştü.
O ışık içinde hayat taşıyordu.
Bütün her şey O'ndan açığa çıktı ve O'na dönmekte...
İşte "O" "Hû" idi.
Ve her şey, tüm sırlar İnsan'da toplandı.
İşte İnsan "Hû" idi.
İnsan, görünen görünmeyen tüm âlemlerin sırrı idi.
İnsanın ten ciheti, tüm sırlara açılan kapı idi.
İnsan, kendi kapısından kendi vücûd şehrine sülûk etmeliydi.
Yâni Yûsuf misali, Ke'nan'dan Mısır'a makam makam gidilmeliydi.

Yokluktan varlıĝa, varlıktan yokluĝa, aktı âlem.
Hiçlikten hepliĝe, heplikten hiçliĝe, gitti âlem.
Bâtından zâhire, zâhirden bâtına, baktı âlem.
Bir vardı, bir yoktu, varlık yokluk “Hû” idi âlem.
İşte Yûsuf gömleĝini, Ke’nan’a gönderdi.
Ke’nan’da hiçbir şey kalmamalı, Mısır’a gelmeli idi.
Ke’nan o gömleĝi hissetmeli idi, çünkü Ke’nan o gömlekti.
İnsanlar o gömleĝi, hissetmeli gözleri açılmalı idi.
Gözler gönül olmalı, o gözlerle görmeli idi.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ
رِيحَ يُونُسَ لَوْلَا أَنْ نُفَنِّدُونَ

*Ve lemmâ fasalatilîru kâle ebûhum innî le
ecidu rîha Yûsufe lev lâ en tufennidûn*

ve lemma fasalati el âri	: Olduğu zaman, kabile ayrıldığında,
Kâle ebu hum	: Dedi, onların babası,
İnnî le ecidu	: Ben, gerçekten ben,
Rîha Yûsuf	: Koku, rüzgâr, esinti, Yûsuf,
Lev lâ en tufennidû ni	: Eğer olmasa, olmazsa, deli divane, bunama, bana,

94- Meâli: Böylece kabile oradan ayrıldı. Babaları: Eğer bana deli divane demeyecekseniz, gerçekten ben Yûsuf'un kokusunu alıyorum, dedi.

Mısır'da kucaklaşan kardeşler, bir aşкта buluşmuşlar, bir olmuşlardı.

Hatalar anlaşılmiş, tövbeler edilmiş, nisbetlerden kurtulmuş, Allah'ın mağfireti tecelli etmişti.

Artık, kabile yola çıkacak, Ke'nan'da kalanlar Mısır'a getirelecekti.

Yûsuf tüm ailesiyle buluşacak, tüm aile Yûsuf'a secde edecek, cem sırrı zevke dönüşecekti.

Cemâlden gelen koku, cennet kokusu idi, Yûsuf kokusu idi, her yeri saran cân kokusu idi.

Bu kokuyu ancak kâlb sahibi olan hissederdi.

Yâ'kûb'u kâlb, Yûsuf'u cândan, cân kokusu geliyordu.

O cân kokusu, tüm Ke'nan'ı saracaktı, o kokuya kapılan Ke'nan, sarhoş olacak, Mısır'a çekilecekti.

O kokuyu hissetmeyen vücûdunun sahibini bilebilir miydi?

O kokuyu hissetmeyen vücûdun sahibine teslim olabilir miydi?

O kokuyu hissetmeyen Yâ'kûb olabilir miydi?

O kokuyu hissetmeyen Mısır'a gidebilir miydi?

O kokuyu hissetmeyen Yûsuf'a erebilir miydi?

Yâ'kûb: "Eğer bana deli divane demeyecekseniz, gerçekten ben Yûsuf'un kokusunu alıyorum" dedi.

Yâ'kûb, Mısır'dan gelen Yûsuf'un gömleğinin uzaktan kokusunu almıştı.

Böylece, Mısır'a yolculuk zamanı gelmişti.

Ve Yâ'kûb, evlatlarına: "Bana deli divane demeyecekseniz, gerçekten ben Yûsuf'un kokusunu alıyorum" dedi.

Peki, Yâ'kûb, bu sözü neden söyledi, âyette hepimize nasıl bir mesaj sunuldu?

İnsan, nasıl deli divane olur, toplumda kime deli divane denir?

Toplumda âşık kimselere, "aşkından dolayı deli divane oldu" derler.

Deli divane kelimesini, aşkından gözü hiçbir şeyi görmeyen kimseler için kullanırlar.

Hakk yolunda ilâhî aşka tutulup, aklını, gönlünü, bedenini unutmanın adı, deli divane olmaktır.

Yâ'kûb'un, Yûsuf'un yoluna deli divane olması, kâlb sahibi kimselerin, her yere cân boyutuyla bakma sırrıdır, her yerde Hakk'ın yüzünü görmeleridir.

Yûnus Emre, deli divane olmanın ne olduğunu şu satırlarla dile getirmiştir.

"Ben bir âşık-ı bi çareyim, baştan ayağa yareyim

Ben bir deli divaneyim, aklım da yar olmaz bana"

Yûnus Emre demek istiyor ki:

"Çaresiz bir aşka tutuldum, baştan ayağa o aşk ile dosta vuruldum,

O dostun yolunda deli divane oldum, artık aklım bana yardımcı olmaz”

Yûnus Emre, Hakk aşkının kişiyi nasıl sarıp sarmaladığını, aklını nasıl esir aldığını, o aşktan gayrı bir şey düşünmediğini, dizelerinde dile getirmiştir.

Kişiyi, ilâhî aşk, vücûdundan geçirir, kendine nisbet ettiği vücûdunu Hakk’a teslim ettirir, ne bedeni kalır, ne de aklı.

Bu aşkla kişi, ilâhî akışa teslim olur, gönülden gayrı bir şeyi kalmaz.

Yûsuf’un kokusu, Hakk kokusudur, o koku aşkın ta kendisidir, Hakk’ın her yerdeki yüzüdür, o yüzü gören, o kokuyu hissedenden, deli divane olur, sarhoş olur ve hiç ayılmaz.

İşte, Yâ’kûb’un Yûsuf’un kokusunu alması, cân şehrinin kapısının açılmasıydı.

Cân ile cân olan, her yerden o cânın kokusunu alır.

Bir gül bahçesinden, gül kokularının geldiği gibi, Hakk ile Hakk olan, her yerden Hakk’ın kokusunu alır.

Ten her an, cândan gelen koku ile çalışır.

Cümle varlık o koku ile var olur.

Hakk’ın kokusunu alan kişi, dünya kokmaz.

Câna eren kişi, o kokuyu alır.

O kokuyla kokulanan;

Gurura, kibre düşmez.

Benlik içinde olmaz.

Kendine varlık nispet etmez.

Kâlb kırmaz.

Kıskançlık, fitnelik içinde olmaz.

Ayrımcılık yapmaz.

Zerre kadar zarar vermez.

Kimseyi aldatamaz.

Çünkü her varlıktan Hakk’ın kokusunu alır.

Baktığı her yerde Hakk'ı Hakk ile görür.

Hakk'ın kokusundan sarhoş gezer.

İşte gerçek sarhoşluk budur.

Cân kokusunu hisseden; deli olur, divane olur, Mecnun olur, varlığından geçer, kendi varlığını da, görünen varlığı da görmez olur, varlığın ardına kapılır gider, her an Hakk'ta Hakk olur.

İşte bu kokuyu alan İslâm makamına ermiştir ve o kokuyla yaşar, yâni Müslüman olarak yaşar.

İşte bu makam, Muhammed makamıdır.

İşte bu makam, damla derya birliğidir.

İşte bu makam, şeriat makamıdır.

İşte bu makam, Tevhîd makamıdır.

İşte bu makam, Halk'ta Hakk'ı, Hakk'ta Halk'ı seyretme makamıdır.

İşte bu makam, dâim secdede kalma makamıdır.

قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ

Kâlû tallahi inneke le fî dalâlikel kâdîm

Kâlû tallahi : Dediler, Allah'a andolsun, gerçekten,
İnneke le fi dalâlike : Gerçekten sen, içinde, şaşkınlık,
 şaşırılmışlık
El kâdîm : Eski, eskiden beri gelen, devam edip
 gelen,

95- Meâli: Dediler ki: Allah'a andolsun ki, elbette sen eski şaşkınlığındasın.

Hakk yolunda olan, Hakk aşkıyla hareket eden kişiyi, toplum anlayamaz, ona “şaşkın” der,” ne yaptığını bilmiyor, kendini unutmuş” der.

İşte Yâ’kûb’un Yûsuf’un kokusunu hissetmesi, onun deli divane sanılmasıdır.

Çünkü aşka tutulan kişinin gözü, gönlü, her yerde mâşuğunu görür, dilinde mâşuğu olur.

İşte Hakk aşkına tutulan dervişin gönlü, gözü eşya görmez, sûret görmez, her yerde Hakk’ın vechinden gayrı bir şey görmez.

Bununla ilgili çok hoş bir hikâye vardır.

Bir gün mecnun “Leyla Leyla” diye diye, Leyla’nın aşkından inleyip giderken, namaz kılan bir kişinin önünden onu görmeden geçer.

Namaz kılan kişi hemen gidip Mecnun’u durdurur.

Ve der ki: “Bire şaşkın, görmez misin ilâhî huzurda durmuşum namaz kılarım, bilmez misin ki namaz kılanın önünden geçilmez, neden önümden geçiyorsun?”

Mecnun: “Bağışla beni kardeş görmedim, lâkin merak ettim, ben bir kulun aşkından gözüm hiçbir şeyi görmez iken, sen

namaz için ilâhî huzura durmuşsun, namaz kılar iken, beni nasıl gördün?”

İşte Hakk yolunun âşıklarını tanımak, anlamak mümkün değildir.

Topluma göre onlar; şaşkındır, delidir, divanedir, mecnundur.

İlâhî aşkla dolu olan bir gönül, Hakk ile Hakk olmuştur, her yerde Hakk'ın vechine tutulmuştur, onun bakışı çok derindir, onun bakışları adeta deler geçer.

Bu âyette geçen “Dalal” ve “Kâdim” kelimelerini incelersek:

“Dalal” kelimesi genelde dalalet diye çevrilir,

Bu âyette, Yâ'kûb'a atfedilen, “Fi dalalike” “Sen dalalet içindesin” sözü, Yâ'kûb'u dalalete düşmüş gibi düşünmek, gönüle uymuyor.

Yâ'kûb hissiyatında olana” Dalalet” kelimesini yapıştırmak hoş değildir.

Dalalet kelimesini incelersek; sapmış, sapkınlık, şaşırılmış, yoldan çıkmış, yolunu değiştirmiş, herkesin gittiği yoldan gitmeyen, farklı bir yola girmiş, gibi anlamlara gelir.

Kelimenin kökü, “Dal” kelimesinden gelir. Ağacın dalı, çiçeğin dalı denilen, gövdeden yeni yeni açığa çıkmış sürgünlere verilen isimdir.

Tohumdan toprağa, önce kök açığa çıkar, bu kök de bir daldır. Sonra havaya filiz açığa çıkar. Filiz de bir daldır, filiz kalınlaşarak dala, oradan dal dallara çoğalır. Daldan çıkan dallar, dala bağlı olarak ayrı ayrı yerlerden çıkar. Dal gövdeye bağlıdır, fakat her biri ayrı bir yöne doğru büyür.

Arapça'da “Dal” kelimesinin yazılışı, adeta açığa çıkan bir dal gibi yazılmıştır.

İşte dalalet kelimesi, yoldan çıkmak diye değerlendirilse de, toplum atalarının yolundan ayrılıp, hakikatleri arayanlara da “dalalete düştü” “şaşırdı” “yoldan çıktı” gibi tanımlamalar yapmışlardır.

Oysa buradaki “dalalet” yâni yoldan çıkış, bâtil alanı terk idiş, yeni bir yola giriş idi.

Onun için âyette, Yâ’kûb’a atfedilen, “Fi dalalike” “Sen dalalet içindesin” sözü gönüle uygun gelmiyor.

Dalalet kelimesini her iki yönden değerlendirmek, daha doğru olur.

Hakk yolundan ayrılmış, bâtil alana girmiş, ya da bâtildan ayrılmış Hakk yoluna girmiş, işte her iki cihette de “Dalalet” kelimesi kullanılabilir.

Yâni dalalet, yeni bir yola girmiş, yeni bir yol açmış, yeni bir yorum getirmiş, yeni bir yol göstermiş gibi anlamlara da gelir.

Çevresindeki kişilerin, Yâ’kûb’a bu âyette atfedilen, “Fi dalalike” “Sen dalalet içindesin” sözü, sen şaşırılmışlık içindesin, bizim anlayamadığımız bir yol içindesin anlamındadır.

İşte dalalet kelimesini hemen, sapıklık, sapkınlık olarak değerlendirmek doğru değildir, her iki cihetten de değerlendirmek doğrudur.

Toplum, Hakk yolunda giden, Hakk âşıklarını hep sapık olarak görmüşler, hatta çoğuna büyük zulümler etmişlerdir.

İşte Yâ’kûb’un yolunu anlayamayanlar onu “Fi dalalike” dalalet içinde görmüşlerdir.

Toplumun inanç diye bildiği bilgilerin dışında yorum yapanlar, hep dalalet içinde görülmüşlerdir.

Yûnus Emre’ye, Muhiddin Ârabi’ye, Mevlana’ya, Cafer-i Sâdık’a ve yüzlerce gönül erine sapıtı, dalalete düştü gibi iftiralara atılmıştır, hatta Mekke’li müşrikler Hazreti Muhammed’e aynı sözlerle saldırmışlardır.

Şimdide, âyette geçen “El Kadim” kelimesini incelersek; eskiden beri hiç bozulmadan gelen, özelliğini, rahmetini, dostluğunu, akıcılığını koruyan demektir.

“Kadim dostlar” sözü, dostluğun hiç bozulmadan, eskiden beri aynı sıcaklıkta, aynı bağda devam etmesi anlamındadır.

“Kadim yol” bir yolun, bir öğretinin hiç bozulmadan eskiden bugüne akıp gelmesidir.

Hazreti Âdem’den Hazreti İdris’e, Hazreti İdris’ten Hazreti İbrâhîm’e, Hazreti İbrâhîm’den Hazreti Muhammed’e kadar, ondan da bugüne kadar, hiç bozulmadan akıp gelen, İlm-i Tevhîd yolu da “kadim yol” olarak adlandırılır.

“Kadem, kıdem, kademe, kadim”, aynı kökten gelen kelimelerdir.

“Kadem” ayak veya ayağın topuktan aşağısı yâni taban anlamında kullanılmıştır, kişi ayaklarıyla yürüdüğü için, kadim anlamı oradan gelir.

“Kıdem” derece, rütbe, anlamına gelir.

Sâdık kişiler, yoluna bağlı kişilerdir, onları başka bir yola çekmek mümkün değildir.

İşte, Yâ’kûb da yolundan sapmayan kişilerdendir.

Hakk yolunun erenleri, sadakat içinde, hakikatleri anlama gayretindedirler.

Onlar her an her yerde, Hakk’ın kokusunu alırlar, her nereye dönerlerse dönsünler, Hakk ile beraberdirler.

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَىٰ وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ
أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

*Fe lemmâ en câel beşîru elkâhu alâ vechihî fertedde basîrâ
kâle e lem ekul lekum innî âlemu minAllah mâ lâ tâlemûn*

Fe lemma en cae	: Böylece, olduğunda, gelmek, geldiğinde,
El beşir	: Müjdecî, sevinme, mutluluk, mânâ kokusu, beşer,
Elkâ-hu	: İlka, attı, koydu, sürdü, ulaştı, hissettirdi, dokundu, bıraktı, ekledi, kattı, o,
Alâ vechî hî	: Onun yüzüne, gerçeğine, vechine, aslına, mânâsına,
Fertedde	: Geri geldi, kavuştu, reddeddi, aslına döndü, açıldı,
Basire	: Basiret, kâlb gözü, idraki şuur, mânâ, görme duygusu,
Kâle elem ekul lekum	: Dedi, olmadı mı, söyledim, dedim, size,
İnnî âlemu min Allah	: Gerçekten ben, bilirim, Allah,
Mâ lâ tâlemûne	: Sizin bilmediğiniz şeyleri,

96- Meâli: Böylece müjdecî ona geldiğinde; onun yüzüne sürdü, böylece onun görmesi açıldı. Dedi ki: Ben size demedim mi, sizin bilmediğiniz şeylerdeki ilmin sahibi Allah'tır

Yûsuf'dan gelen gömlek, Yâ'kûb'un yüzüne sürüldü ve Yâ'kûb'un gözleri ayrı bir âleme açıldı.

Yâ'kûb'un, daha önce gözleri eşya boyutunu görür iken, şimdi eşyanın hakikatini görür oldu.

“Onun görmesi açıldı” âyeti, hakikati gören oldu anlamındadır.

“Basir” kelimesi, yâni bâsiret dediğimiz, kâlb gözünün açılmasıdır.

Kâlb gözünün açılması, cân boyutuna ulaşmakla mümkündür.

İlim üzere hareket eden, idrâk sahibi olur, her yerde tecelli edenin Allah olduğunu bilir.

Gönül gözü açılan, her yerde gönül ehli olarak davranır.

Gönül gözü açılan, nereye dönerse dönsün, Hakk’tan başka bir şey görmez.

Cân gömleğinden gelen koku, varlığın cân bulmasıdır, bunu idrak edenin de kâlb gözleri açılır, Hakk ile Hakk olur.

Cân ile cân olan, teni görmez cânı görür.

Her nereye dönerse dönsün, Hakk’ın vechîni görür.

Semme vechullah’a erenin kâlb gözü açılmıştır.

Tenden cânâ olan yolculukta, tenin de cânın da cân olduğunu anlayanın gözleri açılmıştır.

Bu makamda, kişi nereye dönerse dönsün, Hakk’tan başka bir şey görmez.

Yâ’kûb’tan murâd, kâlbdir.

Yûsuf’dan murâd cânıdır.

“Ya’kûb-ı kâlbe Yûsuf-u cânıdan haber geldi” Niyâzi Mısrî

Cânâ erenin, kâlb gözleri açılır.

Kâlb sahibi olan kişi, Hakk’ta fani olmuş, kendine nispet ettiği, vücûdundan geçmiştir.

İşte kişinin kâlb gözünün açılması, cânâda cân olması ile mümkündür, iman sahibi olan yâni Mü’min olanın kâlb gözü açılmıştır.

Kâlb gözü ancak ve ancak, varlığın varoluşuna irfân sahibi olmakla, varlıktaki tecellileri anlamakla mümkündür.

Basar, basiret, ebsar, basir, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Basir, Allah’ın sıfatlarından biridir, her varlıktan Allah’ın görmesi demektir.

Basar: Görme duygusu, derinlemesine görmek, haberdar olmak, idrak, kâlbî hissetme, kâlb gözü, geleceği görmek, gibi anlamlara gelir.

İşte basiret; varlığın sahibinden haberdar olmak demektir, her varlıkta varlığın sahibini görebilmektir, varlığın akışını okuyabilmektir.

“İlm-i Tevhîd” ile yetişmeyen kişinin gözü, varlığın sûret boyutunda kalır, ilim ile makam makam şahit olarak yetişen kişi, varlığın ardındaki tecelliler boyutuyla tanışır, varlığın kendindeki işleyiş boyutuna ârif olur.

Varlığın bir cân taşıdığını, o cânında cümle varlıktaki aynı cân olduğunu anlar.

Cân boyutundan gelen tecellilere ârif olanın, basireti açılır.

İnsanın basiretinin açılması için şart olan ilimdir, ilim ile hareket eden hakikati görür.

İlim ile tanışmakta ancak, edep sahiplerine lûtfedilir.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ

Kâlû ya ebânestagfir lenâ zunûbenâ innâ kunnâ hâtîîn

Kâlû ya ebâ : Dediler, ey babamız,
Nestagfir lenâ : Bağışlama dile, mağfiret dile, bize,
Zunûbe-nâ : Günahlarımız, fenâ, hata,
İnnâ kunna hâtîîne : Gerçekten biz, olduk, hata, günah işleyen,

97- Meâli: Dediler ki: Ey babamız! Günahlarımızdan dolayı bize mağfiret dile, biz gerçekten hata edenlerden olduk.

Bu âyette, kişinin günahlarını anlaması ve tövbe ederek, mağfirete ulaşması vurgusu yapılır.

Günah işleyen kişi hata etmiştir, hata eden kişi, hem kendine, hem çevresine, hem de Allah'a karşı gaflete düşmüş demektir.

Hatasını anlamak ve hatasından dönmek, ancak tövbe etmekle mümkün olur.

Allah'ın mağfireti ise, her zaman vardır, yeterki kişi hatasını anlasın, tövbe etsin ve bir daha o hatasına dönmesin.

Günah anlaşılacağı gibi; hata yapmak demektir, yanlış yapmak demektir,

Tövbe: Hatasını anlayıp dönmek, o hatayı bir daha yapmamak üzere söz vermek demektir.

Tevvab: Tövbeleri kabul eden demektir.

Afv: Af olunmak, bağışlanmak, hatasından temizlenmek,

Afûv: Af eden, bağışlayan, temizleyen

Gafur: Lütûflarla temizlenmek, kirlenmeyi giyinmek,

Mağfiret: Lütûflara kavuşturan, lütûflarıyla kulunun hata yapmasına izin vermeyen, lütûflarıyla kirlenmeye engel olan,

Yaptığı hatasını anlayan kişi, o hataya dönmek üzere Allah'a söz verir.

Hata yâni günah, ama kendine ama birine zarar verici her türlü eylemin adıdır.

Tövbe, insan olmanın ilk adıdır.

Tövbe dil ile değildir, kâlb ile.

Kul hatasını anlar tövbe ederse Allah kulunun tövbesini kabul eder.

Lâkin tövbenin kabul edilmesi, kulun afolması demek değildir.

Kul hatasını anlayıp tövbe ettiğinde, Allah onun tövbe dilekçesini kabul eder.

Ve kulunun tövbesinde samimi olup olmadığını bekler.

Kul tövbesinde samimi ise ki o samimiyet kulun o günaha dönmemesinde gizlidir.

İşte o zaman Allah'ın tevvab ismi tecelli eder.

Kulun af edilmesi için ise, Allah'ın afüv ismi tecelli etmesi gerekir. Yâni kulun işlediği günaha geri dönmeyerek, günahını telafi ederek, samimi olduğunu göstererek, bağışlanma kapısının aralanması.

Eğer kul hatasına bir daha dönmezse, o yaptığı hatayı unutmazsa, her an pişmanlık duyarsa o zaman Allah'ın afüv ismi tecelli eder ve kul günahından temizlenir.

Eğer kul tövbesinde samimi olur ve hata yapmamaya gayret ederse ve kul Allah'a arif olur, varlığının ve tüm varlığın sahibini bilirse ve yalnızca Allah'a teslim olur ve o şuurda yaşarsa, işte o zaman Allah'ın gafur ismi tecelli eder.

Ve işte o zaman kul, her an Allah'ın mağfireti üzere yaşar.

İşte o zaman kul Allah'a ait lütûflara öyle gark olur ki o lütûflar onun gaflete düşmesine, hata yapmasına izin vermez.

İşte mağfiret; kirlitmeyecek olanı giyinmektir.

İşte o zaman Allah'ın lütûfları kulun düştüğü gafletten hızla dönmesine sebep olur.

İsmet sıfatı, Allah'ın mağfiretine mazhar olmuş kullarına aittir. İsmet sıfatı, düştüğü gafletten ilk saniyede dönen demektir. İşte âyetlerden de anlıyoruz ki, önce günaha düştüğümüzü fark edeceğiz.

Sonra tövbe edip, yâni o hatayı tekrar etmemek için Allah'a söz vereceğiz.

İşte tövbesinde samimi olan affa mazhar olur

Ve affa mazhar olduktan sonra, Allah'a arif olup, tam teslimiyetle teslim olan Allah'ın mağfiretine mazhar olur.

Bizler zayıf varlıklarız.

Her an hataya düşebiliriz, birinin kâlbini kırabiliriz, birinin hakkına girebiliriz.

Birilerini küçük görüp, birilerine yücelik isnat edebiliriz

Dünya menfaatine düşüp, Allah'ı unutabiliriz.

Kişi yaptığı hatayı hiç unutmamalı, o hatayı hatırladığında tüyleri diken diken olmalı, hep içi titremelidir.

Kişi yaptığı hatayı unutmazsa hep pişmanlık içinde yaşarsa o kişi kolay kolay hataya düşmez daha dikkatli yaşar.

Eğer kişi Allah'ın mağfiretine mazhar olmuşsa, Allah o kişinin kâlbinden her an ona sevgisini hissettirir.

O sevgi, kişinin hata yapmasına engel olur.

Allah'ın sevgisine mazhar olan kimse, kimseye kötü söz etmez, kimsenin kâlbini kırmaz, kimsenin hakkına girmez.

O kişi hiç bir zaman kul olduğunu unutmaz, her an kulluk makamında durur, kulluk şuuru ile hareket eder.

Kul olduğunu bildiğinden dolayı, gaflete düşme durumunu hiç unutmaz.

İşte kişi bir hataya düştüğünde hatasını anlamalıdır, Allah'a tövbe etmelidir

O hatasını bir daha yapmamalı ve Allah'ın affını beklemelidir.

Allah'ın affına mazhar olmayı ve O'nun mağfiretine mazhar olmayı kâlden istemelidir.

İyi insan olmanın yolu bu kapılardan geçiyor.

Allah bizim iyi insan olmamızı irade ediyor ve her an iyi çalışmalarında olmamızı irade ediyor.

Allah'ı unutmayan her an kâlinde hisseden iyi insan olarak yaşar ve kimseye zerre kadar zarar veremez.

İşte Yâ'kûb'un oğulları, babalarına: "Ey babamız! Günahlarımızdan dolayı bize mağfiret dile, biz gerçekten hata edenlerden olduk. " diyorlar.

Babalarının Allah'a nasıl bir aşkla bağlı olduğunu, nasıl bir teslimiyet ve tevekkül içinde olduğunu görüyorlar ve kendilerinin bir gaflet içinde nasıl hatalara düştüklerini anlıyorlar ve Allah'ın mağfiretini diliyorlar.

Babalarının, varlıktaki Hakk'ın tecellilerine şahit olduğunu, her varlığın cân boyutuyla bir bağ içinde olduğunu anlıyorlar.

Kendilerinin ise; varlığın sûret boyutunda kaldıklarını, kavgalar, öfkeler, hasetlikler, kıskançlıklar içinde olduklarını, Hakk idrakinden, hakikatlerden uzak olduklarını anlıyorlar.

Düştükleri günahlardan dolayı af diliyorlar.

Aslında bu açıklama tüm insanoğullarına mesajdır.

İnsan, her zaman gaflete düşebilir; onun için her zaman tövbe içinde olmalıdır; düştüğü gafletten geri dönmelidir.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

Kâle sevfe estagfiru lekum rabbî innehu huvel gafûrur rahîm

Kâle sevfe estagfiru	: Dedi, yakında, gelecekte, mağfiret, arınmak,
Lekum rabbî	: Size, sizin için, Rabbimin,
İnnehu huve el gafûr	: Muhakkak o dur, mağfiret eden,
El rahîm	: Râhim olan, özünden var eden,

98- Meâli: Dedi ki: Rabbimin mağfireti size yakındır. Muhakkak ki O mağfiret edendir, varlığı özünden varedendir.

Hatasını anlayan ve hatasından dönene Allah mağfiret eder.

Kişi, Allah'a karşı, kendine vücûd nisbet ederek, büyük günaha girer.

Kişi, kendini ayrı Allah'ı ayrı zannederek, ikilik içinde yaşar.

Oysa Allah kuluna şah damarından yakındır, bu yakınlığı anlamak; İlmel yakîn, Aynel yakîn, Hakkel yakîn şuuruna ulaşmakla anlaşılabilir.

Bizler hep, Allah ayrı kendimiz ayrı sandık.

İnanç boyutunda aldığımız bilgilerle, Allah'ı hep kendimizden ayrı zannettik.

İşte bu zannı kaldırmak "Kurbiyet" sırrına ulaşmakla mümkün olur.

Kurbiyet, kurban, akraba, aynı kökten gelen kelimelerdir, kurban kesmek sırrı da, zanların bir bir kesilmesi, nisbetlerin terk edilmesi, vücûdun Hakk'a teslim edilmesidir.

Kurbiyet idrâkına, "İlm-i Tevhîd" eğitimi ile ulaşılır.

Kişi bu eğitimle anlar ki, damla ile deryanın arasında bir mesafe yoktur.

Kişi bu eğitimde, adım adım yakınlık sırrına erer.

Ve öyle bir noktaya gelir ki, arada bir mesafe olmadığını görür. İşte, mağfirete ulaşmak; düştüğü gafleti anlamak, o gafletten dönmek, kendinde her an olan, fiil, sıfat, zât tecellisinin idrakine ulaşmak ve vücûdun sahibine teslim olmakla mümkün olur.

Allah'ın mağfiretinin, bir vücûddaki karşılığı Rabbin mağfiretidir.

Onun için âyette; "Rabbimin mağfireti size yakındır" denilmiştir.

Allah'ın bir vücûddaki boyutu Rabb'dir, cümle vücûdlardaki boyutu Allah'tır.

Mağfiret, kişinin kendine vücûd nisbet etme zannını terk etmesiyle tecelli eder.

Kişi kendi vücûdunun sahibini bile bilmesi için, kendine arif olmalıdır, yâni kendini bilmelidir.

Kişi, kendi vücûd okulunda, kendini bilme dersleri görebilmesi için, kişi o okula kabul edilmelidir, yâni kendi vücûdunu kible bilmelidir.

Kendi vücûd okuluna kabul edilebilmesi için de, kişi aklını ve gönlünü, tüm bâtil bilgilerden, zulüm getiren herşeyden temizlemelidir.

Dilini tutmalı, kimsenin dedikodusunu yapmamalı, arkasından çekiştirmemelidir.

Kimseyi hor görmemeli, kötölememeli, alay etmemeli, hiç bir varlığı küçük görmemelidir.

Kimsenin özelini, gizli yönlerini, hatalarını, ayıbını araştırmamalıdır.

Kimsenin inancına, ibadetine, kültürüne, cinsiyetine, milletine, rengine, laf etmemelidir.

Asla kibirlenmemeli, övünmemeli, büyüklenmemeli, kendi inancını diğerlerinden yüce görmemelidir.

Bilgisi olmadığı şeyler hakkında asla konuşmamalı, sadece dinlemelidir.

Anne babasına, yakınlarına, çevresine, herkese iyi davranmalıdır.

İnsanlara suratını asmamalı, böbürlenmemelidir.

Hep tevâzu içinde olmalı, edepli olmalı, öfkelenmemelidir.

Asla kimseyi aldatmamalı, yalan söylememeli, asla kul hakkı yememelidir.

Verdiğin sözü yerine getirmeli, gösteriş peşinde olmamalı, makam, şan şöhret peşinde olmamalıdır.

Kan dökmemeli, kimseye asla zulmetmemelidir.

Kötülük için yardımlaşmamalı, iyilik üzere yardımlaşmalıdır.

Sıkıntılar, kederler vermemeli, karamsarlığa sürüklememeli, umut vermelidir.

Gereğinden fazla yiyip, içmemeli, bedenine zararlı olan şeyler içinde olmamalıdır.

Kulaktan dolma bilgilerle hareket etmemeli, aslı olmayan şeylere itibar etmemelidir.

Varlığın dış yüzünde kalmamalı, varlığın işleyişini anlamak için tefekkür içinde olmalıdır.

Her varlığı kitap bilmeli, o kitaptan okumalıdır.

“İlm-i Tevhîd” dersleri ile tanışmalı, bu derslerle kendi bedenindeki ve varlıktaki işleyişi öğrenmeli ve Allah hakikatine ererek, mağfirete ulaşmalıdır.

Allah’ın mağfiretini, kendi varlığından geçenler, yâni fenâfillah makamına erenler anlar.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَىٰ إِلَيْهِ أَبُوَيْهِ وَقَالَ
ادْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ

*Fe lemmâ dehalû alâ Yûsufe âvâ ileyhi ebeveyhi ve
kâledhulû mısra inşâeAllah âminîn*

Fe lemmâ dehalû alâ Yûsuf : Böylece, olduğu zaman,
girdiler, Yûsuf'un yanına,
Âvâ ileyhi : Kendi yanına aldı, barındırdı,
kucakladı,
Ebeveyni : Anne babasını,
Ve kâle udhulû mısra : Dedi, giriniz, Mısır,
În şae Allah : Eğer, istek, dilek, Allah, Allahın
izniyle,
Âminîn : Emin, güven içinde,

99- Meâli: Böylece onlar Yûsuf'un yanına geldiklerinde, anne babasına sarıldı ve dedi ki: Allah'ın izniyle güven içinde Mısır'a girin.

Yâ'kûb ve oğulları, her şeyleriyle hep birlikte, Mısır'a doğru yola çıktılar.

Bu yolculuk Yâ'kûb'un oğulları için, kendilerini sigaya çekmek, yaptıklarını gözden geçirmek, Allah'ın mağfiretine kavuşmak için önemliydi.

Yâ'kûb'un gözleri açılmış, Yûsuf hasreti sona ermek üzereydi.

Mısır yolunda, cümle vücûdları tutanın Allah olduğu idraki tecelli etmiş, her yerden tecelli edenin Allah olduğu idrak edilmişti.

Vücûdlarını dışını değil, vücûdların içini görebilme irfâniyetine erişilmiş, tüm vücûdların tutanın tek vücûd sahibi olan Allah olduğu şuuruna ulaşılmıştı.

Tenden câna olan yolculukta, tenler de cân olmaya başlamıştı.

“Benim vücûdum” deme gafleti terk edilmiş, vücûdu tutan Zât’a teslim olunmuştu.

Varlığın sûret vücûdlarını tutan Zât’ın hakikatini anlayan “Vücûd” hakikatine erişir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan vücûd, Hakk’ın vücûdudur irfâniyetine ulaşılmış, vücûdu mutlak olanın Allah olduğu anlaşılmıştı.

Vücûd’dan maksat sûret vücûdları yâni beşeri vücûdlar değil, vücûdların özü olan vücûddu.

Görünen sûret vücûdlarına Hakk’ın vücûdu denmezdi, çünkü sûret vücûdlarında her an bir değişim vardı, Hakk’ın vücûdunda ise değişme yoktu.

İşte sûret vücûdları denilen yâni ten vücûdlarını tutan vücûd bizzat Hakk’ın kendisiydi

İşte Vücûd’dan maksat buydu.

İşte Yâ’kûb’un oğulları, sûret vücûdlarının ardında, vücûdu tutan Zât’ı anladılar, o Zât’a teslimiyet içinde Mısır’a doğru yol aldılar.

Cümle varlığın vücûdunda Hakk’ın vücûdunu seyrederek, vecd halinde fenâillillah yolunda oldular.

Her varlığın ardında Hakk’ın yüzünü hissetmekle kendi bedenini unutmaktır vecd.

Vücûdların ardında, vücûdu tutan Zât’ı anlamakla, kendinden geçmenin adıdır vecd.

Sûret vücûdlarının ardında, vücûdların sahibini hissetmenin, İlâhi aşk halidir vecd.

Her varlığa baktığında, varlığın ardında olanın kim olduğunu hissetmenin derin duygusudur vecd hâli.

Kendi aslının, Hakk’ın kendi asliyeti olduğunu bilmektir vecd.

Kendinden geçmektir vecd.

Damlanın deryaya kavuşma anıdır vecd.

Damlanın deryayla bir olduğunu zevk etmektir vecd.

Vecde kapılmak;

Hakk'ta Hakk olmaktır.

Hakk deryasında Hakk'la Hakk'ı seyretmektir.

Ve Yûsuf, ailesini karşıladı ve dedi ki: "Allah'ın izniyle güven içinde Mısır'a girin".

Mısır'a girmeyi hak etmişlerdi.

Ke'nan'da kalan hiç Mısır'a adım atabilir miydi?

Aklı, gönlü, dünya boyutunda kalan, hiç cân boyutuna erebilir miydi?

Kendi vücûd varlığında kalan, öfkelerde, kaygılarda kalan, mal mülk makam derdinde olan hiç Mısır'a erebilir miydi?

Allah'ın izninin tecelli etmesi için, hak ediş gerekliydi.

Hak ediş, varlığından geçmekle, dünya boyutuna esir olmakla mümkün idi.

Tüm sûret bedenlerini tutan vücûd tek vücûddur, o da Zât-ı mutlak olan Allah'ın kendisidir, idrakine ulaşmakla mümkün idi.

Yoksa, "hem Allah var, hem de ben varım" gafletiyle olmazdı bu.

Ölümlü olan hiç "ben de varım" diyebilir miydi?

Nisâ Sûresi 85: "Ve kânAllahu alâ kulli şeyin mukâtâ."

Meâli: "Allah bütün her şeyi sarıp kuşatandır."

Allah'ın her yeri ve kişinin kendisini de, sarıp kuşattığını anlayan "ben de varım" diyebilir miydi?

Bakara Sûresi 255: "Vesia kursiyyu-hu el semâvâti ve arda."

Meâli: "O'nun kürsüsü; gökleri ve yeri, her şeyi kuşatmıştır."

Heryeri sarıp kuşatanın O olduğunu bilen, her varlıkta ve cümle âlemde O'nun kürsüsünü ve o kürsüde O'nu gören, hiç "Ben de varım" diyebilir miydi?

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme vechullâh."

Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."

Her nereye dönerse dönsün, O'nun yüzünden gayrı bir yüz görmeyen, hiç "ben de varım" diyebilir miydi?

Vücûd tekti, o da cümle vücûdları tutan Hakk'ın vücûdu idi, o vücûdda ifnâ olan, hiç "ben de varım" diyebilir miydi?

Varlık kendini var etmedi, varlık bir özden süzülüp geldi.

İşte bu öz, Hakk'ın kendisi idi, râhîm sırrı idi.

Râhîm'den süzülüp gelen her varlık, bir Zâtın farklı farklı tecelli tezahüründen başka bir şey değildi.

Vücûd tekti, o da cümle bedenleri tutan vücûddu.

Sûret bedenlerine vücûd denmezdi, vücûd sûret bedenlerini tutan kudretti.

Sûret bedenleri her an değişmekte idi, ama Hakk'ın vücûdunda değişmezdi, yok olmazdı, eskimezdi, yaşlanmazdı, bu inceliği anlamak irfâniyetti.

Vücûd tekti, "vahdet-i vücûd" kelimesi de, o tek vücûda işaret etmek için denildi.

Tüm vücûdları tutan tek vücûda işaret etmek için denildi.

İşte, vahdet-i vücûd:

Sûret bedenlerini tutan tek vücûd.

Deryanın birliği.

Sûretsiz boyut.

Zât boyutu.

Tüm bedenleri tutan tek vücûd boyutudur.

Vücûdun tekliği, ancak ve ancak, İbrâhîm'i dersler olan fenâ makamlarındaki, Tevhîd-i Zât dersini idrâk etmekle mümkündür.

Tevhîd-i Zât, Zât'ın birliği demektir.

Hace Bayram-ı Veli:

"Kim bildi efalini, Ol bildi sıfatını

Anda gördü Zatını, sen seni bil seni" dörtlüğünde bunu dile getirmiştir.

Not: Hace kelimesi, Hoca kelimesiyle eş anlamlıdır.

Hacı, hacca giden, yâni devrin İbrâhîm'ine giden.

Hace öğretici anlamındadır.

Onun için Hace Bayram-ı Veli olarak yazılmıştır.

Vâcibü'l vücûd ise:

Damlanın deryaya bağlı olma durumudur.

Yâni damlanın deryaya her an icabet etme zorunluluğudur.

Yâni bizim vücûdlarımız, O'nun vücûduna mecburdur.

Yâni damla deryaya mecburdur.

Vahdet-i şuhûd ise:

Damlanın kendinde deryaya şahit olması.

Damlanın deryadan bir damla olduğuna şehadet etmesi.

Kişinin kendinde ve her varlıkta tek olan Zât'a şahit olması.

Yâni, Allah'ın muhammed boyutundan kendine şahitlik etmesi.

Allah'ın, kendiyile kendine şahitlik etmesidir.

Âl-i İmrân Sûresi 18: "Şehid Allahu ennehû lâ ilâhe illâ huve."

Vahdet-i mevcud ise:

Görünen âlemin, yâni tüm varlığın tek vücûdda bir olması.

Kesretin birliği, var olan varlığın birliği.

Yâ'kûb ve oğulları bu irfâniyetle, Mısır'ın kapılarına geldiler.

Yûsuf onları karşıladı, hak edene kapılar bir bir açılırdı.

"Udhulû mısra inşaAllah" "Allah'ın izni ile cân boyutuna dâhil olun" denildi.

Kendi vücûdundan geçene, kendi vücûdunu tutan Zât'a teslim olana, cân sırları açılırdı elbet.

Bir yere dâhil olmak için, tevazû, teslimiyet, tevekkül, ilim irfân gerekiyordu.

Sıfatların Zât'ına bağlı olduğunu anlamak için şahitlik gerekiyordu.

Yâ'kûb ve oğulları Mısır'da Yûsuf ile buluştular, kucaklaştılar, bir oldular.

Artık secde sırrı açılacaktı.

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا
 أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ
 أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ
 مِنْ بَعْدِ أَنْ تَزَعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي
 لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

*Ve refea ebeveyhi alel arşı ve harrû lehu succedâ ve kâle yâ
 ebeti hâzâ tevîlu ruyâye min kablu kad cealehâ rabbî hakkâ ve
 kad ahsene bî iz ahrecenî mines sicni ve câe bikum minel bedvi
 min badi en nezegaş şeytânü beynî ve beyne ihvetî inne rabbî
 latîfun limâ yeşâ innehu huvel alîmul hakîm*

Ve refea ebeveyni	: Yükseltti, çıkardı, oturttu, anne babası,
Alâ el arş	: Tahtın üzerine, makama,
Ve harrû lehu succeden	: Eğildiler, düştü, çöktü, ona, secde etmek,
Ve kâle yâ ebeti	: Dedi, ey babacığım,
Hâzâ tevîlu ruyâ min kabl	: Bu, yorum, tevîl, rüyam, ileri görüş, önceden
Kad ceale ha	: Oldu, olmuştu, kıldı, yaptı, eyledi,
Rabbî hakk	: Rabbim, hak, gerçek,
Ve kad ahsene bî iz	: Olmuştu, en güzel, iyi olan, benim için, o zaman,
Ahrece ni min es sicni	: Çıkardı, beni zindandan,
Ve câe bikum	: Geldi, sundu, getirdi, sizi
Min el bedvi	: Çölden,
Min badi en nezega	: Sonradan, arasını açmak,
El şeytan	: Şeytani haller,
Beyni ve beyne ihveti	: Benim ve kardeşlerimin arasında, dost, arkadaş,

İnne rabbi latîf	: Muhakkak, rabbim, latif, lütûf, zarif, gizli, yumuşak,
Li ma yeşâu	: İsteyenler için, ne istediğini bilenler için,
İnne hu huve el âlim	: Muhakkak ki o, ilmiyle var eden, ilmin sahibi,
El hâkim	: Hâkim olan, hükmeden, her şeye gücü yeten,

100- Meâli: Anne babasını tahtın üzerine oturttu ve sonra da hepsi birden ona secde ettiler. Ve dedi ki: Ey babacığım! İşte bu evvelce gördüğüm rüya. Rabbim onu gerçek kıldı. Beni zindandan çıkarttı ve güzelliklere kavuşmamı sağladı. Şeytani hal-ler benimle kardeşlerimin arasını açmak istemesine rağmen, sizleri çölden getirtti. Muhakkak ki Rabbim hakikatleri anla-mak isteyenler için lütfedendir. Muhakkak ki O ilmin sahibidir, tüm varlığa hâkim olandır.

Tüm aile Yûsuf’a secde etti, rüya tecelli etti, gerçekler açığa çıktı.

“Harrû lehu succedâ” secde sırrı açıldı. Cümle âlem secdede imiş, o secdeye erildi.

Secde makamına erildi, secde sırrı açığa çıktı.

Kıyam sırrı, rükû sırrı, secde sırrı açığa çıktı.

Kıyâm makamı, rükû makamı, secde makamında cem oldu, mânâ buldu.

Cümle âlemin, her an secde halinde olduğunun sırrı anlaşıldı.

Kur’ân-i mânâda secde açığa çıktı.

Tüm varlığın Allah’a secde halinde olduğu hakikati idrâk edildi.

Hakikatte secde, cümle varlıkta kendini gösterdi.

Secdeyi hep alnımızı yere koymak diye bilmiştik, oysa gök-lerde ve yerde ne varsa, her şeyin Allah’a secde ettiği apaçık te-celli etti.

“Secde makamı” nedir? Cevap buldu.

Secdenin:

Hakk ile Hakk olma makamı.

Damlanın deryaya karışma makamı.

Zamandan zamansızlığa geçme makamı.

Bedenden bedensizliğe geçme makamı.

Üflenen rûha erme makamı.

Varlığından geçip aslına teslim olma makamı.

Cânda cân olma makamı.

Yûsuf'a secde edilme sırrı.

Semme vechAllah makamı, olduğu anlaşıldı.

Kur'ân'da geçen secde sırrı gönüllerde inkişâf etti.

R'ad Sûresi 15- "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardi tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvvi vel âsâl."

Meâli: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Rahmân Sûresi 6- "Ve el necmu ve el şeceru yescudân"

Meâli: "Yıldızlar ve ağaçlar her an secde halindedirler."

Nahl Sûresi 49: "Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâti ve mâ fil ardi min dâbbetin vel melâiketu ve hum lâ yestekbirûn."

Meâli: "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur."

Kur'ân'ı mânâda secde, tenden cana olan yolculukta, makam makam anlaşıldı, cümle varlığın secdesinin ne olduğu görüldü.

Kur'ân bizlere, her varlığın secdesinden bahseder.

Ve, "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler" den bahseder.

Kur'ân bizlere; "Yıldızlar ve ağaçlar her an secde halindedirler" âyetini sunar.

Yıldızların, ağaçların her an Allah'a secde halinde olduğunu belirtir.

Yıldızlar, ağaçlar Allah'a nasıl secde ederler?

Kur'ân bizlere farklı bir anlamda secdeden bahseder.

Secde makamına gelen, o makamın şuuruna ulaşan her varlığın her an secde halinde olduğuna şahit olur.

Peki, kişi secde makamına nasıl ulaşır?

Namazda alnımızı yere koymakla secde makamına ulaşır mıyız?

Toprak bedenimiz toprağa eğilir, gönül boyutumuz ise secdenin sırrına erer.

Secde makamına ulaşmak; idraki, şuhudî, ûlvî bir yolculuğun sonunda olur.

Ve o makama ulaşan artık geri dönemez.

Öyle bir aşkla Hakk'ın cemâline tutulur ki, artık onun geri dönüşü yoktur.

Çünkü geri diye bir şey kalmamıştır.

Her yer "O" olmuştur.

"Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın" âyeti bu hakikati dile getirir.

Evvel de âhir de zâhir de bâtın da hep "O" olmuştur.

Her yer" Semme vechAllah" olmuştur.

Yâni her yer "Allah'ın yüzü" olmuştur.

Secde makamına ulaşan her an; vech ile vech de vech olmuştur.

İşte onun için secde makamına ulaşan daimi secdeye varır.

Artık onun yürümesi de, oturması da, çalışması da, konuşması da, seyretmesi de, her şeyi secde olmuştur.

Secde makamı yolculuğu nasıl bir yolculuktur?

"Kıyam Makamı" sonrası "Rükû Makamı" sonrası "Secde Makamı"

Tüm bu makamlara adım atmadan önce kişi, önce abdest alır, yâni gönlünü tüm dünya menfaatlerinden temizler, tüm

dedikodulardan temizler, kin, nefret, gurur, kibir, hasetlik, fesatlık gibi tüm kötü hallerden kendini temizler.

Hatalarını anlar ve bir daha yapmamaya söz verir.

Çünkü gönül abdest aldığı zaman, yâni gönlünü tertemiz yapanın, gönül kapıları bir bir açılır, hakikatler bir bir sunulur.

Kıyam makamında kişi; tüm varlığı tutan, tüm eşyayı ayakta tutan, tüm varlıkta “Hayy” olan, tüm varlıkta diri olan, tüm varlıkta işleyip duran, tüm kâinatı ayakta tutan Hakk’ı müşahede eder.

Kıyam makamında kişi “Kayyum” olan Hakk’a teslim olur.

Tüm varlığı kıyamda görür, tüm varlıkta “Kayyum” olanı görür.

Rükû makamında kişi; kendindeki ve tüm varlıktaki sonsuz niteliklere, kendinde ve tüm varlıkta şahit olur.

Tüm varlıktaki sıfatların inceliklerine şahit olur.

Her bir sıfatı her bir sıfatta, sıfatın mânâsına ulaşarak şahit olur.

Rükû, “Ra-ke-a” eğildi, düşkün oldu, sıfatlarından geçti, kendine nisbet ettiği sıfatları sahibine teslim etti ve böylece tüm varlıktaki sıfatların Hakka ait olduğunu anladı.

“Ra-ke-a” zenginlikten fakirliğe düşmek diye de bilinir.

Burada ki zenginlik tüm sıfatları kendine nisbet etmekle kendini zengin sanmanın gafleti ve fakirliğe düşmek ise, tüm sıfatlarını kaybetmekle hiçbir şeyi kalmamanın irfâniyeti.

Secde makamı; tüm vücûdları tutan gücü idrak etmek ve bu güçten ayrı olmadığını bilmek ve her şeyiyle teslim olmanın şuuruna ulaşma makamıdır.

Bu makamda kişi anlar ki tüm varlığı tutan kudret tek kudrettir.

O tek kudret, içten dışa, dıştan içe tüm varlığı tutuyor ve tüm varlığı kendine bağlıyor. Yâni kendine secde ettiriyor.

Varlığın sistemindeki, işleyiş, nitelikler ve bedenleri tutan güç, her an tüm kâinatın sahibi olan Zât’a bağlılık içinde, yâni secde içindedir.

Secde makamında kişi; kendi vücûdunu ve tüm varlığı tutan kudreti anlar ve kendinden geçer.

Bedenini terk eder, cümle varlığın Hakk'a secdesine şahit olur.

Tüm varlıkta Hakk'ın yüzünü görür.

Tüm varlığın her an Hakk'a bağı olduğunu görür.

Varlıkta varlığı tutan Hakk'ı görür.

Bir damla misali deryadan ayrı olmadığına şahit olur.

Tüm varlıkta üflenlenen rûh hakikatine şahit olur.

Tüm varlığı tutan tek Zât'a şahit olur.

Tüm mevcudatı her an tutan, her an onu çalıştıran Zât'a şahit olur.

Kesret âlemi gibi görünen âlemin vahdet olduğuna şahit olur.

Zamandan zamansızlığa geçer

Bedenden bedensizliğe geçer

Üflenlenen rûh'a erer.

Nasıl ki, kulağımız, gözümüz, elimiz, ayağımız yâni tüm organlarımız ve tüm hücrelerimiz her an vücûdumuza nasıl bağılıysa, secde halindeyse, işte bu kâinatta ki tüm varlık, her an Zât'ı mutlak olan Allah'a bağılıdır, yâni secdededir.

İşte, secde makamına eren, hep o şuurda durur, nereye barksa baksın, cümle varlığın özünün Hakk olduğunu bilir.

Kişi, secdenin hakikatini, kendi vücûdunu dikkatlice inceleyerek anlayabilir.

Vücûdumuza baktığımızda görüyoruz ki, vücûdumuzdaki sonsuz hücre, vücûdumuza bir ömür bağılılık içinde, yâni secde içindedir.

Vücûdumuz, ten boyutuyla ve cân boyutuyla bir bütünlük içindedir.

Tenimiz cânımıza bağı bir haldedir.

Vücûdumuzdaki, kulağımız, gözümüz, elimiz, ayağımız, tüm organlarımız her an vücûdumuza bağı bir haldedir.

Vücûdumuzdaki, tüm atomlar, tüm hücreler, tüm dokular, tüm organlar, birbirine bağlı olduğu gibi, hepsi de her an bir vücûda bağlı bir haldedir.

Yâni vücûdumuzda ne varsa, hepsi tek vücûda secde halindedir. İşte bu kâinatta da durum aynıdır.

Görünen görünmeyen tüm varlık, varlığın özü olan Allah'a her an bağlı bir haldedir, secde halindedir.

İşte bizler, varlığın yaratılışını ve varlığın her an bir öze bağlı olduğunu anlamaya başlarsak, secde sırrı kendini açmaya başlıyor.

Kendimizde ve varlıkta, işleyen bir sistem ve bir birlik vardır.

Kendi vücûdumuzu var eden biz değiliz ve vücûdumuzda her an olan, işleyişi yapan da biz değiliz.

Eğer kendi enfüs âlemimize dönüp, vücûd varlığımızı ve oradaki işleyişi idrak edersek, oradaki bir bütünlüğü ve sistemin birbirine bağlılığını anlarız.

Secdenin hakikatini de, kendi vücûdumuzdaki işleyişte görürüz.

Ve anlıyoruz ki:

Secde; vücûdun tüm sisteminin vücûda secde halinde olduğu gibi, bu cümle âlem de, geldiği öze secde halindedir.

Secde; tüm varlığın bir birlik içinde, bir olma durumudur.

Secde; yaratılanın ve yaratanın birbirinden ayrı olmadığı sırrıdır.

Secde; her varlıktan, varlığın sahibinin kendini izhâr eyleme sırrıdır.

Secde; semme vechullah sırrıdır.

Secde; damlanın deryadan ayrı olmadığı, bir olduğu sırrıdır.

Secde; varlığın sûret boyutuyla bir gölge olması, gölgenin sahibini göstermesidir.

Secde şuuruna gelen kişi;

Kendi varlığının sahibinin Allah olduğunu bilir, kendine varlık isnat etmez, her an Allah'a bağlı olduğunu bilir ve her an bu şuurda yaşar.

Anlar ki, kendinde ve her varlıkta, nefes alıp veren, fiiliyle fâil olan, sıfatlarıyla mevsûf olan, Zât'ıyla her an vücûdu tutan Allah'tır.

Anlar ki, bu âlem bir özden gelir ve her an o öze bağlıdır yâni secde halindedir.

Anlar ki, zerreden kürreye her şey Allah'a secde halindedir.

Secdeye eren kişi; kendinde Allah'ı bulur, o Allah'a teslim olur, o Allah'ta yok olur.

Secdeye eren kişi; damlanın deniz ile buluştuğu gibi, o denizde yok olur.

İşte böylelikle, tüm aile Yûsuf'a secde etti, rüya tecelli etti.

Yûsuf dedi ki: "Ey babacığım! İşte bu evvelce gördüğüm rüya. Rabbim onu gerçek kıldı. Beni zindandan çıkarttı ve güzelliklere kavuşmamı sağladı. Şeytani haller benimle kardeşlerimin arasını açmak istemesine rağmen, sizleri çölden getirtti. Muhakkak ki Rabbim hakikatleri anlamak isteyenler için lütfedendir. Muhakkak ki O ilmin sahibidir, tüm varlığa hâkim olandır. "

Yûsuf beden kuyusuna atılmıştı, bedeninin varoluşunu sorgulamıştı.

Kendini bilmek isteyen; nereden geldiğini, nereye gittiğini, nasıl var olduğunu, kim olduğunu, vücûdunun nasıl işlediğini anlama merakına düşen kişidir, işte kuyuya atılmak, kendi vücûduna dönmektir, vücûdunun nasıl var olduğunu anlamaya çalışmaktır.

Zindana düşmek, vücûd zindanında ne sırlar olduğunu bir bir görmektir.

Şeytan, Yûsuf ve kardeşlerinin arasını açmak istemişti.

Şeytan dediğimiz, varlığın eşya boyutunda kalıp, Hakk'tan uzaklaşan demektir.

Varlığın eşya boyutunda kalan kişi, tüm varlığı tutan Hakk'ı göremez, benlik içine düşerek, bir ayrımcılık içinde olur.

Şeytan kişideki, tüm zalimliğin geldiği boyuttur.

Yûsuf'un kardeşleri böyle bir zalimlik içinde olsalar da, Yûsuf'un Hakk'a olan teslimiyeti tevekkülü, onun ilâhî aşkı, birliği sağlamıştı.

Allah'ın lütûflarına eren kişi, birliği sağlayan kişidir.

Varlık kesret gibi görüncede, özünde onu tutan vahdettir.

Birlik şuuruna ulaşan kimse, birliği oluşturmasını bilir.

Çünkü onun aklında, gönlünde kendine ait olan bir çıkar, bir makam yoktur ve o bilir ki tüm makamlara sahip olan Allah'tır.

O, sûretlere bakmaz, sîretlere bakar, bedenlerin dışı değil, bedenlerin içidir bakılması gereken boyut.

İşte Yûsuf'un o yüksek mukavemeti, ona düşmanlık yapan kardeşlerinin de gönlünü yumuşatmış, hatasını anlayan kardeşleri, hatasından dönmüş ve Yûsuf'a secde etmişlerdi.

Yûsuf'a secde, bir şahsa secde değildi elbet, Yûsuf'a secde, cân boyutunda birlik sırrıydı, her şeyin Allah'ın zâtında, her an rabita halinde olma durumuydu.

Böylelikle secde sırrı inkişâf etmişti, sıfatlar zâtında cem olmuştu.

Birlik tecelli etmiş, secde sırrı açığa çıkmıştı.

Tevhîd'in şuuruna erişilmiş, cümle âlemin sahibi olan Allah hakikatine erilmişti.

رَبِّ قَدْ أَنْيَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ

*Rabbi kad âteytenî minel mulki ve allemtenî min tevîlil ehâdis
fâtıras semâvâti vel ardı ente veliyyî fîd dunyâ vel âhireh
teveffenî muslimen ve elhıknî bis sâlihîn*

Rabbi kad âteyte ni	: Rabbim, oldu, bana verdin
Min el mulki	: Mülkten, mülkün sahibi, yöneten, idare eden,
Ve allemte nî min tevîl	: Bana öğrettin, yorum, tevîl,
El ehâdisi	: Sözler, olaylar
Fâtıra	: Ortaya çıkma, yaratan, var eden, açılıp çıkan,
El semevât ve el ardı	: Gökler ve yeryüzü
Ente veliyyî	: Seb, veli, dost,
Fî ed dunya	: Dünyada, yaşamımda
Ve el âhiret	: Sonunda
Teveffe-nî	: Vefa, sevgiyle bağlanma,
Muslimen	: Barış ve huzur üzere olan, teslim olan
Ve elhık nî	: Beni dâhil et, arasına kat, ilhak et, eyle,
Bi el sâlihîn	: Sâlih, iyilerden, sulha ulaşmış, ıslah olmuş,

101- Meâli: Rabbim! Bana mülkün sahibinin sen olduğunun idrakini verdin ve bana olayların yorumunu öğrettin. Gökleri ve yeri vareden sensin, yaşamımda da ve sonunda da dost olan sensin. Beni sevgiyle teslim olanlardan eyle ve beni Sâlih kimselerden eyle.

Ve Yûsuf Rabbine şükür etti.

Yûsuf, Hakk'a olan yolculuğunda, cümle mülkün sahibini anlamıştı.

Her varlıkta her an tecelli eden, her varlığa hâkim olanı anlamıştı.

Hadiselerin yorumunu öğrenmiş, ilâhî akışa teslim olmuştu.

Fitrat sırrına nâil olmuş, göklerde ve yerde yaratılmış olan her şeyin, nasıl bir yaratılışla oluştuğunu, nasıl şekillendiğini anlamıştı.

Âyette geçen "Fâtır" kelimesi, tohumun kabuğunun yarılp filizin açığa çıkışıdır, yâni yaratılış demektir.

Fitır, iftâr, fatır, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Fitır; açılmak, doğuş, vücûda gelmek, yarmak, yaratılış, rûhdan geliş, gibi anlamlara gelir.

Yâni Fitır; yaratanın yaratma sırrıdır, yâni yaratılış sırrıdır.

Semâ-î âlemin açılıp, semâ-î âlemin sahibinin kendini açığa çıkarmasıdır.

Râhîm'in açılıp, râhîmde olanın kendini râhmaniyetiyle göstermesidir.

Bu kâinat bir özden açığa çıkmıştır.

İşte o öz râhim boyutudur.

Özden açığa çıkan yapıya ise rahmân denir.

Tohumun özünde ne varsa, açığa o çıkar.

Açığa çıkan bu âlem, bir özden süzülüp geldi. Özde ne varsa o göründü.

Tohumun özü, onun fitratıdır, yâni tohumda ne varsa o yaratılacaktır.

Yûsuf bu yaratılış ve yaratana idrak etmişti.

O, Allah'ı dost edinmişti, her yerde dostunu görüyordu, dostuna sarılmıştı, başka birşeyi dost edinemezdi, zaten başka bir şey de yok idi.

Âyette geçen “Veli” kelimesi dost demektir.

Kur’ân, Allah’tan gayrı birşey dost edinmeyin der.

Bakara Sûresi 107: “ Ve mâ lekum min dûnillâhi min veliyyin ve lâ nasîr.”

Meâli: “Ve size Allah’tan başka bir dost ve yardımcı da yoktur.”

Mâide Sûresi 55: “İnnemâ veliyyu kum Allah.”

Meâli: “Siz ancak Allah’ı dost edinin.”

Şûrâ Sûresi 6: “Vellezînettehazû min dûnihî evliyâllâhu hafîzun aleyhim ve mâ ente aleyhim bi vekîl.”

Meâli: “Allah’ı bırakıp ta başkalarını evliya edinen kimse-ler ise, kendilerini koruyanı bilemezler ve sen onlara vekil olacak değilsin.”

Şûrâ Sûresi 9: “Emittehazû min dûnihî evliyâe fAllahu huvel velîyyu ve huve yuhyîl mevtâ ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “Yoksa O’ndan başka dostlar mı edindiler? Oysa Allah, O’dur dost olan ve O’dur hayat veren, ölümü sunan ve O, bütün her şeydeki kudrettir.”

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman, Allah’tan başkasını dost edinmeyin uyarısı vardır.

Allah’ın dostluğunu anlamayıp, başkalarını dost edinenler, şeytanı dost edinirler uyarısı vardır.

Nisâ Sûresi 119: “Men yettehiş şeytâne veliyyen min dûnillâhi fe kad hasira husrânen mubînâ.”

Meâli: “Kim, Allah’tan başkasını dost edinirse, o şeytanı dost edinmiştir, artık o apaçık bir kayıpla kaybedenlerden olur.”

A’râf Sûresi 30: “İnnehumuttehazûş şeyâtîne evliyâe min dûnillâhi.”

Meâli: “Muhakkak ki onlar, Allah’ın dostluğunu anlamadılar, şeytanı dost edindiler.”

Allah, her an vücûdumuzda tecellileriyle dostluğunu gösteriyorken, yâni bize nefes aldırıp verdirirken, kâlbimizi attırırken, yediğimiz içtiğimiz gıdaların sindirimini, boşaltımını yaparken,

tüm hücrelerimizde gece gündüz işlerken, havasıyla, toprağıyla, suyuyla, ateşiyile her an bize lütûflarını sunarken, bunları görmeyip, başkasına sarılmak, şeytanı dost edinmektir.

İşte bu bölümün âyetinde Yûsuf, Allah'ın dostluğunu anlamış, onu dost edinmişti.

Ve bizlere de; "Allah'ın dostluğunu anlayın, ona göre davranın, her yerde o dostluk üzere hareket edin" uyarısı vardır.

Allah'ı dost edinenler, birbirine dosttur, arkadaşdır.

Allah'ı dost edinenler, çevresine dostça davranırlar.

Allah'ı dost edinenler, yaratılan her varlıkta, o dostluğu görürler ve cümle varlığa iyi davranırlar, çünkü varlıkta da her an tecelli eden Allah'tır, varlığa zarar vermek Allah'a zarar vermektir.

İman eden kimse, Allah'ın dostluğunu anlar, o hep o dostluk üzere olur.

Onun kâlbî huzur içindedir, sabırlıdır, güler yüzlüdür, dilinden hep hakikatler hep güzel sözler dökülür.

Biri ona kötülük yapsa, o iyilikle karşılık verir.

Ve çevresine hep yardım içindedir.

Allah'ı dost edinen kimse, hep huzur, huşu, sabır içindedir.

Lâkin Allah'ın dostluğunu anlayamayan kimse ise, dünyayı, çıkarını, makamı, şânı, dost edinen kimsedir, huzur, huşu, sabır içinde değildir, işte o şeytanı dost edinmiştir.

Onlar kendi çıkarlarını dost edinirler, Allah'ın dostluğunu anlayamazlar ve onlar hallerini değiştirmedikleri müddetçe hep o haller üzere yaşarlar.

Yine Yûsuf Sûresinin bu âyetinde geçen; " Müslüman" kelimesini "beni Müslüman'lardan eyle", duasını incelersek.

Müslüman, İslâm; Hazreti Muhammed'le başlayan bir durum değildir, Hazreti Âdem'den beri gelen bir yaşantı biçimidir.

Müslüman, İslâm üzere olan demektir.

İslâm makamına gelemeyen, Müslüman olamaz.

Müslümanlık, kişinin dil ile “ben Müslüman’ım” demekle değil, yaşantısıyla belli olur.

Yûsuf, görüldüğü gibi, kıssanın sonunda, Müslüman’lıktan bahseder.

Yûsuf gibi, hakikat yolunda yol almadan, birçok şeyi aşmadan, hakikatlere ermeden, İslâm makamına ermeden, Müslüman’lıktan bahsedilemez.

İslâm nedir?

O makama nasıl ulaşılır?

Müslüman’lık nedir?

Müslüman’lık yaşantısına nasıl ulaşılır?

Müslüman, İslâm bağlantısı nedir?

Müslüman’lık; kelime olarak kullanılan bir kelime midir?

Yoksa bir kişinin; düşünce olarak, duygu olarak, ilmi olarak, hâl olarak, amel olarak, davranış olarak, yaşam biçimi midir?

İslâm makamına ermeden, Müslüman olunabilir mi?

Ben Müslüman’ım demekle Müslüman olunabilir mi?

Toplumun; Müslüman’lık, Hristiyanlık, Yahudilik vs diye bildiği inançlardan birimidir Müslüman’lık?

Yoksa başka bir mânâ mıdır?

Bize öğretilen şekliyle; ibadet etmekle, hiç anlamadan sevap diyerek Arapça Kur’ân okumakla Müslüman olunabilir mi?

Bize öğretilen şekliyle; hiç mânâsına ermeden, oruç tutmakla, hacca gitmekle, kelime-i şahadet getirmekle Müslüman olunabilir mi?

Kelime-i şahadet getirmekle mi Müslüman olunur?

Yoksa şahitlik makamına ermekle mi Müslüman olunur?

Kişi bir anneden babadan doğdu diye hemen İslâm olabilir mi?

Nedir İslâm ve nedir İslâm’a ileten basamaklar.

Ve nedir İslâm’a ulaşmanın Müslüman olarak yaşantısı?

İslâm kelimesi “سَلَام:Slam, Seleme” kökünden gelir.

Slam “إسلام, İslâm”

Slam, İslâm, Seleme; selamete ermiş, huzura ulaşmış, sulha ulaşmış demektir.

İslâm; kendi vücûd hakikatini idrak etmiş, vücûdunun sahibine teslim olmuş demektir.

Kendinin yaratıcısı olan Allah’a teslim olmuş demektir.

İçsel kavgalarını bitirmiş, ilâhî huzura ulaşmış demektir.

İslâm’a ermek, ilmi ve gönül bir eğitimle mümkündür.

İslâm makamına giden yolun basamakları şunlardır:

1-Merak ve sorgulamak

2-Aktarılan asılsız bilgilerden kopmak.

3-Tövbe edip, edebe ulaşmak.

4-İlmlle hareket etmek ve varoluşu ilimsel olarak incelemek.

5-Tefekkür etmek ve şahit olmak.

6-İman makamına ermek, yâni Mü’min olmak, yâni emin olmak.

7-Allah hakikatine ermek, O’nun her yerden kendini zâhir ettiğini anlamak.

8-Sâlih amele ulaşmak.

Sâlih amel, İslâm makamıdır.

İslâm makamına eren, İslâm şuuru üzere yaşar, işte bu şuur üzere yaşamaya da “Müslümanlık” denir.

Teslim kelimesi de, İslâm kelimesinden gelir.

Teslim; İslâm makamına ulaşmış, İslâm makamına ermiş, demektir.

Müslüman; ulaştığı İslâm makamının şuurunu yaşantısına geçirmiş olan demektir, her an Allah’a teslimiyet içinde yaşayan, çevresinde olan her varlığa baktığında, Allah’ın vechini görerek yaşayan demektir.

Merak ve sorgulamak, kişinin görünen varlığın hakikatini anlama isteğidir.

Meraklı ve sorgulayan kişi; hem gördüklerini anlamak için sorgular, hem de duyduklarını sorgular.

Merak ve sorgulamak için; atalardan gelen inançsal kayıtlardan, emirlerden, korkulardan, dünya esaretinden, bilmişlik egosundan sıyrılmak şarttır.

Merak ve sorgulamanın saflığına ulaşmak için, Tövbenin hakikatine ermeli ve edeb ile hareket etmelidir.

Tövbe; yaptığı hataları anlayıp, bir daha o hatalara dönmemek demektir.

Edeb; kimsenin kâlbini kırmamak, dilini tutmak, sabretmek, kimseye zarar vermemek ve ilimden ayrılmamak demektir.

Varoluşu anlamak için ilim şarttır.

İlim; varlığın varoluşunun sıfatlarından biridir.

İlim; insandaki Âdem'den Muhammed'e uzanan boyutların anlaşılabilmesi için şarttır.

İlim; varlığın varoluşunu ve var edeni anlamak için şarttır.

Ve ilimden ayrılmadan hareket etmek şarttır.

Bu âlem; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ilminin bir tecellisidir.

İlimden ayrılmayan kişi, varoluşu ve var edeni mutlak hissedecektir.

Tefekkür, kişiyi şahit olmaya götürür.

Şahit olmadan iman olmaz.

İman ile inanç inceliği kısaca şöyledir.

İnanç; atalardan gelen bilgilere inanmak demektir.

İman ise; görünen varlığın içini dışını anlamak için yapılan tefekkürle, şahit olunarak emin olma durumudur.

İslâm yolunda şahitlik şarttır.

Onun için Ezan'da, günde 20 defa "Eşhedü" kelimesi söylenir.

Şahit olan kişi, emin olur, yâni Mü'min olur.

Mü'min, İslâm makamıyla şereflenir.

Müslüman olabilmek, İslâm makamına erişmekle mümkündür. Yoksa dil ile “ben Müslüman’ım” demekle Müslüman olunmaz. Yâni dil ile “ben Doktorum” demekle Doktor olunamayacağı gibi.

Doktor’luk için nasıl ki Tıp eğitimi şartsa, Müslüman olabilmek için de İslâm eğitimi şarttır.

Lâkin İslâm eğitimi denilen şeyin ne olduğu çok önemlidir.

Müslüman olan kişi, yaşantısında bunu gösterir.

Ve Müslüman, her an Sâlih amel üzere yaşayan kişidir.

Sâlih amele ulaşan kişi; hep hayr üzere koşan kişi demektir.

O kişi, çevresinde ihtiyacı olan kişiye koşar, sıkıntılarını çözmek için, huzur için, adeta çırpınır.

Müslümanlık, gönülde ilâhî bir duygudur.

Dilde ya da akılda olan bir bilgi ya da bir söz değildir.

Dil ile “ben Müslüman’ım” demek değildir.

Akılda, anne babadan öğrendiğimiz bir inancın bilgisel alanı değildir.

Müslümanlık öyle bir duygudur ki; gönülde ilâhî huzuru hissetmek, ölmeden önce cennete girmek, kendinden olan cehennemî söndürmektir.

Bu duyguyu hisseden kişiler; her zaman huzurludurlar, dünyanın sıkıntılarına sabrederler, çevresine huzur, umut ve sevinç aşırlarlar.

Müslüman olmanın sırrı; eşyanın hakikatine ermek, varoluşu ve var edeni idrak etmekle mümkündür.

Acaba bizler:

Müslümanlık nedir, idrak edebildik mi?

İslâm hakikatine erebildik mi?

Müslüman olabildik mi?

Yaşamımıza geçirebildik mi?

Bir kişi İslâm şuuruna ermişse; o kişi huzurludur, umutludur, çalışkandır, yardım severdir.

Bir kişi İslâm Şuuruna ermiŐe; huzur verendir, umut verendir, sevindirendir, g¼c verendir.

Bir kişi İslâm Şuuruna ermiŐe; çalışkandır, üretkendir, ilimden ayrılmayıdır.

Anne babadan; İslâm adına bir inanç, bir ibadet, bir ibadethane öğrendik ve onlara inandık diye Müslüman olabilir miyiz?

Yaptığımız ibadetlerin mânâsına ermeden, Müslüman olabilir miyiz?

Kur'ân bizlere; inandık, ben Müslüman'ım demekle kurtuluşa eremeyeceğimizi belirtir.

Hucurât Sûresi 14: "Kendi inançlarından gelenler: Biz iman ettik, dediler. Henüz iman etmediklerini anlat. Lâkin teslim olduk, desinler. İman henüz kâlblerinize girmedir."

Ankebût Sûresi 2: "İnsanlar, inandık demeleriyle kurtulduklarını mı sanıyorlar? Fakat onlar varoluşu anlamak için dikkatlice düşünmüyorlar."

Kâlden tasdik etmedikçe, iman sırrına erebilir miyiz?

İslâm bir makamdır.

Mü'minlik makamıyla açılan bir kapıdır.

Mü'min olmadan İslâm olunamaz.

Mü'min olan varlığın açığa çıkışının sırrına ermiştir ve var edicinin hakikatine ermiştir.

Dil Müslüman'ı, bilgi Müslüman'ı, Müslüman olabilir mi?

İbadette kalıp, mânâsına ermeyen Müslüman olabilir mi?

İslâm, toplumun bildiği şekliyle; peygamberin sünneti, hadisler, Ârapça Kur'ân, ibadetlerden mi öğrenilir?

İslâm, Müslüman denilen bir anne babadan doğmakla, olunabilir mi?

Annem babam, "biz Müslüman'ız" demekle, bizde hemen Müslüman'mı oluyoruz?

Yoksa İslâm makamına ermek için;

"Cânlı kitap" olan varlığı okumak, yâni Kur'ân okumak...

“Sünnetullah” denilen, varlığın işleyişini okumak...

“Hadise” denilen, varlığın işleyiş olaylarını, evrenin olaylarını okumak...

“Abd” denilen kulluk hakikatine ermekle mi mümkündür?

Evet, İslâm şuuruna ulaşmak çok önemlidir.

Çünkü İslâm şuuruna ulaşmadan Müslüman olunmaz.

Bu şuura ulaşmadan, kişinin kendini Müslüman görmesi, onun kendini kandırması demektir.

Kişi, hakikatte Müslüman ise, bunu yaşantısı ile belli eder.

Müslüman denen toplumlara baktığımız zaman, toplumun yaşantısında İslâm şuurunu görebiliyor muyuz, çok düşünmemiz gerekir?

Müslüman olan kişi;

Hiç kibirlenebilir mi?

Hiç bir kimseye, bir varlığa zarar verebilir mi?

Öfke hiddet içinde olabilir mi?

Birini aldatabilir mi?

Karamsarlık aşılabilir mi?

İslâm’a ermiş, yaşantısına bunu geçirmiş yâni Müslüman olmuş kişinin gönlü hep, Allah sevgisiyle, Allah rahmetiyle doludur.

Gönlünde Allah şuuru olanın; hiç öfkesi, hiddeti, kavgası, kini, nefreti, zarar vermesi olabilir mi?

Gönlünde Allah şuuru olmayan kişide olur bunlar.

İslâm makamına ermiş, bunu hayatına geçirmiş kişinin yaşantısını Kur’ân çok güzel açıklar.

İşte bunlardan bazı örnekler.

Hûd Sûresi:

Sabreder.

Dosdoğru hak yolunda çalışır, yâni Sâlih ameldedir.

Dünya hayatının süsünde, yâni makam, şan, şöhret peşinde olmaz.

İftira atmaz, yalanları aktarmaz.

Ölçüyü ve tartıyı tam olarak yerine getirir
İnsanların mallarının karşılığını eksik vermez
Çalıp, çırpamaz.
Zarar vermez, fesatlık çıkarmaz.
Hucurât Sûresi:
Kimseyi alaya almaz.
Kimsenin ayıbını aramaz.
Birilerine kötü isim, lakaplar takıp çağırmaz.
Kimsenin arkasından çekiştirmez, dedikodusunu yapmaz,
gizli yönlerini, hatalarını araştırmaz.
Birbirine yardım için koşar.
Kendi bildiğinin inadında durmaz.
Aslı olmayan şeylere inanmaz.
Lokman Sûresi:
Her an Hakk'a bağlılık şuuru üzere hareket eder.
Temizlenme içinde olup, kendinde olanı paylaşır.
Öleceğini bilerek yaşar.
Bilgisi olmadığı şeyler hakkında konuşmaz.
Kibirleşmez.
Kimseyi ve hiç bir varlığı küçük görmez.
Allah'a ait nitelikleri kendine nisbet etmez, yâni asla şirk
içinde olmaz.
Anne babasına her zaman minnettarlık içindedir.
Hep iyi haller içinde yaşar.
Hep hakikatlere arif olmaya çalışıp, hakikatleri inkâr etmez.
İnsanlara suratını asmaz.
Yeryüzünde böbürlenerek yürümez.
Büyükleme, övünme hallerinde olmaz.
Hep tevazu içinde hareket eder.
Konuşurken sesini yükseltmez.
Asla kendi çıkarına göre hareket etmez.

Her an saygı içindedir.
Dünya hayatına aldanmaz.
Mâide Sûresi:
Verdiği sözü yerine getirir.
Hep yararlı haller içindedir, zerre kadar da olsa zarar vermez.
Varoluşu araştırır, hep hakikatler peşinde koşar.
Hep fenâlardan uzak durur.
Fedakârlıktan vazgeçmez.
Gösteriş peşinde olmaz.
Kan dökmez.
Kötülük için yardımlaşmaz.
İyilik üzere yardımlaşır.
Asla düşmanlık içinde olmaz.
Öfkeyle hareket etmez.
Vurup zarar vermez.
Bozup dağıtmaz.
Fakir bırakmaz.
Sıkıntılar, kederler vermez.
Gereğinden fazla yemez, içmez.
Büyü, fal gibi asılsız şeylerle uğraşmaz.
Adalet üzere hareket eder, hiç adaletten ayrılmaz.
Asla çalıp çırpamaz.
Rûm Sûresi
Varlığın suretinde kalmaz.
Ümitsizlik içinde olmaz.
Huzur dolu, sevgi dolu, merhamet dolu hallerle hareket eder.
Dinin Allah'a ait olduğu şuuruyla yaşar.
Tevhid üzere yaşar.
Dini bölen kimselerden olmaz, din ayrımcılığı yapmaz.
İnsanları; tarikatlara, mezheplere, cemaatlara bölmez.
Benim inancım doğru senin ki yanlış demez.

Evet, Kur'ân'da yüzlerce örneklerden bazıları böyle.

Şimdi düşünelim:

İslâm nedir anlayabildik mi?

İslâm makamına erebildik mi?

İslâm şuurunu hissedebildik mi?

Ve bu şuurı yaşantımıza geçirebildik mi, yâni bu şuurda yaşayabildik mi?

Yâni, Müslüman olabildik mi?

Yûsuf gibi, Ke'nan diyarından Mısır şehrine varmadan, yâni ten boyutundan cân boyutuna ermeden, o cân sahibine teslim olmadan İslâm olunamaz, İslâm olmadan, Müslüman olunamaz.

Bu bölümün âyetinin sonunda ki "teveffenî muslimen ve el-hıknî bis sâlihîn" âyetinin vurgusu çok önemlidir.

"Beni Müslüman'lığın sevgisine ulaştır ve beni Sâlih kimselerden eyle"

İslâm makamına ermek, Allah'ın sevgisine ulaşmaktır, Allah'ın sevgisine ulaşan, her zaman o sevgiyle hareket eder, işte yaşantısında o sevgiyle hareket etmek, Müslüman olarak yaşamaktır ve o kimseler Sâlih kimselerdir, yâni sulha ulaşmış, ıslah olmuş, iyi kimselerdir.

Müslüman'lık bir anne babadan doğmakla olunmaz, Yûsuf gibi, Allah hakikatine ulaşmak olunur.

Kendi bedenini ve varlığı kitap bilen, oradan okuyan, orada Allah'a şahit olan ve her şeyiyle teslimiyet, tevekkül, sabır içinde olan İslâm makamına erer ve bunu yaşantısında göstererek, Müslüman olarak yaşar.

İslâm makamı, Halk'ta Hakk'ı görmekle, ulaşılabilecek bir makamdır.

Muhammed'in kelime mânâsı da, hamd üzere olan demektir, yâni Halk'ta Hakk'a ait olanı görmek demektir.

İşte Hazreti Muhammed'in makamı da budur.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذِ
أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ

*Zâlike min enbâil gaybi nûhîhi ileyk ve mâ kunte
ledeyhim iz ecmaû emrehum ve hum yemkurûn*

Zâlike min enbâi	: İşte bu tüm kâinat, haber, bilgi, ilim, hakikat,
El gayb	: Bilinmeyen, görünmeyen,
Nûhî-hi ileyke	: Onu vahyediyoruz, bildiriyoruz, sana,
Ve mâ kunte	: Olmadın, değilsin, olma,
Ledey him	: Onların yanında, onlarla birlikte hareket eden, onlar gibi,
İz ecmaû	: O zaman, toplandılar, bir araya toplanan,
Emr hum	: Yapmak, işlemek, hükmelemek, onlar,
Ve hum yemkurûne	: Onlar, hile, tuzak, düzen, karanlık emel, kötülük yapan,

102- Meâli: Bilemediğin hakikatleri, işte tüm bu kâinattan sana her an vahyediyoruz. Sen, karanlık emeller içinde olup, kötülük yapmak için bir araya gelenler gibi değilsin.

Bu âyette geçen "Nebî" kelimesi; haber, bilgi, anlamındadır.

Nebî, nebat aynı kökten gelen kelimelerdir. Varlığın nebat boyutu, hakikatlerin sunulduğu boyuttur, varlık kişinin hakikatlere ulaşması için apaçık bir kitaptır.

"Nûhî-hi ileyke" kelimesini "Sana oradan yâni her varlıktan her an vahyediyoruz" diye çevirmek, varlıktan hakikatlerin sunulduğuna işaret eder.

"El gayb" bilinmeyen görünmeyen anlamındadır.

Yâni senin bilmediğin hakikatler, varlıktan her an sana sunulur, vahyedilir.

Vahy, varlığın varoluşunun” Hayy” sıfatıyla olan bağlantısıdır.
Her varlıkta Allah’ın vahyi vardır.

Semâ, kişinin cân boyutudur, yeryüzü kişinin ten boyutudur.
Allah, hem semâ’dan hem yeryüzünden vahy’eder.

Allah, vahy’le kendini gösterir, kendini ispat eder.

Bir atomdan da, bir taştan da, bir çiçekten de, bir kuştan da, her an vahy gelir.

Her varlık diridir, diri olan” الْحَيُّ ” “El Hayy” Allah’tır. (Â-lî İmrân Sûresi 2)

Allah, her an her varlıktan vahy eder.

Bir tohumda, tohuma ait olan tüm sırlar vardır.

O tohumun vahy’i tohumdan açığa çıkan ağaçtır.

İşte o ağaç, her an kendinde olanı seslenir, vahy eder.

O ağacı; köküyle, filiziyle, dalıyla, yaprağıyla, çiçeğiyle, meyvesiyle inceleyen kişi, vahy’e ulaşır.

Bir taşın içinde, taşın sırları vardır, o taş, her an kendinde olan sırları sunar.

Bir meyvenin içinde, meyveye ait olan sırlar her an sunulur.

İşte bu sunum “vahy” dir.

Bir tıp doktorunun, kişinin vücûdunu okuması, vahy okumasıdır.

Allah bal arasına “Vahy ettik” der.

Vahy’e ulaşabilmek için tertemiz bir gönül ve takıntısı olmayan tertemiz bir akıl gerekir.

Vahy, varlığın özünde satır satır yazılı olan, ilimden gelen akıştır, haydan gelen akıştır.

Bir tohumdan ağacın açığa çıkışı vahy ileidir.

Yumurtanın da, yumurtada bir civcinin oluşumu da ve açığa çıkışı da hep vahy ileidir.

Kâinatın varoluşu, süreci, hep vahy sistemini gösterir.

Hazreti Muhammed’in okudukları Allah’ın vahyidir.

Allah, tüm kâinattan her an vahyeder.

Tüm varlık O'nun vahyiyle var olmuştur, O'nun vahyiyle sürüp gider.

Vahy; Allah'ın her varlıktan seslenişidir.

Vahy; varlık açığa çıkmadan önce, vahy olarak gizlidir.

Varlığın açığa çıkışı, gelişimi, belli bir boya ulaşımı hep vahy ileler.

Buradaki; "Sen, karanlık emeller içinde olup, kötülük yapmak için bir araya gelenler gibi değilsin" âyetinden gelen mesaj, varlığın vahy sisteminden hakikatlere ulaşanlar, asla bir kötülük içinde olmazlar, mesajdır.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

Ve mâ ekserun nâsi ve lev haraste bi muminîn

Ve mâ ekser el nâs : Değil, çoğu, insanlar,
Ve lev haraste : Olsa bile, çok isteme, haris, aşırı istek,
Bi muminin : Mü'min, emin olan,

103- Meâli: Sen, onların hakikatleri anlamalarını ne kadar şiddetle arzu etsen de, insanların çoğu emin olamıyorlar.

Bu âyette, iman ve inanç konusunun inceliğine dikkat çekiliyor.

Ve insanların çoğunun, kendi inandıkları inançtan emin olmadıklarına işaret ediliyor.

İnanç yukarıda da belirttiğimiz gibi, anne babadan gelen bilgilere inanmaktır.

Kişi kendi inancından emin olamasa bile, anne baba ve toplum baskısından dolayı, inancını sorgulayamaz, şüphelendiği konuları araştıramaz.

Çünkü kişiye; dinden çıkmakla, kâfir olmakla, cehennemde yanmakla ilgili söylemlerle baskılar yapılır, korkutulur.

Hakikatleri anlayan bir kimse, çevresindeki kimselere hakikatleri bildirmek için ne kadar çırpınırsa çırpınsın, aileden gelen inanç boyutunda kalan kimseler, inanmak istemezler, kabul etmek istemezler.

Anlatılanlara karşı içlerinde, bir meyil olsa bile, aile toplum baskısı bu meyilin oluşmasına izin vermez.

Âyette belirtildiği gibi "Sen, onların hakikatleri anlamalarını ne kadar şiddetle arzu etsen de, insanların çoğu emin olamıyorlar." açıklamasıyla işaret edilen, aileden gelen inanç boyutunda kalan kimse, anlatılanlardan emin olamaz ve hakikati bildiren kimseden uzaklaşır.

Hakikatlere şahit olan kimse, çevresindeki kişilerin hakikatleri anlamasını istesede, her kişinin kendine göre, farklı bir istidadı vardır.

Bazı kimseler, düşünmeye, akletmeye, sorgulamaya tamamen kapalıdır.

Bazı kimseler ise, sorgular, düşünür, araştırır.

Düşünmeye, akletmeye, sorgulamaya kapalı olan kimselere, konuşmamak, onları zorlamamak gerekir.

Onun için âyette” sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin” diye bildirilmiştir.

Kasas Sûresi 56: “Doğrusu sen, sevdiğin kişiyi hidâyete erdiremezsin. Ancak isteyen kimseye Allah hidâyet verendir ve o, ilmin sahibini bilerek hidâyete ulaşır. “

Eğer kişinin, sorgulamaya, düşünmeye istekli bir gönlü olursa, yol gösterilecek olan odur.

Kişi sorgulamaya, araştırmaya, düşünmeye başlarsa, iman yolunda yâni emin olma yolunda yol alır.

İman ancak, anne babadan öğrendiği, ama şahit olmadığı inancı terk etmekle başlar.

İman yolu; atalarından gelen inanç sistemini sorgulayan, araştıran, aktarılan bilgiler, mantığına oturmayan kişilerde açılır.

Aradığı soruların cevabını, atalarından gelen inançta bulamayan kişiler, hakikatleri arama yoluna düşer.

Ve ilme dayalı, ispata dayalı, delile dayalı cevaplar bulan kişi de “iman” oluşur.

İman, “Emin olmak” demektir. Emin olan kişiye “ Mü'min” denir.

Aileden gelen bilgilere, ibadetlere inanmaya “İnanç” denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir.

Atalardan gelen inanç boyutunda, ibadetin şekli, vakti, sayısı vardır.

Atalardan gelen inanç boyutunda, topluluklara göre değişiklikler vardır ve birbirini kabullenmeme vardır.

İşte bu bölümdeki” Sen, onların hakikatleri anlamalarını ne kadar şiddetle arzu etsen de, insanların çoğu emin olamıyorlar:”â-yetinde işâret edilen, Hakk yolunun erenleri, hakikatleri anlatmak için çırpınsalar da, atalarından öğrendiği bilgilerde kalan, şahit olmadığı halde inananlar, eski bildiklerini terk edemedikleri için, emin olamazlar ve eski bildiklerinde kalırlar.

Enfâl Sûresi 35: “Ancak onların ibadetleri, atalarından öğrendikleri şekliyle, kendi eğlenceleri ve hevâlarına göre hareket etmektir.”

Şuarâ Sûresi 74: “Dediler ki: Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk.”

Hakikat yolunun er kişileri, her zaman topluma hakikatleri anlatmak için çırpınmışlardır, onlara zulüm etseler bile, onlar hakikatleri anlatmaktan vazgeçmemişlerdir.

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ

Ve mâ teseluhum aleyhi min ecr in huve illâ zikrun lil âlemîn

Ve mâ teselu hum aleyhi	: İstemiyorsun, onlar, ona, onun için,
Min ecrin	: Bir ücret, karşılık,
İn huve illa zikr	: O, bu, ancak, öğüt, hatırlatma, anmak,
Li el âlemin	: Âlemler için, topluluklar için, kimseler için,

104- Meâli: Bu hakikatleri anlatman için sen onlardan bir karşılık ta istemedin. Bu tüm topluluklar için ancak bir öğüttür.

Hakikat yolunda, Allah'ın hakikatlerini insanlara anlatmak için gayret gösterenler asla bir karşılık beklemezler.

Burada geçen "Ecir" kelimesi; ücret, karşılık anlamındadır.

Hakk yolunun erenleri, asla o yolda bir ücret almamışlardır, asla bir karşılık beklememişlerdir.

Kur'ân bu konuda onlarca yerde çarpıcı mesajlar sunar.

Hakikatler yolunda, anlamak için ücret vermeyin ve anlatmak için de ücret almayın, karşılık beklemeyin, ücret alanlara uymayın, ücret alanların ardında durmayın, hakikatleri anlatmak için davet edildiğinizde hiç bir karşılık beklemeyin.

Yâ-Sîn Sûresi 21: "Siz, hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun. İşte onlar sizi hakikatlere yönlendiriyor."

Hûd Sûresi 51: "Ey kavmim! Bu anlattıklarına karşı sizden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık verecek olan ancak beni yaratandır. Hâlâ akıl etmez misiniz?"

En'âm Sûresi 90: "De ki: Bu anlattıklarına karşılık sizden bir karşılık istemiyorum, bu ancak herkes için hakikatleri hatırlatmaktır."

Şuâra Sûresi 109-127-145-164-180: “Ben bu sözlerime karşı sizden bir karşılık istemiyorum. Bana karşılık sadece âlemlerin Rabbinden’dir.”

Sebe Sûresi 47: “De ki: Ben sizden bir ücret de istemiyorum. O karşılık sizin olsun. Bana karşılık ancak her an her yerde hazır olan Allah’tandır.”

Sad Sûresi 86: “De ki: Ben sizden hiçbir karşılık beklemiyorum ve ben hak iddia eden de değilim.”

Tûr Sûresi 40: “Anlattığın hakikatlere karşılık onlardan bir karşılık beklemiyorsun ki, bir yükün altında ezilir gibi oluyorlar.”

Kur’ân’ın çarpıcı mesajlarına, Hazreti Muhammed’in hayatından bir örnek vermek gerekirse:

Übey Bin Ka’b; Mescid’i Nebvi’ye gelenlere sohbet eder, Kur’ân öğretirdi, yâni o günün öğretmenlerinden biriydi.

O anlatıyor: “Muhacirlerden birine Kur’ân öğretmiştim. Bu kişi bana bir yay hediye etti. Ben bunu Resûlullah’a anlattım”

O da dedi ki: “Onu alırsan boynuna ateşten bir yay koymuş olursun. Ben de yayı sahibine geri verdim”

Evet, Kur’ân’dan aldığımız mesajlar ve Hazreti Muhammed’den gördüğümüz terbiye, Din yolunda asla ve asla ücret alınmayacağı ve zerre miktar da olsa bir karşılık beklenmeyeceğidir.

Hakikatleri anlamaya çalışmak ve anladığınca da anlatmaya çalışmak ilâhî bir aşk duygusudur.

Tüm Resûl ve Nebî’ler hakikatleri anlattıklarında zerre kadar bir şey beklemediler. Hatta gittikleri eve zorluk vermemek için oradan hiçbir şey yemeden içmeden kalktılar.

Bu durum, Tûr Sûresi 40 ve Kalem Sûresi 46. âyette açık anlatılır.

Zerre kadar da olsa karşılık bekleyenlerin, Allah’ın hakikatlerini anlamaya kâlbleri kapalıdır.

Karşılık bekleyenler, zerre kadar da olsa Allah'a ait olan hakikatlere ulaşamazlar, çünkü onların akıllarında öncelikle, menfaat beklentisi vardır.

Ücret peşinde olanların anlattıkları, kitaplardan okudukları ve duyduklarıdır. İşte Kur'ân onlara kitap ehli diyor. Yâni aktarılan söylentilerde kalanlar. Yâni asla anlattıklarının aslını bilmeyenler.

Hiç bir karşılık beklemeyenlerin anlattıkları, muhakkak ki Allah'ın kitabı olan kâinat kitabı ve beden kitabından okudukları hakikatlerdir.

O kimselerin söyledikleri, zâhiri hiç bir kitapta yoktur.

O kimseler, zerre kadar da olsa bir karşılık beklemezler, hatta akıllarından bile geçmez

Çünkü onlar bilirler ki; karşılık Allah'tandır.

Ve Allah'ın sunduğu karşılık, ona ait olan hakikatlerdir ve huzurdur.

Huzur içinde olan insan dünyanın en zengin insanıdır.

Allah'ın sunduğu karşılığa ulaşan insan:

Huzurludur.

Hep sevgi dolu saygı dolu davranışlar içindedir.

Asla kavga içinde olmaz.

Asla dedikodu yapmaz, gıybet etmez, çekiştirmez.

Hasetlik içinde fasıklık içinde olmaz.

Asla gönlünde dünya menfaati, makam, mevki, şan şöhret peşinde olmaz.

Kıl kadar kimseye zarar vermez.

Hep yardımlaşma içindedir, güvenilir insandır, güzel insandır, Sâlih insandır.

Kimsenin inancına, ibadetine karışmaz, asla onlara laf etmez.

Bilir ki ibadet Allah ile kul arasında bir AŞK ilişkisidir.

Bilir ki samimi yapılan her ibadet Allah'adır.

İşte Allah'ın sunduğu karşılık budur.

Huzur da ancak ve ancak Allah'a arif olmakla ve yalnızca ona teslim olmakla ve her an O'nun hakikatleri üzere yaşamakla mümkündür.

Kur'ân, Allah yolunda Allah'ın hakikatlerinin sunulmasında asla karşılık beklemeğin uyarısını yapıyor.

İnsanın geçimi dinden değil, edindiği bir meslekten olmalıdır.

Çiftçilik, bakkal, ayakkabıcı, tuhafiyeci, tıp alanı, berber, terzi, vs.

İşte âyette; "Bu hakikatleri anlatman için sen onlardan bir karşılık ta istemedin. Bu tüm topluluklar için ancak bir öğüttür" mesajında işaret edilen, hakikatleri anlatanlar asla bir karşılık beklemezler vurgusudur.

Onlar, yüksek bir heyecânla, hakikatleri anlamak ve anlatmak iştiafındadırlar.

Onların, makam mevki, şan şöret, mal mülk, dertleri yoktur.

Kimseden bir karşılık beklemeden hareket ederler, geçimlerini sağlayacak bir meslekleri vardır, sabah akşam çalışarak geçimlerini mesleklerinden temin ederler.

Hakikat yolunda ise, asla bir karşılık beklemezler, akıllarından bile geçmez, hatta o yoldaki harcamalarını da, meslekten edindikleri paralardan harcarlar, kimseye yük olmazlar.

Kur'ân başından sonuna kadar, karşılık beklememeyi öğütler.

Çünkü karşılık bekleyenin gönlü, hakikatleri anlamaya kapatılır.

Mânevi alan, aşk hissiyle hareket etme alanıdır, bir beklenti alanı değildir.

وَكَايِّنَ مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ

*Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardi
yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn*

- Ve keeyyin min âyetin** : Ne kadar, pek çok, nice âyetler, deliller, işaretler,
Fî es semâvât ve el ard : Göklerde ve yerde,
Yemurrûne aleyhâ : Gelip geçerler, yanından geçerler,
Ve hum anha muridûn : Onlar, ondan, yüz çeviren, farkına varmaz, görür anlamaz,

105- Meâli: Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun, farkına varmazlar.

Bu bölümde geçen;” göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki” vurgusunu incelersek:

Her varlığın, her şeyin bir âyet olduğuna işaret edilir.

“Âyet nedir” diye toplumda herkese sorsak, hemen hemen herkes, Kur’ân diye bildiğimiz kitapta yazılı olan kelimelerden bahseder.

Allah’ın âyetleri dediğimizde herkes, Kur’ân diye adlandırdığımız kitaptaki yazılı olan sözcüklerden bahseder.

İnanç ile ilgili bir meseleyi konuşurken bile, hemen “şu âyette şöyle diyor” diye bahsedilir.

Peki, âyet:” آيَاتُ “ لآيَةٍ “ dediğimiz nedir?

Bizlere âyet diye, Kur’ân’da yazılı olan kelimeleri gösterdiler.

Hep böyle öğrettiler, hep böyle söylediler.

Yûsuf Sûresinin bu bölümünü incelediğimizde, yeryüzünde ve gökyüzünde olan her şeyin âyet olduğu belirtilir.

Kur'ân'ın diğer bölümlerinde de bu durum vurgulanır.

Bakara Sûresi: 164: "Vel ardı le âyâtin li kavmin yakılûn."

Meâli: "Ve yeryüzünde olan her şeyde, elbette akledip düşünen insanlar için âyetler vardır."

Rum Sûresi 22: "Ve min âyâtihi halkus semâvâti vel ardı vah-tilâfu elsinetikum ve elvânikum inne fi zâlike le âyâtin lil âlimîn."

Meâli: "Göklerde ve yerde olanların halk oluşu ve seslerinin farklılığı da ve görünüşlerinizin farklılığı da O'nun âyetlerindedir. Elbette bunlarda bilenler için deliller vardır."

Âyet: İz, işaret, alâmet, delil, sinyal, demektir.

Evet, tüm kâinatta her şey bir âyettir.

Varlığın kendisi de, varlıktaki nitelikler de hep bir âyettir.

Her bir âyet; bir işarettir, bir delildir, bir sinyaldir, bir izdir.

Bu iz bizi varlığın sahibine götürür.

Varlıkta bulunan, varlıktan akan her şey âyettir.

Allah dediğimiz, inanıp ta şahit olmadığımız o gizemi, ancak ve ancak âyetlerle, yâni varlıktaki işaretlerle anlayabiliriz.

Yeter ki görünen varlığı inceleyelim, anlamaya çalışalım.

Ve buna kendi vücûdumuzdan başlayalım.

Nefesimizden başlayıp, hücrelerimizi, dokularımızı, bedenimizi inceleyelim, çalışmasını, niteliklerini inceleyelim, "İkrâ-O-ku"yalım, idrak etmeye çalışalım.

Nereden geldik, nasıl oluştuk, bedenimiz nasıl işliyor ve nereye gidiyoruz, sorularının cevaplarını, kendi vücûdumuzu ve varlığı inceleyerek anlamaya çalışalım.

Allah, tüm varlıkta işaretleriyle kendini her an gösterir.

Görünen de görünmeyen de, evvel olan da âhir olan da O'ndan başkası değildir.

"Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın olan O'dur"

"Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın" Hadîd Sûresi 3

Allah, tüm varlıktan işaretleriyle kendini gösterir.

Bunu anlamak için, varlığı okumak gerekir, tefekkür etmek gerekir.

Hazreti Muhammed onun için "Ya Rabbi! Bana eşyanın hakikatini göster" diye dua etmiştir denir.

Allah, ancak ve ancak varlığın varoluşunu anladığımızda idrak edilir.

İşte insan, varlığı okumalı, incelemeli, düşünmeli, idrak etmelidir.

Eğer insan, cânlı âyetlerden okumaya, yâni varlıktaki işaretlerden okumaya başlayamazsa, kendi yaratılışının hakikatine ulaşamaz ve sonuçta Allah nedir, hakikatine ulaşamaz.

Eğer insan, Kur'ân'ın kelimelerine âyet der ve bu kâinattaki her şeyin bir âyet olduğunu anlayamazsa, Allah'ı idrak etmekten uzaklaşır.

Âyetlere varlıkta şahit olmak gerekir. Ezan'da geçen "Eş-hedu" yâni şahit olmak bu hakikate işaret eder.

Varlıktaki âyetleri, yâni sonsuz işaretleri inceleyerek, varoluşun hakikatini hissedebiliriz.

Her nesneyi iyi okursak, şüphesiz oradaki işaretler bize varlığın sahibini gösterir.

Yeryüzünde ve kâinattaki her şeyin bir âyet olduğu bize bildirilmiştir.

Yeter ki insan, Kur'ân diye bildiği, insanların matbaada oluşturduğu kitaptan başını kaldırsın, yönünü varlığa döndürsün, cânlı âyetler olan varlık kitabıyla tanışsın, her varlığın bir âyet olduğunu anlasın.

Ve onu okumaya, onu incelemeye, onu anlamaya çalışsın.

İşte o zaman aradığı tüm soruların cevaplarını, bir bir bulacaktır.

Zaten Kur'ân dediğimiz kitap bizlere bu gerçeği sunar.

Göklerde ve yerde bulunan her şeyin bir âyet olduğu Kur'ân'da defalarca bildirilir.

İşte insanın kendisi, yâni tüm beden varlığı ile cânlı bir âyettir.
Tüm organları, hücreleri bir âyettir.
Varlığındaki molekülleri, atomları bir âyettir
Allah kendini cümle kâinattaki âyetleriyle gösterir.
Bize verilen akıl bunları anlamak içindir.
Hazreti Muhammed onun için "düşünmeyen kimsenin imanı olmaz" demiştir.

İman, emin olmaktan gelir.
Emin olmak ancak ve ancak şahitlikle oluşur.
Varlığı inceleyen oradaki işaretlerle, varlığın hakikatine şahit olan, emin olmuştur yâni iman sahibi olmuştur.
Düşünmeyen insanın imanı olmaz, inancı olur.
O kişi, atalarından öğrendiği şahit olmadığı bilgilere inanır ve hiç düşünmeden ibadet diye bildiği şeyleri uygular. İşte buna inanç boyutu denir.

Düşünmeyen kimse, iman boyutuna ulaşamaz, Mü'min olamaz.
Mü'minlik emin olmakla oluşur.
Varlık bir kitaptır ve varlığın içinde tüm hakikatler satır-satır yazılıdır.

İsrâ Sûresi 58. âyette bu hakikat bildirilir.
"Kane zalike fi el kitabe mesturen." Meâli: "İşte bu varlık kitabının içinde, tüm hakikatler satır-satır yazılıdır."

Kişi, tüm kâinatı bir kitap bilir, her şeyi bir âyet kabul ederse, Kur'ân'ın gerçeği olan, cânlı kitap ile de tanışır.

Ve kâinat kitabından Allah hakikatine ulaşır.
Varlıktaki tüm işaretleriyle O'nun kendini gösterdiğini idrak eder.

Kâinat kitabının içindeki hakikatlerde hata yoktur, şüphe yoktur, yanlış yoktur.

Biz insanların yazdığı kitaplarda hata boldur.

Ama Allah'ın kitabı olan varlık kitabında, hata yoktur, yanlış yoktur.

Bakara Sûresi 2: "Zâlikel kitâbu lâ reybe fihî huden lil muttekîn."

Meâli: "İşte bu kâinat bir kitaptır. Onun içindeki hakikatlerde şüphe yoktur. Fenâlardan sakınan, varlığın sahibini bilmek isteyenler için yol göstericidir."

Kur'ân dediğimiz kitabı incelediğimizde, yerde ve gökte olan her şeyin âyetlerden oluştuğu bildirilir.

İşte; Kur'ân'ı Kerim, cânlı olan her varlıktır, okunması kitap da odur.

İşte; Kur'ân'ı Kerim, tüm kâinattır, yâni tüm kâinat kitaptır, incelenmesi gereken alandır.

Âyet: Her varlığın içindeki, işaretlerdir, delillerdir, izlerdir.

Sûre: Varlığın sûret yönüdür, beden yönüdür, toprak yönüdür.

İşte Yûsuf Sûresinin bu bölümünde, varlıkta olan her şeyin âyet olduğu, yâni Allah'ın işaretleri olduğu vurgusu yapılır.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

Ve mâ yuminu ekserûhum billâhi illâ ve hum müşrikûn

Ve mâ yuminu : İnanmazlar, Mü'min olmazlar,
Ekser hum : Çoğu, onlar,
Bi Allah illâ : Allah'a, Allah ile, ancak,
Ve hum müşrikûne : Onlar, ortak koşan, bende varım diyen,

106- Meâli: Onların çoğu Allah'a ortak koşmadan iman etmezler.

Bu âyette geçen "müşriklik" konusunu Kur'an açısından inceleyelim:

Şirk ne demektir? Müşrik ne demektir?

Kur'an'ı incelediğimizde anlıyoruz ki, müşriklik kavramı toplumun yorumladığı anlamda değildir.

Müşrikler de Allah'a inanıyorlar ve inançlarına sıkı sıkı bağlılar ve asla Allah'ı inkâr etmiyorlar.

Zuhur Sûresi 9: "Ve le in seelthum men halakas semâvâti vel arda le yekûlunne halakahunne azîzul alîm"

Meâli: "Doğrusu onlara, gökleri ve yerleri kim yarattı diye sorduğunda, elbette varlığın yüce sahibi, ilmin sahibi olan onları yarattı, derler."

Zümer Sûresi 3: "Vellezînettehazû min dûnihî evliyâ mâ nabuduhum illâ li yukarribûnâ ilAllahi zulfâ."

Meâli: "Ondan başka evliya edinenler, biz onlara kulluk etmiyoruz, ancak Allah'a yaklaştırsınlar diye onlara yakın oluyoruz, derler."

Yûnus Sûresi 18: "Ve yekûlûne hâulâi şufeâunâ indAllah"

Meâli: "Derler ki: Bunlar Allah'ın katında bize şefaathane olacaklar."

Ankebût Sûresi 63: “Eğer onlara; gökten yağmuru indiren, böylece topraktan hayat veren, sonra da oradan nutfeler çıkararak kimdir, diye sorsan, elbette Allah derler.”

Nisâ Sûresi 153: “Senden Ulvî Âlem’den bir kitap getirmeni isterler.”

En’âm Sûresi 148: “Ortak koşan kimseler derler ki: Eğer Allah isteseydi, biz ve atalarımız ortak koşanlardan olmazdık.”

Furkân Sûresi 7: “Dediler ki: Bu nasıl bir Resûl? Yemek yiyor, çarşılarda dolaşiyor. Ona bir melek indirilseydi ya.”

Furkân Sûresi 8: “Ya da devamlı oradan besleneceği cenneti.”

Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki, Hazreti Muhammed öncesi Arap toplumunda, Allah inancı ve ibadetler kavramı bugünkü İslâm toplumunda ki ile hemen hemen aynıdır.

Kur’ân’ı incelediğimizde Mekke’li müşriklerin;

Allah’a; Zuhuf Sûresi 9, Ankebût Sûresi 63.

Kitaba; Nisâ Sûresi 153.

Meleklerle; Furkân Sûresi 7.

Resûl’lere; Furkân Sûresi 7.

Âhirete; Furkân Sûresi 8.

Kadere; En’âm Sûresi 148, inandıklarını görüyoruz.

Mekke’li müşriklerin şiirlerinde Allah inancına rastlıyoruz.

İmanının şartları dediğimiz şartlara rastlıyoruz.

Hazreti Muhammed’in Allah’tan ve niteliklerinden bahsetmesini hiçbiri yadırgamadı.

Çünkü kendilerinin bildiği şeyleri söylüyordu Hazreti Muhammed.

Bu bilgilere “İbn-i Habîb” in “Muhabber” kitabında ve H. Mehmet Soysaldı’nın kitabında rastlıyoruz.

“Kur’an ve Sünnet Işığında İbadet Tarihi”

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1997

“Çünkü namaz Mekke’lilerin bildiği bir şeydi” (Ebu Muslim).

Ebu Cehil de, Ebuzer Gifari de cahiliye döneminde namaz kılmaktaydılar.

Hazreti Muhammed'in çağrısı neydi ki birini cân düşmanı diğerini cân dostu yaptı?

Sadece namaz değil hac, oruç, abdest, gusl, cenaze namazı, cuma toplantısı (yevmul arube, arabların günü) kırkta bir zekat, kısas, el kesme, sopa vurma, bir Allah'a inanma, Adem'i, Nuh'u, Hud'u, İbrâhîm'i, İsmail'i, Hacer'i saygıyla anma, örtünme, sakal, cübbe, sarık vs. bugün İslâm'da ne kadar ritüel (nusuk), ahkam, şekil, şemal ve itikat varsa hepsine sahipti cahiliye Arapları.

“İbn-i Habib” in “Muhabber” kitabından

Putperestlerde günde 5 vakit namaz kılarlardı

Şaharit namazı: Sabah namazı

Musaf namazı: Öğle namazı

Minha namazı: İkinci namazı

Neilat şerarim namazı: Akşamüstü namazı

Maarib namazı: Akşam namazı

Anlıyoruz ki bugünkü iman ve ibadet mevzuları hemen hemen aynıyla Mekke'li müşriklerde vardır.

Peki, Mekke'li müşrikler neden Hazreti Muhammed'e karşı çıktılar?

Söylemler hemen hemen aynıydı, ama anlayışlar aynı değildi.

Onlara sorsan: “Gökleri ve yerleri kim yarattı diye, derler ki aziz olan âlim olan Allah yarattı” (Zuhruf Sûresi 9)

Evet, ne kadar ilginç değil mi?

Yalnızca Allah yarattı demiyorlar.

Allah'ı anarken Allah'a ait olan sıfatlarla onu yüceltiyorlar.

Semavat yâni gökler kelimesi geçtiğinde oraya layık olan” Âziz” kelimesini kullanıyorlar.

Ard yâni yeryüzü kelimesi geçtiğinde oraya layık olan “Âlim”-kelimesini kullanıyorlar. Çünkü yeryüzü tüm ilmin sergilendiği yerdir.

Mekke’li müşrikler, çok güçlü bir şekilde, Allah inancına sahiptiler.

Ve Allah’ı anarken Allah’a ait olan sıfatlarla anıyorlardı

Kur’ân’a göre müşriklik nedir?

Müşrik: “Şe-ri-ke, şirk” kökünden gelmektedir.

Şerike ortak olmak demektir. Senin de var benim de var anlamındadır.

“Şirket” de bu kökten gelir. Yâni ortaklık.

Yâni Müşrik: Ortak koşan anlamında kullanılır, yâni Allah’a ait olan vasıfların, Allah’ın yarattığı kula da isnad edilmesidir.

Allah’ın yarattığı kula ulûhiyet isnad edilmesidir.

Ama kendine, ama başka birine Allah’a ait olan yüceliği isnat etmektir.

Kişi hem Allah’a inanır, hem de Allah ile arasına yücelik isnat ettiği birilerini ya da kendini koyarsa, müşriklik durumuna düşer.

Allah ile arasına koyduğu yücelik verdiklerine” evliya-veli” derse ve edindiği evliyasını şefaata aracı olarak koyarsa, müşrik durumuna düşer.

Zümer Sûresi 3: “Ondan başka evliya edinenler, biz onlara kulluk etmiyoruz, ancak Allah’a yaklaştırsınlar diye onlara yakın oluyoruz, derler.”

Oysa Kur’ân; “Allah’tan başka veli- evliya edinmeyin”, der.

En’âm Sûresi 51: “Min dūnihî veliyyun ve lâ şeffun.”

Meâli: “O’ndan başka dost ve şefaata eden yoktur.”

Allah’a ait olan sıfatları kendine nisbet etmek müşrikliktir.

Hazreti Muhammed; kölelik yoktur, hepimiz Allah’ın kulu-yuz, eşitiz dediğinde, Mekke’li müşriklerin ileri gelenleri ona itiraz ettiler.

Ve dediler ki: “Biz Bilal ile bir miyiz, Allah onu köle olarak yaratmış ama bizleri kendine ait olan “Melik” isminin mazharı olarak yaratmış. Bak bizler Mekke’nin yöneticileriyiz, ama Bilal köle.”

Kendini ya da birini “âlim” görmekte müşrikliktir.

Çünkü “âlim” Allah’ın sıfatlarından biridir. İlmin sahibi demektir.

Cümle varlıkta satır satır yazılı olan ilmin sahibi Allah’tır ve oraya o ilmi yazan Allah’tır.

Varlık Allah’ın, ilmiyle varolmuştur.

Bir tohumun içinde satır satır yazılı olan, filiz, dal, çiçek, yaprak, meyve yazılımını yapan Allah’tır.

İşte kişinin Allah’a ait olan ilmi, kendine ya da birine nisbet etmesi müşrikliktir.

Kişilere: Kâmil, ârif, rical, talebe denir.

Allah’a ait olan nitelikleri birine nisbet etmek müşrikliktir.

Yâni Allah’ım sen âlimsin, işte bu kulun da âlim demek, Allah’a ortak koşmaktır. Allah’a ortak çıkarmaktır. İşte bu müşrikliktir.

Örnekler verirsek:

Allah’a ait niteliklerden bazıları:

Bâkî: Yok olmayan, sonsuz olan.

Hâdî: Yol gösteren, hidâyet veren.

Hakîm: Tüm varlığa, her şeye hâkîm olan.

Kâdir: Kudretli, güçlü.

Mâlik-ül Mülk: Mülkün sahibi olan Allah’tır, kişi emanetçidir.

Bu mülkün sahibi kim dememeliyiz, bu mülkün emanetçisi demeliyiz.

Reşîd: İrşad eden, Allah’tan gayrısı irşad edemez, kul vesile olur.

Samed: Hiç bir şeye muhtaç olmayan, eğer bir kişiyi zengin der hiç bir şeye muhtaç değildir dersek bu müşrikliktir.

Çünkü her kişi, havaya, suya, yemeğe vs muhtaçtır. Ama Allah hiç bir şeye muhtaç değildir.

Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Evet, Hazreti Muhammed: "Allah'ın indinde herkes eşittir, kadın erkek eşittir, kadın da sizin gibi bir insandır, köle dedikleriniz de bir insandır, birinizin diğerine bir üstünlüğü yoktur," dediğinde ve buna benzer muhteşem tespitleri ortaya koyduğunda, Mekke'nin müşrikleri bunları kabul etmediler.

Çünkü onlar kendilerinin yüce yaratıldığına, seçilmiş olduklarına, hidâyet bulduklarına, şefaath ehli olduklarına, inanıyorlardı.

"Hiç bir efendi ile köle bir olabilir mi?" diyorlardı.

İşte anlıyoruz ki Allah'a ait olan sıfatları, yücelikleri ama kendimize ama birine isnat etmenin adı müşrikliktir.

Allah ile aramıza, birini ya da bir şeyi, ulûhiyet vererek koymamız müşrikliktir.

أَقَامُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

*E fe eminû en tetiyehum gâşiyetun min azâbillâhi ev
tetiyehumus sâatu bagteten ve hum lâ yeşurûn*

Efe emin	: Emin mi oldular?
En tetiyehum	: Gelmesi, onlar,
Gâşiyet min azap	: Saran, kaplayan, sıkıntıda kalan, azap, sıkıntı,
Allah	: Allah, tüm varlıktaki Kudret, görünmeyen güç,
Ev tetiyehum	: Veya, gelmesi, onlar,
El sâat bagtet	: Saat, vakit, zaman, ölüm vakti, ansızın, aniden,
Ve hum lâ yeşurûne	: Onlar, şuursuz, kendinin çevresinin farkına varmayan,

107- Meâli: Onlara bir sıkıntının gelip sarıvermesinden ya da ansızın ölüm vaktinin gelmesi konusunda Allah'tan emin mi oldular? Onların kendilerini ve çevrelerini idrak etmeleri yoktur.

Bu âyette geçen “Şuur” kelimesi; kendi vücûdundaki ve varlığın vücûdundaki işleyişin farkında olan ve varlığın sahibini idrak eden demektir.

Şuur, şair, şiar, şeriat aynı kökten gelen kelimelerdir.

Âl-i İmrân Sûresi 4: “Hak ile bâtili fark edecek şuuru sunandır.”

Bu âyetten anlıyoruz ki şuur; hak ile bâtilin ayırt edilebilme idrakidir.

İnsanın bu şuura ulaşması, ancak ve ancak tüm varlığın bir-biriyle olan bağımlı anlamakla mümkündür.

Bu âyette belirtildiği gibi, insan ölümü ve sıkıntıları unutmamalıdır, ölüm insana en büyük derstir.

Şuurlu olan insan, kul olduğunun farkında olan insandır. Kul-
luk, varlığın içinde bir varlık olduğunu anlama idraktır.

İnsan ölümlü olduğunu unutmamalı ve kibre düşmemelidir.

İnsan aciz bir varlıktır ve yaratılan varlıkların içinde en aciz
olanıdır.

Bir ağaç, insan olmadan da yaşayabilir, ama insan ağaçlar
olmadan, ağaçlardan sunulan oksijen olmadan, meyve olma-
dan yaşayamaz.

Hayvanlar, insan olmadan da yaşayabilir, ama insan, hayvan-
lar olmadan yaşayamaz.

Toprak, su, hava, insan olmadan yaşamını devam ettirir, ama
insan toprak su olmadan yaşayamaz.

Yaratılmış en aciz varlık insandır.

Ama insan, ona verilen akıl, şuurla, varoluşu ve varedeni an-
layabilecek tek varlıktır.

Yeter ki insan acizliğini unutmasın, yeter ki insan ona veri-
len akli işletsin.

Yeter ki insan edep, ahlak içinde yaşasın, birbirine yardım
etsin.

Âyette belirtildiği gibi, insan bir şuarsuzluk içinde olmasın,
kendini ve çevresinde olan varlığı anlamak için gayret göstere-
sin.

İnsan, Allah hakikatine erebilmesi için; kendini ve görünen
varlığı, varlıktaki ilme dayalı olarak, aşk, samimiyet, sadakat,
teslimiyet içinde anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, kendi hakikatini bilmek için kendine dönmeli ve ken-
dini okumalıdır.

İnsan, kendini okuduğunda, kendi varoluşunu anladığında,
her bir varlığından da varoluşunu anlayacaktır ve böylelikle
şuur içinde olacaktır.

İnsan, şuarsuzluk içinde olduğunda kendini anlamaktan
uzaklaşarak, bedenindeki ilâhî boyutları idrak edemez ve benlik,

öfke, hiddet, kavga, menfaat, yalan, kibir, gibi fenâ duygulara düşerek, bâtil alanın içine sürüklenir.

İnsan kendini tanımalı ve hayr üzere olmalıdır.

İnsana verilen akıl, tefekkür, tezekkür, firâset, şuur, gibi duygularla insan kendini ve kâinatı okuyabilir tüm sırlara ulaşabilir.

Ölümü unutan, kulluk şurundan uzaklaşan kişi, bir benlik içine düşer.

Enbiyâ Sûresi 34: “Senden önce de bir beşere ölümsüzlük vermedik. Sen de öleceksin. Sonra onlar ebedi kalacaklarını mı sanıyorlar?”

Muhakkak ki ölüm bir gün başa gelecektir.

Kaçınılmaz gerçek tecelli edecektir.

Hacc Sûresi 7: “Muhakkak ki ölüm vakti başa gelecektir, onda şüphe yoktur.”

İnsan ölümü unutmamalı, kâlb kırmamalı, kimsenin hakkına girmemeli, kimseye zulüm etmemelidir.

Her an şuur içinde yaşamalı, geldiğimiz aslımızı unutmamalı, aslımız olan Allah'ın, her varlıkta her an tecelli ettiğini unutmamalıdır.

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ
اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

*Kul hâzihî sebîlî edû ila Allah alâ basîretin ene ve menittebeanî
ve subhânAllahi ve mâ ene minel müşrikîn*

Kul hâzihî sebili	: De, söyle, anlat, bu, yol, hakkın yolu,
Edu	: Davet, çağrı, dua
İla Allah alâ bâsiret	: Allah'a, basiret, doğru görüş, kâlbem idrak etme,
Ene	: Ben,
Ve men ittebea-nî	: Bana tâbi olan kimseler, takip eden,
Ee subhân Allah	: Noksan sıfatlardan münezzehe olan, Allah,
Ve mâ ene	: Ben değilim,
Min el müşrikîn	: Müşriklerden, ortak koşanlardan,

108- Meâli: Anlat: İşte bu benim için ve beni takip edenler için, Allah'ı kâlbem idrak etmek için hakkın yoluna davettir, Allah noksan sıfatlardan münezzehtir ve ben ortak koşanlardan değilim.

Tum kıssalar, hakikatlere davettir, Allah hakikatini hatırlatmadır.

Hazreti Âdem'den Hazreti Muhammed'e kadar akıp gelen yol, Tevhîd yoludur.

Allah, Hûdâ ismiyle her varlıktan her an hakikatlerini gösterir.

Kul noksandır, Allah ise noksan sıfatlardan münezzehtir, kul Allah'tan asla ayrı değildir, damla ile denizin birliği gibi birdir.

Tüm, Hakk yolunun erenleri, müşriklik içinde olmamışlardır, çevresindeki kişileri sadece Hakk'a davet etmişlerdir, tefekkür içinde olmalarını, şahitlik makamına ermelerini öğütlemişlerdir.

Allah'ı kâlden idrak etmek için, şahitlik makamı şarttır, her varlıkta her an işleyişiyle tecelli eden Allah'ı anlamak, teslimiyetin ve tevekkülün kapısını açacaktır.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مَنْ
 أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا
 كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ
 خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ

*Ve mâ erselnâ min kablike illâ ricâlen nûhî ileyhim
 min ehli kurâ e fe lem yesîrû fîl ardî fe yanzurû keyfe
 kâne âkibetullezîne min kablihim ve le dâru'l âhîreti
 hayrun lillezînettekav e fe lâ takîlûn*

Ve mâ ersel nâ	: Açığa çıkmadı, biz, göndermedik,
Min kabl ke	: Senden önce,
İlla ricâlen	: Başka, ileri gelen, er kişi, kâmil kişi,
Nûhî ileyhi	: Vahy, bildirmek, onlara,
Min ehli el kurâ	: Şehirler halkından, beldeler halkından,
E fe lem yesîrû fi el ard	: Dolaşmıyorlar mı, yeryüzünü,
Fe yanzurû	: Artık baksınlar, anlasınlar, görsünler,
Keyfe kâne âkibet	: Nasıl oldu, sonları, akibetleri ,
Ellezîne min kabli-him	: Onlardan önceki kimseler,
Ve le dâru	: Elbette, oda, yer, yurt,
El âhîreti hayrun	: Sonu, sonları, hayırlı olan, iyi olan,
Lillezînettekav	: Takva sahibi olan kimseler için, fenâlardan sakınan,
E fe lâ takîlûne	: Hâlâ akıl etmiyor musunuz? düşünmek, araştırmak,

109- Meâli: Senden önce de o beldelerin halkına kâmil kişiler, Bizim hakikatlerimizi bildirmekten başka bir şey için açığa

çıkmadı. Yeryüzünü dolaşmazlar mı, onlardan önceki kimsele-
rin akıbetlerinin nasıl olduğunu bakıp ta görmezler mi? Elbette
fenâlardan sakınan ortak koşmayanların sonları daha hayırlıdır.
Hâlâ hakikatleri düşünmez misiniz?

Bu bölümde vurgulanan; ortaya çıkan tüm kâmil kimseler,
Allah'ın hakikatlerini birdirmekten başka bir şey için açığa çık-
mamışlardır, vurgusudur.

Kâmil kimseler; kendilerine itibar edilmesine, kendilerinin
yüceltilmesine izin vermemişlerdir.

Asla kendilerini toplumdaki ayırmamışlar, kendilerini hiçbir
zaman yüce görmemişlerdir.

Asla ilimden ayrılmamışlar, varlıktaki hakikatlerin anlaşıl-
masını ancak ilim ile, vurgusunu yapmışlardır.

Kâmil kimse; insan makâmına gelmiş, baktığı her yerde var-
lığın ardında varlığın sahibini gören, varoluşun ve var edenin
hakikatine ulaşmış, Allah hakikatine ermiş kişidir.

Kamil kimse; İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyut-
larına ulaşmış kişidir.

Asla kendilerini makâm sahibi görmezler, tüm makâmın
sahibinin Allah olduğunu bilirler, cümle varlığa bir gözle bakar-
lar, Hakk gözü ile bakarlar.

Çiftçinin tohumdan ne çıkacağını, ne zaman çıkacağını ve
nasıl şekillenip nasıl meyve vereceğini bildiği gibi, Kâmil kim-
seler de varlığın akışını ve olayları görürler.

İlim üzere, irfân üzere hareket ederler, asla sûret görmez-
ler, nûrun akışının seyrindedir.

İlimden, akletmekten ayrılan topluluklar yok olup gitmiş-
lerdir, zalimlik içine düşmüşlerdir.

Âyetteki : " E fe lâ takîlûne " "Akletmez misiniz? uyarısı çok
önemlidir.

Akıl, iman için, şahit olmak için, idrak etmek için şarttır, akıl
olmadan iman olmaz, insan olarak yaratılmanın sırrı akıldır.

Akıl, “bağlamak, tutmak, korumak, men etmek” gibi benzeri anlamlara gelir.

İlâhî akıl” lübb” tür. Kamil akıl “Lübb”tür.

İnsanın özünü oluşturduğu için akla “Lübb” denilmiştir.

Aklın beşeri boyutu ve kâlbî boyutu vardır.

Onun için Kur’ân’da”Kulûbun yakılûne” akledecek kâlbten bahseder.

Hacc Sûresi 46: “E fe lem yesîrû fil ardı fe tekûne lehum kulûbun yakılûne bihâ ev âzânunyesmeûne bihâ fe innehâ lâ tamal ebsârü ve lâkin tamal kulûbulletî fis sudûr.”

Meâli: “Yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Böylece onların akıl edecek kâlbleri yok mu, ya da işitecek kulakları. Fakat onların görmelerinde körlük olmaz ve lâkin gönüllerindeki idraklerdedir körlük.”

İnsana bahşedilen akıl, varlığın varoluşunu anlamak içindir.

Kâlb sahibi olan kimse, kâlbinde Allah sevgisinden başka sevgi beslemez, hep o sevgi üzere hareket eder, baktığı her varlığa Allah sevgisi üzere bakar, dilinde O’nun hakikatlerinden gayrısı yoktur, hakikatleri hissettirmekten başka derdi yoktur.

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ
كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا
يُرَدُّ بِأَسْنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

*Hattâ izesteyeser rusulu ve zannû ennehum
kad kuzibû câehum nasrunâ fe nucciye men neşâ ve
lâ yureddu besunâ anil kavmil mucrimîn*

Hattâ iza esteyse	: Öyle ki, hatta, ümitsiz olduklarında,
El Resûl	: Hakikati gösteren, bildiren, irsal eden,
Ve zannû enne hum	: Zannettiler, sandılar, onlar,
Kad kuzibû	: Oldu, yalanlandılar,
Câe hum	: Onlara geldi, buldular,
Nasru nâ	: Yardım, biz,
Fe nucciye	: O zaman, biz, necat bulma, kurtulma,
Men neşâu	: Kim, kimse, isteyen, bizi anlamak isteyen,
Ve lâ yureddu	: Yok, red, geri döndürülmez, geçmez,
Besu nâ	: Sıkıntı, azap, güç, kuvvet, biz,
An el kavm el mucrimîne	: Kimse, fenâlarda kalanlar, günahkâr topluluğu,

110- Meâli: Öyle ki hakikatleri gösterenler; anlattıkları hakikatlere karşı onları yalanladıklarından dolayı, onlar bir ümitsizlik içine düştükleri zaman, yine Bizde yardım buldular. Bundan sonra Bizi anlamak isteyen kimse Bizde necat bulur. Fenâlarda kalanlar ise, Bizi anlayamadıklarından dolayı onların sıkıntıları geçmez.

Kâmil kimseler gece gündüz, hakikatleri anlamayı anlatmayı amaç edinmişlerdir.

Onları yalanlasalar bile, onlara zulüm etseler bile onlar, hakikatleri anlatmaktan vazgeçmemişlerdir, bir ümitsizlik içine düşseler bile, hemen Allah'ın lütûflarına sarılmışlardır.

Onların gönlü, Hakk aşkıyla yanar ve onlar her zaman, hakikatler için gece gündüz koşarlar.

İşte onlar, Kureyş Sûresinde belirtilen, Hazreti İbrâhîm'in evlatlarıdır.

Kureyş Sûresi: "Hazreti İbrâhîm'in ilkeleri üzere hareket edenler, hakikatleri amaç edinmişlerdir. Onlar, yaz ve kış hiç durmadan hakikatler için yolculuk ederler. Öyle ki onlar, gönüllerinde kendilerini vücûdlandırana karşı daima bir kulluk içindedirler. Onlar hakikatleri anlamada zayıflık içinde olanlara yardım ederler ve onlar korkular içinde olanlara güven verirler."

İşte, Kâmil kimseler; Hazreti İbrâhîm'in ilkeleri üzere hareket ederler, hakikatleri amaç edinmişlerdir.

Onlar; şefkat dolu, koruyucu özelliği olan, dedikodu bilmeyen, zerre kadar zarar verme özelliği olmayan, kimseyi üzmeyen, kimseyi kandırmayan, kimseyi kullanmayan, sesini yükseltmeyen kimselerdir. Onları kötüleler de, onlar kimseyi kötülemezler.

Onlar; çıkar için, makam için, şöret için koşmazlar. Hizmet için, birliktelik için, huzur için koşarlar. İlimden fenden ayrılmazlar. Çalışkandırılar. Üretkendiriler.

Onlar; arif olmayı tavsiyede ederler, yâni ilim üzere hareket etmeyi tavsiye ederler, kötülükten uzak durmayı, kötülüğe engel olmayı tavsiye ederler ve bunun metodunu öğretirler. Asla aslı olmayan bilgilerle oyalanmazlar, oyalamazlar. Onlar sadece varlığın var oluşu, varlığın işleyişi, varlığın nitelikleri hakkında konuşurlar.

Bâtıl inançlarda kalanlar, onların sunduğu bilgileri reddederler ve onlara saldırırlar.

Hakikatleri anlatanlara saldıranlar ise, kendi inanç boyutunda kalanlardır, onlar kendi yollarını yüce görüp, başkalarını kâfir ilan edenlerdir.

Onlar varlığı kitap edinmezler, onlar duydukları ve okudukları üzere hareket ederler.

Âyette; “besunâ anil kavmil mucrimîn” “günahlarda kalan kimseler, sıkıntılar içindedirler” açıklamasıyla, günahkâr kimse, gerçek huzura ulaşamaz vurgusu yapılır.

Mücrim kimse; dünyaya esir olur, kavga, öfke, hiddet içindedir, yalan söyler, mala, mülke, şana, şöhrete esirdir, kul hakkı yer, küçük görür, hor bakar, ayrımcılık yapar, hasetlik, fesatlık, gurur, kibir içindedir, ilim üzere değil hurafeler üzeredir, Allah şuurundan uzaktır.

Mücrim kimse; huzursuzluk içindedir, kaygılar içindedir, içsel sıkıntılar içindedir.

İşte Yûsuf’un kardeşleri, günahlara düştüklerini, Yûsuf ile karşılaşınca itiraf ettiler.

Günahlarından döndüler ve Allah’ın mağfiretine sığındılar.

İnsanoğlu, günahlara düştüğünde, günahını anlayıp Allah’ın mağfiretine sığınmalıdır.

İnsanoğlu, asla Allah’tan ümit kesmemelidir, karamsarlık içinde olmamalıdır.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا
يُفْتَرَىٰ وَلَكِن تَصَدِّقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

*Lekad kâne fi kasasîhim ibretun li ûlîl elbâb mâ kâne
hadîsen yufterâ ve lâkin tasdikallezî beyne yedeyhi ve tafsîle
kulli şeyin ve huden ve rahmeten li kavmin yuminûn*

Lekad kâne	: Andolsun ki, gerçek şu ki, oldu,
Fi kasas him	: Onların kıssalarının içinde,
İbretun	: İbret, ders,
Li ûlî elbâb	: Akıl sahipleri, aklını çalıştıran, hep o irfâniyette duran,
Mâ kâne hadîsen	: Değildir, olmadı, söz, olay,
Yufterâ	: Uydurma, iftira,
Ve lâkin tasdika ellezi	: Lâkin, tastik etme, doğruluğunu göstermek, o kimseler,
Beyne yedey hi	: Arasında, elleri, güçleri, kendilerindeki güç,
Ve tafsîle kulli şeyin	: Ayrı ayrı açıklar, bütün her şeyi,
Ve huden	: Yol gösterme, hidâyet,
Ve rahmeten	: Rahmet,
Li kavmin yuminûn	: Kavim için, topluluk, kimseler, emin olan, inanan,

111- Meâli: Gerçek şu ki: Onların kıssalarının içinde aklını işletenler için ibretler vardır. Bu sözler; uydurma değildir, kendilerindeki gücün sahibini anlamak isteyen kimseler için doğruları gösterendir, bütün her şeyin hakikatlerini ayrı ayrı açıklayandır, yol gösterendir ve inanan kimseler için bir rahmettir.

Yûsuf kıssası başından sonuna kadar; aklını işletenler, yâni düşünüp araştıran, varlığın varoluşunu araştıran ve varlığın işleyişini anlamaya çalışanlar için, hikmet dolu ibretler vardır.

Yûsuf kıssasının her bir sözü, varlığın kalamullah boyutundan dile gelen sözlerdir.

Her bir söz vücûdlara ait olan hakikatlerdir.

Hakikatler yalan uydurma olamaz.

Kim, kendi vücûdunu, görünen varlığı inkâr edebilir ki?

Kim, vücûdunun her bir hücrecini çalıştıran ilâhî bir gücü inkâr edebilir ki?

Yeterki insan, kendi vücûdunu anlamaya çalışsın, kendi vücûduna dönsün, vücûdunun işleyişini tefekkür etsin.

Varlık gerçektir ve varlıkta gerçekler vardır.

Tohum gerçektir, tohumun içinden çıkan ağaç da gerçektir, yeter ki tohum ve tohumdan çıkan ağaç okunsun, incelensin, oradaki akış anlaşılmaya çalışılsın.

Bilgide kalınmasın, varlıktaki ilimle tanışılsın.

Bilgiler gerçekler değildir, bilgiler ama duyumlardan ama okunanlardan aktarılan şeylerdir.

İlim ise varlığın kendinde yazılı satır satır okunması sistemidir.

Bu bölümün âyetinde belirtildiği gibi, “bütün her şey hakikatleri tafsilatıyla gösterir ve bütün her şey hakikatlere yol gösterir”

Her varlık içindeki işaretlerle, yâni âyetlerle, yol gösterir, yeterki yönümüzü varlığın kendine, varlıktaki işleyişe döndürelim.

Allah’ın “Hûdâ” ismi, yâni yol gösteren, yâni Hû’ya götüren, yâni Allah’ın kendini gösteren demektir.

Varlığın kendinde gerçekler vardır.

Ama insanların sözlerinde yalanlar olabilir, yalan sözlerle hareket eden, hakikatlere kavuşamaz.

İşte âyette belirtildiği gibi “ bu sözler uydurma değildir.

Kısaca uydurma, yalan nedir konusuna değinirsek.

İftira, uydurma demektir.

Nedir uydurma yâni iftira?

Nedir yalan?

Nedir ihtilâk?

Din diye inandığımız bilgiler yalanlardan mı oluşuyor?

Peki, Dinin hakikati nedir?

Hep duyduğumuz ama şahit olmadığımız inanç boyutu, yalandan mı ibaret?

Allah hakkında anlatılanlar ve şahit olmadan inandığımız inanç yalandan mı ibaret?

Yalanlara inanarak mı yaşıyoruz?

Aslını bilmeden, şahit olmadan, hiç sorgulamadan mı yaşıyoruz?

Yâni hepimiz ihtilâk üzere mi yaşıyoruz.

İnandığımız, ama aslını bilmediğimiz inançlar üzere mi yaşıyoruz?

Kur'ân'ı incelediğimizde:

En'âm Sûresi 116: "Ve in tuti eksere men fil ardı yudillûke an sebîlillâh in yettebiûne illez zanne ve in hum illâ yahrusûn."

Meâli: "Eğer yeryüzündeki kimselerin çoğuna uyarırsan, Allah'ın yolundan seni saptırırlar. Onlar ancak zanlara tâbi olurlar ve onlar yalanlarda kalanlardır."

En'âm Sûresi 21: "Ve men azlemu mimmenifterâ alâllâhi keziben ev kezzebe bi âyâtih innehu lâ yuflihuz zâlimûn."

Meâli: "Allah hakkında iftira atanlar ve o yalanları yayanlar, ya da onun âyetlerini yalanlayandan daha zalim olan kimdir. Doğrusu o zalimler felah bulamazlar."

Yunûs Sûresi 17: "Fe men azlemu mimmenifterâ alâllâhi keziben."

Meâli: "Allah hakkında bir şey uyduran, o yalanı aktarandan daha zalim olan kimdir?"

Yunûs Sûresi 69: “Kul innellezîne yefterûne alâllâhil kezibe lâ yuflihûn.”

Meâli: “De ki: Muhakkak ki Allah hakkında bir şey uyduranlar ve o yalanları yayan kimseler kurtuluşa eremezler.”

Evet, şimdi düşünelim:

Nedir iftira, yâni uyudurma?

Nedir yalan?

Nedir ihtilâk?

İftira, uydurulan şey, demektir.

Aslı olmayan şeyler demektir.

Ortaya atılan aslı olmayan şeyler iftiradır.

Uydurulan şeyler iftiradır.

Allah'ta olmayan şeyi, Allah'ta varmış gibi göstermek, Allah'a iftiradır.

Yâni ilk defa birisi tarafından, aslı, temeli, hakikati olmayan, bir şeyin uydurulması, uydurmadır, yâni iftiradır.

Misal: Desek ki Allah'ın 20 ayağı var, işte bu uydurmadır ve bir iftiradır.

Desek ki; kötülükler, zulümler, tecavüzler, gaddarlıklar, işkenceler Allah'tandır, bunlar iftiradır.

Desek ki; fesatlıklar, hasetlikler, gururlar, kibirler Allah'tandır, bunlar iftiradır.

Desek ki; Allah bir inancı diğerinden üstün kıldı, bir varlığı diğerinden üstün kıldı, erkek kadından üstündür, bunlar hep Allah'a iftiradır.

Allah Kur'ân'da bildiriyor ki; “Bende olmayan şeyi bana ithaf edenler, iftiracılar ve onlardan daha zalim yoktur”

Evet, aslı olmayan şeyler iftiradır.

Bunları ortaya koyanlarda iftiracıdır yâni müfteridir.

Uydurulan şeylere inanmak yalan boyutudur.

Uydurulan, yâni aslı olmayan şeyleri esas sanıp aktarmak yalan boyutudur.

Yâni iftiraları aktarmak, yalan boyutudur.

Aslı olmayan, şahit olunmadan aktarılan şeyler yalan boyutudur.

Aslı olmayan şeyi aktarmak, bizi yalancı yapar.

Yâni iftiracının söylediği şeyleri aktarmak yalan boyutudur. Bunu söyleyende yalancıdır.

Bir kimse, birinden bir şeyler dinler, aslında dinlediğinin hakikatine ulaşmaz ve bunu esas sanıp aktarır.

Değer verdiği kimsenin sözüne inanır ve o sözü, orada burada esas sanıp aktarır.

Anlatan kişi de bir şey anlatır, anlatan da anlattığının hakikatini bilmez, o da bunu duymuştur, bir yerden okumuştur, aslına ulaşmadan onu esas sanıp aktarır.

İşte tüm bu durumlar, yalan boyutunun aktarımıdır.

İşte yalan, uydurulmuş şeyleri aktarmaktır.

Aktaran da yalancıdır.

Din adına duyduğumuz bilgilere hemen inanmamalıyız.

Araştırmalıyız, şahit olmalıyız.

Şahit olmadığımız müddetçe bilgiye dökmemeliyiz, anlatmamalıyız.

Dini hakikatine şahit olmak, varlığın işleyişini anlamakla mümkündür.

İhtilâk nedir dersek?

Çünkü ihtilâk direkt, uydurma ve yalan ile alakalıdır.

Yalanlara inanmak ve o yalanlara göre yaşamak ihtilâktir.

Anlatılan yalanları esas sanıp, onu hayatına geçirmektir.

Yâni anlatılan yalanlara göre hâl edinmek, huy edinmek, ibadet edinmek ve ona göre yaşamaktır.

Yâni yalanla yaşamak, yalanda yaşamak, yalana göre yaşamak, ihtilâktir.

İşte ihtilâk üzere yaşamak, atalarından öğrendikleri inanç sisteminin aslına ulaşmadan yaşamaktır.

Çünkü atalarından öyle görmüşlerdir ve hiç aslını bilmeden, hiç şahit olmadan yaşarlar.

Ataları, yâni anne ve babaları çocuklarına öyle öğretir ve çocukları da bunu gerçek bilip, öyle yaşarlar.

Her çocuk, anne ve babasının inanç sistemi üzere büyür, bunu sorgulamaya kalksa korkutulur, düşünmek istese, korkularla düşünme kapısı örtülür.

İşte bir kişi bir şey uydursa, uydurduğu şey iftiradır, uyduran iftiracıdır.

Bir kişinin de uydurulan şeyi esas sanıp aktarması yalandır, bu yalanı aktaran da yalancıdır.

İşte ihtilâk ise; yalanları esas sanıp hayatına geçirmek ve o yalanlara yaşamaktır.

İşte bunun için Kur'ân'da, En'âm Sûresi 116. âyette: "Yeryüzündeki kimselerin çoğuna uyarsan, Allah'ın yolundan seni saptırırlar. Onlar ancak zanlara tâbi olurlar ve onlar yalanlarda kalandırlar." âyeti çok çarpıcıdır.

İnsan bu âyeti düşününce, tüyleri diken diken oluyor.

Bunca yıl yalanlara inanıp, hep ihtilak üzere yaşamışım diye.

Hep kendi inancımı yüce görüp, başkalarının inancına hor bakmışım diye.

Atalarımı bir inanç yolunda bulmuşum ve o inançtan gelen bilgilerle, başkalarını yargılamışım diye.

Mü'min Sûresi 5: "Atalarının inancından gidenlerin hepsi, onlara gelen Resûllerin anlattıklarını kabul etmeyip, onlara hücum ettiler."

Zuhruf Sûresi 22: "Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inancın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere, onların adetleri üzere oluruz."

Evet, hakikatlere ulaşmak için yönümüzü, şahitlik alanı olan varlık kitabına dönmeliyiz.

Gece gündüz, görünen varlığı incelemeliyiz.

Kendimizin ve varlığın oluşumunu düşünmeli, bir aşk içinde araştırmalıyız.

Varoluşu ve var edeni anlamaya çalışmalıyız.

Varlıktaki işaretlere, delillere göre hareket etmeliyiz.

Ve çok düşünmeliyiz ve kendimize sormalıyız:

Ben, iftiralara mı inandım?

Ben, aktarılan yalanlarda mı kaldım?

Ben, bu yalanları hayatıma geçirdim ve o yalanlar üzere mi yaşıyorum?

Ben, dinin hakikat boyutuna mı, yoksa din adına aktarılan yalanlar boyutuna mı tâbiyim?

İşte Yûsuf Suresinin son âyetinde, “Bu sözler; uydurma değildir, kendilerindeki gücün sahibini anlamak isteyen kimseler için doğruları gösterendir, bütün her şeyin hakikatlerini ayrı ayrı açıklayandır, yol gösterendir ve inanan kimseler için bir rahmettir.” mesajı çok iyi anlaşılmalıdır.

Varlığın özünde hakikatler vardır, yeter ki akledip düşünenlerden olalım.

Her varlık Allah’ın hakikatlerini gösteren bir kitaptır.

O kitabın içinde hata, noksan, şüphe yoktur.

İnsanoğlunun hazırladığı kitaplarda ise, her zaman eksikler, noksanlar olabilir.

Kur’ân’da Mü’minûn Sûresi 62’de geçen “Kitâbı yantıku” ” Konuşan kitap” cânlı kitap, söyleyen kitap demektir.

Her varlık konuşan bir kitaptır ve cânlı kitaptır ve cânlı kitaptan akan vahye ulaşan, hakikatleri oradan alan ve Mü’minlik makamına eren de konuşan kitaptır.

Evet, Mü’min konuşan bir kitaptır.

Mü'min olan kişinin konuştuıkları hiç bir kitapta yazılmış değildir, hiç kimse söylemiş değildir.

Evet, her varlık konuşan bir kitaptır.

Varlığı; aşkla, samimiyetle, bir tevezû içinde inceleyen kişi, varlıktaki sesi dinler ve o kitaptan duyar ve onu ortaya koyar.

Varlık ve onun her zerresi konuşan bir kitaptır.

Varlığın sisteminde ki hakikatler, kâinatın varoluşunun sırlarıdır.

Varlık kendindeki sırları her an konuşur, her an söyler.

Onu duymak için temiz olmak gerek, gönül kulağı açık olmak gerek.

Ayrıca, her kişinin vücûdu da konuşan kitaptır. Kişi ne yaparsa yapsın, onun yaptığını onun vücûdu konuşur durur, onun yüzü, onun vücûd dili onun yaptığını haykırır durur.

Mü'min olan, kişinin yaptıklarını da okuyan kimsedir.

Mü'min olan, gönlünü tertemiz yapmış olup, hakikatin sırlarına temas edendir.

Varlıktan gelen akışa şahit olan, Allah'tan ve onun hakikatlerinden emin olur.

Eminlik makamına gelen mü'min olur, işte gerçekte iman da budur.

İman; rahmettir, huzurdur, İslâm olmaktır.

6 GÖMLEK SIRRI

Yûsuf kıssasında geçen 6 gömleğin sunduğu mesajı inceleyelim:

6 gömlek nedir bir düşünelim?

6 gömlekten gelen mesajlar nedir anlayalım?

Bazı gömlekleri terk edelim, bazı gömlekleri giyelim.

Yûsuf Sûresi'nde geçen 6 gömlek sırrı nedir?

Bizde ki 6 gömleğin karşılığı nedir?

6 gömleğin açtığı kapılar ve kapattığı kapılar nedir?

6 gömlekten gelen mesajlar nedir?

Yûsuf Sûresi'nde geçen 6 gömlek:

1- Hayvan kanı bulaştırılmış gömlek nedir?

2- Arkadan yırtılan gömlek nedir?

3- Önden yırtılmayan gömlek nedir?

4- Ke'nan diyarına gönderilen gömlek nedir?

5- Kokusu gelen gömlek nedir?

6- Yakûb'un gözlerinin açılmasını sağlayan gömlek nedir?

Yûsuf Sûresi 18: "Gömleğin üzerinde sahte kan ile geldiler."

Yûsuf Sûresi 26: "Onun gömleği önden yırtılmışsa."

Yûsuf Sûresi 27: "Onun gömleği arkadan yırtılmışsa."

Yûsuf Sûresi 93: "Bu gömleğimi götürün, Ke'nan diyarına gönderilen."

Yûsuf Sûresi 93: "Babamın yüzüne sürün ki onun gözü açılsın."

Yûsuf Sûresi 94- "Yûsuf'un kokusunu alıyorum."

1-Hayvan kanı bulaştırılmış gömlek mesajı nedir?

Bil ki bu gömlek; kişinin hayvaniyette kalması, Allah idrakinin yoksun olması, kibir ve zalimlik durumuna düşmesidir.

Hayvan boyutu; kişinin kendindeki “Hayy” olanı anlamama boyutudur ve idraksizlik içinde yaşama, yâni Hayvan boyutuyla yaşama durumudur.

Kanlı gömlek; Âdem’in kan dökcek boyutudur.

Bakara Sûresi 30: “Ve yesfiku el dimae” kan dökcek.”

Kişinin kan dökme boyutu; kıskançlık, fesatlık, hasetlik, benlik, zalimlik boyutudur.

Kâbil’in Hâbil’i öldürmesi, kişideki kan dökme boyutudur.

İşte ilk gömlek olan, kanlı gömlek; Hâbil’in kanının Kâbil’in üstüne bulaşmış gömleğidir.

Kişi, bâtil olan bilgilerle hareket ederse, hâl ve davranışlarını zulme çevirir.

İşte ilk gömlek mesajı; atalardan gelen bâtil bilgilerle hareket eden kimse; büyüklük, çıkarsal, ayrımcılık, üstünlük, kibir gibi hallere düşer ve kişi Hakk’tan uzaklaşır.

Hakk şuurundan uzaklaşan kimse, kendi ten gömleğinin sahibini bilmez ve kendi vücûduna benim der.

İşte kişi, bu ilk gömlekteki mesajı iyi anlamalıdır.

Kişi; kendinin hayvaniyet boyutunda kalmasıyla, şuursuz bir halde yaşadığını anlamalıdır.

Ve kanlı olan gömleğini terk etmelidir.

Tövbe ederek, bir daha o kanlı gömleğe dönmemelidir.

Günahlardan sıyrılmalı ve hakikatlere dönmelidir.

2- Arkadan yırtılan gömlek mesajı nedir?

Gömleğin arkadan yırtılması kişinin geçmişinden gelen, yâni atalardan gelen bâtil, zulüm getiren bilgileri, halleri terk etmesidir.

Kişinin arkası, geçmişidir.

İşte gömleğin arkadan yırtılması; kişinin geçmişinden gelen bâtil alanı ve zulüm üreten alanı yırtmasıdır, bırakmasıdır, terk etmesidir ve oraya bir daha dönmemesidir.

Gömleğini arkadan yırtmayan kişi, hakikate adım atamaz.

Kişi duyduklarını, okuduklarını gerçek bilmemelidir, onlar sadece bir bilgidir.

Gerçeğin, varlığın kendinde olduğunu anlamalıdır.

Okudukları ve duyduklarını, sadece bir bilgi olarak almalıdır ve analiz etmelidir.

Lût kavminin arkadan ilişkisi sırrı da, kişinin geçmiş bâtil bilgilerle hareket etmesidir.

Kişi geçmişte öğrendiği bâtil bilgilerle hareket ederse, hâlâ o bilgilerle ilişki içinde ise, kişinin durumu Lût kavmi durumudur.

Kişinin arkası geçmiş, önu gelecek olarak işaret edilir.

Kişi, atalardan öğrendiği ayrımcılık, üstünlük gibi inançları terk etmelidir.

İşte Kur'ân "Atalarınızı bir yolda buldunuz, hiç düşünmez misiniz?" âyetiyle buna işaret etmiştir.

İşte kişi, arkadan gömleğini yırtamazsa, o lût kavmidir.

Kişi geçmişte yaşadığı, aklını esir alan, kızgınlığa öfkeye onu sürükleyen her şeyden uzaklaşmalıdır.

Aklında olan, her türlü bâtil alanı temizlemelidir.

Geçmiş bâtil bilgilerle hareket etmek, şahit olmadan inanmak, ayrımcılık içinde olmak, Tevhîd şuurundan yoksun olmak, 2. gömlek sırrıdır ve bu gömlek yırtılmalıdır.

3- Önden yırtılmayan gömlek mesajı nedir?

Kişinin önu; tâbi olduğu hakikat yoludur, Hakk yoludur.

Kişi tâbi olduğu Hakk yoluna intisap eder ve o yola edeple, ilimle, tefekkürle, aşkla, tevekkülle, sabırla uyar ve dosdoğru ilerlerse, önden gömleğini yırtmamış olur.

Ve gömleği önden yırtılmamış kişinin, Hakk kapıları bir bir açılır ve kişi Hakk şuru yolculuğunda miraç eder.

Bir kişi; Muhammed sofrasına oturur, ellerini Muhammed'e verir ve ondan gelen tebliği gönül kulağıyla duyarsa ve o tebliğe uyarsa, o kişi gömleğini önden yırtmamış olur.

Yönünü Hakk'a döndüren, artık o yönden dönmezse, gömleğini önden yırtmamış olur.

Burada teveccüh sırrı vardır.

Fetih Sûresinde" Ya Muhammed! Sana el verenler bana el verdiler" hakikati buna işaret eder.

Gömleğini önden yırtmamak için, gömleği arkadan yırtmak şarttır.

Yâni, geçmiş bâtil bilgileri, bâtil ibadetleri, aslı olmayan şeyleri terk etmeden, öndeki gömlek ile tanışılmaz.

İşte teveccüh sırrına eren, yönünü hakikatlere döndüren kimsenin, kapıları bir bir açılır.

4- Ke'nan diyarına gönderilen gömlek nedir?

Dördüncü gömlek mesajı: Yûsuf'un Ke'nan diyarına gönderdiği gömlek, cân boyutundan, varlık boyutuna, her an sunulan, varlığın diriliğini sağlayan gömlek sırrıdır.

Cân boyutundan gelen akışla, varlık şekillenir, varlık vücûdlanır.

Yûsuf'un Ke'nan diyarına gönderdiği gömlek, her an cân boyutundan gelen Hayy sırrıdır.

Tenin cân ile olan bağı, hayy sıfatıdır, sıfatlar boyutudur, tecelliler boyutudur.

Üflenen rûh, cânlanmaya başlar.

Cân dediğimiz, rûhun cânâ dönüştüğü boyuttur.

5- Kokusu gelen gömlek mesajı nedir?

Cân ile cân olan, her yerden o cânın kokusunu alır.

Bir gül bahçesinden, gül kokularının geldiği gibi, Hakk ile Hakk olan, her yerden Hakk'ın kokusunu alır.

Ten her an, cânndan gelen koku ile çalışır.

Cümle varlık o koku ile var olur.

Hakk'ın kokusunu alan kişi, dünya kokmaz.

Cânâ eren kişi, o kokuyu alır.

O kokuyla kokulanan;

Gurura, kibre düşmez.

Benlik içinde olmaz.

Kendine varlık nispet etmez.

Kâlb kırmaz.

Kıskançlık, fitnelik içinde olmaz.

Ayrımcılık yapmaz.

Zerre kadar zarar vermez.

Kimseyi aldatamaz.

Çünkü her varlıktan Hakk'ın kokusunu alır.

Baktığı her yerde Hakk'ı Hakk ile görür.

Hakk'ın kokusundan sarhoş gezer.

İşte gerçek sarhoşluk budur.

İşte bu kokuya alan kimse, İslâm makamına ermiştir ve o kokuyla yaşar, yâni Müslüman olarak yaşar.

İşte bu makam, Muhammed makamıdır.

İşte bu makam, damla derya birliğidir.

İşte bu makam, şeriat makamıdır.

İşte bu makam, Tevhîd makamıdır.

İşte bu makam, Halk'ta Hakk'ı, Hakk'ta Halk'ı seyretme makamıdır.

İşte bu makam, dâim secdede kalma makamıdır.

6- Yakûb'un gözlerinin açılmasını sağlayan gömlek mesajı nedir?

Altıncı gömlek mesajı: Kâlb gözünün açılması dediğimiz, idrak boyutunun tecellisidir, basiretin açılmasıdır.

Gönül gözünün açılmasıdır.

Gönül gözü açılan, nereye dönerse dönsün, Hakk'tan başka bir şey görmez.

Altıncı gömlek sırrı, yâni cân gömleğinin, cân verdiği, gözleri açtığı, Hakk ile Hakk ettiği boyuttur.

Cân ile cân olan, teni görmez cânı görür.

Her nereye dönerse dönsün, Hakk'ın vechîni görür.

Semme vechullah'a erenin kâlb gözü açılmıştır.

Tenden cânâ olan yolculukta, tenin de cânın da cân olduğunu anlayanın gözleri açılmıştır.

Bu makamda, kişi nereye dönerse dönsün, Hakk'tan başka bir şey görmez.

Yâ'kûb'tan murâd, kâlbdir.

Yûsuf'dan murâd cânıdır.

“Ya'kûb'u kâlbe, Yûsuf'u cânıdan haber geldi” Niyâzi Mısrî.

Cânâ erenin, kâlb gözleri açılır.

Kâlb sahibi olan kişi, Hakk'ta fani olmuş, kendine nispet ettiği vücûdundan geçmiştir.

İşte kişinin kâlb gözlerinin açılması, cânâ cân olması ile mümkündür.

Kâlb gözü açık olan, her varlıkta Hakk'a nazar eder, Halk'a Hakk nazarıyla bakar.

Halk'ta Hakk'a nazar eden kişi, Kâmil kişidir.

Kamil kişi;

Denizin ve dalgaların seyrindedir.

Hakk deniz ise, Halk denizin dalgasıdır, deniz de dalga da denizin kendisidir.

İşte bu âlem denizin dalgası gibidir, dalganın özü de denizin kendisidir.

İşte Kâmil kişi, Halk'a Hakk nazarıyla bakar ve bu şuurdan hiç ayrılmaz.

Her an, Tevhîd şuuruyla hareket eder.

Evvelden âhire akışı seyreder.

Evvelden âhire olan akışın ne olacağını bilir.

Âhirden evvele dönüşü seyreder.

Âhirden evvele akan yeni bir oluşumun ne olacağını bilir.

Bâtından zâhire olan akışı ve ne çıkacağını bilir.

Zâhirden bâtına dönüşü, toplanmayı ve yeni oluşun yazılımlı görür.

Varlığından geçmiş, Hakk'la Hakk olmuş kişiler, cân boyutuna erişirler.

Cân boyutuna erişen kişilerin, kâlb gözleri açılmıştır.

İşte Yâ'kûb'un gözlerinin açılmasını sağlayan gömlek, cân boyutuna ermektir.

Gel kardeş:

Hayvan kanı bulaşmış gömleğini çıkar, gömleğini arkadan yırt, tenden cânâ olan yolculuğun başlasın.

Gel, kan dökücülük hâlini fark et ve o hâli terk et.

Gel kardeş:

Gömleğini arkadan yırt.

Ve öndeki gömleğin ne olduğunu anla.

Teveccüh et, tebliğ makamına er ve ellerini Muhammed'e ver ve kapıların bir bir açılın.

Ve bil ki gömleğini arkadan yırtmadan, öndeki gömlek sana sunulmaz.

Gel kardeş;

Cân diyarından gelen cân gömleğinin her yeri kuşattığını anla.

Beşer denen elbisenin de, cân gömleği olduğunu bil.

Sûret toprak deme, bil ki sûret de cânıdır.

Cân diyarından gelen gömlekle, varlık sûret elbisesi giyer.

Bak Yûnus Emre ne güzel dile getirmiş.

“Sûret topraktır diyeni.

Gönlüm kabul etmez anı.

Bu toprağın cevherini.

Hazrete irdürdüm ahî.”

Yûnus Emre demek istiyor ki;

“Sûret topraktır diyenin sözünü gönlüm kabul etmiyor.

Bu toprağın cevheri de, cânıdır, nûrdur, Hakk’tır”

Gel kardeş:

Cân makamından gelen gömlek ile kâlb gözlerin açılsın.

Ve artık Hakk’tan gayrı bir şey görme.

Gözlerini dünyaya kapa, Hakk’a aç.

Ve gözlerin artık eski bakışında olmasın.

Artık sûret değil, sîret gör.

Varlığın eşya boyutunda kalma, varlığın sahibinin her an varlığı tuttuğunu anla ve varlık denilen elbisenin de Hâkk’ın zâhir boyutu olduğunu anla.

Gel kardeş:

Cândan gelen kokuyla kokulan ve sarhoş ol.

Sarhoş ol ki, kendini bir daha hatırlama.

Her vücûdun sahibi olan Hakk’ı hatırla.

O ilâhî sarhoşluktan bir daha ayılma.

Ten kafesinden cân şehrine aktın, artık bir daha geri dönme,

Cân boyutundan gelen kokuyu her an hisset, artık dünya kokma.

Bil ki, İslâm makamına ermek ve Müslüman olarak yaşamak, ancak ve ancak o kokuya ermekle mümkündür.

Gel kardeş: 6 gömleğin sırrına er ve 6 gömleği de kendinde bul.

SONUÇ

Gönlümüz yettiğince, Yûsuf Sûresini açıklamaya çalıştık.

Bilmeden hatalar yapmışsak, bazı mesajları layıkıyla yakalayamamışsak, Rabbim bizi affetsin, dostlarımız kusurumuzu hoş karşılasın.

Yûsuf Sûresinin tefsirini yapan diğer dostların, bakış açlarına saygı duyarak, kendimiz bu sûreden ne anladıysak onu yazmaya çalıştık, kıssadan sunulan mesajları anlamaya ve onu yazıya dökmeye gayret ettik.

Yûsuf kıssasından sunulan mesajlar, öncelikle kişinin kendidir ve kendi vücûdunun boyutları ile alakalıdır.

Ve daha sonra, toplumdaki yaşayışa, birliğe, beraberliğe, birbirine yardım edebilme içinde olmaya mesajdır.

Yûsuf kıssasını okuyan her kişi, bu kıssayı tarihte yaşamış bir Yûsuf'un kıssası değil, kendi kıssası, kendi hayat yolculuğu olarak düşünmelidir.

Hakikati arayan her kişi, Yûsuf gibi bir yolculuğa düşer.

Kendi aslını arayan her kişi, bir Yûsuf'tur.

Yûsuf olan önce beden kuyusuna düşer, sonra vücûd zindanında kalan nice sırlara bir bir kavuşur.

Bu âlem nasıl var olmuştur, var edeni kimdir diye sorgulayan kişi, bir Yûsuf olmuştur.

Yûsuf olmak, Ke'nan diyarından Mısır şehrine yolculuk yapmak demektir, yâni ten boyutundan cân boyutuna yolculuk yapmak demektir.

Kendi var oluşunu ve varlığın nasıl var olduğunun merakına düşen kişi, sorgulamaya, aramaya başlar, işte bu Yûsuf olabilmek ve kendi beden kuyusuna düşme sırrıdır.

Yûsuf kıssasında geçen mesajların özeti kısaca şöyledir:

Yûsuf: Cân boyutudur.

Yâ'kûb: Kâlb boyutu, idrâk boyutu, gönül boyutudur.

Yûsuf'un kardeşleri: Bedendeki nitelikler, duygular boyutudur.

Yâ'kûb'un gören gözlerinin görmez olması ve sonra açılması: Kişinin sûret boyutunu görürken sireti görememesi, daha sonra sireti görmesiyle gözlerini sûrete kapatması ve hakikatleri görmeye başlaması.

Sûret gören Hakk'ı göremez, Hakk'ı gören sûret görmez.

Ke'nan diyarı: Dünya boyutu, beşer boyutu, toprak boyutudur.

Mısır şehri: Cân boyutudur.

Kuyu: Beden boyutu, beden nasıl var olduğunu sorgulama boyutu.

Kuyuya atılmak: Kendi beden nasıl var olduğu ile ilgili, sorgulamaya, araştırmaya başlamak, kendi vücuduna dönmek.

Kervan: Bilgeler yolu, "İlm-i Tevhîd" yolu.

Sucu: Bilge kişidir.

Kova: Bilgenin sunduğu bilgiler, hakikat bilgileri,

Kovanın ipine tutunmak: Hakikat bilgilerine tutunmak, Allah'ın ipine sarılmak, varlıktaki tecellilere sarılmak, ilim ile hareket etmek.

Zâhid: Efendi, eğiten, yardım eden, örnek olan, yoluna bağlı olan.

Züleyha: Bedenin istekler boyutu, hevâ boyutu.

Züleyha'nın Yûsuf'a tutku derecesindeki aşkı: Bedenin câna muhtaçlığı.

Yûsuf'u gördüklerinde kendinden geçerek kesilen eller: Kişinin kendindeki işleyişin Allah'a ait olduğunu anlaması, fiil fâil boyutu, kendine nisbet ettiği işleyişi terk etmesi.

Yûsuf'un atıldığı zindan: Vücûda ait olan sırlara erme boyutu, cân şehrinde her türlü şirkten kurtulma boyutu, her türlü nispetten, fenâlardan kurtulma boyutu.

Zindandan çıkış: Fenâ fillahtan, Bekâ billaha erme boyutu.

Mısır'a sultan olmak: Hakk ile Hakk olmak.

Mısır'ın on iki kapısı: İlm-i Tevhid derslerinde görülen on iki şuhut boyutu.

Kapılardan ayrı ayrı girmek: Her bir makamın mânâsına ermek, her makamda o makamı anlayıncaya kadar durmak.

Hükümdar'ın kaybolan su kabı, altın kâse: Vücûdun zâtı, gönül, vücûdun sahibini görememek, şuursuzluğa düşmek, Hakk'a ait olan vücûdu kendi nisbet edip örtmek, hakikatten uzaklaşmak, hakikati kaybetmek.

Hırsızlık: Allah'a ait olan vücûda benim demek.

Yedi besili inek: Allah'a ait olan sıfatları kendine nisbet etmek, sıfatlar benim diyerek egosunu beslemek, egosunu şişirmek.

Yedi zayıf inek: Allah'a ait olan sıfatları görmezden gelmek, o sıfatların şuurundan uzak olmak, o sıfatları yok saymak.

Yedi yeşil başak: Allah'a ait olan sıfatların irfâniyetine ulaşmak, o sıfatlarla tecelli eden âlemin şuuruna ulaşmak, gönlünü irfâniyetle yeşertmek.

Yedi kuru başak: İrfaniyet yolculuğunda Allah'a ait olan sıfatları saklamak, herkese ekmemek, gönlünü dünya boyutunda kalarak kurutmak.

Hazine nedir: Allah'a ait olan değerler, sırlar, vücûddaki nitelikler, "İlm-i Tevhîd" dersleri.

Hazineden sorumlu olmak: Değerleri korumak, herkese saçmamak, ehline vermektir.

Altı gömleğin sırrı: Her birini yukarıda açıklamaya çalıştık.

Nefs nedir? Nefs; Rûhun ten elbisesi giymiş boyutudur, cümle âlem tek nefisten var edilmiştir ve tüm âlem nefisten ibarettir. Ten+Cân=Nefs

Nefs, Nüfus, Enfûs, Enfes, Nâs, Nisâ, Ünsiyet, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kâinatın nefes sahibi, her varlığın nüfus sahibi Allah'tır.

Hevâ: Kişideki istekleri, arzular, ihtiyaçlar, bedene ait olan istekler boyutu, hava kelimesi de aynı kökten gelir.

Bütün ailenin Yûsuf'a secdesi: Cümle âlemin her an Allah'a secde halinde olması, tenin her an cân ile birliktelik boyutudur.

Olayların yorumu: Firâset sahibi olmanın, geleceği görebilmenin işaretidir.

Âyet nedir: Varlıktaki işaretler, deliller, izler, yerde gökte olan her şey bir âyettir.

Hadis: Varlıktaki olan olaylar, işleyişler, faaliyetler, hadiseler.

Allah'a ortak koşmak: Allah'a ait olanı kendine ya da bir başkasına nisbet etmektir.

Rabb: Kişinin vücûd boyutundaki Allah'ın karşılığı, vücûdun sahibi, efendi.

Allah: Cümle âlemin sahibi, her varlıktaki ve cümle âlemdeki ilâhi kudret.

İbrânicedeki karşılığı; Hû El.

Arapçadaki karşılığı; El Hû.

Güç, kuvvet, kudret "O" dur.

Yûsuf kıssasını, anladığımız kadarıyla gönlümüzce kaleme almaya çalıştık.

Öncelikle cümle varlığa, sonra bu kitabı okuyan ya da okumayan cân dostlarına, kucak dolusu sevgiler saygılar.